

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 15. oktoober 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine kooliõpikute kohta (nr 180)
2. Arupärimine Eesti kodanike kuritegude kohta välisriigis (nr 185)
3. Arupärimine siseturvalisuse kohta (nr 189)
4. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 181)
5. Arupärimine keskmise pensioni languse kohta (nr 187)
6. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu viienda töönädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud proua eesistuja! Head kolleegid! Tere päevast! Riigikogu sotsiaaldemokraadid ja demokraatide ühenduse liikmed esitavad täna arupärimise riigikontrolör Mihkel Oviirile. Tahame teada saada, mida Riigikontrol roll arvab teadlikust seadusrikkumisest Narva uue elektrijaama ehituse riigihanke läbiviimisel ja läbisurumisel. Läänud nädalal sai teatavaks, et elektrijaama esimese ploki ehitushankel rikuti nii riigihangete seadust kui karistuseseadustikku. Samuti tuli avalikuks, et majandusminister Juhan Parts sekkus jõuliselt, et Eesti Energia sõlmiks koostöölepe just Alstomiga.

Kuna Riigikontrolli ülesanne on anda nii avalikkusele kui Riigikogule kindlustunne, et maksumaksja raha kasutatakse seaduslikult ja tulemuslikult, on väga oluline tema hinnang. Seda enam, et tegu on hiiglasliku, lõppkokkuvõttes pea miljardi euronit küündiva investee-

ringuga. Küsime, miks valiti uue põlevkiviploki rajamiseks väljakuulutatud riigihanke võitja kahe hanketingimustele mitte vastanud pakkuja hulgast ja milliseid seadusrikkumisi pandi hanke käigus toime. Veel küsime, kas valitsusel oli enne otsustamist teada, et hanke võitjaks tunnistatud Alstomi ja tema tütarettevõtete tegevust on uurinud Prantsuse, Šveitsi, Ühendkuningriigi ja Ameerika Ühendriikide võimud seoses rahapesu ja altkäemaksu andmise kahtlusega vähemalt 11 riigi, sealhulgas Läti ametiisikutele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Üheteistkümnel Keskerakonna fraktsiooni liikmel on arupärimine justiitsminister Kristen Michalile. See puudutab võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadust. Tuleb välja, et me oleme siin saalis jälle hakkama saanud ühe seadusega, mis laua taga arutledes just nagu toimiks, aga tegelikus elus mitte. Tänavu juulikuus ilmus ajakirjanduses uudis, et ajavahe- mikul alates võlakaitse seaduse jõustumisest 6. aprillil 2011. aastal kuni selle aasta juuni lõpuni on maakohtutesse esitatud 61 võlgade ümberkujundamise avaldust, millest 51 on kohus keeldunud menetlusse võtmast. Seega menetlusse võeti ainult kümme avaldust. Justiitsministeeriumi töögrupi juht Timo Ligi on oma õigusaktide mõjude analüüsi kontseptsiooni praktilist kasumit käsitlevas töös välja toonud, et konservatiivsete arvutuste kohaselt on ühe keskmise eelnõu väljatöötamisega kaasnev personalikulu kuni Vabariigi Valitsuse arutelu- ni umbes 370 000 krooni, millele lisandub 106 000 krooni eelnõu menetlemisele ja vastu- võtmisele Riigikogus (palgaandmed aastast 2009). Keskerakonna fraktsioon leiab, et pole eetilise ega mõistliku, kui maksumaksja raha eest töötatakse välja populistlikke seadusi, mis

ei ole kooskõlas seaduse eesmärgiga. Meil on sellega seoses justiitsministrile neli küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks arupärimist. Kui need vastavad kodu- ja töökorras sätestatud, siis edastab Riigikogu esimees need adressaadile viivitamatult.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on menetlusse võtnud Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 11. oktoobril algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu ning määranud selle juhtivkomisjoniks rahanduskomissiooni. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsusele s.a 12. oktoobril esitatud Eesti seisukohad Euroopa tulevikusuundumuste debatis ja 18.-19. oktoobril toimuvaks Euroopa Ülemkogu kohtumiseks Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 256 esimese lugemise muudetud kujul arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 15. oktoobri kell 15.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 84 Riigikogu liiget, puudub 17.

Asume nüüd päevakorra kinnitamise juurde. Täpsustuseks on öelda, et riigikaitsekomisjon on teinud ettepaneku muuta selle istungi-nädala päevakorda ning tõsta kolmapäevase istungi päevakorra kaheksas punkt, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 256 esimene lugemine, teisipäevase istungi päevakorra esimeseks punktiks. Samuti otsustas komisjon muuta eelnõu 256 ettekandjat. Riigikaitsekomissiooni aseesimehe Aivar Riisalu asemel teeb komisjoni ettekande eelnõu 256 esimesel lugemisel riigikaitsekomissiooni esimees Mati Raidma.

Head kolleegid, selle täpsustusega panem eeloleva nädala päevakorra hääletusele.

Poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastu 1, erapooletuid ei olnud. Seega on käesoleva nädala päevakord kinnitatud.

1. Arupärimine kooliõpikute kohta (nr 180)

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, läheme arupärimistele vastamise juurde. Esimene on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Olga Sõtniku ja Mailis Repsi tänavu 13. juunil esitatud arupärimine kooliõpikute kohta (nr 180) haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Ma palun arupärijate esindajana kõnepulti Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Head kolleegid! Austatud minister! 7. novembril 2011 vastasite te Keskerakonna fraktsiooni liikmete arupärimisele uute kooliõpikute kohta ning tõdesite: "Praegune olukord kooliõpikute ja õppekirjandusega on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses reguleeritud sellisel moel, et Haridus- ja Teadusministeeriumil puudub otsene koordineeriv ja korraldav roll õppekirjanduse ja õpikute väljaandmisel ning ministeerium lihtsalt konstateerib õpikute vastavust kehtivale õppekavale." Samas olete öelnud, et õppekirjandusega seonduvate probleemide hulk on kasvanud nii suureks, et nii täidesaatev võim kui ka seadusandja peaksid sobival hetkel selle küsimusega tegelema ning leidma optimaalsed lahendid olukorra parandamiseks.

Siinkohal me juhime ministri tähelepanu ühele konkreetsele õpikule, milleks on vene keele õpik eesti gümnaasiumi 12. klassile. Ma ei hakka siin uuesti neid tsitaate tooma, me kõik mäletame neid, meedia on seda kuude vältel kajastanud. Aga siin on üks narkosõnavaraga seotud tükk. Ja nüüd ma tean juba natuke rohkem kui siis, kui me selle arupärimise ette valmistasime. Nimelt, vahepeal on seda õpikut kärbitud ja imekombel on sealt välja jäetud vene kirjandust puudutav osa, aga narkomaania Ida-Virumaal on teemana alles. Seoses sellega on meil ministrile viis küsimust, mida ma aja säästmise mõttes ei hakka ette lugema. Loodetavasti härra Aaviksoo teeb seda ise.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud eesistuja! Head küsijad! Kasutan võimalust õnnitleda Yana Toomi tänase sünnipäeva puhul ja püüan oma vastuse niimoodi sõnastada, et see selle päeva vääriline oleks! Alustan õpikute teema lahkamist natukene kaugemalt, sellest, kus me tänase seisuga oleme. Ja pärast seda, kui lubate, vastan konkreetsetele küsimustele.

Mõni hea aasta tagasi, täpsemalt 21. mail 2008 andsid kõik Riigikokku kuuluvad erakonnad – Keskerakond, Reformierakond, rohelised, Rahvaliit, Isamaa ja Res Publica Liit ning sotsiaaldemokraadid – üle eelnõu, millega täpsustati oluliselt õppekirjandusega seonduvaid sätteid. Selle eelnõu väljatöötamise eesmärk oli kaotada põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest sätteid, mis kehtestavad õppekirjanduse (nendeks on siis õpikud ja töövihikud jne) aine sisu eelneva ametkondliku kontrolli. Säärane seadusmuudatus andis koolis kasutatavate õppevahendite valiku, sh õpiku kvaliteedi ja riiklikule õppekavale vastavuse kontrolli õiguse õpetajale. Niisugune põhimõtteline muudatus võeti vastu 2008. aasta 11. septembril, seega umbes neli aastat tagasi, ja sellest ajast alates on õpikute kirjastamine olnud erasektori ülesanne. Õpikute olemasolu ei ole haridusministeeriumi vastutada, samuti järelevalve nende sisu üle, rääkimata tsenseerimisest. Sellist ülesannet riigil ei ole.

Seaduse niisugune muutmine oli kantud heast tahtest anda kontroll õpiku kvaliteedi ja õppekavale vastavuse üle tegelikule kasutajale, õpetajale, ning ühtepidi oli see mõistlik. Samas me teame, et mitte alati ei või kindel olla, et need õpikud, mida õpetaja kasutab, vastavad täiel määral meie arusaamisele headest õpikutest. Ja tõepoolest on õhus küsimus, kas riigil ei võiks selles osas siiski olla suurem roll ja milles see roll peaks seisnema, kui niisugune otsus vastu võetakse. Nii et probleem, millele viitab see konkreetne arupärimine, on olemas ning Haridus- ja Teadusministeerium on kavandanud praegu kooskõlastusingil olevas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõus riigile veidi suurema rolli.

Aga nüüd konkreetsetelt vastused esitatud küsimustele. Esimene küsimus: "Võõrkeele hea omandamine on vajalik, et tugevdada noorte konkurentsivõimet. Kuidas te hindate antud sõnavara omandamise vajadust – kas

poleks mõistlik asendada antud teema mõne teise, vähem küsitava teemaga? Kas narko- valdkonnaga ning HIV-positiivsete poolt massiliste vägistamistega seotud sõnavara tõstab Eesti noorte konkurentsivõimet?" Üldine arusaamine nii minul kui ka ministeeriumi ametnikel on selline, et probleemseid ja ühiskonnakriitilisi teemasid ei tohiks õppetöös üldse ega õppekirjanduses vältida. Õppe käigus on oluline arendada väärtushinnanguid ja see on tulemuslikum, kui probleemolukordasid arutatakse, mitte ei anta ühepoolne ebaadekvaatne positiivne pilt ühiskonnast. Loomulikult oleks hea, kui selliseid küsimusi käsitletak positiivsete rollimudelite kaudu. Konkreetse näite puhul on raske öelda, kas õpiku lehekülgedel välja toodud sõnavara on mõeldud aktiivseks kasutamiseks ja omandamiseks või pigem tekstist arusaamise hõlbustamiseks.

Nagu juba öeldud, seadusandja on kogu vastutuse pannud õpetajale. Kõik oleneb sellest, kuidas tema seda teksti tunnis käsitleb, missuguseid rõhuasetusi teeb ja väärtushinnangud esile toob. Selline on lähenemine olnud ja seepärast jääb minu jaoks üles küsimus, kas konkreetset juhul oleks otstarbekas riiklik sekumine või mitte. Kaldun siiski arvama, et õpetaja usaldamine ja ka niisuguste negatiivsete näidete põhjal toimuv täienduskoolitus oleks mõistlikum tee edasiliikumiseks kui administratiivne kontroll või tsenseerimine. Aga veel kord: teema on vaieldav ja kui sellesisuline seaduseelnõu Riigikokku jõuab, siis on ka teil võimalus eri seisukohti esitada ja nende põhjal järeldusi teha.

Teine küsimus: "Kuidas hindate antud teksti rolli Ida-Virumaa imidži kujundamisel ning Eesti ja Vene noorte lõimumisele kaasa aitamisel?" Nagu ma tunnistasin, see ei ole õnnestunud tekst. Kindlasti on narkomaaniat ja HIV-positiivsete noorte problemaatikat võimalik paremini käsitleda, ilma stereotüüpide kujunemisele kaasa aitamata. Aga veel kord: õpetajal on võimalus kasutada õppetöös lugemistekste valikuliselt ning paremad õpetajad kasutavad selleks ka päevakajalisi meedia- ja tarbetekste, mitte ei tugine üksnes õpikus kirja pandule. Lõppkokkuvõttes on tõenäoliselt kõige olulisem see, kuidas seda teemat käsitlevad õpetaja juhendamisel õpilased ise ja kuhu õpetaja debati suunab. Ainuüksi teksti põhjal otsuste tegemine oleks liiga pealiskaudne.

Kolmas küsimus: "Kas riiklik vene keele õppekava näeb ette teatud teemade ringi, mida õpiku koostaja tingimata peab käsitlema? Kui jah, millised on need teemad ja kas narkomaania kuulub nende hulka?" Vene keele kui võõrkeele ainekavas on üks viiest teemaplokist "Inimene ja ühiskond" ja sellesse valdkonda kuulub üsna loomulikult ka narkomaania teema käsitus. Samuti haakub see teema õppekava läbivate teemadega "Tervis ja ohutus" ning "Väärtused ja kõlblus". Ma ei hakkaks siin täpselt üles lugema teemasid, mis kas otse või kaude võimaldavad selle probleemi käsitlemist. Usun, et põhimõtteliselt ollakse nõus, et tegu on probleemse valdkonnaga, mida käsitleda võiks, ainult konkreetsele tekstile tugine mine seda tehes ei ole ilmselt kõige mõistlikum.

Neljas küsimus: "Kas Haridus- ja Teadusministeerium on analüüsinud võõrkeelte õpikute vastavust õppekavale, nende kvaliteeti ning metoodilist järjepidevust? Kui seda pole tehtud, kas on selline plaan?" Nagu juba öeldud, meil on kavas täiendada põhikooli- ja gümnaasiumiseadust nii, et riigile langeb suurem vastutus nii õpikute koordineerimise kui ka järelevalve eest. Ma ei hakkaks enam peatuma sellel, mida ma sissejuhatuses ütlesin. Seni on seadusandja soovinud riigi rolli vähendada ning turu ja õpetaja rolli kasvatada, ilmselt seljataha jäänud nelja-aastane praktika annab alust siin teatud korrektiivse teha ning nende ettepanekutega me ka kindlasti välja tuleme.

Viies küsimus: "Milliseid samme on ministeerium astunud ja plaanib astuda, et tõhustada õpikute sisu järelevalvet?" Nagu juba öeldud, meil on kavas panna seaduseelnõuga selgem vastutus õppekirjanduse olemasolu, kvaliteedi ja metoodilise asjakohasuse eest, samuti õppekirjanduse seire eest riigile, täpsemalt Haridus- ja Teadusministeeriumile. Selline plaan on kirjas hariduskorralduse kaasajastamise kavas. Põhiline meetod selleks on õppekirjanduse retsenseerimise süsteemi rangemaks muutmine. Praegugi peavad kirjastajad tellima retsensioonid, need retsensioonid on aga eri kvaliteediga nagu õpikudki. Kuid nende retsensioonide olemasolul riigi roll praktiliselt lõpeb.

Meil ei ole kavas taastada varasemat õppekirjanduse kinnitusemärke süsteemi ehk siis kinnitada õpik koolis kasutamiseks, kuid on

kavas uuendus, et riik määrab retsensentide ringi nn kolmandate retsensentide näol, kes vaatavad kirjastajate tellitud retsensioonid üle, keskendudes eelkõige õppematerjali ea- ja jõukohasusele, kuluefektiivsusele ning didaktilisele otstarbekusele. Nn kolmandal retsensendil on tuginedes kahe teise retsensendi arvamustele ja oma kompetentsile õigus pöörduda hinnangu saamiseks üleriigilise ainenõukogu poole ja kui ka see n-ö riiklik retsensent selle heaks kiidab, siis eeldatakse, et õpik on koolis kasutamiseks sobiv. Lisaks on edaspidi plaanis retsensentide nimed õppekirjanduses nähtaval kohal välja tuua, rõhutades sellega retsensentidegi vastutust õppematerjali teksti eest. Eelseisval finantsperioodil on plaanis kavandada ka riiklik programm õppekirjanduse autorite ja retsensentide pädevuse tõstmiseks. Eesmärk on koolitada neid koostama üha paremaid õpikuid ja neid mõistlikult retsenseerima. Niisugused on plaanid. Sellega ma lõpetaksin oma vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on ka hulk küsimusi. Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Austatud minister! Kuna ma olen üsna kogenud lapsevanem, siis ma tean, et see probleem on tegelikult väga vana. Kas te saaksite palun öelda, kuidas peaks praktilises elus toimuma see n-ö õpetaja kontroll või õpetaja kvaliteedikontroll? Okei, õpetaja avastab, et õpikus on viga või mingisugune väga küsitav väide, kuidas ta peaks edaspidi toimima? Ma toon teile ühe näite õpikust "Tšelovek i zdorovje". Venekeelses ja ma usun, ka eestikeelses õpikus on juba 15 aastat väidetud, et inimene saab elada ka ilma maksata. Ja selle õpiku järgi me õpime ja õpetame lapsi! Kuidas peaks õpetaja sellisel juhul käituma?

Jaak Aaviksoo

Nagu juba öeldud, poliitiline tahe siinsamas Riigikogu saalis on olnud selline, et õpetaja vastutab selle eest, mida tunnis tehakse, kuidas õpetatakse. Tema võib oma seisukohad selgitused, ka kriitika õpikus toodu kohta välja öelda. Õpikus toodut võivad kritiseerida ka õpilased – tahame ju kriitilist mõtlemist süvendada jne. Nii et ma päris seda meelt ei ole, et meil

peaks olema kõrge riiklik komisjon, n-ö ametkondlik kontroll, kes lööb õpikusse pitsati, et välistada lõplikult küsitavuste või suisa vigade esinemine. Ma arvan, et põhimõtteliselt on liberaalsem lähenemine põhjendatud, ehkki mulle tundub, nagu ma ka enne ütlesin, et võib-olla me oleme sellega liiga kaugele läinud ja mõneti peaks riigi kontroll siiski suurem olema, et ebakohti leida, nendele tähelepanu juhtida ja äärmisel juhul ka välistada ebasobivate õpikute kasutamine, seda kas või sellisel moel, et informeerida koole.

Nagu juba öeldud, õpikute kirjastamine ei ole valdkond, mida riik peaks litsentsima. Õpikuid võib kirjastada igauks, võib sinna kirja panna ükskõik mida. Niisugune on meie liberaalne arusaam ja riikliku tsensuuri abil sellega kaasnevaid probleeme lahendada ei pea meie Haridus- ja Teadusministeeriumis mõistlikuks. Millised on need arvamused Riigikogus täna, neli aastat pärast selle seadusmuudatuse vastuvõtmist, on mul raske öelda, aga ma arvan, et päris riiklike õpikute juurde tagasi pöörduda ei ole otstarbekas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Hea minister! Kas oskate öelda, milline on maailmapraktika õppekirjanduse koostamisel? Kas ka teistes riikides koostavad õpikuid koolidele eraettevõtted?

Jaak Aaviksoo

Mul on raske ammandavat vastust anda, aga on päris selge, et erakirjastajad on igal pool maailmas olemas. Küsimus ei ole võib-olla niivõrd selles, kas kirjastaja on eraõiguslik isik või avalik-õiguslik isik, kuivõrd selles, kas riik õpikuid formaalselt kinnitab ja annab loa neid koolis kasutada. Ma arvan, et riikliku kontrolli kaotamise soov on seotud, ütleme siis, niisuguse postsovetliku mõtlemisega. Me oleme taganenud arusaamisest, et eksisteerib riiklik tõde. Maailm on mitmepalgelisem. Elus tuleb teha valikuid, tuleb kriitiliselt mõelda, riiklikult kinnitatud õpik kannab päris selgelt ühte teist ideoloogiat. See on see, mille riik on tõeks kuulutanud. Kindlasti on riike, kelle praktika on teistsugune, kus õpikud kinnitatakse riikliku otsusega. Ja on riike, kus on õpikud

n-ö vabaturul, kus neid ei kinnitata. Päris kindlasti tean ma seda kõrgkooliõpikute kohta. Ma arvan, et erinevalt minu Nõukogude-aegsetest õpikutest on need õpikud, mille järgi ma ise olen õpetanud, kõik ilma riikliku pitsatita ja need on tulnud üsna erinevatest riikidest. Nii et praktika on erinev ja küsimusele ühest vastust anda on raske.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Mul on teile pakkuda selles mõttes hea küsimus, et saate sellele vastata ühe või maksimaalselt kahe sõnaga. Objektivsuse huvides kujutame ette, et õpik, mis on selle arupärimise aluseks, ei ole vene keele õpik eesti gümnaasiumi jaoks, vaid eesti keele õpik vene gümnaasiumi jaoks ja seal on juttu Kesk- või Lääne-Eestist ning teemaks on sellised pahed nagu politsei peksmine, joomine jne. Küsimus ongi selline, millele saab hästi lühidalt vastata: mis hinde te paneksite skaalal 1- kuni 5+?

Jaak Aaviksoo

Ma ütlesin juba, et selle õpiku sellele tekstile paneksin ma halva hinde. Ja päris kindlasti ei tohi hinnang sõltuda sellest, kas on tegemist vene keele õpikuga eesti koolidele või eesti keele õpikuga vene koolidele. Kohatu ja tasakaalust väljas sisu on ühtemoodi taunitav mõlemal juhul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Te rääkisite retsenseerimisest. Nagu te teate, sellel konkreetsetel õpikul olid retsensendid ja tulemus on selline, nagu praegu on. Aga kuidas te hindate, võib-olla on just see meetoodiline osa nõrgemaks jäänud? Ma ei pea konkreetset juhul silmas mitte keeleõppe meetoodikat, vaid palju laiemat. Sest see õpik pole mitte ainult keeleõpik, see on midagi palju rohkemat ja vaat selle rohkema kohta ma küsingi. Kas see puudub või on seda liiga palju?

Jaak Aaviksoo

Metoodikad... Mul oleks raske nõustuda arvamusega, et metoodiliselt on õpikutega lood halvad. Muidugi meil on paremaid õpikuid ja on halvemaid õpikuid ning kindlasti saab alati paremini, aga arvata, et õppekirjandust puudutav metoodika on kehvemaks läinud – selle väitega ma nõustuda ei taha. Meil on üsna silmapaistvaid õpikukirjutajaid ning päris head tööd õppemetoodilise materjali edendamisel tehakse kõrgkoolides ja seda teevad ka õpetajad-metoodikud. Päris negatiivset hinnangut ma sellele tegevusele anda ei sõanda. Aga nagu juba öeldud, annab alati paremini teha ja põhimõtteline valikukoht on ikkagi üsna selge: kas me tahame taastada riiklikku eelkontrolli, õpikute lubamist-keelamist, või leiame mingisuguse pehmema meetodi, mis vastutust õpetajalt ära ei võtaks, aga takistaks samal ajal nõrgemate õpikute koolidesse jõudmist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Ütlesite, et haridusministeerium andis õpikute koostamise ja nende kvaliteedi jälgimise ülesande neli aastat tagasi ära. Teate, seda öeldes kõlas teie hääles justkui nostalgiline noot. Ma ei tea, võib-olla see vaid tundus mulle. Aga minu küsimus on selline. Kas teil kui ministril on ülevaade, kui suur see meeskond on Eestis, kes tegeleb õpikute koostamisega? Või ei peaks teie ministeerium üldse selle vastu huvi tundma?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt sellest nostalgilisest noodist. Kõrgealine Riigikogu võttis selle ülesande Haridus- ja Teadusministeeriumilt ära. Ma tean, et Haridus- ja Teadusministeeriumi ametnikud nägid juba toona probleeme ette. Samas ma väljendasin ennast, loodan, piisavalt selgelt. Ma arvan, et riigil peaks olema suurem vastutus õpikute olemasolu eest. Ma rõhutan: praegu ei pea haridusministeerium muretsema selle pärast, kas õpikud üldse olemas on või ei ole. Niisugust kohustust seadus täidesaatvale võimule ei pane. Seda ma pean lubamatuks. Me teame, et avalikkuses on kurdetud selle üle, et teatud õpikuid ei ole õigeks ajaks, ja ma

arvan, et Haridus- ja Teadusministeerium peaks õpikute olemasolu ja kättesaadavuse eest vastutama.

Mis puutub kvaliteeti, siis selles osas on olukord veidi vastuolulisem, nagu ma püüdsin selgitada. Riiklike lubade süsteemi taastada ei tahaks, selle asemel soovime tugevdada retsensentide süsteemi. Õpikute kirjutajaid on pigem sadu kui kümneid. Nad on erineva tasemega ning Haridus- ja Teadusministeerium ei kordineeri õpikukirjutajate tegevust vähimalgi määral. Ma rõhutasin ka seda, et meil on plaanis järgmisel eelarveperioodil 2014–2020 kavandada üks niisugune meede, mis oleks suunatud õpikukirjutajate ja retsensentide koolitamisele. Siiski rõhutan veel kord üle, et Eestis valitseb praegu teistsugune arusaamine kui totalitaarses riigis. Meil ei ole riigi tõde. Me püüame ka koolis toimuvat korraldada avatud ja kriitilisele mõtlemisele tuginevas keskkonnas, et õpetaja ja õpilased õpiksid erinevaid lähenemisi kaaluma ja suhtuma kriitiliseltki tekstidesse, mida koolis käsitletakse, selle asemel et õppida n-ö piibli käskle sõna-sõnalt pähe. Niisugune lähenemine on minu arvates põhimõtteliselt õige, aga ilmselt on tasakaalupunkt natuke paigast nihkunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Luik!

Lauri Luik

Lugupeetud minister! Minu küsimus on õpikute ja muude õppevahendite ostmiseks vajaliku raha kohta. Teatavasti siiani on omavalitsustel sellest rahast jagunud vaid õpikute ostmiseks, muud õppevahendid on jäänud ostmata, kuna lihtsalt raha pole. Kas tulevikus on plaane neid summasid suurendada?

Jaak Aaviksoo

Päris kindlasti summad kasvavad. Muutub riik rikkamaks, kasvab meie majandus ja tänu sellele tuleb ka haridusse rohkem raha. Tõsi, praegu on meil prioriteediks üsna arusaadavalt õpetajate palgad, aga küllap tasapisi jõutakse ka teiste prioriteetideni. Õpetajate palga küsimust me võtame ministeeriumis äärmiselt tõsiselt. Olen sügavalt veendunud, et õpetajate palga tõus peab olema prioriteet ja praktikas ei tähenda prioriteet mitte midagi muud, kui et kõigepealt lahendatakse ära prioriteetsed küsi-

mused ja siis teised, mis on samuti hädavajalikud, aga siiski konkreetsetel hetkel mitte esmatähtsad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister! Kahekümne aasta jooksul me oleme eraldanud miljoneid eurosid integratsiooniprotsessi läbiviimiseks. Samas integratsiooni monitooringud näitavad kahjuks endiselt, et eestlaste ja venelaste suhted on küllaltki pingelised. Omavahel ei suhelda ja ei ole tuttavaid eri kogukondades. Kas te ei arva, et sellised õpikud ongi üheks põhjuseks? Kui lapsele koolis sisendatakse, et venelased, üldse mitte-eestlased on narkomaanid ja pätid, kui me tihti kuuleme ka mitmesugustest meediakanalitest, et ühe või teise kuriteo on toime pannud vene nimega inimene, siis nende väikeste killukeste põhjal ongi täiskasvanud eestlasel tekkinud kuvand, et venelastest tuleb eemale hoida. Mis on teie arvamus?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt sellest konkreetsest õpikust. Ma ei ole seda ise läbi lugenud, aga toodud tsitaatide põhjal jääb mulje, et selles ei ole narkomaanidest ja HIV-positiivsetest rääkides kuidagi osutatud nende inimeste rahvusele. Seda ma siit välja ei loe, see on teil kas juurde mõeldud või on teil siis tõepoolest võimalik viidata, kus täpselt on seda konkreetset teemat rahvus- põhiselt käsitletud.

Mis puutub integratsiooni, siis see on väga pikaajaline protsess ja ettekujutus, et see saab sündida ajavahemikul tänasest homseni või isegi ühe põlvkonna jooksul, on pehmelt öeldes utopistlik. Samas julgen arvata, et praegu on integratsioon Eesti Vabariigis suurem kui kümme aastat tagasi, palju suurem kui 20 aastat tagasi ja olen üsna veendunud, et 10–20 aasta pärast on integratsioon veel kaugemale jõudnud. Ma arvan, et rahulikult sellesse teemasse suhtudes on tulemused kergemad tulema, kui selle teema ümber kirgi õhutades, just nagu kõik oleks valesti ja midagi ei oleks tehtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud minister! Te ütlesite, et õpikuid võib kirjastada ükskõik kes ja ükskõik kes võib ükskõik mida ka õpikutesse sisse kirjutada ja on vaid õpetaja valik, kuidas ta õpiku sisu õpilastele edasi annab. Õpetajad tellivad meil õpikuid tihti veel enne, kui nad on näinud, mis õpikus üldse sees on. Kuidas siis õpetaja peab käituma, kui näiteks üks peatükk ei sobi õpilastele edasiandmiseks ning ka järgmine peatükk ei sobi? See tekitab ju õpetajatele palju lisakoormust, sest nad peavad teema ikkagi õpilastele selgeks tegema. Ütlesite, et kogu selle asja eest lõpuks vastutab ikkagi õpetaja. Minu küsimus on: milles seisneb see õpetaja vastutus?

Jaak Aaviksoo

Milles seisneb õpetaja vastutus? Õpetaja vastutus seisneb selles, et see, mida koolis õpetatakse, vastaks riiklikule õppekavale ja selles püstitatud eesmärkidele, oleks selles mõttes eesmärgipärane. Ja kui ta seda ei tee ja selle kohta on etteheiteid kellel iganes – lastel või lastevanematel, hoolekogul, kolleegidel, kooli juhtkonnal –, siis on meetodid selle küsimuse käsitlemiseks olemas. Nii nagu need on igas asutuses, on need ka haridusasutustes.

Aga ma tajun nendes kõikides küsimustes teatud ihalust riikliku tõe järele ja see teeb mind ettevaatlikuks. Ma tean seda, et vabaduse andmine õpetajale või arstile, autojuhile või mis tahes teise eriala töötajale on mõnes mõttes kahe teraga mõök. Me peame inimesi usaldama ja peame aru saama, et sellise vabadusega kaasneb ka suurem võimalus vigu teha. Aga lõppkokkuvõttes ma siiski usun, et õpetajate koolitus ja täienduskoolitus võimaldavad meil ette valmistada niisuguseid pedagooge, kes säärase probleemidega toime tulevad ka tänapäeva mitmekesisel maailmas, kus ühteainust parteilist või riiklikku tõe ei ole enam. Nii et veel kord: ma ei saa toetada lähenemist, et kõik peaks olema allutatud riiklike käskude ja keeldude süsteemile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud minister! Ühtepidi, loomulikult, eks me kõik ju mõistame, et korraldada

õpikute väljaandmist ainult tsentraalselt on äärmiselt keeruline ja kas me tahamegi seda. Aga teistpidi me ju objektiivselt maksame õpikud riigieelarvest kinni. Nii peaks maksumaksjal olema kindlus, et miski, mida tema raha eest tellitakse, on sisuliselt hea. Tean, et teil on plaanis mitmeid asju selles vallas ümber korraldada. Kas e-õpikud, näiteks keeleõppes, on teie arvates tulevikus paberõpikute elektroonilised versioonid või on need midagi täiesti uut? Ja mis alustel neid on plaanitud?

Jaak Aaviksoo

Eks e-õpikud on omaette suur teema ja selle juurde tuleks spetsiaalselt tagasi tulla. Loomulikult on üks hea e-õpik palju enam kui PDF-fail või mõni muu fail, mida õpiku trükkimiseks on kasutatud. Aga ärme oleme siiski ülearu kriitilised nende PDF-failide suhtes. Kui need failid oleksid vabalt kättesaadavad, siis küllap oleks ka nende kasutajaid. Aga tõeliselt hea multimeedia võimalusi kasutav interaktiivne e-õpik on kindlasti kordades parem kui üks trükifail. Muidugi, üks väga-väga hea interaktiivne multimeedia võimalusi kasutav õpik on ka üks väga-väga-väga kallis asi. Kui me natuke vaatame, kuhu maailmas e-õpikud liiguvad, siis me näeme, et heade e-õpikute väljatöötamine maksab miljoneid, kui mitte kümneid miljoneid eurosid. Väga tõsine väljakutse väikeriigile saabki olema, kas me suudame sellega kaasas käia. Ja kui ei suuda, siis mida teha? Kas me jätame oma lapsed nendest metodoloogiliselt ja sisuliselt toredatest, interaktiivsetest ja meeldivatest õpikutest ilma, sest need ei ole meie oma õpikud ja meie emakeeles, või kasutame neid? Ja kui me kasutame neid, siis kuidas? Kas tõlgime ära? Terve rida probleeme, millega me natuke oleme kokku puutunud tarkvara kasutamisel haridusasutustes. Kuigi me sooviksime ilmselt, et kasutataks ainult eestikeelset tarkvara, tuleb vist tunnistada, et see mitte 100% nii ei ole juba praeguses koolis. Seaduse jõuga kohustada või keelata teiskeelse õppevara kasutamist Eesti koolides ilmselt ei oleks väga tulemuslik. Siin tuleb väga targasti talitada ja selle teemaga väga sisuliselt tegeleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Me alustame läbirääkimisi. Kas Mihhail

Stalnuhhin on nõus, et Yana Toom kui arupärimise esitaja ja tänane sünnipäevalaps alustab läbirääkimisi? Selge! Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Yana! Lugupeetud kolleegid! Mulle tuli meelde, kuidas 1990. aastate alguses, aastal 1993 või 1994 ilmus üks eesti keele õpik, mille aluseks oli šokiteraapia. Kõik persoonid selles raamatus olid negatiivsed, kõik olid ülimalt vastikud, oli ka vastav sõnavara jne. Tolal astusid selle õpiku vastu välja eesti keele õpetajate liit ja mitmed teised ühiskondlikud organisatsioonid. Selle õpiku kohta tehti väga palju massiivset kriitikat. Miks? Nimelt sellepärast, et isegi kui pole nimetatud konkreetset rahvust, on lood nii, et kui teisest rahvusest inimene, näiteks venelane õpib selle õpiku järgi eesti keelt, siis seondub tema jaoks see keel, mida talle selles õpikus õpetatakse, eestlastega. Selleks ei ole vaja kogu aeg märkida, et tegemist on eestlastega või et tegemist ei ole eestlastega.

Täpselt sama lugu on õpikuga, mis ajendas selle arupärimise. Selle autoritele võib välja pakkuda, et nad seda temaatikat laiendaksid. Et kui juba narkomaania, alkoholism, suitsetamine, meditsiinilised probleemid seal jutuks on, siis võiks sinna lisada veel prostitutsiooni, mingid pangaröövid ja vanglakombed. Sellest kõigest võiks ju kirjutada, oleks veel pullim, oleks veel kihvtim. Ja pärast seda satume sellisesse olukorda, nagu sattus meie fraktsioon tänavu kevadel Tartus. Meil oli fraktsiooni väljasõit ja mina sattusin koos mõne kolleegiga Miina Härma Gümnaasiumi. Mulle tehti ettepanek selgitada lastele, miks on vene keelt vaja õppida. Põhjendati, et lausa võimatu on neile seda selgeks teha, mingi argumentatsioon ei tööta.

Vaat sellised õpikud, mis seostavad vene keele igasuguste pahedega, kutsuvadki inimestes esile sisemise protesti. Võiks muidugi ka eksperimendi korraldada, miks mitte! Kui härra minister ei nõustunud mitte kuidagi panema sellele õpikule hinnet, äkki tõlgiks selle eesti keelde? See on ju täiesti võimalik, kasutaks äkki seda eesti keele õpetamisel vene koolides. Huvitav, milline oleks reaktsioon? Kas siis ka räägitaks meile vabast turust ja posttotalitaarsest ühiskonnast, kus on kõik vabad ja igahel

võib oma arvamus olla? Täitsa huvitav oleks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Tegelikult ma ei plaaninud sõna võtta, aga lihtsalt mõned märkused.

Esiteks jätkaksin veidi teemal, millest rääkis kolleeg Stalnuhhin. Vähe sellest, et see on vene keele õpik. Tegemist on Ida-Virumaaga ja me kõik väga hästi teame, mitu protsenti mis rahvusest inimesi seal elab. Sellest, et teema on väga tõsine, annab märku ka see, et täna hommikul olid kõik vene meediakanalid ootel ja ärevil, et nüüd Aaviksoo lõpuks räägib meile, milles asi. Nii et väga lihtne see teema ei ole!

Aga jätan praegu selle lõimumisdimensiooni kõrvale ja tulen küsimuse juurde, kes üldse kontrollib meil õpikute sisu. Ma olen teiega nõus, härra minister, et riiklikku tõde ei peaks õpikutes olema, kuigi see seal on. Kui me võtame kurikuulsa Mart Laari ajalooõpiku või siis mis iganes ühiskonnaõpetuse õpiku, seal on riiklik tõde sees ja see on tegelikult igati normaalne.

Aga ma räägin jällegi lapsevanemana sellest, et ma olen olnud sunnitud aastate jooksul teostama kodust tsensuuri ja kontrollima mitte seda, kuidas on mu lapsed hakkama saanud kooliülesannetega, vaid seda, mis on õpikutes kirjutatud. Ja uskuge mind, kui ma leidsin, et raskuskiirendus on 10, mitte $9,8 \text{ m/s}^2$, siis ma hakkasin usinalt otsima, mida öeldakse pii kohta, ja olin väga õnnelik, kui leidsin, et pii on siiski 3,14, mitte lihtsalt 3. Kui ma loen matemaatikaõpikust, et kirbud lendasid üks kaks meetrit ja teine neli meetrit – ma palun vabandust, see, et kirbud ei lenda, ei ole riiklik tõde, see on bioloogiline fakt.

See süsteem ei toimi, saate aru! Ma olen sellega ise kokku puutunud arvukatel lastevanemate koosolekutel. Võtame kas või sellisama kurikuulsa Harri Jänese õpiku ja loeme sealt pika peatüki "Možno žit i rabotat bez petšeni". Pole võimalik, saage aru! Kui me asja vanematega arutame, siis tuleb välja, et me ei saa sellest õpikust loobuda, kuna, esiteks, turg on väga väike, konkurents reaalselt

ei toimi, õpikud on väga kallid ja kui me loobume sellest õpikust, siis peame ostma millegi teise asemele. Väga tore, et meie laste õpetaja kogemata oli kursis sellega, et ilma maksata elada ei saa. Aga vaat matemaatikaõpetaja, kes pole kirpu kunagi oma elus näinud, arvaski, et kirbud lendavad!

Selles on probleem ja ma väga loodan, et eelnõu, mis lõpuks siia saali jõuab, lahendab ka need "väiksed" mured. Iga lapsevanem ei saa luubiga laua taga istuda ja kontrollida, mida kõike riiklikku ja mitteriiklikku, tõde ja valit meie õpikud sisaldavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Sulgen läbirääkimised. Rohkem kõnesoove ei ole. Esimene arupärimine on ammendunud.

2. Arupärimine Eesti kodanike kuritegude kohta välisriigis (nr 185)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Lauri Laasi, Heimar Lengi, Yana Toomi, Marika Tuus-Lauli ja Viktor Vassiljevi 30. augustil 2012 esitatud arupärimine Eesti kodanike kuritegude kohta välisriigis justiitsminister Kristen Michalile. Palun Riigikogu liikmete nimel kõnetooli Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Tänavu 30. augustil andsime koos kolleegidega üle arupärimise justiitsminister Kristen Michalile. See puudutab Eesti kodanike kuritegusid välisriigis. Nimelt jõudis 15. augustil Eesti avalikkuseni eri meediakanalite vahendusel uudis, milles kirjeldati, kuidas Moskva Panga endine president saatis Venemaa prokuratuurile palve uurida informatsiooni, et pank andis altkäemaksu Eesti kaitsepolitsei endisele ametnikule Indrek Põdrale. Kirjutisest ilmnes, et Indrek Põder võib olla lisaks nendele kuritegudele, mille eest ta praegu karistust kannab, pannud toime veel samalaadseid tegusid.

Kui ilmnevad kuriteotunnused, on prokuratuuril kohustus algatada kriminaalasi, seda kinnitab ka prokuratuuri praktika. Kuigi kuriteo teadet ei ole konkreetsel juhul esitatud, on

prokuratuuril kohustus lähtuda ka avalikest allikatest nähtuvatele kuriteokahtlustele ning alustada menetlust. Kahjuks puuduvad meil andmed selle kohta, kuidas on prokuratuur reageerinud esitatud süüdistustele, et Eesti Vabariigi kõrge ametnik on võtnud välismaal altkäemaksu. See sissejuhatus on suhteliselt ühe loo keskne, aga kaks arupärimises esitatud küsimust on veidi laiemad ja ootavad ka laiemat vastamist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli vastama justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kuus Riigikogu liiget on esitanud 30. augustil arupärimise, mida Priit Toobal siin tutvustas. Ma alustan sellisest üldisest kommentaarist, seejärel loen ette küsimused ja vastan neile.

Üldiseks kommentaariks tuleb öelda seda, et rahvusvaheline koostöö kriminaalmenetluses on reguleeritud kriminaalmenetluse seadustiku 19. peatükis. Rahvusvaheline kriminaalmenetlusalaane koostöö hõlmab väljaandmist välisriigile, riikide vastastikust abi kriminaalasjades, välisriigi kohtuotsuse täitmist, alustatud kriminaalmenetluse ülevõtmist ja üleandmist, koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtu ja Eurojustiga ning loovutamist Euroopa Liidu riigile. Kui arupärijaid huvitavad Eesti kodaniku välismaal toime pandud kuriteod, siis tulenevalt kriminaalmenetluse seadustiku § 435 lõikest 3 tuleb Riigiprokuratuuri teavitada siis, kui Eesti karistusseadustikku kohaldatakse väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi toime pandud kuriteo suhtes. Teavitusest tulenevalt alustab Riigiprokuratuur kriminaalmenetlust või kontrollib kriminaalmenetluse alustamise seaduslikkust ja põhjendatust.

Nüüd aga vastan teie esitatud küsimustele. Esimene küsimus: "Kas Teile on teada, milline on tavapärane praktika juhtumite korral, kus Eestis kuriteos süüdi mõistetud isikut uuritakse kuriteo kahtluses ka välismaal?" Tuleb tunnistada, et küsimusest on mõnevõrra keeruline aru saada. Vastus sõltub sellest, kas isik on pannud toime kuriteo Eestis või välismaal, mis välisriigiga on tegu ja mis konventsioonidega

too välisriik on ühinenud, kas isik on mõistetud Eestis süüdi sama teo või mingi muu teo eest. Näiteks kui Eesti Vabariigi kodanikku on sama teo eest Eestis juba karistatud, siis ei ole võimalik uut kriminaalmenetlust tema suhtes alustada tulenevalt kriminaalmenetluse seadustiku § 199 lõike 1 punktist 1, mis ütleb, et kriminaalmenetlust ei alustata, kui puudub kriminaalmenetluse alus. Kui Eesti Vabariigi kodanik, kes pani Venemaal kuriteo toime, on karistatud Eestis mingi muu teo eest, siis pole sel karistusel koostöö seisukohalt mingit tähtsust.

Juhtumid, millal prokuratuur saab Eesti Vabariigi kodaniku poolt näiteks Venemaal toime pandud kuriteo suhtes kriminaalmenetlust alustada, on määratletud karistusseadustiku §-des 6–9, mis sätestavad karistusseaduse ruumilise kehtivuse, karistusseaduse isikulise kehtivuse, karistusseaduse kehtivuse teo kohta jms. Võimalik on väljendada välisriigile soovi võtta seal alustatud menetlus Eestisse edasiseks menetlemiseks üle. Seda eeskätt juhul, kui tegu on välisriigiga, millele Eesti oma kodanikke välja ei anna, näiteks Venemaaga. Võib teha ühise uurimisgrupi, kui mõlemad osapooled alluvad asjaomasele rahvusvahelisele instrumendile – seda Euroopa Liidu sees – ja võib suhelda ka õigusabitaotlusi kasutades, kui selleks on vajadus. Eeldus on see, et kui välisriik vajab oma kohtueelses menetluses abi, siis pöördub ta selle palvega Eesti poole. Kui ühised uurimisgrupid kõrvale jätta, siis üldiselt on ühe kuriteo puhul kriminaalmenetlus ikka vaid ühes riigis ja dubleerimist ei toimu, välja arvatud siis, kui Eestis toimuv menetlus mingil olulisel viisil välisriigi menetlusele abiks ei ole. Igal juhul on tähtis üldpõhimõte, et kohtumenetlus toimub ühes riigis.

Teine küsimus: "Kas Eesti õiguskaitseorganid teevad sarnaste juhtumite korral koostööd Vene Föderatsiooni õiguskaitseorganitega?" Õigusalaalast koostööd Venemaaga tehakse mitmesuguste juhtumite korral, nii nagu seda näevad ette kahepoolne leping ja kriminaalasjades vastastikuse abistamise Euroopa konventsioon. Õigusabitaotlusi vahetatakse ja täidetakse, kui selleks on vajadus ja alus. Põhimõte on, et kui välisriigile on esitatud kuriteoteade ja tegu on toime pandud välisriigis, siis võtab seisukoha ka riik, kellele esimesena kuriteoteade esitati. Kriminaalmenetluse ülevõtmise Euroopa konventsiooni artikli 30 kohaselt on nii, et kui

lepinguosaline riik saab enne menetluse alustamist või menetluse jooksul teada, et teises riigis menetletakse sama isiku kuritegu, siis otsustatakse menetlus lõpetada, peatada või üle anda teisele riigile. Seega ei tohi selle põhimõtte kohaselt topeltmenetlust toimuda.

Kõnealusel juhul on pädev avaldust kontrollima Venemaa, kes sai avalduse. Kui Venemaa ei pea vajalikuks ise kuriteoteadet läbi vaadata või sellest selgub, et tegu võis olla toime pandud Eestis, siis on õigus saata avaldus seisukoha võtmiseks Eestile. Ütlen ka üldisest statistikast paar arvu: 2011. aastal saatis Riigi-prokuratuur Venemaale 18 sellist taotlust, tänävu on saatnud 13 taotlust. Venemaalt saabus 2011. aastal Eestisse 38 niisugust taotlust ja tänävu on saabunud 20.

Kolmas küsimus: "Kas prokuratuur on alustanud nende faktide osas kriminaalmenetlust, mis puudutab Indrek Põdra juhtumit. Kui ei ole, siis millistel põhjustel?" Riigiprokuratuur ei ole alustanud kriminaalmenetlust. Arupärijad ei ole viidanud, milliste konkreetsete meediakanalite uudistele nad tuginevad. Kui aga lugeda 15. augustil 2012 ajalehes Postimees ilmunud artiklit "Moskva Panga ekspresident palus uurida altkäemaksukahtlusi", siis on näha, et kellelgi ei ole kahtlusi mõne täiendava Indrek Põderi toime pandud kuriteo suhtes. Kõne all on juba Harju Maakohtu otsuses nimetatud kuriteoepisood, milles Indrek Põderit süüdistati altkäemaksu saamises seoses Moskva Pangaga. Otsus on tehtud 26. aprillil 2012, selle number on 1-12-3980/12 ja see on kõigile avalikult kättesaadav elektroonilises Riigi Teatajas. Indrek Põder on juba kohtus süüdi mõistetud ja kannab karistust, seetõttu ei ole tema osas midagi täiendavalt uurida. See on välistatud kriminaalmenetluse seadustiku § 199 lõike 1 punktiga 5, mis ütleb, et kriminaalmenetlust ei alustata, kui samas süüdistuses on isiku suhtes jõustunud kohtulahend. Ülalviidatud ajaleheartiklist saab välja lugeda seda, et Moskva Panga ekspresidenti huvitab see, kuidas Venemaal liikus altkäemaksuraha, millega seotud kuritegudes on Eestis juba isik süüdi mõistetud. Soovitakse teada, kas Moskva Pank oli sellest teadlik. Mingitest täiendavatest faktidest artiklis juttu ei ole.

Neljas küsimus: "Kas vastab tõele, et Põdraga seotud kohtumenetluses sõlmiti prokuratuuriga kokkulepe teatud prominentsete isi-

kute kaitseks?" Mingisuguseid kokkuleppeid teatud prominentsete isikute kaitseks ei ole minu teada sõlmitud. Kolmandale küsimusele vastates ma ka juba viitasin sellele, et Harju Maakohtu 26. aprilli otsus – selle numbri ma ütlesin – on avalikult kõigile kättesaadav ning arupärijatel on võimalik ise vaadata, milles kokku lepiti.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Reformierakondlasena teate kindlasti pankurite kombeid ja tavasid ning justiitsministrina tunnete vist hästi selliseid mehi nagu Põder. Pealekauba olete veel lugenud seda kohtuotsust, mille number mitut sidekriipsu sisaldab. Võib-olla on see naiivne küsimus, aga kas Põder esindas Moskva Panga huvisid Eestis või pigem Moskva Pank töötas Venemaal Põdra mingi filiaalina?

Kristen Michal

Ma julgen öelda, et kaks teie sissejuhatuse alguses kõlanud lauset olid sisult vildakad. Kohtuotsusega, mille numbri ma tõesti ütlesin, on vabad tutvuma kõik, kellele see otsus huvi pakub. See on avalik. Sama soovitatakse teile.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Küsin neljanda küsimuse kohta arupärimises. Ning küsin veidi täpsemalt: kas teile on teada, kas selles Indrek Põdra juhtumi kohtumenetluses andis ütlusi ja tunnistusi ka riigi peaprokurör Norman Aas?

Kristen Michal

Ei ole teada. Aga veel kord: kohtuotsus on avalik ja sellega võivad kõik tutvuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Esinejale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Kas soovitatakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Teine arupärimine on ammendunud.

3. Arupärimine siseturvalisuse kohta (nr 189)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Marika Tuus-Lauli, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi ja Tarmo Tamme 19. septembril 2012 esitatud arupärimine siseturvalisuse kohta (nr 189) siseminister Ken-Marti Vaherile. Palun arupärijate nimel kõnetooli Priit Toobali!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid ja lugupeetud minister! Käesoleva aasta 19. septembril esitasin koos terve rea Keskerakonna fraktsiooni kolleegidega siseminister Ken-Marti Vaherile arupärimise, mis puudutab siseturvalisust. Ajal, mil Siseministeeriumi energia näib olevat suunatud Sisekaitseakadeemia kolimisele Tallinnast Ida-Virumaale, on jäetud tähelepanuta riigi siseturvalisus. Politseiametnikud tõdeavad, et peamiselt ressursside puudumise tõttu on vähenenud kogukonnapõhine politseitöö, viidatud on ka tõsistele puudustele juhtimises. Näiteks jälgitakse ülimalt täpsusega kütuseliimitidest kinnipidamist, mis aga tähendab minimaalset patrullimise võimalust.

6. septembri Maaleht tõi lugejateni elulise loo, mis kirjeldab Türi elanike hirmu pätikampade ees. Kohalikud elanikud kardavad väljas liikuda, politseile ei julgeta avaldusi kirjutada ning kohalikku politseid süüdistatakse koostöötögemises kriminaalse taustaga inimestega.

15. septembri Vikerraadio saates "Rahva teenrid" viitas ajakirjanik Rasmus Kagge väga tõsistele probleemidele sisejulgeolekus. Samasugustest probleemidest olime harjunud kuulma 1990. aastate alguses, ajal, mil meie õigusruum ja Eesti riik olid oma arengu alguses. Maalehe ja Vikerraadio infost tuleb välja, et politsei keeldub avaldusi vastu võtmast, patrullidele antakse peksta, kohalik kriminaalpolitsei ülem on mees, kelle poeg on toime pannud narkokuritegusid, autosid pannakse põlema ja kodusid pekstakse kurikatega puruks.

Ajakirjanikud on andnud väga valusa hinnangu politsei juhtimisele ning viidanud fundamentaalsetele puudustele sisejulgeoleku

tagamisel, mis ei sea ohtu mitte ainult Eesti elanike turvatunde, vaid ka nende elu ja tervise. Paratamatult tõstatab see küsimuse, mis toimub Eesti siseturvalisuse ja Eesti politseiga. Kas selles valdkonnas on toimunud taandareng? Lisaks võib siia juurde tuua veel n-ö Viljandi juhtumi politsei peksmise kohta. Seoses selle kõigega oleme esitanud ministrile kokku viis küsimust ja nüüd ootame hea meelega ministri vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli siseminister Ken-Marti Vaheri!

Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud arupärijad! Täna arupärimise eest! Vastan esimesele küsimusele: "Kuidas Teie siseministrina ajakirjanduses ilmunud väiteid kommenteerite?" Avalikkuses esitatud väiteid tuleb võtta tõsiselt, eriti kui need on kaetud faktidega, on argumenteeritud ja ratsionaalsed. Samas on turvalisusega seonduv tihti seotud ka emotsioonidega, sest turvatunne kui selline pole mitte ratsionaalne, vaid paljuski emotsionaalne kategooria. Ent jah, üksikjuhtumid võivad tuua esile probleemid, mis võiksid vajada laiemat sekkumist kas konkreetse asutuse siseselt, täidesaatjate poolt või ka seadusandja poolt.

Konkreetselt arupärimises viidatud Türi linnas aset leidnud mõrvajuhtumist tuleb politseil kindlasti teha oma selgeid järeldusi. Siseministeeriumi valitsemisala ja politsei prioriteet on inimkaotuste ärahoidmine. Ka tolle juhtumi puhul selgitatakse välja, mida oleks saanud politsei teha, et seda traagilist juhtumit ära hoida. Samas tuleb esile tuua politsei kiiret ja asjakohast tegutsemist – nimetatud mõrvpandi toime esmaspäeva keskpäeval ja sama päeva õhtuks oli teos kahtlustatav tabatud. Aga välja tuleb kindlasti selgitada, kas oleks saanud seda juhtumit ära hoida ja kuidas üldse tegutseda, kui tegu on säärase eri grupeeringute vahelise arveteklaarimisega.

Mis puutub nn Viljandi juhtumisse, siis iga rünne politseiametniku vastu on kahtlemata lubamatu käitumine, mida tuleb käsitada ründa Eestriigi vastu. Me ei tohi lasta tekkida olukorral, kus seda võetakse loomuliku käitumisena. Paraku tuleb välja, et meie ühiskonnas selliseid isikuid siiski leidub. Oluline on, et

politsei selle juhtumi alusel analüüsiks, kuidas politseiametnikud ennast tulevikus sellistes situatsioonides taktikaliselt paremini kaitsta saaksid. Teine asi aga on anda sellele käitumisele karistusõiguslik hinnang, millest räägin pisut edaspidi.

Arupärimises kirjeldatud juhtumid näitavad, et meil on vaja tugevat ja keskset väga kompetentselt juhitud üksust, et organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses edukas olla. Siseministrina liigun just selles suunas. 2012. aasta alguses lõime taastatud keskkriminaalpolitseis keskse kriminaaltulu üksuse just selleks, et viia kriminaaltulu jälitamine uuele tasemele. Me suurendasime kriminaaltulule keskendunud ametnike arvu kolmekordseks ja selle üksuse tegevuseks on eraldatud ka märkimisväärne hulk raha: üle 200 000 euro. Lisaks loodi keskkriminaalpolitseis selle aasta alguses keskne korruptsioonivastane üksus, mille ülesanne on korruptsiooni uurimine eelkõige 220 omavalitsuses.

Selleks aastaks kokku on kriminaalpolitsei menetlusvõimekuse tõstmiseks eraldatud ca 1,5 miljonit eurot ning täiendavate erivahendite ostuks ja kriminaalluureks 315 000 eurot. Need on konkreetset sammud, mis näitavad, et võitlus raske kuritegevusega on meie selge prioriteet ja on olemas tahe muuta kriminaalpolitseid üha tugevamaks.

Mis puutub arupärimistes viidatud kuriteoteadetele mittereageerimisse, siis riigil on kohustus toimetada kriminaalmenetlust kuriteotunnuste ilmnemisel ja seda ka tehakse. On tuvastatud üksikjuhtumeid, mil politsei ei ole kuriteoteadetele reageerinud kriminaalmenetluse alustamisega. Nende juhtumite tagamaade uurimiseks viiakse alati läbi teenistuslik juurdlus.

Olen ka varem siin saalis pidanud vastama küsimusele politseisõidukite kütusenormide kohta. Sellele saan endiselt vastata, et kütusekulu piirangut kui sellist ei ole. Kõik patrullid alustavad tööpäeva täispaakidega, see on neil kohustus. Kütusega seonduv on Politsei- ja Piirivalveameti sisene töökorralduslik teema. Püütakse tagada, et tehtud kulud oleks põhjendatud, see on juhtivtöötajatel erinevate korra-kaitseliste tegevuste planeerimisel kalkulasioonide aluseks. Politsei- ja Piirivalveameti prefektuurid juhivad kütuse pideva kallinemise tingimustes põhimõttest, et väljakutsed

peavad olema selgelt teenindatud ja avalik kord tagatud, muu tegevus kavandatakse analüüsipõhiselt. Ükski väljakutse, mis vajab politsei operatiivset sekkumist, ei jää reageeringuta. Küll aga tuleb politsei juhtimiskeskuses selgelt täpsustada väljakutse tõesus ja iseloom – selle alusel hinnatakse sündmuse lahendamise ja ressursi vajadust. Järgmiseks aastaks on ette nähtud majanduskulude kasv elutähtsate teenuste tagamiseks, parlament hakkab seda ettepanekut menetlema 2013. aasta eelarve arutelu käigus.

Teine küsimus: "Milline on tegevuskava, et politseinike vastu suunatud vägivald saaks karmimalt karistatud ning politsei autoriteet ja avalik kord oleksid tagatud ka väikestes maa-kohtades?" Alustaksin hinnanguga, et Eesti politsei on viimase aastakümne jooksul teinud läbi märkimisväärse arengu ja seda ei pea kindlasti mitte keegi häbenema. Me oleme piisavalt tugevad, et astuda vastu ka Viljandi- ja Taoliste juhtumitele. Minu hinnang sellistele vastuhakkudele, sellistele vägivaldsetele rünnetele, nagu see oli Viljandis, on see, et need väärivad ranget ja põhjalikku analüüsi. Sanktsioonid selliste tegude eest peavad mõjuma ennetavalt ja hoiatavalt, mis tähendaks ka signaali politseinikele, et riik neid kaitseb. Täna karistusseadustik näeb selliste tegude eest ette kinnipidamise kuni viis aastat. Oluline on märkida, et tegu oli rünnakuga riigivõimu autoriteedi vastu. Riik peab tagama ja saab tagada kõikide isikute põhiõiguste ja vabaduste realiseerimise oma autoriteediga, mis hõlmab ka kohustuslikke korraldusi isikute suhtes, kes oma käitumisega õiguskorda rikuvad. Karistusseadustiku 274. paragrahv peab tagama rahva usalduse, et riigivõimu autoriteet ja norm kehtivad, ning selle kaudu kõikide inimeste kindlustunde riigi kui terviku toimimise suhtes. Võrdluseks võib tuua, et karistusseadustikus on kehalise väärkohtlemise süüteo eest ette nähtud rahaline karistus või kuni kolmeaastane vangistus. Vägivallategu konkreetselt võimuesindaja vastu on selgelt rangemat karistust vääriv tegu, mille eest ongi ette nähtud rahaline karistus või kuni viis aastat vangistust. Karistusseadustiku § 435 sätestab karistatavuse tegevteenistuses oleva kaitseväelase suhtes vägivalda eest, mille sanktsiooniks on 4–12 aastat vangistust. Isiklikult arvan, et me võiksime muuta rangemaks karistusseadus-

tiku §-s 274 sätestatud karistuse politseiametnikuvastase vägivalda kasutamise eest, sõnastada selle karistatava teo eesmärgi kaudu ja tõsta selle esimese astme kuriteoks. Vägivallateod, mis on suunatud avalikku võimu teostava isiku ehk konkreetset juhul politseiametniku vastu eesmärgiga takistada võimuesindajal seadusest tulenevate ülesannete täitmist, võiksid olla suurema karistusväärusega teod. Karistusseadustiku muutmine on kriminaalpoliitika peamise kujundaja ehk Justiitsministeeriumi ja sealt edasi seadusandja ehk selle saali tahte küsimus ja selle juurde me tuleme kindlasti tagasi.

Kolmas küsimus: "Päästeametis toimuvate ümberkorralduste käigus vähendatakse päästjate arvu linnades, Rakverre ja Viljandisse jääb vaid üks päästeauto. Kas üks päästeauto tagab turvalisuse 20 000 elanikuga Viljandi linnas?" Päästeametis toimunud ümberkorralduste eesmärk oli olemasolevate päästjate ümberpaigutamise abil pakkuda elupäästvat päästeteenust maksimaalsele hulgale Eesti elanikele. Selle ümberkorralduse käigus paigutati komandodes ringi 166 päästeteenistuja ametikohad, millega suurendati järjepidevat elupäästevõimekust pakkuvate komandode hulk seniselt 41-lt 66-le. Tänu sellele kasvas 15 minuti jooksul kättesaadavat päästeteenust saavate inimeste hulk 121 000 võrra. Kokku on praeguseks see teenus tagatud 93%-le Eesti elanikest varasema ca 80% asemel. Rakvere komando täiskoosseis oli enne ümberkorraldust 39-liikmeline, nüüd on 36-liikmeline. Viljandis on vastavad numbrid 35 ja 33. Nimetatud koosseisudega on võimalik tagada igapäevaseks valvekoosseisuks Rakvere ja Viljandi komandos varasema seitsme päästeteenistuja asemel vähemalt kuus meest. Nii Rakvere kui Viljandi komandos tagatakse järjepidevalt ühe iseseisva elupäästevõimekusega viiemehelise koosseisuga põhiauto ning sündmuse eripärast tulenevalt vajaliku lisatehnika väljasõit, mis nõuab ühte meest, ning olenevalt sündmuse iseloomust kaasatakse ka lähedal paiknevate komandode meeskondasid.

Neljas küsimus: "Miks Siseministeerium eelistab politsei ja päästevaldkonna palgatõusu asemel Sisekaitseakadeemia kolimisele kulutada 100 miljonit eurot?" Lugupeetud arupärijad, teie küsimuses kõlab täiesti kohatu ja vale väide. Siseturvalisuses on 2013. aasta eelarve

selge prioriteet panustada inimvarasse ehk tõsta inimeste töötasu. Siseministeeriumi valitsemisalas kasvab personalieelarve 2013. aastal keskmiselt 4,4%. Täpsema jaotuse ja ettepanekud esitavad ministeeriumi allasutuste juhid. Palgakasvu eelduseks on nii Päästeameti kui ka Politsei- ja Piirivalveameti palgasüsteemide reform ehk palgasüsteemi korrastamine, millega kaotatakse sissetulekute ebahühtlus sama tööd tegevate ametnike vahel. Sellega saab lõpule viidud ka 2010. aastal alanud politsei ja piirivalve ning kodakondsuse ja migratsiooni ühendameti loomine. Kokku suureneb 2013. aastal Siseministeeriumi eelarve ligi 18,9 miljoni euro võrra, millest personalikulude kasv moodustub ca 8,5 miljonit.

Ja viies küsimus: "Kas vastab tõele, et Ida-Virumaal on algatatud detailplaneering Sisekaitseakadeemia kompleksi ehituseks ja kuidas kommenteerite väiteid, et Siseministeerium plaanib vahetada Sisekaitseakadeemia kasutuses Tallinnas Pirital, Harjumaal Murastes ja Pärnumaal Paikusel oleva maa Ida-Virumaal oleva maa vastu?" Loen sellest küsimusest kahjuks välja Keskerakonna fraktsiooni ootamatult negatiivse hoiaku võimaliku riigipoolse investeringu tegemise osas just Ida-Virumaale. Ma loodan, et Eesti Keskerakond ei eita vajadust toetada regionaalpoliitilistel kaalutlustel mitmesuguste investeringute suunamist Ida-Virumaale, olgu selleks siis Sisekaitseakadeemia õppekompleksi või mõne muu riigivalitsemisega seotud objekti ehitus. Mingite maade vahetamisest ei saa juttugi olla! Te teate väga hästi, kui kaugel on Sisekaitseakadeemia analüüs võimaliku Ida-Virumaale ümberpaiknemise kohta. See on alles algusjärgus, mingitest otsustest ei saa veel kuidagi rääkida.

Taustaks veel nii palju, et Siseministeerium annab kogu oma kinnisvara üle Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsile. Selles osas on mitmed valitsused juba varem kokku leppinud, et niisugune suund riigis on. Me valmistame ette avalikku päringut Sisekaitseakadeemia osas, millele vastavad ja mille põhjal esitavad pakumisi need, kes selleks soovi avaldavad. Mis puhtub võimalikku uude asukohta, siis erakond IRL on selles küsimuses kujundanud oma seisukoha. Meie hinnangul on nii julgeolekukui ka regionaalpoliitilistel kaalutlustel oluline Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale ümberpaiknemine eelkõige selle tõttu, et siis oleks

Eesti riiki selles piirkonnas enam. Ma ise loodan, et sellele eeskujule järgnevad ka muud sammud, võimalikud investeeringud ja üldise keskkonna elavnemine Ida-Virumaal tervikuna.

Loomulikult ei saa praegu mitte keegi anda kellelegi mingisugust kinnitust, et Sisekaitseakadeemia tulevane asukoht on ühes või teises paigas. Ei ole ka valitsuskabineti lõplikku otsust selle kohta, kus hakkab paiknema uus ja loodetavasti ehitatav Sisekaitseakadeemia kompleks. Praegu asub Sisekaitseakadeemia teatavasti väga mitmes kohas, tema kasutada on 60 000 m², mis on ilmselgelt liiga palju. Kindlasti on võimalik ressursse märkimisväärselt kokku hoida. Oleme praeguse analüüsi käigus juba jõudnud selle mahu märgatava vähenemiseni ja see töö jätkub. Praegu on meie ülesanne eelkõige täpsustada võimalikku ruumivajadust. Loomulikult tuleb silmas pidada, et ümberkorralduse tõttu ei tohi saada kannatada kvaliteetne õppekeskkond. Õppekeskkonna kvaliteet peab paranema ja kui Sisekaitseakadeemia ümberpaiknemine tõesti aset leiab, siis peame garanteerima ka, et õppejõud soovivad selles õppekeskkonnas viibida. Samuti peaks see keskkond olema vastuvõetav, meeldiv ja õpet soosiv võimalikele õppuritele. Uus asukoht sõltub aga peale kõige muu ka rahaliste vahendite olemasolust ja loodame, et me leiame täiendavad ressursid Euroopa Liidu uue finantsperspektiivi raames, mis avaneb 2014. aasta alguses. Tänan teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea minister! Te kindlasti olete juba kuulnud, et Politsei- ja Piirivalveameti peadirektor on üsna veenvalt käinud kõikides fraktsioonides esinemas, tutvustamas oma ühendatud asutuse olevikku ja tulevikku. Seejuures on ta üsna selgelt välja toonud ka probleemistiku seoses eelarvega. Siit ka minu küsimus. Vastutava ministrina olete kindlasti kursis, mis selles vastutusallas toimub. Ja kindlasti olete kursis ka sellega, kui kriitiline on olnud ühendatud asutuse siseressursside kasutamine, alates sellest, et on tulnud teha palgata tööpäevi, ja lõpetades lihtsalt inimeste koondamisega.

Milliseid lahendusi te järgmiseks aastaks välja pakute? Kas 2013. aastal suudetakse need probleemid lahendada?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Nii nagu ma arupärimisele vastates mainisin, kasvab järgmisel aastal Sise- ja Piirivalveameti valitsemisala eelarve ca 18,9 miljonit eurot. Alati võib öelda, et kasv võiks olla suurem. Samas võiksin olukorras, kus me riigina tervikuna praegu asume, ja arvestades järgmise aasta majanduskasvu prognoosi öelda, et see kasv on oluline. Protsentides teeb see ca 7% ja märkimisväärne osa sellest on suunatud Politsei- ja Piirivalveametile. Eelkõige puudutab see inimvara, aga suurendada saab ka majanduskulusid. Nagu ma mainisin, ka elutähtsate teenuste osutamisel saab näiteks järjepidev kütuse hinna tõus tänu nendele täiendavatele summadele kaetud. Ma arvan, et kui parlament eelarve heaks kiidab, on täiesti võimalik parandada nii Politsei- ja Piirivalveameti kui ka teiste siseturvalisust tagavate ametite rahalisi võimalusi. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Hea minister! Ma kasutan võimalust ja lükan ümber teie väite, et Keskerakonna fraktsioon on justkui nende investeeringute vastu, mida riik Ida-Virumaale teeb. Ei ole vastu! Aga küsimus on nende investeeringute otstarbekuses ja ajas. Küsin veel kord selle Viljandi loo ja pätikamba kohta, kui politsei piiratud kohalolek ei suutnud avalikku korda tagada. Sellesamas "Pealtnägija" saates, kus see lugu ilmsiks tuli, tunnistasid patrullpolitseinikud, et tihtipeale tuleb ette olukordi, kus terve Viljandi- ja Piirivalveameti peale on vaid üks politseipatrull avalikku korda tagamas. Tuletan meelde, et Viljandi- ja Piirivalveameti peale elab ca 40 000 inimest, kellest 20 000 elab Viljandi linnas. Kas teie arvates on mõistlik, et maakonnas, kus on 40 000 elanikku, saab tihtipeale tekkida olukord, kus korda on valvamas vaid üks politseipatrull?

Ken-Marti Vaher

Suur tänu küsimuse eest! Eestis on neli prefektuuri ja nende prefektuuride raames, seejuures kindlasti ka maakonnapiire mitteamet-

tavalt, saab politsei oma riskianalüüsi alusel ressursse ümber paigutada, kui tegu on ohusituatsioonidega. Politsei on lausa kohustatud seda tegema. Aga Politsei- ja Piirivalveametile mõeldud küsimus patrullide asukohast on õigustatud. Politsei kindlasti teeb sellest juhtumist, mis Viljandis tänavu märtsis aset leidis, oma järeldused. Minu arvates tervikuna võiks ki meie lähenemine olla selline, et politseipatrullide paiknemine muutub üha enam riskipõhiseks. Me peaksime tagama, et ressursse, mis alati on piiratud, kasutatakse võimalikult läbimõeldult, aga see pole võimalik, kui ei ole piisavat analüüsi ja piisavat võimekust hinnata ohte ja riske, mis ühest või teisest sündmusest on ajendatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Härra minister! 4,4% palgatõusu järgmisel aastal, kui inflatsioon on 4%, kindlasti politseinikke politseis enam kaua kinni ei hoia. Praegu on Politsei- ja Piirivalveameti koosseisust ideaalvariandis puudu 281 inimest, sh 101 piirivalvurit ja 113 korrakaitsepolitseiniku. Kuidas on võimalik riigis turvalisust tagada, kui nii palju inimesi on Politsei- ja Piirivalveametis puudu?

Ken-Marti Vaher

Summade suurus tuleneb võimalustest, mis riigil on. Nagu teada, Eesti riigi võimalused tulenevad meie põhimõtetest, mida me hoiame, mis on selgelt piiritletud ja paigas. Majanduskasv, mis meil järgmiseks aastaks on prognoositud, on Euroopa üldise olukorra, meie lähinaabrite ning teiste Ida- ja Kesk-Euroopa riikide olukorra taustal ikkagi märgatavalt parem ja see annab ka võimaluse Siseministri valitsemisala eelarvet suurendada.

Loomulikult ressursse ei ole piisavalt mitte üheski valitsemisalas, seega on meil kõigil kohustus kulutada ressursse veelgi läbimõeldumalt ja paremini kavandatult kui seni. Ma toon ühe näite. Järgmise aasta algusest muutub politseis märgatavalt ressursikasutus valdkonnas, mis puudutab väärtemenetlusi. Me läheme aasta algul üle e-politsei süsteemile. Seni valitses alates väärteprotokollide vormistamisest kuni selle jõudmiseni andmebaasi üsna

märkimisväärne bürokraatia ja tuli kulutada suur hulk inimtunde. Üleminekuga e-politsei süsteemile, kus on võimalik väärtemenetluse protokollide vormistada digitaalsel kujul, hoiame kokku umbes 70 000 töötundi aastas. See on ühelt poolt ressursside märkimisväärne kokkuhoid, teiselt poolt aga panustamine rohkem põhitegevusse, mille kohta te küsisite.

Nii et töösuunad on paralleelsed. Ühelt poolt loomulikult on vajadus lisaraha järele, mis järgmisel aastal saab osaliselt ka rahuldatud, teiselt poolt käib pidev töö selle nimel, et ka praegust ressurssi, mida kokku on ca 280 miljonit eurot, kasutada üha läbimõeldumalt ja selgemalt. Järgmise aasta algul ma kavatsen kindlasti veel täiendavate algatustega teie ette, head seadusandjad, ilmuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Vaatan neid arve. 2007. aasta ja 2012. aasta vahe politseis ja piirivalves on miinus 904 inimest. Töötajate arv väheneb umbes 170 inimest aastas. Ma mõtlen sellele, kuidas saab inimestel niimoodi oma töös mingi kindlus olla. Seoses sellega ongi mul teile küsimus: mis ootab meid ees järgmistel aastatel? Ma mõtlen nende inimeste arvu, kes töötavad Politsei- ja Piirivalveametis.

Ken-Marti Vaher

Täna küsimuse eest! See arv, mida te nimetasite, on täitmata ametikohtade arv, mille osas on vähenemine tõesti umbes tuhat ametikohta. See vähenemine on suures osas tulnud Politsei- ja Piirivalveameti ning Kodakondsus- ja Migratsiooniameti ühendamisest, mille üks eesmärk on olnud ressursside läbimõeldum kasutamine ja dubleerimise vältimine. Eelkõige puudutab see tugiteenuseid politseis, piirivalves ning kodakondsus- ja migratsiooniosakonnas. Nagu ma eelmisele küsimusele vastates toonitasin: alatine küsimus, mis avaliku sektori juhtide ees seisab, on, kuidas olemasolevat raha kasutada läbimõeldumalt kui seni. Minu hinnangul on see avaliku sektori juhtide põhilisi väljakutseid, sest erinevalt teistest sektoritest on avalikus sektoris tagatud teatud baaseelarve, millele võib igal aastal võrdlemisi kindel olla. Raskematel aegadel on või-

malikud teatud kärped, lepitakse kokku täiendavas säästlikkuses, aga üldiselt on tagatud kindel suhteliselt konstantne rahahulk. Väljakutse tippjuhtidele seisnebki selles, kuidas seda olemasolevat ressursi paremini kasutada.

See kahanemine, millele te viitasite, ongi ajavahemikul aastast 2007 kuni tänaseni tulenenud peamiselt sellest, et Siseministeeriumi valitsemisala juhid on eri aegadel leidnud rahale paremat kasutust, on suutnud ülesandeid täita senisest läbimõeldumalt. Ma arvan, et see suundumus on ainult positiivne ja seda tuleb hoida, mis loomulikult ei tähenda seda, et siseturvalisuse vallas oleks meil võimalik öelda, et ressursse on piisavalt. Kindlasti mitte! Aga me peame seda ressursi, mis meie kasutuses on, kasutama võimalikult tõhusalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Kas ma sain teie kommentaaridest õigesti aru, et kui minister või ministeerium langetab eitava otsuse Sisekaitseakadeemia üleviimise kohta Ida-Virumaale, siis võib seda otsust hinnata nagu Ida-Virumaa arengu vastasust?

Ken-Marti Vaher

Nagu ma vastuses teie viiendale küsimusele selgitasin, analüüsib Siseministeerium praegu Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale ümberpaigutamise võimalusi. Üks valitsuserakond on oma seisukoha kujundanud, pidades silmas Ida-Virumaa julgeoleku- ja regionaalpoliitilisi vajadusi, aga kindlasti laiemalt ka eesmärki tugevdada Eesti riigi kohalolekut selles regioon. Valitsuse ühtset otsust seni ei ole. Selle otsuse aluseks saavad olema meie valmivad analüüsid ja ka ettevalmistamisel olev avalik päring, et selgitada välja Sisekaitseakadeemia võimalik parim asukoht.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Hea minister! Siin on palju räägitud nii täna kui ka varem sellest, et Eesti avalik sektor sõltub esiteks riigi olukorrast ja teiseks sellest, kas suudetakse kõige otstarbekamalt piiratud

ressursse kasutada. Selle nimel on reforme tehtud läbi aastate. Aasta või natuke vähem tagasi, eelmise aasta alguses me tutvusime õiguskomisjonis Ernst & Youngi analüüsiga, mis rääkis teatud dubleerimisest ja võib-olla mitte kõige efektiivsemast ressursikasutamisest nii Siseministeeriumis üldse kui politseiametis, kokkuvõetuna ühes ja samas haldusalas. Küsin sinult: millised plaanid, ajalimiidid ja muud tähtajad on Ernst & Youngi tehtud analüüsi tulemusel tehtavatel struktuurimuutustel?

Ken-Marti Vaher

Suur aitäh küsimuse eest! Me kaasasime tõesti alates eelmise aasta suvest rahvusvahelise konsultandi, kelleks valiti konkursi tulemusena Ernst & Young. Ülesanne oli viia läbi analüüs eelkõige strateegilise ja taktikalise tasandi ehk konkreetsel juhul Siseministeeriumi ning selle kõige suurema asutuse Politsei- ja Piirivalveameti vastutuste-kohustuste jaotuse kohta. Põhilised järeldused olid, et esiteks vajab Siseministeeriumi strateegiline võimekus märkimisväärset tugevdamist. Selles osas hakkasime samme astuma juba tänavu suvel ja astume kuni selle aasta lõpuni, et Siseministeeriumi baasi tugevdada ja suurendada, mõtlen eelkõige ajusid ja rahalisi vahendeid, et suuta seda peaaegu 10 000 töötajaga kõige suuremat avaliku sektori valitsemisala strateegiliselt hästi juhtida. Politsei- ja Piirivalveameti töö puhul täheldati tõesti dubleerimist, ka seda, et taktikaline ja strateegiline vastutustasand Siseministeeriumi ning Politsei- ja Piirivalveameti vahel on sassi läinud, olnud teostatud pigem nõnda, et Politsei- ja Piirivalveamet on täitnud ka ministeriaalset rolli, mis kindlasti ei ole õige. Toodi välja näiteks nn koordineerimis- ja arendustasandi dubleerimised ehk siis teatud määral vastutuse hajumine Politsei- ja Piirivalveameti sees. Selle likvideerimiseks on samme astunud tänavu sügisel. 1. novembril jõustub uus Politsei- ja Piirivalveameti põhimäärus, millest tulenevalt kaotatakse ära nn koordineerimistasand, mis on tõenäoliselt jäänud Politseiameti ja Piirivalveameti liitmiseks 2010. aasta alguses ja millel tulevikus kindlasti kohta ei ole.

Sellega seonduvalt on analüüsitud päris suure hulga ametikohtade täitumust ning konkreetseid ülesandeid. Me jätkame neid analüüse eelkõige prefektuurides ja eri osakondades,

eriti puudutavad need ühe või teise ametikoha konkreetset vajadust eelkõige tugifunktsiooni täitmisel. Tugifunktsioon tähendab Politsei- ja Piirivalveametis konkreetset juhul administratsiooniüksust. Eesmärk on, nagu ma ütlesin ka teistele arupärijatele vastates, analüüsida, kuidas see väga suur, pea 6000 töötajaga ametkond täidaks oma funktsioone võimalikult läbimõeldult ja ressursse säästes, samas kindlasti mitte järele andes kvaliteedis, vaid seda tõstes.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Hea minister! Siseturvalisus sõltub väga paljuski sellest, kes meil siin elavad ja kellele lastakse siin elada. Küsimus ongi: kas oskate öelda, mis on saanud Podolski kuritegeliku grupeeringu juhi Sergei Lalakini, hüüdnimega Sibulake, elamisloast? Kas mees kõnnib ikka ringi, Eesti elamisluba taskus?

Ken-Marti Vaher

Ma ei oska sellele küsimusele praegu vastata. Saan teile eraldi vastuse anda, kui olen seda küsinud ametkonnalt, kes elamislube välja annab ja selle üle ka järelevalvet teostab ehk siis Politsei- ja Piirivalveametilt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Reeglina on inimesel üks tagumik, üks ju, ja ta saab istuda ühel toolil. Te tahate olla hea Ida-Viru inimeste silmis ja ütlete, et olete vastu võtnud põhimõttelise otsuse Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale üle viia. Tore, see eesmärk on täidetud! Paar minutit hiljem aga hakkate rääkima, et muidugi peavad seejuures olema täidetud tingimused, mis tulenevad õppejõudude soovist olla kvaliteetses miljöös ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimus, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Neile peab seal kõik meeldima. Millise tooli peale te istute? Kas te kuuldate Sisekaitseaka-

deemia õppejõudusid või tahate tõesti Ida-Virumaale tulla?

Ken-Marti Vaher

Ma tõin välja eri komponendid, mis on Sisekaitseakadeemia kui õppeasutuse töös ja tema paiknemise, asukoha otsustamisel olulised. Ma ei näe selles mingit vastuolu, kui ma rõhutan ühelt poolt kvaliteetset õppekeskkonda nii õppuritele kui õppejõududele pakutava osas, ning teisalt seda, et regionaal- ja julgeolekupoliitiliselt on minu hinnangul selgelt põhjendatud selle õppeasutuse üleviimine Ida-Virumaale.

Ükski otsus ei ole ühetasandiline. Ma sain võib-olla teie küsimusest valesti aru, aga ma rõhutan seda, et igale säärasele suurele otsusele peab konkreetse tegevuskava alusel eelnema korralik analüüs. Oleme selle koalitsioonileppe ette näinud. Selle analüüsi viimane etapp praegu käib ja sellest lähtuvalt ma isiklikult loodan, et ka see üldse mitte tähtsusetu probleem, mis seondub raha olemasoluga, saab lahendatud 2014. aasta finantsperspektiivis. Loodan, et meile avaneb võimalus kaasata Euroopa Liidu lisavahendeid just nimelt selleks, et tagada kvaliteetne õppekeskkond nii õppuritele kui õpilastele ja ehitada valmis uus Sisekaitseakadeemia hoonekompleks, nagu on mitmel korral välja käidud, ja seda juba 2007. aastal, kui valitsus pakkus välja, et Sisekaitseakadeemia võiks asuda tervikhoonekompleksina hoopis Murastes. Akadeemia praegune õppekompleks on selgelt ajast ja arust. Asutus vajab investeringuid ja seetõttu tuleb Sisekaitseakadeemia uue hoonekompleksi projektiga ühemõtteliselt edasi liikuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Ma palun läbirääkimisteks kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kolleegid! Ma tahtsin lihtsalt meelde tuletada, et kui Narva Gate OÜ tegi Vabariigi Valitsusele ja Siseministeriumile ettepaneku Sisekaitseakadeemia üleviimiseks, siis oli ta nõus ka ise vajalikeks investeringuteks raha otsima. Nii et rahaküsimust sellise

stsenaariumi puhul lahendada polekski vaja. Poleks olnud vaja oodata 14 aastat.

Tegelikult tulin siia pulti ütleva paar sõna muul teemal, mida tänases arutelus käsitleti. Arupärimisele vastamise käigus kõlas, et üks karistus on ette nähtud juhul, kui inimene ründab tavalist kodanikku. Kui rünnatakse võimuesindajat, on karistus märksa karmim. See tähendab, et võimuesindaja oleks nagu paremini kaitstud. Kas ei peaks sellest loogiliselt tulenema see, et kui võimuesindaja on paremini kaitstud, siis peaks tema vastutus ka suurem olema? See tähendab, kui tema ebaseaduslikult kedagi ründab, siis peaks tema karistus karmim olema.

Aga nii palju üksnes taustaks. Rohkem huvitab mind näiteks selline asi, et kui on toime pandud korruptsioonilise maiguga kuritegu, siis kui seda loogikat järgida, oleks igati õige, kui inimesed, kes on võimukandjad ja seotud korruptiivsete kuritegudega, saaksid palju suurema karistuse. Näiteks see teema, mida me täna siin juba arutasime, mis puudutas kapot ja Põtra. Kui me töötaksime sellise loogika järgi seaduse välja, oleks härra Põder kõigi ülejäänud korruptantide jaoks väga hoiatav näide, mida tohib teha ja mida ei tohi. Nii palju lihtsalt mõtlemiseks – võib-olla tasub selles suunas liikuda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. Kolmas arupärimine on ammendunud.

4. Arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 181)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Peeter Võsa, Kadri Simsoni, Lauri Laasi ja Viktor Vassiljevi 14. juunil 2012 esitatud arupärimine teenuste kättesaadavuse kohta (nr 181) sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Ma palun kõnetooli arupärijate nimel kõnelema Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Meil on niisiis arupärimine härra sotsiaalministrile. See puudutab seda, et meid ootab ees avatud elektriturg. Elektri kallinemine mõjutab muu hulgas

ka sotsiaalteenuseid pakkuvaid väikeettevõtjaid, näiteks hooldekodusid, mis pakuvad ööpäevaringset hooldamisvõimalust. Hooldekodude voodipäeva hind üle Eesti varieerub, kuid keskmiselt tuleb hooldekodu elanikul tasuda ligikaudu 500 eurot kuus. See summa on märgatavalt suurem kui keskmine pension ja juba praegu maksavad kohalikud omavalitsused või siis omaksed lisatasu, et vanainimesed saaks enam-vähem korralikes tingimustes hoitud. Elektri kallinemine seab hooldekodud raskesse olukorda, sest kulude katmiseks ei jää muud üle kui asuda voodipäeva hinda tõstma. See aga võib kõnealuse teenuse nendele ühiskonnaliikmetele, kel puudub võimalus nii suurt summat iga kuu tasuda, veelgi raskemini kättesaadavaks muuta. Seoses sellega on meil ministrile neli küsimust, mida ma ei hakka ette lugema. Loodan, et härra Pevkur teeb seda ise. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli küsimustele vastama sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu! Hea istungi juhataja! Head arupärijad! Neli küsimust, nagu mainiti. Esimene: "Kas Sotsiaalministeerium on analüüsinud, kuidas mõjutab elektri hinna tõus sotsiaalteenuste hindu?" Vastus on, et jah, oleme ikka analüüsinud. Eks me püüa oma analüüsil tugineda kõikvõimalikele materjalidele, mis meile kättesaadavad on, näiteks riiklik veebileht www.avatud2013.ee või elektrituru seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, ja püüdnud siis arvutusi teha. Selge on, et sotsiaalteenuste hinnad võivad tõusta. Me oleme silmas pidanud Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas olevaid asutusi ning prognoosinud erihoolekande ja asendushoolduse tasusid ning vastavad meetmed ette näinud.

Teine küsimus oli, kui palju võib elektri hinna tõus mõjutada sotsiaalteenuste kättesaadavust. Eks selle mõju ole teenusepakujate lõikes erinev. Nagu ma ütlesin, mis puutub erihoolekandesse ja asendushooldusse ehk erihoolekande teenuse pakujatesse ja lastekodudesse ehk asenduskodudesse, siis nende puhul me oleme planeerinud elektri hinna tõusu mõju kajastada teenuste hinnas. Samas oleme vaada-

nud, milliseid võimalusi on elektri tarbimist vähendada. Uued asenduskodud on märksa elektrisäästlikumad kui vanad. Kui palju see kõik mõjutab omavalitsustele kuuluvate üldhooldekodude teenuste kättesaadavust, seda on raske ennustada. Loodan, et väga ei mõjuta.

Kolmas küsimus: "Kuidas kavatseb Sotsiaalministeerium toetada sotsiaaltoetuste pakumist kallineva elektri hinna tingimustes?" Nagu ma juba ütlesin, me oleme uued majad ehitanud kõik energiasäästlikumad, sh ka elektrienergiat rohkem säästvad. Praegune prognoos on, et võrreldes olemasolevate vanade Nõukogude-aegsete hoonetega suudame uutes majades elektrienergia osas umbes neli korda säästlikumad olla. Ja nagu öeldud, me plaanime riiklike teenuste hindasid niimoodi korrigeerida, et teenuseosutajatel oleks raha nii palka tõsta kui ka elektri eest rohkem maksta.

Neljas küsimus on, kui palju kasvab abivajajate arv pärast elektri hinna tõusu ja kui palju me oleme toimetulekutoetuse mahu suurenemist sellega seoses arvestanud. Selleski osas me oleme kõik arvutused läbi teinud. Meie esialgsed prognoosid, nii täpselt, kui me neid teha suudame, ütlevad, et elektrienergia turu avanemine suurendab toimetulekutoetuste eelarvet umbes 662 000 euro võrra. Samas, kui vaadata üldse toimetulekutoetusi, siis tuleb arvestada muidki mõjusid. Näiteks töötutoetuse suurenemine 65 eurolt 145 eurole vähendab toimetulekutoetuse saajate arvu peaaegu samas mahu, rahaliselt siis üle 600 000 euro.

Kindlasti ka majanduskeskkonna paranemine, tööhõive suurenemine vähendab toimetulekutoetuse taotlejate arvu, mis *summa summarum* tähendab seda, et järgmisel aastal toimetulekutoetuse summade erilist kasvu me riigieelarves ette nägema ei pea. Kogu summa – mul ei ole riigieelarve seaduse seletuskirja siin käepärast, aga te võite selle välja võtta – on 24 miljoni euro kandis ja 600 000 eurot, mis tuleb elektri kallinemisest, on sinna sisse arvestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Yana Toom, teie küsimus!

Yana Toom

Kas teil on äkki mingisugune ettekujutus ka sellest, et nagu meil siin arupärimiseski kirjas, hooldekodu kuu maksab keskel läbi 500 eurot.

Ma praegu kuulasin teie juttu, et uuemad majad on säästlikumad jne. Paraku tuli mulle õudusega meelde Nõukogude aja lõpus ehitatud hiiglasuur Koeru hooldekodu, kus on sellised läbi kolme või isegi nelja korruse ehitatud suured saalid, mida ei anna kütta mitte mingisuguse ilmaga. Mis võiks olla selles hooldekodu koha hind tulevikus, kui see praegu on umbes 500 eurot? Kas on märgatavat hinnatõusu oodata või teie hinnangul ei ole?

Hanno Pevkur

Nagu ma juba ütlesin, me saame täpsemalt prognoosida riigi valitsemisalas olevaid sotsiaalteenuseid, nende puhul me oleme püüdnud tõesti detailideni minna. Omavalitsustele kuuluvate üldhooldekodude puhul on usutavasti omavalitsused omad hinnaarvutused teinud ja oskavad ka prognoosid välja öelda. Kui võtta siin Riigikogus olnud eelnõu, siis seal eeldati elektritarbijale elektriarve suurenemist teatud protsentide jagu. Kui võtta Koeru hooldekodu üldkulud, siis nendes on elektriarve kulud võimalik eraldi välja arvestada ja too summa jagada maja elanike arvuga. Ma arvan, et majaaniku peale keskmiselt on kallinemine küll väga väike.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea minister! Selge on, et elektrienergia hinna tõus ei tähenda ainult suuremaid elektriarveid, see võib tähendada üldist inflatsiooni tõusu, toiduainete kallinemist jms. Kui te teete oma prognoose, kas te olete arvestanud ka nende sotsiaalteenuste hinna tõusu, mida te n-ö ostate? Näiteks kasuperedes kasvavad lapsed ja muud sellised teenused, koduhooldus jne?

Hanno Pevkur

Praegu me oleme detailides välja arvutanud riigi teenusel olevate asutuste võimalikud hinnatõusud – ega me täpselt neid ju ka ei tea – ja sellest tulenevalt planeerinud summad nende teenuste katmiseks. Kõik muud teenused me vaatame eelarveraamistikus nii palju kui võimalik kindlasti ka üle, aga esimene prioriteet on seotud kõikide riigi käest palka saavate inimestega. Nagu juba varem öeldud, kõige-

pealt ikkagi palk ja sealt edasi siis teenuste hinnad.

Mis puutub kasu- ja hooldusperedesse, siis sellest vallast tahaks natukene üldse rohkem sotti saada. Kõigepealt on kavas järgmisel aastal valmis kirjutada asendushoolduse kontseptsioon ja siis arutada, mis on õiglane teenuse hind. Olgem ausad, kasupere või hoolduspere tasud ei vasta kuidagi n-ö turusituatsioonile. Mul oli eelmisel nädalal üks kohtumine hooldusperede esindajatega ja me arutasime, millised võimalused võiksid olla olukorda parandada. Kokkuvõttes on minu seisukoht selline, et kui hooldusperedesse õnnestuks suunata rohkem asendushooldusel olevaid lapsi, siis minul ei oleks midagi selle vastu, kui me saaksime asendushoolduse tasust maksta teatud osa hooldusperedele. Aga selle eeldus on kõigepealt see, et me suudame lapsed asenduskodudest hooldusperedesse suunata ja seal on taga kogu vajalik võrgustik, et seda saaks teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud minister! Te ütlesite täiesti õigesti, et elektri hinna tõus mõjutab kõikide teenuste hindu. Seega on hea, kui teatud sektorites see hinnatõus kaetud on. Kuid sotsiaalteenused on tihtipeale eluliselt vajalikud teenused, ja mitte ainult teenused, vaid ka toetused. Mis te arvate, kas sotsiaaltoetused ja -teenused võiks olla tulevikus seotud mitte ainult näiteks elektri hinna tõusuga, vaid üldise hinnatõusuga? Kas ei võiks kehtestada asjaomase indeksi ja suurendada sotsiaaltoetusi vastavalt üldisele hinnatõusule ning kompenseerida selle ka sotsiaalteenuste puhul? Siin maailmas ei lähe enam miski odavamaks, kõik läheb kallimaks. Aitäh!

Hanno Pevkur

Läbi aegade on ju eri teenuste hindu tarbijahinnaindeksiga ka seotud. Samas tuleb arvestada, et selle indeksi arvestamine on vältimatus sõltuvuses sellest, kui palju on riigieelarvel võimalusi. See puudutab muidugi riigieelarvest kompenseeritavaid teenuseid. Ma võin siin viimasest kõige tulisemast debatist tuua näite, et kui haigekassa nõukogu eelmisel nädalal väga elavalt arutas tervishoiuteenuste

hindasid ja tarbijahinnaindeksi kasv oli neis ette nähtud, arvestades streigiolukorda ja kõike muud, siis oli haigekassa nõukogu pigem nõus loobuma tarbijahinnaindeksi tõusu kompenseerimisest ja suunama selle raha arstide palka. Aga nagu näha, ka see meede ei olnud arstide arust piisav. Jah, me võime siduda eri teenuseid ja hindu tarbijahinnaindeksiga, aga päeva lõpuks ikkagi otsustab see, mis meil realselt rahakotis on ja kui palju me selle eest ühte või teist teenust osta saame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Varsti on juba arutusel tuleva aasta eelarve ja peale seda on ka omavalitsustel päevakorral oma eelarvete arutelu ja kinnitamine. Siit küsimus: kas teie oma valdkonnas, sotsiaalvaldkonnas, nägite ette sellist elektri hinna tõusu ja sellega seoses teiste hindade tõusu? Näiteks teie kolleegile majandusministrile oli selline elektri hinna tõus suur üllatus.

Hanno Pevkur

Sellele ma juba vastasin: jah, me oleme planeerinud oma valitsemisala väljamaksete sisse ka elektri kallinemise, s.o siis teenuse hinna tõusu või veel lihtsamalt öeldes pearaha suurendamise, selleks et teenuseosutajad saaksid teenust pakkuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Kindlasti mäletate viimast valimiskampaaniat ja oma partneri IRL-i kõige tähtsamat loosungit, kõiki neid klippe lubadustega kodukulusid vähendada. Nüüd siis järgmisest aastast ootab meid ees järsk elektri hinna tõus, soojuse hind tõuseb igal pool üle Eesti jne. Selline puhtinimlik küsimus: IRL on juba oma koduleheküljelt kodukulude vähendamise loosungi maha võtnud, kas tunnete rõõmu? Kahjurõõm pidavat kõige suurem rõõm olema?

Hanno Pevkur

Puhtinimlik vastus: ei tunne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud minister! Kahtlemata on väga kiiduväärne ja tänuväärne, et te olete arvestanud riiklike hoolekandeesutuste töötajate palgatõusuga, samuti elektri kallinemisest tuleneva kulu suurenemisega. Kuidas aga peaksid käituma omavalitsused, kes üldhoolekodusid peavad? Kas on lootust, et ka riigi eraldatavad summad omavalitsuste toetusfondi või tasandusfondi selle võrra suurenevad? On veel ka see probleem, et üldhoolekodus viibiv eakas või puudega inimene, kui ta ei ole mitte riiklikus hoolekandeesutuses ja vajab tehnilist abivahendit, siis temale ei rakendu soodushinnaga laenutamise või ostmise võimalus. Tema peab arvestama täishinnaga ja see suurendab hoolekodu koha maksumust veelgi. Kas te olete mõelnud, kuidas seda olukorda parandada?

Hanno Pevkur

Omavalitsuste ees on samasugused dilemmad nagu riigieelarve tegijatel. Meie püüdsime prioriteete oma valitsemisalas seada niimoodi, et suured riskid oleksid maandatud. Vaieldamatult on igas valitsemisalas tõsiseid raskusi, nii ka omavalitsustel. Me ei ole oma eelarvega lõpuni rahul, eks me tahaksime inimestele kindlasti hoopis rohkem pakkuda, aga nii ta on. Püüame teha nendes oludes maksimumi. Ma komisjonis tutvustasin meie plaane. Sotsiaalministeeriumi eelarve kasv 7% annab võimaluse sotsiaalsektoris siiski üht-teist ära teha, ka uusi asju, pluss siis teenuste hindade tõstmine ehk, olgem täpsed, protokollis kohaselt pearaha suurendamine – muidu saab keegi valesi aru. Loodan, et omavalitsused saavad samamoodi oma prioriteedid seatud, aga kindlasti tuleb neil vaadata, kus on võimalik kokku hoida.

Mis puutub abivahenditesse, siis teatud mõtted selle probleemi lahendamiseks on. Nagu hea küsija teab, abivahendite puhul püüame laiemalt kõigepealt piirhinna loogika paika saada. Kui see on paigas, siis hakkame vaatama sellega seotud üksikuid detaile. Võimalik, et selle eelnõu raames saame juba midagi pakkuda. Üks Riigikogu liige küsis seda ka kirjalikult. Ma püüan selle selgituse üles leida ja saata teile ka, siis olete kursis, millisel

positsioonil me hoolekodus vajalike abivahendite osas oleme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud minister! Vaadagem järgmist aastat! See on üsna masendav. Näeme toiduainete kallinemist, näeme küttekulude kasvu, näeme bensiini ja gaasi hinna tõusu, üldse kõikide kodukulude hinna kasvu ja tõelist hinnarallit. Ma küsin: kuidas siiski inimesed hakkama saavad ja kui palju teie arvates abivajajaid juurde tuleb? Milliseid spetsiaalseid meetmeid te veel kavandate?

Hanno Pevkur

Eks me jõua järgmise arupärimiseni ka. Aga ma ei näe kindlasti masendavat seisust, pigem näen positiivset. Ma näen, et pension tõuseb, ma näen, et tötuabiraha suureneb, ma näen, et lapsetoetus suureneb. Siin on jälle tegemist sellega, et teie vist näete ainult pessimistlikku eelarvet, mina näen ikka midagi optimistlikku ka. Sotsiaalministeeriumi eelarve tõesti annab optimismiks piisavalt põhjust ja minu arvates ka Riigikogu suur saal võiks ikkagi pigem optimistlik olla. Sotsiaalkulutused kasvavad olulisel määral. Ning kui riigi kui terviku kulude kasv on veidi alla 2%, siis Sotsiaalministeeriumi kulude kasv on 7%, mis tähendab, et me jagame inimestele ühtset rikkust ümber rohkem ja see väljendub isegi palga tõusuga võrreldes suuremas pensioni kasvus, pluss lastetoetused ja muud asjad sinna juurde. Ärge näke ainult negatiivset! Otsige ikka ka positiivset! Ma usun, et positiivsed sõnumid väärksid ka siit saalist avalikkuseni viimist rohkem kui sellised subjektiivsed arvamused, et küll kõik kallineb. Ega ikka kõik tingimata ei pea kallinema.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ei kavatsenud siia pulti tulla, aga meile anti soovitus, et Riigikogu saal võiks

optimistlik olla. Ma püüan praegu optimistlik olla. Ma käin üsna harva välismaal, seepärast on minu jaoks sageli üllatus üks või teine asi, mis ma seal näen. Möödunud nädalal sattusin Strasbourgi, Prantsusmaale teatavasti. Astusin toidupoes läbi ja tegin seal nn kontrollostu. Mida ma seal siis võtsin – keeduvorsti, juustu, saia, võid, piima. Teate, kallikesed, võime tõesti olla optimistlikud, sest meil on hinnad täpselt samad mis Prantsusmaal, mõni sent võib-olla allapoole. Selles mõttes, härra minister, jah, optimismi piisab, me oleme neil juba järel. Aga see optimism hakkab kuidagi kaduma, kui ma tuletan teie pensionitõusu jutu peale meelde, milline on vahe siin Eestis saadava pensioni ja Prantsusmaal makstava pensioni vahel, milline on keskmine palk meil Eestis ja milline on keskmine palk Prantsusmaal. Hinnad poes on sellised, et sa Prantsusmaal ei saagi aru, kus sa oled. Kui sealsetel hinnasiltidel ei oleks prantsuse keel, siis võib-olla ei saakski aru, et oled välismaal. Nii et kui te soovitate meil optimistlikumad olla, siis palun tuletage meelde, et optimist on halvasti informeeritud pessimist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Neljas arupärimine on ammandatud.

5. Arupärimine keskmise pensioni languse kohta (nr 187)

Aseesimees Laine Randjärv

Viies arupärimine on Riigikogu liikmete Marika Tuus-Lauli, Heimar Lengi, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmani, Peeter Võsa, Enn Eesmaa, Eldar Efendijevi, Priit Toobali, Viktor Vassiljevi, Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Mailis Repsi ja Kadri Simsoni 12. septembril 2012 esitatud arupärimine keskmise pensioni languse kohta (nr 187) sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun kõnetooli arupärijate nimel kõnelema Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! See arupärimine puudutab keskmise pensioni langust. Tänu Eurostati andmetele me teame, et kui võrrelda Euroopa Liidu teiste riikidega, siis on hindade tõus

kõige suurem olnud eelmisel aastal ja tegelikult juba päris pikemat aega just Eestis. Üsna kõvasti rohkem on meil kallinenud just toit. Samas ütles rahandusminister Jürgen Ligi valitsuse pressikonverentsil sedasama uudist kommenteerides, et meie sissetulekute kasv on olnud hindade tõusust kiirem. No see päris paika nüüd küll ei pea. Kindlasti ei saa me seda öelda pensionide kohta. Augusti alguses avaldaski Statistikaamet andmed, millest selgus, et keskmine pension eelmisel aastal langes õige pisut. Enne seda langes keskmine pension üle kümne aasta tagasi, nii et täiesti uus trend. Sellest lähtuvalt on meil ministrile mitu küsimust. Pärisime ka järgmise aasta pensionitõusu kohta, kuigi selle suurus on tänaseks juba teada – arupärimine on tükk aega tagasi esitatud. Paluksin ka arupärimise viimases küsimuses aasta 2012 asendada aastaga 2013, see on näpuviga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun vastama sotsiaalminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head arupärijad! Teil on kolm küsimust. Esimene küsimus: kuidas hindan pensionäride olukorda? Ja küsiti ka keskmise pensioni kohta. Minu arvates läheb Eesti pensionäride ja üldse Eesti eakate olukord järjest paremaks. Kui ma võtan keskmise vanaduspension aastal 2001, siis see oli 101 eurot ja 20 senti. Kui ma võtan keskmise vanaduspension tänava esimesel poolaastal, siis oli see 309 eurot ja 8 senti. Tõus kümne aastaga on olnud rohkem kui kolmekordne. Päril muljet avaldav! Kui ma võtan suhtena – kui suur on vanaduspension võrreldes keskmise netopalgaga –, siis ma näen, et aastal 2001 moodustas keskmine vanaduspension võrreldes keskmise palgaga 36,5%, aastal 2011 oli see näitaja 45,4%. Sellest on lihtne teha arvutus, et kasv on kümne aastaga olnud 10%. Suhteliselt on eakate elu läinud kindlasti paremaks, kui see oli kümme aastat tagasi.

Kui te räägite keskmisest pensionist, siis ärge unustage, et keskmise pensioni hulgas on ka töövõimetuspension. Selle te vist arupärimist esitades siiski unustasite. Töövõimetuspensionäride arv tõesti kriisiaastatel kasvas. Eriti kasvas nende töövõimetuspensionäride

osakaal, kelle töövõimetusprotsent oli väike, ja see viiski tolle üheeurose keskmise pensioni vähenemiseni. Näiteks tänavu esimesel poolaastal oli keskmine pension 274 eurot, 2011. aastal aga, nagu ka teie arupärimises kirjas, 270,6 eurot. See hiljutine tõus on viimase kolme aasta kõige kiirem. Nagu me teame, statistikat on võimalik eri aegadel erinevalt tõlgendada, aga ma usun, et pensionimaastikul me võime küll olla päris veendunud, et eakate seis on kindlasti paranenud, arvestades, et meil ei ole pensioni indekseerimist allapoole 1,0.

Teine küsimus: milliseid samme on ministeeriumil plaanis ette võtta? Esimene kõige suurem abinõu on kindlasti see, et jätkata, nii palju kui võimalik, pensionide tõstmist. Pensionide tõus on plaanitud järgmiseks aastaks ning vähemalt samas mahus ka ülejärgmiseks aastaks. Selle hädavajalik eeldus loomulikult on see, et Eesti ühiskonnal, Eesti rahval tervikuna läheb hästi. Kui Eesti rahval läheb kehvasti, siis pension küll ei vähene, aga kuigi palju tõusta ka ei saa. Sellepärast me oleme siin saalis kõik koos kokku leppinud, et pensioni kasv sõltub sotsiaalmaksu laekumisest ja natuke ka tarbijahinnaindeksist. See on kõige olulisem. Usutavasti see pole ainult Sotsiaalministeeriumi mure, vaid terve valitsuse ja terve Riigikogu mure, et Eesti rahval läheks hästi ning Eesti majandus ikkagi kasvaks. Kui Eesti majandus kasvab, läheb Eesti töoinimesel ja seeläbi ka pensionäril paremini.

Teine tähtis ettevõtmine, mida ma siin julgen esile tuua, on töövõimetuskindlustuse loomine ja töövõimetusüsteemi reform, mille kava me järgmise aasta suveks peame parlamenti tooma. Selle põhjus on väga lihtne. Meil on ligi 90 000 töövõimetuspensionärist üle 60 000 selliseid, kes ei tööta. Me näeme selget võimalust vähemalt osa neist tööturule tagasi tuua ja seeläbi nende igapäevast eluolu, nende toimetulekut parandada. Väiksemad muudatused ja väiksemad igapäevased ettevõtmised – neid ei ole mõtet siin üles lugeda, aga ma usun, et eakate osas on kõige tähtsam garanteerida pensionitõusu jätkumine.

Kolmas küsimus puudutabki järgmise aasta pensionitõusu. See on, nagu läbi käinud, 5%. Küll on võib-olla vähem olnud juttu sellest, et kogu pensionikulu kasvab järgmise aasta eelarves 7% või isegi rohkem. Põhjus on peamiselt see, et meie keskmine eeldatav eluiga on kas-

vanud ehk meie inimesed elavad kauem ja saavad kauem pensioni ehk veel lihtsamalt öeldes: pensionäre on rohkem. Ja teiseks ka see, et keskmine väljamakstav vanaduspension kasvab: iga inimene saab ca 200 eurot lisaks, kui me räägime keskmisest vanaduspensionist. See kasv on siis 5%. Aga pensioni kogukulud kasvavad üle 7%.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud minister! Tegelikult on pension igal aastal tõusnud vähem, kui indeks seda lubab, ja kõik need valimiseelsed suured pensioni tõstmise lubadused on selles mõttes tühihised. Võib-olla räägiks hoopis reaalpensionist? Pensionäride tarbimiskorv on ju ikkagi spetsiifiline. Mis te arvate, kui palju on meil reaalpension langenud?

Hanno Pevkur

Ma tulen ikka tagasi selle indeksi juurde. Auväärt küsija oli ise Riigikogu liige, kui lepiti kokku pensionide indekseerimise põhimõtetes. Asja iva oli selgelt see, et kui on head aastad, siis me tõstame pensioni vastavalt indeksile, kui on halvad aastad ja pensioniindeks peaks minema allapoole 1,0, siis pensione ei vähendata. Aga lepiti kokku, et see mittevähendamise tasaarveldatakse hiljemalt viie aasta jooksul. Hiljemalt viie aasta jooksul – lugege seadust! Ja kui vaadata nüüd pensionitõuse, siis jah, 2009. aastal pension indeksina tõusis natukene vähem, aga aastail 2010 ja 2011 oli tegelik pensioniindeks ju pikalt alla ühe – minu mälu järgi 0,91 ja 0,95 või 0,96. Nii et kahe aasta peale oli vaja 14% pensione tasaarveldada.

Alates sellest aastast pensionide tasaarveldamist ka alustati. Teoreetiliselt oleks seda võinud teha ühel aastal, aga minu arvates ei oleks see mingit moodi sobinud. Kui me oleks üheaastase tasaarveldamise peale läinud, siis me oleks sel aastal tõstnud pensione alla 1%. Minu hinnangul see ei olnud teostatav ja nii me valisime selle tee, et jaotasime pensioni tasaarveldamise mitme aasta peale. Sel aastal oli meil võimalus pensioni tõsta 4,4% ja järg-

misel aastal tõstame 5%. Minu arvates on täiesti arvestatav pensionitõus.

Ja kui me võtame nüüd reaalpensioni, siis, nagu ma teile ütlesin, kui me vaatame pensioni ja reaalpalga suhet, siis on pensionid viimastel aastatel ikkagi märksa tõusnud. Kõige suurem selle näitaja tõus oli aastail 2009 ja 2010, kui pensionid ei vähenenud, aga keskmine netosissetulek langes 670 eurolt 637 euroni. Siis oli kõnealune näitaja kõige kõrgem: keskmine vanaduspension moodustas keskmisest netopalgast 47,8%. Nii et tasub ikkagi vaadata kõike ühes võtmes ja ma julgen küll arvata, et Eesti riik on eakate toetamisel saavutanud päris maksimumilähedase tulemuse, arvestades seda, mida Eesti ühiskondlik rikkus meil võimaldab teha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Härra minister! Nõukogude ajal võrreldi sotsialistliku majanduse saavutusi kogu aeg 1913. aasta omadega. See oli viimane aasta enne sõda ja siis tundusid kõik need võrdlused väga soliidseid. Nüüd te võrdlete aastat 2012 aastaga 2001 – ma ei saa loogikast aru. Oleks kümme aastat vahet või sama loogikat kasutades võrdlus 1938. või mingi muu aastaga. Milles asi on, miks just need kaks aastat – 2001 ja 2012? Selgitage, palun!

Hanno Pevkur

Ma võin teile kõik arvud üles lugeda, kui te tahate. See loend näitab väga selgelt ühte trendi: pension on igal aastal tõusnud. Kui te tahate, ma loen teile üles ka aastad 2002, 2003, 2004 jne. Lihtsalt, et saadaks aru, mis on kümne aasta jooksul keskmise vanaduspensioniga juhtunud, võrdlesin viimaseid aastaid kümne aasta taguse ajaga. Aga nagu ma ütlesin, võin teile ette lugeda kõigi aastate näitajad – ei mingit probleemi, mul on statistika olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Mina küll ei hakkaks teiega vaidlema. Te võtsite ette kõik need

kümne aasta numbrid ja siin ma teiega nõustun: Eesti pilt võib paista ilus. Aga paralleelselt on toimunud ju ka teine protsess: hindade tõus. Kui võtta ostuvõimalused kümme aastat tagasi ja ostuvõimalused tänavu, siis on need väga erinevad. Ja küsimus ei ole selles, kui halvasti või hästi teie arvates riik hoolitseb pensionäride eest. Küsimus on selles, kas tekib või ei teki lähitulevikus olukord, kus pensionärid peavad elukohta vahetama, sest nad ei ole suutelised maksma elektri, soojuste ja paljude teiste asjade eest. Mis te arvate?

Hanno Pevkur

Mis elukohavahetus? Mulle jäi küsimus natuke segaseks. Aga kui me võtame pensionikasvu ja võtame keskmise töötasu kasvu, siis meie ühiskond areneb just nii, nagu me suudame seda maksumaksjatena tagada. Toon teile võrdluseks: keskmine netopalk aastal 2001 oli 277 eurot. Eks me ole püüdnud elada vastavalt oma võimetele. Hinnad on liikunud vastavalt majanduse liikumisele. Ma ei usu, et me peaksime kuidagi teistmoodi hindama olukorda, mis meil oli aastal 2001, ja seda, mis meil on praegu. Hindamismeetodid on samasugused. Nagu ma ütlesin, eakate sissetulek võrreldes nende isikute sissetulekuga, kes saavad tööturul palka, on paranenud. Kuna arupärimine keskendus eakatele, siis ma püüdsin anda adekvaatse pildi sellest, milline on eakate olukord võrreldes tööinimesega praegu ja milline see oli kümne aasta eest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea minister! Kindlasti üks teema, millega te pensioni väiksusega seoses pidevalt kokku puutute, on aasta-aastalt suurenev arv inimesi, kes saavad osa pensionist nn uuest teisest sambast. Päril paljud inimesed, kes on jõudnud sellisesse vanusesse, et on hakanud huvi tundma, milline mõne aasta pärast nende kui pensionäride elu saab olema, on saanud üsna negatiivse üllatuse osaliseks, kui saavad teada, et päris mitmed aastad nende näiteks 20 kõvast tööaastast ei ole läinud täisaastana kirja, sest nende palk on olnud väiksem. Kas sellest tulevalt võib juhtuda, et inimeste pensionid kunevad loodetust palju väiksemaks? Inimesed

on arvestanud oma palga ja tööstaažiga, aga nende nn koefitsiendi tõttu on pension tegelikult hiljem palju väiksem.

Hanno Pevkur

Lühike vastus on ei. Alustame õpikutõdest. Pensionistaaž ja väljamakstav pension või, tuleme tagasi, tööstaaž ja väljamakstav pension ei ole omavahel selles mõttes sõltuvuses. Vaadatakse inimese sissemaksid sotsiaalkindlustussüsteemi. See on juba viimased 13 aastat niimoodi olnud. Ärge kultiveerige inimestes teadmist, et nende tööaastad on kuidagi koefitsientidega seotud. Tööaastad võetakse kõik täielikult arvesse. Küll aga jah, pensioni arvutamisel võetakse arvesse keskmine palk. Ma ei tea, mis olid need põhjused, võin neid osalt vaid oletada, aga kahjuks 1999. aastal, kui tehti riikliku pensionikindlustuse seadust, võeti inimesi segadusse ajades pensioni ühe aasta koefitsiendi määramisel aluseks keskmine palk. Ma ei tea, miks seda tehti. Sisuliselt pole sel mitte mingisugust tähtsust. Tähtis on see, kui palju inimene on maksnud pensionikassasse, sellest tulenevad temale tehtavad väljamaksed. Olen sellest kirjutanud eri kohtades, kui üles otsite, leiate ka näiteid.

Aga toon mõned suurusjärgud. Kui inimene saab 40 või 44 aasta jooksul, mis on meil keskmine tööstaaž, kogu aeg miinimumpalka ehk 350 eurot – kasutan praegusi näitajaid, siis on hea lihtne rääkida –, siis tema pension hakkab olema umbes 250 eurot. Tema kukkumine võrreldes oma palgaga on 100 euro ringis. Inimene, kes saab terve oma tööaja ehk 44 aastat enam-vähem keskmist palka ehk siis suurusjärgus netotasuna 700 euro kanti, hakkab saama pensioni umbes 350 eurot ehk tema kukkumine on ligi 400 eurot. Sellel, kes sai väga väikest palka, on kukkumine 100 eurot. Sellel süsteemil on üks lihtne põhjendus: Eesti pensionisüsteem on solidaarne ja kuna pensioni baasosa on suurem, siis süsteem toetab rohkem neid, kellel on olnud väiksem palk, ja võtab rohkem ära neilt, kellel on olnud kõrgem palk. See, kui mitu aastat inimene töötas, ei ole tähtis. Tähtis on, millise palgaga ta töötas ja millised on tema sissemaksed pensionikindlustusfondi. Ma loodan, et suutsin seda nüüd natuke rohkem seletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud minister, aitäh selgituste eest! Minu küsimus on sellisest vaatevinklist vaadatud. Kui inimene teenib miinimumpalka, siis ta arvestuslikult teenibki nii palju, et maksab sotsiaalmaksu ühe kolmandiku Eesti keskmisest. Kui talle määratakse tema nn pensioniosak, siis on see keskmisest 0,3. Aga väga paljudes piirkondades ei olegi üldse töökohti, kus on võimalik keskmist palka välja teenida. Näiteks kui võrrelda Harjumaad või Tallinna ja Tartu Kagu-Eesti maapiirkondadega, siis on eba võrdsus väga suur. Kas te ei arva, et siin peaks kuidagi regionaalselt toetama kas neid piirkondi või ümber arvestama sealsete inimeste koefitsiente, et nad saaksid tulevikus siiski suuremat pensioni?

Hanno Pevkur

Alustame uuesti. Inimese tööaastatel pole pensioni määramisel tähtsust. Koefitsient 0,3 näitab ainult seda, kui suured on olnud tema sissemaksed pensionikindlustusfondi. See liidetakse pensioni baasosale. Kuna pensioni baasosa moodustab valdava enamiku väikese sissetulekuga inimeste pensionist, siis proportsionaalselt saab väikese sissetulekuga inimeste pension olema kõrgem kui kõrgepalgaliste pension.

Seletan veel kord. Kui 44-aastase tööstaažiga inimene saab palka 350 eurot, siis tema pension hakkab olema praeguste reeglite järgi 250 eurot. Kui ta saab palka 750 eurot, siis tema pension hakkab olema 350 eurot. Ehk ühelt me võtame ära märksa rohkem selleks, et katta nende inimeste pensioniosakuid, kellel on töötasu olnud väiksem. Kui vaja, võtame paberi ja pliiatsi, seletame jälle nullist alates.

Aga ma ütlen veel kord: selle süsteemi juured peituvad pensionikindlustuse reformis 1999. aastal, kui valiti lahendus, et pensionikoefitsiendi (millel tegelikult inimesele ei ole mingit tähtsust, see on ainult emotsionaalse tähendusega) arvutamise aluseks võeti keskmine palk. Ma ei tea, miks seda tehti. Oleks võinud rahulikult võtta miinimumpalka, see poleks inimeste jaoks mitte midagi muutnud. Kui oleks miinimumpalk võetud aluseks, siis me oleks seda mõistnud. Sellel inimesel, kes

sai 350 eurot palka, oleks pension ikkagi 250 eurot, ja see, kelle palk on olnud 750 eurot, saaks täpselt samamoodi 350 eurot. Tema koefitsiendid oleksid sellisel juhul olnud mitte 1,0, vaid 3,0 ringis, ning sellel, kes teenis miinimumpalka, oleks koefitsiendid olnud umbes 1,0. Nii et *summa summarum* sellel, kuidaspidi me neid komakohti seal numbrite ees jagame, ei ole mingit tähtsust. Tähtis on see, millist palka inimene sai, ja tähtis on see, et kui ta sai madalamat palka, siis ta saab proportsionaalselt kõrgemat pensioni kui inimene, kes sai kõrgemat palka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Eks te teate neid arve ka, et keskmine kuupension tõusis 304,5 eurolt 305,1 euron, see tähendab, pluss 0,6 eurot. Ma mõtlen, et see on ka seotud sellega, et kaks aastat ei ole pensioni tõstetud, nagu te rääkisite. Ja kui see on maksimumi lähedal, mida riik võib endale lubada, nagu räägib sotsiaalminister, siis ma mõtlen, et me ei jõua kunagi tasemele, millest unistab meie peaminister. Ma täpsustaksin enda ja ka teiste jaoks teie prognoosi, kui suur võiks olla kuupension järgmise aasta lõpus.

Hanno Pevkur

Järgmise aasta lõpus? Me julgeksime pakuda, et keskmine vanaduspension tõuseb ikkagi. Seletan teile veel kord. Kui me räägime aastatest 2010 ja 2011, siis pensioniindeks oligi 1,0 ehk pension indeksi järgi ei tõusnud. See väike tõus, mis on natuke alla euro, tulenes sellest, et inimeste keskmine vanaduspension kasvas tulenevalt nende tööstaažist, mitte sellest, et indeks muutus. Indeks muutus tänavuse aasta 1. aprillist ja nüüd üheksa kuud mõjutab seda aastat ja 12 kuud mõjutab järgmist aastat. Võib loota, et järgmise aasta lõpuks on keskmine vanaduspension – ma vaatan, kas mul on need arvud siin käepärast, ei suuda kiiresti leida –, kui ma õigesti mäletan, siis 330 ja 340 euro vahel. Ahah, leidsin: 2013. aastal võiks keskmine vanaduspension olla 332 eurot, ütleb Sotsiaalkindlustusameti prognoos. See on igati loogiline, sest selle aasta kolm esimest kuud oli indeks veel 1,0 ja 1. aprillist on 1,044.

Seega järgmisel aastal esimesed kolm kuud on 4,4% tõusu ja 1. aprillist on 5,0% tõusu. See kõik kokku tähendab, et järgmisel aastal võiks pension olla võrreldes 2011. aasta omaga ligi 30 eurot igas kuus suurem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud minister! See on muidugi tore, et pension tõuseb 5%. Tõsi, see tõuseb alates aprillist ja kolm esimest kuud tuleb eakatel hakkama saada sama pensioniga nagu praegu, vaatamata hinnatõusule, mis tuleneb elektrituru avanemisest. Olen siiski kindlasti teiega nõus, et tihtipeale annab eakatele nende sissetulek suurema kindluse kui noorele perele, aga tahan ometi küsida järgmist. Eesti Pensionäride Ühenduste Liit tõi oma ülevaates, mis puudutas taasiseseisvunud Eestit, küll välja, et keskmise palga ja keskmise pensioni suhe ei ole alati muutunud positiivses suunas, eri aastatel on olnud ka negatiivseid muutusi. Palve on, et järsku te saadaksite materjalid mitte alates aastast 2001, vaid juba aastatest 1992 ja 1993.

Hanno Pevkur

Me võime välja võtta andmed ka aastate 1992 ja 1993 kohta, aga tuleb arvestada, et siis olid meil pensioni arvutamise skeemid teistsugused. Kehtis süsteem, kus keskmise palga ja keskmise pensioni suhe oli hoopis midagi muud ja pensione maksti välja teistel alustel. Kõikidele oli ühesugune pension ette nähtud, küll teatud erinevustega, aga laias laastus sama suur. 2001. aastast alates aga saame rääkida pensionikindlustuse reformist. Inimeste pensionid hakkasid sõltuma ka nende sissetulekust pensionikindlustuse fondi. Tuleb võrrelda ikkagi võrreldavaid asju, muidu me läheme omadega natuke rappa.

Aga tõsi, ka 2007. aastal, kui meil oli pöörane majanduskasv, oli keskmine pension võrreldes keskmise netopalgaga väiksem kui aasta enne seda. Vähenemine oli 1,2%: 2006. aastal oli see näitaja 40,0%, 2007. aastal aga 38,8%. Sealt edasi oli pöörane tõus 2008. aastal, kui majandus mäletatavasti veel kasvas. Siis moodustas keskmine pension võrreldes keskmise netopalgaga 41,6% ja siis mõlemal kriisiaastal

veidi üle 47%, mille tagaski eelkõige see, et pensioniindeks oli 1,0, mitte 0,91 ja 0,96.

Kui me vaatame puhtalt statistikale otsa, siis me oleme suutnud tagada eakatele kindlustunde, et pension kindlasti ei vähene. Selles aga, et pensioni muudetakse 1. aprillil, ei ole küll vaja kedagi süüdistada. See on meil ühiselt siinsamas Riigikogu saalis kokku lepitud, et pensionide indekseerimise aeg on aprilli esimene päev.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Avame läbirääkimised. Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Kuulsime just, et kõik on väga hästi. Olge optimistlikumad, rikkust on rohkem ja pensionäride olukord on järjest paremaks muutunud! Tore kiidulaul! Täpselt nii nagu ka enne Riigikogu valimisi, kui te mäletate, oli samuti väga palju huvitavaid loosungeid ja artikleid. Näiteks teatas Reformierakond Videvikus, et viie aastaga ongi pensionid kahekordistunud, ja IRL-i poliitik märkis seal samas, et hoopis nelja aastaga on pensionid kahekordistunud. Ja mäletame ka peaministri kuldtroonis oma suurte lubadustega.

Ent mis me siin ikka uhkeldame? Järgmisel aastal tuleb pensionitõus 5%, kuigi me teame, et seaduse järgi saaks tõsta 6,36%. Tänavu tõsteti 4,4%, indeksi järgi oleks saanud tõsta 5,4%. Minister räägib siin tasaarveldustest, kuid vaatame tagasi 2009. aastasse. Siis pidi pension tõusma umbes 14%, tõusis aga ainult 5%. Siis lubati ka, et edaspidi saate selle kõik kätte. Ma ei tea, kuhu see kõik on jäänud. Ja me peaks õnnelikud olema, et pension, näe, ei langenudki.

Kui me nüüd vaatame, mida praeguse pensioni eest ikkagi saab, siis, nagu juba öeldud, Eurostati andmetel on toidu hinnad Eestis tõusnud rohkem kui üheski teises Euroopa Liidu riigis. Kui mujal Euroopas kallinesid eelmine aasta toiduained keskmiselt 3,2%, siis Eestis 8,5%. Ning me teame, et väga paljud toiduained, sh esmatarbe toiduained kallinesid lausa 50–60%.

Loomulikult ei pea rahandusminister Jürgen Ligi mõtteavaldus pressikonverentsil, et sissetulekute kasv on olnud hindade kasvust kiirem,

paika. Pensionäride puhul see kohe kindlasti ei kehti. Ja räägime, mis me räägime, kuid ajalukku läheb ikkagi fakt, et keskmine pension 2011. aastal langes. Enne seda langes keskmine pension viimati aastal 2000. Kui te mäletate, siis see oli aeg, kui vanaduspension tõusis vaid 1,1%, aga keskmine pension langes. Ja ka siis pidime õnnelikud olema, et vanaduspension, näe, ei langenudki, isegi krooni võrra tõsteti.

Samas ma arvan, et keskmisest pensionist rääkides on ikkagi tähtsaim praegune reaalpension ehk pensioni suurus võrreldes hinnatõusudega. Eesti Pensionäride Ühenduste Liidu aseesimehe Aare Kitsingu sõnul – see sai just täna veel üle räägitud – on reaalpension langenud nelja aastaga 20,7%. Arvesse on võetud periood alates 2008. aasta maist, just vahetult peale pensionide tõusu – see oli suhteliselt suur tõus –, ja lõpetades tänavuse aasta maiga, ka peale pensionide tõusu. Arvesse on võetud pensionäride tarbimisstruktuuri, mille kohaselt valdav osa rahast läheb toidule, teine täpselt sama suur summa eluasemele, veidi ravimitele, hügieenitarvetele, natukene pudi-padi veel, ja ongi kõik. Rohkem nad endale lubada ei saa.

Nii et tulemus on väga nukker: reaalpension on nelja aastaga vähenenud umbes 64 eurot ehk 1000 krooni. Kui me oleks arvestusperioodiks võtnud veel aasta 2008 enne pensionitõusu, siis me oleks saanud veelgi troostituma tulemuse. Kui me vaatame, mis juhtub enne järgmise aasta aprilli, kui see pisikene pensionitõus tuleb, siis näeme, et see vahe läheb veelgi suuremaks: langus 24–25%.

Tahan veel rääkida ühest väga tähtsast probleemist.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite kolm minutit juurde? Palun, kolm minutit juurde!

Marika Tuus-Laul

See on see, mille koalitsioon, aga ka sotsiaaldemokraadid on alati maha hääletanud. Küsimus on selles, et pensionid peaksid olema hoopiski õiglasemad. Me vajame sellist pensionisüsteemi, mis muudaks pensioni baasosa solidaarsemaks ja madalalpalgaliste töötajate pensioniosaku koefitsiendi õiglasemaks. Niisuguse eelnõuga on Keskerakonna fraktsioon ja kunagi ka Rahvaliit juba õige mitu korda välja

tulnud. Kuid iga kord on Reformierakond, Isamaa ja Res Publica Liit ning ka sotsiaaldemokraadid selle maha hääletanud.

Praegu on ju nii, et suur osa inimestest ei teenigi ühe tööaastaga väikse palga tõttu täit pensioni aastakoefitsienti välja ning miinimumpalga saajal tuleb koefitsiendi 1,0 saavutamiseks ligi kolm aastat tööl käia. Nad peavad töötama kolm aastat ühe staažiaasta eest. Ma arvan, et tuleb lõpetada olukord, kus madalamat palka saavad töötajad, näiteks kõrgharidusega kultuuritöötajad ja lasteaiatöötajad, põllumüüjad ja teised ei saa tulevikus inimväärset pensioni. Umbes 70%-l töötajatest on keskmine aastakoefitsient alla ühe. Keskmist või sellest madalamat töötasu sai näiteks 2009. aastal ligi 354 000 inimest.

Lõpetada tuleb olukord, kus kohustuslik pensionikindlustus on kasulik eelkõige jõukamatele ja kõrgepalgalistele, samas kui väiksepalgalistel jääb see tasemele, mis ei kindlusta korralikku toimetulekut. Mis põhiline: meie väikeste palkade ebaõiglust ei tohiks üle kanda tulevikus saadavasse igakuisesse pensioni. Me saame väga hästi aru, et ka noortel peredel on raske, see on tõesti nii, aga senioridel ei ole aega oodata. Nemad on oma panuse riigi arengusse andnud, nende loodud väärtustele ja kogemustele tuginedes on ka uus Eesti Vabariik üles ehitatud ja me peame eakaid hoopiski rohkem väärtustama. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, süngen läbirääkimised. Täna arupärimised on ammendatud.

6. Vaba mikrofoni

Aseesimees Laine Randjärv

Ja nüüd peale haamrilööki on võimalik registreeruda sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Mul on rõõm siit puldist õnnitleda Narva linnaeap Tarmo Tammist! Mis puhul? Ma kohe selgitan. Mul on siin käes üks kohtuotsus. See on juba teise astme kohtu otsus. Esimene kohtuotsus tehti Viru Maakohus 30. aprillil 2012 ja selle otsusega mõisteti Tarmo Tammiste talle esitatud

süüdistustes õigeks. Kohus leidis, et selles kriminaalasjas puuduvad nii otsesed kui kaudsed tõendid selle kohta, mida Tammistele inkrimineeriti. Mul pole aega kõiki neid ilusaid ja säravaid formuleeringuid teile ette lugeda.

Maakohtu otsuse peale aga esitas apellatsiooniprokurör Antti Aitsen, kes palus maakohtu otsus tühistada ning Tammiste talle esitatud süüdistustes süüdi tunnistada.

Möödus mingi aeg. 5. oktoobril 2012 teatas juba Tartu Ringkonnakohtu, et käesolevas kaasuses tuleb esmalt esitada küsimus tõendusliku baasi kohta, millele saaks rajada süüdimõistva otsuse ja prokuröri hinnangul tulekski seda teha. Kui lähtuda prokuröri arusaamast ning ka kõrvaldada tõendite kogumist süüdistatava Tammiste ütlused, siis tuleb lõpptulemusena ikkagi nentida, et midagi otseselt inkrimineerivat Tammiste suhtes tõendite kogumis ei sisaldu. Edasi tuleb üks naljakas lause. "Seda asjaolu nendib apellatsioonisisuliselt ka riiklik süüdistaja ise."

Otsa on saanud veel üks poliitiline protsess, mis on ühe asjatundja väga tagasihoidlike arvestuste kohaselt maksma läinud nii Narva linnale kui Eesti riigile 35 000 – 38 000 eurot. See on kilodes söönud närve, see on võtnud aastaid elust ja nagu te praegu kuulete ja igaüks saab seda ka lugeda, ei olnud sellel mitte mingit alust. Vägisi tuleb meelde "Viimne relikvia" oma ütlustega, olenemata, kelle suust need kõlasid. "Vaba mees ei pidanud ju tapma." "Ma ei ole vaba mees!" Ei ole vaba mees ei prokurör, ei kapo, ei need, kes juurdlust teostasid, need, kes võtsid Narva linnaeap puudutava tellimuse vastu. Tahaks aga öelda, et vaba ei ole ka meie nn vaba meedia, kes alati, kui lihtsas keeles öelda, pasandab inimese täis, kui asi prokuratuurist kohtusse läheb, ja on vait, ei tee suud lahti, kui tulevad õigeks mõistvad otsused. Ja mida teha inimesele, teab ainult jumal.

Teate, hiljuti kohtusin ühe investoriga, kes soovib Ida-Virumaal ühte tohutut sigalat ehitada. Praegune tehnoloogia – minu jaoks oli see suur uudis – on selline, et siga kordagi oma elus ei näe taevast. Ta elab kogu aeg kinnises ruumis ja liigub seal tapamaja poole, sest ta tapetakse sellesamas kompleksis, kus ta sündis. Selleks, et meie saaksime maitsvat liha, peab siga enne surma õnnelik olema ja ta uinutatakse enne surma. See on absoluutne paral-

leel meie eluga! Meedia meid lihtsalt uinutab ja mine sa tea, kas enne surma või enne midagi muud.

Aga nii või teisiti, Tarmo Tammistele minu õnnitlused! Loodan, et teiegi võtate selle heakskiiduga vastu, sest see annab igapäevasele meistki lohutust ja lootust, et kunagi ka meie saame kuskil kohtus õiguse. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Paar nädalat tagasi jagasin ma siin teiega muremõtteid, täna aga on mulgi põhjust rõõmustada ja seda rõõmu tahan ka teiega jagada. Mõni nädal tagasi rääkisin ma tolliametnike tegevusest piiripunktides, kuidas mida tehakse, kuidas kogutakse makse, samuti sellest, et suvel esitasin ma õiguskantslerile ja Rahandusministeeriumile selle kohta kirjaliku arupärimise. Õiguskantsler võttis aja maha ja menetles juhtumit päris põhjalikult ning eelmisel nädalal, 11. oktoobril allkirjastas õiguskantsler raporti kogu selle asja menetlemise kohta. Ning see on tõesti positiivseid noote külvav.

Mul on väga hea meel, et õiguskantsler on jõudnud sellisele järeldusele, nagu siit soovitusel analüüsist lugeda võib. Vahepeal hakkasin juba kaotama usku, et Eesti on õigusriik, aga õiguskantsleri analüüs kinnitab, et vähemalt tema jõuab seadusi süvitsi analüüsida ja tihtipeale tõde kuulutada. Selles soovitusel seisab siis järgmine. Õiguskantsler leiab, et Maksu- ja Tolliametite tegevus Eesti Vabariigi maantee-piiripunktides Venemaa Föderatsioonist sõiduki standardpaagis sissetoodava kütuse maksustamisel ei vasta õiguspärasuse põhimõttele ning hea halduse tavadele. Tunnustades ühelt poolt võitlust ebaseadusliku kütuseäri, ütleb õiguskantsler, et kõiki sellega seotud toiminguid tuleb siiski teha õiguspäraselt ja hea halduse tavasid järgides. Ta soovib rahandusministril algatada alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 68 lõike 1 muutmiseks eelnõu ja soovib, et tunnustataks kehtetuks seal sisalduv viide sihtkoha kohta. Ta teeb ka teise ettepaneku: kaaluda piiriäärsetele elanikele väiksemate maksuvaba kütuse piirmäärade kehtestamist.

Mida ma veel tahaksin öelda? Kui jälgida meedias avaldatut, siis Maksu- ja Tolliamet on öelnud, et nemad jätkavad praegu seda tegevust. Vesteldes minuga on ameti esindajad öelnud, et nad latti madalamale ei lase. Ei lase ka meie latti madalamale – ei mina ega minu kolleegid demokraadid, kes on esitanud õiguskantslerile järjekordse arupärimise, seekord suusõnalisel vormis. Ma kutsusin oma piirkonnas inimesed, kes on kõikide nende toimetuste ja menetluste tõttu kannatada saanud, selle nädala reedel Võru linna Dajandra kohvikusse. Kohviku perenaine on lahkelt lubanud ruumid üürida. Sellel kohtumisel me analüüsime tekkinud olukorda ja arutame, kuidas edasi. Kokkusaamine on sel reedel kell 15 Dajandra kohvikus, igapäevaseks võib tulla ja teema üle arutleda.

Ma soovitun kõikidel õiguskantsleri kodulähedalt tema soovitusel lugeda. See on küll pikk – 24 lehekülge –, aga väga väärt materjal. Lõpetuseks tahan öelda, et ma ei aja Maksu- ja Tolliametiga kiusu, aga see, kuidas neid toiminguid tehtud on, kuidas Eesti kodanikelt on ebaseaduslikult aktsiisimakse võetud, on ülekohtune. Me soovime, et Rahandusministeerium algataks kiiremas korras seadusmuudatused. Seadused tuleb kirjutada nii, et nendest oleks võimalik ühtemoodi aru saada, seda ka neil, kes tulevad Venemaalt, omades autopaa- gis kütust mitte ärilisel eesmärgil, vaid enda tarbeks, nii nagu seadus lubab. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Meie tänane istung on lõppenud. Suur tänu kõigile osalejatele! Kena õhtu jätku! Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 17.53.

Istungi kestus 2 tundi ja 53 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 16. oktoober 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (256 SE) esimene lugemine

2. Õiguskantsleri ettepanek üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangu kohta (nr 20)

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu viienda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Remo Holsmer!

Remo Holsmer

Austatud juhataja! Head kolleegid! Reformierakond ja IRL-i fraktsioon algatavad riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Lihtsustatult öeldes tähendab see eelnõu lapsetoetuste tõstmist vajaduspõhiselt ning nendes peredes, kus kasvab kolm või enam last. Lühidalt öeldes on eelnõu eesmärk suurendada allpool suhtelist vaesuspääri elavate lastega perede toetusi kahes etapis: 2013. aasta keskel ja alates 2015. aasta algusest. Kolme ja enama lapsega perede toetust on plaanis suurendada universaalselt alates

2015. aastast senisest 57 eurost 95,9 euroni. Kolmikute ja ka suurema arvu mitmikute sünni puhul makstav ühekordne sünnitoetus peaks suurenema 1000 euroni lapse kohta ehk kolmikute sünni puhul 3000 euroni jne. 16-aastaste ja vanemate põhikoolilõpetajate kohta kehtestatakse erisäte, mille kohaselt makstakse peretoetusi edasi ka suvekuude ehk juuli ja augusti eest. Oluline punkt on see, et lisanduvaid toetusi ei arvestata toimetulekutoetuste maksmisel sissetuleku hulka. Viimase põhimõttena markeerin ära, et kõik senised lapsetoetused jäävad kehtima, kellelgi ühtegi toetust ei vähendata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Tere hommikust, head kolleegid! 11 Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liiget soovivad üle anda arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Arupärimise on tinginud asjaolu, et infotunnis esitatud küsimus abivahendite erivajadustega inimestele kättesaadavuse kohta tõi kaasa suure hulga pöördumisi nii üksikisikutelt, peredelt kui ka puuetega inimeste organisatsioonidelt. Me pöördume arupärimises sotsiaalministri poole seitsme küsimusega, et saada selgust, kuidas on plaanis lahendada olukord, kus juba alates juulist on lõppenud riigi eraldatud raha inimeste jaoks, kellel on õigus saada soodustusi abivahendite, nii mähkmete kui ka paljude teiste abivahendite soetamiseks. Need küsimused esitame sotsiaalministrile ja ootame vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Tutvustan teile kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste sea-

duste muutmise seaduse eelnõu. Selle aasta juuli seisuga oli Eestis karistusregistrisse kantud 444 383 kodanikku. Nimetatud statistika viitab ühiskondlike suhete selgele ülekriminaliseerimisele või nende väärtelisele ülekäsitlemisele, samuti tõsiasi, et asjaolude kindlakstegemisel, mida erialaselt nimetatakse menetluseks, on mindud lihtsustamise, kiirustamise ja kokkuleppe teed. Oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelul, mille üks teema oli ju selgelt ühiskonna ülekriminaliseerimine, nentis Leon Glikman, et liiga palju on juhtumeid, kus korralikud inimesed on jäänud seaduse hammasrataste vahele, ning suurim probleem on kohtueelne inkvisitsiooniline menetlus. Sellele on tähelepanu juhtinud ka Euroopa Inimõiguste Kohus kaasuses *Leas versus Estonia* ehk *Leas Eesti vastu*, kes on leidnud, et õiglase kohtupidamise tagatis on eelkõige võimalus kaitseks valmistuda ning omada süüdistajaga võrdseid teadmisi ja võimalusi, mille eeldus on toimikutega tutvumine, et oleks võimalik vastaspoole tõendeid kahtluse alla seada ja ammutada infot õigustavate tõendite kohta. Just seetõttu olemegi siia toonud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on viia kriminaalmenetluse seadustik ja sellega haakuvad seadused kooskõlla rahvusvahelise õiguse ning Eesti Vabariigi põhiseadusest tulenevate isiku põhiõiguste ja vabaduste tagamise nõuetega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab nende menetluse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ka ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamata.

Kolmapäeval, s.a 17. oktoobril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo ning põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimised riigikontrolör Mihkel Oviirile ning justiitsminister Kristen Michalile.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (256 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli kaitseminister Urmas Reinsalu!

Urmas Reinsalu

Austatud istungi juhataja! Austatud parlament! Vabariigi Valitsus on esitanud parlamentile menetlemiseks kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, millel on neli olulisemat elementi.

Esiteks, kaitsevägele lisatakse isikute kaitse ülesanne. Teiseks, seaduses nähakse ette võimalus kaasata kaitseväge politsei ülesannete täitmisel vahetu sunni kasutamise õigusega. Kolmandaks, kaitseväge juhataja vahetusse alluvusse luuakse uus struktuuriüksus – NATO küberkaitsekoostöö keskuse Eesti kontingent. Neljandaks on muudatus, mis tehti riigikaitsekomisjonis koostöös Kaitseministeeriumiga juba lugemise eel: kaitseväge juhataja vahetusse alluvusse luuakse uus struktuuriüksus – kaitseväge erioperatsioonide üksus. Lisaks neile muudatustele tehakse eelnõuga kaks tehnilist muudatust, mis on tingitud uue avaliku teenistuse seaduse vastuvõtmisest ja sellega seotud mõistete korrastamisest.

Rääkides kaitsevägele isikute kaitse ülesande andmisest, tuleb öelda, et Eestis on isikute kaitse ülesanne praegu ainult politseil, kes peab tagama politsei ja piirivalve seaduses nimetatud isikute kaitse. Aga realsuses tagab isikute kaitset ka sõjaväepolitsei, kes on korduvalt osalenud Eestisse saabuvate väliskülastajate, peamiselt kaitseväge ja Kaitseministeeriumi külaliste turvalisuse tagamises. Seetõttu on õigusliku reguleerimise selguse mõttes mõistlik panna see ülesanne sõjaväepolitseile ning määrata kindlaks isikute ring, keda sõjaväepolitsei kaitsma hakkab. Rõhutan, et isikute kaitse võimekus on sõjaväepolitseil olemas NATO üldiste standardite kohaselt, mis käsit-

levad sõjaväepolitseile pandud isikute kaitse nõudeid.

Teiseks nähakse seaduses ette võimalus kaasata kaitseväge politsei ülesannete täitmisse vahetu sunni kasutamise õigusega. Praegu on kaitseväge võimalik politsei abistamiseks kasutada ainult hädaolukorra seaduses ja erakorralise seisukorra seaduses nimetatud juhtudel. Need on olukorrad, kus on vaja, et kaitseväge kasutamise otsustaks Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul. On juhtumeid, kus politseil oleks kaitseväge abi vaja, kuid kaitsevägele ei oleks vaja anda jõu kasutamise õigust. Näiteks võib juhtuda, et kaitseväel on olemas tehnika ning seda kasutama õppinud personal, mida politsei konkreetse ülesande täitmiseks vajaks. Ei oleks mõistlik, kui tehnika peaksid soetama kaks riigiasutust eraldi. Vajadus kaitseväelasi politsei ülesannete täitmisse kaasata võib ette tulla ka muudes valdkondades, näiteks otsingutöödel. Abi osutamise kord kehtestatakse valitsuse määrusega ning tingimus on, et politseil endal peavad puuduma võimalused ülesande täitmiseks. Nagu ma rõhutasin, kaitseväel ei ole vahetu sunni kasutamise õigust.

Kolmanda muudatusena tuuakse NATO küberkaitsekoostöö keskuse Eesti kontingent eraldi struktuuriüksusena kaitseväge juhataja vahetusse alluvusse. Selle eesmärk on muuta Eesti kontingendi asetus kaitseväge struktuuris loogilisemaks. Eesti kontingendi viimine kaitseväge juhataja otsealluvusse oleks mõistlik samm, arvestades keskuse staatust rahvusvahelise sõjalise peakorterina ning sellega kaasnevat poliitilist nähtavust.

Neljäs muudatus näeb ette luua kaitseväge juhataja vahetusse alluvusse uus struktuuriüksus – kaitseväge eriooperatsioonide üksus. See luuakse kaitseväge eraldi struktuuriüksusena kaitseväge juhataja vahetus alluvuses. Praegu kuulub eriooperatsioonide grupp luurepataljoni koosseisu, ent eriooperatsioonide grupi tegevus ja ülesanded erinevad paljuski luurepataljoni omadest, näiteks võib välja tuua väikeüksuste taktika, sõjalise toetuse, otsese rünnaku. Seetõttu on eriooperatsioonide grupi ning luurepataljoni juhtimispõhimõtte ja teenistusrütm sedavõrd erinevad, et edasisel koos jätkamisel võiks üks valdkond teist oluliselt segama hakata. Eraldi struktuuriüksuse loomine aitab lisaks nii Eestis kui ka partnerite silmis rõhuta-

da, et Eesti peab vajalikuks, et tal selline võime on ja ta seda arendab. Me oleme ka sõjalise kaitse arengukavas ja tegevuskavades ette näinud eriooperatsioonide võime arenduse. Erioperatsiooni definitsiooni aluseks on võetud NATO definitsioon eriooperatsiooni kohta. Nii-sugust otsealluvust kaitseväge juhatajale on meile soovitanud ka meie partnerid. Võib öelda, et teisteski Balti riikides ning Skandinaavias on eriooperatsioonide tegev üksus iseseisev struktuuriüksus, ta ei ole mõne teise üksuse koosseisus. Mitmes riigis on tegemist lausa eraldi väeliigiga. Oluline eriooperatsioonide võime arendamise puhul on kindlasti see, et detsembris on ISAF-i operatsiooni raames kavas saata Afganistani 15-liikmeline eriooperatsioonigrupp, kelle ülesanne on tegelda Afganistani julgeolekujõudude väljaõppega. Aitäh!

Asesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Pean täiesti õigeks, et teatud juhtudel peaks politseil olema õigus kaasata oma ülesannete täitmisesse ka kaitseväge. Kuigi minu teada on paljud politseijuhid ja kaitsejõudude juhid varem selle vastu olnud, väites, et nende struktuuride funktsioonid ja ülesanded on kardinaalselt erinevad. Aga küsin ma seda: kas selle eelnõu ja tulevase seaduse valguses on päris täpselt reguleeritud ikkagi ka see, millal võib kaitseväge kaasata? Kas ei või juhtuda nii, et kui näiteks politseil lihtsalt napib inimressursse, siis kaasatakse kaitseväge mingitele politseioperatsioonidele, minu pärast kas või hommikusele "Kõik puhuvad" aktsioonile või millele iganes?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Mis puudutab kaasamise täpsemat korda, siis seadus annab nende juhtude nimekirja, millal on kaasamine lubatud, viitega politsei ja piirivalve seaduses sätestatud ülesannete täitmisele. Täpsem kord sätestatakse valitsuse määrusega. Tahan öelda, et selle koostöö mõte on ju ratsionaalne ressursikasutus. Julgeoleku ja turvalisuse tagamisel on mõtet pürgida selle poole, et me saaksime oma ressursse nutikamalt kasutada. Võib tuua näite

elust, et kaitseväge puksiirmasinaid kasutatakse kraavi sõitnud veokite väljavedamiseks. Pikk õiguslik arutelu oli seotud sellega, kuidas saaks kaitseväge soomustransportööri kasutada eurode veoks, nii et transportööri juhiksid kaitseväelastest juhid. Leiti, et toonase õiguskorra alusel ei saanud seda teha. Ka see on üks valdkond, mida me sooviksime reguleerida. Ma veel kord rõhutan, et need oleksid erandolukorrad. Tingimus on, et politsei enda ressursid peavad olema ammendatud. Teiseks, siin ei ole tegemist sunni kasutamisega. Kaitseväel peab loomulikult olema ka võimalus ja võime seda abi osutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Ka mina tunnustan seda põhimõtet, et ressursse on mõistlik ratsionaalselt kasutada. Kui riigil on vaja, siis on kaitseväge õiguskorra tagamisel täpselt samasugune ressurss nagu iga teine. Ma näen ühte väikest probleemi või pigem tahan küsida: kas te olete läbi mõelnud selle, et kui kaitseväge on kaasatud tänavarahutuste kontrolli all hoidmisesse, ta on kivirahe all, aga tal ei ole jõu kasutamise õigust, kuidas peaks siis kaitseväelane reageerima, kui ta täidab riigi ülesannet, mis nõuab jõu kasutamist? Tegemist on ju otsese ohuga kaitseväelase elule.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kui vaadata näiteks pronksiööd ja teisi selliseid olukordi, siis kaitseväge kasutatakse sellise olukorra lahendamiseks valitsuse otsusel ja presidendi nõusolekul. Mis puudutab kaitseväge kasutamist avaliku korra tagamisel, siis see saab toimuda ainult toetavas funktsioonis, mitte n-ö vahetatult ohtu tõrjudes ja sündi kasutades. Mis puudutab kaitseväge õigusi praeguses kaitseväge korralduses, siis enesekaitseõigus kaitseväelastel endastmõistetavalt on. Kaitseväel on ka õigus kasutada jõudu, valvates kaitseväge enda territooriumi perimeetri piires. Enesekaitse ja oma territooriumi, oma vara kaitse on need õigused, mida kaitseväge võib kasutada. Neid saab kaitseväge realiseerida sellise abi osutamisel. Mingit muud lisaõigust muude ametiisikutega või tsiviilisikutega võrreldes talle juurde ei teki.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kaitseminister! Ma küsin eriooperatsioonide definitsiooni kohta. Te ütlesite, et see on NATO definitsioon, aga kui me seda definitsiooni loeme, siis näeme, et see on sisutühi. Siin on öeldud, et eriooperatsioon on osa kaitseväge tegevusest, mis toimub teistmoodi kui teiste üksuste tegevus, teise taktikaga ja teisi meetodeid kasutades. Ongi kogu definitsioon. Kas te saaksite pisut täpsemalt selgitada, mis need eriooperatsioonid siis tegelikult on? Kui te ei saa, siis tulebki nii öelda, et ei saa seda selgitada. Aga siis oleks võib-olla mõttekas see punkt eelnõust üldse välja võtta, sest sisutihja definitsiooni ei ole mõtet seadusesse kirjutada.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Selle üle, kuidas eriooperatsiooni defineerida, oli arutelu ka riigikaitsekomisjonis. Kui me vaatame eelnõu sõnastust, siis olen nõus, et selle mõiste alla on võimalik mahutada väga mitmeid tegevusi. Aga sõna "eriooperatsioon" tuum ei ole lihtsalt selles, et "eri" muudaks asja tähtsamaks või peenemaks, vaid selle mõiste sisu ongi tegelikult erilisus. See tähendab, et eriooperatsioonid on tegevused, millega tegeleb selleks moodustatud üksus, kasutades teistest üksustest erinevat taktikat ja teistsuguseid meetodeid. Erinevad taktikad ja meetodid ongi see sisu. Mis on eriooperatsioonide eesmärk sõjaliste eesmärkide saavutamisel? Üldiselt kasutatakse eriooperatsioone sõjaliste eesmärkide saavutamisel sellepärast, et nende läbiviimiseks on moodustatud üksused, keda konventsionaalse sõjapidamise kõrval on õpetatud kasutama võtteid ja tegevusviise, mida tavajõud üldjuhul ei kasuta. Erioperatsioone võib laiemas plaanis jagada kaheks. Esiteks on toetavad eriooperatsioonid, näiteks sõjaline toetus ja kohalike üksuste väljaõpetamine (seda hakkab ISAF-i missiooni raames tegema ka Eesti eriooperatsioonide grupp). Teiseks, kui me räägime sõjategevusest, siis on siin tegemist suunatud lahinguoperatsioonidega. Erioperatsioone läbi viivad üksused on tavaliselt väikesed, mobiilsed ja autonoomsed ning üldjuhul ei vaja nad operatsioonide jaoks välistuge. Nad on võimelised tegutsema igasuguses keskkon-

nas ning oma väljaõppe ja varustuse tõttu oskavad kasutada võitlusmeetodeid, mida regulaarväed ei valda. See "eri" tähendab seega ka, ütleme, professionaalsust.

Me analüüsisime, kuidas erioperatsioonid on teistes riikides määratletud. Oma definitsiooni aluseks võtsime NATO definitsiooni NATO erioperatsioonide kontseptsioonist. Ka teiste riikide eriüksuste definitsioonid on põhi-komponentidelt sarnased NATO definitsiooniga. Ameerika Ühendriikide roheliste barettide peamised ülesanded on mittekonventsionaalne sõjapidamine, eriluure, sõjalise toetuse andmine, suunatud ründeoperatsioonid ja terrorismivastased operatsioonid, kusjuures kõige tähtsamana, nii nagu ka meie oleme definitsioonis välja toonud, toonitatakse just mittekonventsionaalseid operatsioone. Norra eriüksus, mida peetakse Põhja-Euroopa parimaks, allub samuti otse ülemjuhatajale, ka tema peamised ülesanded on samasugused: eriluure, suunatud rünnakud, sõjaline toetus, lahingutoetus, päästeoperatsioonid. Nii et see tegevuste nimekiri on riikides ühtepidi sarnane, see on alati näitlik ja avatud loetelu. Samas on sõjalisi eesmärke silmas pidades väga keeruline lühidalt ja suletud definitsiooniga määratleda, mida tähendab sõjaline toetus. See võib tähendada julgeolekujõudude väljaõpetamist, kuid ka otseseid lahinguoperatsioone kellegi toetuseks. Sellepärast, arvestades, et Eesti kaitseväge eriüksus kuulub NATO eriüksuste hulka ja järgib NATO eriüksuste kontseptsiooni, võtsime aluseks sellesama NATO erioperatsioonide kontseptsioonist pärineva definitsiooni. Loomulikult, erioperatsioonide üksuse täpsemad ülesanded ja tegevus määratakse kindlaks põhimääruses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna, proua juhataja! Lugupeetud minister! Kaitseväge kasutamine tsiviilülesande lahendamiseks ning tihedam koostöö on mõistetav ja tervitatav. Kui aga kaitseväge kasutamisega tsiviilülesannete lahendamisel kaasneb inimeste põhiõiguste ja vabaduste riive, siis peaks see olema seadusega väga täpselt reguleeritud, sest meie põhiseaduse kohaselt võib õiguste ja vabaduste piiramine toimuda ainult seaduse alusel. Ma tahan juhtida sellele teie

tähelepanu ja ühtlasi küsida, kas on piisavalt läbi mõeldud see, kui kaitseväge kasutamiseiga kaasneb õiguste ja vabaduste oluline riive.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kui me räägime selle seaduse mõttes toetavast funktsioonist, ennekõike logistilisest ja abistavast funktsioonist, siis eelnõus ei ole ette nähtud kolmandate isikute ei õiguslikku ega ka praktikast tulenevat võimalikku põhiõiguste riivet. Kas see eeldaks seaduse tasemel mingit sellekohast lisafikseeringut või -regulatsiooni? Ma arvan, et see on asjakohane osutus, ja olen kindel, et seda eelnõu menetlemisel riigikaitsekomisjonis arutatakse. Meil on aluseks võetud seda tüüpi näited nagu see, kui lennuk kukub alla ja alustatakse inimeste otsinguid, või kui otsitakse kadunud seenelist. See kõik on mõeldud politsei ja päästeteenistuse abistamiseks. Aga kindlasti selleks, et kahemõttelisusi või võimalikku väärtarvitust välistada, on oluline seda põhjalikult analüüsida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma kardan, et mu küsimus teile ei meeldi, aga ma tahan ikkagi küsida. Kas valitsus ei usalda politseid ja piirivalvet, et ta kutsub kaitseväge appi? Ma saan aru, et 20 aastat ei olnud probleemi ja endised valitsused ei lubanud endale niisuguseid samme.

Urmas Reinsalu

Aitäh! Valitsus usaldab kindlasti politseid, ka piirivalvet ja kaitseväge. Kõigi nende organisatsioonide võimekus on nende 20 aastaga kasvanud, selles ei ole vähimatki kahtlust. Küsimus on ressursside kasutamises. On selge, et kaitseväge, tingituna sõjalise kaitse iseloomust, soetab tehnikat ja erivarustust, mida on võimalik ka tsiviilolukorras kasutada inimeste turvalisuse kaitseks, inimeste elu päästmiseks või avaliku julgeoleku tagamiseks. Seetõttu on ratsionaalne või otstarbekas pruukida ka tsiviilolukorras neid tehnilisi võimalusi, mille tegelik strateegiline otstarve ja põhiülesanne on kahtlemata riigi sõjaline kaitse. See kindlasti ei näita, otsekuil meil oleks politsei või piirivalve

puhul mingisugune probleem. Need on kallid seadmed, Eesti on väike riik ja ma olen kindel, et ka palju suuremates riikides on optimaalne neid kasutada täpselt samamoodi, nagu me planeerime. Muide, politsei, kaitseväe ja Kaitsealiidu koostöö on sätestatud väga paljude koostöölepingutega eri tasanditel. See on maakondade ja üksuste tasemel paika pandud, selle kohta on sõlmitud üle 30 lepingu. Kindlasti, kui ettevalmistamisel on riigikaitseaduste muudatused, siis pean ma otstarbekaks seda koostööd täiendavalt reguleerida, et me lähtuksime sellest, et on üks turvalisusruum ja üks julgeolekuruum, millesse riik panustab. Seoses sellega, et tegemist on eri iseloomuga ja eri tüüpi ülesannetega, on otstarbekas neid õiguslikult erinevalt reguleerida, aga see ei tähenda, et need peaksid olema absoluutselt isoleeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab NATO küberkaitsekoostöö keskuse Eesti kontingenti. Küsimus on noorte inimeste kohta: kui võrd sellest struktuuriüksusest võib saada või on juba saanud infotehnoloogia erialal õppivate noorte karjäärivalik?

Urmas Reinsalu

Küberkaitsekoostöö keskuses on tööl konkreetselt kuus teadurit. Aga ma arvan, et võib liialdamata öelda, et küberkaitses on Eesti väga hea reputatsiooniga riik. Meid peetakse üheks oskusteabe valdajaks ja selle valdkonna retoorika eestkõnelejaks meie liitlaste seas nii Euroopa Liidus, NATO-s kui ka muudes organisatsioonides. Seetõttu arvan, et see valdkond leiab üha rohkem eraldi võimena äramärkimist NATO tegevuskavades ning ka Euroopa Liidu julgeoleku- ja kaitsepoliitika egiidi all. Pigem on küsimus, kas noortel inimestel on mõtet sellele teemale spetsialiseeruda. Ma arvan, et tulevikus pakub see valdkond avaraid tegevusvõimalusi. Kindlasti on noortel, kes IT-valdkonnas õpivad, võimalus ühineda ka küberkaitse liiduga ja oma panus seal anda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Ma sain teie vastusest aru, et praegu ei ole politseil ajakohast tehnilist varustust. Kas on nii või ei?

Urmas Reinsalu

Aitäh! On selge, et ressursid on piiratud nähtus. Konkreetsel juhul, näiteks elupäästeoperatsiooni korral, võib tekkida olukord, kus politseil ei pruugi mingit võimekust olla, küll aga on see tehniline varustus olemas kaitseväl. Oleks ebaratsionaalne ja kilplaslik õiguslikult mitte sätestada, kuidas oleks võimalik seda varustust venitusteta kasutada. Mulle tuleb meelde, et kui Poola lennuk kukkus Ülemiste järvele, siis tõmbas kaitseväe väga tugeva tõstejõuga kraana lennuki õigel ajal jäält ära ja õlileket ei tekkinud. Need on seda tüüpi näited. Kaitseväl on, nagu ma eelnevalt ütlesin, palju eriotstarbelist tehnikat, mille eesmärk on riigi sõjaline kaitse ja sellesse panustamine. Aga selge on, et mõnes olukorras saab seda eriotstarbelist tehnikat kasutada ka inimeste turvalisuse tagamiseks ja elude päästmiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Suur tänu, proua juhataja! Austatud minister! Kui ma kuulasin kolleegide küsimusi, siis tekkis ka minul küsimus. Selle seaduseelnõu alusel saame kaitseväe abi kasutada nii korra-kaitses kui ka tsiviilkatastroofide või eriolukordade ajal. Kas on tegemist mingisuguse Eestile ainuomase situatsiooniga või on see ikkagi laiemalt levinud praktika Euroopas, NATO-s ja kogu maailmas?

Urmas Reinsalu

Aitäh! See, et ressursse püütakse optimaalselt kasutada, on kindlasti laiemalt levinud praktika. Üks teema on muidugi riikidevaheline koostöö, lahenduste otsimine n-ö nutika kaitse jaoks, et riigikaitsealusid optimeerida, seda olukorras, kus mitmes riigis on väga tugev surve riigikaitse eelarvele. Teine teema on see, kuidas turvalisusele ja julgeolekule laiemas plaanis minevaid vahendeid tõhusamalt kasutada, neid omavahel kombineerida.

Ma arvan, et alternatiiv oleks vähendada inimeste julgeolekut või turvalisust ehk öelda, et neid asju ei saa kasutada. Teine võimalus on osta paralleelselt juurde tehnikat ja seadmeid, mis kõik tuleks jälle maksumaksja arvel. Kolmas võimalus on täpsete ja selgete protseduuridega kaitseväge tehnikat tsiviilolukordades pruukida. Ma arvan, et see on arukas tee.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ministrile rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Auväärt istungi juhataja! Austatud kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 256 enne esimesele lugemisele esitamist kolmel istungil: s.a 17. septembril, 8. oktoobril ja 15. oktoobril. 17. septembri istungil osalesid eelnõu algataja esindajatena kaitseminister Urmas Reinsalu, Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide osakonna juhataja Riho Rõngelep ning õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Muul. 8. oktoobri istungil osalesid eelnõu algataja esindajatena Kaitseministeeriumi kaitsevalmiduse ja operatsioonide juhataja Riho Rõngelep, õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Muul ning kaitseväge esindajana kolonelleitnant Riho Ühtegi.

Eelnõu eesmärgid on, nagu minister juba loetles, lisada sõjaväepolitsei ülesannete hulka isikute kaitse, näha ette õigus kasutada kaitseväge politsei abistamisel vahetu sunni kasutamise õigusega ning muuta kaitseväge struktuuri, luues uued struktuuriüksused kaitseväge juhataja vahetus alluvuses: küberkaitsekoostöö keskuse Eesti kontingent, mis hakkab täitma praeguse staabi- ja sidepataljoni küberkaitse kompetentsikeskuse Eesti kontingendi ülesandeid, ning kaitseväge erioperatsioonide üksus, mis praegu kuulub luurepataljoni koosseisu.

Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõikele 1 esitas riigikaitsekomisjon koostöös eelnõu algatajaga arutuse all oleva seaduseelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul. Muudatused eelnõu tekstis on alla joonitud. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon esitada muudatuste kohta esimeseks lugemiseks täiendava seletuskirja. Vabariigi Valitsuse seletuskiri ehk algne seletuskiri on eelnõu alg-

teksti juures. Riigikaitsekomisjon otsustas konsensusega teha Riigikogule ettepaneku seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme tööpäeva ehk tähtpäev on 30. oktoober kell 18. Enne seda otsustas komisjon ettekandjaks määrata siinkõneleja. See on kõik. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 256 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 256 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. oktoobri kell 18.

Esimene päevakorrapunkt on käsitletud.

2. Õiguskantsleri ettepanek üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangu kohta (nr 20)

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume teise päevakorrapunkti juurde ja hakkame arutama õiguskantsleri ettepanekut üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangu kohta. Tutvustan selle küsimuse arutluse käiku. Kõigepealt on õiguskantsler Indrek Tederi ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Sellele järgneb põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste ettekanne, mis kestab samuti kuni 20 minutit. Seejärel esineb ettekandega seaduse varem Riigikogu menetluses olnud eelnõu juhtivkomisjoni ehk sotsiaalkomisjoni esimees Margus Tsahkna, kelle ettekanne kestab samuti kuni 20 minutit. Riigikogu liige võib igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel toimuvad läbirääkimised. Läbirääkimiste järel pannakse küsimus hääletusele.

Ma palun ettekandeks kõnetooli õiguskantsler Indrek Teder!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetavad rahvasaadikud! Olen teile esitanud ettepaneku, millest nähtub, et ravimiseaduse § 42¹ lõiked 1 kuni 3 on vastuolus põhiseadusega.

Teen paar sissejuhatavat märkust. Kui 2005. aastal see muudatus vastu võeti, siis sisuliselt sätestati ülitugev piirang elik turulukk, millest lähtudes ravimiturule tulijad ei saa asutada üldapteeki linnades, kus ühe üldapteegi kohta on alla 3000 elaniku, s.o demograafiline piirang. Lisaks oli ka geograafiline piirang: apteeki sai asutada n-ö maapiirkondades, kus apteeki seni ei olnud. See oli selle seadusmuudatuse olemus. Toon välja, et õiguskantsler märkis kohe, et piirang on põhiseadusvastane. Alates 2007. aastast on see olnud õiguskantsleri menetluses. Vahepeal on ravimituru olukorda kaks korda analüüsinud Konkurentsiamet ja sel aastal tegi seda ka Riigikontroll.

Paar sõna ravimituru olemusest. Kuigi on jätud mulje, et see on jaemüüja elik apteekri, proviisori turg, on Eesti tegelikkus teistsugune. Kuna Eestis on jaemüüjad ja hulgimüüjad nn vertikaalselt integreeritud, st üle 90% apteekidest on sisuliselt liidetud hulgimüüjatega, siis Eesti apteegitur, ravimiturg on hulgimüügiturg. Seal domineerivad ainult paar suurt hulgimüüjat. Nad domineerivad selles mõttes, et ilma nendeta tootja turule ei saa. Ta peab müüma hulgimüüjale, ta ei saa müüa otse inimesele, tarbijale, sest jaemüük toimub ainult apteekides. Piltlikult öeldes on see kitsas toru, kus pumbaks on hulgimüüja.

Ma rõhutan, et Eestis n-ö sõltumatuid apteekide peaaegu ei olegi, neid on ainult alla 10%, kõik ülejäänud on ühendatud hulgimüüjatega. See on oluline aspekt selle piirangu käsitlemisel ja analüüsimisel.

Järgnevalt analüüsin ma vastuolu põhiseadusega. Toon välja kolm vastuolu. Kõigepealt, see piirang on otseselt vastuolus põhimõttega, et põhiseaduse kohaselt peab olema tagatud rahvatervise kaitse. Teiseks, see on otseselt diskrimineeriv. Kolmandaks, see tähendab ettevõtlusvabaduse ebaproportsionaalset piirangut.

Kõigepealt räägin vastuolust rahvatervise kaitsega. Nagu tuleb välja nii Konkurentsiameti kui ka Riigikontrolli analüüsides, on Eestis ravimite kättesaadavus küllaltki piiratud ja ravimid on kallid. Kui turul on dominant, kelleks on paar hulgimüüjat, siis nad paratamatult dikteerivad tootjale, mida turule lasta ja mida mitte. Järelikult mõjutab see hinda, ja hind on Eesti turul kõrge, seda just seetõttu, et

on olemas see piirang. Uued tulijad turule ei saa. Nagu nähtub ka Riigikontrolli auditist, müüakse näiteks haiglatele ravimeid üle 10% odavamalt kui apteekidele. Me kõik maksame ravimite eest kõrgemat hinda, osalt seetõttu, et eksisteerib see 2005. aastal kehtestatud piirang. See, et ravimid ei ole hästi kättesaadavad ja on kallid, on otseselt vastuolus rahvatervise kaitse põhimõttega.

Lisaks loodi piiranguga n-ö vääriillusioon, nagu lahendataks sellega maa-apteekide olemasolu küsimus. Aga me oleme aastate pikku analüüsinud ja leidnud, et, esiteks, see piirang seda probleemi ei lahenda, maa-apteekide arv väheneb niikuinii, teiseks, kuna see piirang turgu väga tugevalt mõjutab, aitab see tõenäoliselt kaasa hoopis maa-apteekide arvu vähenemisele. Maa-apteekide küsimus on teine asi, mis on kunstlikult selle teemaga ühendatud.

Peale selle on siin vastuolu võrdse kohtlemise põhimõttega. Praegu on ettevõtjad jagatud kaheks grupiks. Ühed on ettevõtjad, kes selle piirangu kehtestamise ajal olid juba Eesti turul. Ma pean silmas hulgimüüjaid, kuna see turg on hulgimüügiturg. Rohkem kedagi juurde ei tule. See soovitus, et palun asutage apteek maapiirkonnas, ei ole toimunud ega saagi toimida, sest apteek peab saama oma kulud ja tulud vähemalt tasa, aga kui maapiirkonnas ei ole nõudlust, siis ei ole see võimalik. Järelikult on kahte gruppi jaotamine vastuolus põhiseadusega. Peale selle, et sellise privileegi andmine turul olijatele on vastuolus põhiseadusega, on see ka majanduslikult ebamõistlik. Kolmandaks tähendab see piirang ettevõtlusvabaduse ebaproportsionaalset piiramist. Ravimiturg on niigi tihedalt reguleeritud ja sellise täieliku turuluku panemine tähendab, et ettevõtjad ehk hulgimüüjad, kes tahaksid Eesti turule tulla ja uute apteekide asutamisega võib-olla sortimenti laiendada, siia tulla ei saa. Järelikult on selline absoluutne piirang täiesti ebaproportsionaalne.

Austatud rahvasaadikud! Selline inimeste tervist halvendav olukord on kestnud päris pikka aega. Minu ettepanek on see piirang kohe tühistada. Kui tahetakse tegelda maa-apteekide küsimusega, siis see on eraldiseisev teema. Kui maa-apteegid kasumit ei saa, siis on vaja omaette sotsiaalset programmi. Aga minu palve on mainitud põhiseadusvastane piirang tühistada. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste ja vastuste juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud õiguskantsler! Ma tahan kohe pikemalt debateerida. Muuseas, inimeste tervise huvides ei ole mitte ainult ravimite madal hind, vaid ka see, kas inimene saab neid ravimeid kuskilt osta. Aga minu küsimus on ettevõtlusvabaduse kohta. Kas ravimite müük erineb põhiseaduse mõistes teie meelest millegi poolest bensiini müügist?

Indrek Teder

Kas ma alustan ettevõtlusvabadusest või inimeste tervisest? Ma võin alustada tervisest. Küsimus on ju selles, et ravimi hind on üks komponent, samuti loeb sortiment, ka kättesaadavus. Eestis nagu paljudes teistes riikides on ravimiturk väga täpselt reguleeritud. Eestis saab ravimeid osta ainult apteegist. Omaette teema, mida ma praegu ei tahaks puudutada, on see, kas käsimumüügiravimeid võib müüa ainult apteegis või ka kuskil mujal. See on seotud teiste piirangutega. Ma rõhutan, et see piirang, mis praegu arutlusel on, loob absoluutse turuluku ega ole seostatav maa-apteekide olemasolu või kadumisega. See seos on kunstlik.

Ettevõtluse seisukohalt võttes kehtivad majanduslikud põhimõtted ju kõigile ettevõtetele. Me saame alati välja tuua spetsiifilised jooned, aga põhimõtte, et sa pead piltlikult öeldes oma tulud ja kulud ikkagi parlanksi saama, kehtib ju igal pool. Kui see nii ei ole, siis keegi, kas kohalik omavalitsus või riik peab seda tegevusala doteerima, kui ta leiab, et apteek on näiteks sotsiaalselt vajalik. Ma tean konkreetset juhtumit, kus vald doteerib proviisorit, kes peab ühe päeva nädalas apteeki lahti. Aga ei ole reaalne, et ettevõtjale öeldakse, et mingi avagu apteek kuskil, kus ta saab kahjumit. Kes maksab? Selles mõttes on vastus see: majandusreeglid kehtivad kõigile ühtemoodi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Apteekide esindajad on

väitnud, et nad ei ole puhtalt ettevõtlusega tegelejad. Mustvalget lahendust siin ei ole, lihtsalt ärakeelamisega ilmselt ei saavuta seda, mida me kõik eesmärgiks peame, sh ei saavuta ka seda, et maa-apteegid säiliks. Kui me piirangu kaotamise kõrval töötame välja mingisuguse uue ettevõtlust toetavate meetmete paketi, näiteks just maa-apteekide kohta, siis võib sellega kaasneda teistsuguseid piiranguid, ilma milleta ei tule ka sellest olukorrast välja. Selles mõttes on olukord suhteliselt keeruline. Palun selle kohta mõnesõnalist kommentaari!

Indrek Teder

Aitäh! Ma rõhutan, et see piirang, selline jäik turulukk kahjustab rahva tervist. See tuleb meie analüüsist üheselt välja. Ei ole mõistlik teha veel mingisugust abiprogrammi. Kõigepealt peaks selle piirangu tühistama. Teine, eraldiseisev teema on maa-apteegid ja ravimite kättesaadavus maal. Nagu öeldud, see on omaette teema. Aga selle piiranguga loodi illusioon, nagu see piirang aitaks. See ju ei aita! Tegelikult on see paari hulгимүүja väga tugevates huvides. Loomulikult on igal ettevõtlusalal oma n-õ sisemine ja olemuslik erinevus. Ka näiteks leivatootja annab ühiskonnale leiba, aga ta ei saa üle ega ümber sellest, et ta peab oma tulud ja kulud saama vähemalt tasakaalu. Kui ta seda ei tee, siis läheb ta pankrotti. Sama põhimõtte kehtib ka ravimite müügil. Kui me vaatame hulгимүүjaid, siis ei saa ju väita, et see väikese kasumiga äri oleks. See taandub ikkagi majanduspõhimõtetele. Kui see nendele ei taandu, kui soovitakse mingisugust dotatsioonilahendust või mingisuguseid muid piiranguid, siis see on teine teema. Peaks eraldi arutama, kas see on vajalik või mitte. Euroopast leiab igasuguseid mudeleid. Ääremärksena rõhutan, et Euroopa Komisjoni andmetel on Euroopas ravimite müük ikkagi väga ja kohati ka ebamõistlikult piiratud. See tuleb välja ka 2010. aastal Riigikogu analüüsi- ja õigusosakonna koostatud dokumendist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud õiguskantsler! Minu küsimus on see ...

Aseesimees Laine Randjärv

Üks sekund, ma korraks katkestan! Tehniline probleem, arvuti ei loe küsimuse aega. Võtan üheminutilise tehnilise vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Kasutan siis stopperit. See, mis ekraanidel kirjas on, paistab saali ära. Arvatavasti see süsteem toimib niimoodi edasi. Palun, Helmen Kütt, alustame algusest!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud õiguskantsler! Kas te olete oma ettepanekus hinnanud ka piirangute kaotamise võimalikke tervishoiupoliitilisi tagajärgi? Vaevalt et maal elavat eakat inimest või noort peret eriti rõõmustab, kui apteegipidaja seal oma apteegi sulgeb ja asutab selle asemel linnas uue, kas või teise apteegi kõrvale. Võib-olla ravimi hind tõepoolest 10% langeb, aga need inimesed peavad selle ravimi kättesaamiseks kulutama sõiduraha ja aega. Kas te olete ka seda kaalunud?

Indrek Teder

Nagu ma rõhutasin, need on kaks erinevat asja. Kunstlikult on ühendatud arutatav piirang ja apteekide puudus maal. Nagu öeldud, need on kaks erinevat asja. Ma rõhutan järgmist. Riigikontrolli selle aasta auditist järeldub, et Eestis on müügil vähem ravimeid ja need on kallimad kui meiega sarnase elatustasemega riikides. Selle üks põhjus ongi apteekide asutamise piirang, mis hoiab turul kanda kinnitanud ettevõtjaid konkurentsi elavnemise eest. Praegu on apteegid juba 90% ulatuses hulgimüüjate kontrolli all. Väljaspool apteekide ravimeid müüa ei tohi. Seda teemat, kuidas tagada ravimite kättesaadavus maal, peab vaatama komplekselt. Nagu ma enne ka ütlesin, eraldi teema on see, kus ravimeid müüakse. Aga seda ei taha ma praegu sisuliselt analüüsida. Kindlasti aitab selle piirangu kaotamine olukorda parandada. Väide, nagu peale selle piirangu kaotamist viimasedki maa-apteegid kohe ära kaoksid, on minu meelest spekulatiivne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Mina olin 2005. aasta jaanuaris apteekide asutamise piirangu eelnõu üks algatajatest. Seetõttu tean väga täpselt, mis olid selle piirangu eesmärgid. Esiteks, vältida suurtes linnades apteekide kuhjumist, n-ö igas suunas vohamist. Teiseks, vältida apteekide arvu drastilist vähenemist maal. Nende arvu vähenemine ongi aeglustunud, saame täna öelda. Ma küsin siiski: miks te moonutate apteekide asutamise piirangu eesmärki ja väidate oma ettepanekus eksitavalt, et kuna maa-apteekide arv ei ole suurenenud, siis ei täida piirang eesmärki? Me pole seda lootnudki. Teiseks, kas ühiskonna ülim väärtus on ikkagi ettevõtlusvabadus või inimeste tervise kaitse?

Indrek Teder

Just nimelt! Ma olen teiega täiesti nõus, et paneme esikohale tervishoiu. Nagu nähtub Riigikontrolli auditist, selle piirangu tõttu on meil ravimid kallimad ja vähem kättesaadavad. Jah, tol ajal oli eelnõu esitajatel teie nimetatud eesmärk, aga ka kõige tagasihoidlikuma analüüsi põhjal on nüüdseks, 2012. aastaks, selge, et see eesmärk ei ole täitunud. Me jagasime turu kaheks: turg linnas ja turg maal. Aga kui me räägime hulgimüügist ja hulgimüügiturust, siis see turg on ju tervik. Kõige lihtsamini öeldes ei ole see piirang toiminud ega toimigi, see ei saagi toimida. Uus tulija ei lähe apteeki asutama sinna, kus ta ei saa tulusid ja kulusid tasakaalu. Ettevõtlusvabaduse panin ma alles kolmandale positsioonile. Esimene on rahvatervis, teine on ettevõtjagruppide võrdne kohtlemine. Te väidate, et selline olukord on mõistlik. Tekib küsimus, miks need, kes juba turul olid, said n-ö kõige magusama positsiooni. Äkki oleks eelnõu esitajate loogika kohaselt pidanud need sissetöötatud ettevõtted minema hoopis maale ja linnas oleks tulnud teha avatud pakumine? Sisuliselt anti neile apteekide asutamise valdkonnas ning ka ravimiturul eri- või ainuõigus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Teie ettepaneku tekst viitab asjaolule, et asutamisiirang

vähendab maa-apteekide arvu. Samas leiavad nii Euroopa Liidu regulaatorid kui ka kohalikud apteegid ise, et maa-apteekide arv vähenes asutamispiirangu kehtestamisest hoolimata ja asutamispiirang on vähenemist hoopis pidurdanud. Kas te oskate, palun, kirjeldada, kuidas olete jõudnud järeldusele, et asutamispiirang vähendab maa-apteekide arvu? Oma ettepanekus ja ka ettekandes avaldasite oma arvamust. Kuid kas kuskil saaks tutvuda faktidega, mis teie arvamust tõestavad, mitte piirduda ainult arvamustega?

Indrek Teder

Ma kõigepealt rõhutan, et need on kaks erinevat teemat: maa-apteekide olemasolu ja kogu regionaalpoliitika ning rahvatervise kaitse ja ravimite kättesaadavus. Põhimõtteliselt halvendab turul selliste absoluutsete piirangute kehtestamine tervishoiu olukorda ja aitab selle kaudu kaasa maa-apteekide arvu vähenemisele. See ei ole igal juhul taganud seda eesmärki, mis oli algselt kavandatud. Kui rääkida sellest, et Euroopa regulaatorid arvavad ühtvõi teistpidi, siis arvamusi on väga erinevaid. Aga peab arvestama, et Euroopa Komisjon on ju analüüsinud apteegialaseid regulatsioone 25-s Euroopa Liidu liikmesriigis. Ma toon välja seitse regulatsiooni, mis koos toimivad, ja kui üks tõsta teistest kõrgemale, siis selle toime on tugevam. Kõigepealt, hariduslikud piirangud (kohustuslik eriharidus, õppe kestus, praktika kestus, vastuvõetavate üliõpilaste arv). Teiseks, registreerimise ja litsentsimise kohustus või kohustuslik liikmesus kutseühingutes, eksamid ja liikmemaksud. Kolmandaks, apteekrite monopoli regulatsioon, st kes veel peale apteekri retsepti- ja käsimüügiravimeid võivad väljastada. Neljandaks, omanike ja tegutsemise piirangud, st millistel juhtudel on võimalik omada mitut apteeki ning millised on asukohapiirangud uue apteegi asutamisel. Viiendaks, horisontaalse ja vertikaalse integratsiooni piirangud hulgimüüjate, ravimitootjate ja apteekrite vahel. Kuuendaks, tegutsemisreeglid, s.o põrandapinna ja reklaamide regulatsioonid ning proviisori kohaloleku nõue. Seitsmendaks, hinnaregulatsioon nii retsepti- kui ka käsimüügiravimite, samuti kasumimarginaali osas. Esimesed viis regulatsiooni kirjeldavad turustruktuuri ja kaks viimast turukäitumist. Kõne all olev piirang ehk absoluut-

ne turulukk toimib ju teiste piirangutega koos. Sellest ma järeldan, et sisuliselt aitab see, kui me piirangute hulka suurendame, kaasa apteekide arvu vähenemisele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Jalak!

Andres Jalak

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Ma jätkan sealt, kus kolleeg Aidma lõpetas. Nimelt, peale selle piirangu mahavõtmist oleks vaja midagi asemele pakkuda. Pole ju saladus, et linnas on apteekke küllaga. Mida õiguslikust seisukohast arvata sellisest ettepanekust, et neil, kes saavad õiguse pidada apteeki linnas, on kohustus ka maal apteeki pidada?

Indrek Teder

Nagu ma rõhutasin, maa-apteekide teema on teine teema. Ei peaks olema nii, et piirangu kaotamine seotaks muude piirangute pealepanekuga. Kahtlemata võib kaaluda mitmesuguseid mudeleid, kaaluda võib ka teie nimetatud mudelit. Aga see on eraldi teema. Sel juhul tuleb hinnata, kas on proportsionaalne selline piirang, et kui hulgimüüjal on teatud hulk apteekke, siis tuleb tal ka maal apteekke pidada. See on omaette hindamise küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Aitäh! Enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides kehtivad mitmesugused piirangud, osas riikides on need meie piirangutest karmimad, osas riikides aga mitte. Kas te oskate öelda, millise Euroopa Liidu liikmesriigi ravimimüügi regulatsioon tasuks järgimist või analüüsimist, kellelt võiks n-ö mõõtu võtta?

Indrek Teder

Kahjuks peab ütlema, et niisugust head eeskuju ei ole võimalik leida. Piirangud seonduvad igas riigis väga paljude õiguslike aspektidega, väga paljude kultuuriliste ja ajalooliste aspektidega. See valdkond on tavaliselt väga piirangurohke. Aga võib öelda, et selline hulgimüüja ja jaemüüja koosolemine, pluss veel absoluutne turulukk, on pigem erand kui reegel. Ka Euroopa Komisjoni uuringust tuleneb,

et ravimiturg on pigem üle- kui alareguleeritud. Aga head eeskuju meil kuskilt võtta ei ole, see on nii spetsiifiline valdkond.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on väga kummaline tunne, sest te räägite väga veenvalt, aga niisama veenvalt räägib ka apteekrite liit. Tegelikult on õigus mõlemal. Ma siiralt arvan, et asi pole apteekides. Asi on selles, et meil on kaks suurt hulгимүүjat, kes on haaranud üle 80% sellest turust. Piirangud ei muuda midagi, selles mõttes, et Karukaka külla apteeki ei tule nii ehk naa. Kas te olete analüüsinud, võib-olla peaks apteek ikka olema tervishoiuteenus, mille osutamise eest vastutab riik? Tegelikult tahavad kõik äri teha. Apteegi pidamine on äri ja seda tehakse suurtes linnades.

Indrek Teder

Täna! Tõesti on välja kujunenud olukord, kus kaks suurt hulгимүүjat dikteerivad tingimusi ühelt poolt tootjale ja teiselt poolt tarbijale. Ma kahtlen, kas seda olukorda, et jae-mүүk ja hulгимүүk on sisuliselt ühendatud, saab muuta. Ma ei usu sellesse. See tõenäoliselt niimoodi jääb. Ma ei usu, et oleks realistlik, et riik võtaks selle teenuse enda kanda. Küll aga võib avalik võim analüüsida ravimite kättesaadavust maapiirkondades, kus on probleeme, ja seal mõistlike lahendustega tagada inimestele ravimite põhiseaduspärane kättesaadavus. Aga ma kahtlen, kas lausa ettevõtete asendamine riigi osutatava teenusega on perspektiivne. Ma kardan, et see ei ole realistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Annely Akkermann!

Annely Akkermann

Täna, hea eesistuja! Austatud õiguskantsler! Kas kättesaadavust võiks teie arvates parandada sel viisil, et lubada käsимүүgiravimeid müüa maakauplustes?

Indrek Teder

See, kas lubada käsимүүki laiemalt või mitte, on omaette vaidlusteema. Praegu ei tahaks

ma seisukohta võtta, sest see on nagu ühe uue vaidluse avamine, mis peaks jääma ikka omaette vaidlusesemeks. Jah, maailmas on mitmesuguseid mudeleid. Me teame, et mõnes riigis on laiem käsимүүk lubatud, mõnes riigis ei ole. Meil ollakse väga selle vastu. Aga ma jätkaksin selle omaette teemaks, ei ühendaks seda selle piirangu teemaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Öunapuu!

Jaan Öunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Ma palun vabandust oma hinnangu pärast, aga te esinete täna kui suurte ravimifirmade advokaat. Te rääkisite sellest, et tegemist on ravimite piiratud kättesaadavusega, ravimid on kallid, uued tulijad ei saa turule tulla. Ütlesite ka seda, et kehtiva seaduse põhjal piiratakse ettevõtlusvabadust. Kuidas teile tundub, kas need inimesed, kes kuskil Eesti maakohas ei saa seda teenust samal tasemel, kui saadakse Tallinnas või Tartus, on põhiseaduse kohaselt ka kuidagi riivatud või ei ole?

Indrek Teder

Täna küsimuse eest! Ma sugugi ei nõustu austatud küsijaga. Oma ettekandes ma ju ütlesin sõnaselgelt, et selle piiranguga on vastupidi rahvatervise huvidele turuvõim antud mõne hulгимүүja kätte ja teiste tulek turule on sellega takistatud. See küsimus, milline on ravimite kättesaadavus maakohtades, on ju eraldi teema, nagu ma olen umbes kuus korda öelnud. Seda võib sotsiaalselt lahendada, seda võib majanduslikult lahendada, aga see on eraldi teema. Asutamispriirang on iseseisev ja teenib otseselt suurte hulгимүүjate huve, kes dikteerivad tingimusi nii tootjatele kui ka tarbijatele. Nagu Riigikontroll on tõdenud, on selle tõttu ravimite kättesaadavus ka hinna mõttes Eestis tunduvalt halvem kui teistes meiega samasugusel tasemel olevates riikides.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud õiguskantsler! Mulle tuli mõnevõrra üllatusena, et te väidetavalt endiselt ka veel advokaadipraksisega

tegelete. Aga jätame hinnangud kõrvale. Ma tegelikult juba sain vastuse oma küsimusele, mis puudutas teisi Euroopa Liidu riike, aga ma tahan natukene edasi küsida konkreetse analüüsi koostamise kohta. Rahvastiku tihedus on Euroopa Liidu riikides erinev ja selle tõttu on ka maapiirkonnas ravimite kättesaadavuse kohta mitmesuguseid regulatsioone. Kas te analüüsi koostades vaatasite mingit konkreetset riiki, kus on meiega sarnane olukord? Eestis on maal rahvast teatavasti hõredalt ja seal võib tekkida ravimite kättesaadavusega probleeme.

Indrek Teder

Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakond analüüsis 2010. aastal mitme riigi regulatsioone. Ega sealt nüüd mingisugust kuldlaendust ei leia. Nagu ma ka enne rõhutasin, lahendusi on väga erinevaid. See on omaette projekt, kuidas regionaalselt tagada ravimite kättesaadavust. Aga see lahendus tuleb ikkagi ise konkreetsetes keskkonnas leida. Me ei saa kuskilt midagi lihtsalt maha kirjutada. Kahjuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud õiguskantsler! Ma tahan kuulda statistikat, millele te toetute, kui räägite meie rahva tervise halvenemisest praeguse regulatsiooni raames. Statistika on ju tegelikult vastupidine: meie inimeste tervelt elatud aastate arv aina kasvab. Kust need andmed tulevad ja mis arvud need on?

Indrek Teder

Minu järeldus tugineb kahele Konkurentsiameti analüüsile ja Riigikontrolli analüüsile. Ma lähtun sellest, et kui ravimite hind on kõrgem ja ravimite sortiment väiksem, siis on ju loogiline, et see kahjustab inimeste tervist. Või on austatud rahvasaadikute arvamus see, et ravimid peavadki kallid olema ja nende sortiment peabki väike olema? Mina sellega ei nõustu. Minu meelest on siin tegemist otsese loogikaga ja siin ei pea tegema statistilisi analüüse. Ma räägin inimeste tervisest ravimite kättesaadavuse mõttes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Härra õiguskantsler! See on jumala selge, et me peame seisma igasuguste turu lukupanemiste vastu, mis suurendavad võimalusi tekitada monopole ja kartelle. See on väga selge. Aga teie ettekandest jooksis kuidagi läbi ka selline fatalistlik noot. Me sellele arutata-vale nähtusele saaksime nagu vastu hakata. Aga kuidas on lood hulgi- ja jaekaubanduse omavahelise seotusega, mis on ka ebaterve nähtus? Kas sellele ei saa siis kuidagi vastu hakata?

Indrek Teder

Jah, osas riikides on hulgi- ja jaemüük lahutatud. Aga praegu on Eestis selline toimiv süsteem välja kujunenud ja ma väga kahtlen, kas neid on võimalik lahutada. Seal tekib väga palju küsimusi. Ettevõtjatel on võimalik öelda, et see on ettevõtlusvabaduse ebaproportsionaalne piirang. Me saame minu meelest teha ainult realistlikke samme. Kõigepealt tuleks ära kaotada asutamispriirang sellel piirangurohkel turul. Siis on pilt juba selgem ja teoreetiliselt on võimalik, et sellises turusituatsioonis tulevad turule uued tegijad. Konkurents pakub ju tarbijale paremaid lahendusi. Me näeme, et mitmes valdkonnas on see nii olnud. Selle üle võib muidugi diskuteerida, aga reaalsus on selline, et konkurents tagab tarbijale parema teenuse ja kauba.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mina olen väga teie ettepaneku poolt ja kui ma saaksin, siis ma vajutaksin kaks korda rohelist nuppu, aga ilmselt jääb mul seekord kaks korda nupule vajutamata. Ma olen ise maainimene ja tean väga hästi, et selle piirangu pole tegelikult maal apteegiteenuse kvaliteeti parandatud ega teenuste valikut suurendatud. Kui rääkida inimestega, siis selgub, et nad ei saa juba ammu aru, miks ühe apteegi juurde ei või tekkida teist, miks ei ole teenused arenenud, miks on Eestis ravimid kallimad jne. Ka Riigikontroll on teinud ära väga suure töö.

Ma tunnustan nende tööd, sest asutamispüüang ei ole tõesti oma eesmärgi saavutanud. Minu küsimus on: kas maainimesed ei ole juba varem pöördunud selliste muredega teie poole, kas teile ei ole sel teemal kirju kirjutatud?

Indrek Teder

Kui ma õigesti mäletan, siis menetlus algatati juba 2007. aastal mitme avalduse põhjal, milles väideti, et selline olukord on põhiseadusvastane. Meediast võib jääda mulje, et piirangu kaotamine diskrimineerib maainimesi. Minu meelest on see küllaltki küsitav. Jah, selliseid avaldusi on mälu järgi öeldes olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea õiguskantsler! Komisjonis te käisite välja idee, et hulgimüüjad võiksid moodustada fondi, millega saaks maa-apteekide säilimist toetada. Kas te oskate öelda, kas Eesti seadused annavad meile võimaluse sellist fondi luua?

Indrek Teder

Komisjonis analüüsi mitmeid variante, kuidas lahendada maa-apteekide säilimise ja ravimite maal kättesaadavuse probleemi. Praegu, jah, Eesti õigusruum selleks võimalust ei anna. See on üks kaalumise koht, mida edasi teha. Sisuliselt on see teatud piirang. Kas see piirang on proportsionaalne või mitte, on eraldi arutamise koht. Fondi loomist on arutatud, aga siin on poolt- ja vastuargumente. Vastuargumentina saaks kohe öelda, et see suurendab halduskoormust, tekib rohkem bürokraatiat. Teistpidi võttes tagab see võib-olla selle, et apteegi pidamine maapiirkonnas, kus ei ole piisavalt nõudlust kasumi saamiseks, oleks ikkagi tasuv. Nagu öeldud, siin on poolt- ja vastuargumente, kuid see võib olla variant, mida arutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Aitäh, proua juhataja! Austatud õiguskantsler! Teie tegelete loomulikult eelkõige juriidiliste küsimustega, aga ma ikkagi küsin, kas

te seda teemat lahates olete vaadanud ka Eesti siseturгу. Paraku on Eestis vähem kui 1,3 miljoni inimesega turg, mis oma olemuselt on väike, inimeste ostujõud on väike. Võib-olla on ka see üks põhjus, miks ravimite sortiment ei ole meil nii lai kui näiteks Soomes või Saksamaal. See on küsimuse esimene pool. Teine pool johtub Paul-Eerik Rummo küsimusest. Kas siin ei ole siiski võimalik rakendada analoogiat näiteks elektrisüsteemide ja ülekandeliinide lahutamiseга, samuti analoogiat gaasivõrkudega?

Indrek Teder

Küsimuse esimesele poolele vastan, et Eesti on küll väike, aga arvestades, et elanikkond vananeb ja potentsiaalsete tarbijate hulk, kes ravimeid vajavad, suureneb, siis minu teada on tootjatel huvi selle turu vastu täiesti olemas. Arvestades isegi kõiki hinnapiiranguid, on ravimid lõppkokkuvõttes kallid ja tootjale on see äri ikkagi väga kasulik. Ka selle väikese turu vastu on minu teada väga suur huvi. Kui ligipääs oleks vabam, siis oleks turul tõenäoliselt rohkem osalejaid. Küsimuse teine pool käsitles lahutamist. Jah, on võimalik kehtestada igasuguseid omandiõiguse piiranguid. Teatud energiakandjate puhul on meil olemas Euroopa Liidu teisene õigus, direktiivid, mida kõnealusel juhul ei ole. Euroopa Kohtu otsustest tulenevalt on iga liikmesriigi asi, kuidas ta ravimiturгу reguleerib. Ma kardan, et kui seda väga jäigalt tehakse, siis midagi võib olla vastuolus põhiseadusega. Ma olen selle koha pealt kõhklev. Ma ei saa küll öelda, et kindlasti tuleks hulgi- ja jaekaubandus lahutada. Riigikontroll on seda öelnud. Mina ütlen, et see on õiguslikult vaieldav teema. See kõik on juba nii välja kujunenud. Me oleme väike ühiskond, mingi süsteem toimib, kuigi võib-olla liiga võimsalt. Kas selle süsteemi otsene lõhkumine on mõistlik ja kas see on ka õiguspärane, seda ei oska ma praegu öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud õiguskantsler! Ma tahan küsida, miks selle ettepanekuga ei tulnud välja Sotsiaalministeerium. Kas te olete ministeeriumirahvaga arutanud,

missugused võimalikud tervishoiupoliitilised tagajärjed võivad teie ettepanekust tuleneda?

Indrek Teder

Tegelikult on see üks vana teema. See oli üleval juba enne seda, kui mina hakkasin õiguskantslerina tegutsema. Minu teada on ka Sotsiaalministeerium möönnud, et see on põhi-seadusvastane. See probleem lubati lahendada. Vabariigi Valitsus arutas seda 2010. aastal ja leidis, et asutamispriirang tuleb tunnistada kehtetuks. Riigikogu komisjon tellis selle kohta kantselei õigus- ja analüüsisiosakonnalt analüüsi. Aga sinnapaika see kõik jäi. Kõik institutsioonid on selle teemaga sisuliselt kursis, keegi ei hakka vaidlema sellega, et see on põhi-seadusega vastuolus, aga see teema kogu aeg nagu raugleb. Seetõttu ma siin seisangi. Nii ei saa enam kauem kesta. See algas aastal 2005, nüüd on aasta 2012. Kui kõik institutsioonid on korduvalt öelnud, et olukord on põhiseadusvastane ja mitte ainult formaalselt, vaid ka sisuliselt kahjustab inimeste tervist, siis tuleb ju midagi ette võtta. Aga kõik asjaosalised on sellest informeeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Ma kutsun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas õiguskantsleri ettepanekut nr 20, mis käsitleb üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangut, oma s.a 8. oktoobri istungil, kuhu olid külalistena kutsutud õiguskantsler Indrek Teder, Õiguskantsleri Kantselei osakonnajuhataja – õiguskantsleri nõunik Kärt Muller ja õiguskantsleri vanemnõunik Kristjan Ots. Õiguskantsler esitas oma seisukohad, mis langesid suuresti kokku nendega, mis täna teie ette toodi. Me esitasime komisjonis õiguskantslerile hulgaliselt küsimusi.

Komisjon leidis arutelu tulemusena, et ravimiseaduse § 42¹ lõigetes 1–3 sätestatud piirangud üldapteegi tegevusloa väljaandmisel ja muutmisel on formaalselt vastuolus põhiseaduses sätestatud ettevõtlusvabaduse ja võrdsuse põhiõigustega, ning otsustas õiguskantsleri ettepanekut toetada. Selle ettepaneku poolt oli

6 komisjoni liiget, vastu oli 1, 2 komisjoni liiget jäid erapooletuks.

Samas märkis põhiseaduskomisjon, et põhi-seadus sisaldab ka sotsiaalriikluse põhimõtet (§ 10) ja igäihe õigust tervise kaitsele (§ 28) ning põhiseaduses on sätestatud ka printsiip rahvatervise kaitsest. Seda silmas pidades võttis komisjon konsensusega vastu sellise otsuse: "Silmas pidades eelosundatut ja kui Riigikogu toetab õiguskantsleri ettepanekut nr 20, peab põhiseaduskomisjon vajalikuks juhtida sotsiaalkomisjoni kui ravimiseaduse muutmist menetleva komisjoni tähelepanu sellele, et ravimiseaduse põhiseadusega kooskõlla viimine peab tagama vaba turu ja tervishoiu kaitstuse parimal võimalikul viisil. Põhiseaduskomisjoni arvates on oluline, et asutamispriirangute kaotamisega samaaegselt oleks välja töötatud efektiivne meede maa-apteekide säilitamiseks või rajamise soodustamiseks. Olukorras, kus asutamispriirangud kaotatakse, kuid efektiivset meedet maa-apteekide toetamiseks välja töötatud ei ole, esineb oht, et apteegiturul ei teki siiski loodetud vaba konkurentsi. Sellise olukorra vältimiseks ning põhiseadusest tulenevate printsiipide ja õiguste kaitseks võib näiteks kaaluda ravimite jae- ja hulгимүүги lahutamist ning maa-apteekide toetusmeetmete, näiteks tasandusfondi rakendamist." Selline oli põhiseaduskomisjoni hinnang.

Enda nimel lisan, et selle piirangu kaotamine eeldab väga läbimõeldud ja tasakaalustatud otsust ning järgnevaid samme. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Austatud kolleeg! Ei saa muidugi kahelda selles, et asutamispriirang piirab ettevõtlusvabadust, kuna tegemist on ju piiranguga. Kuid selle eesmärk oli üllas, muu hulgas plaaniti selle piirangu abil tagada igäihe põhiseaduslik õigus tervise kaitsele, mida te ka oma ettekandes puudutasite. Kui lähim apteek asub saja kilomeetri kaugusel, siis on selle õiguse realiseerimine üsna keeruline. Usun, et olete minuga nõus, et ettevõtlusvabaduse piiramine on teatud juhtudel õigustatud, näiteks alkoholi müügi keeld alaealistele või meditsiiniteenuste litsentsimine. Kas te saate, palun,

teha lühikokkuvõtte, kuidas komisjon jõudis arvamusele, et asutamiskiirang on just põhiseadusvastane ettevõtlusvabaduse piirang?

Rait Maruste

Lugupeetud küsija! Ma viitasin meie kollektiivsele otsusele, et see vastuolu on formaalselt olemas, aga kas ta ka päris sisuliselt olemas on, siin on vaidluse koht. Meie konsensusena vastu võetud soovitus sotsiaalkomisjonile näitabki seda, et me peaksime võib-olla tulema teema juurde tagasi ja selle läbi arutama. Kuna kogu see teema ei ole otse põhiseaduskomisjoni teema, vaid see on ennekõike sotsiaalkomisjoni teema, siis me väga üksikasjalist analüüsi, nagu sa mäletad, ei teinud ja ka mina ei hakka seda siinkohal tegema. See on edaspidise töö aines.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Kumb olukord vastab paremini põhiseaduse §-le 28, kus on öeldud, et igapäev on õigus tervise kaitsele, kas praegune olukord, kus meil on teatud piirangud, mis võimaldavad maal väikseid apteekide pidada, või see, mida pakub õiguskantsler, et Tallinnas on sadama ümber viinapood, apteek, viinapood, apteek, viinapood, apteek? Kummal juhul me oleme põhiseaduse § 28 paremini järginud?

Rait Maruste

Lugupeetud küsija! Meile meeldivad ei- ja jaa-vastused, aga paraku pakub elu ei- ja jaa-vastuseid harva. Kordan natukene vastust, mis ma andsin Andrei Korobeinikule. Me leidsime, et see vastuolu on formaalselt olemas. Selle küsimuse võib esitada, aga kuidas seda vastuolu kõrvaldada, on siiski edasiste analüüside ja kaalumiste teema. See teema on rohkem seotud sotsiaalpoliitikaga kui vastavusega põhiseadusele. Ma jätaaksin isikliku analüüsi praegu tegemata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud esineja! Teame, et piirangud kehtivad tõesti enamikus Euroopa riikides

ja ka Euroopa Kohtu otsus ütleb, et inimeste tervise kaitse on ettevõtlusvabadusest prioriteetsem. Ma küsin praegu teilt, kumb teie meelest ikkagi rohkem põhiseadust riivab.

Rait Maruste

Täna! Ma olen selle argumendiga kursis. Kui vaadata, kumb on rohkem inimese teenistuses, kas põhiseaduse printsiip tervise kaitsest või ettevõtlusvabadusest, siis see on maailma-vaateline küsimus. Ma kaldun arvama, et ka ettevõtlusvabadus on lõppkokkuvõttes inimese teenistuses, sh inimese tervise teenistuses. Kui te küsite, kuidas seda paremini saavutada, siis minu arvates on arusaamatu, miks on meil hulgemüük ja jaemüük koos. Kui me saame need elektri tootmises ära lahutada, et konkurentsi tekitada, kui me saame need gaasima- janduses ära lahutada, miks me ei saa seda siis farmaatsiavaldkonnas teha? See on mitmete abinõude kompleks ning siin ei ole ühest, selget ja kiiret lahendust. See, et maa-apteegid ja linnaapteegid tegutsevad väga erinevates sotsiaalsetes oludes, on veel omaette teema. Nii et see on keeruline ja mitmekihiline probleem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud põhiseaduskomisjoni esimees! Kas komisjonis oli juttu ka see, et Riigikohus on piirangu legitiimsust ja kooskõla põhiseadusega kinnitanud ning koguni väitnud, et piirang on avalikes huvides vajalik ja õiguspärane? Kas oli juttu ka sellest, et 15-s Euroopa riigis peale Eesti on selline piirang olemas?

Rait Maruste

Komisjonis sellest eraldi juttu ei olnud, küll tehti lühike viide Euroopa Kohtu lahendile. Tõepoolest, ega ettevõtlusvabadus ei ole piiramatult vabadus, ettevõtlusvabadust võib piirata. Mis argumentidega ja kuidas seda teha, on meie otsustada. Ma loodan väga, et edasise töö käigus me piirangute valikut ja nende põhjendamist arutame ja teeme otsused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Kas ma olen õigel teel, kui ütlen, et selle õiguskantsleri ettepaneku ja kogu probleemi tegelik fookus ei ole mitte sellel, et ettevõtlust ei võiks teatud avalikes huvides piirata, vaid küsimus on selles, et see piirang, mis praegu on ettevõtlusele peale pandud, ei ole saavutanud ja ilmselt ka ei saavuta seda õilsat kõrgemat eesmärki – inimeste tervise paranemist?

Rait Maruste

Hea küsija! Ma olen teiega põhimõtteliselt nõus. See piirang, mille me kehtestasime umbes seitse aastat tagasi, oli omas ajas võib-olla õigustatud või oli vähemalt heade lootustega sisustatud, aga see tuleb, mis täna on, ei vasta nendele lootustele ja soovidele, mis meil olid. Seetõttu peaks need võib-olla üle vaatama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nende piirangutega on minu arust tekitatud samasugune olukord nagu siis, kui näiteks külas võiks olla ainult üks juuksur. Mis siis, et sellel ühel juuksuril on käärid nürid ja vahel ta lõikab kõrva ka, aga sellest pole midagi, piirang ei lase teisel juuksuril sinna kõrvale tööle asuda. Sellisel puhul ei oleks maarahvas küll kaugeltki rahul. Inimesed korjaksid natukene raha ja sõidaksid keskusesse, kus teenuse kvaliteet on parem. Täpselt nii on juhtunud ka praegu. Asutamispriirang ei ole ju andnud inimestele kvaliteetset apteegiteenust. Paljudel juhtudel sõidetakse ikkagi keskusesse, kus on suurem sortiment ja ka odavamad rohud. Kas komisjonis oli juttu ja kui jah, kas keegi suutis tõestada, kuidas see piirang on siiski maainimestele osutatavat apteegiteenust kvaliteetsemaks muutnud?

Rait Maruste

See teema ei olnud otse meie päevakorras. Nagu ma teile selgitasin, põhiseaduskomisjoni fookus on natuke teine. Selle küsimuse sisu on sotsiaalkomisjoni kompetentsis. Aga ma saan teie küsimusest täiesti aru ja mõistan seda ka isikliku kogemuse põhjal. Kui ma lähen maale, siis mõni naabrinaine palub silmatilku, teine

tahab kõrvarõhtu või põieteed osta ja mina pean neid linnast tooma minema. On eba-mõistlik aja ja raha kulutamine sõita nende lihtsate asjade järele linna. Seetõttu on maapteekide teema tõepoolest omaette teema. Kui te minu arvamust küsite, siis ma ei näe põhjust, miks peaks käsimüügiravimeid, retseptita ravimeid müüma ainult apteekides, miks ei võiks need olla müügil ka maapoodides, et maainimene ei peaks lihtsate asjade järele kuhugi sõitma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Ausalt öeldes hämmastab see, kui riigis mõned suured asjad ootavad oma järjekorda kuus-seitse aastat. Tekib niisugune tunne, et meil ei ole ei valitsust, ministeeriumi ega Riigikogu. Minu küsimus on seotud just selle teemaga. Tahan küsida teilt kui põhiseaduskomisjoni esimehelt: kas te võite öelda, mis valdkonnas veel on ettevõtlusvabadust piiratud? Kui seda pole komisjonis arutatud, siis võib-olla on teil plaanis seda küsimust arutada?

Rait Maruste

Ma ei mõistnud hästi, kas te küsisite selle kaasusega seoses, tähendab, apteekidega seoses või üleüldse. Ei, me ei ole komisjonis eraldi võtnud kõne alla ettevõtlusvabaduse piiramise teemat. Siin on ikkagi tegemist probleemi-, eelnõu- või kaasusekeskse lähenemisega. Üldiselt me selle teemaga tegelnud ei ole, kui lühidalt vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Ravimite müük poes on pikalt vaieldud teema. On mõneti üllatav, et see selle arutelu ajal taas kõne alla tuli. Teadupärast kõlavad käsimüügiravimite reklaamid teleris ja raadios. Kas need peaksid siis hakkama lõppema sõnadega, et kaebuste püsimise või kõrvaltoimete tekkimise korral pida-ge nõu oma arsti või poemüüjaga?

Rait Maruste

Ma pean selle üle mõtlema, aga see ei ole põhiseaduse küsimus. Võib-olla sotsiaalkomisjon arutab seda ja kui nende arutelude tulemus jõuab siia saali, siis me leiame ühiselt ka sellele küsimusele vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh! Ma tean, et põhiseaduskomisjon seda küsimust ei arutanud, aga võib-olla on sul olemas isiklik arvamus. Küsin tulenevalt Sven Mikseri küsimusest: kas seda võiks ka teistpidi vaadata, et äkki võiks apteegis saia ja viina müüa?

Rait Maruste

Eks sotsiaalkomisjon lahendab selle ära, mida võib müüa ja mida ei või. Aga ma võin öelda, et ma olen 12 aastat elanud Prantsusmaal, kus kõrval oli kohe suur Saksamaa turg. Ravimid apteekides olid seal odavamad ja valik oli hulga rikkalikum. Midagi on siin kohapealsel turul valesi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Aidma!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea põhiseaduskomisjoni esimees! Olen olnud nii sotsiaalkomisjoni kui ka põhiseaduskomisjoni asendusliikmena selle teema aruteludel. Me peame vastu võtma otsuse selle teemaga edaspidi süvitsi tegelda. Aga vägisi tekib natuke keeruline mõte, et mida me ka ette ei võtaks, ikka võib juhtuda, et uus otsus või lahendus võib osutuda samuti põhiseadust riivavaks. See on küll ajas etteruttav mure, aga ma kahtlen, kas me üldse oleme suutelised leidma põhiseadusele täielikult vastavat lahendust.

Rait Maruste

Aitäh! Loomulikult on see võimalus olemas. Igasugused otsused, mis on tehtud praegustes tingimustes, praegust olukorda ja arusaamist arvestades, võivad tulevikus osutuda valeks või vastuoluliseks. Mingisugust garantiid selles suhtes ei ole. Aga see ei tähenda, et me ei peaks püüdlema selle poole, et leida

mõistlik, optimaalne ja põhiseadusega kooskõlas olev lahendus. Ei tohi kasutada ettekäändena seda, et üksipuha mida me teeme, see on ikka põhiseadusega vastuolus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Hea ettekandja! Küsin, innustatuna sinu vastusest Peep Aru küsimusele ja teades, et sinu kogemus Prantsusmaa kaubavalikuga on palju rikkalikum kui minu oma, kuigi ka mina olen seal viimastel aastatel tänu ENPA delegatsiooni kuulumisele aastas kokku pea-aegu kuu aega veetnud: ega sa ei ole tähelepanud, et Prantsusmaal ja Saksamaal on juhuslikult võib-olla mõne teisegi kauba valik tänu turu suurusele palju rikkalikum? Või olen ma millestki valesi aru saanud?

Rait Maruste

Aitäh! Kindlasti oled sa asjast õigesti aru saanud. Tõepoolest, seal on ka toiduained vähemalt mõnes segmendis odavamad kui meil. Aga tulles tagasi apteegituru juurde, ütlen, et nendel asjadel on omad ajaloolised juured. Ühes riigis on olnud ühesugused arusaamad, teises riigis teistsugused. Ravimite, kuidas öelda, staatus – on see siis retseptiravim, käsimüügiravim või üldtoniseeriv aine – on ajaloos läbi teinud geneesi ja iga riik on siin ise otsustanud. Me ei ole päris kaasa läinud tänapäevaste arengutega, et uute oludega kohanduda. Tõepoolest puudub ju loogika selles, mispärast peab südameeteed, lihtsat valuvaigistit või salvi käima linnas apteegist ostmas, kui see võiks niisama hästi olla kättesaadav kohapeal. Võtame näiteks käsiravimite internetimüügi, mis on paljudes riikides olemas. Mina ei pea ennast apteegituru eksperdiks, ma olen samasugune kõrvaltvaataja nagu teiegi, aga mõni asi tekitab küsimusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Seda teemat arutades tekib kummaline tunne, sest ühelt poolt me küll püüame seadust põhiseadusega vastavusse viia, aga samas oli selle sätte seadusesse viimise mõte

ju tõesti selles, et maa-apteeke kaitsta. Kui nüüd needsamad apteegid ja ka apteekrite liit on seisukohal, et see säte neid tegelikult aitab, kas me ei tee siis asju vales järjekorras, kui me esimese sammuna asutamispüüangu maha võtame ja alles pärast seda hakkame mõtlema, kuidas apteekte maal säilitada?

Rait Maruste

Aitäh! Ma mäletan, et Kajar Lember tõstatas selle küsimuse ka komisjoni istungil. Tõepoolest, see on murekoht. Kui me teeme ainult ühe sammu, kaotame selle püüangu ja pärast seda hakkame välja töötama kõiki teisi samme, siis võib olla juba väga hilja. Seetõttu peaksid kavandatud sammud ja seadusandlikud muudatused olema koordineeritud ja hästi läbi mõeldud, et oleks selge, mida teha ja kuidas teha. Sellele tähelepanu juhtimine on täiesti õigustatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Hea kolleegi Peep Aru küsimus oli minu meelest igati õigustatud. Kui vaadata Põhja-Ameerikat, siis seal on eraldiseisvad apteegid pea-aegu välja surnud. Apteek on samal ajal ka toidupood ja koos ravimitega saabki osta nii saia kui ka piima. Kas sa oskad välja tuua ühe väga hea argumendi, miks meie maapoodides ei võiks müüa kõige lihtsamaid ja süütumaid praegu apteegis müüdavaid asju, näiteks aspiriini ja plaastreid?

Rait Maruste

Täna küsimuse eest! See küsimus oli rohkem nagu tähelepanu juhtimiseks mõeldud. Mina ei näe isiklikult selleks ühtegi takistust, välja arvatud apteekrite klanni huvid, et see ärisegment ei läheks nende kontrolli alt ja süsteemist välja. Muud põhjust ma ei näe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Suur tänu, proua esimees! Austatud ettekandja! Pean tunnistama, et väga sümpaatne on teie lähenemine, et teemale tuleb otsa vaa-

data eri tahke arvestades. See on kompleksne küsimus, ettevõtlusvabadus peab ikkagi teenima laiemaid eesmärgi ja kindlasti on inimeste tervis üks selliseid eesmärgi. Ma igati jagan neid seisukohti. Aga kas põhiseaduskomisjonis oli selle teema arutelu käigus laua peal ka Eesti apteekide n-ö maakaart, kust oleks näinud, kuidas viimaste aastate vältel ja ka asutamispüüangu kehtimise aja jooksul on apteekide paiknemine muutunud?

Rait Maruste

Täna küsimast! Ma mõistsin vihjet, aga kui lühidalt vastata, siis ütlen, et see kaart ei olnud meie silme ees. Küll aga jõudsid meie lauale apteekrite liidu dokumendid ja – üllatus-üllatus – tuli ka seisukoht Euroopa institutsioonilt, kes selle valdkonnaga tegeleb. Selle tagant paistis välja hulgifirmade efektiivne ja kiire lobitöö. Samal ajal olid täiesti esindamata potentsiaalsete patsientide huvid ja seisukohad. Ma arvan, et siin peaks vaatama, kes mis huve esindab, ja pöörama tähelepanu ka sellele, kes on selle teema puhul tarbijatena potentsiaalsed asjahuvilised isikud. Minu arvates torakab praegu selgelt silma, et üks pool on väga massiivselt kõikvõimalike argumentidega esindatud, aga teine pool on suhteliselt vaikne.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea komisjoni esimees! Kas komisjonis ei arutatud võrdluseks olukorda perearstisüsteemis? Ka seal on ju riik kehtestanud teatud piirarvud, nimistute suurused. Kui ei arutatud, kas te ei näe, et siin on olemas teatud sarnasus, sest mõlemad on ju tervishoiuteenused ja riiklikult reguleeritud? Tegelikult on ju ka perearstiteenuse osutamine sisuliselt eraettevõtlus.

Rait Maruste

Täna! Lühike vastus on ei. Õiguskantsler seadis meie ette konkreetse küsimuse ja argumenteeris seda. Meie võtsime seisukoha õiguskantsleri ettepaneku raames. Me ei laiendanud seda teemat sellele valdkonnale, millele te viitasite. Kuigi ma mõnan, et seal mingisugune paralleel või sarnasus võib olla, aga me põhiseaduskomisjonis sellega ei tegeelnud.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Rait Maruste! Ma kutsun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna. Palun!

Margus Tsahkna

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas õiguskantsleri ettepanekut nr 20 oma istungil esmaspäeval, 8. oktoobril 2012. Komisjonis kuulati õiguskantsler Indrek Tederi ülevaadet üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangust. Arutelust võtsid osa Õiguskantsleri Kantselei osakonnajuhataja – õiguskantsleri nõunik Kärt Muller ja õiguskantsleri vanem nõunik Kristjan Ots. Sotsiaalministeeriumist osales arutelul ravimiosakonna juhataja Dagmar Rüütel. Arutelu käigus otsustati toetada õiguskantsleri ettepanekut nr 20 üldapteegi tegevusloa väljaandmise ja muutmise piirangu kohta, otsustati ka, et õiguskantsleri ettepanek nr 20 on Riigikogu täiskogu saalis arutelul täna ja komisjoni ettekande teeb sotsiaalkomisjoni esimees Margus Tsahkna (poolt 4 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, 2 komisjoni liiget jäid erapooletuks).

Võin öelda, et sotsiaalkomisjon oma istungil süvenes õiguskantsleri ettepaneku nr 20 arutlusse ja toetas tema ettepanekut. On selge, et kui ka Riigikogu saal toetab õiguskantsleri ettepanekut, siis peab sotsiaalkomisjonis järgnema sisuline töö, et välja töötada seadusmuudatus, mis arvestaks, esiteks, õiguspärasusega ja vastavusega põhiseadusele, teiseks, kõikide osapoolte, eelkõige inimeste huvidega. Inimeste huvid on kirjeldatud ka õiguskantsleri ettepanekus, mis puudutab rahvatervise osa põhiseaduse mõttes. Ravimite kättesaadavus peab olema tarbijatele tagatud üle Eesti võimalikult headel tingimustel ja võimalikult vähe tuleks riivata ettevõtlusvabaduse printsiipi. See on kõik.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Nüüd on küsimuste aeg. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Me nägime, et õiguskantsler pole esitanud asutamispäirangu kaotamise ga kaasnevate mõjude analüüsi selle koh-

ta, millised tervisepoliitilised tagajärjed sellega kaasnevad. Kas sotsiaalkomisjonil on plaanis seda analüüsi teha? Teisest küljest, mis on need esmased ettepanekud, mida teie arvates tuleks teha, et maa-apteegid säiliks? See ei ole ju sugugi teine küsimus, vaid see on seesama küsimus.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Tõepoolest, sotsiaalkomisjon rõhutas ka oma arutelu käigus seda printsiipi, et apteegiteenus peab inimestele muutuma kättesaadavamaks ja seda eelkõige maal. Nagu me teame, praegu on see teenus linnas kõigile kättesaadav, kuigi see säte piirab apteekide tegevust ehk nende asutamise õigust ka linnas, tiheasustusega alal. Aga see on eraldi teema. Kindlasti tuleb üle vaadata, kuidas tegelikult asutamislube liisuheitmise teel antakse. Millised hakkavad olema lahendused? Lahenduste leidmine eeldab seda, et me teeme põhjaliku analüüsi selle kohta, mida toob kaasa kõigi nende piirangute kaotamine. Kuid nagu õiguskantsler ütles, ettevõtlust on võimalik piirata. Aluseks tuleb võtta eelkõige just nimelt rahvatervise printsiip ehk ravimite võimalikult hea kättesaadavus üle Eesti. Ma loodan, et Riigikogu, hoolimata selle teema väga pikast ajaloost, suudab välja töötada seadusmuudatused just sellest printsiibist lähtudes, et ravimite kättesaadavus oleks tagatud nii tiheasustusega alal kui ka maal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Jalak!

Andres Jalak

Aitäh! Hea kolleeg! Apteeginduses praegu valitsev jae- ja hulgimüügisüsteem oleks mõnes teises eluvaldkonnas mõeldamatu. Mida arvad sina nende lahutamisest? Kas komisjon oleks valmis selle küsimusega edasi tegelema?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Ma ei tahaks hakata konkreetseid lahendusi pakkuma, kuna sotsiaalkomisjon selle tööga alles alustab. Tõepoolest, ühe ettepanekuna on kõlanud jae- ja hulgimüügi eraldamine. Küsimus on selles, kas see tegelikult tooks kaasa olulisi muutusi. Praegune ja ka eelmine Riigikogu ja valitsus on teistes eluvaldkondades võrreldavate tege-

vustega tegelnud. Elektrienergiast rääkides saame öelda, et võrk on lahutatud tootjast, gaasi puhul on seesama arutelu üleval. See on üks teema, mis kindlasti ette tuleb, aga see nõuab väga sisulist analüüsi ja kõikide osapoolte kaasamist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud esineja! Te ütlesite, et alustate oma analüüsiga. Kas ei oleks olnud õigem seda analüüsi natuke varem teha? Siis, kui õiguskantsleri ettepanek päevakorradele tõusis, oleks olnud juba midagi lauale panna. Siit tuleneb minu jätkuküsimus. Te olete asja uurinud ja esinete siin meie ees kirglikult. Kas te võite mulle nimetada kolm maa-apteeki, kus te viimase poole aasta jooksul isiklikult käinud olete ja mille olukorraga te tutvunud olete?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Mis puudutab õiguslikku analüüsi, siis täna me räägime õiguslikest küsimustest ehk õiguskantsleri konkreetsest ettepanekust nr 20 ja sotsiaalkomisjon on juba varem tellinud meie kantselei õigus- ja analüüsiosakonnast analüüsi. Sotsiaalkomisjonis lähtuti eelkõige õiguskantsleri ettepaneku nr 20 arutelust. Samamoodi toetas õiguskantsleri ettepanekut põhiseaduskomisjon, kus õiguskantsler käis vahetult enne sotsiaalkomisjoni tulekut. Ka põhiseaduskomisjoni seisukoht oli meile teada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja! Kogu selle arutelu keskpunkt on maa-apteekide võrgustik. Selleks et sellele hinnangut anda, tuleb kõigepealt vastata küsimusele, kas praeguse süsteemiga, selle võrgustikuga, mis maal on, saab rahul olla. Mis on teie seisukoht? Kui te olete rahul, siis tulevase eelnõu eemärk hakkab olema olemasoleva võrgustiku kaitsmine. Kui te arvate, et ei saa rahul olla, siis millisena te seda võrgustikku tulevikus maapiirkondades ette kujutate?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui te olete tutvunud (ma loodan, et te olete seda teinud) õiguskantsleri esitatud materjalidega, siis teate, et ta käsitleb ka konkreetse piirangu mõju just nimelt maa-apteekidele. Väidetavalt on maa-apteekide arv vähenenud ka asutamispriirangu kehtimise ajal. Ma järeldan siit, et see piirang ei ole piisav ja ka olemasoleva korralduse järgi ei ole maal küllalt heal tasemel tagatud ravimite kättesaadavus. Sellepärast tervitangi õiguskantsleri ettepanekut nr 20, kuna ravimiseaduse aruteluks avamine annab Riigikogule võimaluse vaadata neid printsiipe, mida on rõhutanud õiguskantsler, ja lähtuda sisulistest lahendustest, kuidas praeguse olukorraga võrreldes parandada ravimite kättesaadavust eelkõige maal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Kas sotsiaalkomisjon on tutvunud ka Riigikontrolli auditiga? Minu ettepanek on, et tuleks koos vaadata Riigikontrolli auditit ja õiguskantsleri ettepanekut.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Kui te peate silmas Riigikontrolli viimast auditit, siis samal päeval eelmise päevakorrapunkti raames olid meil kohale kutsutud Riigikontrolli esindajad, kes esitlesid oma auditit põhiseisukohti. Me võtame neid seisukohti ja analüüsi tulevases töös kindlasti arvesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Kuna ma seoses väliskomandeeringus viibimisega sotsiaalkomisjoni istungil viibida ei saanud, siis on mul järgmine küsimus. Kas Sotsiaalministeerium tutvustas teile 92 allkirjaga väikeapteekide ja maa-apteekide toetuskirja, mis edastati Sotsiaalministeeriumile eelmisel aastal, ja ka 2011. aasta detsembris edastatud Eesti Maaomavalitsuste Liidu pöördumist Sotsiaalministeeriumi poole? Teiseks, me maksame arstidele lähtetoetust. Kas see

võiks sinu meelest olla tulevikus üks võimalus, kuidas soodustada seda, et apteekrid oleksid üldse motiveeritud maale tööle minema?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Neid konkreetseid kirju Sotsiaalministeeriumi esindaja ei tutvustanud, küll aga on meil võimalik need kirjad välja nõuda ja võtta neid arvamusi arvesse oma järgmistes aruteludes. Üks võimalus on tõepoolest see, mida ka õiguskantsler on nimetanud, et tuleks motiveerida maapiirkondades ravimite kättesaadavust ehk apteegiteenuse pakkumist. See, kas tuleks kehtestada kohustus, et kui keegi saab tiheasustusega asulasse ehk linna apteegi tegevusloa, siis peab ta panustama maapiirkondade apteekide kas doteerimisse või apteekrite toetamisele, on analüüsikoht. Maailmas on kasutusel mitmeid variante. See töö seisab meil veel ees, hea Riigikogu. Ma loodan, et selle töö käigus me lähtume eelkõige sellest, kuidas parandada ravimite kättesaadavust, mitte mingitest muudest huvidest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Küsimustele vastates mainis õiguskantsler, et asutamispriirang tuleb kaotada kohe. Lisaks avaldas ta teatud skeptitsismi mõne sammu, näiteks jae- ja hulgimüügi eraldamise suhtes. Kas ka sotsiaalkomisjon leidis, et alustada tuleks just piirangu kaotamisest ja järgmised sammud on tulevikuteema?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Me arutasime õiguskantsleri ettepanekut nr 20, mis on ka teie ees ja millega te olete kindlasti tutvunud. Aga selge on see, et töö seaduse muutmise peab algama kohe, ei tohi tekkida määramatuse hetke. Sotsiaalkomisjon on väljendanud oma selget valmisolekut selle teemaga tegelda.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Meie riigihaldus tsentraliseerub ja eraettevõtlus paraku monopoliseerub. Näiteks,

põllumaad aina suurenevad, ettevõtted liituvad ja lähevad suuremaks. Ka kaubanduses on meil suured ketid ja väiksed tegijad, samamoodi on ravimimüügis suured ketid ja väiksed tegijad. Paraku just maapiirkondades toimetaavad eelkõige need väiksed tegijad ja üksiküritajad. Kas asutamispriirangu kaotamine sinu arvates toetab pigem suurte kettide arengut või väikeste tegijate püsijäämist?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Kindlasti tuleb teha analüüs, et saada teada, mis see tulemus on. Ma tuletan meelde, et küsimus ei ole mitte selles, kui suur või väike on üks konkreetne ettevõtte, vaid küsimus on selles, et me tagaksime kodanikele võimalikult hea ravimiteenuse. See peaks olema lähtealus. Kuigi ravimiturg on reguleeritud turg ja peabki seda olema, on ka siin analüüsikoht, kas konkurents toob kaasa paremaid tingimused, madalamad hinnad ja parema teeninduskvaliteedi kui fikseeritud turuolukord, mida praegune regulatsioon mõnes mõttes soodustab. Kindlasti on eesmärk parandada maapiirkondades ravimiteenuse kättesaadavust.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Avan läbirääkimised. Ma palun kõnetooli Marika Tuus-Lauli! Kaheksa minutit.

Marika Tuus-Laul

Austatud istungi juhataja! Head rahvasaadikud! Lugupeetud härra õiguskantsler ja külalised, apteekrite esindajad! Täna on meil valida, kas oleme selle poolt, et maale jääksid alles väikesed rohupoed, mida peavad umbes 350 euro eest töötavad kõrgharidusega proviisorid, kes on aastaid tulnud vastu perearsti ja valla palvele kuidagi vastu pidada, et inimesed hädavajaliku arstirohu ikkagi kätte saaksid, või anname taas roheline tee ketiapteekide vohamisele suurlinnade magusates paikades, valgusküllastes kaubanduskeskustes, äritänavatel ja turistidele atraktiivsetes kohtades, kus apteek on niigi üleliia palju.

Head uued tulijad! Eestis on küll ja küll kohti, kus oodatakse apteegi avamist. Miks te ei lähe sinna neid tegema? Eestis on umbes 50 kohta, kus töötab küll veel perearst, aga aptee-

ki enam pole. Võimsad apteegiketid ja nende ärimeestest omanikud apteeki ääremadele ei vii, sest seal ei lõhna raha järele, küll aga tõmbavad nad maakoha tühjaks erialasest tööstusest, mis viibki maa-apteekide sulgemiseni.

Jah, 2005. aastal võtsime siin Riigikogus vastu asutamispäirangu, et takistada apteekide massilist koondumist maalt linna. Esmase muudatusettepaneku tegija olin tol korral ma ise. Ravimiameti statistika näitab, et sellest alates on maa-apteekide sulgemise tempo aeglustunud. Näiteks kadus eelmisel aastal vaid üks maa-apteek. Tähendab, piirang on hakanud oma eesmärke täitma. Nende aastate jooksul on tahetud oi kui palju kordi seda piirangut kaotada. Seda on tahtnud teha Konkurentsiamet, Riigikontroll, õiguskantsler ja valitsus. Kui piirang jõustus, siis algas kohe ärimeeste võitlus selle vastu. Küsimus jõudis ka Riigikohtusse, kes veel kord kinnitas, et piirang on seaduslik. Välismaised apteegiketid on piirangu säilimise korral lubanud koguni Eestist lahkuda.

Õiguskantsler toob piirangu kaotamise põhjuseks vastuolu põhiseadusega. Piirang kahjustavat ka konkurentsija ettevõtlusvabadust. Kas ettevõtlusvabadus on siis ühiskonnas ülim väärtus? Inimeste tervise ohtu seadmine nagu ei olekski probleem! Õiguskantsler toob koguni paralleelse taksoteeninduse, toitlustuse ja restoranidega. Aga saagem aru, et apteegiteenus ei ole sama mis saiapätsi või saapapaari müük! Nii Riigikohtu kui ka Euroopa Kohtu otsuste põhjal on rahvatervise kaitse ettevõtlusvabadusest prioriteetsem põhiõigus, mida ülemäärane konkurents võib tõsiselt kahjustada, kuna halvendab ravimite kättesaadavust maal ja teenuse kvaliteeti linnas.

Ravimite müük ei ole tavapärane kaubandus, kuna ravimihinnale konkurents märkimisväärselt ei mõju. Hind sõltub ennekõike riikliku juurdehindluse piirmääradest, riigi ja tootja vahelistest hinnakokkulepetest ja haigekassa hüvitistest. Samasugusele järeltulele on jõudnud ka näiteks Austria terviseinstituut ja Taani apteekide ühendus selle aasta märtsis valminud uuringus. Seal leiti, et turg üksi ei reguleeri ja vaja oleks kindlasti ka riiklikku kontrolli. Samasugune apteekide asutamise piirang kehtib väga paljudes riikides: Austrias, Belgias, Horvaatias, Prantsusmaal, Kreekas, Ungaris, Itaalias, Lätis, Luksemburgis, Maltal,

Portugalis, Rumeenias, Sloveenias ja Hispaanias. Vaba pole see tegevus ka Soomes, Poolas, Taanis, Küprosel ja Saksamaal, sest seal kehtib litsentside piirang. Ka Euroopa Komisjon on loobunud apteegisektori liberaliseerimise nõuetest ning sulges 2011. aasta novembris kõik selleteemalised rikkumismenetlused. See tähendab, et me lähtume vananenud seisukohtadest. Ka näiteks Ungari kehtestas piirangu, kuid kaotas selle hiljuti. Sama lugu on Rootsis.

Kuid ma küsin veel kord: kas apteegiteenus on Eestis tervishoiuteenus või äri? Kas Tartu Ülikooli haridusega proviisor-rohuteadlane on tervishoiutöötaja või on ta poodnik nagu iga teine viinerimüüja? Vastus on, et erinevalt kõikidest teistest Euroopa riikidest ei ole apteeker Eestis tervishoiutöötaja ja apteegiteenus ei ole tervishoiuteenus. Seetõttu pole apteegiteenuse kättesaadavus Eestis ka riigi asi. Ravimiabist on saanud ravimiäri ja apteegi pidaja ei pea enam olema proviisor. Selleks võib olla ükskõik milline kingsepp, peaasi, et ta on 18 aastat vana.

1996. aastal võimul olnud Keskerakond ja minister Siiri Oviir piirasid seadusega apteekide omanike ringi. Omanikuks võis olla ainult eriharidusega proviisor nagu Euroopas tavaks. Paraku tuli juba samal suvel kokku Riigikogu erakorraline istung ja uus sotsiaalminister Toomas Vilosius tegi apteegist tavalise äri. Ka tol korral oli ettepaneku tegija õiguskantsler. Riigikogu tegi kumarduse ärimaailmale. Tekkisid võimsad ketid, hulgi- ja jaemüük sulandusid kokku, apteeker hakkas sõltuma ravimifirmadest, ravimite valik oli talle ette määratud ja see oli orienteeritud kasumlikkusele, palk sõltus läbimüügist. Ma arvan, et ka uued tulijad ketistuksid täpselt samuti. Prioriteediks on saanud kasum, mitte inimeste ravimine. Sellega on riik probleemist käed puhtaks pühkinud. Miks ta peaks maaeraettevõtlust doteerima? Ometi doteerivad Euroopas riigid maa-apteekide. Meie riiki aga ei huvitagi, kas maal on apteegid olemas või ei.

Maa-apteekide päästaks ainult kardinaalne muutus riigi ravimipoliitikas. Apteegiteenus tuleks ärist taas tervishoiu valdkonda tuua. Loomulikult tuleks lahutada jae- ja hulgemüük. Aga praegu kehtiv piirang on riigi jaoks kõige odavam meede maa-apteekide toetamiseks, sest kulud kannab apteegisektor ise. Kui te

asutamispriirangu kaotate ja selle tagajärjel maa-apteegid kaovad, siis ei ole apteegivõrgu taastamine Eesti riigile tulevikus enam majanduslikult jõukohane. Või ongi maa-apteekide kaotamine omaette eesmärk? Siis ometi saate apteegituru liberaliseerimise sildi all tuua ravimid bensinijaamadesse ja poodidesse ning Säästumarketi müüja hakkab teile ravimisel nõu andma. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud õiguskantsler! Austatud Riigikogu! Ma arvan, et küsimus, mis tekkis õiguskantslerit kuulates ja mis sisaldas viidet advokaadibüroole, oli täiesti asjakohane. Kas teate miks? Minu meelest on meile esitatud dokumendi kõige suurem puudus see, et rahvatervise huvide asjus eraldati seal kaks asja. Kui räägitakse rahvatervise huvidest, siis advokaadil sobiks võib-olla tõesti rääkida ainult hinnast, aga õiguskantsler peaks sinna kindlasti juurde lisama koha, kust selle hinna eest midagi osta saab. See oleks õiguskantslerile palju kohasem. Me ei saa eraldada kahte asja ja mõelda ainult hinna peale. Asjal on ka teine pool: peab olema koht, kust ravimit osta.

Kindlasti on ravimitootjate huvides laiendada oma müügivõrku sel teel, et te saaksite ibuprofeeni ka bensinijaamast osta. Selle plusspool on see, et ibuprofeeni saab kergemini kätte. Aga miinuspool on see, et neid ravimeid, mida nimetatakse retseptiravimiteks, te siis enam kergesti kätte ei saa. Peate selleks hulga pikema maa maha sõitma ja kulutama palju rohkem raha.

Eesti pole ainuke riik, kes selle probleemiga maadleb. See loogika, mis õiguskantsleri kõnes kõlas, et asutamispriirangu kaotamise kaudu saab suurendada hulgemüüjate arvu Eestis, on äärmiselt naiivne. Ma ei tea, millel see üldse põhineb. Miks peaks hulgemüüjaid siis juurde tulema? Kindlasti peaks sellega tegelema, et hulgemüüjaid rohkem oleks, aga kas just see seadus siin abiks on?

Lõppkokkuvõttes, millised on võimalused? Üks, mida on kasutatud, on riiklik monopol. Selle loomine Eestis oleks ilmselt liiga kulukas ega tuleks kõne alla. Teine võimalus on toe-

tada maa-apteeke juurdehindluse abil. See aitaks neid natuke, aga kõige suurem osa sellest rahast, mis tarbija taskust võetakse, läheks just nendele apteekidele, mis on niigi kasumlikud. Kõigele lisaks tuleks see tarbijatel endal kinni maksta. Kolmas võimalus on see, et riik doteerib maa-apteeke kindla summaga. See on vist kõige reaalsem võimalus, võrreldes sellega, mida me praegu teeme. Aga niikaua, kuni sellist võimalust meie ette lauale pole toodud, ei saa praegust süsteemi, kus me apteekide pidamist maal piiranguga soodustame, mitte kuidagi tühistada. See oleks täielik krahh, kõigepealt inimeste tervisele. Kui on olemas selge ja kindel plaan, milliseid apteekte ja mis tingimustel toetada, siis võiks praegusest süsteemist loobuda, aga seni peab see kehtima jääma. Põhiseadusega vastuolus olemisega ei ole siin mingit seost, need kõik on otsitud põhjendused!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Eiki Nestor! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Head kolleegid, me peame läbi hääletama õiguskantsleri ettepaneku. Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele järgmise küsimuse: kes on õiguskantsleri ettepaneku poolt? Palun hääletada!

Poolt hääletas 38 Riigikogu liiget, vastu oli 20, erapooletuks jäi 1. Ettepanek leidis toetust. (Tabel 1.)

Lugupeetud Riigikogu! Kuna Riigikogu toetas õiguskantsleri ettepanekut, teen Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152 kohaselt sotsiaalkomisjonile ülesandeks algatada eelnõu ravimiseaduse kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega.

Meie päevakord on ammendatud ja istung lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.16.

Istungi kestus 2 tundi ja 16 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 17. oktoober 2012

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Erakondade rahastamine
2. Hobusekasvatuse areng ja tori hobuste kasvatamine
3. Hariduse rahastamine
4. Energeetika

Istungi rakendamine

1. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (186 SE) kolmas lugemine
2. Hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (204 SE) kolmas lugemine
3. Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi asutamislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (262 SE) teine lugemine
4. Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (249 SE) teine lugemine
5. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (255 SE) teine lugemine
6. Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (258 SE) teine lugemine
7. Abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu (219 SE) teine lugemine
8. Loomakaitse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (288 SE) esimene lugemine
9. Kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) esimene lugemine
10. Advokatuuriseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (273 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud peaminister ja va-

litsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun, head kolleegid, kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 47 Riigikogu liiget, puudub 54. Täna infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

1. Erakondade rahastamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, alustame küsimuste esitamist. Esimene küsimus on kolleeg Yana Toomilt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud peaminister! Mul oli hiljuti kohtumine ühe Tallinna lasteaiaga. Siia saali tulid lasteaialapsed ja küsisid küsimusi. Üks viieaastane tütarlaps tõstis käe ja küsis: "Palun öelge, proua Toom, kuidas on lood erakondade rahastamisega?" Mul läks süda pahaks, sest kui juba viieaastane laps seda küsib – ta muidugi ei saanud aru, mida ta räägib –, on see selge märk sellest, et ühiskonnas on see probleem tugevalt üleval. Me teame, et meil on 41 või isegi rohkem ettepanekut erakondade rahastamise kohta, ja me teame ka teie seisukohta, et juriidilised isikud peaksid saama erakondadele annetada. Aga kas seda on ka valitsuse tasemel arutatud? Ja kas teil on mingi selge arusaam, kuidas sellega edasi minna?

Andrus Ansip

Aitäh! Valitsuses me seda arutanud ei ole. Me teame, et Riigikogus on palju inimesi, kes on sellest teemast vägagi innustunud, ja me ei tahaks praegu seda keskustelu kuidagi valitsusepoolsete seisukohtadega häirida. Erakondade rahastamise teema on aktuaalne kõikides riikides üle terve maailma. Samas tuleb kõigepealt alati püstitada küsimus, mida tahetakse

saavutada. Mis on rahastamisskeemi muutmise eesmärk? Sel puhul tuleb alati võrrelda, st vaadata ka seda, kuidas Eesti erakonnad, Eesti riigi institutsioonid, parlament, valitsus ja kohalikud omavalitsused paistavad silma Euroopa Liidu teiste riikide kontekstis. Tuleks põhjalikult analüüsida, kas pakutavad muudatused viivad meid lähemale nendele riikidele, kus usaldus riigi institutsioonide suhtes on suurem, või viivad pakutavad muudatused meid lähemale nendele riikidele, kus riigi institutsioone ei usaldata. Edasilikumise ruumi Eestil on. Võrreldes teiste liikmesriikidega on Eesti avalikku haldust Euroopa Liidus väga kõrgelt hinnatud. Minu meelest on Eesti Eurobaromeetri uuringu järgi selles edetabelis kaheksandal kohal Luksemburgi, Saksamaa, Rootsi, Soome, Taani ja ma ei mäleta kelle järel veel. Kesk- ja Ida-Euroopa riikide hulgas oleme selgelt esikohal. Tuleks teada ka seda, et meie valitsust usaldatakse palju enam kui Euroopa Liidus keskmiselt, ka meie parlamenti usaldatakse palju enam kui Euroopa Liidus keskmiselt, meil on 48% toetust, Euroopas 28%.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, esimene täpsustav küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud peaminister! See pole ju mingi saladus, et meil käivad siin kõikvõimalikud uurimised ja tihtilugu juhtub nii, et ühel hetkel prokuratuur ütleb, et enam kedagi ei süüdistata, ja leiab süüdlasi, kelle teene see on, et ei saa süüdistada. Ühesõnaga, inimene justkui pääseb vabadesse, aga nagu meedia kirjutab: luukere on kapis. Kas see ei ole teie hinnangul osaliselt tingitud ka sellest, et meil ikkagi puudub tõhus ja läbipaistev erakondade rahastamise mehhanism, kuigi meie usalduse tase on võib-olla parem kui mõnes teises riigis?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei püüaks iga nähtust või väärnähtust ühiskonnas seletada erakondade rahastamise läbipaistvuse või läbipaistmatusega. Uurimistoimingute proportsionaalsusega on probleeme nii Eestis kui ka paljudes teistes riikides. Mõneti võib öelda, et mitmed probleemid, mis meil praegu järjest aktuaalsemaks

muutuvad, on ühised peaaegu kõigile Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele. Viimatistest parlamendipoliitikuid puudutanud probleemidest võib nimetada rahvasaadiku immuniteediga seotud küsimuste ringi. Suhtumised on olnud väga erinevad: kas saadikule peab olema tagatud vaba mandaadi teostamine nii, nagu põhiseadus seda ette näeb, või võib saadik ise või ka saadikute kogu, Riigikogu sellest vabast mandaadist omal vabal tahtel loobuda või mitte. Väidan jälle, et sellised küsimused on küllalt aktuaalsed ka teistes Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. Samas, uurimistoimingute proportsionaalsus ei pruugi üldse olla seotud ei erakondade rahastamise ega saadikumandaatidega. Me teame ju, et pikka aega on uuritud ka mittepoliitikuid ja -saadikuid ning uurimine on lõppenud ümmarguse nulliga. Üks kõrge riigiametnik on olnud aasta ja 11 kuud pingsa uurimise all, suure meediasurve all. Lõpuks on asi lõpetatud, kuid vabandust pole palunud mitte keegi.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust! Alustame kolleeg Eldar Efendijevist.

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud peaminister! Mul on väga lihtne ja lühike küsimus. Kuidas te hindate, millised piirangud, mis praegu on erakondade rahastamise skeemis, peavad tingimata jääma ja mida on vaja võib-olla juurde teha?

Andrus Ansip

Aitäh! Need piirangud, mis on praegu olemas, peaksid minu hinnangul ka tingimata jääma. Ma ei saa aru ettepanekust piirata näiteks sularahaannetusi. Annetusi erakondadele ei ole üldse vaja sularahas teha. Minu meelest ei ole vaja piirata seda, mida pole vaja üldse teha. Samas, erakondade rahastamisel ettevõtetele seatud keelu üle tasuks minu meelest vähemalt diskuteerida – kas see on vajalik, kas see on mõistlik või mitte. Kui me võrdleme Euroopa riike omavahel, siis me näeme, et sellised riigid, kus erakondade rahastamine on ettevõtetele keelatud, on vähemuses, ja riigid, kus ettevõtetele lubatakse erakondi rahastada, on suures enamuses. On seatud piiranguid annetuste

suurusele. Need piirangud on teatud juhtudel toimunud, aga palju on ka sellist praktikat, kus piirangutest on mööda hiilitud. Näiteks Ameerika Ühendriikides on Super PAC-id ülimalt mõjuvõimsad. Need on ühendused, mis ei ole seotud konkreetset ühegi kandidaadiga, kuid on suutelised koondama küllalt arvestatavat inimressursi ja raha ning need ressursid võivad toetada ühte kandidaati teatud tingimustel või pöörduda selle kandidaadi vastu. Kohe tekib küsimus, kuidas neid sihtasutusi, mittetulundusühinguid, mis ei ole kandidaadiga seotud, edaspidi kontrollida.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus kolleeg Rannar Vassiljevilt!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea peaminister! Mul on ka suhteliselt konkreetne küsimus: kuidas teile tundub, kas valimiskulutused on Eestis liiga suured või mitte? Ja kas te toetate sotsiaaldemokraatide ideed valimiskulutusi piirata?

Andrus Ansip

Aitäh! Erakonna esimehena mulle tundub, et need on liiga suured. Ja erakonna esimehena mulle tundub, et Reformierakond on valimiste eel olnud populaarsem – mitte alati, aga viimastel aegadel – kui valimiste päeval, ja hämmastav on, et ka pärast valimisi on Reformierakond olnud populaarsem kui valimiste päeval. Ma olen tänulik kõigile valijatele, kes meid on toetanud valimiste päeval, aga ma võiksin teha nüüd kergemeelse ettepaneku üldse valimiskampaaniatest loobuda, sest kindlasti oleks see Reformierakonnale kasulik ettepanek, et saada rohkem hääli. Piirangud on viinud eri riikides väga erinevate tulemusteni. Näiteks, ma ei tea, kas väidetud vastab tõele või mitte, aga viitan ühele konkreetsele artiklile, milles on väidetud, et eelmiste parlamendivalimiste ajal oli Leedus nende inimeste osatähtsus, kellel ei olnud selget poliitilist eelistust, suurem kui varasematel aastatel. Ja konkreetne analüütik väitis, et see on põhjustatud sellest, et Leedus keelati enne eelmisi parlamendivalimisi tasulised raadio- ja telereklaamid, keskenduti ainult debattidele. Kuna iga inimene ei ole poliitilisest debatist sedavõrd huvitatud, et ta suudaks tunnist või paaritunnist debatti jäl-

gida, siis paljud inimesed ei kujundanudki omale mingisuguseid eelistusi. Nad ei samastunud mitte ühegi poliitilise jõuga ja seda samastumist nende institutsioonidega, mis said poliitiliste jõududega mehitatud, ei tulnud ka pärast valimisi. Sellega seletatakse ka seda, miks on Eurobaromeetri uuringu järgi institutsioonid Leedus võrreldes teiste riikidega, sh Eestiga, väga vähe usaldusväärsed.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise, kuid arvan, et selle küsimusega me tegeleme veel edasi. Kindlasti on see väga huvitav teema, mis tasub diskuteerimist.

2. Hobusekasvatuse areng ja tori hobuste kasvatamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Neeme Suurelt põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Palun!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud põllumajandusminister! Kindlasti olete teadlik, et tori hobuseid on Eestis ainult veidi üle 1300, nendest ohustatud tõu populatsioonis vaid ligi 700 hobust. Eesti Hobusekasvatajate Selts on Eesti suurim hobusekasvatajaid ühendav arendusühing, kuhu kuulub üle 380 liikme ning 180-l neist on kas tori hobune või nad tegelevad otseselt hobuse kasvatamise ja aretamisega. Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori otsusega peatati 4. oktoobril Eesti Hobusekasvatajate Seltsi tunnustus tori hobuse tõuraamatu pidajana ja tõu säilitajana. Põhjendus oli, et EHS ei ole esitanud seadusele vastavat aretusprogrammi. Samas on teada, et programm on tegelikult esitatud. Siit ka küsimus: miks ei arvestatud EHS-i poolt täiendatud tõu säilitus- ja aretusprogrammi? Miks VTA läks seda teed, et peatas EHS-i tunnustuse, selle asemel et kas või koostöös EHS-iga täiendada seda säilitus- ja aretusprogrammi?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest on VTA sellise otsuse langetanud, aga ma arvan, et seda otsust ei ole mitte sugugi tehtud kergekäe-

liselt. Selles esitatud programmis on väga palju puudusi ja minu teada on VTA korduvalt pöördunud hobusekasvatavate seltsi poole, et neid puudusi likvideerida. Vaatamata korduva-tele järelepärimistele ja suhtlemisele ei ole puudusi kõrvaldatud: ei neid, mis puudutavad teatud dokumentide ja lisade esitamist, ega ka selliseid asju, nagu näiteks ebakõla kontrolli käigus selgunud ja tegelikult esitatud hobuste andmete vahel. Need puudused on eri liiki ning Veterinaar- ja Toiduamet on praegu peatanud EHS-i tunnustuse kuni ettekirjutuse täitmiseni. Mina ministrina küll loodan, et siin leitakse lahendus ja võimalikult kiiresti taastatakse need hobusekasvatavate seltsi õigused, et nad saaksid edasi tegutseda seaduste järgi ja saaksid ka neile ettenähtud toetusi tulevikus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, esimene täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, härra minister, vastuse eest! Minu andmetel on EHS tegelikult esitanud ettekirjutustest tulenevaid parandusi sisaldava täiendatud programmi 24. septembril. Millegipärast ei võetud seda arvesse, vaid võeti vastu otsus tunnustuse peatamise kohta. Teine aspekt on selle asja juures veel. Millega on põhjendatav vajadus tunnustada tori tõugu hobuste tõuraamatus kolmas aretussuund, kui tegelikult tõu ajalugu ja ka maaülikooli tehtud genofondi analüüs sellise suuna väljakujunemist ei kinnita?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! See ei ole muidugi poliitiline küsimus. Kahetsusväärset olen oma ametisoleku aja jooksul pidanud siin erinevate tõugude üle arutlema ja olen jõudnud maaelukomisjonis ka selleni, et me oleme asunud hääletama, kas näiteks kihnu maalammas on säilinud või mitte. Nüüd me oleme jõudnud hobustega sama kaugemale, et me peame hakkama poliitiliselt otsustama, kas üks või teine tõug ja aretussuund on säilinud või mitte. See saab olla ikkagi teadlaste ja ekspertide otsus. Te tõite siin väga õigesti välja ühe osa teadlaste arvamuse, aga on ka teine osa teadlasi, kes arvavad teistmoodi. Veterinaar- ja Toiduamet moodustas selle probleemi lahendamiseks komisjoni. Te

peate ilmselt silmas vana tori tõugu ja selle säilitamise suunda. 2010. aastal ei rahuldatud seda taotlust. 2012. aastal moodustati spetsiaalne ekspertide komisjon, kes jõudis järeldusele, et on mõistlik vastav tõuraamat avada ja selle pidamise õigus anda ning sellega on vana tori tõu säilitussuunal see õigus olemas. Mina poliitikuna ei oska seda kuidagi hinnata ja ma võin teile kinnitada, et Isamaa ja Res Publica Liidu poliitilises programmis ei ole selle kohta mitte sõnagi. See küsimus ei ole minu arvates poliitiline, see peab jääma teadlaste vaidlusmaaks, ja ma täielikult usaldan Veterinaar- ja Toiduametit, seda moodustatud komisjoni ja nende ettepanekut. Ma saan aru, et sektoris on erinevad huvid, sest see kõik puudutab ka rahastamist, raha ümberjagamist jm taolisi asju, ja seetõttu on need vaidlused väga teravad. Aga uskuge mind, et midagi poliitilist seal ei ole, ja ma arvan, et meil oleks õige jääda selle juurde, mida ekspertide komisjon on omalt poolt välja pakkunud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Ega väga sügavat poliitilise võitluse või vastuolude teemat siin ei olegi, aga tori hobuse kui ühe kultuuriloolise hobusetõu säilitamine on kindlasti iseenesest kultuuri- ja ka põllumajanduspoliitiline küsimus. Praeguseks on tõesti tekkinud hulgaliselt segadust ja arusaamatusi. Selle tõttu võib väita, et tori hobuse tõu aretustegevus on ohus ja 2013. aasta aretustoetus on küsimärgi all. Kas põllumajandusminister on isiklikult nõus kaasa aitama, et selle segaduse käigus ei kahjustataks tori hobuse tõuraamatut ja aretustegevust? Kui jah, siis kuidas?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ega see segadus nüüd nii suur ka ei ole, kui te siin püüate kirjeldada. Siin on erinevad huvid ja ekspertide erinevad arvamused. Mina isiklikult olen selle küsimusega korduvalt tegelenud, st erinevatel nõupidamistel kohtunud eri osapooltega. Me oleme moodustanud ka spetsiaalse hobumajanduse või hobusektori ümarlaura, kuhu oleme kaasanud kõik hobusekasvatusega seotud organisatsioonid,

alates traavliliidust ja sporthobuste kasvatajate seltsist ning lõpetades hobusekasvatajate seltsiga. Nii et kõik osapooled on kaasatud ja meie mureks ei ole mitte ainult tori hobune, vaid üldse ohustatud tõugu hobuste säilimine ja säilitamine. Ma julgen küll öelda, et olukord on siin oluliselt paranenud, sellepärast et mõned aastad tagasi me viisime sisse eraldi toetuse ohustatud tõugu hobustele ja see on andnud kindlustunde nendele, kes ohustatud tõuge peavad. Minu arvates me oleme sellega mitmed probleemid ära lahendanud. Mis puudutab aretussuunda, siis ka eraldi aretustoetus on meil olemas. Seda tehakse erinevatel eesmärkidel. Ma arvan, et pigem on probleemid isikute vahel, teatud mõttes ka eri organisatsioonide ja erinevate huvide vahel, küllap me neist üle saame. Minu arvates on meil praegu kõige suurem probleem selles sektoris Tori Hobusekasvandusega, kellega on sõlmitud pikaajaline rendileping, aga meie partner ei ole omapoolseid kohustusi tegelikult juba pikka aega täitnud. See leping sõlmiti omal ajal küllaltki nõrga lepinguna, kus riigi huvid väga hästi kaitsitud ei ole. Paljud küsimused on jäetud reguleerimata ja siin seisab meil küll tõsine vaidlus ees. Ma julgen öelda, et riik ilmselt näitab initsiatiivi ja teeb ettepaneku see leping lõpetada.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Kajar Lemberist.

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Hobusekasvatajana on mul hea meel selle ümarlaua tekke üle ja ma loodan, et see tõesti hakkab toimima, sest tegelikult on seda ammu oodatud. Aga Eesti Hobusekasvatajate Selts peab teadaolevalt lisaks tori hobusele mitmeid teisi tõuraamatuid, sh eesti hobuse oma. Ma küsin, et kas teile teadaolevalt on probleeme teiste tõuraamatute pidamisega või on need ilmnenud probleemid siiski ainult tori hobusega seotud.

Helir-Valdor Seeder

Jah, tõepoolest peetakse seal erinevaid tõuraamatuid. Ma kohe otsin üles, mis osas on EHS-i tunnustused peatatud ja mis osas need ei ole peatatud. Ega ma teile kõike ka ei oska siin peast kohe öelda. Tema tunnustused tori

hobuse universaalsuuna ja aretussuuna tõuraamatu pidajana ning tori universaalsuuna hobuste ohustatud tõu säilitajana peatati. Ülejäänud tõuraamatute osas tunnustusi peatatud ei ole, nii et ülejäänutel on õigused jätkuvalt alles.

Esimees Ene Ergma

Ja viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Seda on küll kurb kuulata, et n-ö aatelse väärtusega tori hobuse pidamisega on tekkinud suuremad probleemid. Mul on väga lihtne küsimus: mida te isiklikult olete selleks teinud, et aidata seda vana tori tõugu, ja millised toetused nende hobuste pidajatele edaspidi säilivad, kui üldse säilivad?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Ma olen siiralt rõõmus, et hobusekasvatuse ja hobumajanduse vastu on Riigikogul nii suur huvi. Aga võibolla te ei ole päris täpselt informeeritud. Tegelikult on olukord selles sektoris oluliselt paranenud, nii ohustatud tõugude kui ka üldise hobuste arvu mõttes – mõlemad kasvavad. Nii et teie esialgne hinnang, et asi on halvemaks läinud, ei vasta tõele. See aga ei tähenda, et meil ei oleks probleeme. Probleeme on ja kui te küsite, mis ma isiklikult olen nende lahendamiseks teinud, siis ratsatreenni ma läinud ei ole, küll aga olen vastavate organisatsioonidega tegelenud. Nagu ma siin ühele eelmisele küsimusele vastasin, olen omal initsiatiivil kokku kutsunud ka ümarlaua, kus me püüame neid erinevaid probleeme – ma pigem ütleksin, et organisatsioonidevahelisi vastuolusid – lahendada nii, et me saaksime seda sektorit rahumeelselt edasi arendada. Mingit suurt segadust ei ole, sektor areneb, hobuste arv tervikuna on ka Eestis kasvanud. Nii et olukord on kindlasti mõnevõrra parem kui kuus-seitse aastat tagasi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Hariduse rahastamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Mailis Repsilt haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud minister! Alustame tänases infotunnis dialoogi järgmise aasta eelarve teemadel. Kindlasti üks väga selge küsimus, mis enamikult Riigikogu liikmetelt tuleb, on see, mis saab valitsuse ja Riigikogu kätes olevast õpetajate järgmise aasta palgatõusust. See palgatõus ja koormus olid ka eelmise aasta streigi peamised küsimused. Selle kohta on mitmeid arvamused erinevatelt omavalitsuselt, kes ütlevad, et kohaliku omavalitsuse tasandil ei ole tegelikult võimalik seda väljalubatud 11% tagada, sest reaalne palgatõus tuleb ainult 5% ulatuses, ülejäänud tuleb omavalitsustel endal millegi arvel kokku saada. Võib-olla te selgitate infotunni raames laiemale avalikkusele, kuidas siis selle järgmise aasta palgatõusuga on ja kas koormusnormid ka muutuvad.

Jaak Aaviksoo

Aitäh küsimuse eest! Ma puudutan siin ainult kohalike omavalitsuste osa õpetajate palgatõusust, sest see on ilmselt kõige aktuaalsem teema. Aga kõik need üldised trendid, mida ma kirjeldan, puudutavad ka riigikoolide õpetajaid, olgu siis kutseõppeasutustes või üldhariduslikes õppeasutustes. Kohalike omavalitsuste toetusfondis on 200 miljonit eurot, mis läheb haridustoetusteks. Seal on vastavalt PGS-ile raha õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate palkade, investeringutoetuse, õpikutoetuse, koolitoidu ja täienduskoolituse jaoks. See raha jaguneb vastavalt Vabariigi Valitsuse määrusele erinevates proportsioonides. Arvestades sellega, et õpetajate palgatõus ei ole mitte ainult Haridus- ja Teadusministeeriumi, vaid tundub, et ka Eesti avalikkuse prioriteet – seda võib hinnata kas või selle toetuse järgi, mida meie õpetajad on saanud, rääkimata lihtsast õpetajate palkade analüüsist –, on Haridus- ja Teadusministeerium kavandanud kohalike omavalitsuste seda haridustoetuse osa, mis läheb õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate palkadeks, suurendada 11,1%. Niisugune

seaduseelnõu tuleb Riigikogu laudadele või õigemini see juba ongi Riigikogu laudadel. Tõsi, see tähendab kohati teiste haridussummade vähendamist ja ümbersuunamist. Kuidas täpsemalt? Teie nimetatud 5% palgatõusule lisatakse vahendite ümbersuunamisega nii palju, et kokku oleks see kasv 11,1%. Aeg on otsas, nii et täpsemalt ma sellele küsimusele vastata ei saa. Kui edasi küsite, siis saate vastused.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, esimene täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh! Ma märkasin ka, et teil hakkas aeg otsa saama. Tõepoolest, kaks minutit on lühike aeg. Kindlasti ma annan teile võimaluse järgmisel kahel minutil edasi selgitada. Lisaks on veel tekkinud üsna palju vastuolusid ja vaidlusi järgmise aasta tõenäolise plaani tõttu, millega Vabariigi Valitsus määratleb ainult ühe õpetajate palgaastme – õpetaja. Kui vaadata haridusnimeste pöördumisi sellel teemal, siis rahutust tekitab vähemalt see, kuidas vanemmetoodikutele, kellel praegu on 715 eurost oluliselt kõrgem palk, garanteeritakse 1. jaanuarist 2013 palga alammäär?

Jaak Aaviksoo

Tõepoolest, valitsus on teinud ettepaneku, õigemini, Haridus- ja Teadusministeerium on valitsusele tegemas ettepanekut tõsta õpetajate miinimumpalk 715 euroni, mis on kõrgem, kui praegused noorempedagoogi ja pedagoogi ametiastmed ette näevad. Tõsi, õpetaja-metoodiku ametiastme palga miinimummäär on oluliselt kõrgem, aga seda kellelgi alandada kavas ei ole. Õpetajatele-metoodikutele on selline palgamäär garanteeritud senikaua, kuni nendele on vastav atestatsioonide lubatud. Meie arvestuste kohaselt peaks õpetaja keskmine palk olema 20% kõrgem kui 715 eurot ehk kohalike omavalitsuste käsutuses peaks iga õpetaja kohta olema 860 eurot. Sellest 860 eurost on võimalik maksta 715-eurost miinimumpalka, õpetajale-metoodikule vastavat palgamäära või veelgi suuremat palgamäära – just nii, nagu kooli juhtkond seda otsustab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine täpsustav küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Hea minister! Tulen tagasi esimese küsimuse vastuse lõpu juurde, kui aeg otsa sai. Te ütlesite, et osa palgatõusust tuleb lisavahenditest, osa tuleb ümbertõstmise teel. Selle ümbertõstmise teemal ongi loomulikult tekkinud üsna palju muret. See on arusaadav, kuna iga omavalitsus planeerib ju praegu oma eelarvet. Üks murekoht on tugispetsialistide küsimus ehk siis eesti keeles öelduna logopeedid, psühholoogid, sotsiaaltöötajad, võib-olla ka abiõpetajad mõnes kohas. Seega küsin, kas järgmise aasta nn hariduskulude kontsentreerumine õpetajate palkadele võib kaasa tuua olukorra, kus seetõttu jääb kohalikus koolis sotsiaalpedagoogi, psühholoogi või logopeedi palk haridusrahadest välja maksmata ja kohalik omavalitsus peab leidma selleks lisavahendeid, mis võib tõenäoliselt olla üsna keeruline.

Jaak Aaviksoo

Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele toetatakse riigieelarvest õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate töötasu. Tugispetsialistide töötasu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses riigi kohustusena ette ei nähta. Tõsi, varasematel aastatel on valitsuse määruse tasemel peetud võimalikuks tasustada ka tugispetsialiste, kui õpetajatele, direktoritele ja õppealajuhatajatele eraldatud palgarahast üle jääb. Ma arvan, et selline ambivalentne olukord ei ole mõistlik ja oleks tark sätestada tugispetsialistide tasustamine ühemõtteliselt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Kui põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused jõuavad Riigikogu lauale, siis on teil võimalik selle küsimusega tegeleda. Juhin tähelepanu, et täiendavate kohustuste võtmisel riigile tuleb leida ka täiendavad riigieelarvelised vahendid võetud kohustuste katmiseks. Lisaks lähenemisele, kus tugispetsialistide ametikohad nähakse ette kõikides haridusasutustes, oleme Haridus- ja Teadusministeeriumis seda meelt, et paljudel juhtudel on nii kvaliteeti kui ka efektiivsust arvestades otstarbekam pakkuda tugispetsialistide teenuseid tsentraliseeritud korras maakondlikul tasemel. Sellise võrgustiku välja-

arendamisega on alustatud ja sellega peaks jätkama, sh eelseisval finantsperioodil Euroopa Liidu struktuurifondi vahenditest.

Esimees Ene Ergma

Kuna see küsimus on ilmselt väga huvipakkuv, luban viis kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Tarmo Tammest.

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Nagu me teame, peaks üks osa õpetajate palgatõusust tulema sellest, et kaotatakse ära koolidele seni kehtinud investeerimiskomponent. Ma küsin: kuidas peaksid tulevikus käituma need omavalitsused, kes on lootnud, et nad igal aastal selle raha saavad, ja kes on võtnud laenu, et koolimaja korda teha? Kuidas nad peaksid edaspidi käituma ja kuidas nad saaksid riiki edaspidi uskuda?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Täiendavates vahendites 11,1% ulatuses ei ole investeringukomponent ära kaotatud, kuna see on kehtivas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ette nähtud ja seega ei pea me niisugust ümbersuunamist seadusega kooskõlas olevaks. Küll aga on tõepoolest plaanis teha ettepanek edaspidi niisugune investeringukomponent ära kaotada, kuivõrd selle toimimine praktikas on küsitav kahel põhjusel. Esiteks, nendest eraldatud summadest ilmselgelt ei piisa, et lahendada põhimõttelisi probleeme. 3,2 miljonit eurot kõikide Eesti kohalike omavalitsuste üldhariduskoolide jaoks on mitte ainult ebapiisav, vaid võib-olla isegi naeruväärne summa. Teine probleem niisuguse investeringukomponendi juures on asjaolu, et see soodustab kohalike omavalitsuste vahelist ebatervet konkurentsi ehk investeerimist ilma selge plaanita, missuguses mahus õppeasutusi ja infrastruktuuri on 20–30 aasta perspektiivis vaja. Seepärast oleme seda meelt, et koos põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatusega, millega kaotatakse ära seni kehtinud investeringukomponent (nagu juba öeldud, 3,2 miljoni euro mahus), tuleks asemele riiklik investeringuprogramm, sh kasutades Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid. Meie arvates võiks selle 3,2 miljonit eurot suunata täiendavalt õpetajate palkadeks, kui niisugune ettepanek Riigikogu toetuse leiab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Üldhariduse rahastamise teema juures ei saa minna mööda ka sellest tuluallikast, mida nimetatakse lapsevanema rahakotiks. Eilises Eesti Päevalehes oli ka artikkel, kus sellest lähemalt kõneldi. Tallinna Reaalkool on näiteks küsinud üksiku projekti tarbeks igalt lapsevanemalt 50 eurot, Tallinna Inglise Kolledž aasta jooksul 320 eurot ja on ka teisi koole, kus sellist vabatahtlikku-sunniviisilist annetust lapsevanematelt küsitakse. See seab lapsevanemad ja ka lapsed, kelle peredel pole võimalik seda summat maksta, kaunis keerulisse olukorda – just moraalselt keerulisse olukorda. Mida teie arvate sellisest rahastamise allikast? Ma muidugi ei kõnele täielikult vabatahtlikest annetustest, mida paljud inimesed on koolidele teinud ning mis ei ole seotud sellega, et nende lapsed seal õpivad.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Tõepoolest, see on väga tundlik teema. Ma arvan, et me oleme seda meelt, et ühiskonna tõeliselt siiras ja vabatahtlik toetus koolidele laiemalt, aga ka oma laste koolidele, on põhimõtteliselt tervitatav. See kindlasti parandab keskkonda koolides ja ükski rahaline annetus haridusasutustele ei tohiks iseenesest olla liiast. Paraku, nagu te viitasite, ja ka Haridus- ja Teadusministeeriumisse saabub pidevalt selliseid küll ametlikke, küll mitteametlikke signaale, on see vabatahtlikkus kohati tunnetatud paratamatus. Tunnetatud paratamatus selles mõttes, et kui klassijuhataja, direktor või mõni teine kooliga seotud ametiisik üsna arusaadavas vormis pöördub lapsevanema poole, et küsida, kas teie vabatahtlik toetus on juba üle kantud või ei ole, siis tekib psühholoogiline surve, mis minu arvates ei ole soovitatav. Võib-olla on see isegi seadusvastane. Vähemasti kohustusliku põhihariduse, aga ka üldhariduse puhul gümnaasiumiastmes on põhiseaduse kohaselt õppimine riigi ja kohaliku omavalitsuse õppeasutustes õppemaksuta. Nii et ma arvan, et me peaksime selle probleemiga tegelema. Kas see tegelemine peaks olema seaduse tasemel, et seda täpsemalt reguleerida, või peaks see olema ainult Haridus- ja Teadusministeeriumi selgituste tasemel, ei ole lõ-

puni selge. Ma olen konsulteerinud ka õiguskantsleriga ja ilmselt me midagi ette võtma peame, sest väärkasutused on võimalikud ja neid tuleks vältida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Minu küsimus haakub osaliselt kolleeg Mailis Repsi küsimusega, kuigi me eelnevalt seda kokku leppinud ei ole. See puudutab tugistruktuure ja spetsialiste koolides ehk logopeede ja psühholooge. Küsin selleks, et õigesti aru saada, kuidas aastast 2013 olema hakkab. Ma sain teie vastusest aru, et te peate õigeaks selliste toetavate struktuuride olemasolu koolis. Kuidas on siis nende rahastamisega aastast 2013?

Jaak Aaviksoo

Kohaliku omavalitsuse koolide rahastamine on sätestatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses. Vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele on koolide pidamine koolipidaja ülesanne, välja arvatud juhtudel, kui seaduses on ette nähtud riiklik toetus koolipidajale nende tegevuste katteks, millele on seaduses osutatud. Tuleb tõdeda, et põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ei näe praegu ette riigieelarvelist toetust tugispetsialistide ülalpidamiseks. Leian, et Vabariigi Valitsuse määramises võimaldatud toetuse kasutamine osaliselt tugispetsialistide tasustamiseks on tekitanud ebausku ja ebaselgust ning see probleem tuleks lahendada. Loodan, et saame seda teha nii riigieelarve, põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kui ka Vabariigi Valitsuse vastava määruse menetlemise käigus veel sel aastal, et 1. jaanuariks 2013 oleks asi ühemõtteliselt selge.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea minister! Kuna see Riigikogu punkt puudutab hariduse rahastamist ja te istute seal kõrvuti põllumajandusministriga, küsin kõrghariduse rahastamise kohta. Nimelt, kõrghariduse rahastusmudeliga seoses on päevakorra kerkinud eestikeelse veterinaarõppe jätkusuutlik õpeta-

mine maalikoolis. Kas te olete sellest probleemist teadlik ja kui jah, siis mida te selle probleemi lahendamiseks olete ette võtnud?

Jaak Aaviksoo

Veterinaariaõpe on äärmiselt kulukas õpe ja arenenud riikides peetakse mõistlikuks pidada ühte veterinaaride väljaõppeasutust 20 miljoni elaniku kohta. Statistikaameti andmetel on Eesti rahvaarv sellest oluliselt väiksem ja seega tuleb meil kaaluda, kuidasmoodi on võimalik veterinaariaõppe niisugune läbiviimine, et see maksumaksjale üle mõistuse kulukaks ei muutuks. Mida see tähendab? See tähendab, et lisaks Eesti vajadustele vastavale veterinaariaõppele võiks väljaarendatud infrastruktuuri ja sellega seonduvate jooksvate kulude katmiseks kasutada ka võimalust alustada ingliskeelse õppega, et koolitada välismaalasi veterinaariaerialal. Oleme seda arutanud koos maalikooliga, niisugune võimalus on olemas. Ettekujutus, et see tähendab veterinaariaõppe läbiviimist ainult inglise keeles ja eestikeelse õppe kadumist, on kas pahatahtlikkusest või teadmatusesest levitatav seisukoht. Eestikeelne veterinaariaõpe peab jääma. Selle kõrval võiks ja minu arvates ka peaks olema ingliskeelne tasuline õpe nendele soovijatele, keda selles õppevaldkonnas jätkub. Niisugune on see olukord. Ma juhin tähelepanu, et veterinaaria ei ole mitte ainus eriala, mille kulutused nii väikesele riigile kui Eestil on ebamõistlikult suured. Me peaksime kaaluma niisugustel erialadel palju laiaulatuslikumat rahvusvahelist koostööd, kui seni on praktikas olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus kolleeg Heljo Pikhofilt!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Meil on Eestis enam kui 24 000 hariduslike erivajadustega last. Nende hulgas on ka palju lapsi, kellel on sotsiaalsed erivajadused. Ühesõnaga, need on lapsed, kellel puudub pere tugi. Te olete seisukohal, et enamik erivajadustega lapsi tuleb suunata tavakooli. Minu küsimus on, et kuidas tavakooli õpetajad peaks nende lastega hakkama saama. Reeglina neil puudub ju eriharidus ja see paneb tegelikult õpetajatele suure lisakoormuse.

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Ka siin on ilmselt tege mist mingi müüdiga, mida mul kahetsusväär sel moel ei ole õnnestunud kuidagi kummutada. Keegi kuskil räägib, ja mulle tundub, et ka teie kõrvu on see jutt ulatunud, et riik kavatseb hakata hariduslike erivajadustega õpilasi mas siliselt suunama tavakoolidesse. Nagu te ise tähelepanu juhtisite, on Eestis umbes 140 000 üldhariduskooli õpilase hulgas 24 000 haridusliku erivajadusega õpilast. Hariduslikud eriva jadused on väga erinevad. Ka eriline andekus on hariduslik erivajadus jne, jne. Nendest 24 000 lapsest õpib täna umbes 2000 hariduslike erivajadustega lastele mõeldud riigikooli des. Õppekohtade arv riigikoolides, mis on mõeldud hariduslike erivajadustega lastele, ei peaks muutuma, see võiks jääda 2000 õpilase tasemele. Küll aga tuleb igal konkreetsel juhul vaadata, kas nende õpilaste näidustused selli seks õppeks, kes õpivad täna hariduslike eri vajadustega lastele mõeldud riigikoolis, on igal juhul põhjendatud. On andmeid, et paljudel juhtudel õpib meil hariduslike erivajadustega lastele mõeldud riigikoolis lapsi, kellel oleks täielikult võimalik õppida ka tavakoolis. Samal ajal on tavakoolides lapsi, kellel ilmselt oleks otstarbekam õppida hariduslike erivajadustega lastele mõeldud koolides, sh riigikoolides. Nii et tahan veel kord tõmmata juti alla ja öelda: riigil ei ole kavatsust massiliselt suunata lapsi n-õ erikoolidest tavakoolidesse. Ei ole! Hari duslike erivajadustega õpilaste koolid peaksid jääma, ka riigisektoris. Ja see on tavaline kor ralduslik või korrastav tegevus, mis on kavas.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Energeetika

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lembit Kaljuveelt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Eelmisel nädalal saime teada, et Riigikontroll tegi maatas Narva lähistele Auveresse ehitava uue põlevkiviküttel töötava elektri jaama nii majandusliku tasuvuse kui ka objekti ra-

jamisega seotud asjaajamise mõttes. Eelmise nädala meedias kõlasid süüdistused riigihangete seaduse räägest rikkumisest, majandusministripoolsest survest Eesti Energia nõukogule jne. Palun teie kommentaari! Kas sellist elektriijaama sellisel kujul me tahtsimegi ja vajame?

Andrus Ansip

Aitäh! Sellist elektriijaama sellisel kujul me tahtsime ja me vajame. Ma lükkan kategooriliselt ümber väited, nagu oleks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts hoidnud valitsuskabineti liikmeid alainformeerituna. Sellised väited ei vasta tõele. Valitsuskabineti liikmed olid informeeritud kõigest asjaoludest, mis leidsid käsitlemist "Pealtnägija" saates ja järgneva päeva Eesti Ekspressi artiklis. Julgen väita, et meie informeeritus oli märksa ulatuslikum otsustamise eel, kui nendes kahes ajakirjandusväljaandes on Eesti rahvale informatsiooni edastatud. Uue keevkihtkatla või kahe katla ehitamine on Eesti jaoks ülimalt oluline. Me ei saa loota ainult ühendustele, ehkki ka need on ülimalt olulised Eesti energiajulgeoleku ja energiasõltumatuse tagamiseks. Kindlasti peavad olema ka kaasaegsed oma elektri tootmise võimalused ja siiani on Eestis kõige madalama omahinnaga siiski elektri tootmine põlevkivist. Kõik ülejäänud tootmisviisid vajavad olulisel määral dotatsiooni, taastuenergia tasusid. Põlevkivienergeetika on turul endiselt konkurentsivõimeline ja me ei saa jätta Eestit energiadefitsiiti. Meil peavad olema oma tootmisvõimsused. Nendest kaalutlustest lähtudes langetas valitsus täie vastutustunde juures otsuse ehitada kaks uut katelt, õigusega ühe katla ehitusest loobuda, kui me saaksime energiavajadused katta teistest allikatest, näiteks tuumaelektriijaama baasil.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, esimene täpsustav küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh! Hea peaminister! Te rääkisite juba ehitatavale jaamale teise ploki juurdeehitamisest, mis on Riigikogu poolt heaks kiidetud, aga ministeeriumi poolt mitte. Eile saime jälle ajakirjandusest teada, et lähapäevil või vähe-

malt nädala jooksul tuleb teha otsus selle teise energiaploki kohta. Milline on teie seisukoht?

Andrus Ansip

Aitäh! See päris nii ei ole, et lähapäevil tuleb langetada otsus. Mulle teadaolevalt tuleb see otsus langetada järgmise aasta esimesel poolaastal, st kas teine plokk ehitada või mitte. Sellele küsimusele on praegu veel vara vastust anda. Meil on vaja katta meie energiatarbimine, elektrienergia vajadus veel umbes 300 megavati ulatuses mingitest teistest ressursidest, uutest loodavatest ressursidest. Teadupärast oleme kavandanud osalemist Visaginase uues tuumaelektriijaamas, kus meil on soov saada osalus 300 megavati ulatuses. Me loodame, et see projekt siiski realiseerub, ehkki arvestades Leedus läbiviidud referendumit on projektiga seotud riskid olulisel määral suurenenud. See võib olla üks argument, miks kalduda teise ploki ehitamise eelistamise poole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Meil vastutab energeetikapoliitika eest valitsuse tasandil majandusminister. Mind pani äärmiselt hämmastama tema avaldus pärast seda, kui Eesti Energia oli välja öelnud oma pakumised järgmise aasta elektripakettide osas. Kui majandusminister, kes on Eesti Energia üldkoosolek, ütleb rahvale või klientidele, et ärge tema põhitoodangut, elektrit ostke, siis see pani mind hämmastama. Energeetikas on üldse viimasel ajal väga palju probleeme olnud. On teada, et opositsioon on teinud majandusministri ettepaneku tagasi astuda. Mis teie sellest arvate?

Andrus Ansip

Mina olen veendunud, et Juhan Parts on hea majandus- ja kommunikatsiooniminister, energeetika vallas langetatud otsused on eelnõude tasemel olnud hästi ette valmistatud, Vabariigi Valitsuse liikmed on olnud piisavalt informeeritud, selleks et kaalukaid otsuseid langetada. Ma ei võtaks kinnitada teie väidet, justkui meie minister kutsuks üles omamaist elektrit üleüldse mitte tarbima. Need on teised poliiti-

lised jõud, kes arvavad, et Eestil ei ole oma-
maist tootmist vaja, et me võiksime elektrit
mujalt sisse osta. Ega neid sisseostmise kohti
ju ülearu palju ei ole. Teame, et Soomes ja
Lätis on elektrienergia defitsiit, Leedu ostab
60–70% oma elektrivajadusest sisse Venemaalt
ja Venemaal praegu ei ole elektrienergia defit-
siiti. Ma ei ole nõus nendega, kes tahavad tek-
itada Eesti sõltuvust Venemaast ka elektri-
energia tarbimise mõttes. Kindlasti ei ole seda
meelt ka majandus- ja kommunikatsioonimi-
nister Juhan Parts.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused.
Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud pea-
minister! Aastaid on nii siin saalis kui ka väl-
jaspool Riigikogu esitatud valitsusele arupäri-
misi ja küsimusi, et saada vastust, kuidas mõ-
jutab elektrituru täielik avanemine elektri hin-
da kodutarbijale. Nüüd on ka kõige tulihinge-
lisemale demagoogile selge, et 2013. aastal
järsk elektri hinna tõus tuleb. Mul on küsimus,
kas valitsusele on teada või on Sotsiaalminis-
terium või Majandus- ja Kommunikatsiooni-
ministeerium lõpuks kaardistanud võimalikud
hättagäävad sotsiaalsed grupid, et neid aidata.

Andrus Ansip

Aitäh! Kõigepealt tuleb endale väga selgelt
aru anda, et uuest aastast ees ootav elektri-
energia hinna 20%-ne tõus ei ole mitte niivõrd
tingitud turu avanemisest, kuivõrd sellest, et ka
Eesti Energia peab hakkama elektrienergia
tootmiseks turult ostma süsinikdioksiidi emis-
siooni kvoote. Kvoodi ostmise kohustus oleks
elektrienergia hinna tõstnud ka siis, kui turg
oleks edasi suletuks jäänud. Ma ei saa nõus-
tuda ka nende inimestega, kes ütlevad, et turu
oleks võinud avada siis, kui Estlinki teine kaa-
bel oleks juba valmis olnud. Sellist võimalust,
et ehitada kaabel valmis ja avada seejärel turg,
ei ole Eesti jaoks kunagi eksisteerinud, sest
kaablit saab ehitada kahe punkti vahele. See
teine punkt on Soomes ja soomlaste seisukoht
on kogu aeg väga selge ja kindel olnud: nad on
nõus kaablistesse investeerima ainult siis, kui
Eestis on vaba elektriturg. Me ise ka ei oleks
valmis ehitama kaablit kuhugi, kus elekter

oleks odavam kui Eestis. See oleks majan-
duslik mõttetus ja seetõttu ei veennud soomlasi
isegi *The Baltic Energy Market Interconnec-
tion Plan*'i raames lubatud 100 miljonit eurot
kaabli ehitamiseks. Neid veenis Riigikogu vas-
tuvõetud seadus. Seega, turu avamine on Eesti
riigi kohustus, mis võeti siis, kui Eesti liitus
Euroopa Liiduga. Me oleme kõikides eluvald-
kondades läinud üle vabaturumajandusele. Ma
olen kindel, et me ka selles viimases, rudimen-
dina näivas valdkonnas oleme vabaturumajan-
dusele üleminekul edukad ja lõppkokkuvõttes
me kõik võidame sellest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Ar-
vestades asjaolu, et põlevkivi on üks vähestest
väärtuslikest loodusvaradest, selle suurt ener-
geetilist väärtust ning seda, et põlevkivile on
võimalik tekitada suurt lisandväärtust, näiteks
põlevkiviõli tootmisel, mida tegelikult juba ka
tehakse, kas on mõistlik nii tähtsat ressursi
ebaefektiivselt ahjus põletada? Või on aeg teha
pragmaatilisi otsuseid, üle vaadata kogu ener-
geetikapoliitika ning kasutada oma loodusvara
majanduslikult kõige paremal viisil?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen teie avaldusega täiesti nõus.
Otse loomulikult tuleb meie loodusvarasid
efektiivselt kasutada. Keevkihtkateldes põlev-
kivi põletamine on märksa efektiivsem loodus-
vara kasutamine elektrienergia tootmiseks, kui
seda oli põlevkivi põletamine vanades katel-
des. Ei saa võtta ühemõttelist seisukohta, mis
meil on levinud ja mida ma ka ise olen levi-
tanud, et põlevkiviõli tootmise puhul on garan-
teeritud, et see on kindlasti kasumlikum kui
elektrienergia tootmine põlevkivist. Teatavasti
valmistatakse praegu ette Euroopa Liidu mootor-
ikütuste direktiivi ja vähemalt arutelude käi-
gus on selgelt domineerivana väljendatud sei-
sukohta, mille järgi näiteks Kanada õliliiivadest
toodetud mootorikütust ei olekski praktiliselt
võimalik Euroopa turul üleüldse turustada.
Meie põlevkivist mootorikütuse tootmine ei
erine olemuslikult, tehnoloogiliselt ega ka nn
süsinikdioksiidi mahukuselt õliliiivadest toode-
tud mootorikütusest. Kõik me teame igasugu-

seid kõnekäände, mis kõnelevad sellest, et ei tohi kõiki riideid ühe naela otsa riputada ega kõiki mune ühte korvi panna. Nii on ka põlevkiviressursi kasutamise – tuleb riske hajutada. Mõistlik on toota ka elektrienergiat, ütlen veel kord, Eestis kõige odavamalt elektrit, tulevikus põlevkivist. Olgu öeldud, et see rajatav katel peab 50% ulatuses olema võimeline põletama ka biomassi ehk puitu.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane väga lühike kohapeal esitatud küsimus kolleeg Rannar Vassiljevilt. Härra peaminister, palun teilt ka lühike vastus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Üritan teha lühidalt. Ma olen siiski sunnitud ühe korrektuuri tegema. Hea peaminister, te väitsite, et põlevkivielektrile me peale maksuma ei pea. See ei ole päris korrektne. Tegelikult me oleme andnud ja anname ka tulevikus tasuta CO₂ kvooti ning laiendame ka aktsiakapitali negatiivse kapitalitootluse ootuses. Mu küsimus puudutab ühte teie väidet. Te lükkate kategooriliselt ümber Eesti Ekspressis väidet, et majandusminister hoidis valitsust teadmatuses. Kas te sama kategooriliselt lükkate ümber ka väite, et selle hanke puhul on rikutud riigihangete seadust?

Andrus Ansip

Aitäh! Selle hanke on läbi viinud Eesti Energia. Seda pole läbi viinud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ja kindlasti ei ole seda läbi viinud Vabariigi Valitsus. Nii et hankemenetlust puudutavates küsimustes palun pöörduda nende poole, kes on hanke läbi viinud, või nende poole, kes teostavad järelevalvet hanke läbiviimise üle. Kindlasti ma ei ole nõus väitega, et me laiendame Eesti Energia aktsiakapitali negatiivse tootluse ootuses. Ka kõige pessimistlikumad prognoosid ennustavad uue katla positiivset tootlust. Ainult et ettevõtet ei ole rahuldanud selle positiivse tootluse tase, nad on taotlenud suuremat kasumimarginaali. Ja kui nad seda kasumimarginaali ei ole oma prognoosidest leidnud, siis nad on taotlenud süsinikdioksiidi emissiooni kvoodi tasuta andmist ettevõttele, mis tagaks neile ootuspärase positiivse tootluse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Infotunni aeg on läbi. Aitäh teile, kolleegid, küsimuste esitamise eest ja aitäh teile, peaminister ja valitsusliikmed, vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu viienda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Aastaid on nii siin saalis kui ka väljaspool Riigikogu valitsuselt aru päritud, et saada selgitust, kuidas mõjutab elektrituru täielik avamine kodutarbija tarbitava elektri hinda, mis saab edasi, kas on kindlaks tehtud sotsiaalsed grupid, kes võivad hätta jääda, ja kuidas riik neile seda metsikut hinnatõusu pehmendab. Vastuseid ei ole siiani. Veelgi enam, valitsus on selle teema tihti juba eos tapnud, süüdistades küsijaid lausa paanika külvamises. Nüüd aga on ka kõige tulihingelisemale demagoogile selge, et 2013. aastal tuleb järsk elektri hinna tõus. Kuna koalitsioon pole astunud ühtegi sammu selle olukorra lahendamiseks, algatavad Riigikogu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja Riigikogu demokraatide ühendus elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu, et leevendada üleminekut avatud elektriturule, vähendades nii kodu- kui ka äritarbijate makstavat taastuvenergiatasu. Eelnõu eesmärk on vähendada Eesti inimesele elektri hinda 13%. Kui kehtiva seaduse alusel katab taastuvenergiatoetuse kulu elektritarbija, siis eelnõu kohaselt katab selle kulu riik. Näiteks tarbib keskmine Eesti pere aastas 3500 kilovatt-tundi elektrit ja kulutab Eesti Energia kehtiva hinna alusel elektrile 413 eurot. 2013. aastal suureneb keskmine pere aastane elektriarve 476 euroni ehk 63 euro võrra. See eelnõu vähendab keskmine pere elektriarvet aastas 41 euro võrra. Täna teid juba ette seda eelnõu toetamast ja loodan, et eelnõu edaspidisel menetlusel on rohkesti koostööd ja kainet talupojamõistust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Head kolleegid! Me ilmselt kõik muretseme praegu tervishoiutöötajate streigi pärast. Tervis on ju selline asi, mis puudutab meid kõiki. Kui inimesed saavad kokku, ega nad siis ilmaasjata üksteisele tervist ei soovi. Nad ei tee seda mitte ainult kohtudes, vaid ka meili teel, kirja teel ja mobiiltelefoni kaudu suheldes. Tervis on ikka tervis, see on kõige tähtsam. Haigus ei hüüa tülles, välja arvatud psühhiaatrilised probleemid, need hüüavad. Psühhiaatrilisi diagnoose pandi eelmisel aastal lausa 108 000. Selge on see, et kuidas see streik ka ei läheks, tervishoiusüsteem vajab lisarahastamist, seda on kinnitanud mitu välis- ja siseeksperti. Ka Keskerakond ei saa praegusel raskel ajal istuda, käed rüpes, ja lihtsalt kritiseerida, vaid paneb õla alla. Niisiis, me esitame käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, kus teeme ettepaneku muuta käibemaksuseaduse § 15 ja § 16. Asja mõte seisneb järgmises. Tervishoiuteenuste osutajad ehk haiglad ei saa praegu tasaarveldada käibemaksu, sest nad on lõpptarbivad. Me teeme ettepaneku maksustada tervishoiuteenused ja nendega seotud kaubad 0%-lise käibemaksuga, mis annab haiglatele võimaluse käibemaksu tagasi arveldada. See annaks meile 36 miljonit eurot aastas. Meie eelmise esitatud seadusmuudatuse (see nägi ette, et alkoholi- ja tubakaaktsiisist läheks 20% haigekassale) mõju on 74 miljonit eurot ja kui nüüd lisada 36 miljonit eurot, siis see oleks päris hea tugi meie tervishoiusüsteemile. Palun seda eelnõu toetada!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel on mul üle anda arupärimine haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole. Tutvustamaks seda, loen teile ette katkendi Tapa Vene Gümnaasiumi lastevanemate koosoleku stenogrammist. Kaheksanda klassi õpilase ema räägib Irene Käosaarega, Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna juhatajaga. Räägib kaheksanda klassi õpilase ema: "Ma küll valdan eesti keelt,

aga siin ma hakkan rääkima vene keeles, et kõik aru saaksid. Mul õpib laps kümnendas klassis, kuid eesti keelt ta ei räägi. Enamik meie klassi lapsi eesti keelt ei räägi." Käosaar ütleb vastu: "Kust te teate, et ta eesti keelt ei räägi? Kellega ta peab eesti keelt rääkima, kas teiega või?" Ema küsib: "Kuidas saab laps bioloogiat õppida, kui ta ei mõista, mis on õpikus kirjutatud?" Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja vastab: "Lapsed ei pea bioloogiaõpikut lugema. Kas õpikut on vaja õpetajale meetoodilise abina? Meile on suureks probleemiks, et õpetaja õpetab õpikut, mitte aga õppekava järgi." Jne, jne. See oli väga põnev vestlus, uskuge mind.

Seoses sellega on meil hulk küsimusi härra Aaviksoole. Tapa Vene Gümnaasium on keelekümbluse lipulaev. Selle kooli õpetajad õpetavad meie riigi teisi õpetajaid, kuidas keelekümblusmeetodika järgi õpetada. Samas ei ole selle kooli tulemused väga head: riiklikus pingereas on nad 114. kohal. Me tahame teada, millal Haridus- ja Teadusministeerium kavatseb reageerida sellistele signaalidele ja millistele uuringutele tuginedes õpetatakse ka praegu Eestis lapsi hilise keelekümbluse programmi järgi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatus nimel olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd mõned teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetluse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 16. oktoobril algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon; Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni s.a 16. oktoobril algatatud riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaaltoetuste seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon; Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 16. oktoobril algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on õiguskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

1. Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (186 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Me võime alustada tööd tänase päevakorra punktidega. Esimene päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Palun, kolleeg Priit Toobal Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Eelnõu teisel lugemisel rääkis teile, kui lootustandvalt elektrooniliste valimiste töörühma töö algas. Idee ja sihtmärk olid üllad ning täiesti õiged, kuid kahjuks jäadi vaid veidi enne nende saavutamist pidama. Mul on väga kahju, et vähemalt 2015. aastani lükati edasi põhiline – e-hääletamise verifitseerimise süsteemi loomine ja kasutuselevõtt. See on põhimõtteline viga, mis muudab sisuliselt kogu senise töö mõttetuks. Oma hääle kontrollimise võimaluse puudumine on vastuolus ka Euroopa vaatlejate soovustega. Kontrollisüsteem on ülioluline just sellepärast, et interneti teel hääletamine on tõusnud populaarsuselt teiseks hääletamisviisiks ja see populaarsus muudab e-hääletuse ründajate silmis paeluvaks sihtmärgiks. Just eelmisel nädalal oli Eesti silmitsi küberrünnakutega, mida väidetavalt juhtis Väike-Maarjast pärit kooliõpilane. Mitmed IT-kogukonna kõneisikud on rõhutanud, et sellised protestid võivad muutuda palju suuremaks ja agressiivsemaks ning need on omamoodi meelevaldus.

Head kolleegid! Mida selline meelevaldus tähendab demokraatia ja ausate valimiste mõttes? Mis siis, kui IT-gurud panevad pead kokku ning lasevad valimiste ajal prügikasti kõik e-hääled? Või mis siis, kui inimeste valikud pööratakse pea peale ja hääled lähevad vaheusse? Ma ei usu, et keegi meist seda sooviks.

Interneti turvalisus oli ja on tõsine probleem ning ka jääb selleks.

Mind teeb murelikuks eksperdihinnang, mille kohaselt on massiline rünne elektroonilise hääletamise vastu 2013. aasta valimistel lihtsamini teostatav kui kunagi varem. Senise, ilma kontrollimisvõimaluseta kontseptsiooniga edasi minnes puuduvad meil tulevikus usaldusväärsed vahendid niisuguste rünnete täiemõõduliseks avastamiseks. Tuletan meelde, et põhiseaduskomisjoni 17. jaanuari istungil kinnitasid eksperdid, sh Vabariigi Valimiskomisjon, et on olemas suutlikkus teha elektroonilise hääletamise verifitseerimise tehniline lahendus valmis 2013. aasta kohalikeks valimisteks. Seega jääb ebaselgeks, miks töö katki jäeti.

Minu hinnangul on selle eelnõu nimi "Veel ausalt ei taheta". Keskerakond hääletab selle seaduseelnõu vastu.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Priit Toobal! Palun kõnepulti kolleeg Andres Herkeli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana!

Andres Herkel

Austatud juhataja! Austatud Priit Toobal ja teised! Teisel lugemisel me neid Keskerakonna argumente juba vastustasime. Ma arvan, et ma ettekandjana seletasin õige põhjalikult, miks on otstarbekas astuda niisugune samm, et me kõigepealt katsetame elektroonilise hääletuse verifitseerimise süsteemi kohalikel valimistel ja loodame, et 2015. aasta Riigikogu valimistel on see tõepoolest täiel määral kasutatav mehhanism. Ma ei hakka neid argumente kordama. Küll aga tundub mulle kummaline Keskerakonna otsus hääletada eelnõu vastu. Ma võin aru saada sellest, et üks erakond on endale pähe võtnud, et e-valimised nendele ei sobi, ja nad on sellise valimismeetodi vastu üldse. Aga olla eelnõu vastu, mis astub samme selleks, et muuta elektroonilise hääletuse süsteem kindlaks ja usaldusväärsemaks, küll mitte nii pika sammuga, kui te võib-olla soovite, aga siiski – sellest ma aru ei saa. Kutsun kõiki üles seda eelnõu toetama! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Herkel! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Läheme lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Kuna seaduseelnõu vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu hääldenamust, siis teeme, palun, kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Panen lõpphääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 186. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastu oli 19, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

2. Hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (204 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 204. Palun hääletada!

Poolt hääletas 83 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

3. Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi asutamislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (262 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi asutamislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun kõnepulti ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Terje Trei!

Terje Trei

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi asutamislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu esimene lugemine toimus 19. septembril s.a. Esimene lugemine lõpetati. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 3. oktoober. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei

esitatud. Maaelukomisjon tegi eelnõus ühe keelilise täpsustuse, esitades asutamislepingu vastuvõtmise kuupäeva kujul, mis on Eesti õigusaktides tavaks: tekstiosa "13. juunil 1976. aastal" asendati tekstiosaga "1976. aasta 13. juunil". Väiksemaid keelilisi ja redaktsioonilisi täpsustusi tehti ka asutamislepingu eesti-keelses tekstis.

Komisjon otsustas 9. oktoobril toimunud istungil konsensusega saata seaduseelnõu 262 täiskogu päevakorda 17. oktoobril 2012 ning esitada täiskogule eelnõu ja asutamislepingu tõlke keeliliselt korrigeeritud tekstid. Maaelukomisjon juhtivkomisjonina teeb ettepaneku eelnõu seadusena vastu võtta. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Terje Trei! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna seaduseelnõu kohta ei olnud ka muudatusettepanekuid, siis võime minna lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Rahvusvahelise Põllumajanduse Arengu Fondi asutamislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 262. Palun hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

4. Majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (249 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile teisel lugemisel ülevaate majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõust. Kordan lühidalt üle lepingu eesmärgid: kindlustada majandus- ja rahaliidu majanduslikku alust, võttes vastu eeskirjad liikmesriikide eel-

arvedistsipliini tugevdamiseks fiskaalkokkuleppe abil, tõhustada liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimist ning parandada euroala juhtimist. Leping on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega ning peab silmas Euroopa Liidu aluslepingutes sätestatud valitsemissektori eelarvepuudujäägi kontrollväärtust 3% ja valitsemissektori võla kontrollväärtust 60%. Lepingus on kõige olulisem valitsussektori eelarve tasakaalu reegli ja automaatse korrigeerimismehhanismi sätestamine. Leping on kooskõlas põhiseadusega, kuna tasakaalus eelarve nõue ei kahjusta suveräänsuse kui põhiseaduse aluspõhimõtte toimimist. Sellega tagatakse riikluse püsivus.

Eelnõu on kooskõlas välissuhtlemisseadusega ja ratifitseeritakse selles ettenähtud korras. Lepingu rakendamiseks on vaja muuta riigieelarve seadust. Konkreetne seadus valmistatakse Rahandusministeeriumis lähiajal ette ja see plaanitakse vastu võtta 2014. aastal.

Leping on instrument, mis aitab kaasa usalduse taastamisele euroala majanduse ja riigirahanduse vastu ning aitab ennetada probleemide ja uute riskide tekkimist.

Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma istungil 8. oktoobril s.a. Eelnõu kohta ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud. Komisjonis pikemat arutelu ei toimunud. Komisjon langes konsensuslikult järgmised otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 17. oktoobril ehk täna, teine lugemine lõpetada ning panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Muudatusettepanekuid samuti ei olnud. Me läheme lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 249. Palun hääletada!

Poolt hääletas 63 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 5.)

5. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (255 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Hea eesistuja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas kalapüügiseaduse eelnõu 8. oktoobril 2012. aastal. Ministeerium oli saatnud seaduseelnõu kohta mõne parandusettepaneku. Seda eelkõige sellepärast, et vahepeal toimunud Eesti ja Vene piiriveekogude kaitse ja kasutamise üle peetavate läbirääkimiste käigus tekkis üks täpsustus. Nimelt peeti otstarbekaks rakendada GPS-i nendel laevadel, mis kasutavad kalapüügiks mutnikut ehk põhjanoota. Praeguse seisuga järgi Peipsil GPS-i kasutamine juba toimib ja kalurid on omavahel sellise kokkuleppe saavutanud. Et oleks võimalik seda paremini kontrollida, tehti ettepanek täiendada kalapüügiseadust vastavate sätetega. Samamoodi viidi keskkonnakomisjoni ettepanekul mitmesse paragrahvi sisse mõned tehnilist laadi muudatused. Muudatustega sätestatakse GPS-i kasutamine ja selle kaudu edastatavate andmete kogumine. Andmete nimikirja ja esitamise korra kinnitab minister.

Komisjonis hääletati eelnõu teisele lugemisele saatmist. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Otsustati teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda täna, 17. oktoobril, teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada, esitada eelnõu muudatusettepanekute loetelu, teise lugemise tekst ja seletuskiri teise lugemise teksti juurde Riigikogu täiskogule ning kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda kolmapäeval, 24. oktoobril. Viimaseks otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele ja seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Annely Akkermann! Küsimus on kolleeg Erki Noolel.

Erki Nool

Aitäh, proua esimees! Austatud eestkõneleja! Komisjonis läks see eelnõu ludinal läbi. Ma vaatan § 23, mille alusel võib GPS-jälgi-
missüsteemi rikkumise korral kuni kolmsada ühikut trahvi teha. Aga kas riik aitab neid kalureid, kes ei ole jõudnud laevale GPS-i peale panna? Kas vastukaaluks selle süsteemi rakendamisele on olemas ka riigi abi?

Annely Akkermann

Tegelikult on enamikul laevadel need seadmed juba peal. See küsimus tekkis ka komisjonis. Andres Tali järv vastas, et seda küsimust saab riigi abil lahendada, aga praegu seda küsimust ei teki, kuna kalurid on ise sellest süsteemist huvitatud. Kui sa tahad näha, mida teised teevad, siis tuleb näidata ka seda, mida ise teed.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Annely Akkermann! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta on laekunud kolm muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Kõik kolm muudatusettepanekut on esitanud keskkonnakomisjon ja neid on täielikult arvestatud. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Seaduseelnõu 255 teine lugemine on lõpetatud.

6. Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (258 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme Siim Kabritsa!

Siim Kabrits

Proua juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu oma 9. septembri ja 8. oktoobri istungil.

Õiguskomisjoni olid kutsutud Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse nõunikud Berit Loog ja Piret Saartee, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse juhataja Indrek Niklus, justiitsministri nõunik Madis Timpson ning MTÜ Talumiskohustusega Maaomanike Ühing juhataja liige Andres Shapura.

Komisjonis otsustati muuta eelnõu § 10 lõiget 2 ja sõnastada see järgmiselt: "Käesoleva seaduse § 1 punkt 36 ja § 3 jõustuvad 2013. aasta 1. jaanuaril."

Seaduseelnõu eesmärk on eelkõige võimaldada võtta kasutusele äriregistri uus menetluskava. Seda sellepärast, et paberil avalduste ja dokumentide laekumine on vähenenud miinimumini ning suurenenud on elektrooniliselt, infosüsteemi kaudu esitatavate, digitaalallkirjastatud avalduste hulk. Seetõttu on vaja paberil peetava registri kohta käivaid sätteid muuta selliselt, et need sobiksid elektrooniliselt peetavale registrile.

Eelnõuga parandatakse mõningaid äriseadustiku sätteid, ilma et nendes tehtaks sisulisi muudatusi. Muudetakse neid sätteid, mis on aegunud ja mida ei ole võimalik realselt järgida. Samuti on tehtud muudatusi registri pidamist käsitlevates sätetes.

Sisulisemateks muudatusteks võib pidada seadustikus toodud trahvimäära vähendamist ja registriosakondade teiste osakondade kandevalduste lahendamise ning kannete tegemise võimaluse andmist.

Komisjonis otsustati saata eelnõu täiskogu päevakorda 17. oktoobril, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele. Kolmas lugemine võiks toimuda 24. oktoobril. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Siim Kabrits! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Aitäh! Kas komisjonis oli juttu, mis põhjustas trahvimäärade vähendamise?

Siim Kabrits

Aitäh! Komisjonis sellest juttu ei olnud, kuid seletuskirjas on sellest juttu. On fikseeritud, et trahvi maksimumsuurus on 320 eurot. Kui see mõistetakse välja ühtemoodi nii suurelt äriühingutelt kui ka mittetulundusühingutelt ja väiksematel äriühingutelt, siis paljudel väiksematel äriühingutel tekib probleem, et nad ei suuda seda trahvi maksta ja nad jätavad selle lihtsalt maksmata. Seletuskirjas on toodud arvamus, et kui seda määra vähendada, võiks trahvide laekumine hoopis suurenedada.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Siim Kabrits! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta on üks muudatusettepanek, mille on esitanud õiguskomisjon ja mida on täielikult arvestatud.

Seaduseelnõu 258 teine lugemine on lõpetatud.

7. Abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisu-toimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu (219 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Veel kord palun kõnepulti õiguskomisjoni liikme Siim Kabritsa!

Siim Kabrits

Proua juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu oma 4. juuni ja 8. oktoobri istungil. Arutelu juurde oli kutsutud Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse nõunik Piret Saartee.

Räägin lühidalt eelnõust. Eelnõu eesmärk on luua eeldused üleminekuks elektroonilisele abieluvararegistrile, elektrooniliste registrikaartide ja toimikute kasutuselevõtuks ning abieluvararegistrisse kantud andmetega tutvumise lihtsustamiseks. Paberregister enam ei täiene, esitatud kandeavalduste menetlemine muutub kiiremaks, menetlustarkvara vahetab

andmeid teiste infosüsteemidega ning registrisse kantud põhiandmetega saab kiiresti ja lihtsalt tutvuda. Lisaks lihtsustatakse abielludes valitud varasuhete kohta abieluvararegistri teavitamise korda eesmärgiga vähendada perekonnaseisuametnike töökoormust.

Eelnõuga tehtavad peamised muudatused on järgmised. Luuakse eeldus, et elektroonilisele abieluvararegistrile ülemineku korral on paremad võimalused elektroonilise abieluvararegistri andmetega tutvuda, täpsustatakse elektroonilise abieluvararegistri pidamist käsitlevat regulatsiooni ja lihtsustatakse abielludes valitud varasuhete kohta abieluvararegistrile andmete esitamise korda. Alates 1. jaanuarist 2013 peetakse ainult elektroonilist abieluvararegistrit.

Seadus peaks jõustuma 1. jaanuaril 2013, kui abieluvararegistri menetlustarkvara jätkuarendused on valmis. Seaduse § 1 punktid 21, 30, 34, 35, 38 ja 69 ning § 3 jõustuvad üldises korras.

Komisjon otsustas saata eelnõu 17. oktoobri täiskogu päevakorda, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele 24. oktoobril. Kõik otsused võeti vastu konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Siim Kabrits! Küsimusi teile ei ole. Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid ei ole.

Seaduseelnõu 219 teine lugemine on lõpetatud.

8. Loomakaitseseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (288 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Loomakaitseseaduse muutmise vajadus tuleneb ennekõike Eesti kohustusest võtta üle 2010. aasta 22. septembril jõustunud Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu direktiiv teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta. Nii direktiivi kui ka eelnõu eesmärk on tugevdada teaduslikul või hariduslikul eesmärgil kasutatavate katseloomade kaitset kolme põhiprintsiibi abil. Esiteks, loomkatsete ning katsetes kasutatavate loomade arvu vähendamine. Teiseks, võimaluse korral loomkatsete asendamine alternatiivmeetoditega. Kolmandaks, katseloomade pidamise tingimuste parandamine. Uuendusena laiendatakse katseloomade kaitse sätteid ka hariduslikul eesmärgil loomade kasutamisele, juhul kui sellise tegevusega põhjustatakse loomale valu ja kannatusi.

Olulise panusena loomade heaolu parandamise nähakse ette kehtestada loomkatsete kavandajatele, loomkatsete tegijatele ning loomahooldajatele lisakoolituse nõuded, et parandada nende teadmisi ja oskusi. Kui kehtiva õiguse kohaselt peab vähemalt ühel loomkatse tegemisse kaasatud isikul olema asjakohane koolitus, siis eelnõu kohaselt peavad asjakohase koolituse olema saanud kõik katseloomadega kokkupuutuvad isikud. Isikule, kes pole koolitust saanud, jääb koolituse saamiseni võimalus töötada pädeva isiku järelevalve all.

Teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse direktiivi nõuded tuleb Eestis üle võtta 2012. aasta 10. novembriks ja kohaldada neid 2013. aasta 1. jaanuarist.

Teine oluline põhjus loomakaitseseaduse muutmiseks tuleneb kohustusest rakendada nõukogu määrust nr 1099/2009 "Loomade kaitse kohta nende surmamisest" samuti 1. jaanuarist 2013. aastal. Seoses uute üleeuroopaliste reeglite kehtima hakkamisega tunnistatakse loomakaitseseaduse analoogsed sätted kehtetuks. Seoses eelnimetatud määruste rakendamise ja seaduse muutmise ei ole praktikas ette näha suuremaid muutusi. Määrusega reguleeritakse nii põllumajandusloomade toiduks tapmisega tegelevate isikute tegevust kui ka loomataudide ajal loomade hukkamise tegelevate isikute tegevust. Tuginedes uutele teadusandmetele kehtestatakse loomade tapmise ja hukkamise lisanõuded. Kõigile tapamajas töötavatele isi-

kutele, kes puutuvad kokku elusloomadega, kehtestatakse asjakohase koolituse kohustus.

Määrusega kehtestatakse nõuded ka põllumajanduslooma kodus isiklikuks tarbimiseks tapmisele: looma tapval isikul peavad olema sellekohased oskused ning loom tuleb enne tapmist uimastada määruses ettenähtud meetodil.

Lisaks tuuakse seadusesse sisse volitusnorm loomade heaolu nõuete kehtestamiseks liikuvtapamajade puhul. Siiani selline võimalus puudus ja kehtisid üldised nõuded, mille kohaldamine liikuvtapamajade puhul oli raskendatud. Põhjuseks oli see, et Eestis liikuvtapamajasid ei olnud, aga lähitulevikus loodetavasti hakkavad need siin olema.

Eraldi soovin tähelepanu juhtida muudatustele seoses põllumajanduslooma tapmisega nn religioosel eesmärgil. Sellena käsitletakse eelnõus vaid sellist tapmist, mille puhul uimastamine ei toimu määruse nr 1099/2009 nõuete kohaselt ehk sisuliselt puudub tapmiselset teadvusetust põhjustav uimastamine. Looma heaolu seisukohast on eelneva uimastamiseta religioosel eesmärgil tapmine loomale välditavaid kannatusi ja valu põhjustav tegevus, mida tuleb vältida nii palju kui võimalik. Teisalt on religioonivabadus, mis hõlmab ka sellest tulenevaid erandeid, muu hulgas loomade tapmisega seoses, inimeste põhiseaduslik õigus, mida tuleb austada. Eestis antakse võimalus taotleda loomade religioosel eesmärgil tapmise jaoks luba vaid riigis registreeritud usulistele ühendustele loomade tapmiseks oma ühenduse liikmete tarbeks. Seejuures tuleb loa taotlejal põhjendada, miks ei ole usulisel ühendusel võimalik tappa looma nn tavalises korras, eelneva uimastamisega, ning ühtlasi näidata, kuidas tagatakse liha kasutamine vaid usulise ühenduse liikmete tarbeks. Selline tapmine on edaspidi lubatud ainult tapamajades ja järelevalve all. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra põllumajandusminister! Kas kolleegidel on küsimusi? Ei ole. Ma kutsun kõnepulti maaelukomisjoni esimehe Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas seda seadus-

eelnõu oma 8. oktoobri istungil. Kutsutud olid Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse ja kalanduspoliitika asekancler Toomas Kevvai ning toiduohutuse osakonna loomakaitse ja põllumajandusloomade aretuse büroo juhataja Sirje Jalakas. Me arutasime sellel istungil seaduseelnõu 288 teise päevakorrapunktina.

Põhjalikumalt arutati just looma religioosel eesmärgil tapmise lubamist ja selle tingimusi. Seaduseelnõust tervikuna andis minister siin väga põhjaliku ülevaate. Kui te loete seaduseelnõu seletuskirja, siis näete, et see on väga põhjalik ja sellest peaks piisama, et seaduseelnõust aru saada.

Niisiis, maaelukomisjonis otsustati määrata eelnõu 288 juhtivkomisjoni ettekandjaks komisjoni esimees Kalvi Kõva, saata seaduseelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 17. oktoobril s.a ning teha täiskogule ettepanek seaduseelnõu 288 esimene lugemine lõpetada ja määrata Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 31. oktoober 2012 kell 18. Kõik otsused võeti vastu konsensusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Aitäh, hea ettekandja! Ma palun vabandust, et ma ei ole sellesse eelnõusse väga põhjalikult süüvinud! Kas on teada, kui suurt protsenti näiteks lammastest või mõnest teisest loomaliigist see nn religioosne siit ilmast lahkumine võiks puudutada, võrreldes tapetud loomade üldise arvuga?

Kalvi Kõva

See küsimus oli kõne all ka komisjonis. Asekancler Toomas Kevvai ütles, et see on n-ö võrdelises proportsioonis nende kogukondade arvuga, eeskätt just moslemi ja juutide kogukondadega, kes Eestis tegutsevad. Neil organisatsioonidel lubatakse vastav arv loomi religioosel eesmärgil hukata, kusjuures tapetud loomad ei ole mõeldud müügiks ja neid ei või riigist välja viia.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea kolleeg! Kas komisjonis oli juttu ja kas sa oled ise loomakasvatajatega arutanud, kuidas nemad selle seaduse elluviimisesse suhtuvad, kas nad võtavad seda kui ühte Euroopa nn liigset totrust või on see nende arvates sisuliselt õige ja hea seadus?

Kalvi Kõva

Eks seaduses natukene muigama panevaid kohti ole, näiteks see, et kana tuleb enne tapmist uimastada. Maamehe mõistusega võttes võib see olla küll väga huvitav tegevus, kui hakata kana enne tapmist uimastama. Aga seda, mis siin seaduses kirjas on, et looma kodus tappes tuleb ta enne uimastada, meil ongi kogu aeg tehtud. On olemas ka reeglistik, kuidas uimastamine toimub. Üldtuntud viis on poltpüstoliga uimastamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna, proua juhataja! Mulle jäi teie vastusest kõrva, et sel viisil tapetud loomi ei või riigist välja viia. Kas te oskate põhjendada, mispärast Eesti lambalihatootjad ja muud liha- tootjad on välisturgudest nagu ära lõigatud? See nn koššer liha on väga suure nõudlusega ja kogukond, kes seda tarbib, aina kasvab. Kas ilmajäämine võimalusest seda liha väljaspool Eestit müüa ei kahjusta Eesti tootjate huve?

Kalvi Kõva

Aitäh! Ka see teema oli komisjonis jutuks. Me teame, et üks meie naaberriik välisturul seda liha müüb. Aga Euroopas ei peeta heaks tavaks, kui seda liha riigist välja viiakse. Sellest tingituna ei keskendunud ka meie liha riigist väljaviimisele, vaid eeskätt meie oma kogukondade vajadustele. Kuna see tapmisviis on mõnevõrra vastuolus loomakaitseliste aspektidega, siis peab iga riik tagama oma riigi territooriumil elavatele ja sellist liha tarbivatele kogukondadele selle liha olemasolu.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalvi Kõva! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrän

eelnõu 288 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoobri s.a kell 18.

Eelnõu 288 esimene lugemine on lõpetatud.

9. Kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandjaks kõnepulti justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Teie ees olev eelnõu on tähe- märkides mõõdetuna suhteliselt lühike. See kindlasti ei tähenda, et tegemist ei oleks taas ühe väga hea eelnõuga. Seda ta on.

Kõigepealt räägin eelnõu eesmärgist. See on väga lihtne ning selge. Selle eelnõuga luuakse kohtujuristi ametikoht. Kohtujuristi institutsiooni loomise eesmärk on kohtuam- nike kvalifikatsiooni parandamine. Sellega pa- randatakse kohtute töökvaliteeti ning tõhusta- takse kohtumenetlust, muu hulgas tagatakse mõistlik menetlusaeg.

Mis siis muutub? Kehtiv kohtute seadus ei sätesta nõudeid kohtuametnikele, mistõttu on praegu kohtutes töötavate konsultantide kva- lifikatsioon ja tase ebahütlane. Samuti ei ole kohtusüsteemi ebapiisav rahastamine võimal- danud välja arendada vajalikku motiveeritud tugistruktuuri õigusemõistmise korrakohaseks toimimiseks. Kohtusse pöördujatele ei ole praegu tagatud mõistlik menetlusaeg, samuti on probleeme õigusemõistmise kvaliteediga.

Kohtujuristi institutsiooni loomisega keh- testatakse kohtuasju menetlemiseks etteval- mistavatele ametnikele ühtsed kvalifikatsioo- ninõuded, mille tulemusel paraneb üldiselt kohtuametnike kvalifikatsioon, seetõttu para- neb kohtute töö kvaliteet ning kohtumenetlus muutub tõhusamaks. Kohtujuristist saab kõr- gema kvalifikatsioonitasemega kohtuametnik, st kohtujuristikks võib nimetada isiku, kes vas- tab kohtunikule esitatavatele haridus- ja keele- nõuetele ning on kõrgete kõlbeliste omadus- tega. Kohtujurist on oma ülesannete täitmisel sõltumatu, kuid peab seaduses ettenähtud ula- tuses järgima kohtuniku juhiseid. Kohtujuris- tile antakse seadusega pädevus teha neid toi-

minguid ja lahendeid, mida praegu võib teha kohtuniku abi või muu kohtuametnik (nt riigi õigusabi määramine, avalduste ja kaebuste menetlusse võtmine ning käiguta jätmine).

Kuna praegu on kohtuametnike tase ebahütlane, ei nimetata kohtujuriste automaatselt konsultantide hulgast, vaid kuulutatakse välja avalik konkurss, kus saavad osaleda ka praegu kohtus töötavad konsultandid. Samuti sätesta- takse seaduses kohtujuristi palga alam- ja ülemmäär. Eelnõu kohaselt ei või kohtujuristi palk ületada esimese astme kohtuniku ameti- palka ja peale katseaega ei või see olla väik- sem kui pool esimese astme kohtuniku ameti- palgast. Nii on võimalik kohtujuristikks nime- tada vaid parimad kandidaadid, maksta neile sobivat töötasu ning tagada kogemustega koh- tuametnike püsimine kohtusüsteemis.

Lõpetuseks meenutan, et koalitsioonileppe kohaselt on üks valitsemiseesmärk saavutada kohtumenetluse keskmiseks pikkuseks sada päeva. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja, et kohtujuristide arv esimese ja teise astme kohtus oleks võrdne kohtunike arvuga. See võimaldaks kohtute jõudlust suurendada um- bes kahekordseks, mida on vaja sajapäevase keskmise menetlusaega saavutamiseks. 2013. aasta riigieelarve seadusega kohtuamet- nike kvalitatiivse taseme tõstmiseks eraldatud 2,5 miljonit eurot annab võimaluse teha selle eesmärgi saavutamiseks vajalikud struktuursed muudatused.

Siinkohal ma lõpetan. Vabariigi Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Alustab kolleeg Urve Tiidus.

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuidas te hindate olukorda tööturul, kas kohtujuristi ametikohad on võimalik täita sobiva kvalifikatsiooniga inimestega ja milline võiks olla nende ettevalmistus?

Kristen Michal

Aitäh! See on järgmise aasta alguses kind- lasti oluline küsimus. Me täpsustame kogu selle projekti kulgemise loogikat. Tööle võtab need inimesed siiski kohus. Aga ma usun, et

me kaasame vajaduse korral sellesse töösse personaliotsingufirma ning tõenäoliselt alustame sellega eeskätt just Tallinnas ja Harjumaal. Me räägime umbes 70-st inimesest või ka natuke suuremast hulgast inimestest, kellel tegelikult peaks olema magistrakraadi tasemel juurharidus. See on kindlasti keeruline ülesanne, kuid ma arvan, et neid inimesi on võimalik leida. Ka praegu juba töötavad konsultandid, kellel on nõuetekohane haridustase, saavad sellele ametikohale konkureerida. Praeguse seisuga on kohtusekretäride palk pisut üle 500 euro ja konsultantide palk on keskmiselt üle 800 euro. Kohtujuristi ametikoha palgatase on ikkagi kõrgem – eelduslikult 1500 euro ligi. See tähendab, et ehk on lootust sellele ametikohale saada sobiva tasemega juriste, kuigi ei ole saladus, et oskajatele juristidele makstakse turul tegelikult ikkagi palju rohkem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Minul tekkis seda eelnõu lugedes ja teid kuulates mitmeid kahtlusi. Kohtunike arv on aasta-aastalt vähenenud, pensionile läinud kohtunike asemele pole uusi inimesi võetud ja seetõttu kasvavad kohtutes järjekorrad. Me püüame seda auku kohtujuristidega täita. Kohtunikke me juurde ei võta, aga loome ametikohad kohtujuristidele, kellel ei ole selline palk ja kvalifikatsioon nagu kohtunikel. Võib-olla hakkavad järjekorrad nüüd hoopis kasvama?

Kristen Michal

Aitäh! Kui ma küsimust õigesti mõistsin, siis saan teid hoopis rõõmustada. Minu ministriks olemise ajal on konkursid välja kuulutatud ja me otsime uusi kohtunikke. Seda esiteks. Teiseks, ka üsnagi heades kohtades on kohtunike konkursid vahel läbi kukkunud. Sellise oskusepagasiga juristid saavad erasektoris võib-olla isegi väiksema töökoormuse puhul suurema palga. Nii et siin on küsimus ka kohtunike palgatasemes, mille juurde me ju jõuame ja millest on räägitud. Kui eripensionide reform saab tehtud, siis võiks järgmise aasta keskpaigast kohtunike palk kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse kohaselt tõusta. Ma ei arva, et kohtujuristid asuksid massiliselt

kohtunikke asendama ja see lahendaks kõik probleemid. Aga julgen arvata, et me oleme kindlasti ühel nõul, et kui kohtunikud, kes on selle süsteemi tipptegijad, saavad endale toeks sellise kvalifikatsiooniga inimesed, kellest mõnest võib ju tulevikus isegi kohtuniku saada, siis õigusemõistmise kvaliteet paraneb ja ilmselt ka tempo kiireneb. Ma arvan, et see on igal juhul mõistlik areng.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea proua esimees! Hea minister! Ma saan aru, et eelnõu üks mõte on see, et me asendame kohtukonsultandid kohtujuristidega. Põhikriteerium, kuidas kvaliteeti parandatakse, on kvalifikatsiooni parandamine. Kas te oskate öelda, kui mitmel praegu töötaval konsultandil on magistrakraad?

Kristen Michal

Aitäh! Kahjuks ei oska ma seda peast öelda. Ma arvan, et need andmed on kuskil olemas, aga ma ei tea neid. See ongi üks probleem, et kohtuametnike kvalifikatsiooni tase on ebaühtlane. 2013. aasta riigieelarvega saab ju esimest korda nende pikkade keeruliste aastate jooksul inimressurssi panustada, et kohtumõistmine kiiremaks läheks. Me oleme astunud samme menetluse poolel ja nüüd on meil esimene võimalus ka inimestesse rohkem panustada. Ma arvan, et igal juhul on see samm õiges suunas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister! Kui seda ülevaadet ei ole, siis tundub, et ühe nimetuse asendamine teisega on mõeldud pigem selleks, et tõsta kohtus töötavate inimeste palka. Kas see on peamine motiiv?

Kristen Michal

See päris üksüheselt nii ei ole. Ma ei öelnud, et neid andmeid ei ole, ma lihtsalt ei tea neid peast ja nende otsimine võtaks natuke aega. Aga see ei ole päris nii, tegemist on ikka-

gi põhimõttelise muudatusega. Kui kohtunikele, kes on, ütleme, süsteemi tipptegijad, tulevad abiks inimesed, kelle oskusepagas on suurem (seetõttu tuleb neile ka rohkem palka maksta, et neid oleks võimalik sinna tööle saada), siis, nagu te mõistate, ükskõik kes kohutusse satub, olgu see tavainimene või ettevõtja, kes läheb oma õigusi kaitsma, näeb, et seetõttu menetletakse asju kvaliteetsemalt ja kiiremini. See on see eesmärk. Olgu selle kahtluse kõrvaldamiseks öeldud, et ega inimesi ei määrata automaatselt ühelt töökohalt teisele. Ma ütlesin, et kuulutatakse välja avalikud konkursid, kus ka senised konsultandid saavad osaleda, kui nende kvalifikatsioon vastab nendele nõuetele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud minister! Mina sain teie jutust hoopis niimoodi aru, et see uuendus ei tähenda mitte seda, et kandidaate võivate konsultantide vabanevad ametikohad kaoksid kohtusüsteemist ära, vaid nende asemele tulevad täiendavalt tööle konsultandid, ja tegelikult kohtus töötavate inimeste arv mitte ei vähene, vaid pigem suureneb.

Kristen Michal

Ütleme nii, et suureneb parema kvalifikatsiooniga inimeste arv. Ma arvan, et pikas plaanis, mõneaastase reformi käigus konsultantide ametikohad siiski kaovad ja asemele peaksid tekkima kohtujuristide ametikohad.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, lugupeetud minister! Ma palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 281 ehk kohtute seaduse muutmise seaduse eelnõu teisi-päeval, 9. oktoobril. Arutelust võtsid osa minister Kristen Michal, justiitsministri nõunik Madis Timpson ja Justiitsministeeriumi ase-kantsler Marko Aavik. Minister selgitas kokkuvõtlikult muudatuse sisu. Seda rääkis ta täna

ka siin. Mul puudub vajadus seda kõike üle korrata.

Me esitasime ministrile ja Marko Aavikule mitmeid küsimusi. Saime nendele üsna ammendavad vastused ning leidsime, et väljapakutu on vajalik vahelüli kohtutes praegu töötava personali ja kohtunike vahel. Seal oli siamaani puudu üks lüli just parema kvalifikatsiooniga inimeste näol.

Kohtujuristi amet ei ole mitte mingisugune uus leiutis. Kui me vaatame teiste riikide ja rahvusvaheliste kohtute praktikat, siis näeme, et seal on see tuntud ametikoht. Asi on selles, et kohus teeb kohtuasjade menetlemisel mitmesuguseid menetluslikke, protsessuaalseid otsuseid. Need tuleb kõik ära vormistada. See tähendab kohtuniku otsuste vormistamist korralikus juriidilises keeles. Vormistamine kõikidele nõuetele vastavalt nõuab paremat kvalifikatsiooni. See on just see koht, kus kohtujuriste rakendama hakatakse.

Ma arvan, et see on lõppkokkuvõttes head eesmärki teeniv eelnõu, mis aitab vähendada kohtunike töökoormust ning võimaldab neil rohkem tegelda sisulise analüüsi ja otsuste tegemisega. Vormistuslik külg jääb pigem kohtujuristide kanda.

Me otsustasime, et saadame selle eelnõu täiskogu päevakorda 17. oktoobril, s.o täna. See otsustati üksmeelselt. Tegime üksmeelselt ettepaneku ka esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoober. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rait Maruste! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 281 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoobri s.a kell 18.

Seaduseelnõu 281 esimene lugemine on lõpetatud.

10. Advokatuuriseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (273 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud advokatuuriseaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun veel kord kõnepulti lugupeetud justiitsministri Kristen Michali!

Kristen Michal

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tegemist on jälle ühe väga hea ja asjaliku eelnõuga. Alustuseks pööran ma pilgu ajalukku ja meenutan, et Eesti Advokatuur loodi 1919. aastal. Siis oli advokatuuri liikmeid 35. 1990. aasta alguseks oli liikmeid 183 ja praeguseks on neid juba üle 800. Kehtiv advokatuuriseadus võeti vastu 2001. aastal, kui advokatuuri liikmeskond oli palju väiksem kui praegu.

Nüüd jõuangi eelnõu peamise eesmärgini. Eelnõuga tahetakse muuta advokatuuri organisatsiooniline korraldus vastavaks muutunud olukorrale, sest administratiivkoormus on suurenenud ning liikmeskond kasvanud. Vähetähitis pole ka eesmärk viia kehtiv õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul ning Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiiviga 77/249/EMÜ õigusteenuste osutamise vabaduse tulemuslikuma elluviimise kohta. Peatun peamistel muudatustel, mis selle eelnõu seaduseks saamise korral Eesti õiguskorda sisse viiakse.

Eelnõuga muudetakse advokatuuri kolmetasandiline liikmeskond kahetasandiliseks, mis tähendab seda, et kaotatakse ära vandeadvokaadi vanemabi ametikohad. Eelnõu jõustumise korral jäävad advokatuuri liikmeteks vandeadvokaadi abid ja vandeadvokaadid. Praegused vandeadvokaadi vanemabid peavad sooritama vandeadvokaadi eksami 28. veebruariks 2018. Need vandeadvokaadi vanemabid, kes vandeadvokaadi eksamit ei soorita, arvatakse vandeadvokaadi abiks.

Liikmeskonna muutmise kahetasandiliseks on tingitud advokatuuriseaduses aja jooksul toimunud muudatustest, mille tagajärjel on

kehtivas õiguses peaaegu kadunud vandeadvokaadi abide ja vanemabide pädevuse erinevus, ning asjaolust, et vandeadvokaadiks saamine toimub algse kolmeastmelise mudeli asemel praktikas siiski kaheastmelisena. Advokatuuri astutakse vandeadvokaadi abi või vanemabina, seejärel tehakse vandeadvokaadi eksam. Vandeadvokaadi abi saab kehtiva seaduse kohaselt teha vandeadvokaadi eksami pärast kaheaastast tegutsemist. Vandeadvokaadi vanemabi peab enne vandeadvokaadi eksamit olema tegutsenud vandeadvokaadi vanemabina vähemalt ühe aasta.

Eelnõu seadusena jõustumise korral muutub vandeadvokaadi abina tegutsemise aeg. Edaspidi peab isik vandeadvokaadi eksami sooritamiseks olema tegutsenud vandeadvokaadi abina vähemalt kolm aastat. Pikem praktiseerimine on vajalik põhjusel, et kaks aastat ei pruugi olla varasema töökogemusega juristidele piisav, omandamiseks vandeadvokaadina tegutsemiseks vajalikke kogemusi. Seejuures suurendatakse vandeadvokaadi patroonirolli ja vastutust abi juhendamisel. Isikud, kellel on enne advokatuuri astumist vähemalt kaheaastane varasem õigusala töökogemus, võetakse uue seaduse jõustumise korral advokatuuri liikmeks vandeadvokaadi abina, kuid neil säilib võimalus sooritada vandeadvokaadi eksam advokatuuri juhatause loal pärast üheaastast vandeadvokaadi abina tegutsemist.

Eelnõu seadusena jõustumise korral on advokaadil võimalik edaspidi volitada teist advokaati enda eest üldkogul osalema ja otsuste vastuvõtmisel hääletama. Muudatus on tingitud advokatuuri liikmeskonna kiirest kasvust, mis teeb üldkogul selle varasemal kujul võimatuks sisulise diskussiooni ja valikute üle argumenteerimise. Üks advokaat võib samal üldkogul peale enda esindada mitte rohkem kui kahte advokaati. Samasugune regulatsioon on olemas notariaadiseaduses.

Samuti muudetakse eelnõuga advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevust ja liikmete vastuvõttu, asendades senise ajakuluka korralduse, milles põhirõhk on iga üksiku kandidaadi eksamineerimisel kogu eksamikomisjoni ees, teadmiste kirjaliku kontrolliga. Uue eksamikorraldusega muudetakse advokatuuriksam suuremale organisatsioonile kohasemaks, võimaldades eksameid korraldada harvem ning korraga suuremale grupile. Sealjuures sätesta-

takse seaduses eksami korraldamise olulised aluspõhimõtted, jättes kehtivas õiguses ülereguleeritud ning jäiga eksamisüsteemi korraldamise detailid advokatuuri kodukorra lahendada.

Muu hulgas leevendatakse eelnõuga advokaatide, vandetõlkide ja patendivolinate reklaamikeeldu, viies kehtiva õiguse kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul ehk teenuste direktiiviga. Direktiivi kohaselt ei ole lubatud advokaatide, vandetõlkide ja patendivolinate reklaami täielikult keelata, mistõttu asendatakse kehtivas õiguses sisalduv reklaamikeeld vähem piirava regulatsiooniga ning lubatakse advokaadil, vandetõlgil ja patendivolinate oma tegevuse reklaamimiseks kasutada nii raadiot, ajalehte kui ka interneti. Edaspidigi on keelatud lepingu sõlmimise üleskutset sisaldav reklaam.

Eelnõu on plaanis seadusena jõustada 1. märtsil 2013. Vabariigi Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist. Täna teid tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, kolleeg Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Kui paljud nendest 800 advokaadist on oma kutsetegevuse peatanud?

Kristen Michal

Raske öelda. Mulle ei ole see arv ausalt öeldes teada ja ebamääraste arvudega ma ei opereeri. Seda saan ma hiljem öelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab seda, kui palju üldse reklaamimist praktiseeritakse. Ma saan aru, et Saksamaal on tehtud otsus, et reklaamida võib. Palun kommenteerige, kuidas see kord Euroopas üldiselt on! Ja miks on välja jäänud televisioon kui reklaamimise vahend?

Kristen Michal

Aitäh! Nagu ma kirjeldasin, reklaamikeeldu leevendatakse, tulenevalt just teenuste direktiivist. Reklaamimiseks lubatakse kasutada teatud viise. Iseenesest ei ole see tavatu. Paljudes riikides selline oma kutsetegevuse reklaamimise võimalus ikkagi on. Piirang on endiselt selles, et kui on teada mingisugused konkreetsed asjaolud, siis ei tohi neid enda reklaamimiseks ära kasutada. Ma arvan, et see on täiesti normaalne areng ja kindlasti see õigustegevuse pakkumise kvaliteeti ei halvenda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaja Kallas, teine küsimus!

Kaja Kallas

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu teine küsimus puudutab eksamit ja vande andmist. Kui eksam muutub täiesti kirjalikuks, kas siis vande andmine käib ka kuidagi grupiviisiliselt või jääb see tseremoniaalne pool ikkagi alles?

Kristen Michal

Aitäh! Eksamisüsteem muutub, jah, rohkem kirjalikuks, aga eks detailid jäävad ikkagi advokatuuri enda korraldada. Seda me oleme ka öelnud. Miks see kirjalikuks muutub, neid põhjuseid ma kirjeldasin. Teie teate seda võib-olla minust paremini, sest teie olete selle eksami ära teinud. Varem oli tõepoolest olemas suulise eksami komisjon, kes käis teatud aegadel koos jms. Mõnes mõttes on paratamatu, et kui selline tegevus muutub laiemaks ja organisatsioon on suurem, siis võib-olla mõned protsessid formaliseeruvad. Täpsemad detailid on advokatuuri enda korraldada. Seda ei pea kõike tingimata seaduse tasemel reguleerima.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, härra justiitsminister! Palun ettekandjaks kõnepulti õiguskomisjoni liikme Kalle Jentsi!

Kalle Jents

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda eelnõu kahel istungil: 24. septembril ja 25. septembril. Sisuline arutelu toimus 24. septembril. Koosolekul osalesid lisaks justiitsministrile tema nõunik Madis Timpson ning ministeeriumi

õigusloome ja arenduse talituse nõunik Maret Saanküll. Esimesel arutelul tegime korraldusliku otsuse, et eelnõu jõuaks suurde saali eelmisel nädalal, aga selgus, et on teatud põhjusi, miks seda teha ei saa. 25. septembril otsustasime saata selle eelnõu täiskogu päevakorda täna, 17. oktoobril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoober. Kõik need otsused tehti konsensusena. Ka meie mõnsime, et tegemist on hea eelnõuga, sellise eelnõuga, kus ei ole eri huvipooli. Eesti advokaadid on selle eelnõu heaks kiitnud, seda on üldkogul arutatud ja advokaadid on selle eelnõu ka kooskõlastanud. See eelnõu korraldab mõistlikus plaanis nende organisatsiooni tegevust. Teen ettepaneku seda eelnõu toetada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrata eelnõu 273 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoobri kell 16. Seaduseelnõu 273 esimene lugemine on lõpetatud ja meie päevakord on ammendatud. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.16.

Istungi kestus 2 tundi ja 16 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 18. oktoober 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Elektroonilise side seaduse § 90 täiendamise seaduse eelnõu (243 SE) kolmas lugemine

2. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 muutmise seaduse eelnõu (240 SE) esimene lugemine

3. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile umbusalduse avaldamise arutamine

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere hommikust, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärku viienda töönädala neljapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! 45 Riigikogu liikme nimel annan üle kirjaliku nõude umbusalduse avaldamiseks majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Umbusaldajad on paljudest majandus- ja kommunikatsiooniministri haldusalas avalikkuse tähelepanu keskmesse tõusnud skandaalidest ja probleemidest keskendunud kahele, mis lähemas ja ka kaugemas perspektiivis otseselt mõjutavad elektrienergia kättesaadavust ja hinda Eesti tarbijatele. Lähemas plaanis on selleks elektrituru avanemise tõttu oodatav hinnatõus, mis kindlasti on teatud osas paratamatu, kuid mille leevendamiseks eriti tundlike sotsiaalsete gruppide jaoks Euroopa Liit nii lubab kui ka soovib võtta meetmeid, mille meie valitsus on jätnud võtmata. Selle asemel on inimestele, keda ähvardab energiavaesusesse langemine, soovitatud taotleda riigilt sotsiaalabi toimetulekutoetuse näol.

Teine ja pikemaajalises plaanis energiaturgu, energia kättesaadavust ja elektrienergia hinda mõjutav faktor on ministri ainuisikuline otsus suruda läbi ligi miljardikrooniline investeering Narva uute põlevkivikatelde ehitamiseks viisil, mis nii Riigikontrolli kui ka parlamendi opositsiooni arvates jätab õhku palju vastamata küsimusi selle majandusliku tasuvuse kohta ning mis lähtuvalt valitsuse avalikuks saanud konfidentsiaalsetest memodest ei pruugi olla vastavuses ka mitme Eesti Vabariigis kehtiva seadusega. Lisaks on konkursi võitjaks osutunud firma, kes avalikkusele kättesaadavate andmete põhjal otsustades on sattunud seoses korruptsiooni- ja rahapesukahtlusega uurimise alla mitmes riigis, sh mitmes Euroopa Liidu liikmesriigis. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatause nimel olen vastu võtnud 45 Riigikogu liikme umbusalduse avaldamise nõude majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile ning edastan selle otsekohe Vabariigi Valitsusele.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoole.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

1. Elektroonilise side seaduse § 90 täiendamise seaduse eelnõu (243 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame tööd tänase päevakorra punktidega. Päevakorra esimene punkt on majanduskomisjoni algatatud elektroonilise side seaduse § 90 täiendamise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei

ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele majanduskomisjoni algatatud elektroonilise side seaduse § 90 täiendamise seaduse eelnõu 243. Palun hääletada!

Poolt hääletas 59 Riigikogu liiget, vastu oli 18, erapooletuks jäi 1. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 6.)

2. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 muutmise seaduse eelnõu (240 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõnetooli Riigikogu liikme Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Tutvustan teile eelnõu 240 ehk põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 muutmise seaduse eelnõu.

On ettepanek täiendada seaduse § 82 lõiget 3 järgmiselt (ma tuletan teile meelde, mis eelnõus kirjas on): "Munitsipaalkooli kulud katab kooli pidaja. Lähtudes munitsipaalkoolide õpilaste arvust, määratakse kooskõlas riigieelarve seadusega igal aastal riigieelarvest toetus valdadele ja linnadele munitsipaalkoolide õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate ning käesoleva seaduse § 37 lõikes 2 nimetatud tugispetsialistide töötasu ning täienduskoolituse, investeringute ning käesoleva seaduse § 20 lõikes 1 nimetatud õppevahenditega seotud kulude katmiseks."

Miks on tugispetsialistide küsimus üleval? Võib öelda, et kogu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse menetlemise ajal, millega me tegelesime Riigikogus üle paari aasta, oli kõne all iga lapse erisuse märkamine, iga lapse toetamine, on see laps siis hariduslike erivajadustega, individuaalse lähenemise vajadusega või selline laps, kellele on vaja õppimiseks lausa tuge, kes on vanas mõistes puudega laps. Pika vaidluse tulemusena kujunes erivajadustega laste õpetamise peatükk üsna detailseks. Me saime põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse uude versiooni pika nimekirja kohustusi, kuidas

peaksid kooli pidajad ehk kohalikud omavalitsused, erakooli pidajad erakoolide puhul ja riik riigikoolide puhul, aga ka näiteks õpetajad ja lastevanemad iga lapse erilisust märkama ja teda hariduse andmisel toetama.

Ei läinud väga kaua aega, kui kohalike omavalitsuste ja riigi vahel sõlmiti leping (tegemist on valitsuskomisjoni ja Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni läbirääkimiste lõpp-protokolliga). Mitmel aastal, viimati 2012. aastal lepitati hariduse ja noorsootöö peatükis kokku, et tugispetsialiste võib toetada hariduse eelarvest.

Kuidas on see võimalik? Nimelt määrab Vabariigi Valitsus igal aastal kindlaks õpetajate palga alammäärad. Aga riik ei eralda haridusvaldkonnas raha mitte ainult õpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate palkadeks, vaid ka õppevahenditeks ja õpetajate täienduskoolituseks. Sellele lisaks on haridusvaldkonda antud alati veel teatud summa – eri aastatel on siin protsent olnud üsna suur, 20–25% –, mis on mõeldud kohalikele omavalitsustele muude haridusega seonduvate kulude katteks. See raha võib olla vajalik siis, kui laste arv hüppeliselt väheneb või aasta keskel muutuvad õpilaskoosseisud, aga see raha võib olla vajalik ka just nimelt logopeedide, koolipsühholoogide, sotsiaalpedagoogide, eripedagoogide ja vahel ka abiõpetajate palkamiseks. Meil on üsna palju õpilasi, kes ilma toeta ei suuda haridust omandada või vähemalt ei suuda seda omandada tavalise munitsipaalkooli suuremas klassis. Isegi väikeklassides, milleks on 4–7 õpilasega klassid, on tihti vaja tuge, et üks või teine haridusliku erivajadusega laps saaks normaalselt õppida ja õppekava omandada.

Mis oli meie eesmärk kogu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse pika menetluse ajal Riigikogus, nii kultuurikomisjonis kui ka saalis vaieldes? Eesmärk oli see, et kohalikud omavalitsused koostöös riigiga (loomulikult ei ole riigieelarve ainuke vahend) suudaksid võimalikult palju leida kooli tugispetsialiste ja neid motiveerida. Kahjuks tekkis seoses uue valitsuse moodustamisega ja õpetajate streigi valguses õpetajatele palgaraha otsimisega ootamatult uus lähenemine. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse viisakat sõnastust, et haridusvaldkonna vahendeid võib kasutada ka tugispetsialistide heaks, tõlgendas haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo selliselt, et kohali-

kud omavalitsused kuritarvitavad õpetajate palgavahendeid ja tugispetsialistide tarvis kasutatav raha tuleb suunata õpetajatele.

Järgmisel aastal toimuva õpetajate palga tõusuga seoses peetavate üsna suurte vaidluste valguses on oluline, et Riigikogu võtaks seisukoha, kuidas hakatakse tulevikus rahastama erivajadustega laste õpetamist: kas see jääb kohaliku omavalitsuse ja riigi omavahelise kokkuleppe lahendada, nii et osa tuleb riigi käest, osa kohaliku omavalitsuse käest, on see ainult kohaliku omavalitsuse tulubaasi küsimus või täpsustame, millised tugispetsialistid saavad raha riigieelarve vahenditest, näiteks logopeedid või koolipsühholoogid, ja teiste, näiteks sotsiaalpedagoogide või eripedagoogide rahastamine jääb kohaliku omavalitsuse kohustuseks. Igal juhul näitavad ka läbirääkimised kohalike omavalitsuste ja valitsusliidu vahel, et selline täpsustus seaduse tasandil on vajalik.

Lisaks on täpsustust vaja järgmisel põhjusel. Vaatame järgmise aasta eelarve ja õpetajate palga tõusu raamistikus vaidlust, kust leida 5% lisarahale juurde teine osa, 6% palgatõusuks vajaminevast summast. Kohalike omavalitsuste juhtide, vallavanemate ja linnapeade väljaütlemistest on selge, et seda, millistest vahenditest täpselt ülejäänud palgatõus tuleb, tõlgendatakse väga erinevalt. Mitu kooli on mures, et nende väga raskesti leitud ja tööturult neile tööle meelitatud logopeed, keda koolis väga vaja on, võib sellise muudatuse tõttu koolist uuesti eemale jääda.

Mida kultuurikomisjoni otsused selle kohta ütlevad, seda räägib kultuurikomisjoni ettekandja, aga mina ütlen, et on üsna selge, et see ei ole viimane kord, kui me siin saalis tugispetsialistide teemat arutame, sest põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse on minister lubanud uuesti siia saali tuua. Nimelt on tükk aega kooskõlastusringil ringelnud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise seaduse eelnõu, kus üsna selgelt tuleb kõne alla ka erivajaduste teema. Nagu on näidanud see vägagi lühike aeg, ei suudeta kohalikes omavalitsustes ilma lisavahenditeta tagada nii ambitsioonikat ja positiivset lähenemist, nagu me kehtestasime põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, ja täpsustused kohustuste osas on kindlasti vajalikud.

Siinkohal jäängi järgneva arutelu ootele, sest kindlasti tuleb siin veel täpsustusi. Kas kõige parem on just see § 82 sõnastus, mille meie pakkusime, on täna vara öelda. Me arutame seda kultuurikomisjonis kindlasti edasi ja vaatame, kuidas oleks kõige õigem seda seadusega täpsustada. Aga kool vajab eripedagooge, sotsiaalpedagooge, logopeede ja koolipsühhologe. Erivajadustega laste arv on kasvanud, meil on vaja neid toetada. See on eriti oluline, arvestades, et praegu töötatakse Haridus- ja Teadusministeeriumis välja uut erivajadustega laste arengukava, kus nähakse ette nn HEVI õpilased ehk see, et nõrgemate erivajadustega lapsed tuuakse tavakooli. See on täiesti võimalu, kui me ei taga samal ajal, et koolis oleks olemas tugispetsialistide professionaalne, lastele suunatud tugi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Repts! Enne kui me läheme küsimuste juurde, ütlen, et Riigikogu juhatusel saabus just praegu selline teade: "Vabariigi Valitsus soovib 45 Riigikogu liikme esitatud nõude "Umbusalduse avaldamine majandus- ja kommunikatsiooniministrile" arutamist tänasel istungil." Täiendasin täna päevakorda kolmanda punktiga, milleks on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile umbusalduse avaldamise arutamine.

Alustame nüüd küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea kolleeg! Minule kui haridusteamadest suhteliselt kaugel seisvale isikule on eripedagoogide ja logopeedide teema puhul jäänud kogu aeg arusaamatuks, miks meie riik ja ka omavalitsused suhtuvad eripedagoogidesse ja logopeedidesse nagu millessegi mittevajalikku. Minule on nimelt selline arusaam jäänud. Nende töö on palju raskem kui n-ö tavalise õpetaja oma. Miks me nendesse niimoodi suhtume? Keegi ei taha neile palka maksta. Nõukogude ajal, ma mäletan, maksti neile 25% rohkem palka kui teistele pedagoogidele.

Mailis Repts

Aitäh, hea küsija! Tõepoolest, kui me vaatame tugispetsialistide üle peetavat vaidlust, siis

näeme, et see on olnud üsna pikaajaline. Eri- vajadustega lastega tegelevatel pedagoogidel on olnud tõepoolest kõrgem palk, eripedagoogide palk oli 25–30% kõrgem ja seda alam- määra tasandil. Kui vaadata riigikoolides töö- tavaid õpetajaid, siis näeme, et vähemalt mõne aasta eest oli ka seal võimalus maksta alam- määrast oluliselt kõrgemat palka. Ajad on ol- nud erinevad ja kärped on olnud üsna valusad, nii et täna ei julge ma väita, et see ka praegu tõepoolest nii on. Aga selge on, et erivajadus- tega lapsi on praegu koolis enam kui kunagi varem. Põhjuseid on siin mitmeid. Teadlased ei ole suutnud lõpuni ära vaielda, kas siin on tegemist ühiskonna muutumisega, toitumise muutumisega või parema diagnoosimisega. Kindlasti on meie haridussüsteemis toimunud ka see muutus, et me mõistame laste eriva- jadusi teisiti, me hindame vajadusi teisiti. Me püüame rohkem märgata neid lapsi, kes tuge vajavad. Seda näitab ka koolist väljalangemise vähenemine. Paljudes koolides on aru saadud, et see nn tavaline kolmeline poiss võib siis, kui ta saab väga head tuge, kui tugispetsialistid temaga töötavad ja tema eripära mõistetakse, jõuda koolis väga kiiresti edasi ja üsna varsti ei pruugi ta enam olla mitte pahategija, vaid ta võib olla lausa supertulemustega õpilane. Sa- muti ollakse mõistnud, et teatud puhkudel võib õpilasel olla ühes aines erivajadus, aga teises aines võivad tal olla geniaalsed tulemused. Me oleme nagu rohkem silmi avanud. Miks meil praegu tugispetsialiste ei hinnata? See on ta- kerdunud kohaliku omavalitsuse ja riigi vaid- lusesse. Kahjuks on elu näidanud, et kui riik ei ole kehtestanud täpseid alammäärasid ega nõu- deid, siis nii nagu ka lasteaiaõpetajate puhul on väga vähe neid omavalitsusi, kus need peda- googid saaksid väikese, aga ikkagi arvestatava õpetajapalgaga võrdväärset tasu. Üldjuhul saa- vad need spetsialistid pigem õpetajatest väik- semat kui nendega samaväärset palka.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupee- tud hea kolleeg Mailis! Ma olen rahandusko- misjonis seda ka haridusministrilt küsinud. Kui valitsusel on selline suund, et ta likvideerib koole, kus õpivad erivajadustega lapsed, ja

suunab need lapsed tavakoolidesse, siis peaks ju jääma üle nende koolide ülalpidamiseks mõeldud finantse. Kas sa oskad midagi mõist- likku rääkida selle kohta, kuidas need finantsid riigieelarves paigutuvad? Kas need lähevad koos lastega edasi nendes koolidesse, kus makstakse tugiõpetajatele palka jne?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Sellele on veel natuke vara vastata. Ma saan täna tugineda ainult ühe- le kultuurikomisjoni istungile, kus meile um- bes tunni aja jooksul tutvustati võimalikku tulevast erivajadustega õpilaste arengukava. Seal toodi välja kaks arvu. Nimelt on praegu EHIS-e andmetel umbes 24 000 last, kes hari- duslikust erivajadusest tulenevalt vajavad lisa- tuge. Minister on mõistnud, et see arv on liiga suur. Silma torkas see, et tegeliku erivajadu- sega lapsi jääb uue kava mõistes järele umbes 6000. Kui ma arvudega eksisin, siis palun vabandust! See oli see, mis kultuurikomisjonis välja toodi. Mis selle põhjendus on? Tahetakse jagada erivajadustega lapsed kaheks. Lapsed, kes praegu õpivad lihtsustatud õppekava järgi või saavad hoolimata oma puudest õppida ta- vakoolis (näiteks on neil füüsiline puue ja neil ei ole põhjust õppida erivajadustega laste koo- lis), suunatakse tavakooli. Jäi selgusetuks, kui- das toimub nende laste õppimise finantseeri- mine. Praegune lähenemine on pigem see, et see on kohaliku omavalitsuse vastutada, aga tuleb öelda, et see jäi selgusetuks. Riigikoolide puhul räägiti pigem kinnisvaralisest ja ehitus- likust poolest, vähem sisulisest poolest. Selgelt jäi kõlama soov ehitada Euroopa Liidu vahen- ditest erivajadustega lastele uued koolid, prae- gused koolid ministeeriumi hinnangul ei kõlba. Sisuline arutelu jäi kõrvale, aga tund aega ei olnud selleks ka piisav. See on teema, millest ministriga tuleks edasi rääkida, sest nii lihtne lähenemine, et me suuname erivajadustega lapsed ilma veenva toeta tavakooli, kindlasti ei tööta.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Kutsun ettekandjaks kõnepulti kultuurikomisjoni liikme Liisa-Ly Pakosta. Palun!

Liisa-Ly Pakosta

Austatud kolleegid! Kuna eelkõneleja andis adekvaatse ülevaate kultuurikomisjonis toimunud aruteludest, siis jääb mul siia lisada vaid faktiline pool. Kultuurikomisjon arutas eelnõu 240 esmaspäeval, 8. oktoobril ja otsustas konsensuslikult kõik järgnevad küsimused: saata eelnõu täiskogu päevakorda 18. oktoobril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. detsember 2012. Eelkõnelejale jääb mul lisada ainult seda, et koos põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatustega arutatakse neid küsimusi kultuurikomisjonis kindlasti veel põhjalikumalt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Liisa-Ly Pakosta! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu 240 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. detsembri 2012 kell 18.

Eelnõu 240 esimene lugemine on lõpetatud.

Lugupeetud kolleegid! Kuulutan välja 15 minuti pikkuse vaheaja, et Riigikogu liikmed saaksid umbusalduse avaldamise nõude sisuga tutvuda. Materjalid on saali tagaosas riiulitel. Me jätkame kell 10.43.

V a h e a e g

3. Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile umbusalduse avaldamise arutamine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud Riigikogu! Juhataja võetud vaheaeg on läbi. Alustame tööd järgmise päevakorrapunktiga, milleks on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile umbusalduse avaldamise arutamine. Ma tutvustan teile ministrile umbusalduse avaldamise nõude arutamise korda, mis on kindlaks määratud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-des 133 ja 134. Ministri soovi kohaselt kuulame esmalt tema sõnavõttu, mis kestab kuni kaheksa minutit. Järgnevad küsimused sõnavõtjale. Iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse. Siis toimuvad läbirääkimised, kus sõna saavad ainult fraktsioonide esindajad, kusjuures esimesena saab sõna selle fraktsiooni esindaja, kelle liikmed on umbusalduse avaldamise

algatanud, st Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja, järgmisena saab sõna Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja. Seejärel toimub lõpphääletus. Ministrile on avaldatud umbusaldust, kui umbusalduse avaldamise poolt on Riigikogu koosseisu enamus.

Alustame. Palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! 45 Riigikogu liiget on esitanud nõude mulle umbusalduse avaldamiseks. Selle sisu on tänaseks ajakirjanduse vahendusel avalikult arutatud juba enam kui nädal aega.

Põhilisena on esile tõstetud küsimus, kas ja miks vajab Eesti põlevkivielektrijaama. Enne selle ehitamise otsuse langetamist arutati ja kaaluti seda küsimust aastaid. 2009. aasta 15. juunil kiitis Riigikogu heaks energiamajanduse riikliku arengukava, mis näeb ette, et aastaks 2015 tuleb rajada mitte üks, vaid kaks uut põlevkiviplokki, ja selleks tuleb anda riigiabi. See otsus oli konsensuslik, poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, sh need fraktsioonid, kes praegu mulle umbusaldust tahavad avaldada. Vastuhääli ei olnud. Täpselt niisama konsensuslik oli Riigikogu, kui ta hääletas 28. jaanuaril 2010 põlevkivielektrijaama jaoks toetust ettenägeva seaduseelnõu poolt. Olgu öeldud, et jaama investeeringule riigiabi andmine õnnestus lõpuks lahendada teisiti, kui Riigikogus vastuvõetud seadus ette nägi. Seaduse kohaselt oleks sellesse jaama tehtav investeering saanud rahalist toetust tarbijatelt kogutavast tasust. Tänu Euroopa Komisjoni antud loale toetatakse investeeringut aga süsihappegaasi kvoodi rahast ning tarbijatelt ei ole tarvis selleks raha küsida.

Nagu oli selge nende otsuste tegemise ajal, nii on ka täna selge, et Eesti energiajulgeoleku kindlustamiseks on vaja uusi elektritootmisvõimsusi, Eesti peab säilitama võime enda vajaduste katmiseks ise elektrit toota. Sõltuda Venemaalt või mujalt imporditavast elektrist on liiga riskantne olukorras, kus mitmed meie naabrid ei suuda oma elektrivajadust ise katta.

Võimalusi, millist jaama on õige ehitada, võrreldi kaua ja põhjalikult. Paremat valikut kui meie kodumaist maavara põlevkivi kasutava jaama rajamine ei suutnud keegi pakkuda,

seada ka eeldatava tasuvuse poolest. Võrreldes olemasolevate põlevkivielektrijaamadega on Auvere elektrijaam keskkonnasõbralikum, tekitab vähem õhuheitmeid ning on palju efektiivsem. Jaam võib kütusena kasutada põlevkivi ning kuni 50% ulatuses biokütust ja turvast. See viib jaama süsihappegaasiheitmete mahu tänapäevaste gaasielektrijaamade tasemele, mis maandab CO₂ kvootide hinna riski. Kohaliku kütuse kasutamine maandab omakorda kütuse hinna riski. Varustuskindluse seisukohalt on tähtis, et tegemist on juhitava tootmisvõimsusega. See jaam saab elektrit toota just siis, kui seda on tarvis.

Mis puudutab seda, kas Eesti Energia korraldas jaama ehitamise hanke seaduslikult, siis praegu pole alust selles kahelda. Elektrijaama ehituse hanget valmistati ette aastaid, see kuulutati välja 2009. aastal. Loomulikult tuleb nii keeruliste läbirääkimiste protsessis lahendada arvukalt tehnilisi ja juriidilisi küsimusi. Eesti Energia korraldas hanke ja sõlmis lepingu ning vastutab selle seaduslikkuse eest. Seda hanget pole keegi vaidlustanud ja pole mingit alust väita, et see oleks ebaseaduslik. Ka täna on ettevõtte seda veel kord kinnitanud.

Ei vasta tõele umbusaldajate väited majandusliku mittetasuvuse kohta. Praeguste tasuvusarvutuste kohaselt ja arvestades seda, et Euroopa Komisjon on aktsepteerinud investeerimistoetuse, on tegemist vägagi konkurentsivõimelise jaamaga. Lisaks on institutsionaalsed võlausaldajad hinnanud Eesti Energia investeringute programmi väljavaateid väga heaks. Kevadel toimunud võlakirjaemissioon märgiti võrdlemisi soodsa intressiga oluliselt üle.

Kuid küsigem: milline on alternatiiv? Eile avaldas Eesti Päevaleht ühe umbusaldaja, härra Mikseri energiavisiooni. Sotsiaaldemokraatide aimatavast visioonist (see hõlmab tuuleenergiat ning soojaressursi jaoks ka koostootmisjaamu ja Vene gaasi) saab järeldada, et samasuguse elektritootmisvõimsuse (300 megavatti) saavutamiseks, nagu on ette nähtud uue põlevkivijaama puhul, oleks selle investeeringu maksumus 1,46 miljardit eurot. Võrdleme seda 300-megavattise biokütuse- ja põlevkivijaama ehitamiseks vajamineva 640 miljoni euroga – vahe on rohkem kui kahekordne. Kui vaadata teist võimalust – Vene gaas, päikeseenergia ja nii palju kui võimalik koostootmis-

jaamu –, siis selle maksumus oleks 4 miljardit eurot.

Nüüd etteheidetest, et elektrituru avanemine ei ole hästi ette valmistatud ja tarbijaid ei ole sellest piisavalt informeeritud. Kui kevadel teadis elektrituru avanemisest 64% Eesti inimestest, siis suvel juba 79%.

Esimees Ene Ergma

Härra minister, kas te soovite kolm minutit lisaaega?

Juhan Parts

Palun, kui on võimalik!

Viimase uuringu tulemuse põhjal on teadlikkus elektrituru avanemisest kasvanud 92%-ni. Seejuures jätkab riik teavitamist ka novembris ja detsembris: kõik tarbijad saavad riigilt teist korda turu avanemist käsitleva trükise, toimub ulatuslik reklaamikampaania, ilmuvad eriväljaanded ajalehtede vahel. Juba suvest on avatud infotelefon ning veebileht. Teavituskampaania pöörõhu panemine ajale, mil ükski turuosaline ei olnud veel valmis tarbijatega lepinguid sõlmima, oleks olnud ebatstarbekas. Erinevalt viimastel aastatel toimunud sellistest olulistest muudatustest nagu digilevile üleminek või ka euro kasutuselevõtt ei ole tarbijatel tingimata vaja kiiresti midagi otsustada. Kõigile tarbijatele on elektrivarustus garanteeritud elektriturseadusega reguleeritud tingimustel, seda ka juhul, kui nad ühegi elektrimüüjaga lepingut ei sõlmi.

Mis puudutab valitsuse võimalikke samme, et langetada elektri lõpphinna komponente, siis võin teid informeerida, et valitsus esitab lähiajal eelnõu taastuenergia tasu kohta. Me oleme saavutanud üsna keerulise kokkuleppe juba investeringuid teinud taastuenergia tootjatega. Kui nimetatud eelnõu saab seaduseks, siis selle mõju tarbijatele on järgmine. Kui seadus jõustub enne 1. jaanuari 2013, väheneb taastuenergia tasu komponent 20%. Kui me kalkuleerime prognoositavat taastuenergia tasu energia lõpphinnas kuni aastani 2020, siis näeme, et tarbijate võit võrreldes kehtiva seadusega on 350 miljonit eurot. Ma arvan, et need on olulised sammud, selleks et tarbijat paremini kaitsta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Palun, kas ministrile on küsimusi? Alustab kolleeg Enn Eesmaa.

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Hea minister! Umbusaldusavalduse üks motiiv ja põhjus oli kahtlemata Riigikontrolli materjal ja ka saade "Pealtnägija". Nii Riigikontrolli kui ka selle saate usaldusväärsus Eesti ühiskonnas on väga suur. Kui me eile meie fraktsioonis kohtusime, siis olid sa selle telesaate suhtes üsna kriitiline. Ma ei hakka sind tsiteerima, kuid sinu vastuse mõte oli selline. Kas "Pealtnägija" ei olnud asjadest aru saanud, kui ta oma väga terava materjali esitas? Kas sinu arvates esitasid nad selle meelega ja pahatahtlikult või oli tegemist arusaamatusega?

Juhan Parts

Aitäh teile! Ma ei soovi asuda meediakriitiku rolli, kuid kogu seda saatelõiku vaadates oli täiesti selge, et tegemist oli erakordselt suure desinformatsiooniga, kontekstist välja rebitud üksikute väljavõtetega protokollidest. Ka intervjuudest, näiteks Eesti Energia juhatuse esimehe härra Liive intervjuust, esitati üksikuid lauseid. Tegelikult kestis intervjuu härra Liivega pool tundi. Ma ei kritiseeri telesaate tegijaid, aga kindlasti desinformeeris see saade televaatajaid suurel määral.

Esimees Ene Ergma

Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud minister! Sa rääkisid investeringutest elektritootmisvõimsustesse, mainides, et alternatiivsete võimaluste korral on nende investeringute suurus 1,5 miljardit ja 4 miljardit eurot. Aga milliseks kujuneks elektri tootmise hind alternatiivsete variantide puhul, võrreldes tootmisega Auveres?

Juhan Parts

Aitäh! Kui põhivariandiks võtta sotside plaan viia Eesti üle päikeseenergiale, siis kujuneks ühiku hind praegusest börsihinnast umbes neli korda kõrgemaks. Kui põhiliselt keskendutaks avamere tuuleparkidele, siis võrreldes

praeguse börsihinnaga kujuneks hind kaks ja pool korda kõrgemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Oma eelmises vastuses puudutasite põgusalt taastuvenergia teemat, aga ma küsin natuke laiemalt. Energiajulgeolek on Eesti riigi jaoks ääretult tähtis. Me räägime täna siin suuresti ikkagi põlevkivienergiast. Mina tulen taastuvenergia juurde tagasi. Kui palju konkreetset olete teie ja on teie ministeerium sisuliselt arutanud taastuvenergia kasutamist Eestis?

Juhan Parts

Meil on olemas taastuvenergia tegevuskava kuni aastani 2020, mis on majandusministeeriumis välja töötatud ning loomulikult kõigi osapoolte ja teiste ministeeriumidega kooskõlastatud. Valitsus on selle kinnitanud. See ei puuduta ainult elektri toomist, vaid ka taastuvkütuse transpordis kasutamise võimalusi. Praegu oleme algatamas pikemaajalist, kuni aastani 2030 kehtivat energiamajanduse arengu strateegiat. Kindlasti tuleb seal seda küsimust käsitleda. Ma arvan, et selle kümnendi teisel poolel algavad Euroopa Liidu tasandil arutelud ja saab selgeks, milline on taastuvenergia perspektiiv pärast aastat 2020. Arvestades väljakujunenud konkurentsivõimelist positsiooni, on kõigile selge, et me peame jõudma olukorrani, kus Euroopas, sh Eestis, oleks võimalik teha energiainvesteeringuid lisasubsiidiumidele lootmata. See on eesmärk, kuhu me peame jõudma pärast aastat 2020.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud härra minister! Te ütlesite eilses avalik-õigusliku ringhäälingu telesaates, et Alstomi pakkumine ei pruukinud esialgu kõigis aspektides riigihanke tingimustele vastata, aga see viidi edasiste läbirääkimiste käigus kõigi nõuetega koosõlla. Kuidas te meile seda protsessi lahti mõtestate, teie kui minister, jurist ja endine riigikontrolör? Millised nõuetele mittevastavad pakkumised tuleks sellisel

juhul jätta menetlusse ja need edasiste läbirääkimiste käigus nõuetega kooskõlla viia ning millised on vaja nõuetele mittevastavuse puhul pakkumiste hulgast kõrvaldada?

Juhan Parts

Kui on tegemist pakkumuse läbirääkimistega, siis, ma arvan, tuleb teha vahet olulisel ja ebaolulisel. Lepingus on tegelikult alati erinevaid tingimusi, mille mõju ei kehti ainult ehitamise ajal, vaid ka garantiiperioodil. Siis on paratamatult vaja mingid küsimused läbi rääkida. Kusjuures ka hankija ehk praegusel juhul ettevõtte on tõenäoliselt huvitatud mõningate küsimuste läbirääkimisest. Võib märkida, et selle hanke läbirääkimiste tulemusel vähenes esialgu pakutud hind ligi 40 miljoni euro võrra. Ka praegu, kui Riigikogu kinnitatud energiamajanduse riikliku arengukava kohaselt on olemas optsioon teise 300-megavattise elektrijaama ehitamiseks, on meie või ka ettevõtte huvides vajaduse korral seda optsiooni pikendada. See eeldab aga teatud läbirääkimisi. Sellise hanke puhul on alati küsimusi, mida tegelikult saab lahendada läbirääkimistel. Seda võimaldab ka seadus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister! Ma arvan, et elektri hinna tõus järgmisel aastal on väga ränk löök Eesti inimestele. See meeletu tõus oli ette teada. Miks valitsus ei ole mitte midagi teinud selleks, et elektri hinna tõusu leevendada? Näiteks oleks võinud muuta teisi elektri hinna komponente. Mulle tundub, et kui jutt käib riigieelarvest, siis riik vastab alati, et raha on või raha ei ole. Miks meid aga inimeste rahakotist rääkides ei huvita, kas inimestel on võimalik neid kulusid kanda või ei?

Juhan Parts

Aitäh! Teie väide ei vasta tõele. Ma kordan veel kord: valitsus kavatses esitada eelnõu taastuvenergia tasu vähendamiseks nii järgmisel aastal kui ka seitsme aasta perspektiivis. Ma arvan, et see on väga oluline samm. Teiseks, valitsus arvestas riigieelarve esitamisel võimaliku toimetulekuriskiga. Toimetulekutõusteks on lisavahendeid prognoositud – ma

veel kord ütlen, et neid on prognoositud – umbes 660 000 euro ulatuses, mida on üle 10 miljoni krooni. Ma arvan, et need on väga olulised sammud. Te kogu aeg kordate, et valitsus midagi teinud ei ole. Ma nimetasin kaks sammu, aga võin nimetada veel neli.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Te väitsite eile saates "Foorum", et te ei olnud teadlik sellest, et Alstomile on enam kui 11 riigis esitatud kahtlustus korruptsioonis, ega ka sellest, et firma Šveitsi haru on saanud suure trahvi seoses otsustajatele pistise andmisega. Samuti väitsite, et ei teadnud, et Eesti Energia nõukogu õigusnõustaja Sven Papp oli hoiatanud, et Rahandusministeerium võib hange uurida ja leida sealt nii riigihangete seaduse kui ka karistusseadustiku rikkumisi. Kas te endiselt väidate, et te ei olnud sellest kõigest teadlik? Juhul, kui see nii on, kas te siis tõesti arvate, et teadmatus vabastab teid vastutusest teie haldusalas toimuva eest? Sellisel juhul võite ka öelda, et te ei teadnud, mis toimus Estonian Airis, te ei teadnud, mis toimus Eesti Interneti Sihtasutuses jne.

Juhan Parts

Aitäh! Ma vastasin eile telesaates "Foorum" Indrek Saare küsimuse lõpule, kas ma olin teadlik, et Alstomi kohta on olemas mingisugune Šveitsi kohtu otsus. Ma ei ole sellest ka täna teadlik, sest ma ei jõudnud öö jooksul vaadata, mis Šveitsi kohtu otsusega tegemist on. Mis puudutab viiteid Alstomile, siis juhin tähelepanu, et sõltumata sellest lepingust on Alstom ettevõtte, mis on Eestis tegutsenud juba 20 aastat. See on sadade töötajatega ettevõtte, mis pakub mitmesuguseid teenuseid ja on seotud väga mitme tööstusharuga. Kui mõni ettevõtte teeb mingisuguseid ebaseaduslikke asju, siis loomulikult ei pea me sellega leppima, aga see ju ei tähenda, et me peaksime Alstomi tegevuse Eestis lõpetama. Mis puudutab riigihangete seadust, siis ma veel kord ütlen, et ma seletasin, et läbirääkimiste käigus arutatakse erinevaid küsimusi. Õiguslike riskidega tegelemine on loomulik osa sellisest hankest. See, et läbirääkimiste tulemusel tuleb saavutada

lõpuks leping, mis vastab kõigile seadustele, on läbirääkijate elementaarne kohustus. Spekuldeerida ühe kontekstist väljavõetud protokolliga ja korrutada nagu katkine grammofon, et tegemist on mingisuguse karistusseadustiku rikkumisega, on täiesti vastutustundetu. Loomulikult, ettevõtte, kes hanget läbi viib, vastutab selle seaduslikkuse eest. Kui tahate, võin ka mina selle eest vastutada. Mul ei ole täna mingit põhjust arvata, et tegemist on mingil kujul ebaseadusliku lepinguga. Ka ettevõtte on pärast eelmisel nädalal avaldatud kahtlusi seda kinnitanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh! Minister on "Pealtnägijat" meelelahutussaateks nimetades püüdnud meie meelt lahutada ja püüab seda teha ka täna, viies diskussiooni päikese ja tuule teemale. Aga umbusaldajad küsisid kahte väga konkreetset asja. Üks nendest on võimalik vastuolu riigihangete seadusega. Kui peaks ikkagi selguma, et selle hanke läbiviimine ei olnud kooskõlas riigihangete seadusega, kas teie meelest lasub siis vastutus ministril või ettevõtte juhtkonnal?

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei saa kuidagi mööda päikesest ja tuulest, sest te olete esitanud igasuguseid kahtlusi. Minu teada on ka viide Riigikontrollile pidevalt olnud seotud kahtlusega, et see elektriyaam on mõttetu. See on ju teie väide. Ka sellesamas Eesti Päevalehe artiklis väitis teie erakonna esimees, et see jaam ei anna Eestile absoluutselt mitte midagi. Kohe tekib küsimus, millised on alternatiivid. Kuni selle ajani ei olnud ma aru saanud, millised on teie pakutavad alternatiivid, aga Eesti Päevalehe artiklist sain esimest korda aru, mida Eestile alternatiivina pakutakse: päikeseenergiat, avamere tuuleparke ja Vene gaasi. Ma tegin õhtu jooksul majanduslikud arvestused. Me kindlasti jätkame selle visiooni majandusliku arvutuse täpsustamist. Võrrelge seda: 4 miljardit eurot 300 megavati peale ning Vene gaas ja päikesepaneelid või biomassil baseeruv põlevkivijaam Narvas. Kumb on Eestile kasulik?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Energiajulgeolek on kahtlemata oluline teema ja kindlasti võib lõpmatuseni vaielda, kas suuremat energiajulgeolekut ja varustuskindlust tagavad paremini paljud väikejaamad üle Eesti või tagab seda üks suur jaam Narvas. Mõlemal variandil on kindlasti omad plussid ja miinused, hind on neist ainult üks komponent. Et lükata ümber kolleeg Sven Mikseri siin saalis esitatud väited, küsin, kas eksisteerib mingi põhjalik analüüs, mingi konkreetne dokument, millele viidates saate öelda, et te otsustasite, et paljude väikeste asemel on üks suur parim lahendus. Teiseks, kas te võite selgelt ja ühemõtteliselt kinnitada, et minister Juhan Parts ei ole mitte kuidagi seotud sellega, et Narva Elektriyaamade hanke võitis just see firma, mitte odavam pakkuja? Nii umbusalduse avaldamise algatajad kui ka saade "Pealtnägija" on sellele seosele viidanud.

Juhan Parts

Aitäh! Viimasele küsimusele, kas ma olin sellega seotud, on vastus selgelt eitav. Mis puudutab võimalikke muid tootmisvõimsusi ja Eesti perspektiive, siis kõige põhjalikum töö on tehtud siinsamas Riigikogus heakskiidetud energiamajanduse riikliku arengukavaga, mille lisas on toodud ka tootmisportfellide erinevad stsenaariumid. Kui palju on majanduslikult võimalik rajada nn hajutatud, väikseid elektri-tootmisjaamu ja mis see maksab? Teatud ulatuses on see võimalik. Kui te olete tähele pannud seda, mida me oleme viimase kolme aastaga saavutanud, siis teate, et siin on olnud märkimisväärne areng. Kuid tuleb arvestada seda, et inimesed elavad tänapäeval linnades, ning seda, milline on tööstuse ja majanduse elektritarve. Mustamäele ja Lasnamäele ei ole võimalik rajada nn hajutatud elektritootmisjaamu, lihtsalt ei ole võimalik. Jah, mõnes väiksemas kohas on see võimalik. Oluline küsimus on veel elektri ja sooja koostootmine, mille puhul on n-ö hajutatud võimalus Eestis tõsisemalt võetav. Me oleme siin viimase kolme-nelja aasta jooksul hästi palju saavutanud. Me oleme investeerinud Tallinna, Tartusse, Pärnusse ja väiksematesse maakonnalinnades-

se. Aga piiri paneb ette soojavajadus, mis on väga tugevalt ees. On veel jäänud mõned linnad, võib-olla natuke on võimalusi ka Tallinnas. Me saame sooja ja elektri koostootmise puhul rääkida võib-olla 50 megavati majanduslikust mõttekusest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Teie arvutusi kuulates muutus arusaadavaks teie väide, et tegite need arvutused õhtul. Ma usun, et te majandusministrina kindlasti teate, et konkurentsivõime elektri tootmises ei põhine ainult kapitaliinvesteeringul, vaid oleneb ka CO₂ hinnast ja kütusest, mida eri variantides kasutatakse. Ma küsin Riigikontrolli auditi kohta. Riigikontroll on öelnud: "Sesine praktika näitab selgelt, et kõige konkurentsivõimelisemad on süsinikuneutraalsed elektritootmisviisid ehk tuule-, päikese-, hüdrotuumaenergia. Seega jäävad nende piisavate võimsuste ning kõrge CO₂ kvoodi hinna korral põlevkivielektri tootjad nagu ka teised fossiilsetest kütustest elektri tootjad turult kõrvale." Kuidas te seda kommenteerite? Kas see on teie meelest ka mitteadekvaatne jutt?

Juhan Parts

Mul on siin üks graafik, mida kaugelt ei ole näha, aga ma võin pärast seda soovijatele jagada. Siin on välja toodud kümne elektritootmisvõimaluse tootmise omahind, kus lisaks kapitalikuludele on arvestatud kütuseid, võimalikke keskkonnamakse, CO₂, opereerimis- ja muud kulusid. Ma ei tea, millisest võimalusest räägib Riigikontroll. Kui me võtame aluseks CO₂ hinna, isegi kaks korda suurema, kui on praegune turuhind, siis kõiki kulutusi, nii kapitali- kui ka jooksvaid kulutusi arvesse võttes on tegelikult selle uue põlevkiviploki tootmise omahind kõige odavam, kui rääkida uutest investeeringutest. Näiteks, vaatame võrdlust teie pakutud visiooniga päikeseenergia kasutamise kohta Eesti Vabariigis. Päikeseenergia hind, nagu me võime praegu kalkuleerida, oleks 160 eurot megavatt-tunni pealt, millest suure osa moodustaks kapitalikulu ja umbes 15 eurot oleks muutuvkulu. Põlevkiviploki puhul räägime ligi kolm korda madalamast tootmise omahinnast, isegi arvestades

kõrgema CO₂ hinnaga, kui on praegune turuhind Euroopas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud härra minister! Kui Eesti Energia oma uued hinnapaketid välja käis, siis olite ka teie üllatunud, et hinnad on väga kõrged. Kuidas see teile kui riigifirma Eesti Energia omaniku esindajale, kelle vastutusalas firma tegutseb, sai nii suure üllatusena tulla?

Juhan Parts

Aitäh! See on ettevõtte vastutus, kuidas nad avatud turul tegutsevad. Pigem oli minu reaktsioon tingitud kommunikatsiooni väikesest mahust, arvestades, et Eesti Energia väljub teatud privilegeeritud seisundist oma tarbijate suhtes. Me oleme olukorras, kus tarbija vajab maksimaalselt informatsiooni, lihtsat informatsiooni, võib-olla vähem turuosalise väga professionaalset juttu. Eesti Energial on natukene suurem kohustus püüda seda kõike seletada. Eesti Energia teab, et selline oli minu ootus. Teistelt turuosalistelt me seda oodata ei saa. See jutt ei tähenda, et riik, Tarbijakaitseamet ja Konkurentsiamet ei peaks oma tööd tegema, aga ma arvan, et ka turuosalistel on oluline vastutus. Lõpuks suhtlevad tarbijaga kõige rohkem ju nemad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Minu arusaam ja seisukohad tulenevad Riigikontrolli auditist. Riigikontrolli audit on uute põlevkivijaamade ehitamise suhtes hästi kriitiline. Riigikontroll juhtis ka enne lepingu sõlmimist teatud aspektidele tähelepanu. Ma küsin: härra minister, kas te üldse usute Eesti Riigikontrolli?

Juhan Parts

Aitäh! Ma usun Eesti Riigikontrolli auditit, aga see, millele te viitate, on, muide, Riigikontrolli ülevaade. Ma loodan, et targa inimesena te teate, mis vahe on auditil, mis ba-

seerub väga selgetel metoodilistel nõudmistel, millest tuletatakse teatud seisukohti, ja ülevaated. Eriti oluline on, et iga inimene, kes võtab seisukoha ühe või teise investeringu tasuvuse kohta, peab suutma esitada oma sõltumatu tasuvusarvestuse või kritiseerida selle tasuvusarvestuse komponente, mille põhjal otsustajad on otsuse vastu võtnud. Kui lihtsalt kõhutunde pealt öeldakse, kas see on majanduslikult kasulik või mitte, siis ei saa seda väga usutavaks pidada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Me oleme nii siin saalis kui ka väljaspool Riigikogu juba aastaid korduvalt tõstatanud küsimuse, mis saab siis, kui elektri hind 2013. aastal järsult tõuseb. Valitsus nii teie kui ka peaministri isikus on siiani tegelikult hinnatõusu sisuliselt eitanud. Mul oli täna hea meel kuulda, et lõpuks ometi oleme hakanud küsimusega sisuliselt tegelema. Te väitsite Denniss Boroditšile, et teil on viis meetet, kuidas aidata neid, kes võivad hätta sattuda. Kas hätta sattuda võivad sotsiaalsed grupid on kindlaks tehtud ja mis on need viis konkreetset meetet, mismoodi valitsus soovib elektri hinna tõusu pehmemendada?

Juhan Parts

Aitäh! Ma loodan, et mu kolleeg sotsiaalminister juba vastas esmaspäeval sellele küsimusele. Te olete loodetavasti sellega kursis. Me rääkisime toimetulekutoetustest. Vaadake järgmise aasta riigieelarvet. Ega me ilmaasjata ei tõsta töötü abiraha umbes 60 eurost 140 euroni kuus, ega me ilmaasjata ei pea vajalikuks laiapõhjaliselt suurendada riigieelarvest otseselt või kaudselt palka saavate inimeste töötasu, ega me ilmaasjata ei seisa selle eest, et pensionid tõuseksid vähemalt 5%, rohkem, kui ka kõige karmima elektri hinna prognoosi puhul oleks inflatsiooni mõju, jne. Need ongi need meetmed. Lisaks minu mainitud taastuvenergia tasu vähendamine. Teie küsimuses sisalduv ettekujutus, et kuskil juhtme otsas on mingisugune diktaator, kes annab teile poliitilist elektrit, näitab, et see on valele publikule esitatud küsimus. Sellist valitsust praegu või-

mul ei ole. Jah, me peame kaugemas perspektiivis elektriturust avamist Eesti tarbijale väga kasulikuks. Me usume, et kui me ka paljudes teistes sektorites suudame rakendada n-ö läbi- paistvat, avatud turgu, siis kaugemas perspektiivis me saame tarbija seisukohast kõige parema hinna. Ma olen selles täiesti veendunud. Üleminek võib olla raske, see võib olla seotud hirmude ja ebakindlusega, aga ma usun, et me saame nendest üle.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Härra minister! Elektrituruseadus sätestab konkreetset, et juhul kui energiasüsteemis on tootmisestruktuuride võimsuse varu väiksem, kui vaja, korraldab Konkurentsiamet tarbijatõhususe rahuldamiseks konkursi uute tootmisestruktuuride ehitamiseks. Selle asemel, et erinevad tootjad oleksid pakkunud mitmesuguseid lahendusi varustuskindluse tagamiseks, sundisite teie Eesti Energiale peale ebamõistliku investeringu põlevkivielektrijaama rajamiseks. Miks ei täidetud seadust ega korraldatud konkurssi uute tootmisestruktuuride rajamiseks, nii et erinevad tootmistehnoloogiad ja kütused oleksid saanud võrdsetel alustel konkureerida põlevkivi ja Eesti Energiaga?

Juhan Parts

Te ei tsiteerinud vist mitte väga õiget seaduspärgalat. See seaduspärgalat on mõeldud selleks puhuks, kui mitte keegi tootmisvõimsustesse ei investeerinud. Praegu peab Eesti Energia saama ettevõttena hakkama avaneval või juba avatud Põhjala ja Baltikumi elektriturul. Iga ettevõtte võib Eestisse investeerida ja teha siia elektrijaama, kas siis kivisõejaama või tuuma- jaama. Päikesepaneele võib siia paigutada nii palju kui kulub. Mitte keegi seda ei takista, ei võrgueeskiri ega elektrituruseadus. Tehtagu kas või kohe. Ei ole vaja valitsuse palvet ega valitsuse andamist. Aga näed, mitte keegi ei investeerinud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Härra minister! Küsin nende perede ja üksikisikute kohta, kes satuvad peale elektri hinna tõusu toimetulekutoetuse saajate hulka. Pension tõuseb aasta neljandal kuul ehk aprillis. Kuidas ja kui pikalt on võimalik üksikul inimesel toime tulla 76 euroga, osta selle eest ravimeid ja toitu? Kuidas saab 199 euroga hakkama kolmeliikmeline pere, näiteks ema või isa kahe lapsega, kui lapsed tuleb kooli saata ja maksta toidukulud? Mis te arvate, kui pikalt sellise toimetulekupiiri korral toime tulla, kui seda 2013. aastal ei tõsteta, nagu paistab?

Juhan Parts

Aitäh! See on hoopis teine küsimus. Toimetulekupiiri tõstmine, ma arvan, väljub praeguse arutelu raamest. Milline võiks olla mõistlik toimetulekupiir? Loomulikult peame olema riigina suutelised seda tõstma, lähtuvalt tegelikest vajadustest. Ma arvan, et see on meie kõigi seisukoht ja sellega tuleb tegelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra minister! Te nimetasite ühte meie hulka kuuluvat sotsiaaldemokraati katkiseks grammofoniks. Küsin: kas konservatiiv Juhan Parts on tõesti energia vallas riigimees, kelle käitumine on Eesti inimeste huvides ja täiesti riigimehelik?

Juhan Parts

Jah, ma arvan küll. Kuid ma ei öelnud ühegi inimese kohta "katkine grammofon". Te tõlgendasite mind valesti.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud minister! Ma väljun elektriteemast ja küsin riigi investeringute kohta. Umbusaldusavaldusele allakirjutanud heidavad ette, et kabineti istungile, kus arutati Eesti Energia investeringuid, esitati materjalid liiga hilja. Ka Eesti Raudtee erastamise arutelule viis aastat tagasi esitati materjalid vahetult enne istungit. Aga mul on teile selline küsimus.

Teie olite või vähemalt teie erakond oli väga kriitiline Eesti Raudtee aktsiate tagasiostmise investeringu suhtes. Selle maht oli praeguses vääringus 150 miljonit eurot. Kuidas te praeguste teadmiste põhjal hindate Eesti Raudtee aktsiatesse tehtud hiigelinvesteringuid, mis tehti viis-kuus aastat tagasi? Küsimus on õigustatud, sest ka Eesti Energia investeringute efektiivsust saab hinnata aastaid hiljem.

Juhan Parts

Aitäh! Raske on hinnata, eks tulevik näitab. Väga palju sõltub sellest, kuidas me suudame koos töötada ja leida raudteevedudeks uusi võimalusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Te väitsite, et te ei olnud kursis selle firma taustaga, kellega sõlmiti 650 miljoni euro suurune leping põlevkivielektriijaama plokkide rajamiseks, ega teadnud, et seda firmat on süüdistatud nii korruptsioonis kui ka altkäemaksu andmises. Ka kunagine kultuuriminister Signe Kivi ei teadnud, et kultuurkapitalist oli 8,5 miljonit krooni kadunud, ometi võttis ta poliitilise vastutuse. Täpselt samamoodi ei teadnud kunagi Tiit Tammsaar, et viljasalvest oli vili kadunud, ometi võttis ta poliitilise vastutuse. Kas te selles kontekstis näete endal mingisugust süüd ja kas te kavatsete midagi ette võtta, et kanda poliitilist vastutust?

Juhan Parts

Te viitate telesaatele. Ma tõesti ei teadnud Alstomi kohta tehtud Šveitsi kohtu otsust, millele lugupeetud härra Saar viitas. Ma ei tea, kas ma peaksin võtma poliitilise vastutuse selle eest, et ma ei tea kõikide ettevõtete, eriti suurettevõtete kohta üle maailma tehtud kohtuotsuseid. Aga seda Šveitsi kohtu otsust ma tõesti ei teadnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Riigiettevõtte korraldab riigihanget ja saab kaks pakkumist. Ta leiab, et ei üks ega

teine pakkumine ei vasta tingimustele. Milline riigihangete seaduse paragrahv annab üldkoosolekule ehk ministrile või Vabariigi Valitsusele õiguse see otsus ümber teha?

Juhan Parts

Aitäh! Ei minister ega Vabariigi Valitsus ei ole riigihangete seaduse kohaselt tegelikult hankija. Te teate suurepäraselt, et see nn riigiettevõtte ehk riigile kuuluv äriühing tegutseb äriseadustiku raames. Minister on seal üldkoosolek. Üldkoosolekul on väga selged – muide, need on siin saalis teie fikseeritud – õigused ja kohustused, samamoodi on need ka Vabariigi Valitsusel. Kordan veel kord, et valitsus ei tegelnud riigihanke küsimusega, vaid valitsus tegeles ettevõtte palvel omaniku ühe selge kohustusena sellega, kuidas saavutada ühe kavandatud investeeringu, mis baseerub veel kõrgema omaniku esindaja ehk Riigikogu kinnitatud arengukaval, pikaajaline mõistlik majanduslik tootlus. See oli see küsimus, millega Vabariigi Valitsus tegeles ja mille kohta andis majandusminister üldkoosolekuna suunise.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Nagu paljud teised vaatasin eile ka "Foorumi" saadet ja nägin, kuidas te ärritusite, kui kolleeg Saar näitas teile lepingut "Kodukulud alla!". Te seletasite, et teist on valesti aru saadud. Kas te saate, palun, veel kord n-ö inimkeeles rääkida, kuidas teie lubadus kodukulusid alandada täitub ja millal see kajastub inimeste kommunaalkulude arvetes?

Juhan Parts

Aitäh! Hea küsimus! Vaadake minu erakonna valimisprogrammi, kus kirjutatakse loosung "Kodukulud alla!" lahti. Selle esimene ja kõige olulisem punkt puudutab kõige suuremat kodukulu ehk küttekulusid. Praegu on meie elamufondi kõige keerulisem probleem see, et küttekulud on normaalsest kaks korda suuremad. Selleks et küttekulusid alandada, peame tegema investeeringuid. Enamik elamufondist, korteritest kuulub eraomanikele. Me teame, et küttekulude alandamine ei ole väga lihtne.

Selle tõttu pakkusime variandi, et riik käivitab toetusprogrammi, et oleks võimalik selliseid investeeringuid teha. Juba sajad kortermajad on seda programmi kasutanud. Keskmiselt on küttekulud vähenenud 50%. Seda tähendabki see "Kodukulud alla!". Jah, see ülesanne, mis minu arvates seisab kogu Eesti rahva ees, on keeruline. Viie kuni kümne aasta jooksul tuleb meie elamufond viia sellisele tasemele, et me lõpetaksime raiskamise. Kui inimene investeerib oma kodusse riigi toel, siis lisaks sellele, et investeeringu teostamise hetkest vähenevad küttekulud (sõltuvalt majast vähem või rohkem, kuid suurusjärgus kaks korda), suurendame selle inimese kodu väärtust kinnisvaraturul. Kui see investeering tehakse korrektselt, siis me parandame kindlasti korterite sisekliimat. Ma olen täiesti veendunud, et sellel on väga suur mõju inimeste tervisele. Seda tähendabki meie loosung "Kodukulud alla!". Teie püüate väita, justkui IRL tahaks käituda vastupidi turumajanduse põhimõtetele. Sellist asja ei ole me lubanud. Ärge kirjutage meie arvele seda, mida me ei ole lubanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab firma Alstomi toimetamist teistes riikides. Paljudes riikides, sh mõnes Euroopa Liidu riigis, on Alstom süüdi mõistetud mitmes riigihangetega seotud süüteoos. Siin viidati Šveitsi kohtu otsusele. Riigihangete seaduse § 38 kohaselt ei sõlmi hankija hankelepingut isikuga ja kõrvaldab hankemenetlusest pakkuja või taotleja, keda on kriminaal- või väärteomenetluses karistatud, sh riigihangete nõuete rikumise, kelmuse, ametialaste, rahapesualaste või maksualaste süütegude toimepanemise eest, ja kelle karistusandmed ei ole karistusregistri seaduse kohaselt karistusregistrist kustutatud või karistus on tema elu- või asukohariigi õigusaktide alusel kehtiv. Siit tuleneb minu küsimus. Te ütlesite, et hanke tegemisel ei rikutud seadust. Kas riigihangete seaduse § 38 ei ole siis piisavalt oluline, kui te siin sellise seisukohaga esinesite?

Juhan Parts

Ma olen üsna veendunud, et kindlasti on hankija ka seda paragrahvi hanke läbiviimisel arvestanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud minister! Teie enesekindlus on imetusväärne. Siiski teeks nii teile kui ka kogu sellele saalile au, kui te aeg-ajalt aktsepteeriksite seda, et maailmas on ka teistsuguseid arvamusi kui teie ainuõige arvamus. Tulles oma küsimuse juurde, jätkan sealt, kus Jevgeni Ossinovski lõpetas. Te väitsite eile õhtul telesaates, et andes Eesti Energiale suuniseid hankelepingu sõlmimiseks, te ei teadnud seda, et see võib olla vastuolus seadusega, ega seda, et Alstom on mitmes riigis uurimise all. Täna püüate väita, et te ei teadnud ainult seda, et Šveitsis on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus. Kuidas asi tegelikult on? Kas te eile õhtul Eesti Televisiooni otsesaates olite ebatäpne või hämasite teadlikult? Kas te võite seda enda meeltesegadust natuke põhjalikumalt kirjeldada?

Juhan Parts

Aitäh! Oma arust ei olnud ma sugugi meeltesegaduses. Aga veel kord ütlen, et nagu ma mäletan, te esitasite ühe küsimuse, milles oli viis väidet. Loomulikult vastab korrektne vastaja viimasele väitele. Teie viimane väide oli, et Alstomi kohta on Šveitsi kohus teinud otsuse. Ma ei teadnud, et Alstomi kohta selline otsus oli tehtud. Kui ma hakkasin teie küsimusele edasi vastama, tulin ma põhiküsimuse juurde, mida te ka täna püüate Eesti rahvale selgeks teha. Te nimelt väidate, et riigihangete seadust on rikutud. Ma kommenteerisin telesaates n-ö riigihangete seaduse aspekti. See on korrektne väide. Ma arvan, et see oli hea, elav telesaade. Minu arust oli see väga loomulik ja inimlik käitumine väitluse puhul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma tulen korra tagasi kodukulude kontrolli alla võtmi-

se juurde. Tõepoolest, küttekulusid saab vähendada majade renoveerimise teel. Kuid kas teile on ikkagi arusaadav, et kui maja renoveeritakse, siis tekib majaanikele laenukulu? Meie magalarajoonides, kus see probleem on kõige suurem, elavad valdavalt inimesed, kes said oma korteri 40 aastat tagasi ja kes ei ole enam keskealised, vaid sageli vanemad. Nad kardavad seda laenukulu ja seetõttu maksavad pigem kinni suuri küttearveid. Millist lahendust te pakute, et inimeste laenukulusid vähendada?

Juhan Parts

Aitäh! See sõltub kortermajast. Kui vaadata teostatud renoveerimisprojekte, siis üsna tavalised on need juhtumid, kus renoveerimise tulemusena alanenud küttekulud ja renoveerimiseks võetud laen on ühes suurusjärgus. Kui korteriühistu on käitunud heaperemehelikult ja korjanud aastate jooksul amortisatsioonifondi raha, siis tegelikult saab remonti teha nii, et inimestele lisalaenukoormust ei teki. Jah, vastab tõele, et mingi aja jooksul, sõltuvalt laenuvõtmise aja pikkusest, võib korteriühistu laenukoormus suureneda, aga küttekulud vähenavad. See on kindlasti kasulikum kui kümneid aastaid jätkata suurte küttekulude maksmist. See, et renoveerimistoetuse abil peaks pere-eelarve rahavoog suure tõenäosusega niimoodi kujunema, on väga oluline komponent, miks valitsus on rakendanud seda toetusprogrammi, mille abil me rahastame projekti energiaefektiivsusest sõltuvalt 15%, 25% või 35% renoveerimisprojekti maksumusest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Tulenevalt teie pisut põiklevast vastusest kolleeg Eiki Nestorile tahan selguse huvides üle küsida. Kas te andsite Eesti Energia nõukogule selge suunise sõlmida Alstomiga leping?

Juhan Parts

Minu teada on see aktsionäride üldkoosoleku otsus avalikult kättesaadav. Mul ei ole seda kaasas, aga see suunis kõlas umbes niimoodi: anda nõusolek selle investeeringu tegemiseks. Ma ei mäleta seda sõnastust täpsemalt. See

baseerub äriseadustiku paragrahvil, mis sellist situatsiooni reguleerib. Ettevõtte nõukogul ja juhatusel on õigus teatud otsuste langetamiseks pöörduda aktsionäride poole. Ilma nõukogu ja juhatuse pöördumiseta ei ole aktsionäridel võimalik ühepoolselt sellist suunist anda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Ka minu küsimus puudutab seda n-ö suunist, mis tegelikult oli antud väga selgelt käsu vormis. See on täiesti avalik ja igäüks saab seda lugeda. Mõistagi on teil omaniku esindajana õigus seda n-ö käsku nõukogule anda. Aga kui tavapärane see on? Kas teil on oma ametis oldud aja jooksul tulnud ka teistele nõukogudele ette kirjutada, missuguseid lepinguid sõlmida ja missuguseid mitte?

Juhan Parts

Sellises suuruses investeringu kohta suunise andmine on kindlasti üsna ebatavaline, sest selliseid investeringuid tehakse väga vähe.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Teema on väga aktuaalne ja kindlasti peab siin vaatama kaugemale kui 10 või 15 aastat. Kas me Eesti elektrienergiaga varustamisel oleme läinud seda teed, et meie areng on kooskõlas Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika eesmärkidega, mille järgi tuleb 2015. aastaks CO₂ heitmeid vähendada üle 90%?

Juhan Parts

Aitäh! Te mõtlesite tõenäoliselt 2050. aastat. Juhin tähelepanu, et tulenevalt investeringutoetusest võib öelda, et Euroopa Liidu keskkonnadirektoraat ja kliimadirektoraat on selle investeringu heaks kiitnud. Ma usun, et see on üsna oluline heakskiit. Nagu ma oma avasõnavõtus ütlesin, võrreldes töötavate jaamadega on see oluliselt parem variant nii keskkonna kui ka kliima aspektist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Eestis on *circa* 40 miljonit ruutmeetrit elamis-pinda, millest viimase kümne aasta jooksul on KredExi meetmete toel renoveeritud 2%. Samas tempos jätkates kuluks olemasolevatele elamutele tiiru pealetegemiseks üle saja aasta. Mulle tundub, et meil ja meie kodudel ei ole aega nii kaua oodata, seda nii tõusvate energiahindade kui ka vanade elamute üha halveneva ehitusliku seisukorra tõttu. KredExi programmid on praeguseks puudutanud üksnes 1–2% Eesti leibkondadest ning paraku on toetusraha juba ammendatud. Kust te võtate julguse väita, et viie kuni kümne aastaga saab suur osa Eesti elamutest renoveeritud ja soojustatud? Kui palju raha kuluks selleks, et see kõik tõesti teoks teha?

Juhan Parts

Aitäh! Ma tahan uskuda, et eeskuju nakkab. Me elame suhteliselt unikaalses olukorras, kus umbes 97% elamufondist kuulub eraisikutele. See tuleneb korterite erastamise reformist, mida me 1990. aastate alguses tegime. Ma usun, et me oleme faasis, kus tuleb pakkuda inimestele eeskuju. Eesti inimesed on väga hakkajad ja kui nad näevad kasu, siis ma olen täiesti kindel, et nad on valmis oma kodusse investeerima. Niikaua, kuni see asi muutub massiliseks, on riigil kindlasti mõistlik n-ö lahti hoida toetusprogramme, mis hästi töötavad ja motiveerivad korteriühistuid investeringuid tegema. Ma ei ütle, et riik peaks seda toetusprogrammi pakkuma seni, kuni viimne kui üks elamisväärne kortermaja on muudetud soojapidavaks. Aga senimaani, kuni tempo, nagu te ütlesite, võiks olla kiirem, tuleks igal juhul seda teemat üleval hoida, inimesi teavitada ja toetada. Me kavatsame sellega jätkata. Ma ütlesin, et viis kuni kümme aastat on aeg, mil riik peaks olema valmis neid toetusprogramme pakkuma. Siis me jõuame sellisele tasemele, kus inimesed juba ise teevad neid investeringuid, sest need on neile väga kasulikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Seoses Alstomi tegevusega uuritakse rahapesu- ja pistisejuhtumeid Šveitsis, Suurbritannias, USA-s, Prantsusmaal ja Lätis. Kas te võite, käsi südamel, kinnitada, et midagi sellist Eestis ette ei tule?

Juhan Parts

Jah, ma usun küll.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marko Pomerants!

Marko Pomerants

Lugupeetud juhataja! Lugupeetav minister! Kuidas sa selgitad paradoksi, et umbusaldajad on siin sinu poole korduvalt pöördunud kui hea ministri poole? Kas selles võib olla ihalust väga hea majandus- ja kommunikatsiooniministri järele?

Juhan Parts

Eks sellele annab vastuse ajalugu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Veel hea minister! Te olete väitnud, et te ei teadnud Alstomi varasemast taustast Euroopas. Kuid ma pean teid kurvastama, et see ei vabasta teid vastutusest, kuna riigihangete seaduse § 39 järgi on hanke läbiviijal kohustus kontrollida osaleja tausta. Kas te väidate, et hanke läbiviimisel jäeti see seaduse nõue täitmata, ja kui jäeti, kes siis peab vastutama, kas teie või Eesti Energia juhtkond?

Juhan Parts

Aitäh! Ma olen sellele küsimusele vist juba vastanud. Teie olete minu teada ju jurist ja peaksite teadma, et riigihangete seaduse kohaselt ei ole mina selles protsessis hankija.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on elektri hinna kohta. Sa oled

enamiku ajast sellel sajandil kuulunud valituse koosseisu ja ehk oskad mulle ühte asja meelde tuletada. Kas ma mäletan õigesti, et 2007. aastal, kui Riigikogu võttis vastu seaduse elektriaktsiisi kohta, oli selle kirglik eestkõneleja tollaegne rahandusminister, sotsiaaldemokraat Ivari Padar?

Juhan Parts

Jah, see oli nii. Aga ma tahaksin Ivari Padarit kaitsta, kui sa lubad. Ma usun, et see, et me suudame praeguses Euroopas oma lubadustest korrektselt kinni pidada, on eeskuju vääriv. Ivari Padar oli sõnapidaja mees. Selle kohustuse, mis Eesti Riigikogu oli Euroopa Liiduga liitumisel võtnud, võttis ta oma õlgadele ja vedas läbi selle saali, hoolimata tõenäoliselt oma erakonna vastuseisust. Küllap ta sellepärast maha võetigi. (Naer.)

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Hea Juhan! Sinu masendusliikmena tahan teada, kas sa tõesti ei soovi tulla siia teise ritta minu asemele Liisa kõrvale.

Juhan Parts

Mul ei ole õigust oma tööandja ees tunnistada, et ma seda soovin. Praegu on meie kohustus vedada Eesti majandust ja loomulikult tuleb seda kohustust täita.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Meri!

Mart Meri

Aitäh! Härra minister! Te jätsite Andres Anvelti küsimusele vastamata. Küsimus oli selle kohta, et riigihangete seadus ütleb väga selgelt, et osaleja tausta tuleb kontrollida. Minu küsimus on väga lihtne: kes seda tausta peab kontrollima, kas üldkoosolek teie isikus või Eesti Energia juhatas, ja kes vastutab?

Juhan Parts

Riigihangete seaduse kohaselt on hankijaks ju ettevõtte, juriidiline isik. Ettevõttes on erinevad organid: juhatas, nõukogu, üldkoosolek. Nende pädevus on ülitäpselt kindlaks määratud äriseadustikus ja riigi äriühingu puhul

lisaks riigivaraseaduses. Selline hankeprotsess on ikkagi tegevjuhtkonna ülesanne ja vastutus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea minister! Umbusaldusavaldusel on kahte liiki põhjuseid: teie kui nn hea ministri vastutusala, energeetika ja selle võimalik areng ning see, kuidas inimesed alates 1. jaanuarist hakkama saavad. Loomulikult on selge, et me ei saa turuhinda muuta, küll aga saab riik väga selgelt mõjutada aktsiisi, käibemaksu ja taastuvenergia tasu. Te olete rääkinud taastuvenergia tasust. Miks ei ole te valmis astuma ühtegi sammu inimeste abistamiseks, muutma aktsiisi ja käibemaksu?

Juhan Parts

Aitäh! Kui me teeksime nende maksude puhul erandi, siis laieneks see ju kõigile. Ka nendele, kes seda majandusliku toimetuleku seisukohast tõenäoliselt ei vaja. Kui me teeme sellise erandi, siis vähenevad riigieelarve tulud. Kui riigieelarve tulud vähenevad, siis vähenevad võimalused tõsta pensione, õpetajate palka, suurendada lastetoetusi, töötu abiraha ja kõiki muid selliseid asju, millega saab toetada inimesi, kellel on majanduslikult keeruline toime tulla. See on see põhjus. Efektivsem on toetada otsetoetustega kui teha üldisi erandeid kaudsetes maksudes. See on rahanduses ja maksundusteoorias sada korda ära tõestatud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! Kui peaks selguma, et riigihangete seadust on siiski rikutud, kes siis peaks tagasi astuma? Kas Sandor Liive?

Juhan Parts

Kui see selgub – sõltub sellest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud minister! Kaks kolmandikku elektriarest on mõjutatud poliitilistest otsustest. Te mainisite, et te kavatsete Riigikogule esitada taastuvenergia tasu käsitleva eelnõu. Ajaleht Postimees on seda eelnõu analüüsinud ja öelnud, et kui jätta välja Eesti Energia, siis kõigile teistele taastuvenergia tootjatele jäävad taastuvenergia toetused ka prognoositava avatud turu börsihinna puhul niisama suureks kui praegu. Te olete olnud elektriaktsiisi Euroopas kehtestatud miinimumtasemele alandamise vastu. Aga ometi näitavad minu arvutused, et elektriaktsiisi alandamise korral oleks leibkondade võit kolm korda suurem kui teie pakutud taastuvenergia tasu vähendamise korral. Kui palju üks leibkond järgmisel aastal taastuvenergia tasu vähendamisest võidab? Minu arvutused ütlevad, et võit aastas ühe leibkonna kohta on viis eurot.

Juhan Parts

Aitäh! See sõltub sellest, kui palju leibkond elektrit tarbib. Kui leibkond tarbib väga palju elektrit, siis tuleb ka taastuvenergia tasu suhteliselt palju maksta, kui tarbib väga vähe, siis tuleb ka seda tasu väga vähe maksta. See sõltub otseselt elektri tarbimisest. Aga ma kasutan võimalust ja õiendan paari teie küsimuse sissejuhatuses kõlanud väidet. Te ütlesite, et kaks kolmandikku elektri hinnast sõltub poliitilistest otsustest. Ei sõltu. Mina küll ei tahaks näha sellist riiki, kus võrguteenus oleks poliitiliselt korraldatav. Võrguteenus on väga oluline majandustegevus, mida reguleerivad, muide, väga põhjalikud reeglid, mis teie olete siin kehtestanud. Nende põhimõtete järgi arendatakse jaotusvõrku ja ka põhivõrku. See ei sõltu selles mõttes poliitilistest otsustest. Kui te ei taha muidugi ajada sellist poliitikat, et need ettevõtted natsionaliseerida ja moodustada eraldi võrguministerium, kes riigieelarve rahast hakkab neid ülal pidama. Ma arvan, et see ei ole mõistlik plaan. Teiseks, te väitsite taastuvenergia tasu kohta, et olemasolevad investorid justkui ei kaota midagi. Ma ei ole sellega sugugi nõus. Minu arvates tasus taastuvenergia investoritega kokkuleppele minna sellepärast, et neil oli valmisolek teha väga põhimõtteline, kaugeleulatav muudatus: siduda taastuvenergia toetus lahti n-ö absoluutsest, seadusesse kirjutatud numbrist ja siduda see toetus turuhin-

naga. Vaatame turuhinda. Kui see on üle 39 euro megavatt-tunni eest, siis tegelikult hakkab see nendel ettevõtetel omakorda taastuenergia toetust vähendama. Investorid arvestasid riigi soovi, nad loobusid, kui te tahate sellist terminit kasutada, liigkasumist. Tegelikult annab see väga hea puhvri ka tarbijatele taastuenergia tasu alandamiseks, kui elektri hind börsil peaks tõusma üle 40 euro megavatt-tunni eest. Ma loodan, et te saite mu mõttekäigust aru. Vaatame eelmise aasta keskmist börsihinda nendele elektritarbijatele, kes olid juba avatul turul. See oli umbes 42 eurot megavatt-tunni eest. Teisisõnu: kui samasugune keskmine hind on järgmisel aastal, siis nad loobuvad reaalsest taastuenergia tasust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Vastates Kadri Simsoni küsimusele, te alustasite vastust sellega, et leibkondadele sõltub energia hinna tõus sellest, kui palju nad energiat tarbivad. Kas sellest võib välja lugeda teie sõnumi inimestele, millega võikski kokku võtta teie tegevuse ministrina, et inimesed peaksid vähem energiat tarbima?

Juhan Parts

Ei, kindlasti mitte. Ma arvan, et inimesed peaksid tarbima energiat säästlikult. Ära ei pea jätma midagi, mis on vajalik, aga ma arvan, et energiat raisata ei ole mõtet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Küsin veidi informatsioonilise küsimuse, mis ikkagi väga seondub täna arutatava temaga. Millest tulenevalt on väga paljud inimesed rääkinud meile siin ja miks on igal pool meedias üritatud väita, et meie naaberriigis Soomes on elektrienergia samas hinnas ja mõnikord hoopis odavam kui Eesti Vabariigis? Kes või mis selles "süüdi" võiks olla?

Juhan Parts

Aitäh! Ma julgen selles väites kahelda. Kui me võrdleme keskmisi Põhjala elektribörsi hindu Soome ja Eesti piirkonnas, siis keskmised börsihinnad on Soomes mõnevõrra kõrgemad. Võib olla perioode, kui eri piirkondades võivad olla üsna suured hinnavahed. Selle me õpime kõik tarbijatena kindlasti ära. Piirkondade hinnad mõjuvad ka vastastikku, aga ei tasu kunagi vaadata börsihinda väga lühikese aja jooksul.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ilmselt on nii, et te lahkute paari tunni pärast siit saalist majandus- ja kommunikatsiooniministrina ning jätkate oma tööd. Kuid arvesse võttes kõike seda, mis on toimunud, ja arvesse võttes ka seda, mis toimub praegu siin saalis, öelge, kas siin on olnud teie jaoks midagi õpetlikku. Kui on, siis milles see seisneb?

Juhan Parts

Hea küsimus! Kui see asi on lõppenud, siis teen ma sellest kokkuvõtte ja olen valmis teile eraldi vastama.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Alustame läbirääkimisi. Esimesena palun kõnepulti kolleeg Urve Palo Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Urve Palo

Tere päevast, austatud esimees! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid umbusaldavad majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi, kuna ta on kaotanud usalduse, et oma ametipostil edasi tegutseda. Seda mitmel põhjusel.

Esiteks. Endine riigikontrolör ei pea suurt midagi õigusriigi reeglitest ja arvab, et õigusriiki iseloomustav ütlus *non rex est lex, sed lex est rex* (mitte kuningas ei ole seadus, vaid seadus on kuningas) tema kohta ei kehti. Sotsiaaldemokraadid nii ei arva. Me oleme veendunud, et Eesti Vabariik on õigusriik ja siin kehtivad ühesugused seadused kõigile. Ministril, esin-

dades üldkoosolekut, ei ole õigusriigi reeglite kohaselt õigust anda ebaseaduslike korraldusi ja survestada äriühingu nõukogu ega juhatust. Majandusminister Juhan Parts pidi olema teadlik, et Alstomiga põlevkivielektrijaama ploki rajamiseks sõlmitud lepingus rikutakse nii riigihangete seaduse kui ka karistusseadustiku sätteid, sh riigihangete seaduse § 38 sätteid. Hoolimata sellest survestas minister Eesti Energiat, et see sõlmiks Alstomiga 650 miljoni euro suuruse lepingu.

Teiseks. Otsuse tagajärjel ehitatakse põlevkivielektrijaama esimene plokk, mille võimsus on 300 megavatti ja kus toodetava elektrienergia omahind ei ole vabal turul konkurentsivõimeline, kuna põlevkivielektri tootmine saastab väga keskkonda. Rajatavad elektrijaamad peavad selleks, et olla avatud elektriturul konkurentsivõimelised, võimalikult vähe süsinikku ja saasteaineid keskkonda paiskama. Seega toob vajadus hankida tulevikus põlevkivielektri tootmise katteks CO₂ kvooti kaasa järjest suuremad kulud, mis hakkavad kajastuma ka elektrienergia hinnas. Teame, et Euroopa Komisjon survestab CO₂ kvootide hindu lausa neljakordistama. Eesti tarbija jaoks tähendab see lihtsustatult öeldes seda, et kuigi tulevikus põlevkivielektrienergia turul konkurentsivõimeline ei ole, peame meie ometi kinni maksma kahe põlevkiviploki ehituseks kulunud miljardi euro suuruse investeeringu ning selle hilisema amortisatsiooni- ja ülalpidamiskulud. Seda hoolimata sellest, et tehased ei tööta ja elektrit ostetakse mujalt.

Sotsiaaldemokraadid on korduvalt juhtinud majandusministri tähelepanu sellele, et põlevkivielekter ei ole Euroopa Liidu karmi kliimapoliitika tõttu tulevikus konkurentsivõimeline. Seda on tunnistanud ka Eesti Energia juhtkond ja isegi paljud koalitsioonierakondade juhtpoliitikud.

Palun lisaaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Urve Palo

Ometi on majandusminister Juhan Parts otsustanud mängida Vene ruletti, andes hiiglaslike investeeringule rohelise tee, lootuses, et ehk läheb õnneks. Seda ei saa kuidagi nimetada riigimehelikuks käitumiseks. Kiirustades

ja läbi mõtlemata tehtud ning reaalsust eiravad otsused lähevad Eesti inimestele kalliks maksma. Majandusminister on võtnud vastutuse, mida ta tegelikult kanda ei jaksa. Vaevalt et minister on võimeline aastate pärast riigikassasse tagasi maksma ilmaasjata kulutatud summad, mida on 650 miljonit eurot ehk 10 miljardit krooni. Tekib küsimus, miks majandusminister, kes räägib pidevalt vajadusest kärpida ja kokku hoida, on valmis külvama tuulde ligi miljard eurot.

Majanduslikult kahjulikke otsuseid on põhjendatud vajadusega saavutada energiasuureolek. Samas ignoreeritakse odavamaid ning majanduslikult jätkusuutlikumaid viise sama eesmärgi saavutamiseks ja tõsiasi, et hiiglaslik investeering asub Venemaa piiri vahetus läheduses.

Kolmandaks. Majandusminister ei ole midagi ette võtnud, et aidata leevendada uuel aastal ees ootavat enam kui 20%-list elektri hinna tõusu. Seda hoolimata sellest, et ta juhtis kõigest poolteist aastat tagasi ministrina oma erakonna kampaaniat loosungi all "Kodukulud alla!". Ometi on riigil olemas konkreetset hooval, kuidas elektri hinna tõusu ohjeldada. Paraku ei ole majandusministril olnud soovi selleks midagi teha ja konkreetseid algatusi tarbijate kaitsmiseks ei ole tulnud. Me ei saa rääkida tarbijate kaitsmisest, kui elektriarved vähenavad 1%, sest taastuvenergia tasu mõnevõrra väheneb, või kui viimase kümne aasta jooksul on KredExi instrumentide abil aidatud 1%-l, kõige rohkem 2%-l Eesti elanikest oma elamut soojustada. Kulub enam kui sada aastat, enne kui sama tempo jätkudes kogu elamufondile ring peale tehakse. Järelikult, minister poolteist aastat tagasi sellist lubadust andes teadlikult valetas.

Sotsiaaldemokraatide silmis on majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts riigile kahjuliku ja seadusi eirava tehingu läbisurumise eest ning tegevusetuse tõttu elektri hinna tõusu leevendamisel kaotanud usalduse ministrina jätkamiseks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna! Lugupeetud Keskerakonna fraktsioon, kas te soovite esineda? Palun teid! Ma ju ütlesin, et kõigepealt saavad esineda Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Keskerakonna fraktsiooni esindajad.

Kadri Simson

Lugupeetud Ene Ergma, tänan võimaluse eest praegu esineda! Lugupeetud kolleegid! Hea minister! Pole palju neid inimesi, kes ei mäletaks Isamaa ja Res Publica Liidu möödunud valimiste loosungit, mis lubas kodukulud alla viia. Paljudele meist saadeti koju lausa leping valijaga, kus sedasama lubadust kinnitati allkirjaga. Tegelikult on suurimad hinnatõusud olnud just IRL-i ministri haldusalas. Eesti Energia uus hinnakiri lubab prognoosida, et elektri hinna tõus tuleb suur. Kui tarbija liitub Eesti Energia kuuekuulise fikseeritud hinnaga lepinguga, kerkib tema elektri põhitariifi praeguselt 3,15 eurosendilt 4,99 eurosendile. See tähendab põhitariifi tõusu 58%. Peale selle on Konkurentsiamet lubanud Eleringil tõsta võrgutasusid 13,3%. Kõik see tähendab Eesti inimeste jaoks uuel aastal vähemalt viiendiku võrra suuremat elektriarvet.

Ei saa unustada fakti, et avatud turult hakavad elektrienergiat ostma ka väiksemad ettevõtted, mis seni said elektrienergiat samuti suletud turult. Nendegi tooted lähevad kallimaks ja see kajastub üldises hinnatõususes. Selle ohu eest on meid hoiatanud ka Eesti Pank, öeldes, et kui Eestis elektri hinna tõusu vastu midagi ette ei võeta, siis meie majanduskeskkond halveneb.

Kui majandusminister teeb praeguses olukorras üllatunud ja abitut nägu, siis on see katse ennast süüst puhtaks pesta. Samas kasseeritakse rahumeeli sisse hinnatõusuga kaasnevat senisest suuremat tulu. Hinnatõus tähendab ju Eesti Energia kasumi suurenemist ja lisaks tähendab see, et kerkiva hinna tõttu laekub rohkem käibemaksu.

Valitsuse seisukoht on, et elektri hind kujuneb järgmisest aastast elektriturul ja nemad ei saa suurt midagi teha. See tegevusetus tähendab kõigile Eesti inimestele märkimisväärset elektriarve kasvu. Ka meie nõustume sellega, et elektri hinda börsil ei saa valitsus tõepoolest muuta, kuid iga inimese elektriarvel on viis komponenti ja nendest viiest nelja on valitsusel võimalik reguleerida. Valitsus saab reguleerida võrguteenusu tasu, taastuvenergia tasu, elektriaktsiisi, mis on meil 4,5 korda kõrgem kui Euroopa Liidu miinimummäär, ning käibemaksu. Seega, tervelt kaks kolmandikku elektri hinnast on valitsuse kontrolli all.

Majandusminister Juhan Parts on öelnud, et Eleringi tasu ei puutu valitsusse. Aga ma juhin tähelepanu, et pärast seda, kui IRL-i fraktsioon saatis Taavi Veskimäe oma ridadest Eleringi juhtima, ei soovita võib-olla küll öelda, et võrguteenus on poliitiliselt korraldatav, aga see otsus tõi kaasa võrgutasude märkimisväärse tõusu. Kui me vaatame Euroopat, siis näeme, et elektrile lisatavad maksud on Eestis väga kõrged, need moodustavad elektrienergia hinnast ligi 30%. Enamikus Euroopa riikides jääb kodutarbijatel see osa 20% piiresse. On ka Euroopa Liidu riike, kus maksude osakaal elektri hinnas on alla 10%.

Hiljuti hääletati Riigikogus maha Keskerakonna eelnõu, mis vähendanuks elektriaktsiisi 4,5 korda ja andnuks tulevast aastast inimestele elektri hinna tõusu tingimustes reaalselt tuge. Väideti, et see oleks tähendanud eelarvele 24 miljonit eurot kulu, mis oleks riigieelarvele olnud liiga koormav. Me kõik teame, kui kiiresti on leitud kate märksa suurematele kuludele, kui seda on vaja olnud. Maksud on selgelt poliitiline otsus. Kui on soov leevendada elektri hinna tõusu tarbijale, siis saab seda maksuotsustega teha. Praegu näeme ainult ministri soovimatust, võiks öelda ka, et tegevusetust.

Keskerakonna fraktsiooni liikmed leiavad, et majandusminister ei ole näidanud üles soovi leevendada 2013. aasta alguses elektrituru avanemisega kaasnevat hinnatõusu. Ministeerium ja minister on jäänud hätta teavitustööga. See tõttu algatasime majandus- ja kommunikatsiooniministri umbusaldamise, sest tema tegevusetus energiavaldkonnas ja hinnatõusu leevendamisel mõjutab kõiki Eesti inimesi. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Kutsun kõnepulti kolleeg Kaia Iva Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindajana.

Kaia Iva

Austatud juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Opositsiooni tänane algatus paneb mind imestama. Veel eelmisel kuul rääkisid tänased umbusalduse avaldamise algatajad, et nad saavad ministri umbusaldamist algatada vaid siis, kui seda mõtet toetavad ka koalitsioonipoliitikud. Umbusalduse avaldami-

se läbikukkumine tähendavat hoopis ministrile jõulist usalduse avaldamist. Kui kolleegid opositsioonist soovivad tänase algatusega väljendada Riigikogu selget usaldust minister Juhan Partsi vastu, siis on see üks igati kiiduväärt ettevõtmine. Märgin küll, et usalduse väljendamiseks on ka teisi, paremaid, viisakamaid ja vähem piinlikke võimalusi.

Isamaa ja Res Publica Liidu nimel on mul hea meel kinnitada nii umbusalduse avaldamise algatajatele kui ka kõigile kodanikele, kes seda protsessi jälgivad, et majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts väärrib meie usaldust järgmistel põhjustel. Esiteks, minister on tegutsenud, lähtudes riiklikust huvist tagada Eesti riigi energeetiline julgeolek, ja teinud oma tööd vastutustundlikult. Teiseks, minister on tegutsenud Riigikogus konsensussega kinnitatud energiamajanduse riikliku arengukava kohaselt. Põlevkivielektrijaama ehitamist otsustades täitsid valitsus ja majandusminister Riigikogus vastuvõetud otsuseid, millest ka täna pole mingit põhjust taganeda. Kolmandaks, energiajulgeolek elektrivaldkonnas tähendab eelkõige varustuskindluse tagamist. Riskid varustuskindluses ei ole esmajoonel seotud raskesti ennustatavate konfliktide või muude ohtudega, mis tavapäraselt seonduvad sõnaga "julgeolek". Kui mõne kaabli-rikke või muu tehnilise rikke tõttu jääksid inimesed talvel elektrita, sest meie maal pole oma vajaduste katmiseks elektrijaamu, siis peale omaenda lühinägelikkuse poleks meil põhjust kedagi teist süüdistada. Neljandaks, meile on arusaamatu, miks on tekkinud olukord, kus Euroopa Komisjon saab ka kaugelt vaadates aru, et Eesti elektrisüsteemi töökindluse hoidmiseks tuleb põlevkivielektrijaam

ehitada, ja lubab seda toetada, aga umbusaldajad leiavad ühtäkki, et tarvis oleks seni üksmeelselt aetud energiapoliitikast taganeda. Viiendaks, loobumine kodumaist põlevkivi ja biomassi kasutavast elektrijaamast tähendaks töökohtade kadumist ning vältimatut vajadust hakata mujalt sisse ostma elektrit, mida me seni oleme ise tootnud ja ka ekspordinud. Sellega me nõus olla ei saa.

Isamaa ja Res Publica Liit soovib minister Partsile pikka ja viljakat tööiga majandus- ja kommunikatsiooniministrina! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Nüüd on meil vaja teha lõpphääletus.

Kuna ministrile on umbusaldust avaldatud siis, kui umbusalduse avaldamise poolt on Riigikogu koosseisu enamus, palun enne hääletust teha kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 94 Riigikogu liiget, puudub 7.

Panen umbusalduse avaldamise hääletusele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu 50, erapooletuid ei olnud. Riigikogu ei avaldanud majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile umbusaldust. (Tabel 7.)

Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.04.

Istungi kestus 2 tundi ja 4 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 22. oktoober 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti Vabariiki sisseveetava kütuse aktsiisiga maksustamise ja sellega seonduva tolliametnike tegevuse kohta (nr 193)
2. Arupärimine regionaalministri ja omavalitsuste mõttekoja tegevuse kohta (nr 197)
3. Arupärimine Lennusadama vesilennukite angaaride renoveerimistöõde tegeliku maksu-
muse kohta (nr 190)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu kuuenda tööädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu. Esiteks, 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu ja teiseks, maa-
maksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kolmandaks, meresõiduohutuse seaduse ja sadamaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni üleantava eelnõu eesmärk on seada piir riigiettevõtete juhtide palkadele. Eelnõuga tagatakse, et Eesti Vabariigi presidendil ametipalk koos esindustasudega oleks piir, millest riigi otsustusõigusega äriühingute ja riigi asutatud sihtasutuste juhatuse liikmed ei teeniks rohkem. Praegune olukord, kus Eesti riigipea ametipalk on väiksem kui mõne riigi otsustusõigusega äriühingu juhatuse liikme oma, ei tee Eestile au. Me oleme sama sisuga eelnõu esitanud ka varem, aga meie arvates on praegu soodne olukord see seaduseelnõu uuesti esitada. Ka Reformierakonna esimees Andrus Ansip on valju ja selge häälega öelnud, et mitme riigiettevõtte juhtide palgad ei ole talle arusaadavad. Loodame, et ka Reformierakond saab nüüd aru olukorra tõsidusest ja ulatab meile selle eelnõu arutelul abikäe.

Pakume välja lahenduse, et riigiettevõtete juhtide palga ülempiir oleks 6000 eurot kuus. Juhatuse liikmete palga määramine on nõukogu pädevuses ja kui nõukogu liikmed ei taha selle teemaga adekvaatselt tegelda, näiteks otsustades vaikivas üksmeeles RMK juhi palga tõsta 8000 euroni, siis sellist olukorda ei saa lubada. Riigi osalusega äriühingute ja sihtasutuste tegevust on kritiseerinud ka riigikontrolör, kes leiab, et nõukogu liikmete tegevust tuleks täpsustada ja parandada. Teeme siinkohal koos esimese sammu, täpsustamaks seda olukorda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud neli eelnõu. Juhatuse otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele.

Nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatuse otsustatud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 17. oktoobril algatatud käibemaksuseaduse muutmise seadu-

se eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; teiseks, Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee ja Inara Luigase ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 17. oktoobril algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 rahvasaadikut, puudub 19.

Asume päevakorra kinnitamise juurde, see tuleb kinnitada ühe muudatusega. Tähelepanu! Kultuuriministeriumilt on tulnud taotlus täiendada tänast päevakorda uue punktiga nr 3, milleks on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Aadu Musta, Lauri Laasi, Tarmo Tamme, Mihhail Stalnuhhini, Eldar Efendijevi, Priit Toobali ja Ester Tuiksoo tänavu 24. septembril esitatud arupärimine Lennusadama vesilennukite angaaride renoveerimistöode tegeliku maksumuse kohta (nr 190), millele vastab kultuuriminister Rein Lang.

Koos selle muudatusega panen selle nädala päevakorra hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 80, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Vabariiki sisseveetava kütuse aktsiisiga maksustamise ja sellega seonduva tolliametnike tegevuse kohta (nr 193)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme nüüd arupärimistele vastamise juurde. Esimene on Riigikogu liikmete Inara Luigase, Lembit Kaljuvee, Deniss Boroditši, Kalle Laaneti ja Rainer Vakra 26. septembril 2012 esitatud arupärimine Eesti Vabariiki sisseveetava kütuse aktsiisiga maksustamise ja sellega seonduvalt tolliametnike tegevuse kohta (nr 193), mis on adresseeritud õiguskantsler Indrek Tederile. Palun arupärijate nimel kõnetooli Inara Luigase!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Kuna teema on saanud meedias juba väga palju käsitlust, siis sissejuhatuseks tahan öelda vaid üht: tänavu aasta suvel esitasin õiguskantslerile selle teema kohta ka kirjalikud kü-

simused. Õiguskantsler vastas mulle, et ta on võtnud aja, et menetleda seda teemat. Nüüd on õiguskantsleri kodulehel ilmunud sellesisuline analüüs, millele on ka meedia põgusalt vihjannud, kuid teema on Kagu-Eestis ikkagi väga aktuaalne ja tekitanud hästi palju spekulatsioone. Küsimus on, kust on Maksu- ja Tolliamet võtnud õiguse reisijaid eksitada ning mille alusel nad avaldavad valeinformatsiooni määruste ja kitsenduste kohta, mida pole õigusaktides üldse kirjas.

Et natuke olukorda ilmestada, loen ette mõned väljavõtted minule saadetud kirjadest. Õiguskantsler küll ütleb, et tema teeb ka oma analüüsi temale esitatud kirjendi põhjal ja meie arupärimise alusel, aga siiski üks väljavõte Hardi-nimelise mehe kirjast: "Ma olen piiril pidanud kinni istuma kolm tundi, lihtsalt ootama. Ühel korral käisin oma vanemate autoga Venemaal. Ma tankisin 40 liitrit ja minu auto võeti käest. Seda nad küll teha ei tahtnud, kuna ähvardasid, et kutsuvad sellel juhul, kui ma aktsiisi ei maksa, kohale Metroserti, kes kütuse välja pumpab ja ära mõõdab, ning seejärel pean mina kõik kinni maksma. Mina aga tundsin, et ma ei ole seadust rikkunud, ja lasin neil auto käest ära võtta. Auto võeti ära 72 tunniks. Hiljem selgus, et Maksu- ja Tolliameti töötajad ei olnudki Metroserti kohale kutsunud ja ma pidin ikkagi aktsiisi maksma ja seda umbmääraselt määratletud kütusekoguse põhjal. Neid absurdsusi on veel, mis on piiril toimunud. Olen ka kaebuse esitanud, aga sellest pole mitte mingisugust tolku olnud. Selle kohta, miks mulle aktsiisivabastust ei kohaldata, öeldakse, et te teete seda regulaarselt. Sellega on veel see huvitav asi, et alguses, kui hakati rahvast kägistama, öeldi, et regulaarne on mitu korda päevas, siis tuli, et regulaarne on kord nädalas, ja nüüd, et regulaarne on kord kuus. Minu küsimus selle peale oleks: aga siis on ju ka kord aastas regulaarne, kui ma igal aastal käin korra Venemaal? Tegelik olukord on piiril hetkel selline, et kui käid rohkem kui ühe korra kuus piiril, siis pead sa aktsiisi maksma olenemata sellest, kuhu sa sõidad, mis autoga või palju sa kütust omad." See on üks väikene löik mulle saadetud kirjadest.

Aga järgmine näide. Luhamaa tollipunkti tuli reisija Venemaalt, kes Venemaale sisse sõites kütust ei deklareerinud, kuid tagasi tulles ütles, et tal on paagis umbes 60 liitrit, mille

peale tolliametnikud ütlesid, et pool paaki oleks okei, aga üle selle tuleb maksta. Kuna pangaterminalid ei olnud töös, siis hakkas mees raha kokku lugema, sai kokku 9 eurot. Ametnikud ütlesid, et vähevõitu, alla 20 euro ei saa. Kuna mehel sularaha rohkem polnud, saadeti mees Venemaale tagasi ja ta ei tulnud tagasi mitte läbi Luhamaa piiripunkti, vaid läbi Koidula. Sellel ajal kehtis reegel, et kui käia tihedamini kui kord nädalas, võetakse aktsiisimaksu kogu paagis oleva kütuse pealt. Kui avaldati aga soovi lugeda sellesisulist määrust, siis öeldi, et see on kõrgemalt poolt suuliselt kehtestatud ja seda lugeda ei saa.

Minagi sõitsin hiljuti Venemaale. Läksin tolli-piiripunkti ja palusin tolliametnikelt selgitust, kuidas ma peaksin tagasi tulles käituma, kui minu autos on paagitäis bensiini. Öeldi, et deklareerima sinna minekul ei pea, tagasi tulles vaatame. Küsisin, mis määrused siiski tollipiiripunktis kehtivad, vastuseks öeldi, et praegu on selline määrus, et kui üks kord kuus üle piiri sõita, on bensiin aktsiisivaba, kui üks kord nädalas, siis on aktsiisivaba kogus, mis on vajalik sihtkohta jõudmiseks. Küsisin, kas te oleksite nii lahke ja annaksite mulle seda määrust ka lugeda. Öeldi, et seda määrust ei ole võimalik lugeda, see on suusõnaline määrus. Küsisin, kuidas mina kui reisija sellega siis tutvuda saaksin. Öeldi, et ei saagi tutvuda, see on ametisiseseks tarvitamiseks.

Kurioossed juhtumid on aga sellised, et kui inimestel ei ole kohapeal aktsiisimaksu maksmiseks sularaha, siis otsitakse ka autosalong läbi. Isegi on juhtunud, et prouade käekotid otsitakse läbi, et vaadata, kui palju sularaha kaasas on. Kui natukene on, siis öeldakse, et sobib ka see summa.

Nii et me ootame õiguskantslerilt meie kuele küsimusele vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun vastamiseks kõnetooli õiguskantsler Indrek Tederi!

Indrek Teder

Austatud juhataja! Lugupeetavad kohalolijad! Enne kui ma lähen konkreetse arupärimise juurde, mainin sissejuhatuseks, et jah, Maksu- ja Tolliameti tegevuse pärast on minu poole pöördunud üle kümne inimese. Olles neid avaldusi menetlenud, jõudsin ma järeldusele,

et Maksu- ja Tolliameti rakenduspraktika standardpaagis sisetoodava kütuse maksustamisel ei ole alati õiguspärane ning selle võib tingida ka alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse normistik. Edaspidi sellele viidates nimetan seda tinglikult aktsiisiseaduseks.

Esitasin selle kuu 11. päeval rahandusministrile ning Maksu- ja Tolliameti juhile sellekohase seisukoha ja ka soovitud olukorra muutmiseks. See dokument on mu kodulehel ka kättesaadav.

Nüüd küsimuste juurde. Oma esimeses küsimuses soovivad Riigikogu liikmed teada, miks Maksu- ja Tolliamet ei asunud piiril standardpaagis sisetoodavat kütust maksustama aastal 2004, kui jõustus praegune aktsiisiseadus, vaid alles juunis 2012. Jah, tõesti, juba üle kaheksa aasta tuleb imporditavalt kütuselt tasuda aktsiisi-, käibe- ja tollimaksu, kui sellele kütusele ei kohaldata maksuvabastust. Maksuvabastuse regulatsioonis ei ole viimase kaheksa aasta jooksul suuri muudatusi toimunud. Selle järgi kohaldub Eestisse sissesõidul mootorsõiduki standardses kütusepaagis olevale samas sõidukis tarbitavale ning sihtkohta jõudmiseks vajalikule kütusele maksuvabastus. See on sätestatud aktsiisiseaduse § 27 lõike 1 punktis 20 ja § 68 lõikes 1. Maksuvabastuse saamiseks ei või kütuse toomine olla kaubanduslikku laadi, st olla mõeldud edasimüümiseks (vt aktsiisiseaduse § 27 lõige 6 ning § 68 lõige 4). Nende normide alusel ei pidanud Maksu- ja Tolliamet kuni juunini 2012 vajalikuks nõuda aktsiisimaksu isegi nendelt isikutelt, kes töid sõidukite standardpaakides Venemaalt Eestisse kütust mitu korda päevas. Alates selle aasta juunist ei pea Maksu- ja Tolliamet aga võimalikuks kohaldada maksuvabastust isegi nendele selge sihita Venemaal käivatele isikutele, kes toovad kütust standardpaagis paar korda kuus.

Ma ei ole oma soovitudele veel ametlikku tagasisidet ministeeriumist ega Maksu- ja Tolliametist saanud, ent Maksu- ja Tolliameti juht on "Terevisioonis" kinnitanud, et nüüd nad paar korda kuus Venemaal käijatele maksuvabastuse rakendavad. Mingi edasimineku on tõenäoliselt toimunud. Miks aga jättis Maksu- ja Tolliamet aastaid maksud nõudmata nendelt, kes töid kütust edasimüümiseks, ja otsustas maksustamise korda karmistada tänavu juunis, ei ole minu pädevuses vastata. Ma ei tea seda.

Võin spekuleerida, et selleks oli Maksu- ja Tolliameti ning Rahandusministeeriumi kahtlus, kas õigusnormistik, sh teemat reguleeriv Euroopa Liidu õigus, ikka võimaldab isikuid sellisel viisil maksustada. Ja kui edasi spekuloida, mis on küll üks tänamatu tegevus, siis maksustamisotsuse võis tingida ka see, et Läti õigusliku regulatsiooni muutumise tõttu hakkasid Eesti piiripunktide kaudu Venemaal käima ka paljud Läti kütusetoojad, mis tekitas piiril veidi suuremaid järjekordi.

Arupärimise teises ja kolmandas küsimuses küsivad Riigikogu liikmed, mida tähendab aktsiisiseaduse § 68 regulatsioon, mille järgi maksustatakse kütus, mis ei ole vajalik sihtkohta jõudmiseks. Mida ikkagi pidada sihtkohaks? Too sihtkoha kriteerium põhjustab piiril palju segadust ja vaidlusi. Maksu- ja Tolliameti praktika järgi peavad isikud maksma aktsiisimaksu selle sõiduki standardpaagis oleva kütuse pealt, mida nad ei vaja sihtkohta jõudmiseks. Maksu- ja Tolliameti juhenditest võib järeldada, et sihtkohta jõudmiseks mittevajalikult kütuselt peavad makse maksma kõik piiriületajad.

Rahandusminister ning ka Maksu- ja Tolliameti juht on hilisemates avaldustes seda seisukohta pehmenanud ja öelnud, et maksu nõutakse siiski vaid nendelt, kelle puhul on kahtlus, et nad toovad kütust müügiks. Siinjuures on minister leidnud, et kahtlased on ka need inimesed, kes ületavad piiri paar korda kuus, suutmata tolliametnikule põhjendada, mis põhjusel nad Venemaal käivad. Seega, kui inimene toob sõiduki standardpaagis Venemaalt kütust kaks-kolm korda kuus, peab ta selle osa kütuse eest, mida ei ole vaja sihtkohta sõiduks, maksma aktsiisi-, tolli- ja käibemaksu. Nagu eespool öeldud, on võimalik, et Maksu- ja Tolliameti praktika on peale minu soovist selles osas muutumas ning Maksu- ja Tolliamet ei nõua maksude tasumist enam neilt, kes ületavad piiri paar korda kuus.

Mis puutub sihtkoha mõiste sisustamisse, siis on Maksu- ja Tolliamet avaldanud oma veebis juhendi, mille järgi sõiduautode puhul on sihtkohaks sõiduki valdaja deklareeritav tegelik sihtkoht, milleks on juhendi järgi isiku elukoht või töökoht. See tähendab ühtlasi, et Maksu- ja Tolliamet ei aktsepteeri, kui inimene määratleb sihtkoha abstraktselt, näiteks väites, et sõidab Lätti, Leetu või Euroopa Liitu. Tuleb

nimetada konkreetne sihtpunkt. Minu praktikas oli juhtum, kus inimene ütles oma sõidu sihtkoha olevat ühe Leedu linna ning Maksu- ja Tolliamet käskis siis sel inimesel Eestist välja sõita kindla kontrollpunkti kaudu, tõendamaks, et ta on asunud Leedu poole teele. Seega on Maksu- ja Tolliamet sihtkoha kriteeriumi osas väga range.

Neljandas küsimuses soovivad Riigikogu liikmed esiteks teada, milliste seadustega on reguleeritud Maksu- ja Tolliameti õigus maksustada reisijate kütust aktsiisiga. Vastus: maksustamist reguleerivad aktsiisiseaduse § 1, § 22 lõige 1 punkt 2, § 24 lõiked 7 ja 20¹ ja § 25 lõige 4. Nende sätete järgi tekib üldjuhul isikul aktsiisikauba, milleks on ka mootorikütus, impordil aktsiisi maksmise kohustus. Nende normide aluseks on omakorda Euroopa Liidu aktsiisidirektiivid.

Samas tuleb tähele panna, et reisijate kütuse osas on peetud vajalikuks kehtestada Euroopa Liidu tasemel üldreeglit erand ehk vabastada sõiduki standardpaagis sissetoodav kütus maksudest, kui see kütus on mõeldud reisija omatarbeks, mitte edasimüügiks. Reisija kütusele kohaldub aktsiisivabastust reguleeriv direktiiv, mis on Eestis üle võetud vastavas aktsiisiseaduses.

Neljanda küsimuse teises pooles tsiteerivad Riigikogu liikmed Maksu- ja Tolliameti veebilehel oleva juhendi väljavõtet ja küsivad, mida see tähendab. Nimetatud väljavõte kujutab endast aktsiisiseaduse § 27 lõike 6 ja § 68 lõike 4 ümberjutustust. Sisuliselt ütlevad Riigikogu liikmete tsiteeritud normid seda, et kui kütust tuuakse üle piiri edasimüügiks, siis maksuvabastust standardpaagis olevale kütusele ei rakendata. Ühtlasi on viidatud aktsiisiseaduse normides kirjas, kuidas Maksu- ja Tolliamet võiks kindlaks teha kütuse toomise kaubandusliku eesmärgi, näiteks uurides aktsiisikauba toomise sagedust ja viisi. Näiteks tekib selline kahtlus, kui kütust tuuakse väga suurte standardpaakidega üle piiri mitu korda päevas.

Viendas punktis küsivad Riigikogu liikmed, kas Eesti seadused on vastuolus Euroopa Liidu direktiiviga 2007/74/EÜ, mille artikli 11 järgi on sõiduki standardpaagis sissetoodav mootorikütus aktsiisi- ja käibemaksuvaba. Osundatud direktiivi järgi kohaldub aktsiisivabastus mootorsõiduki standardses kütuse-

paagis olevale kütusele tingimusel, et seda kütust ei tooda müügiks (vastavalt artiklid 6 ja 11). Direktiivi järgi puudub kaubanduslik eesmärk isikul siis, kui ta toob kütust aeg-ajalt ja mõistlikes kogustes. See tähendab, et üldreeglina standardpaagis olev kütus ei kuulu maksustamisele. Ent kui inimene toob kütust piiri tagant väga suurtes standardpaakides ja sagedasti, siis tuleb direktiivi järgi selliselt kütuselt makse maksta, sest see viitab edasimüügi eesmärgile.

Meie aktsiisiseadusse on see Euroopa Liidu direktiiv üle võetud küllaltki segaselt. Seaduses öeldakse, et aktsiisivabastust kohaldatakse standardpaagis olevale kütusele, mis on vajalik sihtkohta jõudmiseks. Lisaks on veel kirjas reegel, et kütuse toomisel ei või olla kaubanduslikku iseloomu. Kas seadusest võib aru saada nii, et kütus, mida inimene ei vaja sihtkohta jõudmiseks, tuleb igal juhul maksustada? Sellele kütusele, mis on vajalik sihtkohta jõudmiseks, kohaldatakse maksuvabastust, välja arvatud siis, kui võib arvata, et inimene müüb kütuse kohe piiri lähedal maha. Makse sihtkohta jõudmiseks mittevajalikult kütuselt nõutakse aga vaid nendelt piiriületajatelt, kelle kütuse toomine viitab kaubanduslikule iseloomule.

Miks siis seda sihtkoha kriteeriumi üldse vaja on? Selleks, et võimaldada ka kütusega äritsejatele osaline maksuvabastus. Kas edasimüügi eesmärki võib tõesti eeldada sellegi inimese puhul, kes toob kütust näiteks 60-liitrisel paagis kolm korda kuus? Vaadates aktsiisiseaduse regulatsiooni ning Maksu- ja Tolliameti rakenduspraktikat, ütlen, et selgust selles osas, millal kohaldatakse minu sõiduki standardpaagis olevale kütusele maksuvabastus ja millal mitte, ei ole. Eriti, kui ma elan piiri lähedal. Sihtkoha kriteeriumi seaduses sätestamisega on piiril palju segadust tekitatud. Isegi kui seda kriteeriumi kasutatakse vaid maksusumma suuruse üle otsustamisel, on see väga probleemne. Isikule määratud maksude suurus muutub näiteks sisuliselt valeks, kui ta piiripunktist lahkudes otsustab muuta oma sihtkohta. Kohe muutuks kilometraaz ja seega ka õigustatult nõutav maksusumma.

Praegune aktsiisiseaduse regulatsioon ning Maksu- ja Tolliameti praktika võivad kaasa tuua selle, et kütuseimpordil maksavad makse ka need, kel on Euroopa Liidu õiguse järgi

õigus maksuvabastusele, näiteks paar korda kuus oma tarbeks kütust toovad inimesed. Euroopa Liidu õigus nõuab, et piiril rakenduvad maksustamise reeglid oleksid selged ning inimestele oleks tagatud Euroopa Liidu õigusega ette nähtud maksuvabastused. Eesti õigus ja praktika praegu seda ei taga, seega näen ma selles vastuolu.

Kuuendas küsimuses soovivad Riigikogu liikmed teada, kas füüsilisel isikul, kes maksab tollipunktis tolliametnikuga kokkuleppel vajalikud maksud, on õigus ilma lube ja litsentse omamata iga päev kütust Venemaalt Eestisse sisse tuua. Oma menetluse raames ma ei analüüsinud, milline regulatsioon – tegevusluba või muud formaalsed nõuded – on kehtestatud kütuse impordile, sest oma tarbeks võib sõiduki tavalises paagis ka ilma erilubade ja registreeringuteta kütust sisse tuua. Vastasel juhul ei saaks ju turism toimida. Kui kütust tuuakse sisse edasimüügiks, siis seda võib üldreeglina teha vaid äriühing, mille kapitalile on kehtestatud teatud nõuded ja mis peab olema registreeritud majandustegevuse registris. Need küsimused on täpsemalt reguleeritud vedelkütuse seaduses. Asjakohane on vaadata ka Euroopa Liidu tollimäärust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, hea vastaja! Teil on võimalik küsimuste käigus veel edasi vastata, praeguseks on see aeg täis. Me läheme küsimuste juurde. Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea õiguskantsler! Läbi aegade on piiriäärsete elanike elus olnud oma võlud ja valud. Mul on hea meel, et te sekkusite, lõpetamaks piiriäärsete inimeste kiusamine tolliametnike poolt. Aga kas te peate õiguskantslerina normaalseks või õiglaseks, et kui näiteks üks koolmeistri pere, kes elab piiri ääres, käib kaks korda kuus oma autot piiri taga tankimas, võites sellega umbes tuhat krooni või natukene vähem, siis meie ametnikud teevad kõik, et seda takistada?

Indrek Teder

Kõigepealt ma rõhutan, et loomulikult on tarvis võidelda ebaseadusliku kütuseäri piiril, seda aga ei tohiks teha vahendeid valimata ja õigusakte ignoreerides. Seepärast olen ma

ka oma soovitusel, mis ma saatsin nii rahandusministrile kui ka Maksu- ja Tolliametile, rõhutanud, et õigusruumi peab muutma täpsemaks ja selgemaks. Nagu ma rõhutasin, isikul on õigus maksuvabastusele, kui ta toob kütust oma tarbeks. Selles soovitusel ma avaldasin ka arvamust, et võib-olla ei ole mõistlik seaduses kasutada sihtkoha mõistet.

Ja teine asi, mis on ka ülimalt oluline ja millele ma oma soovitusel viitasin: kõik, mis riik teeb, peab ta tegema ikkagi hea halduse tavasid järgides, et inimesed ei oleks solvunud. Praegu inimesed kaebavad ja sellest nähtub, et nendega on käitunud ebakorrektselt. Kindlasti pole kõik kaebajad kütuseäriks. See oleks üldine vastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Härra õiguskantsler! Loodan, et teie kui jurist ja õiguskantsler olete nõus, et seaduse rakendamine ei tohi sõltuda ametnike suvast, vaid selleks peavad olema selged ja väga konkreetsed normid. Kas teie oskate vastata, millistele seaduslikele alustele tuginedes tolliametnik otsustab, kas tegu on oma tarbeks hangitud kütusega või on kütus toodud müügiks? Millised need kriteeriumid on? Kas teile on asja analüüsid jäänud mulje, et tegu on ikkagi ametnike suvaga, ja milline on teie ettepanek olukorra paremaks reguleerimiseks?

Indrek Teder

Loomulikult peab riik tegutsema seaduse alusel ja igasugune maksustamine peab olema väga täpselt ja selgelt määratletud. See tuleneb otseselt põhiseadusest ja sellele on osutatud ka mitmes Riigikohtu lahendis. Praegusel juhul on küsimus tõesti selles, et kui üks reegel on kehtinud 2004. aastast ja siis ühel päeval avaliku võimu praktika muutub, mis selle põhjus on. Olen asja analüüsid jõudnud järeldusele, et paljudel juhtudel on võimalik, et kogu probleemistiku algpõhjus on normistiku teatud segasus. Seda peaks muutma, et avalikul haldajal oleks võimalikult selge ja ühene õiguslik tegevemisaluse, ja teiselt poolt inimestel oleks kindlustunne, et riik käitub nendega õiglaselt. Eriti tähtis on see maksustamise valdkonnas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra õiguskantsler! Minugi poole on mitu korda pöördunud inimesed, kes on pidanud piiril maksma kütuse eest, mis neil oli autopaaagis selgelt enda tarbeks. Käidi korra kuus ja tangiti oma autot. Nüüd, peale seda, kui teie käest tulid esimesed uudised ja selgus, et selles küsimuses hakatakse mingit korda looma, tekkis neil teine küsimus, mille ma sõnastan nii viisi: kuidas te hindate võimalust, et need inimesed, kes on toonud kütust enda tarbeks ja on siiski pidanud maksma piiril teatud summasid, saavad tolle raha tagasi, mille nad on sel moel ära maksnud?

Indrek Teder

Ma kahtlen selle tagasisaamise võimaluses. Teoreetiliselt on neil loomulikult võimalus proovida oma subjektiivset õigust kohtus kaitsta, aga need summad ei ole küllap nii suured, et meie kallist kohtuprotsessi ette võtta. Nii et praktikas, ma ütlen, on see võimalus äärmiselt tagasihoidlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud õiguskantsler! Olen teiega nõus, et ebaseaduslikku kütuseäri tuleb piirata ja selleks peab ametnik korrektselt käituma. Eesti riik on juba 20 aastat olnud demokraatlik riik, kelle ametnikkond peabki korrektselt käituma. Tahtsin teie käest küsida, kuidas võiksid olla näiteks Soome riigis analoogsed probleemid lahendatud. Kas teil on olnud aega või võimalust uurida, kas ka seal on sellised kütuseprobleemid või kas saaks sealt mingeid kogemusi üle võtta?

Indrek Teder

Soome kogemuse osas jään vastuse võlgu. Küll aga tean, et mis puutub heade haldustavade järgimisse, siis selles osas on ka minu kolleegid teistes riikides, sh Põhjamaades teinekord probleemide ees. See on asi, mis mõnikord kipub ära ununema. Väga lihtne põhimõte on, et riik peab inimestega käituma inimlikult, selgitama, miks ta midagi teeb ja mis on

selle tegevuse õiguslik alus, aga see kipub teinekord ka demokraatlikes ühiskondades ununema. Siis peab seda meelde tuletama, et tuleb inimestega käituda inimlikult, pluss veel juurde, et avalikul võimul peab olema tegevuseks alati õiguslik alus. Soome praktikat selle kaasuse raames ma ei ole analüüsinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, härra õiguskantsler, sisuliste vastuste eest! Siin saalis on diskussioonid ebaseadusliku piirikaubanduse üle käinud aastaid. Mina olen siin viiendat aastat. Tänavu, 2012. aasta veebruarikuus sai Maksu- ja Tolliameti peadirektoriks minu arvates väga tubli mees Marek Helm, kes võttis härjal sarvist ja otsustas rakendada hakata juba 2004. aastal vastu võetud seadust. Nüüd selgub, et alusdokumentides on teatud augud, et päriselt ikka seda seadust niimoodi rakendada ei saa. Minu küsimus on: kas Rahandusministeerium ei ole mitte jätnud midagi tegemata selleks, et oleks tagatud inimeste korrektne kohtlemine ja järgitaks häid haldustavasid?

Indrek Teder

Ma loodan, et minu soovitus ikkagi järgitakse. See on esitatud ju selle mõttega, et asjad toimiksid – et haldus toimiks mõistlikult, riik saaks kätte oma maksud ja kui on ette nähtud maksuvabastus, siis see ka rakenduks. Ma loodan, et ministeerium analüüsib minu soovitusi ja kui vaja, siis tehakse seadusmuudatus ning täpsustatakse norme. Et ei oleks sellist probleemide pundart, mille puhul inimesed kaebavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Härra õiguskantsler! Nagu teie, on ka minu poole pöördunud ridamisi peresid, ja põhjuseks see tõesti segane õigusruum, millest me oleme täna pikalt kõnelenud. Aga minu küsimus on selline. Veel täna, sellel sajandil, me räägime ainukesest maksmise võimalusest piiril, ja see on sularahas. Kuidas te seda kommenteerite? See nagu päris normaalne ei ole,

on ka teised makseviisid. Kui inimene on nõus aktsiisi maksuma, miks peab ta seda tegema ainult sularahas?

Indrek Teder

Minu meelest on ilmselge, et riik peaks võimaldama meil täita oma kohustusi võimalikult lihtsal teel. Ükskõik, millises vormis ma oma varalise kohustuse täidan. Kui see tekib, pean saama ära maksta. See on minu meelest suhteliselt mittevaieldav teema. Kui me tahame end e-riigiks pidada, siis peaksime tagama sellise vägagi mõistliku lahenduse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Suur tänu, härra õiguskantsler, selle teemakäsitluse eest! Vastused olid väga põhjalikud. Aga samasugune probleem on peale Kagu-Eesti ka Kirde-Eestis, ainult mõningate nüanssidega. Ma ei räägi praegu kütuseärist, sest tollis ja piiril on olemas omad nimestikud, praktiliselt kõik äriaga tegelejad on nimeliselt teada. Aga näiteks Narvast töötab sadu inimesi Venemaal, nad sõidavad iga päev tööle Ivangorodi, Kingisseppa, Ust-Lugasse. Neil on samasugune probleem. Piiriäärsete alade arengut see väga takistab. Kuidas te hindate, kas seda küsimust on vaja korrigeerida seaduse tasemel või piisab muudest seadusandlikest aktidest?

Indrek Teder

Ma saan aru, et tegu on väga otseselt kütuse kasutamisega oma tarbeks, mitte edasimüügiks. Seega peaks sellele rakenduma maksuvabastus. Kas see võiks olla seadusmuudatuse küsimus, on diskuteerimise koht. Alati on ju hea, kui seadus sätestab asju väga täpselt. Mõnikord võtab liigne täpsus ära avaliku teenistuja kaalutlusruumi, aga maksustamise valdkonnas oleks tõenäoliselt hea, kui maksustamisjuhud oleks suhteliselt selgelt piiritletud. Aga see on juba konkreetse seaduse muutmise teema. Kindlasti on mitmeid variante, kuidas seda edasi arendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud õiguskantsler! Need kaks terminit – "sihtpunkt" ja "kaup", bensiin kui kaup. Kas teile kui õigusteadlasele ei hakka vastu nõue piiril oma sihtpunkt nimetada. See on minu meelest konfliktis inimvabadustega – pean silmas Euroopa Liidus kehtivat liikumisvabadust. Te vist ise tõite raadios näite, et inimene tahab piirilt sõita Viljandisse, aga järsku tee peal mõtleb ümber, sõidab Pärnusse oma isa juurde. Kas see nõue ei lähe inimvabadustega vastuollu? Teine asi on see kaup seal piiril. Kui inimene tuleb piirile, kes määrab, kas bensiinipaagis on kaup või mittekaup? Kauba puhul teatavasti tuleb aktsiisi maksta.

Indrek Teder

Ma oma soovitusel, jah, osutan, et sihtkoha mõiste on küsitav. Võib-olla tasuks kaaluda sellest loobumist, kuna see tekitab nii palju segadust. Küsimus on ikkagi selles, kas on edasimüüki või ei ole, see on oluline moment. Selle alusel hakkab või ei hakka kehtima maksuvabastus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Hea õiguskantsler! See küsimus haakub eelmise küsimusega. Kas see ei piira inimõigusi, kui ma pean piiril aru andma, kuhu on mul plaan autoga sõita? Euroopa Liidus on ju liikumisvabadus, see üks suur ruum.

Indrek Teder

Laias laastus on väga paljud asjad põhiõigusi ja vabadusi piiravad. Eesti põhiseaduse järgi peab aga iga piirang tulenema seadusest, piirang peab olema proportsionaalne ja sel peab olema legitiimne eesmärk. See on see kaalumise koht. Nagu ma ka eelmisele küsimusele vastamisel osutasin, vahest pole sihtkoha mõiste kasutamine kõige mõistlikum. Ma võin oma plaane muuta, seega ei täida sihtkoha nimetamine seda eesmärki, mis tõenäoliselt selle nõude kehtestamisel oli. See on vaidluse koht ja alati on parem, kui neid kohti on võimalikult vähe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ülo Tulik!

Ülo Tulik

Lugupeetud õiguskantsler! Tõepoolest, segadust ja ametnike ebapädevust on üksjagu palju. Seda enam tänan teid selgituste eest! Mul on kogemus kaks nädalat tagasi piiril käimisest ning minu arvates on Maksu- ja Tolliamet hakanud märksa pädevamalt tööle. Aga minu küsimus teile on: kas see on teie hinnangul seaduslik, kui inimeselt võetakse tema sõiduauto käest? Mulle jäi see selgusetuks.

Indrek Teder

Ma ei ole seda sõiduautode käest võtmist eraldi analüüsinud, nii et selle temaatikaga ma ei ole konkreetselt tegelenud. Ja kuna ma ei ole seda analüüsinud, siis ma ei saa teile ka vastust anda. Ent jah, Maksu- ja Tolliamet on selle menetluse käigus kindlasti korrektiivteinud ja tema töö on paremuse suunas muutunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Hea ettekandja! Mind väga häirib, et nii mõnigi kolleeg peab siin maksupettust normaalseks nähtuseks ja lausa inimõiguseks, samas ignoreerides asjaolu, et valdavalt on tegemist organiseeritud kuritegevusega, mille vastu maksuamet küllaltki tõhusalt võitleb. Ja isegi oma tarbeks maksuvaba kütuse, viina või tubaka toomine vähendab tegelikult Eesti riigi tulusid ja võimalusi abivajajaid eelarve kaudu toetada. Mina leian, et me ei peaks maksupettust tulevikus tolereerima. Kui selline on parlamendi enamuse poliitiline tahe, kas siis seadusmuudatusega oleks see probleem teie hinnangul lahendatav ja maksuamet saaks ka edaspidi tõhusalt Eesti riigi vastaste maksupetturite vastu võidelda?

Indrek Teder

Nagu ma vastuses esimesele küsimusele rõhutasin: loomulikult, ebaseadusliku äripiiril tuleb võidelda. See on absoluutne tõde ja ma arvan, et saalis on sellega kõik nõus. Samas on demokraatliku riigi põhimõte, et me käitume alati seaduslikul viisil ja lisaks järgime häid haldustavasid. Need on asjad, millele ma oma soovitusel rahandusministrile ning Maksu- ja Tolliameti juhile osutasin. Need on

algsed põhimõtted. Loomulikult tuleb rikkumistega võidelda, aga sama loomulik on ka õiguspärasus, õigusriiklus. Seda tuleb järgida ja selles vallas ei tohi olla kohti, kus me milleski järele anname.

Te väidate, et tegu on organiseeritud kuritegevusega. Ma ei tea, kas on või mitte, mul ei ole selle kohta andmeid. Maksu- ja Tolliameti juht on öelnud, et kontrollitakse vaid 1% piiriületajaid. Ma ei oska öelda, milline on selle näitaja taust. Samas oli juunikuise karmi maksustamispoliitika nõude mõte ju vähendada järjekordi piiril, saada riigituludesse maksuraha juurde ning võidelda kuritegevusega. Sel juhul kerkib ju küsimus, et kui kontrollitakse ainult 1%, kas siis need vähesed isikud suudavad nii palju kütust üle piiri tuua ja kas see tõesti on organiseeritud kuritegevus. Olen veendunud, et kõike seda saab tunduvalt korrektsemalt ja inimlikumalt korraldada. See on põhimõte. Me soovime ju inimlikku riiki, see ongi väga lihtsalt öeldes hea haldustava, et me käitume vastastikku inimlikult ning selgitame, miks midagi tehakse ja miks midagi ei tehta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud õiguskantsler! Mul on tegelikult väga kahju, et rahanduskomisjoni liige Taavi Rõivas ei saa aru, mis asi on salakütus ja mis asi on legaalselt riiki sisse toodav kütus. Salakütus tähendab seda, et kütust tuuakse kuskilt torude või laevade abil, eri nimetuse all jms. Kõik see, mis toimub Luhamaa ning Koidula piiri- ja tollipunktis, on täiesti legaalne. Kütust tuuakse autopaakides ja sõltub täiesti tolliametnike suvast, kas see kütus maksustatakse või mitte. Te olete oma kõnes korduvalt öelnud, et seadused ja direktiivid näevad ette sellise kütuse maksust vabastamise. See on ka Eesti riigis aktsiisiseaduses kehtestatud, vähemalt proovitud kehtestada. Kagu-Eestis on üks omapära: väga paljudel inimestel on lähedaste hauad, sugulased, kinnisvara teisel pool kontrolljoont. Kas tõesti tuua sõiduauto kütusepaagis kaks korda nädalas kütust üle piiri on salakaudus või on see lubatud?

Indrek Teder

Ma arvan, et kordade arvu on võimalik reguleerida, aga see kütus peab olema mõeldud iseenda tarbeks, mitte müümiseks. Ent reeglid ei tohi takistada inimeste vaba liikumist üle piiri. See on põhimõte ja selle rakendamisel tuleb leida õiguslikult mõistlik tasakaal. Ma leian, et on täiesti võimalik see ka leida. Minu soovitus nii Rahandusministeeriumile kui Maksu- ja Tolliametile on sõna otseses mõttes konstruktiivne kriitika. Asja saab parandada ja peab parandama. Loomulikult peab riik maksuraha koguma, loomulikult on igasugused pettused, ka maksupettused taunitavad. Aga ma rõhutan: ka nendega tuleb võidelda seaduslikult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Taavi Rõivas, ma nägin, teil oli repliigi soov, aga küsimuste esitamise käigus seda võimalust ei ole. Kui soovite, on võimalik võtta sõna läbirääkimistel. Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud õiguskantsler! Me oleme seda küsimust peaaegu tund aega siin arutanud. Kes ilmestab seda arutelu selliste vänete sõnadega nagu organiseeritud kuritegevus, kes teistmoodi. Aga eelmisel reedel, kui Inara Luigas oli pannud Võrumaa Teatajasse väikese nupu, kogunes seda küsimust arutama 87 toredat Eesti kodanikku. Neil oli lihtne küsimus: mis saab edasi? Mul on teile küsimus: mida nendele inimestele öelda? See teema läheb neile korda, seda näitas ka see reedene kohtumine. Millal saab nende jaoks asi korda? Milline on teie arvamus?

Indrek Teder

Minu meelest on mu arvamus kirjas soovitus. Tuleb lihtsalt õigusruumi täpsustada, et oleks selgem, millised on reeglid ja kuidas saavad inimesed oma õigustes kindlad olla, kuidas nad teavad, mis on lubatud ja mis ei ole lubatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra õiguskantsler! Maksu- ja Tolliameti hinnangul kaotab riik kõnealuse

probleemi tõttu 24 miljonit eurot. Kas on olemas meetodika, kuidas see summa kokku on arvatud, või on see võetud õhust? Pean silmas väidet, et üle piiri liikuvast transpordist kontrollitakse ainult 1%.

Indrek Teder

Ma ei oska öelda, kust see arv on võetud. Mul ei ole selle kohta teavet.

Aseesimees Laine Randjärv

Praegu rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, õiguskantsler! Me läheme läbirääkimiste juurde. Igaks juhuks küsin: kas arupärimise ettekandja soovib läbirääkimistel esineda? Kui soovib, siis on Inara Luigasel esimesena võimalus pulti tulla. Ma palun, Inara Luigas! Kahaksa minutit.

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud õiguskantsler! Ma olen teile väga tänulik, et te sellise analüüsi tegite. Nende 87 inimesega kohtudes ma palusin neid kõiki, et nad loeksid teie analüüsi läbi. Seal on hästi palju selgitavat.

Ma kaugeltki ei kaitse neid inimesi, kes toovad suurte masinate suurtes paakides kütust üle Venemaa piiri, et see maha müüa. Ma olen ka mures selle pärast, et Eesti riiki vähe maksuraha laekub, aga ma kaugeltki ei toeta sellist tolli- ja maksuametnike käitumist, mida praegu piiril näeb. Ma kaitsen neid, kellel on Euroopa Liidu direktiividest ja Eesti seadustest tulenevalt õigus tuua kütust üle piiri enda tarbeks.

Natuke vaidleksin ka õiguskantslerile vastu, sest olen nüüd tavapärasest veidi rohkem seadusi uurinud. Palusin headel juristidel teha mulle selgeks mõisted, mida kõnealune seadus sisaldab. Minu seisukohad on järgmised. Kui me loeme alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust, siis näeme, et selle § 69 "Reisija poolt Eestisse aktsiisivabalt toimetatav mootorikütus" lõige 1 ütleb: "Liiduvälisest riigist saabuvale reisijal on lisaks standardses kütusepaagis olevale kütusele lubatud aktsiisivabalt tuua tema valduses oleva mootorsõiduki esmakordsel Eestisse sissesõidul ühe päeva jooksul kuni 10 liitrit mootorikütust mitteärilisel eesmärgil kasutamiseks."

Nüüd sellest, mida õiguskantsler väga põgusalt puudutas – see on § 24 "Maksukohus-

tuse tekkimine". Selle lõige 20¹ ütleb: "Füüsilisel isikul tekib maksukohustus tema poolt liiduvälisest riigist imporditud või talle liiduvälisest riigist füüsilise isiku poolt saadatud aktsiisikaubalt selle importimise päeval. Käesoleva seaduse §-s 47, 48, 57, 58 või 69 sätestatud väärtuselise või koguselise piinormi ületamisel tekib maksukohustus vaid nimetatud piinorme ületavalt aktsiisikaubalt." Aktsiisiseaduse § 69 lõikes üks nimetatud ettenähtud mootorikütuse kogus on reisija jaoks piinorm ning piinormi ületamisel tekib kohustus tasuda aktsiisi ja teisi makse. Aktsiisiseaduse § 68 lõikes 1 nimetatud sihtkohta jõudmiseks vajalik mootorikütuse kogus ei sätesta seda piinormi. Lihtsas keeles võib öelda järgmiselt: aktsiisivabalt võib reisijal olla mootorikütust Venemaalt Eestisse naastes vähemalt sihtkohta jõudmiseks, kuid mitte rohkem, kui on piinorm.

Edasi tahan tähelepanu pöörata tollideklaratsioonidele, sellele, kuidas täidetakse tollideklaratsiooni piiri- ja tollipunktis. Ühenduse tolliseadustiku artikkel 4 punkt 17 sätestab, et tollideklaratsioon on toiming, millega isik avaldab ettenähtud vormis ja korras soovi suunata kaup teatavale tolliprotseduurile. Sama artikli punkt 18 aga selgitab, et deklarant on isik, kes esitab deklaratsiooni enda nimel. Ma tutvustan, kuidas toimub praegu deklaratsioonide esitamine piiri- ja tollipunktis. Tahan siinkohal rõhutada, et kõik see toimub täielikult tolliametnike suva järgi. Praegu käib menetlus järgmiselt. Esiteks, reisija nimetab oletatava mootorikütuse koguse, mis tal on autopaagis, keegi seda täpselt ei mõõda. Teiseks, tolliametnik pärib tema sihtkohta. Sihtkohaks võib olla vaid elu- või töökoht, muu on välistatud. Kolmandaks, lähtuvalt sihtkohast määrab tolliametnik oma suva järgi, kui palju kulub kütust sinna jõudmiseks. Neljandaks, lähtuvalt eelnevast määrab tolliametnik oma äranägemisel ja oletuslikult autopaagis oleva kütusekoguse, mille kohta ta koostab tolliarvestuse. Rõhutan, et ei toimu mitte tollideklaratsiooni täitmine, vaid koostatakse maksunõue, mida ei täida reisija. Nüüd edasi: tolliametnik ei tohi ega saagi olla reisija esindaja, kes koostab reisija nimel deklaratsiooni. Tegu on lihtsas keeles ebaseadusliku makseotsusega ehk paberiga, mille koostavad maksuametnikud. Reisija on

sunnitud selle maksekorralduse alusel makse maksma.

Koostatud dokumendid on ebaseaduslikud ka seetõttu, et mootorsõiduki paagis olev mootorikütus tihti ei kuulugi maksustamisele, kuna ei ületa aktsiisiseaduse § 69 lõikes 1 sätestatud piirnormi. Kui te vaatate seda maksenõuet, siis näete, et siin on olemas muidugi ka allkiri. See kõlab küll väga julmalt, aga tihtipeale nõuavadki maksu- ja tolliametnikud selle allkirja välja ähvardustega. Tolliametnike koostatud dokumentides puudub viide võimalusele ametnike koostatud dokumenti vaidlustada. Dokumentid ei sisalda mingit viidet õigusnormidele, kõik lahtrid täidavad tolliametnikud ja reisija seisukohtadega seejuures ei arvestata. Mis kõige kurioossem: dokument koostatakse lähtuvalt ametniku soovast ja reisijad peavad lihtsalt selle aktsepteerima. Kõik see, mis on, on ülimuslik seaduses sätestatu üle.

Ja veel: reisijaid ei tohiks käsitada vedelkütuse importijatena – Venemaalt Eestisse naastes on inimesed ju reisijad. Nii et minu arvates rikutakse Koidula ja Luhamaa tollipunktis Venemaalt saabuvate reisijate seaduslike õigusi, kusjuures see võib leida aset sel moel, et piiriületajatele saab osaks mõnitamine, ähvardamine ja sund maksta makse, mida tegelikult ei peaks maksma. Korduvalt piiri ületavatesse reisijatesse aga suhtutakse veel märksa hullemini, kui näidetes toodud. Ainus seadus, mis praegu piiri-tollipunktides kehtib, on tolliametniku arvamus.

Eelmisel reedel ma kohtusin inimestega. Ma tõepoolest tegin väikese üleskutse, et kes soovib sel teemal minuga rääkida, tulgu ühte Võru linna kohvikusse. Arvasin, et kui sinna tuleb 15 inimest, 20 inimest, siis ma olen oma kohustuse täitnud ja me saame sellel teemal arutada. Kohal oli vähemalt 87 inimest. Nad kõik istusid või seisisid nõutute nägudega. Nii suur rahvahulk tähendas seda, et inimestele on liiga tehtud, ja inimestele on liiga teinud sellel korral Eesti riik. Ma väga loodan, et piiri-tollipunktides korralagedus varsti lõpeb ja et keegi võtab endale vastutuse selle eest, mis on toimunud. Õhku jäävad aga ikkagi rippuma küsimused, et kui inimestelt on ebaseaduslikult makse võetud, kas siis Eesti riik peab selle raha tagasi maksma ja kes vabandab nende inimeste ees! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kui härra õiguskantsler siin esines, kõlas tema vastuses sõna "inimlikkus", mis siin meie saalis naljalt ei kõla. Mina olen selles küsimuses temaga igati solidaarne. Elu tahab olla tasakaalustatud ja iseenesest see tasakaalustatus tekibki. Meie oleme Riigikogu liikmed ja meile on ette nähtud kinni maksta esinduskulud. Meil on võimalik lasta kinni maksta bensiini oma auto jaoks ja katta muidki kulusi umbes 1000 euro ulatuses. See on tingitud teatud ebaseaduslikest – normeerimata tööpäev, öised istungid jne. Mina, teie, meie kolleeg Taavi Rõivas – me saame seda sellepärast, et me oleme Riigikogu liikmed.

Piiril on täpselt samuti elu ise ennast tasakaalustanud, sest kui linn seisab piiri peal, kaasnevad sellega peale kaubandusprobleemide muudki üsna suured ebaseaduslikud. Need on kümned tuhanded autod, mis segavad teil talvel mööda linna sõita, need on palju kiiremini lõhutavad teed. Alati on piiril ka teatud kuritegevus. Nendel inimestel, kes piiri lähedal elavad, peab olema ka teatud soodustusi, ja seda võetaksegi niiviisi. Meil tuleneb piirist üht-teist ebaseaduslikku. Rohkem on ebaseaduslikku kui midagi korralikku ja see olukorra tasakaalustabki, kui inimestel on võimalik kord või kaks kuus tankida oma auto veidi odavama bensiiniga.

Kevadel oli riigieelarve kontrolli erikomisjonil Narvas väljasõiduistung ja üks küsimus, mida me seal arutasime, oli bensiini toomine Venemaalt ja sellega äritsemine. Ja meile öeldi selge sõnaga: neid, kes toovad kütust selleks, et see pärast maha müüa, on 30–40 isikut ja kõik teavad, kes need on. Keelata neil odava kütuse piiri tagant toomine või hakata just nimelt neid maksustama ei ole mitte mingi probleem. Need on tavaliselt vanad, USA-s tehtud minibussid, mille paak mahutab 200–300 liitrit kütust. Need käivad kaks-kolm korda üle piiri, nii kuidas nad jõuavad. Varem igatahes oli niiviisi ja ei ole mitte mingit raskust nende vastu võidelda.

Häda on selles, et järjekordselt on tekitatud probleem piiri lähedal elavate tavaliste inimeste jaoks, nii nagu seda on tehtud muul moel ka

varasematel aastatel. On teada hulk kurbi lugu-
sid, on naljakaid – mida kõike piiril küll ei
juhtu!

Täna arutatava olukorra omapära on selles,
et see kestis mitu kuud. Mitu kuud rikuti sea-
dust, mitu kuud ei saanud inimesed mitte min-
git tõendit selle kohta, et tolliametnikul on
õigus maksuraha võtta. Ma küsin: mis asi see
suusõnaline määrus üldse selline on? Kuidas
üks Eesti Vabariigi ametnik võib üldse inime-
sele väita, et selline asi on olemas? Olen süda-
mest tänulik nii neile, kes algatasid selle aru-
pärimise, kui õiguskantslerile. Minu arvates
selles loos punkti veel panna ei saa. Aga õn-
nelik lõpp läheneb. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Taavi
Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased!
Alustan sealt, kus eelmine kõneleja lõpetas. Ta
ütles, et piiri ääres elades võikski kehtida tea-
tud soodustused, pidades teatud soodustuste all
silmas võimalust läbi viia maksupettust. Ma
arvan, et sellise asja väljaütlemine Riigikogu
puldil on lubamatu. Maksupettus ei ole Eestis
aktsepteeritav. Mitmed täna kõnelenud püü-
sid seda probleemi, mille tõttu Eesti riigil jääb
kümneid miljoneid eurosid aastas laekumata,
näidata kui piiriäärsete elanike eluviisi. Ometi
me teame, tuginedes Maksu- ja Tolliameti põh-
jalikule infole, et tegemist on tuhatkonna auto-
ga, mis regulaarselt käisid üle piiri – regulaar-
suse all ei peeta silmas mitte kord kuus, vaid
pigem kord päevas või kindlasti mitu korda
nädalas käimist – ja tõid sealt tuhandeid liit-
reid Eesti jaoks maksuvaba kütust. See tähen-
dab seda, et see kütus müüdi edasi. Inimesed,
tõsi, said kütuse kätte natuke odavamalt, aga
kas see on põhjus, mille tõttu me peaksime
maksupettust tolereerima? Mina väidan, et
mitte, sest ka sellesama piirkonna teedehoiu
rahastamiseks sellisel juhul raha ei jätku.

Maksupettus ei ole kindlasti eluviis ja Ve-
nemaalt maksuvabalt kaupa toov isik, olgu sel-
leks kaubaks kütus, tubakas või alkohol, ei ole
kindlasti ohver. Täiesti vale on väide, et mak-
supettust saab läbi viia ainult spetsiaaltehni-
kaga. Oh ei, maksupettust võib läbi viia täiesti
tavalise sõiduautoga, ka standardpaagis on või-

malik sisse tuua, kui iga päev käia, märkimis-
väärne kogus kütust. Volkswagen Passati vane-
mat tüüpi mudelil mahutab paak umbes 120
liitrit, Ameerika Chevy Vanide standardpaak
isegi kuni 400 liitrit. Ja kui seda teha iga päev
või mitu korda nädalas, siis jääb riigil juba
ainuüksi selle ühe auto tegutsemise tagajärjel
aastas saamata märkimisväärne kogus maksu-
raha ja see on loomulikult ebaaus konkurents
ausatele kütusemüüjatele.

Võib-olla on huvitav teada, et peale seda,
kui maksuamet selle probleemi lahendamise
jõuliselt käsile võttis, kasvas ühel konkreetsel
tanklaketil, millel on Võru-, Põlva- ja Tartu-
maal kümnekond tanklat, bensiini käive
40–45% ja diislikütusel 35%. See sündis vahe-
tult peale seda, kui see illegaalne skeem läbi
raiuti. Konkreetne näide, kuidas kohalik le-
gaalne ettevõtlus sellest märksa võitis. Teine
maksuameti töö tulemus on see, et Narvas vä-
henes ooteaeg piiril – kuulake palun tähelepa-
nelikult! – 80 tunnilt 4 tunnile ehk 20 korda,
Luhamaal 8 tunnilt 15 minutile ehk 40 korda.
See on märkimisväärne tulemus, tänu millele
on turistide arv samas juba kasvanud. Seda on
kinnitanud ka mitmed piirile lähedal tegutse-
vad suured turismiasutused, näiteks üks konk-
reetne sanatoorium Põlvamaal.

Ma ei arva, et see pisteline kontroll, mille
käigus maksuamet kontrollib just neid tuhan-
det autot, kes väga tihti Venemaa vahet käivad,
on halb lahendus. Alternatiiv on teha nagu
Soomes: mõõta kõikidel üle piiri sõitvatel
autodel-bussidel paagis oleva kütuse kogus nii
Venemaale sõites kui ka tagasi tulles. Kindlasti
saaks see olema palju täpsem, aga ma ei ole
kindel, et me soovime sellist lauskontrolli, eriti
kui arvestada, et piirijärjekorrad on juba prae-
gu probleem.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit lisaiega!

Taavi Rõivas

Seetõttu ma arvan, et maksuamet ajab väga
õiget asja. Ta ajab Eesti riigi jaoks väga tänu-
väärset asja, kuna ei lase organiseeritud kuri-
tegevusel, maksupetturitel tegutseda. Ma olen
nõus õiguskantsleriga selles osas, et kindlasti
peab igasugune riigiameti, sh loomulikult ka
Maksu- ja Tolliameti tegevus olema rangelt

seaduslik. Ma olen valmis ka ise rahanduskomisjoni liikmena tegema kõik selleks, et nende probleemide lahendamisele ka seaduse tugi taha saaks. Minu meelest ei ole küsimus praegu mitte selles, kas need probleemid tuleb lahendada, vaid selles, kuidas need korrektselt lahendada.

Ma toon veel ühe paralleeli. Möödunud aasta veebruaris, mis oli tundlik aeg, vahetult enne valimisi, tehti mulle kui toonasele rahanduskomisjoni esimehele etteheiteid, kui me soovisime tegeleda kütusemüügi maksupettustega, rakendades kütusemüüjatele tagatise nõude. Toona oli tegu käibemaksupettuse, mitte niivõrd aktsiisipettusega. Räägiti, et kõik maatanklad pannakse kohe-kohe kinni ja igasugune kütusemüük maapiirkondades suretatakse välja. Enne valimisi see oli väga tundlik teema. Teate, mis tegelikult juhtus? Tänapäevase seadusega on see seadus kehtinud vähem kui poolteist aastat, aga juba selle aja jooksul on Eesti riik sellest sektorist saanud täiendavalt maksutulu rohkem kui sada miljonit eurot. Täiendav maksutulu on rohkem kui sada miljonit eurot! See on sada miljonit eurot kõikvõimalikeks eelarvekuludeks: me saame seda kasutada sotsiaalkuludeks, me saame seda kasutada hariduskuludeks. See on oluline raha Eesti riigi jaoks, Eesti inimeste jaoks.

Mitmed teist püüdsid täna näidata maksupettust kui põnevat, võib-olla isegi romantilist piiriäärset elustiili. Mina soovitaks kõigil pigem mõelda selle üle, mida me saaksime ühiselt teha kõik selleks, et maksupettus ei oleks Eesti riigis aktsepteeritav, aga samas ka selleks, et Maksu- ja Tolliameti tegevus, mis isenesest on ju igati õilis maksupettuste vastu võitlemine, püsiks kindlalt seaduste raames. Me kõik saame kaasa aidata sellele, et seadused oleksid üheselt arusaadavad ja tõhusad maksupettuste vastu võitlemisel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Taas on juhtunud nii, et ma ei plaaninud sõna võtta, aga saalis toimuv on sundinud mind seda tegema. Mina olen endine kütuseärimees. Taavi Rõivas oli siis 15-aastane, kui ühel kenal maipäeval

saabus Eestimaale kaheksa rongi, igäheks 2500 tonni illegaalset kütust. Kui lõpuks Maksu- ja Tolliamet suutis legaalse kütusemüüjate näugumise peale erikonfiskeerimise läbi viia, tegi ta seda räpakalt. Kümme aastat hiljem kaotas amet selles *case*'is maksuvaidluse ühe ettevõtjaga, makstes välja 30 miljonit krooni kahjutasu. Taavi Rõivas oli 10-aastane, kui mina hakkasin kütuseäri tegelema, ja seetõttu läks mul hari punaseks selle peale, kui ta nimetas neid vaeseid Võru, Valga ja mis iganes piirkondade elanikke organiseeritud kurjategijateks. 10-aastane Taavi Rõivas ei teadnud, mida tähendab organiseeritud kuritegevus, ja riputada oma rahvale rinnale selline silt on ühe valitsuskoalitsiooni poliitiku puhul ääretult kergemeelne tegu. Neid inimesi ei aja seda kütust tooma mitte see, et nad on organiseeritud kurjategijad, vaid seda kütuseäri ajab neid tegema vaesus. Vaat nüüd ma tahaks vastu küsida: mida Vabariigi Valitsus on selleks teinud, et piiriäärsetel aladel oleks samasugune konkurentsivõime nagu paremates piirkondades Eestis?

Ma toon ühe näite. Põlvamaa põllumajandusettevõtja tõstatab küsimuse, et vastavalt praeguse valitsuse kehtestatud seadusele ei tohi tema autojuht välja sõita enne kui hommikul kell kuus. Nii ei jõua ta aga oma viljakoormaga Tallinnas ühe tööpäeva sees ära käia, sest meil kehtivad autojuhtidele rakendatud töö- ja puhkeaja seadused. See tähendab, et tema kulu on selle auto kasutamisel järgmine: tal on see auto kadunud kaks päeva, ehkki ta elab pealinnast kõigest 250 km kaugusel, mis justkui ei olegi eriline vahemaa. Aga kui sa proovid sellest kellelegi rääkida, et see põllumajandusettevõtja on kehvemates konkurentsitingimustes, sest temal kulutab transpordile topelt, siis ei kuula sind mitte keegi. Öeldakse, et see on mingi opositsiooni soigumine.

Tegelikult peaks meie eesmärk olema garanteerida ühetaoline konkurentsivõime kõikidele eestimaistele ettevõtjatele, aga selle poole püüdes pole Reformierakonda ja Taavi Rõivast mitte kusagil. Aga kui on vaja rahvast sõimata organiseeritud kurjategijateks, siis ta võtab sõna. Ta ei teadnud 10-aastasena, mida tähendab seista tõeliste pättide püstolite ees. Sellest ei ole ta midagi kuulnud, sest ta oli siis veel laps. Eestis ei olnud siis kütust ja autode tehnilistesse passidesse löödi templeid, et olid

mingi koguse bensiini saanud, aga olid inimesed, kes sellel ajal tulid riigile appi ja hankisid siia kütust.

Järgmine teema on see, kus olid Reformierakond ja Taavi Rõivas rahanduskomisjoni liikmena siis, kui õliühing ja suured kütuseettevõtted rääkisid, et Eesti turul käib käibemaksupettus, mille tagajärjel jääb saamata 700–800 miljonit krooni aastas. Mina, teades, kuidas need maksupettused käivad, rääkisin, lobeerisin, proovisin selgitada, anusin, palusin – mitte midagi! Ausalt öeldes tekkis ühel hetkel küsimus, et huvitav, kas kellelgi olid seal omad ärihuvid mängus või mis toimus.

Nüüd räägitakse kangelaslikult sellest, kuidas meil juba poolteist aastat on kehtinud olukord, kus meil on kasutada, ma ei mäleta, kui palju täpselt, aga umbes 100 miljonit eurot, mis ongi umbes 1,5 miljardit Eesti krooni, mille kohta me kogu aeg rääkisime, et see on kadunud. Kus see raha siis oli?

Vaadake, sellist künismi me ei tahaks kohata, kui me räägime oma inimestest. Ma olen nõus, et piiriäärsetel aladel tuleb kaubandus korrastada, aga seda ei tohi teha niimoodi oma rahvast söimates ja tegelikult dialoogiks mitte valmis olles. Nüüd on suudetud kangelaslikult mingi kolme kuuga inimesi mõnitades süsteem kontrolli alla saada, selle asemel et tegutseda normaalse ja läbimõeldud tegevuskava alusel. Vaat see on asi, millega ma ei saa leppida. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Taavi Rõivasel on vastusõnavõtt: kaks minutit kohapealt.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma ei soovi hea ametikaaslase üsna kohatule sõnavõtule sugugi vastata, aga ma ei saa stenogrammi huvides jätta ütle mata, et ma kindlasti ei ole nimetanud piiriäärseid elanikke organiseeritud kurjategijateks. Seda on kõigil võimalik stenogrammist järele kontrollida. Organiseeritud kuritegevuseks nimetasin ma maksupettust, mille puhul väheste isikute huvides tuuakse süstemaatiliselt üle piiri kütust ja müüakse seda kohapeal nii, et Eesti riik makse ei saa. See, kas need petturid on kohalikud, Tallinna või näiteks Lääne-Eesti inimesed, ei ole tähtis. Kuritegevus ei ole asi, mida me peaksime tolereerima.

Mis puutub konkreetseesse õliliidu ettepanekusse, siis teadmiseks kolleeg Riisalule, et see oli majandusministeeriumi vastutusalas. Kaks päeva pärast seda, kui mina sellest probleemist rahanduskomisjoni esimehena kuulsin, algatasime selle teema ülevõtmise Rahandusministeeriumi vastutusalasse ja ma olin selle konkreetse seaduse juhtivmenetleja Riigikogus ja see asi sai tehtud. Oleks ma seda probleemi varem teadnud, küllap oleks see saanud varem tehtud. Ka mina arvan, et see oli õige asi, ja toona me seisime sinuga, Aivar, selle pettuse lõpetamise eest ühiselt. Nüüd millegipärast soovid sina seista teisel poolel ja sellest ma aru ei saa! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun kõnetooli Ülo Tuliku!

Ülo Tulik

Head kolleegid! Müügi eesmärgil kütuse toomine Eestisse on suures osas lõppenud ja see on kindlasti kogu asja positiivne külg. Tegu oli suures koguses kütuse riiki toomisega ja selle edasimüümise, mille pealt jäid riigil maksud laekumata. Olen nõus, et ametnikud on üles näidanud rohkesti ebapädevust, mida ei tohiks olla, eesmärk oli aga vaieldamatult õige. Nagu ma enne ütlesin, viimane kogemus, kui ma piiril käisin, oli igati positiivne. Aga ikkagi on teatud asju, mis vajaksid selgust, ja minu arvates inimesed ootavad selgust kogu selles asjas.

Üks eesmärk on see, et nii piiriäärne elanik kui ka iga teine Eesti elanik peab teadma, mitu korda võib kuus üle piiri käia, ilma et tekiks sekeldusi ja probleeme. On see üks kord kuus, on see kaks korda või kolm korda? See peab teada olema. Muuseas, lätlased on asja paika saanud ja tol korral, kui mina piiril käisin, olid järjekorras enamasti Läti autod. Lätis võib piiri tagant kütust tuua üks kord nädalas ja inimestele on see selge.

Teine küsimus: kas on õige samastada sihtkoht ja auto omaniku sissekirjutus? Mulle tundub, et see võib tuua kaasa sellise olukorra, kus piiriäärsed elanikud kirjutavad ennast kas või piirist kõige kaugemasse Eesti nurka sisse. Alati leidub mõni tuttav ja eesmärk pühitseb teinekord abinõu. Nii et võib-olla ei ole see kõige mõistlikum.

Tahaksin, head sõbrad ja head kolleegid, siiski lõpetada positiivselt. Olin viis aastat maavanem ja nägin, milline piinlik olukord oli meie piiri peal just turistidega. Meie külalised pidid tundide kaupa ja ka tutvusi kasutades tegema mida iganes, et saada tagasi oma riiki, st Venemaale. Praegune seis on igati tervem ja hinnakem asja juures ka positiivseid külgi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud kolleegid! Ma ka ei kavatsenud pulti tulla, aga äsja toimunud diskussioon ja mõned kõlanud laused sundisid mind tulema ja asja täpsustama. Tuli kuidagi nii välja, et üks meie kolleeg pani kõik korvi, aga tegelikult on olukord natuke erinev. On väga hea, et minu eelkõneleja püüdis neid küsimusi täpsustada, osaliselt tal õnnestuski seda teha. Nagu minu kolleegid, kes püüdsid asja täpsustada, ei räägi ka mina nendest inimestest, kes teevad piiril kütuseäri. Nad on teada, neid on kas 40 – ma räägin praegu Kirde-Eestist –, 60 või 100. Igatahes nende nimekiri on olemas ja autode numbrid on ka teada. Ma räägin tuhandest inimesest, kes töötavad väljaspool Eestit ja käivad iga päev või mitu korda nädalas Venemaal tööl, seejuures mitte ainult Ivangorodis, vaid ka Kingissepas ja Ust-Lugas. Käivad, sest meil ei ole tööd, aga perekonda on vaja toita. See on üks asi.

Teiseks, me räägime piiriäärsest koostegevusest, räägime arengust. Aga kuidas arendada elu ilma transpordita? Venemaal pole ehk vaja käia mitte kord nädalas, kord kuus või aastas, seal on vaja käia nii palju, kui parajasti vaja on. Me räägime koostegevusest kultuuri-, turismi- ja paljudes teistes valdkondades, mis annavad plusse meie riigile tervikuna ja ka meie naabrile. Mina mõtlen, et on väga hea, et see küsimus seisab praegu teravalt üleval ja on vaja leida lahendus. On vaja tõesti mõelda, kas on vaja täpsustada seadust, nii et see oleks arusaadav, või on vaja teisi normatiivakte täpsustada, nii et inimesed tahaks tööd teha ja see oleks kasuks Eestile, oleks kasuks meie naaberriigile. Võivad tõesti tekkida suured probleemid, kui inimesed selles piirkonnas enam üldse tööd ei taha teha. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Head kolleegid! Ma tunnustan härra õiguskantslerit, et ta asus lõpuks seda keerulist teemat arutama ja sellesse loosse mingit selgust tooma. Ka minu poole on pöördunud mitmed Kagu-Eesti inimesed, ja pöördunud sooviga, et ma kaitseksin nende õigusi. Nendele inimestele on solvav, kui nad käivad kuus ainult kaks korda Venemaal ja neid koheldakse kui salakütuse vedajaid. Ei ole nendest mitte ükski salakütuse vedaja ja nad loodavad, et ehk saaks kuidagi selguse majja. Nende ettepanek on näiteks, et võiks Venemaal käimise kordi piirata nii, et neid, kes käivad Venemaal kaks korda kuus, ei käsitataks kui salakütuse vedajaid. Samuti on inimestele solvav, et nad peavad piiril nimetama oma sihtkoha. Nad sisenevad ju tegelikult Euroopa Liitu ja Euroopa Liidus peaks kehtima liikumisvabadus. Minugi meelest on see inimõigusi piirav nõue.

Piirikaubandus on ju kogu maailmas tegelikult normaalne protsess, see toimub igal pool. Näiteks, kui poleks Soome kõrval Eestit, siis ilmselt Tallinki laevakompanii sissetulekud väheneksid kõvasti ja ka Tallinna kaupluste kasum oleks märksa väiksem. Selle põhjustavad eri riikides kehtivad erinevad hinnad, põhjustab erinev aktsiisipoliitika, põhjustab erinev elatustase. Valitsev aktsiisipoliitika ja elatustase on tegelikult riigi poliitika tulemus. Nii et meil tuleks kõigil peeglisse vaadata: ehk me tunnistame, et oleme aktsiisipoliitikaga natuke liiale läinud.

Tegelikult võiks Eesti olla omas piirkonnas riik, kuhu kõik tuleksid ostma. Et ei oleks vastupidine tendents, et Eestist käiakse teistes riikides ostmas ja tuuakse meile kaup sisse. Hiljaaegu lugesime, et pikamaa-autojuhid toovad kogu kuu toidutagavara Saksamaalt. Sel taustal ma arvan, et oleme oma poliitikaga kusagil natuke rappa läinud. Meist mitte keegi ei kaitse salakütuse vedajaid, aga vaatame kõik peeglisse ja reguleerime selle valdkonna ära! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Mulle tundus arutelu käigus kohati, et räägitakse kahest erinevast asjast: üks osa räägib maksupettustest ja sellest, kuidas me peame riiki nende eest hoidma, et ta saaks maksimaalselt oma maksutululu kätte, teine osa aga räägib sellest, kuidas kaitsta inimesi, kuidas teha õigusnormistik arusaadavamaks, selgemaks, inimväärsemaks. Ja mul on hea meel, et nii õiguskantsler oma ettekandes kui ka kolleeg Stalnuhhin tõi välja, et kõik need reeglid, millest me räägime, peavad olema eelkõige inimväärsed.

Ma arvan, me peame selget vahet tegema, kas tegu on kaubandusliku iseloomuga kütusega või isiklikuks tarbeks mõelduga. Ja selle asemel, et vaielda, kes on kurjategija, kes ei ole, on seadusandja roll need kaks mõistet – nagu ma ütlesin, kaubandusliku iseloomuga kütus ja kütus isiklikuks tarbeks – ära sisustada. Usun, et inimesed kõige rohkem ootavad just selgust.

Muidugi ma ei saa jätta kasutamata võimalust refereerida kolleeg Taavi Rõivast, kes küsis, kas me peame õigeks, et inimene mitu korda päevas toob piiri tagant kütust. No aga seda pole võimalik teha, kuna järjekorrad ei ole sellised, nagu siin väideti, kaheksa või neli tundi või 15 minutit. Ma arvan, et puhtfüüsiliselt pole seda võimalik teha rohkem kui kord nädalas. Kui jutt on teistest aktsiisikaupadest, olgu see suitsu või alkohol, siis nende puhul on meil reeglid paika pandud: kaks pakki suitsu, üks liiter kanget alkoholi. Inimestele on selge, et üle selle ei tohi deklareerimata kaupa riiki sisse tuua. Meie eesmärk on, et ka kütuse osas oleks asi selge, küllap siis kaovad paljud probleemid piiril ära. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, kohapealt repliik kaks minutit!

Mihhail Stalnuhhin

Suur tänu, proua juhataja! Stenogrammi huvides peaksin ära märkima järgmised asjad. Esiteks, turistid ei seisa piiril, sest juba mõnda aega on kehtinud uus kord, vastavalt millele on meil piiril kolm eri järjekorda. Üks eraldi järjekord on turistide jaoks. See ei sõltu tollest kolm kuud kestnud tolliameti sõjast piiriäärsete elanike vastu. Teiseks, kolleeg Rõivas

teatas rõõmsalt, et piirijärjekorrad on vähenevad Narvas nelja tunnini. Helistasin just meie ettevõttesse ja küsisin, kui pikk on järjekord. Kui ma praegu registreeriksin endale koha piiriületuseks, siis peaksin ootama neli ööpäeva. Aga see, mida kolleeg Rõivas minu kohta ütles – nagu oleks mina kaitsnud maksupettureid –, ei vasta absoluutselt tõele. Tegemist on järjekordse Reformierakonna demagoogiaga. Riigi majandus lastakse põhja ja otsitakse siis uusi võimalusi inimestel naha üle kõrvade tõmbamiseks. Ainult sellega saab selgitada aina uusi ja uusi kaudseid makse, mis meie ellu tulevad. Uskuda seda, mida siin räägib valitsusk koalitsioon, kellest sõltub, et see jama piiril lõpeks esimese nädala jooksul, minu arvates küll ei maksa kellelgi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ülo Tulik, teil on sõna, et vastata teie seisukoha mainimisele eelmises repliigis.

Ülo Tulik

Stenogrammi huvides märgin seda, et ma pidasin silmas neid turiste, kes liiguvad sõiduautoga. Kui selgelt välja öelda, siis üks äri, mida piiril aeti, oli järjekorakohtade müük. Sõiduautoga liikuvad turistid pidid neid kohti ostma. Ma pidasin seda silmas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Aivar Riisalu, teile ei ole praegu võimalik repliigiks sõna anda, sest teid ei ole nimetatud nimepidi ega mainitud ka teie seisukohta. Protseduuriline küsimus, palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Taavi Rõivas nimetas mind korduvalt nimepidi, mistõttu ma palun võimalust repliigiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, te saate sõna repliigiks!

Aivar Riisalu

Aitäh! Minagi tahan stenogrammi huvides selgitada oma seisukohti selles osas, et ma ei ole maksupettuste pooldaja. Vastupidi, ma olen endiselt sellel poolel, kes peab õigeks kaseerida kõigilt seaduses ettenähtud riigimakse kütuseäris või mis iganes teises äris, aga ma olen selle vastu, et me pingelistes olukordades

kipume meelevaldselt sildistama ja inimestega inetult käituma. Kõiki asju on võimalik ajada korrekselt. Oma sõnavõttus tõin ma väga selgelt välja Maksu- ja Tolliameti kunagise suutmatuse tegelda maksupettustega, mis olid suu-remahulised, hõlmates sadu miljoneid kroone. Ja nüüd nad siis üritavad hakkama saada üksikisikutega, käitudes nendega inetult. Ma nõuan, et meie kodanikud oleks riigi poolt lugupeetud. Aga kui nad on midagi valesti teinud, siis loomulikult tuleb neid karistada. Selles mõttes olen ma igati legaalse majanduse poolt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teil ei ole võimalik enam vasturepliiki öelda, sest meie kodu- ja töökorra seaduse § 70 lõike 2 järgi saab vastusõnavõttuks sõna ainult üks kord. Teil on protseduuriline küsimus? Palun, protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Ma olen lugenud seda seadust ja teisi seadusi umbes 13 aastat. Ma olen pähe õppinud, et vasturepliigiks on võimalus, kui mainitakse sinu nime. Seepärast ma palusin kolleeg Boroditsit mainida mu nime, tema lahkelt tegigi seda ja ma sain võimaluse repliigiks. Nüüd selgub, et repliigiks on võimalik anda sõna ka sellele, kelle seisukohta on mainitud. Kas see on midagi uut või me hakkame lähtuvalt sellest pretsedendist edaspidi niiviisi käituma, et kui mainitakse mingit seisukohta, siis igäühel, kes selle seisukoha välja ütles, on võimalik vastulauseks kaks minutit saada?

Aseesimees Laine Randjärv

Vastab tõele, et kui sõnavõttus on mainitud kellegi seisukohta, siis on võimalik anda sõna vasturepliigiks, aga ainult üks kord. Esimese arupärimise läbirääkimised on peetud, sulgen läbirääkimised. Selle teema arutelu on lõppenud. Suur tänu, õiguskantsler Indrek Teder!

2. Arupärimine regionaalministri ja omavalitsuste mõttekoja tegevuse kohta (nr 197)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Neeme Suure, Kajar Lemberi, Andres Anvelti, Kalvi Kõva, Heljo Pikhofi, Indrek Saare, Rein Randveri, Jaan Õunapuu, Marianne Mikko ja Kalev Kotkase 9. oktoobril 2012. aastal esitatud arupärimine regionaalministri ja omavalitsuste mõttekoja tegevuse kohta (nr 197) regionaalminister Siim Valmar Kiislerile. Palun arupärijate nimel kõnepulti Neeme Suure!

Neeme Suur

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud minister! Head kolleegid! Kümme sotsiaaldemokraati on allkirjastanud arupärimise regionaalministrile. Allkirjutanutele teevad muret kohalike omavalitsuste ja keskvalitsuse suhted. Teadaolevalt ei allkirjastanud üleriigilised omavalitsuste liidud Vabariigi Valitsuse delegatsiooni ja Eesti Omavalitsusliitude Koostöökogu 2013. aasta riigieelarve läbirääkimiste protokoll. Tänavu kevadel võeti Eestimaa linnade ja valdade üldkogul vastu deklaratsioon, milles esitati Riigikogule ja Vabariigi Valitsusele ettepanek regionaalse, maakondliku ja kohaliku omavalitsuse juhtimise ning omavalitsuste rahastamise korralduse muutmiseks. Koostöökogu nõudis otsesõnu riigireformi algatamist. Tänavu septembris avaldas justiitsminister omakorda kavatsused töötada välja riigireformi põhimõtted. Koalitsioonileping näeb ette kohalike omavalitsuste mõttekoja moodustamise. 2011. aasta sügisel regionaalminister selle mõttekoja kokku kutsuski ja meie teada on mõttekoda seni kogunenud neli korda. Sellest kõigest lähtudes on kümnel sotsiaaldemokraadil regionaalministrile seitse küsimust, millele palume lahkelt vastust. Palume lahkelt ka küsimused ette lugeda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun vastamiseks kõnetooli regionaalminister Siim Valmar Kiisleri!

Siim Valmar Kiisler

Aitäh, austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Vastan siis küsimustele järjekorras.

Esimene küsimus: "Millistele asjaoludele näeb regionaalminister toetumas omavalitsuste jätkusuutlikkust olukorras, kus omavalitsuse poolt tehtavate kulutuste osakaal avaliku sektori kulude hulgas jätkuvalt väheneb?" Kui vaadata omavalitsuste tulubaasi, siis möödunud aastal ületas see 2007. aasta taseme. Viimased aastad on tulubaas järjest kasvanud, prognoosi kohaselt on nii selle kui järgmise aasta tulubaasi kasv üle 7%. Järgmisel aastal peaks tulubaas olema samas suurusjärgus 2008. aasta omaga, mis oli buumiaegse nulli absoluutne tipp.

Neid arve vaadates võin öelda, et valitsuse sammud kriisi ohjamisel riigis olid õiged. Kui vaadata omavalitsussektori osakaalu võrreldes majanduse kogutoodanguga, siis on kriis ning kriisist väljatuleku aastatel see suhtarv olnud suurem kui näiteks 2007. aastal. Kindlasti on kohalike omavalitsuste olukorda leevendanud ka struktuurifondide ja CO₂ kvootide müügist saadud vahendite eelissuunamine omavalitsustele vajalike investeeringute tegemiseks.

Ma mõistan arupärijate soovi võrrelda omavalitsuste tehtavate kulutuste osakaalu avaliku sektori kulutustega tervikuna, kuid ma arvan, et võrdlus majanduse kogutoodanguga on objektiivsem kui uurida protsenti avaliku sektori kulutustest. Me võime küll võrrelda omavalitsuste kulude kasvu näiteks pensionide või riigikaitsekulude kasvuga, mis on moodustanud olulise osa avaliku sektori kulude kasvust, kuid omavalitsuste jätkusuutlikkuse kohta see võrdlus meile palju ei ütle.

Peamine probleem meie omavalitsuste jätkusuutlikkuse seisukohast on paljude omavalitsuste väiksus ja killustatus, samuti elanikkonna vähenemine ja vananemine. Neid struktuurseid probleeme ei lahenda lihtsalt tulubaasi veelgi suuremas tempos kasvatades. Julgen öelda, et väga paljude omavalitsuste muresid ei lahendaks ka eelarve kahekordistamine, sest inimesi lihtsalt ei jätku.

Probleemidele meie omavalitsuskorralduses on tähelepanu juhtinud eri institutsioonid, teadlased ja ka rahvusvahelised organisatsioonid. Ka kajastuvad omavalitsuste probleemid pea kõikide ministeeriumide koostatud eri arengukavades ja strateegiadokumentides. Paljudes meie omavalitsustes on hästi palju "oma", aga üsna vähe "valitsemist". Seetõttu

olen esitanud eri osapooltele, ka erakondadele arutamiseks võimalikud omavalitsusreformi mudelid. Tulles aga tagasi teie küsimuse alguse juurde, tahan öelda, et minu arvates on omavalitsuste jätkusuutlikkuse tagamiseks reform möödapääsmatu.

Teine küsimus: "Vastavalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammile peab suurenema omavalitsuste iseseisev tulubaas ning omavalitsuste roll oma maksutulu kujundamisel. Riigieelarve läbirääkimiste protokolli valguses: kuidas võimaldab 2013. aasta riigieelarve eelnõu neid eesmärke täita?" Juhin tähelepanu, et vastav punkt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis on sõnastatud järgmiselt: "Eelarvevõimaluste tekkel" – rõhutan, võimaluste tekkel – "vaatame üle omavalitsuste tulubaasi kujunemise alused, võttes arvesse omavalitsuste koonddefitsiiti. Üldise suundumusena peab tänaste väikeste kohalike maksutulude, suure osatähtsusega riigitoetuste ja nn kohaliku iseloomuga riiklike maksude asemel oluliselt suurenema omavalitsuste roll oma maksutulu kujundamisel." Kui vaadata praeguste omavalitsuste koondpilti, siis näeme, et kahes kolmandikus omavalitsustes on alla 3000 elaniku, pooltes omavalitsustes alla 1800 elaniku, tervelt 41 omavalitsuses on isegi alla 1000 elaniku. Seega ei ole küsimus maksutulust. Nagu ma ütlesin, isegi tulubaasi hüppeline kasvatamine ei lahendaks struktuurseid probleeme. Ka OECD 2011. aastal Eesti riigi valitsemise kohta tehtud raportis on kirjas, et kohalikele omavalitsustele suurema osa üksikisiku tulumaksu suunamist peaks kaaluma juhul, kui omavalitsused oleksid suuremad. Eelkõige me vajame tugevamaid omavalitsusi.

Kolmas küsimus: "Arutluse all on erinevad versioonid haldusreformist. Äsja avalikustatud omavalitsuste suutlikkuse indeksi valguses: mil viisil suurendaks omavalitsuste mehhaaniline liitmine omavalitsuste toimevõimet ja suutlikkust, kui peale omavalitsuste füüsilise liitmise muid sisulisi muutusi, näiteks rahastamise põhimõtetes, ei toimu?" Kohalike omavalitsuste suurus paneb paika omavalitsuse võimalused täita kvaliteetselt ja mõistlike kuludega mitmesuguseid talle pandud ülesandeid. Mõistame ju kõik, et näiteks 500 elanikuga omavalitsus ei hakka kunagi iseseisvalt lahendama gümnaasiumiharidusega seotud kohustusi. Omavalitsuste kindlustatuse tulemus

on kasvav soov teilt ülesandeid ära võtta ja mujale anda. Seega ei saa ma kuidagi nõustuda seisukohaga, et liitumise tulemusena ei toimu sisulisi muudatusi. Toimub ikka küll! Ka teie viidatud suutlikkuse indeksi tulemustes on selgelt näha, et alates 5000 elanikust kasvab omavalitsuste suutlikkus. Kui vaadata, kuidas on seni ühinenud omavalitsuste finantsseis muutunud, siis on selge, et ühinenud omavalitsuste administreerimiskulude osakaal väheneb ning vabanenud raha on võimalik suunata kohaliku elu parandamisele. Kui vaadata 22 omavalitsuse liitumisele 16 aasta vältel, siis on näha, et neil on tekkinud eelised ning nn parem hingamine. Kuid seni, kuni omavalitsused on nii suured, kui nad on, ei anna rahastamise põhimõtete muutmine erilist lisakasut, ja sellele, nagu ma juba mainisin, on viidanud ka rahvusvahelised organisatsioonid.

Neljäs küsimus: "Milline on regionaalministri juurde moodustatud omavalitsuste mõttekoja koosseis, kokkulepitud tööruut ja juriidiline staatus?" Tulenevalt Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgist 13, mis kõlab: "Aitame arendada ja finantseerida omavalitsuste arengu mõttekoda, kus kohtuvad teadlased, ametnikud, poliitikud, omavalitsejad ja vabasektor.", käivitasin kohaliku omavalitsuse arengu mõttekoja tegevuse 2011. aasta oktoobris. Seni on toimunud, nagu õigesti märgitud, neli arutelu.

2011. aasta esimesel kohtumisel arutlesime mõttekoja võimalike tegevuste, korralduse ja eesmärkide üle ning esimesel töökoosolekul andsid eri osapooled – ministeeriumide esindajad, Riigikontroll, Riigikohus – ülevaate oma visioonist Riigikohtu 2010. aasta 16. märtsi lahendi osas. 2012. aastal toimunud koosolekutel on toimunud arutelud linnade ja valdade üldkogule esitatud ettepanekute üle, mis käsitlesid kohalike omavalitsuste liitude ja maakondlike omavalitsusliitude korraldust. Viimati toimus arutelu minu välja käidud omavalitsusreformi mudelite, eesmärkide ja võimaluste üle. Saime konstruktiivset tagasisidet reformiga edasimineku kohta nii protseduurilises kui sisulises plaanis. Mõttekoja töösse on olnud kaasatud Annika Uudelepp Poliitikauuringute Keskusest Praxis, Georg Sootla Tallinna Ülikoolist, Garri Raagma Tartu Ülikoolist, Airi Mikli Riigikontrollist, Tim Kolk Riigikohtust, Jüri Võigemast Eesti Linnade Liidust, Ott

Kasuri Eesti Maaomavalitsuste Liidust, Märt Moll Eesti Maaomavalitsuste Liidust, Kaupo Reede Harjumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskusest, Mihkel Juhkami Rakvere Linnavolikogust, Aare Heinvee Riigikogust, Rivo Noorkõiv Konsultatsiooni- ja Koolituskeskusest OÜ Geomedia, Sulev Liivik ja Andrus Jõgi Rahandusministeeriumist, Viktor Svjatõšev Jõgeva Maavalitsusest. Kutsutud on ka teisi asjatundjaid, kellele kahjuks ei ole koosoleku aeg sobinud – näiteks Ülle Madiset on korduvalt kutsutud. Kuna mõttekoja töö aluseks ei ole liikmete institutsionaalsed ja poliitilised seisukohad, vaid ekspertide valdkonnateadmised ja kogemused, oleme mõttekoja juriidiliseks vormiks valinud ministri nõu andva ümarlausa staatuse.

Viies küsimus: "Milline on mõttekoja tegevuse eesmärk ja püstitatud ülesanded?" Mõttekoja eesmärk on tekitada ekspertide ja teiste valitsusväliste osapoolte vahel diskussioon valdkonna probleemide ja võimalike lahenduste üle ning kujundada ühine visioon strateegilistest arengutest. Kui te vaatate mõttekoja koosseisu, siis küllap te nõustute, et tegemist on selles valdkonnas igati tunnustatud ja väga lugupeetud inimestega. Koda luues peeti olulisemateks strateegilisteks arutelu vajavateks küsimusteks järgmisi teemasid: haldusreformi võimalused ja piirid, maakonnapõhise halduskorralduse väljakutsed, OECD raporti ettepanekud kohalike omavalitsuste osas, tugevate keskuste tekke toetamine, linnastumine ja linnaregioonide arendamine ning nende eripärad, kohalike omavalitsuste avalike teenuste parem korraldamine ja koostööpiirkonnad, valdkonnapoliitika koordineeritus ning eri ministrite roll regionaalpoliitikas (sh riiklik ja kohalik koolivõrk, teedevõrk, ettevõtlustoetused, sotsiaalteenuste pakkumine, planeeringud), samuti omavalitsuste ja regionaalpoliitika suunamiseks vajaliku info kogumise ja analüüsimise vajadus.

Kuues küsimus: "Millised on mõttekoja tegevusega seni saavutatud tulemused ja millised on järgmised planeeritud tegevused?" Päril mitme mõttekoja arutelu järel on selle liikmed nentunud, et eri asjatundjate istumine ühise laua taha ning toimunud diskussioonid on märkimisväärselt aidanud kaasa seisukohtade ühtlustumisele ja ühise informuimi tekkimisele. Väga oluliseks peetakse jõuda edasise töö käi-

gus ühistele arusaamadele mitmes tähtsas, ent laia ulatusega teemavaldkonnas. Need on kohalike omavalitsuste võimekus, koostöö vajalikkus ja korraldus eri avalike teenuste osutamisel, omavalitsuste täidetavate ülesannete hindamine lähtuvalt Riigikohtu lahendist jne. Need on väga kompleksed teemad ja nagu praktika näidanud on, siis ilma selliste laiapõhjaliste aruteludeta on eri osapooled väga erineval arusaamisel.

Seitsmes, viimane küsimus: "Justiitsminister on alustanud ettevalmistustega riigireformi kontseptsiooni koostamiseks. Kas justiitsministri algatus sisaldab ka omavalitsusreformi sätteid ja kui, siis mil viisil sellesse protsessi on kaasatud regionaalminister ja regionaalministri juurde moodustatud omavalitsuste mõttekoda?" Nende kahe ajaleheartikli ilmumisse, kus justiitsminister on avaldanud soovi korraldada ümber suur osa riigi toimimisest, ei ole ei regionaalminister ega ka meie mõttekoda olnud kaasatud. Seetõttu ei oska ma hinnata, mida täpsemalt on viidatud ajaleheartiklites silmas peetud. Kui vaadata seda küsimust laiemalt, siis Eesti avaliku halduse korraldamise ja korrastamise eest vastutab meil Rahandusministeerium. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Asume küsimuste juurde. Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea minister! Kas mõttekojas, nii palju kui te olete koos käinud ja arutanud, võib täheldada liikumist ühes suunas või kõlavad seal eri arvamused seinast seinast?

Siim Valmar Kiisler

Oleneb teemast. Viimane kord me arutasime omavalitsussüsteemi võimalikke mudeleid. Me oleme välja pakkunud kuus mudelit ja neid ka konkreetselt kirjeldanud. Võiks öelda, et oli paar mudelit, mida selles seltskonnas ei toetatud. Ka pole toetatud praeguse olukorra püsimist. Selles suhtes on olnud väga skeptilised kahe tasandi osas ehk puhtalt täiendava tasandi moodustamise osas. Need arvamused olid pigem ülejäänud variantide juures. Mis puutub ajakavasse, siis üldine arvamus oli, et suurt reformi läbi viia järgmise aasta jooksul ei õnnestu, küll aga toetati üsna tugevalt seisukohta,

et võiks aasta jooksul ehk enne järgmisi kohaliku omavalitsuse volikogu valimisi vastu võtta reformiseaduse, mis sätestaks põhimõtted, millise ajakavaga ja millistest põhimõtetest lähtuvalt võiks muudatused läbi viia.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Jätkan Kajari küsimust sellesama ajakava kohta. Selles viimases kirjas, kus on välja toodud need kuus eri mudelit, oli ajakava kindlalt paigas ja selle kohaselt peaks Riigikogu 2013. aasta jaanuaris arutama haldusreformi seaduse eelnõu. Mis tegelikult peaks juhtuma, et see võimalik oleks?

Siim Valmar Kiisler

See ajakava oli üks võimalikest ja lisatud tolele kirjale mõttega, et julgustada mõtlema ka selles kontekstis, et loogiline on suuri muudatusi läbi viia kohalike omavalitsuste valimisega ühes rütmis. See ajakava pidi näitama, et kui on selge tahe olemas, siis on võimalik muudatusi läbi viia ka koos järgmiste kohalike omavalitsuste valimisega. Kui sa küsid, mis peaks selleks olemas olema, siis selleks peaks olema Riigikogu erakondade selge soov see muudatus kiiresti ellu viia. Kui parlamendi erakondadel nii kiires tempos liikumise soov ei ole – ma tean ühte erakonda, kellel see soov on, see on IRL –, aga kui ülejäänutele ei ole selline tempo vastuvõetav, siis peab minu arvates meie järgmine siht olema, nagu ka mõttekojas jutuks oli, kriteeriumid paika seada. Oleks suur asi, kui järgmistel kohalike omavalitsuste valimistel valimisnimekirjades olevad inimesed juba debateeriksid selle üle, kuidas nad järgmise nelja aasta jooksul hakkaksid ellu viima uuendusi, mis viiksid omavalitsuste süsteemi muutumisele, samuti selle üle, millisena nad näevad oma kodukanti selles süsteemis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Hea minister! Valmistate ette järjekordset kohalike omavalitsuste ühinemise reformi kavva. Ma küsin: kuidas teie koalitsioonipartner

Reformierakond sellesse suhtub? Ehk teete järjekordselt tühja tööd?

Siim Valmar Kiisler

Ma pöördusin kirja teel kõigi erakondade poole ja olen palunud ka Reformierakonnalt vastust kuu aja jooksul. Usutavasti kuu aega on päris mõistlik aeg, et vastata lihtsatele küsimustele, millist edasimineku viisi toetatakse ja milline on erakonna arvates sobiv ajakava. Ma ootaksin selle vastuse ära ega hakkaks siin ennustama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Kas te olete arutanud riigi tasandil piirkondlikke arengukavasid, näiteks Ida-Virumaa arengukava? Need oleks võib-olla väga hea alus selleks, et neid aktuaalseid küsimusi, mis te praegu nimetasite, arutada ja võib-olla ka lahendada. Juba tuleval aastal on vaja aru anda, kuidas õnnestus seda piirkonna programmi ellu viia.

Siim Valmar Kiisler

Ida-Viru uus arengukava on praegu väljatöötamisel Ida-Viru Maavalitsuse eestvedamisel. Eks me näe, mismoodi see sõnastatakse. Ma rõhutan, et see on ikkagi kohapeal koostatav dokument. Mis puutub üleriigilistesse kavadesse, siis hiljaaegu võeti vastu üleriigiline planeering "Eesti 2030+" ja loomulikult me arvestame uue regionaalarengu strateegia koostamisel ka selles kirjas olevaid teese. Valitsevate positsioonidega seoses räägitakse meie arengudokumentides järjest rohkem toimepiirkondadest ehk siis piirkondadest, kus inimene tegutseb tinglikus kolmnurgas: elukoht, töövõi koolis käimise koht ja vaba aeg. Räägitakse ka hajalinnastunud eluruumist ja tõmbekeskuste loogikast, mis loomulikult esitab oma väljakutsed ka meie omavalitsussüsteemile. Kui meie omavalitsused on teatud piirides, mis on väga paljudes kohtades vähemalt viimase 20 aasta jooksul jäänud samaks, siis sellesama aja jooksul on meie inimeste liikumisraadius, toimepiirkond määratult kasvanud ja muutunud. Ma arvan, et me peame oma arengukavades lähtuma ka sellest. Me ei pea sundima inimesi liikuma selle järgi, kuidas asutused on

kunagi oma tegevuspiirkonnad paika pannud. Vastupidi, avaliku sektori asutused peavad kohanduma ja muutuma vastavalt inimeste muutuvale liikumisele ning muutuvatele vajadustele.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, regionaalminister! Me avame läbirääkimised. Palun kõnepulti Neeme Suure!

Neeme Suur

Aitäh regionaalministrile vastuste eest! Natukene oli küll tegemist valikvastustega – mõni küsimus sisaldas mitut komponenti ja mõni komponent sai rohkem tähelepanu, teine üldse mitte. Aga igatahes olid vastused olemas. Viimasel hetkel ütles regionaalminister, et ta on pöördunud parlamendi erakondade poole lihtsate küsimustega, milline võiks olla lahendus ja milline ajakava. Paraku me teame, et need küsimused ei ole kõige lihtsamad. Nendesamade küsimuste üle on vaieldud sellest ajast peale, kui omavalitsussüsteem tekkis ja kui kahe-tasandiline omavalitsus 1993. aastal kaotati. Ja siiamani ei ole lahendusi.

Kohalike omavalitsuste korraldus, selle efektiivsus ning vastavus ühiskonna vajadustele on olnud kõne all väga pika aja jooksul. Muudatuste vajadust on deklareerinud omavalitsused ise, mitmed erakonnad, teadlased, juristid, välisorganisatsioonid, aga ka järjestikused regionaalministrid. Ühtset ühiskondlikku ja poliitilist seisukohta küsimuses, kuidas ja kas üldse peaks riigi omavalitsuspoliitikat muutma, seni veel saavutatud ei ole.

Ühes asjas on aga suurem osa ühiskonnast ühel nõul: muutust on vaja. Riigikogul peaks olema selles protsessis märksa aktiivsem roll. Regionaalministri poolt eelmise aasta sügisel moodustatud omavalitsuste mõttekoja tegevus on igal juhul positiivne ilming. Sotsiaaldemokraadid peavad oluliseks, et mõttekoda saaks regionaalministri juures tugevama ja selgema tegevusraamistikku. Selle tegevus ei tohiks taanduda pelgalt teoreetilisteks aruteludeks, mille protokollid seisavad ministeeriumis riivilil või serveris kõrvuti samasuguste eelmistel aastatel koostatud materjalidega.

Oluline on ka, mil moel ja kui energiliselt Riigikogu selles diskussioonis osaleb. Kas jääbki nii, et ettepanekud sünnivad kuskil mu-

jal ja kui ministeerium toob eelnõu lauale, siis toimub kiire menetlus, asi sumbub koalitsiooni lahkavusse, ja ongi kõik?

Tänavu 25. aprillil toimunud Riigikogu esimehe kohtumisel Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajatega anti üle kiri nr 1797, millega edastati linnade ja valdade üldkogu dokumendid, taotledes Riigikogu juhatuse toetust Eesti omavalitsussüsteemi arendamiseks ning kohalike omavalitsuste jaoks oluliste küsimuste lahendamiseks. Muu hulgas märkisid kirja autorid: leiame, et praeguseks kujunenud olukorras, kus omavalitsuste süsteemi arendamise ja regionaalse juhtimise korralduse valdkonnas on kuhjunud hulk lahendamata probleeme, võiks Riigikogu roll nende lahenduste leidmisel olla oluliselt suurem ja süsteemsem. Tänavu 10. oktoobril pöördus regionaalminister erakondade, omavalitsusliitude, Vabariigi Presidendi, Riigikogu, õiguskantsleri, teadusametuste ja kodanikuühenduste poole kirjaga, milles palub vastata küsimustele omavalitsuse korralduse mudeli ja omavalitsusreformi läbiviimise võimaliku ajagraafiku kohta. Kirjale on lisatud ajagraafik, mille järgimine võimaldaks omavalitsusreformi läbi viia koos 2013. aasta kohalike omavalitsuste valimisega ja mille kohaselt peaks parlament 2013. aasta jaanuaris menetlema omavalitsusreformi läbiviimise seaduse eelnõu.

Ilmselt vajavad nii omavalitsuspoliitika üldised probleemid kui ka mõlemad ülalnimetatud kirjad oluliselt rohkem Riigikogu tähelepanu. Vajalik oleks süsteemne ja koordineeritud tagasiside andmine nii regionaalministrile kui üleriigilistele omavalitsusliitudele. Selleks on Riigikogus vaja käivitada süstemaatiline debatt omavalitsuspoliitika teemadel. Juhul kui Riigikogus esindatud erakondade vahelised lahkavused osutuvad ületamatuks, tuleb need fikseerida ning asjaosalistele ja avalikkusele edastada. Seda ei ole otstarbekas teha Riigikogu põhiseaduskomisjoni tegevuse raames, kuna põhjalik omavalitsuspoliitika debatt hõlmaks liiga suure osa komisjoni töömahust ning hakkaks takistama teiste lahendust vajavate probleemide käsitlemist.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite lisaega?

Neeme Suur

Jah, palun!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaega.

Neeme Suur

Sobivaim lahendus oleks Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine. Spetsiaalselt Riigikogu juurde loodud probleemkomisjon võiks olla tõhus partner regionaalministri moodustatud omavalitsuste mõttekojale. Niisuguse sisuga eelnõu sotsiaaldemokraadid kavatsevadki lähiajal algatada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem läbirääkimissoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Selle arupärimise käsitlemine on lõppenud.

3. Arupärimine Lennusadama vesilennukite angaaride renoveerimistöde tegeliku maksumuse kohta (nr 190)

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Aadu Musta, Lauri Laasi, Tarmo Tamme, Mihhail Stalnuhhini, Eldar Efendijevi, Priit Toobali ja Ester Tuiksoo tänavu 24. septembril esitatud arupärimine Lennusadama vesilennukite angaaride renoveerimistöde tegeliku maksumuse kohta kultuuriminister Rein Langile. Ma palun arupärijate nimel kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Lugupeetud kolleegid! Lennusadama vesilennukite angaaride renoveerimine on kindlasti väga tähtis sündmus ühe möödunud sajandi alguse insenerimõtte ja ehitustehnoloogia tippu tähistava objekti päästmisel ja selle toomisel tagasi uuele elule. Samas ilmub aeg-ajalt ajakirjanduses mitmesuguseid pretensioone küll ehitaja osaliselt lõpetamata tööde kohta, küll tellija võlgu jäämise kohta tehtud tööde eest.

Selguse saamiseks pöördusin 8. augustil ministri poole kirjaliku küsimusega, millele saadud vastused selgitasid küll olukorda, kuid tekitasid omakorda täiendavaid küsimusi. Sain teada, et objekti lõplik maksumus ei ole veel

selge – pean silmas vastuse esitamise hetke. Oma vastuses ütles minister: "Objekti lõplik maksumus selgub ühelt poolt pärast kõigi tööde teostamist ning nende heakskiitmist tellija inseneri poolt ning teiselt poolt poolte vahel tekkinud õigusvaidluse, mida menetleb Eesti Kaubandus-Tööstuskoja arbitraažikohus, tulemustest." Samas teame, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoja pikaajaline esimees on Nordeconi suuromanik Toomas Luman, ehituse teostaja lepingupartner.

On üldteada põhimõte, et õigusemõistmine mitte ainult ei pea olema õiglane ja erapooletu, vaid sellisena ka näima. On tõsiseid kahtlusi, kas selline vaidlus on erapooletu ja maksu maksja huvid nimetatud vaidluses piisavalt hästi kaitstud. Nordecon on 13. septembril 2012 ilmunud Eesti Ekspressi artiklis "Ehitaja: meremuuseum tegi rehepappi" väitnud, et lisaraha nõudmise aluseks on olnud täiendavalt ilmnunud praod. Samas on Eesti Meremuuseumi vesilennukite angaaride rekonstrueerimise riigihanke hankedokumendi "Hankija juhised" punktis 2.3.2 kirjas järgmine lause: "Kui tehnilise kirjelduse dokumentatsioonis esitatud mahud erinevad jooniselt või tööde tegemise kohas fikseeritavatest mahtudest, ei ole pakkujal õigust nõuda sõlmitud hankelepingus fikseeritud ehitustööde maksumuse muutmist." Seega on Eesti Meremuuseum hankijana vastavaid riske ette näinud ning riskid on pandud töövõtja kanda. Riigihangete registrist nähtub, et Eesti Meremuuseum on korraldanud kolm täiendavat riigihanget, kus pakkumisi on küsitud ainult Nordeconilt. Kõige eeltoodu põhjal on meil mitu küsimust, millele palume ministril vastata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli vastamiseks kultuuriminister Rein Langi!

Rein Lang

Austatud juhataja! Head arupärijad! Kõiki küll saalis ei ole, aga mis seal ikka.

Küsimus järgmine: "Kas Teie arvates on maksu maksja huvid vaidluses Eesti Kaubandus-Tööstuskoja arbitraažikohtus hästi kaitstud, arvestades seda, et üks vaidlevatest pooltest on Eesti Kaubandus-Tööstuskoja esimees?" Mina arvan küll, et maksu maksja huvid on selles vaidluses kaitstud. Selguse huvi-

des täpsustan, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees ei ole üks vaidlevatest pooltest. Konkreetset asja vaatab läbi arbitraažikohtu koosseis, millesse nii Eesti Meremuuseum kui ka Nordecon nimetab ühe arbiitri. Mõlemad pooled on oma kandidaadidena pakunud vandeadvokaate ning eesistujaks kinnitatakse tavapäraselt mõni üldkohtu või ringkonnakohtu kohtunik. Arbiitrite asjaajamise kulud tasuvad menetlusosalised ning sellisena on arbitraažikohtu erapooletus ja sõltumatus tagatud. Selguse huvides olgu öeldud, et Eesti Kaubandus-Tööstuskoda lihtsalt korraldab arbitraažikohtu administratiivset asjaajamist.

Teine küsimus: "Mitu muudatuskokkulepet on Eesti Meremuuseumi ja Nordeconi vahel toimivale hankelepingule sõlmitud ja millistes summades on vastavad muudatuskokkulepped sõlmitud? (Peame silmas muudatusi sõlmitud lepingule, mitte täiendavaid hankeid.)" Vastus on üsna lihtne: selliseid muudatusi, mis suurendasid lepingu maksumust, on sõlmitud kolm ja nende kohta on teostatud riigihanked viitenumbritega 126689, 129265 ja 134289. Nende riigihangete summad on ilmselgelt küsijatele teada, sest need on nimetatud küsimustes nr 4–7.

Kolmas küsimus: "Mis on olnud need objektiivsed asjaolud, mida hankijal (Eesti Meremuuseum) ei olnud hanke korraldamise ajal võimalik ette näha?" Juhiksin tähelepanu, et meremuuseumi angaaride renoveerimise näol on tegemist ainulaadse ehitustööga, mida teie, härra Kallo, kui insener väga hästi teate. Maa ilmas ei ole varem selliseid töid tehtud ning seetõttu puuduvad ka eelnevad kogemused, millest oleks olnud võimalik õppida. Kuid tunnistagem, et tulemus on ju üsna hea. Rääkides objektiivsetest asjaoludest, mida lepingu sõlmimise ajal ei meremuuseum ega AS Nordecon ei osanud ette näha, siis need olid eelkõige angaaride raudbetoonkonstruktsioonide eeldatust märksa kehvem seisukord, aga ka muud ehitustööde käigus avastatud asjaolud. Kahjuks ei tuvastatud neid lisakulusid nõudvaid töid ka varasemate ekspertiiside teostamise ja ehituse projekteerimise käigus.

Neljas küsimus: "Milliseid töid telliti Nordeconilt väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetluses nr 126689, lepingu maksumus 400 000 eurot? Millised olid need ettenägematud asjaolud, mis põhjendasid täiendavate

lisatööde tellimist?" Kuna järgmised kaks küsimust on sama sisuga, siis annan neljanda, viienda ja kuuenda küsimuse vastused ühekorraga. Riigihangetes nr 126689, 129265 ja 134289 telliti kokku ligi 100 nimetust lisa- ja muudatustöid, mille teostamise vajadus ilmnis alles ehitustööde tegemise käigus, st neid ei olnud võimalik ette näha. Osaliselt olid muudatused põhjustatud ehitusplatsil tuvastatud renoveeritava objekti seisukorrast, osaliselt tööde käigus teostatud projektdokumentatsiooni muudatustest.

Enamik opositsiooni liikmeid teab üsna hästi, et selle hindamiseks, kas lisa- või muudatustööd on põhjendatud või mitte, moodustati 26. jaanuaril 2011 eksperdikomisjon koos seisus advokaat Jaanus Tehver, advokaat Neve Uudelt, riiklikult tunnustatud ekspert Leo Rahumägi ja riiklikult tunnustatud ekspert Hannes Kase. Komisjoni töötulemustest olen ma ülevaate andnud, vastates korduvalt Riigikogu liikmete kirjalikele järelepärimistele. Viimane kord tegin seda 20. juunil 2011. Muu hulgas sai küsijatele edastatud professor Karl Õigeri hinnang angaaride rekonstrueerimise täiendavate tööde kohta ning eksperdikomisjoni lisa- ja muudatustööde põhjendatuse raport, mis sisaldab endas ka tööde loetelu.

Viies küsimus: "Milliseid töid telliti Nordeconilt väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetluses nr 129265, lepingu maksumus 475 241 eurot? Millised olid need täiendavad asjaolud, mis põhjendasid vastavate täiendavate ehitustööde tellimust?" Sellele ma juba vastasin eelmise küsimuse raames.

Kuues küsimus: "Milliseid töid telliti Nordeconilt väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetluses nr 134289, lepingu maksumus 176 369,18 eurot? Millised oli need ettenägematud asjaolud, mis põhjendasid vastavate täiendavate ehitustööde tellimist?" Sellelegi andsin vastuse neljandale küsimusele vastates.

Seitsmes küsimus: "Esialgse riigihanke tingimuste kohaselt pidi töövõtja Lennusadama angaaride kütmiseks ehitama küttesüsteemi, mille soojusvaheti torustik asub meres. Miks jäeti torustik välja ehitamata? Kas on tegemist põhjusega, mida hankija oleks pidanud hankelepingu sõlmimise ajal ette nägema? Kas töö teostamata jätmise tulemusel töövõtulepingu hinda vähendati? Kui palju odavamaks või

kallimaks läks Eesti Meremuuseumile uus küttesüsteem?" Siin on nüüd õige mitu küsimust ühes. Alustame algusest. Vastab tõele, et merekütte süsteemi esialgset lahendust muudeti. Täna on Eesti Meremuuseumi mereküttesüsteemi leidnud mitmeti tunnustust oma keskkonnasõbralikkuse ja innovaatilisuse poolest. Näiteks Euroopa Komisjon valis Lennusadama mereküttesüsteemi eduloona Eestit esindama ühes üleeuroopalises teavituskampanias "Sinu maailm. Kliimaga, mida armastad". Keskkonnaministeerium tunnustas muuseumi 2011. aasta lõpus keskkonnasõbraliku protsessi kategoorias ja möödunud neljapäeval saadi Rootsist Äriaühenduse 2012. aasta parim keskkonda panustatud projekt.

Mereküttesüsteemi esialgne lahendus jäeti lepingu täitmise käigus kõrvale, sest selle teostamisel oleks sadamaala opereerimine liigselt kitsendatud saanud. Samuti oleks olnud suur oht, et küttesüsteem saab laevade ankurdamisel ja manööverdusel vigade ankurdamisel ja manööverdusel viga. Kui see oleks juhtunud, oleks vigastuste kõrvaldamine läinud väga kalliks. Nii otsustati algselt projekteeritud lahendus asendada nn lahtise mereküttesüsteemiga, mille puhul ei kasutata merepõhja rajatud torustikku. Hankelepingu sõlmimise ajal Eesti Meremuuseumi projekti muudatusteni viinud asjaolusid ette ei näinud ja mereküttesüsteemi lahenduse muutmise suurendas projekti kogumaksumust 260 207 euro võrra. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Härra minister! Vastuses ühele küsimusele kinnitasite, et maksumaksja huvid ei ole arbitraažikohtus ohustatud. Sellest võis järeldada, et vaidlused lõpliku maksumuse üle ei ole veel lõppenud. Küsin siiski üle: kas tänaseks ei ole ikka veel selge objekti lõplik maksumus?

Rein Lang

Ei ole tõesti, vaidlused kestavad. Ehitajal ja meremuuseumil on paljudes asjades erinev seisukoht, järelikult tuleb ära oodata, kuni vaidluste lahendamise protsess on lõppenud. Arbitraažikohtus vaidlemine on iseenesest täiesti loogiline. Samas, see ei pruugi veel neid vaid-

lusi lõpetada. Kui arbitraažikohtuga on asi ühel pool, siis, vähemalt niipalju kui mina tean, ei takista see üht või teist poolt veel kohutusse pöördumast. See kõik võib kesta veel tükk aega. Aga tegemist on väga keeruka objektiga, väga keerukate tööde ja suurte rahadega. Ning vaidlemine on teatavasti Eesti rahval veres. See on tegelikult üks kummaline vaidlus, kus vaieldakse pärast, tavaliselt vaieldakse Eestis enne tööde kallale asumist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea minister! Kõnealune objekt on vaatamata üsna rohkele kriitikale rahva seas väga populaarne. See on nendegi inimeste lemmik, kes Tallinnas kohapeal elavad, rääkimata turistidest. Aga kui te võtaksite Lennusadama vesilennukite angaari ehituse kokku, mida te teeksite täna teisiti, olles minister? Mis teie arvates olid kõige suuremad vead selle juures?

Rein Lang

Siin on nii palju küsimusi ühe sees, et kõigele on kohapeal täiesti võimatu vastata. Praegu on üks põhiline mure see, et kogu Lennusadama muuseumiosa, üsna suur territoorium, seisab keset tühermaad, kuhu juurdepääs on takistatud. Tallinna linn oleks pidanud olema märksa koostööaltim ja valmis ehitama need teed, mis alates 2000. aastast linna üldplaneeringus seisavad. Mõtlen Põhjaväila pikendust Lennusadama juurde. Need on siiani rajamata ja see kindlasti vajutab oma pitseri nii muuseumi külastatavusele kui ümberkaudsete territooriumide arendamisele tervikuna. Kindlasti oleks pidanud Tallinnaga rohkem kooskõlastama kogu selle kandi arengut ja tegema seda koostöös. Aga see on möödunud talve lumi.

Mis puutub sellesse, kas oleks saanud paremini projekteerida – ma saan aru, see on sinu küsimuse tagamõte? Ma küll väga sügavalt kahtlen! Tegu on unikaalse ehitisega 20. sajandi algusest ja veel unikaalsem on selle unikaalse ehitise taastamine. Tegelikult see õudus, missuguses seisukorras kõik oli, tuli välja alles siis, kui tellingud olid püsti ja armatuuri hakati puhastama. Ma kardan, et seal poleks saanud mingeid suuremaid ekspertiise teha, sest need oleksid läinud koletult kalliks. Siis oleks pida-

nud ainuüksi ekspertiisi tarvis ehitama angaari sisse suure tellingute süsteemi, seejärel selle maha võtma ja siis ehitamiseks uuesti püsti panema. See ilmselt ei oleks olnud mõistlik. Arvestades kogu selle objekti maksumust, julgen isegi väita, et ega need lisatööd nii hirmkalliks ei läinud – oleks võinud veel halvemini minna.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ministriale ei ole. Suur tänu, kultuuriminister Rein Lang! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kasutan vaba mikrofon viit minutit selleks, et teha kaks kuulutust.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun vabandust, ma katkestan teid korra! Praegu on läbirääkimised viimase arupärimise teemal. Vaba mikrofon ei ole veel välja kuulutatud, ma avasin alles läbirääkimised. Kas on läbirääkimiste soovi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Suur tänu, minister! Käesolev päevakorrapunkt on ammendunud.

4. Vaba mikrofon

Aseesimees Laine Randjärv

Ja nüüd läheme vaba mikrofon juurde. Peale haamrilööki on võimalik ennast registreerida sõnavõtuks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Palun vabandust! Mulle tundus, et kui ekraan on tühi, siis ongi juba arupärimistega kõik. Ma kasutan vaba mikrofon selleks, et teha kaks kuulutust. Üks puudutab ümarlauda, mis toimub selle nädala neljapäeval algusega kell 3 meie konverentsisaalis. Nimelt olen oma seitse või kaheksa aastat kõiki, kes tunnevad väikestki huvi eesti keele õpetamise vastu, viinud ühte Narva lasteaeda. See on lasteaed Päikene, juhataja Heli Adamovitš. Olen seal näidanud seda, kuidas kohas, kus on korralikult töö organiseeritud, kolme aastaga 4–6-aastased lapsed saavad eesti keele suhu nii, et neist absoluutsel enamusel pärast mingeid problee-

me koolis ei teki. Seal on käinud ka väga paljud kõrged külalised, aga õppetundi pole keegi tahtnud sellest võtta. Kui me viimane kord erikomisjoniga Narvas käisime, siis külastasime ka seda lasteaeda ja erikomisjon pakkus välja idee korraldada selline üritus juba Tallinnas: tuua Tallinna selle lasteaia töötajad ja näidata, kuidas neil õppetöö käib, ja seletada, miks see annab nii häid tulemusi. See on muuseas ainus lasteaed Narvas, kuhu on järjekord, teistesse ei ole. Neljapäeval algusega kell 3 see üritus toimubki ja ma arvan, et huvilised saavad midagi uut teada sellest, kuidas võiks olla koolieelne keeleõpe üles ehitatud.

Ja teine kuulutus. Kaks nädalat tagasi olin Strasbourgis, võtsin osa organisatsiooni Maa-ilm Ilma Natsideta kongressist. See on organisatsioon, millel on osakonnad 24 riigis. Kohal oli 150 delegaati ja 80 külalist. Oma tervitussõnad ütles Prantsusmaa president, üritusele soovis edu europarlamenti esimees, selle tööst võtsid osa vaimulikud, kardinal Vatikanist jne. Ka Euroopa Komisjon oli üsna arvukalt esindatud. Tagasi tulles nägin ma uudiseid ja lugesin ürituse kohta üht-teist erinevatest allikatest. Mida kõike rumalat sellel teemal ei räägitud! Ma nüüd teatan, et selle nädala jooksul antakse mulle elektroonilisel kujul selle ürituse materjalid ja hiljemalt reedel panen ma oma blogis need välja. Kõik, keda häirib natsismi areng tänapäeva maailmas, võiksid seda vaadata. Hea uudis on see, et vastavalt monitooringule on Eestis need protsessid kordades, ütleksin isegi, et paljudes kordades nõrgemad kui näiteks meie naaberriikides Soomes, Lätis ja Leedus ning ka säärestes maades nagu Ukraina ja Moldova. See on kõik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Viktor Vassiljevi!

Viktor Vassiljev

Austatud proua juhataja! Head kolleegid! Arstide streik kestab ja seda, kui kaua ta kestab, on väga raske prognoosida. Ressurssi ju on. Tegelikult seda streiki juhitakse niimoodi, et streigivad need haiglad ja nende teenuste osas, kus töö on ette ära tehtud. Nii-öelda sahtliarved on esitatud ja sellepärast ressursi jätkub. Miks see streik kestab ja miks on tekkinud selline patiseis, et asi ei liigu siia ega sin-

na? Aga sellepärast, et ei ole selge, kes on selle streigi teine osapool. Kes vastutab tervishoiusüsteemi eest ja kes on see, kes otsustab tervishoiutöötajate palgad? Sotsiaalministeerium see ei ole, sest Sotsiaalministeerium tegeleb seadusloomega. Ta teeb meile seaduseelnõusid ja keevitab ministri määrusi, aga tervishoidu kui sellist, tervishoiuvõrku ta ei juhi. Terviseamet väljastab tegevuslubasid, kontrollib, kuidas tervishoiuteenuseid osutatakse, aga tervishoiuvõrku ta ei juhi. Haigekassa jagab haiglale raha, aga tervishoiuvõrku kui sellist ta ei juhi.

Kui sai Riigikogu saalis esitatud nii sotsiaalministrile kui ka meie peaministrile konkreetne küsimus, kes juhib tervishoiuvõrku, siis konkreetset vastust ei tulnud ja näidati näpuga Riigikogu poole. Ja nii ongi, et ei ole selge, kellega läbi rääkida. Arstid on pöördunud haiglate liidu poole. Haiglate liit on vabatahtlik ühendus, mis ühendab haiglate juhtkondi, haiglate omanikke. Iga haigla on omaette äriühing. Iga haigla võib eraldi määrata, millist palka tema töötajad saavad. Nad ei moodusta ühtset ja juhitavat tervikut. Ja niimoodi räägitakse praegu läbi haiglate liidu ja haigekassaga. Haigekassa saab muidugi otsustada, kui palju raha planeeritakse palgatõusuks, aga palgaküsimustes ta otsustaja ei ole. Nii et ei ole selge, kellega läbi rääkida.

Ei ole selge ka, millest rääkida. Seadus võimaldab tervishoiutöötajatel streigi puhul nõuda ainult palgatõusu, mitte süsteemi muudatusi. Aga just nimelt seda nõutaksegi. Nõutakse, et tervishoiusüsteemis tehtaks sellised muudatused, et süsteem oleks selgelt juhitav, et süsteemis oleks rohkem raha, et töötingimused ja tööaeg oleks täpsemalt määratletud, et ei toimuks kogu aeg ilma palgata ületöötamist. Aga selliseid nõudeid ei saa streigi puhul esitada, saab rääkida palgast.

Praegu on minister tekitanud tervishoiu tuleviku töörühma, kuhu kanaliseeritaksegi need äärmiselt ebamugavad küsimused, ja üritatakse koostada tervishoiu tuleviku dokumenti, kuhu on läbisegi kirja pandud pikaajalised ja lühiajalised eesmärgid – mida iganes. See on ju kõigile teada, et kui tahad mõnda küsimust ära uputada, siis suuna see aga töörühma. Seal käib 30–40 inimest koos ja arutatakse pikalt, kas Eesti tervishoid peab olema patsiendikeskne või peab ta olema perekeskne ja muid väga

tähtsaid küsimusi. Aga muidugi see ei ole see, mida peaks arutama.

Täna saatis arstide liit järjekordselt vastavale rühmale oma ettepanekud, kus nad nõuavad, et otsustataks ära, kes juhib tervishoiusüsteemi. Et oleks märgitud Sotsiaalministeeriumi juhtiv osa, sest strateegilise juhtimise puudulikkust on juba ammu märkinud ka WHO eksperdid. See kõik on teada. Et pandaks paika rahastamine, st aastaks 2020 vähemalt Euroopa Liidu keskmisel tasemel. Kas see paber võetakse arutlusele või seda ei võeta arutlusele, me ei tea.

Aga muidugi algavad probleemid sellest, et raha ei ole puudu mitte ainult tervishoius. Raha on puudu selleks, et maksta korralikke pensione, raha ei jätku sotsiaaltoetusteks. Sellest saavad aru kõik lihtsad inimesed, sellest saavad aru kaevurid ja raamatukoguhoidjad, kraanajuhid ja kassapidajad. Raha ei ole, raha ei jätku ja streikida võiksid nad kõik. Aga nad kardavad oma töökohtade pärast, nad ei streigi. Meedikud oma töökohtade pärast ei karda, sest töökohti on laialt nii meil kui Soomes, ja arstid streigivadki kõigi teiste eest. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Täna-ne istung on lõppenud. Soovin kõikidele kaunist õhtu jätku ja kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 17.29.

Istungi kestus 2 tundi ja 29 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 23. oktoober 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (278 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu kuenda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Tere hommikust, austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni kaheksa liikme nimel on mul üle anda arupärimine põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Arupärimise teema on erimärgistatud kütuse kasutamise kompenseerimise uus süsteem. Miks on see jäänud nii pikalt venima? Esialgsed lubadused olid, et uus süsteem pakutakse välja juba 2011. aasta jooksul. Me tahame teada, kui kaugele on sellega jõutud ja millised plaanid siin on. Kas selline venitamine ei tähenda mitte seda, et erimärgistatud kütuse põllumajandussektoris kasutamist hakatakse hiilivalt kaotama? Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Proua juhataja! Head kolleegid! Situatsioon omavalitsusmaastikul on päris hull. Omavalitsused vaesuvad, nende koostöö omavalitsusliitudes on õhkõrn jää, millel püsida on aasta-aastalt raskem. Käesoleval aastal on Riigikogule ja erakondadele üle antud kaks olulist kirja, üks Omavalitsusliitude Koostöökogult, teine regionaalministrilt. Ilmselgelt vajavad nii omavalitsuspoliitika üldiselt kui ka mõlemad

ülalmainitud kirjad palju rohkem Riigikogu tähelepanu. Vajalik on süsteemne ja koordineeritud tagasiside nii regionaalministrile, üleriigilistele omavalitsusliitudele kui ka avalikkusele. Selleks on vaja Riigikogus käivitada süstemaatiline debatt omavalitsuspoliitika asjus. Kui Riigikogus esindatud erakondade erimeelsused on ületamatud, siis on vaja erimeelsused fikseerida ning asjaosalistele ja avalikkusele edastada. Seda ei ole otstarbekas teha Riigikogu põhiseaduskomisjonis, kuna intensiivne debatt omavalitsuspoliitika üle hõlmaks liiga suure osa põhiseaduskomisjoni töömahust ning hakkaks takistama teiste tähelepanu ja lahendust vajavate probleemide käsitlemist. Sobivaim lahendus on moodustada Riigikogu probleemkomisjon. Mul ongi au anda Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel üle sellekohane Riigikogu otsuse eelnõu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe eelnõu. Riigikogu juhatus otsustab selle menetluse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Samuti olen vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatud, edastab Riigikogu esimees selle adressaadile viivitamata.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 24. oktoobril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Riigikogu juhatus on võtnud menetluse Vabariigi Valitsuse s.a 22. oktoobril algatatud 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu ning on määranud selle juhtivkomisjoniks rahanduskomisjoni.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (278 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me alustame tänase päevakorra punktide käsitlemist. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Sven Sester. Vabandust! Stsenariumis oli valepidi kirjas, ettekandja on hoopis rahandusminister Jürgen Ligi. Väike elevus saalis on ainult tervitav. Palun, minister, ja palun vabandust!

Jürgen Ligi

Aitäh, proua juhataja, et andsite mulle siiski võimaluse! Austatud Riigikogu liikmed! Riigieelarvet koostades oleme taas olukorras, kus maailmamajanduse taastumine on sattunud küsimärgi alla. Endiselt püsib ebakindlus nii euroalas kui ka globaalselt. Meie potentsiaalset kasvu hoiavad tagasi osa euroala riikide võla-probleemid, mille leviku tõkestamisse oleme viimase kahe aasta jooksul aktiivselt panustanud. Võrreldes aastataguse ajaga oleme loonud püsiva finantsstabiilsusmehhanismi ESM-i ning olulise lülina euroala finantstervise kindlustamisel on samm-sammult lisandumas ühtne pangandusjärelevalve. Seega on euroalal käimas ühisturгу oluliselt tugevdavad reformid, kuid järgmise aasta jooksul on keskkond usalduse vähenemise tõttu tavapärasest ettearvamatum.

Eesti majandus mõneti siiski trotsib ümbritsevat ning on saavutanud stabiilse kasvu. Ühtlaselt suur püsib ka Eesti tarbijate kindlustunne ning tarbimisjulgus. Meie lähiriikide kasvuväljavaated on üle keskmise. Seetõttu arvestas valitsus järgmise aasta eelarvet koostades majandusprognoosi põhistsenaariumi, mille järgi on 2013. aasta majanduskasvu tempo juba kevadel prognoositud 3%. Seega on Eesti 2013. aastal taas euroala kõige kiiremini kasvava majandusega riik. Majanduskasvu veab alates järgmise aasta teisest poolest jälle eksport, mis toetab omakorda kohalikku tööturгу, tarbimisvõimet ning investeerimisjulgust.

Iga eelarve tähtsaim küsimus on, kas inimeste ja riigi heaolu rahastamine arvestab reaalsete võimalustega. Ei ole olemas sellist valikut, et saaks püsivalt kulutada rohkem, kui teenitakse. Seetõttu peab valitsus majanduspo-

liitika usaldusväärse hoidmise nimel kinni eelarvestrateegias seatud eesmärkidest, kasutades lähiaastaid kestliku arengu ja majanduskasvu kindlustamiseks. Eelarve kulud vastavad maksumaksjate panusele ning üle jõu me ei ela.

Valitsussektori eelarvepositsioon on tuleval aastal siiski veel puudujäägis (0,7% SKT-st), kuid Euroopa kontekstis on see väga hea tulemus. Peamine defitsiidi tekitaja on ka edaspidi keskvalitsus, eelkõige puudujääk pensionikindlustuses. Euroopa Komisjoni eesmärgistatav struktuurne eelarvepositsioon püsib järgmisel aastal tillukeses ülejäägis. Ülejääk näitab, et jätkusuutlikkusega eelarves suuri probleeme ei ole ning lähiaastate nominaalne puudujääk on põhjustatud majandustsüklist ja ajutistest teguritest.

Rõhutan üle, et eelarve tasakaal ei ole abstraktne eesmärk. Teiste riikide kogemus tõestab, et see on oluline vahend majanduse stabiliseerimiseks ja kasvu toetamiseks. Lisaks annab see kodanikele tunnistust kulutuste võimekohasusest, mille vajalikkus kipub kiiresti ununema. Eelarve tasakaalu abil väldime ka laenusõltuvusse sattumist, millest väljatulek on keeruline ja ühiskonnale valulik. Eesti võlakoormus püsib tuleval aastal Euroopa Liidu madalaimana, olles 12% SKT-st, ning suureneb ainult EFSF-i garantiide tõttu. Euroalariikide keskmine võlakoormus on 83% SKT-st. Riigirahanduse prognoosi järgi riik võlakirjaturule pöörduma ei pea, finantseerimisvajadused kaetakse likviidsusreservist. Samuti kehtib põhimõte, et oodatust kiirema majanduskasvu tingimustes hoidub riik positiivsest lisaelarvest ning selle asemel vähendab võimaluse korral kiiremini puudujääki.

Riigi maksupoliitikat ei ole kavas muuta ning ka edaspidi on eesmärk vähendada tööjõumakse. Euroopa Komisjoni, OECD ja teised eksperdid toetavad meie seisukohta, et maksudest takistavad majanduse arengut enim kapitali- ja tööjõumaksud. Järgmisel aastal väheneb töötuskindlustusmaks, mille tulemuseks jääb rohkem raha kätte nii töövõtjale kui ka tööandjale.

Varem tehtud otsuste tõttu tõusevad tuleval aastal alkoholi- ja tubakaaktsiis, millest viimase puhul teeme ettepaneku jagada 10%-line tõus kahele aastale. Üldine maksukoormus lan-

geb 2013. aastal 32,6%-le, mis on viie aasta madalaim tase.

Riigieelarve tulud suurenevad 163,1 miljoni euro võrra ehk 2,2% – 7,5 miljardi euron. Üldine tulude kasv ei ole suur, kuid olulised on sisemised muutused. Nimelt liigub tulude osakaal maksuliste tulude kasuks ning väheneb riigi sõltuvus toetustest. Peamiselt vähenevad välistoetused seoses Euroopa Liidu finantsperspektiivi vahetumisega.

2013. aastal suurenevad kulud 1,1% ehk 7,7 miljardi euron. Kulusid planeerides ei ole meil vaja enam otseselt kärpida, kuid vajadus lisanduvaid soove ohjeldada ei kao kunagi. Võin kinnitada, et riigi järgmise aasta kulutused on planeeritud vastutustundlikult ning arvestades pikaajalisi mõjusid. Samal ajal on meil võimalik järgmisel aastal parandada inimeste sotsiaalset turvatunnet. Rakenduvad vajaduspõhised lapsetoetused, suureneb valitsemisalade palgafond, tõusevad pensionid, samuti töötutoetused.

Tegevusalati sarnaneb kulude jaotus eelmiste aastate omaga. Võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega panustame endiselt suhteliselt enam haridusse, kultuuri, riigikaitsele ja sisejulgeolekusse. Haridusreformidele kulutab riik järgmisel aastal üle 18 miljoni euro enam. Sellega tagab valitsus vajaduspõhised õppetootused, reformib kutseõppekavasid ning üldhariduse koolivõrku. Kultuurivaldkonna eelarvega on tagatud Eesti Rahva Muuseumi ehituse rahastamine ning kaitse-eelarve on ka järgmisel aastal 2% SKT-st. Suuremad kulude kasvud on seotud sotsiaalse kaitse paranemisega: riikliku pensionikindlustuse kulud kasvavad 93,3 miljonit eurot, haigekassa ravikindlustuskulud 55 miljonit eurot ning riigi tehtavad kohustusliku kogumispensioni maksed 9 miljonit eurot. Riik maksab erinevaid sotsiaaltoetusi keskmiselt 1677 eurot inimese kohta.

Valitsussektori investeeringute maht järgmisel aastal väheneb. Kui selle aasta eelarves oli planeeritud investeeringute järsk kasv peamiselt heitmekvootide müügitulu tõttu, siis samal põhjusel väheneb järgmisel aastal investeeringute maht 10,6% ehk 921,7 miljoni euron. Siiski paistab Eesti Euroopa taustal silma väga kõrge riiklike investeeringute tasemega, mis on püsinud ka kriisiaastatel. Alla poole investeeringutest (48%) tehakse tuleval aastal välis- toetustest. Riigieelarveliste ja Riigi Kinnisvara

AS-i investeeringute maht kasvab 44 miljoni euro võrra ning moodustab üle veerandi valit- sussektori investeeringute mahust. Suuremad objektid on seotud teehoiu, vee- ja jäätmemajanduse ning haigla- ja hoolekandevõrgu infra- struktuuriga, kuhu suunatakse vastavalt 195,6, 161,9 ja 46 miljonit eurot.

Riigi tegevuskulud järgmisel aastal suurenevad. Lisaks valitsemisalade palgafondide suurenemisele vähemalt 4,4% on oluline osa kasvust seotud kaitseväge eriotstarbelise varustuse, teehoiu, riigi kinnisvara rendimaksete ning haridusreformiga. Endiselt on võimalik palgatõusu allikas efektiivsuse suurendamine valdkondade sees ja seetõttu kujuneb keskmise palga tõus kindlasti suuremaks kui palgafondi 4,4%-line kasv. Netopalka tõstab ka töötus- kindlustusmakse alanemine. Ära tuleb unustada kahekohalised palgatõusuprotsendid avalikus sektoris, kuigi me buumiajal neid nägime. Need ei arvestanud reaalselt olukorda ning suuresti just neid vigu tuli kriisi ajal parandada. Pakutav palgatõus on vastavuses tööjõu- turu üldise arenguga ning on iseloomulik tasakaalukale majandusarengule. Mõõdukas palga- tõus on kindlasti meeldivam kui kiire, millele vääramatult järgnevad kärped ehk palkade kül- mutamised ja vallandamised. Samuti ei tohi avalik sektor asuda erasektori ees palgarallit vedama. Planeeritud 4,4%-line palgafondi kasv jääb alla prognoositud keskmise palga kasvule tuleval aastal, kuid see ei väljenda kogu tõusu, nagu öeldud, ning ületab prognoosita- vat inflatsiooni. Seega kasvab ka riigieelar- vest palka saavate inimeste reaalne ostuvõime.

Kokkuvõtvalt saab järgmise aasta eelarve kohta öelda, et see on üle mitme aasta esime- ne, kus me korraga suurendame avaliku sektori töötajate palku ning mitmeid sotsiaaltoetusi, sh pensione, lapsetoetusi ning töötutoetusi. Kuid me ei ole läinud seda teed, et tulusid lihtsalt juurde planeerida. Muudatusteks on ruumi andnud ka valitsemisalade sisemised ümber- korraldused, seda nii lapsetoetuste jagamise kui ka haridusreformi ettevalmistamisel.

Eelarvesse toob lisaraha tõhusam töö, mitte unistamine ega nõudmiste esitamine. Eelarve- poliitika peaküsimuseks jääb pikk vaade reaal- setele vajadustele ja võimalustele. Tahan täna- da kõiki selle eelarve koostamisel osalenud inimesi ning soovin Riigikogule jõudu tööle! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste ja vastuste juurde. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Tegelikult on kurb, et kõige kehvemates oludes elavate perede lapsed ehk toimetulekutoetust saavate perede lapsed jäävad endiselt ilma sellest 19-eurosest lapsetoetusest, sest see läheb toimetulekutoetuse arvestamisel pere sissetuleku hulka. Te olete siin nii palju rääkinud vajaduspõhisest lapsetoetusest, mis on teie unistus olnud. Seda 9 eurot jagub alates 1. juulist ainult pere esimesele ja teisele lapsele. Miks kolmas, neljas jne laps sellest ilma jäävad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui pere on tervik, siis nad ju ilma ei jää. See on ikkagi perele suunatud toetus. Mina arvan, et tegu on väga edumeelse pingutusega. Üle pika aja tunnistatakse, et lapsed ei ole sularahavajaduse poolest võrdsed ja lapsetoetusi tuleb suunata. See on erakordselt õige valik. Laste võrdsusest materiaalses mõttes võib rääkida teenuste puhul. Siin on tõesti nii, et tuleks taotleda võrdsust, aga mitte sularaha-ülekanne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Kohtla-Järve Tammiku Gümnaasiumi koolipere soovib teada, kas 2013. aasta riigieelarves on plaanis suurendada õpilaste toitlustamise dotatsiooni. Praegu eraldab riik põhikooliõpilase toitlustamise jaoks 78 eurosentit päevas ja sellest ei piisa, eriti veel puuvilja ostmiseks, mida õpilastele pakutakse vähemalt kolm korda nädalas. Hinnad tõusevad, aga dotatsioonisumma on juba mitu aastat sama olnud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu andmetel – ma võin muidugi sellistes detailides eksida – seda summat ei suurendata. See ei ole kordagi üheski vaidluses üles kerkinud. Ma aga arvan, et koolitoitu ei ole mõistlik haridusprobleemide puhul esiplaanile tõsta. Ma ei väida, et teie seda teete, vaid

see teema kipub poliitilises agendas lihtsalt liiga kõrgel kohal olema. Koolitoidu kõigile tasuta jagamine ei peaks olema hariduse prioriteet. Oleks kena, kui me suudaksime ka siin vajaduspõhisust rakendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Aitäh! Ütlen repliigi korras Heljo Pikhofile, et me hakkame neljapäeval sotsiaalkomisjonis vajaduspõhist lapsetoetust arutama. Alates kolmandast lapsest on toetuse tõus ette nähtud kõigile lastele. Aga küsimus on seotud arstide streigiga. Haigekassas toimus eelmisel reedel 2013. aasta eelarve esimene lugemine. Eelarves nähakse ette tervishoiutöötajate palga tunduvalt suuremat tõusu, kui algselt plaanitud oli, kahe aasta peale keskmiselt 15%. See tekitab surve riigieelarvest palka saavate tervishoiutöötajate palgaküsimuses. Kas on olemas idee ja katteallikas, kust leida riigieelarvesse lisaraha, et ka riigieelarvest palka saavad tervishoiutöötajad ei peaks muret tundma?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nad ei peaks muret tundma. Valitsus hindab ja mina isiklikult hindan meedikute tööd väga kõrgelt. Me teame, et selle tasustamine on üks oluline asi. Meil on olemas plaan, kuidas tõsta meedikute palku paralleelselt, nii nende omi, kes on kaudselt haigekassa palgal, kui ka nende omi, kes saavad raha riigieelarvest. Igal juhul on töötav meedik meie tänu ära teeninud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Riigieelarve seletuskirjast ei tule välja, kui palju järgmisel aastal konkreetsetest ettevõtetest planeeritakse dividendi võtta. Seletuskirjas on kirjas ainult see, et prognoosi kohaselt äriühingute 2012. aasta kasumid võrreldes 2011. aastaga suurenevad ja sellega seoses suurenevad ka 2013. aasta dividenditulud 2,8 miljoni euro võrra. Te oskate ilmselt öelda, seega palun öelge, millistest firmadest kui palju järgmisel aastal dividendi võetakse!

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tahaks rohkem detailidesse minna, kui seletuskirjas öeldud on. Igal juhul on dividenditulu prognoositud summa ja seal on hõlmatud eri ettevõtted. Traditsiooniliselt on suuremad dividendiallikad Eesti Energia ja Tallinna Sadam. Ei ole tähtis konkreetse ettevõtte täpne summa, tähtis on, et see prognoos lõpuks vett peaks. Mul on hea meel kõigile, kes elektri hinna pärast muretsevad, lohutuseks öelda, et vaba turg, mis võimaldab ettevõtetel küll teenida vastavalt turuhinnale, tähendab teistpidi ka tulude ühiskonnaga jagamist. Igal juhul saavad elektri tarbijad riigieelarve kaudu ühes või teises vormis leevenduse. Riigiettevõtted ei eksisteeri ka selles mõttes kasutult.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Ma arvan, et Eesti üks tõsisemaid kordaminekuid on see, et meie riigikaitsekulud moodustavad 2% SKT-st. Teatavasti ei ole eelarve koostamine lihtne ülesanne, iga minister võitleb oma valdkonna eest. Kas te võite mulle kindlalt väita, et me ka edaspidi järgime printsipi, et riigikaitsekulud on 2% SKT-st, ja valitsuses ei olnud nüüd kõne all selle muutmine ega tule see kõne alla ka tulevikus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ütlen ausalt: see ei ole olnud kõne all. Meil on tulnud küll Riigikogus sellel teemal vaielda, aga las see summa olla paigal. Katsume heaolu muud moodi arendada – tubli töö ja kasvava majanduse abil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Valitsus on välja öelnud, et järgmisel aastal tõuseb haridustöötajate palk 11%. Kas sellest eelarvest, mida me praegu menetleme, tulebki see 11% omavalitsustele õpetajate palga tõusuks või peavad omavalitsused selleks, et seda 11% saavutada, oma vahenditest juurde maksma?

Jürgen Ligi

Aitäh! Sellest eelarvest, mis on teie ees, tuleb kogu see raha. See eelarve kajastab kõiki summasid, mida riik kogub ja jagab. See on selles mõttes täiesti uus ja tore eelarve. Nii ongi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Härra minister! See eelarve eelnõu on ettevõtjatele ja ettevõtluskeskkonnale nagu õudusunenägu. Ehitusmaterjalide tootjatel tõusevad keskkonnatasud tohutult. Üle mõistuse, ligi kuus korda tõusevad navigatsioonitasud, mis tõenäoliselt varsti meie sadamatest kõik laevad ära peletavad. Aga minu küsimus on hoopis see: kuidas te saite panna eelarvesse kõik need arvestused sisse, kui nende seaduste eelnõud, mis neid tasusid tõstavad, pole veel isegi esimesele lugemisele jõudnud? Kuidas te need eelarvesse sisse panna saite? Mille alusel te niimoodi tegite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen seda küsinud ja mulle on vastatud, et asi on korrektne. Ma annan teile hiljem hea meelega täpsema vastuse. Mul oli endal seesama küsimus. Paar asja, mis eelarvet mõjutavad, on formaalses mõttes jäänud eelarve menetlusest maha. Ma kontrollin need faktid üle.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Valitsus liigub oma tegevuses aina rohkem vajaduspõhise rahastamismudeli poole. Miks siis kaitsekulutuste kasv 20 miljoni euro võrra ei ole vajaduspõhine, vaid on pelgalt aritmeetiline – 2% SKT-st? Kas teie arvates selliste vahendite täiendav eraldamine on põhjendatud ajal, kui riigis on suured sotsiaal-majanduslikud probleemid? 20 miljonit lisaeurot kas või õpetajate palkadeks või tee-ehituseks sobiks vajaduspõhimõttega ju palju rohkem.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kas ma kuulsin õigesti, et te rääkiste kaitsekulutuste vajaduspõhisusest? Kas mu kõrv ei petnud? Ma arvan, et see dispuut oleks võib-olla Riigikogu-siseselt asjakohane, aga mina just äsja kinnitasin, et meie valitsuses küll kaitsekulutuste mahtu ei vaidlustanud. Vajaduspõhiseks muutuvad kaitsekulutused (siin peaks mitmekordseid jutumärke kasutama, kusjuures esimesed märgiksid teie tsitaati) tavaliselt sõjaolukorras. Aga rahuolukorras kulutatakse just nii palju, et saaks sõda ära hoida. Kui see ei õnnestu, siis muutub vajadus väga mõõdetavaks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Seda eelarvet iseloomustab mõõdukas optimism, nagu te isegi olete öelnud. Teatavas mõttes vastab ta inimeste ootustele, et turvatunne ja stabiilsus kasvaksid. Me teame ümbritsevat majanduskeskkonda ja selle muutlikkust. Kui palju on see eelarve valmis selleks, et majanduskeskkond väljaspool Eestit muutub riskantsemaks?

Jürgen Ligi

Aitäh! See eelarve on sellisteks asjadeks valmis, ütleme niimoodi, maailmatasemel. Maailmas on vähe nii hästi tasakaalus olevaid eelarveid ja vähe on riike, kellel on olulisi reserve. Me suudame reageerida ja meie eelarve koostajad on ka kogunud, kuidas reageerida. Ei taha küll sellistest stsenaariumidest mõelda, aga ennegi on seda sõda peetud ja sellest edukalt välja tulnud. Tänu sellele naudime nüüd jälle juba mitmendat aastat majanduskasvu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Mitmel aastal on eelarvega seoses olnud jutuks ka ooperi- ja balletiteatri uus hoone. Praegu seda eelarve eelnõus ei ole. Kas te oskate öelda, millal see teema võiks uuesti riigi-eelarves olla?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma väidan, et eelarve kontekstis ei ole see kunagi tõsiselt jutuks olnud. Et keegi küsib midagi mõne hoone kohta, seda ikka juhtub, aga eelarve kontekstis tuleb ehitisi rajada samm-sammult ja järk-järgult ning ei ole põhjust seejuures õhulosse ehitada. Praegu on kõige suurem kultuuriehitus, mis käima läheb, Eesti Rahva Muuseum. Kõike korraga ei saa. Nii see eelarvepoliitika käib.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Järgmisel aastal mõjutavad meie rahandust ka ESM-i sissemaksed, kui Eestil tuleb teha kaks sissemakset, kokku 60 miljonit eurot. Millistest allikatest neid sissemakseid finantseeritakse, kas reservidest või laenu abil?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nagu ma oma ettekandes ütlesin, reservidest. Need kajastuvad raamatupidamiskult ühe finantsvara vahetamisena teise finantsvara vastu. Osalus ESM-is on see, mis saadakse, ja reservide muutus vähenemise suunas on see, mis antakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Ma tulen tagasi härra Ratase küsimuse juurde, millele te vastasite üpris üldiselt. Seletuskirja leheküljelt 74 saab lugeda, et hariduskulude toetus munitsipaliteetidele kasvab tasandusfondis 0,07%, mille abil peaks toimuma 11%-line palgatõus. Need arvud ei ole muidugi päris võrreldavad, sest näiteks Jõgeval ja Haapsalus tekib riigikool, seda ma tean, aga ka seal ei ole see summa ometi väga suur. Seetõttu küsin: kui palju valitsus siiski annab raha juurde (kas protsentides või absoluutarvudes) palgatõusuks munitsipalkoolides?

Jürgen Ligi

Aitäh! Absoluutarvuna öeldes on seda natuke alla 20 miljoni euro. Ma peaksin täpset summat natuke otsima. Aga allikaks on kõige-

pealt riigieelarvest tulevate toetuste kasv 7,5 miljoni euro võrra. Kui see summa tundub väike, siis tasub korrutada 15,6-ga. Sellel juhul saate aru, et tegemist on hiigelsummadega. Õpilaste arvu vähenemine annab võimaluse, et vabaneb umbes 4 miljonit eurot. On ju selge, et õpetajad ei käi tunde andmas tühjades klassides. Sinna hulka on arvestatud ka töötuskindlustusmaks määrade vähenemine (0,5 miljonit eurot). Täienduskoolituse toetuse osa on 3,8 miljonit eurot ja omavalitsuste investermistoetus on 3,2 miljonit eurot. Seda illusiooni siin saalis vist enam ei ole, nagu tuleks raha eikusagilt. See tuleb ikka millegi arvel. Kui me Euroopa mõõtnes panustame haridusse proportsioone vaadates väga-väga palju, siis ka siin saalis ei ole ammu enam saladus, et me paigutame väga palju raha betooni ning kui me hariduskulude poolest oleme tipus, siis õpetajate palga poolest OECD keskmisel tasemel. Prioriteet (vastik sõna, mida kasutatakse liiga palju) on siiski see, et inimvara oleks selle suure hariduskulu sees paremini väärtustatud. Nii et see on teadlik valik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Kortermajade renoveerimise toetuse taotlemine KredExi kaudu on hoogustunud, aga kvootide müügist selleks otstarbeks suunatud raha on juba ära kasutatud. Keskmise arvestuslik oodatav energiasääst on renoveerimise puhul teadupärast üle 40%. Kas ka järgmisel aastal suunatakse riigieelarvest KredExi kaudu vahendeid kortermajade renoveerimiseks ja kui, siis kui suurest summast me räägime?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nende summadega ma praegu väga julgelt ei opereeriks, need on praegu kindlasti kõige raskemini prognoositavad. Küsimus on selles, milline hakkab olema järgmise aasta kvoodikaubandus. Me oleme põhimõtteliselt otsustanud, et oluline osa laekuvast rahast suunatakse sellistesse energiasäästuprogrammidesse nagu kortermajade soojustamine. See on kvoodikaubanduse mõte ja me oleme seda riigi majanduspoliitikas ka tähtsustanud. See annab

korraga nii tööhõivet kui aitab kodanikel ka kulusid kokku hoida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Teie ise ja teie erakond tervikuna olete oma retoorikas ettevõtluskeskkonna hästi kõvad toetajad, stabiilse maksuolukorra ja maksusüsteemi toetajad. Te rääkisite täna, et üldine maksukoormus natuke väheneb jne. Aga tahan küsida teilt kui finantsistilt hinnangut siin juba kord mainitud navigeerimis- ja keskkonnatasude kohta. Kui keskkonnatasud olid tõesti kümneks aastaks, st pikalt ette ettevõtjatega põhimõtteliselt kokku lepitud ja kui nüüd *ad hoc* tehakse liigutus, selleks et eelarvesse tulusid saada, siis kuidas te ise sellist käitumist õigustate või kui õigeks te seda peate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen alati öelnud, et pigem tuleb maksustada looduse kurnamist, ressursside kasutamist, saastamist ja tarbimist, selle asemel et maksustada tööd ja kapitali. See on seesama, millele ma oma kõnes tähelepanu juhtisin. Siin on tegelikult rahvusvaheline konsensus. Konkurentsivõime võtmeküsimus on see, kuidas piirata tööjõu maksustamist ja luua kapitalile soodsamaid tingimusi. Aga odavad loodusressursid ei ole kindlasti mingisugune innovaatiline idee ega Eesti Nokia. Ma ei ole nende maksumäärade väljatöötaja olnud, aga usun eksperte, kes ütlevad, et need ei ole liiga kõrged ega käi üle jõu. Olen nõus, et ressursside kasutamist tuleb maksustada korralikumalt kui seni. See ei suuna majandust mitte ainult säästlikkuse suunas, vaid innovaatilisuse poole laiemalt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Härra minister! Mul on vist juba traditsiooniline küsimus. Ma vaatasin eelarve eelnõu ega leidnud sealt nagu eelmiselgi aastal riiklikku programmi Ida-Virumaa arengukava kohta, mis peaks varsti juba lõppema ja mille tulemusi tuleks hindama

hakata. Peaaegu midagi ei ole paika pandud. Kas see on jälle nagu eelmistel aastatel jagatud valdkondade vahel ära? Aga kes siis selle programmi eest vastutab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et parim vastaja sellele küsimusele on regionaalminister. Ma tõesti ei jaks jälgida neid detaile, kuidas erinevad toetusprogrammid on töötanud. Ma usaldan siin kolleegi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Maksutulude suurendamine on eelarve luge-mistel kõne all igal aastal. Ehitussektor on tänu CO₂ kvootidele viimastel aastatel päris tublisti kosunud. Ometi tuli täna Maksu- ja Tolliame-tilt uudis, et möödunud nädalal võeti kontroll-reididel seletused 203 töötajalt ja avastati 46 juhul (s.o üks viiendik kontrollitud töötajatest), et töötaja ei ole mingit tulu deklareerinud. Rääkimata sellest, et on kindlasti ka neid, kelle palk aladeklareeritakse. Kui ühel ehitusobjektil on 13 töötajast 9 väidetavalt esimest päeva tööl, kas see on normaalne? Kas rahandusmi-nister kavatses siin midagi ette võtta, et seda muuta ja maksutuluseid ümbrikupalku kaotades suurendada? See ei ole kindlasti ainult ehitus-sektori teema. Siin on koht, kus saaks maksu-tuluseid suurendada.

Jürgen Ligi

Aitäh! See, et te saate selliseid andmeid siin ette lugeda, näitab, et rahandusminister on teiega nõus ja ongi midagi ette võtnud. Suhtu-mine maksupetturlusse on järsult karmistunud ja meie koostöö maksuametiga on tihenened. Ma olen ka valitsuses mitu korda käinud neid plaane tutvustamas. Meil on arutlusel idee, et tööjõud tuleb registreerida esimesest päevast alates. Küsimus on praegu selles, kuidas teha nii, et tänapäeva infotehnoloogiliste vahendi-tega ei saaks ka esimesel päeval registreerimist võltsida. Küllap olete kuulnud värvikaid lugu-sid, kuidas on avastatud hulgaliselt kellude ja lubjaste riietega tänaval jalutavaid ehitusmehi. See kõik on selle tulemus, et me oleme järsult tihendanud kontrolli otse ehitusplatsil. Selle

tulemus on ka palkade järsk tõus ehituses, aga siiski veel mitte sellisele tasemele, mis vastab tööturu tegelikule olukorrale. Kui te vähegi saate, siis toetage neid algatusi, millega me siia tuleme. Aga tehnilisi probleeme on siin suur hulk. Igal juhul on petturite vahelevõtmi-ne avaliku sektori kõige õigem rahaallikas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud rahan-dusminister! Vaatan eelarve seletuskirja lehe-külge 174, mis kajastab Siseministeeriumi valdkonda. Siin on tabel "Tööjõukulud asutus-te lõikes". Arvud näitavad, et Siseministeeri-umi eelarve suureneb 5,92%, samas väheneb Politsei- ja Piirivalveameti oma 1,27% ja Pääs-teameti oma 2,29%. Oskad sa mulle öelda, mida see peaks näitama, mis suunas Sisemi-nisteerium ja sisejulgeoleku valdkond üldse lähevad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui te vaatate ainult eelarve üldmah-tusid, siis ei saa te kindlasti teada mingeid pal-gatendentse. Ma võin garanteerida, et sisejul-geolekus kasvavad palgad vähemalt 4,4%, te-gelikult rohkemgi, netopalgad omakorda veel natukene rohkem. Ma väidan, et rahastamise vähenemise esimene põhjus on vähenenud välistoetused ehk valmivad europrojektid. See on põhjus, miks mitme ministeeriumi puhul jääb rahastamise vähenemise mulje. Tegelikult on lihtsalt teatud asjad valmis saanud ja see ei saa eelarves kajastumata jääda. Investeering on tehtud, olukorda on sellega parandatud, aga inimesed saavad ikka oma palgatõusu kätte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma riskin sellega, et te soovitate mul seda küsida sotsiaalministrilt, aga ma küsin siiski. Ma jätkan Heljo Pikhofi ja Kalev Kallo küsi-musi. Me kõik teame, et lapsetoetus arvesta-takse sissetuleku hulka ja see tähendab, et ini-mesed jäävad toimetulekutoetusest ilma. Aga valitsusk koalitsioon on lubanud ja seaduseelnõu

näeb ette, et me tõstame kolmanda lapse toetust 21 euro võrra. Tekib naljakas olukord: 21 eurot, mille võrra toetus suureneb, ei arvestata sissetuleku hulka, aga toetuse n-õ endine suurus ehk 57 eurot arvestatakse. Kuidas te rahan-dusministrina seda loogikat hindate? Kõrvalt vaadates tundub see küll natuke ülepeakaela tehtud olevat, sest ühest ja samast toetusest osa on sissetulek, aga teine osa ei ole.

Jürgen Ligi

Aitäh! Lapsetoetuste reformi positiivne pool on see, et sissetulekut üldse arvestatakse. Laste sularahavajadus on ikkagi väga erinev. Reformi tehes on seda ka arvestatud. Piiratud ressursside tingimustes tuleb teha valikuid. Neid valikuid saab teha ka edaspidi, kui me jõukamaks muutume. Minu isiklik eelistus laste toetamisel ei ole kunagi olnud see, et teha alati sularahaülekandeid. Sularahaülekandeid tuleks minu arvates teha ainult kõige kriitilise-mates olukordades ja keerulisematel elupe-rioodidel, näiteks siis, kui ollakse lastega kodu-s, või siis, kui on tegemist vaesusega. See reform on isegi suhteliselt helde, ka Riigikogu liikmete lastele on säilitatud toetused, mille tõstmise nimel on mõni meedias kõvasti võidelnud. Pigem tuleks aga mõelda selles suunas, et äkki me saame hakkama kokkuleppega. Ühiskond ei saa toimida sularahamasinana, et võetakse automaadist raha välja, antakse lae-kurile ja siis võetakse jälle automaadist välja. Vahepeal võiks ikkagi mingisugune muutus toimuda, peale selle, et inimesed saavad raha tõstmise tööd ja soojus eraldub. Igal juhul võiks vajaduspõhisust siin edaspidi tugevdada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud mi-nister! Mets ei ole mitte ainult meie rahvuslik rikkus, vaid ka meie rahvuslik uhkus. Rahan-dusministeeriumi juhtimisel on riigieelarve ette näinud, et 2011. aastal tuli RMK-st võtta välja omanikutulu ja tulumaksu 26 miljonit eurot, 2012. aastal 45,8 miljonit eurot ning 2013. aasta eelarves on selleks esialgu planeeritud 17,9 miljonit eurot. Kokku on seda 89,7 miljonit eurot. Et see arv teile väga väiksena ei tunduks, siis ma korrutasin selle ära. See teeb

umbes 1,4 miljardit krooni. Sellega on valitsus viinud riigiettevõtte arvelduskonto sisuliselt nulli. Samas näete riigieelarve eelnõus ette, et te annate RMK-le 20 miljonit eurot lühiajalist turuintressiga laenu üheks aastaks, selleks et ettevõtte majandustegevus ei seiskuks. Kas te peate sellist olukorda heaperemehelikuks riigi-valitsemiseks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Vastus on jah. Teie juht ja õpetaja Villu Reiljan ütles kunagi, et Eesti rahvas on ikka metsast abi saanud. Tema tegi ka seda, et asutas RMK. Ta asutas selle küll veidrast "ei liha ega kala" vormis, st ei ole selge, kas sellele peaks rakenduma pigem kala või liha käsitlus. Siit tulenevad probleemid, mismoodi võiks RMK leevendada oma likviidsusprob-leeme, mis on ju selgelt ajutised. Ta ei ole õieti asutus ega aktsiaselts. Samas omab ta väga suurt rahva vara. Täiesti mõistlik on Villu ar-vamus, et mets peab Eesti rahvale tulu teeni-ma. Ta on seda teinud ja teeb loodetavasti ka edaspidi, kui majandamine on mõistlik. See, kui palju firma vajab likviidsust dividendi väl-jamaksmiseks, ei sea küll kuidagi kahtluse alla metsamajanduse heaperemehelikkust. See on loomulik majandustegevus, millel on kahjuks keerulised administratiivsed piirangud segase organisatsioonilise vormi tõttu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra minister! Eile olid majanduskomisjonis külas KredExi esindajad. Nad tundsid muret selle pärast, et nad ei ole kindlad, kas nad saavad järgmisel aastal jätkata oma menukat rekonst-ruerimistoetuste programmi. Eelarves on praegu sees 10 miljonit eurot, mis peaks lae-kuma kasvuhoonegaaside kvootide müügist, aga see ei ole veel kindel. Kas te võite meid julgustada, et see raha leitakse ja jääbki sinna eelarvesse ning järgmisel aastal saab seda re-konstrueerimistoetust korteriühistutele jagada, nii nagu see toimus sel aastal?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei või. Ma pigem sooviksin, et amet-nikud ei kütaks neid ootusi liiga üles, sest see

lahendus ei ole praegu meie kätes. Euroopa Komisjon, kes kvoodikaubandust korraldab, on väga mures kvootide naeruväärselt madala hinna pärast ja proovib seda turgu mõjutada müügipiirangutega. Seetõttu me ei tea, kui palju meil järgmisel aastal õnnestub kvote müüa, vähemalt ei teadnud me seda eelarve tegemise ajal. Meil on hästi raske prognoosida, millisele tasemele võiks kvootide hind liikuda. Eelarves planeeritud kvoodimüügi tulud on hästi oletuslikud. Poliitiline valik on see, et kui sealt raha tuleb, siis saavad seda ka kortermajad, aga me ei tea, kui palju. Mulle kohe üldse ei meeldi, kui ma kuulen raadios jälle mõnda ametnikku ütlemas, et esitatagu neid taotlusi ikka edasi. Ma arvan, et hea peremees esitabki. Aga kui järjekord on juba ees ja me ei tea täpselt, kui palju neid taotlusi rahuldada saab, siis on riik siin liigselt ootusi üles kütnud. Võib-olla pole see päris mõistlik. Ideoloogiliselt ei ole riik võtnud hoiakut, et ta kõik eraomanduses olevad majad ära rekonstrueerib. See on ikkagi jaokaupa raha eraldamine ja need on piiratud ressursid, mida igavesti ei jätku.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Täna, austatud juhataja! Väga austatud rahandusminister Jürgen Ligi! Ma tulen oma esimese küsimuse ja teie vastuse juurde tagasi. Ma väga tänan teid õpetussõnade ja sellise teejuhtimise eest! Ikka on hea meel kuulata endast targemat ja püüda tema kogemustest õppida. Repliigi korras ütlen, et Kalle Laanet küsis tabeli nr 120 kohta, mis räägib tööhõukuludest. Teie hakkasite rääkima investeerintutest. Ju oli siin tegu valesti mõistmisega. Aga minu teine küsimus on ikkagi seotud õpetajate palkade 11%-lise tõusuga. Kas omavalitsus peab juurde maksma, et see tõus oleks 11%? Kui peab, kas siin ei minda siis vastuollu põhiseaduse mõttega, et kui riik paneb omavalitsusele kohustusi, siis tuleb see tervenisti ka rahaga katta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Selles küsimuses oli umbes neli teemat, mulle jäid meelde kolm. Kõigepealt tänan tunnustuse eest! Kinnitan, et teil on minult võimalik õppida küll. Minu kogemus, eriti ra-

handusvaldkonnas, on päris arvestatav. Mis omavalitsustesse puutub, siis kinnitan üle oma esimese vastuse: kogu raha, mis omavalitsus saab, on kokkuvõttes ikkagi riigi kogutud ja omavalitsus saab seda maksuameti kaudu. Ma ei tea kohalikke makse ega seda, kui palju peaks neid siin arvestama, aga ütleme niimoodi, et ta saab peaaegu kogu raha. Mis mul siin muud öelda on? Kui te pidasite silmas, et omavalitsused saavad edaspidi natukene vähem investeerimistoetust, siis see summa, 3 miljonit, mis nad vähem saavad, on siiski piisavalt tilluke, et mitte pidada seda mingiks riiklikuks eelistuseks. Arvestage, et seda raha ei anta kellelegi teisele kui õpetajatele, kes kindlasti palgatõusu tahavad ja kelle töö on seda väärt. Me peame ressursse alati ümber jagama. On tõsiasi, et omavalitsused on riigilt saanud õpetajate palgaraha nõrgalt sildistatuna. Dokumentides on olnud sees mõningane lõtvus, et mitte öelda isegi vastuolu, ja seda raha on kasutatud muuks otstarbeks. Nii et ka see, et õpetajate palgaks mõeldud raha läheks edaspidi just selle jaoks, on üks selle üldise palgatõusu pingutuse osa. Nii see on. Võib üritada õhust ja armastusest palka maksta, aga kokkuvõttes tuleks reaalselt raha anda ja see kuskilt leida. Aga riigieelarve ka lihtsalt suurendab seda eraldist 7,5 miljoni euro võrra, mis moodustab olulise osa kogu palgatõusust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Täna, proua juhataja! Lugupeetud minister! Järgmise aasta riigieelarve on puudujäägiga eelarve, st tulude ja kulude vahe tuleb katta muudest vahenditest. Kas järgmise aasta eelarvepuudujääk kaetakse reservidest või kasutatakse selleks laenu?

Jürgen Ligi

Aitäh! Meil ei ole kavas laenu võtta. Omavalitsustel see plaan on ja sihtasutustel ka mingil määral, aga keskvalitsus ei kavatse laenu võtta. Ma loodan, et majandus võimaldab seda, et siin ei toimu mingisuguseid tagasilööke. Oleme ikkagi seda meelt, et intressideks kuluv summa, ligi 9 miljonit eurot, on juba praegu päris tülikas, hoolimata sellest, et keskmine intressimäär on umbes 1,4%. Need on naeru-

väärselt odavad laenud ja näiliselt naeruväärne laenukoormus, aga me maksame intressideks siiski 9 miljonit. Euroopa hoiatav eeskuju on meil silme ees. Nad maksavad ainult intressideks peaaegu poole sellest rahast, mis nad maksavad haridusele, või kaks korda rohkem sellest rahast, mis läheb riigikaitsele. Nii et ta-sub laenuvaba elu poole püüelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Härra minister! Kahjuks ma oma esimesele küsimusele vastust ei saanud, seetõttu pean täpsustama. Te pidite uurima, kas need seadused, mis tasusid tõstavad, on vastu võetud. Võin teile öelda, et keskonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu on esimesel lugemisel homme ning navigatsioonitasusid käsitlev eelnõu on sel nädalal arutlusel alles komisjonis ja tuleb esimesele lugemisele novembris. Seetõttu küsin ikkagi uuesti: millise dokumendi alusel teie juhitud ministereium planeerib eelarvesse tulusid, mille aluseks on tasud, mis ei ole veel seadusega kehtestatud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma jään oma esimese vastuse juurde. Lisan, et valitsus arvestas eelarve tegemisel kõiki teadmisi riigi tulude kohta, kaasa arvatud navigatsioonitasud ja loodusressursitasud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea minister! Te saite mu esimesest küsimusest vist valesti aru. Minu mõte ei olnud selles, et kaitsekulutusi peab tegema konkreetseid vajadusi arvestades ainult siis, kui midagi on juhtunud, vaid pigem oli küsimus selles, miks on vaja järgmiseks aastaks täiendavalt eraldada 20 miljonit eurot. Kas teie arvates selliste vahendite täiendav eraldamine on põhjendatud ajal, kui riigis on suured sotsiaal-majanduslikud probleemid? Kui need 20 miljonit eurot läheksid õpetajate palkadeks või tee-ehituseks, siis sobiks see vajaduspõhimõt-

tega ju palju rohkem kokku. Jutt käib täiendavast 20 miljonist eurost.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kas te räägite nüüd riigikaitsekuludest? Jah, nagu ma ütlesin, riigikaitsekulud on mõeldud selleks, et hoida ära sõda ja tagada riigi julgeolek. 2%-st kinnihoidmine on toonud meile tegelikult väga tuntavat poliitilist kasu, see on parandanud meie mainet ja toonud ka rahalist kasu. Riigi väärikus on midagi, mille hinda on alati keeruline mõõta. Aga me tajume, kui oluline on see, et riik täidab oma rahvusvahelisi lubadusi. Kokkuvõttes saame vastu mitu korda rohkem julgeolekut. Eesti võib ennast tunda päris julgena tänu sellele, et ta on panustanud nii, nagu oli lubatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Aastaid tagasi tegid kohalikud omavalitsused ja riik edukalt koostööd ning regioonides valmis mitmeid objekte, kus olid omad kohustused kohalikul omavalitsusel ja omad kohustused riigil. Minule teadaolevalt on need haridus-, kultuuri- ja spordivaldkonna objektid. Ka järgmisel aastal on riigil kohustus osaleda selle investeeringutoetuse maksmisel. Kas riigieelarve eelnõus on need summad kohalikele omavalitsustele ette nähtud? Ma pean silmas riigipoolset osa.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma küll arvan, et riik oma kohustusi täidab. Tuleb lihtsalt teha vahet, mis on kohustused ja mis on kellegi arvamus kohustuste kohta. Ma ei tea, millistest objektidest te täpselt räägite ja milles võiks siin olla probleem, aga neid riske on kindlasti realistlikult hinnanud haridusminister. See valik, et hoonete ülesvuntsimisele eelistatakse pigem õpetajat kui hariduse n-ö strateegilist küsimust, ma arvan, on olnud õige. Ressursid on piiratud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Minu küsimus on teie enda valitsemisala kohta. Me oleme siin nii täna kui ka eelnevatel päevadel rääkinud palju vajadusest tõhustada võitlust ümbrikupalkadega ja salakaubandusega piiril. Kuid tabelist 112, mis käib Rahandusministeeriumi valitsemisala eelarve kohta, on näha, et Maksu- ja Tolliameti palgakulud vähenevad 0,74%. Kas te võite selgitada, mis siin taga on, kas mingid ümberkorraldused ja koondamised? Kas te saate anda kindlustunnet, et me ei vähenda järgmisel aastal negatiivsete protsesside vastu võitlemist ühiskonnas?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma isegi ei ole märganud, et siin selline vähenemine on. Aga ma olen küll maksuameti peadirektoriga väga ühel meelel nendes ümberkorraldustes, mis ta on teinud. Ma ei suuda uskuda, et te olete õige arvu üles leidnud. Aga kui teil on õigus – ma kontrollin selle üle –, siis ma küll ei viitaks siin nendele ümberkorraldustele, mis maksuametis on tehtud. Me oleme palgaraha valitsuselt paar aastat juurde saanud. Me oleme teinud ümberkorraldusi nii, et juhtimistasandite arv on vähenenud kolmelt kahele, oleme suurendanud nende inimeste osakaalu, kes reaalselt maksumaksjatega töötavad. See on olnud äärmiselt tõhus valik selles mõttes, et kõik lisamaksulaekumise ootused on ületatud. Samas, ümberkorraldused ka maksavad midagi. Sel aastal, kui neid tehakse, tuleb maksta näiteks teatavaid koondamistasusid, aga järgmisel aastal seda vaja ei ole. Ma oletan, et see muutus on sellest tingitud. Maksu- ja Tolliamet saab koos kogu riigisektoriga palgaraha juurde. Ma kontrollin selle arvu igaks juhaks üle.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Põhiseaduse § 157 ütleb, et kohalikul omavalitsusel on iseseisev eelarve. Te ütlesite enne, et see riigieelarve on uuenduslik. Seda ta tõesti on, sest riigieelarve tuludesse on võetud ka kohalike omavalitsuste tulud edasiantavate maksude nime all: tulumaksu, maamaksu ja keskkonnatasude KOV-idele laekuv osa. Kas

selline raamatupidamislik muudatus, mis suurendab riigieelarve mahtu, ei ole põhiseadusega vastuolus?

Jürgen Ligi

Ei kujuta küll ette, kuidas see saaks seda olla. Ma arvan, et see võis seni olla põhiseadusega vastuolus, selle poolest, et riik ei ole kõiki oma tulusid ja kulusid ühtses dokumendis kajastanud. Aga aeg ja ekspertiisid ei ole kinnitanud, et see seda oleks. Riigi rahaline käive tuleb kajastada samade kaante vahel. Täiesti sisulistel põhjustel tuleb teha nii, et aruandlus ja eelarvestamine toimuksid samadel alustel. See tagab informatsiooni palju parema kättesaadavuse ja võrreldavuse.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Seletuskirja leheküljelt 37 võime lugeda, et vaba aja, kultuuri- ja religioonialasteks tegevusteks planeeritakse 2013. aastal 176,7 miljonit eurot. Kõrvalolevast tabelist näeme, et see on 1% SKT-st. Edasi ütleb seletuskiri, et Eurostati 2010. aasta andmetel olid Eesti kulutused valdkonnale Euroopa Liidu suurimad, moodustades 2,1% SKT-st, Euroopa Liidu keskmine oli vaid 1,2%. Sellele 2,1%-le tuginedes on peaminister siin saalis korduvalt väitnud, et Eesti kulutused kultuurile on väga suured ja midagi suurendada ei ole võimalik. Ta ei ole soovinud aru saada minu seletustest selle statistika sisu kohta. Te olete kahe aastaga suutnud seda osakaalu SKT-s vähendada 2,1%-st 1%-ni ehk kõvasti alla Euroopa Liidu keskmise. Minu küsimus ongi: kuidas te olete seda kahe aastaga saavutanud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Te ei võrdle mitte õunu ja apelsine, vaid ilmselt õunu ja põllukive. See summa on ikkagi suurusjärgus 2% ja me oleme endiselt Euroopa tipus. See on rahvusvaheline standardiseeritud statistika ja kajastab riigi kulutusi kultuurile. Seda osakaalu ei ole vähendatud ega kavatssetagi vähendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Ütlesite oma kõnes, et valitsuse maksupoliitikat on toetanud mitmed rahvusvahelised organisatsioonid, teiste hulgas OECD. Kui aga vaadata OECD mitme aasta soovitusi, siis selgub, et nad on enamiku selle valitsuse tehtud ja kavandavatest maksumuudatustest siiski küsimärgi alla seadnud. Raportis öeldakse selgelt, et otseste maksude langetamine peaks toimuma madalapalgaliste inimeste heaolu silmas pidades. Sellepärast ei pooldata tulumaksu üldise määra langetamist, vaid teil soovitatakse see otsus üle vaadata ning selle asemel suurendada tulumaksuvaba miinimumi. Sotsiaalmaksukergendust soovitatakse samuti rakendada madalapalgaliste, mitte kõrgepalgaliste inimeste puhul, nagu on kirjas valitsuse tegevusprogrammis. Seevastu on soovitatud enam maksustada vara, eriti kinnisvara, kuna just see maksuliik põhjustab kõige vähem moonutusi. Valitsus on aga toetanud maamaksu kaotamist. Teisisõnu, enamiku konkreetsete maksupoliitiliste valikute puhul on OECD olnud valitsuse tegevuse suhtes üsna kriitiline. Milliseid järeldusi olete OECD soovitustest teinud, kui saite oma kõnes väita, et OECD toetab valitsuse maksupoliitikat?

Jürgen Ligi

Aitäh! OECD toetab meie rahanduspoliitikat massiivselt. Massiivselt! Kui te otsite sealt detaile, siis me oleme riigina erakordses olukorras, sest otsitaksegi ainult detaile. Võime öelda, et me oleme olnud juba aastakümneid kui mitte OECD lemmik, siis üks tema parimaid õpilasi. Kinnisvaramaksu osas on teil õigus. Kinnisvaramaksu peab OECD majandust kõige vähem kahjustavaks ehk neutraalseks maksuks. Teises otsas on ettevõtte tulumaks. Me oleme juba pikka aega ettevõtete tulumaksukoormust piiranud. Ma olen alati väga uhke, nähes, kuidas riigid ponnistavad selles suunas, aga ei saa poliitiliste barjääride tõttu hakkama. OECD ütleb, et kõige rohkem majandust kahjustav maks on ettevõtte tulumaks. Teisel kohal kahjustamise poolest on tööjõumaksud. Mida me oleme teinud? Me oleme vähendanud töötuskindlustusmaksu ühe aastaga 1,2%, mis tähendab loomulikult olulist koormust avalikule rahandusele ja üldisele rahanduslikule tasakaalule. See makse alanda-

mine puudutab täies ulatuses ka madalapalgalisi inimesi. Proportsionaalselt võttes puudutab see neid isegi rohkem. See ei tähenda, et me tegutseksime ainult selles suunas. Maksimaalne võrdsus ei ole meie ülim eesmärk. Me peame arvestama ka majanduskeskkonda. Tulumaksu alandamine on midagi, mis on otseselt seotud majanduskeskkonnaga, see ei ole sotsiaalmeede. See on investeerimiskeskonna atraktiivsuse küsimus. See puudutab nii ettevõtte tulumaksu (meenutan, et see on OECD kinnitusel majandust kõige rohkem piirav maks) kui ka tarbijavõimekust ja inimeste säästuvõimalusi. Kui te tahate seda diskussiooni edasi arendada, siis võin teid varustada dokumentidega. Soovi korral leiate sealt detaile, aga veel parem, kui te leiate terviku. Ma olen märganud, kui mõistlikult on teie isa maksusüsteemi kommenteerinud.

Mis puudutab kinnisvaramaksu, siis ma ei toeta seda Eesti tingimustes seetõttu, et mulle üldse ei meeldi uued maksud, aga kinnisvara puhul on Eestis ka selge disproportsioon jooksva maksevõime ja kinnisvara omamise vahel. Need on nõrgas seoses. Meie areng on olnud ebahühtlane ja selle tõttu jaguneks ka see koormus ebahühtlaselt. Samas on meil soetatud kallim kinnisvara enamasti väga raske laenukoorma all, meie uuem kinnisvara on valdavalt laenu abil ehitatud. Eelmisel kümnendil kasvas nende inimeste laenukoormus väga kiiresti. Nii et ma ei tahaks, et Eestis kehtestataks kinnisvaramaks.

Maamaksuga on niimoodi, nagu ma olen ka öelnud, et ma ei ole valitsuse ega koalitsiooni selle otsuse fänn, aga arvestades kõike positiivset, mida see koalitsioon on suutnud teha, on see odav hind. See koalitsioon on kindlasti Eestile parim, hoolimata mõne poliitilise valikuga seotud teatud trikkidest või veidrustest. See on lihtsalt jällegi detailikene. Muidugi oleks olnud kena, kui Tallinna kohati väga suur maamaksukoormus ei oleks tekitanud võimalust sellist algatust teha. See on ju põhiliselt Tallinna probleem, et teatud piirkondades on seni suure maksukoormusega võideldud nende inimeste vastu, kelle häáli endale ei saada. Nii see paraku on. Tallinna rahalised valikud on väga räigelt suunatud just võimulolijate valijaskonna kasuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Spordiseaduse § 13 lõike 2 kohaselt on eelarvesse arvestatud riiklikud toetused olümpiavõitjatele summas 62 400 eurot. Toetuse määr on 600 eurot kuus ning 2013. aastal lisandub üks olümpiavõitja. Minu mäletamist mööda ei lisandunud Londonis ühtegi olümpiavõitjat. Või on teil teised andmed?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma tean küll ühte olümpiavõitjat, keda enam meie hulgas ei ole. Vähemalt üks on viimase aasta jooksul lahkunud. Aga seda ühte olümpiavõitjat, kes on lisandunud, on mul keeruline välja mõelda. Kas keegi aitab mind või ei aita? Mnemoturniir. Võib-olla on seal mingi näpuviga.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Selleks et riigieelarve eelnõu kohta parandusettepanekuid esitada, tuleb neile püüdlikult katteallikaid otsida. Eelarve koostajad on seevastu need võimalikud katteallikad armukadedalt ära peitnud, sest just reaalse katteallika puudumisele viidates on kõige lihtsam parandusettepanekuid tagasi lükata. Ma vaatasin riigieelarve seletuskirja. Selle 21. leheküljel on öeldud, et riigieelarvesse on planeeritud Eesti Energia aktsiakapitali suurendamine 150 miljoni kuni 200 miljoni euro võrra. Kumb neist arvudest riigieelarves realselt kajastub ja kas ehk siit tekib 50 miljonit eurot parandusettepanekute katteallikaks? Või on tegemist lihtsalt n-ö pisikese lõtkuga?

Jürgen Ligi

Aitäh! Reserveeritud on ikkagi 200 miljonit eurot. Ma rõhutan, et tegemist on finantstehinguga. Kui te mingisuguseid ümbertõstmisi teete, siis vaadake kõigepealt, kas on tegemist seaduse või seletuskirjaga. Kindlasti ei tohi finantstehingu käivet transformeerida kulusse. Aga püüdlik peab Riigikogu liige alati olema! Nii et püüda tasub ja mitte ainult selles küsi-

muses. Põhiseadus, kui ma ei eksi, isegi nõuab, et kate tuleb leida, kui te kulutada tahate. Ma arvan, et me saame ka teie fraktsiooni inimestele anda väikseid vihjeid, kus võiks olla manööverdamisruumi, kui Riigikogu arvab eelarve kulude kohta mingites detailides teisiti kui valitsus.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Praegu toimuvad üle Eesti linnade ja valdade eelarvete arutelud. Teatavasti tõuseb järgmisel aastal elektri hind, samuti soojuse hind, üsna tõenäoliselt tõuseb ka vee ja kanalisatsiooni hind. Linnadel ja valdadel on keeruline otsustada, millise hinnatõusuga tuleks arvestada ja milliseid reserve tuleks paigutada just kommunaalmaksete tõusu katmiseks. Küsitakse, mida soovivad Rahandusministeerium ja rahandusminister. Millise tõusuga arvestab eelarve eelnõu? Millise elektri, vee ja kanalisatsiooni ning soojuse hinna tõusuga riigi hallatavates asutustes te eelarves arvestate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Riigi hallatavate asutuste puhul toimuvad hästi konkreetset läbirääkimised, kuidas asutuste kulusid katta. RKAS-i omanduses oleva vara puhul kajastub see ka RKAS-i maksetes. Neid me oleme rahastanud. Me oleme ergutanud ka kinnisvarareformi, tehes seda sedapidi, et riigiasutused loobuksid ülearusest kinnisvarast ja kinnisvarainvesteeringud oleksid süstemaatilised. Aga loomulikult on kommunaalkulud üks kuluallikaid, mida eelarve peab katma. Samamoodi peavad mõtlema omavalitsused. Suur pilt on ikkagi see, et inflatsioon läheb prognooside järgi pigem languse suunas ja mitte kõik hinnad ei tõuse. Et vastata küsimusele, kuidas mõni asutus oma eelarvet planeerib, peaksin muidugi seda asutust teadma.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Hea minister! Seletuskirja leheküljel 54 on valdkonnapoliitikate eesmärkide ja kulude tabel. Valdkonnapoliitikaid kujundab valitsus konservatiivselt, jätkusuutlikult ja tulemuslikult. Aga selles tabelis on kaks rida, kus toodud summad on oluliselt vähenenud. Palun teie seletust! Esiteks on siin kirjas konkurent-sivõimeline majanduskeskkond, kus riigi panus väheneb 14,04%. Teiseks on kirjas eesti keel, mis on oluline poliitikavaldkond ja kus see summa väheneb koguni 51,88%. Kuidas te neid vähenemisi selgitate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma väidan, et sellised langused saavad tuleneda ainult teatud projektide lõpetamisest või prognooside korrigeerimisest, kui teatud kulutus on olnud väiksem eelarves varem selleks reserveeritud summadest. Need ülejäägid on nii mõnigi minister kulutanud uues valdkonnas. Eks nemad olegi parimad vastajad. Kui teid see teema tõsisemalt huvitab, milles ma ei kahtle, siis me katsume need vastused hankida. Aga see, et eesti keelt tuleks vähem tähtsustada, ei ole kindlasti olnud valitsuse valik.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Lugupeetud minister! Ühiskonnas on üha suuremat tähelepanu pälvinud soovoliniku ja tema kantselei tegevus. Aga paraku ei saa soovolinik objektiivsetel põhjustel oma tööd kvaliteetselt teha, sest tema töötajaskond on aastaid olnud ühesuurune, samas on töö hulk suurenenud, sest soovolinik saab peaaegu iga päev kodanikelt diskrimineerimist käsitlevaid avaldusi. Ma koban pimeduses, võib-olla aitate mind valguse kätte. Kuidas kommenteerite nullprotsendilist muutust soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei eelarves, seda ka olukorras, kus soolise palgalõhega tegelemine ja selle vähendamine Eestis on Riigikogu tahe? Miks Euroopa Liidu liikmesriik, kelle rahandusminister peab tähtsaks sõna "solidaarsus", ei taha eraldada raha, et soovoliniku institutsioon saaks normaalselt tööd teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina oleksin küll valmis raha eraldama, kui sotsiaalminister eelistused muutuksid. Aga mis tahes ametimees peab ju mõtlema, kui vajalik tema tegevus ühiskonnale on ja kui usutav see tundub. Ma arvan, et nii mõnigi soovoliniku algatatud vaidlustest ei ole tõestanud, et selle institutsiooni rahastamist oleks vaja suurendada. Näiteks oli mu oma kunagine jooksuklubi täiesti põhjendatult nõutu, kui neile heideti ette rassismi lihtsalt sellel põhjusel, et nad valisid, keda võistleva kutsuda. Teine näide: välisminister peab kuulma arvamust, meedia kaudu ka veel, et meil diskrimineeritakse kedagi selle tõttu, et ta on venelane, selles mõttes, et kui ta konkursil ei võitnud, siis selle tõttu, et ta on venelane. Ma tean kindlalt, et need mõlemad lahendused olid ebaadekvaatsed. Tõrvatilgad meepotis ei aita tegelikult meepotti täita. See on tõsi. Aga ma oletan, et sellest 4,4%-lisest palgatõusust saab ka soovoliniku kontor midagi. Ma oletan. Pean kinnitust kuulma sotsiaalministrilt, kes neid valikuid teha saab. Me olime selles mõttes väga sootundlikud, et nii mees- kui ka naisministrid ja soovolinik jäävad kõik ühtemoodi palgatõusust jälle ilma. Me vaatasime, et siin mingit diskrimineerimist ei oleks.

Aseesimees Jüri Ratas

Maret Maripuu, palun!

Maret Maripuu

Aitäh! Hea minister! Hinda peetakse üheks kõige olulisemaks mõjuriks, mis mõjutab alkoholi tarbimist. Järgmisel aastal on ette nähtud alkoholiaktsiisi 5%-line tõus. Samas näitavad konjunktuuriinstituudi uuringud, et 2007. aastal oli salaalkoholi ostjaid 3%, 2010. aastal juba 9%. Kas eelarves on ette nähtud vahendeid illegaalse alkoholiga võitlemiseks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kui palju see arvuliselt selles eelarves hakkab kajastuma, aga Maksu- ja Tolliamet on varasemates eelarvetes saanud ressursse juurde just nimelt vahetu maksupetusega tegelemiseks. Ma oletan, et varsti esitatakse mulle küsimus selle kohta, kuidas piiril ahistatakse muu hulgas illegaalset alkoholikaubandust või lihtsalt odava viina tarbimist. Küll te näete, et see küsimus tuleb. Õiguskantsler

pidi eile sel teemal vastama. Massiliselt üle piiri toodav odav alkohol ei ole meie rahvuslik probleem mitte ainult maksulaekumiste, vaid ka alkoholi tarbimise seisukohalt. Me oleme kõvasti panustanud selle piiramisse, kavatsame seda teha ka edaspidi ja jälgida, kuidas seadused seda toetavad. Omaette tegevus on muidugi salatootmine. Ka siin on õnnestumisi olnud, meedias on neid kajastatud. Aga ega see lihtne valdkond ei ole. Seal, kus on aktsiisikaup, seal on ka ärihuvi pettust kasutada. Arvamusliidrite hulgas on alati advokaate. Ühes kenas jutusaates näiteks räägiti, kuidas oma tarbeks võiks ikka odavat viina saada, pulmadeks ja niimoodi. Ma arvan, et ka see on vale. Miks peaks viin pulmades odav olema? Miks? Aktsiisi mõte on ikkagi see, et inimesed ei laseks kõrist alla nii palju, kui nad füüsiliselt jaksavad, vaid rahakoti piir peaks ees olema, ja aktsiisi maksmiseks kulutatud raha tuleb ühiskonnaga jagada.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Ma tahan tagasi tulla küsimuse juurde, mille esitas Kalev Kallo. Küsimus on maksutõusude ja nende tasude tõusude kohta, mis on juba eelarvesse planeeritud, aga mida seadustega ei ole veel kinnitatud. Täpsemalt huvitab mind veeteede tasu, mis on tekitanud väga palju pahameelt laevafirmade seas. Me kavatsame homme sel teemal majanduskomisjonis rääkida ja võib-olla leiame mingeid võimalusi, selleks et see tasu kas väiksemaks muuta või üldse elimineerida. Selge, et see tasu on vajalik, et Eestile jäämurdja ehitada. Aga võib-olla on selleks olemas teisi võimalusi. Mis te arvate, kui homme saavutatakse sel teemal mingisugune kompromiss, kas siis on valitsus nõus tegema riigieelarves muudatusi ja tegutsema vastavalt nendele kokkulepetele, mis võib-olla sõlmitakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seadus ei luba sellist kompromissi, kui lihtsalt vähendatakse mingisugust riigi tulu, aga kulud jäetakse vähendamata. Ei luba. Ma ei arva ka, et need inimesed, kes esinevad suurettevõtjate nime all, on oma avaldustes

alati automaatselt mõistlikud. Mulle jäi kõrvu kõlama see, et valitsus sõidab neist üle ja neist ei hoolita. Nii räägiti eelmisel korral, siis kasutati samu sõnu. Räägitakse nagu mingilt võimupositsioonilt, et nad on nii suured, aga miks nende kätte võimu ei anta. Ma arvan, et ühiskonnas on navigatsioonitasude vähendamisest palju valusamaid probleeme, mida tuleks riigieelarve kaudu lahendada. Need ei ole ikkagi 20 aastat tõusnud ja ma usun, et majandusminister on need hinnangud adekvaatselt andnud. Aga kui ta on siin eksinud, siis arvestage, et selle muudatuse tegemiseks tuleb vähendada riigieelarve kulusid, sest see tulu on riigieelarvesse juba arvestatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Austatud rahandusminister! Eelarve uut vormi kiideti selle eest, et see võimaldab paremini võrrelda eri aastate eelarveid. Miks pole 2013. aasta riigieelarve kõrvale pandud 2012. aasta arve?

Jürgen Ligi

Aitäh! Raske on teha võrreldavaks erinevaid esitamisi. Ma arvan, et te võite tänavuse eelarve ise 2013. aasta eelarve kõrvale panna. Siis te jõuate samale järeldusele. Me parandame ikkagi kogu arvestussüsteemi, reformime kogu riigi finantsjuhtimist. Eelarvepildi muutmine on üks selle osa. Me tahame, et eelarvestuse ja aruandluse ehk raamatupidamise reeglid oleksid ühesugused ja need andmed oleksid võrreldavad. Me oleme selle järgi ka käitunud. See on praegu tähtsam. Kui eelarved on nii erinevad, et nende võrdlemine on raske, siis ühel hetkel tuleb see muudatus teha. Nüüd me saime sellega hakkama.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Eesti riik on viimasel ajal väga kõvasti panustanud igasugustesse stabiilsusmehhanismidesse. EFSF-i garantiidesse panustati ühe kolmandiku osas, ESM-i makstakse käesoleval aastal 30 miljonit eurot

pluss 30 miljonit eurot reaalselt raha. Eesti riik on suurendanud maksekapitali Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupangas ning Eesti Pank on võtnud omaosaluse IMF-i kapitali suurendamises. Täna me hakkame veel selliseid suurendusi menetlema. Nimelt on Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Investeeringupangas täna siin üheks teemaks. Kapitalimakset Euroopa Investeeringupanka soovitakse suurendada üle 7 miljoni euro. Järgmise aasta riigieelarves on juttu Balti Innovatsioonifondi loomisest ja Eesti osalusest selles 20 miljoni euro ulatuses. Olge hea, rääkige sellest loodavast innovatsioonifondist!

Jürgen Ligi

Aitäh! Innovatsioonifond on selline Baltimaade algatus, kus valitsus on olnud natuke tõrges, aga lõpuks on sellega leppinud, et mingi osa ettevõtluse toetamisest võiks käia selle fondi kaudu. Majandusminister on siin kõige parem advokaat. Tema on neid asju ajanud, toonud paar korda ka valitsusse. Eks see ole üks ettevõtluse toetamise võimalus ja kokkuvõttes loodetavasti tõhus. Loodame, et see annab ka mingit sünergiat, kui me vaatame Balti riike ühtselt. Aga milline hakkab selle fondi enda poliitika olema, seda ei saa mina muidugi kuidagi ennustada. Täpsemini võib seda arvata majandusminister.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea rahandusminister! Kas teil on midagi lohutavat öelda nendele omavalitsustele, kellele maamaksukompensatsioonist laekub vähem raha kui see, millest nad maamaksu kaotamise tõttu ilma jäävad, ning kellelt võetakse ära hariduskuludes olev investeeringute komponent ja kuhu haridusministri reklaamitavaid riigigümnaasiume tulevikus ei tule?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et teie kõige parem lohutaja on meie ühine sõber Eiki Nestor, kes suhtub sügava irooniaga sellesse arusaama, et Eesti suurim sotsiaalne riskigrupp on omavalitsused. Mina ei suuda nii irooniline olla ja mõnana, et eelarve tegijatele on peavalu alati valus. Kui mingisugune summa ära võetakse,

siis tuleb mingi teine summa ümber planeerida ja mõnes kohas on see valusam kui mujal. Aga meie arvestuste kohaselt on ainult üksikuid omavalitsusi, kellele jääb maamaksu kompensatsioonita. Neid omavalitsusi, kes väidavad, et hariduse põhiküsimus on uue hoone nurgakivi, mitte õpetajate konkurentsivõimeline ja nende tööd väärtustav palk, ma arvan, ei ole ühtegi. Me elame ühes riigis, me olemegi üks riik, meil on ühised prioriteedid. Kui inimene elab omavalitsuses, siis elab ta ka riigis, kui ta elab riigis, siis elab ta ka omavalitsuses. Kui inimese heaolu paraneb, siis paraneb nii riigi kui ka omavalitsuse kodaniku heaolu. Me ajame ühist asja ja neid valikuid tulebki nii vaadata. Kui õpetaja palk tõuseb, siis tõuseb palk nii riigi kui ka omavalitsuse kodanikul ja paremat õpetajat on loota nii riigi kui ka omavalitsuse kodanikul. Nii et unustagem see vastandamine. Mina arvan, et need valikud on põhimõtteliselt õiged olnud.

Maamaksu suhtes te mu skepsist teate. Ma olen selle kompenseerimise osas olnud isegi sedavõrd skeptiline, et arvan, et tegelikult ei peaks omavalitsustele kinni maksma seda, mis nende kodanikele kasuks tuleb. Miks peaks riik kogu aeg kõike, mida kodanik tegelikult võidab, omast taskust kompenseerima? Miks peaks? Ma ei tea. Aga me oleme pikka aega niimoodi otsustanud. Ühel hetkel tuleb piir ette ja siis tuleb see tagasi võtta, nii nagu kriisi ajal võeti tagasi tulumaksuprotsenti. Rumalalt oli lubatud, on minu väide. Liiga palju oli kogu aeg lubatud seda protsenti omavalitsuste kasuks pöörata.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kohalike omavalitsuste võimekuse pingerida näitab, et Eesti omavalitsuste tase on endiselt erinev. Hea minister! Kui Rahandusministeerium pani kokku 2013. aasta eelarvet, kas siis võeti aluseks printsiip, et tuleme appi nendele kohalikele omavalitsustele, mis ei asu Tallinna ligidal ja kus ei ole võimalik saada ressursimaksu, või kasutati vana reeglit, et kõikidele jagatakse riigi armastust võrdselt?

Jürgen Ligi

Aitäh! Me oleme omavalitsuste rahastamisel küll kogu aeg järginud seda printsiipi, et need, kes on kehvemad, saavad riigilt kompensatsiooni. See on valemis sees. Nüüd me oleme asja muutnud. Te nimetasite vist ressursse. Kui te mõtlesite loodusressursimakse, siis kaevandustasusid me kavatsime jagada natukene ühtlasemalt. Ma ei tea, mis faasis see küsimus Riigikogu menetluses on, aga me tegime juba 2009. aastal esimese sellise muudatuse. Näiteks jaotatakse põlevkivimaksu natuke ühtlasemalt, mitte ainult nendesse valdadesse, kus on kaevandused. Kaevandamist nangunii olematuks ei tee ja see raha ei lähe tegelikult looduse endise olukorra taastamiseks. Tulevikus läheb see raha suuremas ulatuses tasandusfondi.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Eile oli arutlusel küllaltki terav küsimus kütuse maksustamisest sõidukites, mis ületavad Eesti ja Venemaa piiri. Selle aasta suvest püüab Maksu- ja Tolliamet seda valdkonda arendada, aga õiguskantsleri hinnangul on siin väga palju küsimusi ja see valdkond vajab veel korrastamist. Mis te arvate, kui selle korrastamise tõttu see summa, mis on sellele valdkonnale ette nähtud, eelarves väheneb (seda raha on kümneid miljoneid), kas te oskate leida uusi allikaid või ei kavatse te seda summat muuta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei püüdnud kinni, millistest summadest te räägite. Kümned miljonid mille jaoks?

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme küsimustega edasi. Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Küsin palgafondi kasvu kohta, peamiselt kultuuritöötajate palgafondi kasvu kohta. Praegu on nii, et erinevad haldusalad saavad kõik võrdselt 4,4% palgafondi kasvuks, kuigi näiteks kultuurivaldkonnas on palgad madalamad

kui mitmes teises valdkonnas. Kas ei oleks olnud mõistlik juba valdkonnaministeeriumide vahel jagades kasutada palgafondi kasvu diferentseerimist, mitte jagada kõigile võrdselt 4,4%?

Jürgen Ligi

Aitäh! See oleks olnud ju ühtpidi mõistlik, aga teistpidi oleks seda olnud natukene keerulisem teha. Sellel võrdsel jaotusel on omad head küljed. Need, kes teevad tõsiseid struktuurseid ümberkorraldusi, saavad lisaraha ühtemoodi teistega ja sisemiste ümberkorralduste tõttu saavad raha veel lisaks. Loomulikult on siin inimlik ja poliitiline aspekt. Kes see ikka ütleb, et okei, ta võtab siis vähem. See on väga pragmaatiline valik. See oli natuke lihtsama vastupanu teed minek, aga sellel on ka omad plussid. Muidugi saavad selle 4,4% jagamisel ministrid ise suuri valikuid teha. Te nimetasite kultuuri. Alles eile me arutasime kultuuriministriga, kuidas ebaõiglast olukorda kultuurivallas siiski natukenegi leevendada, seda küll ühe kitsaskoha puhul. Me tuleme ja anname ka Riigikogule edasi väikese palve. Küsimus on muusikateatrites, et nende rahastamist natukene parandada. Protsentuaalselt võttes ei ole arstide äraminek kaugeltki meie suurim probleem, vaid pigem on selleks muusikute Eestist lahkumine. Kuski mujal ei ole vist sellist olukorda, et nii paljud riigi poolt kõrgelt koolitatud spetsialistid lähevad tööle välismaale. Nendes teatrites on palgaprobleem tõesti valus. Minge kontserdile ja mõelge selle peale! Arvan, et te võib-olla oletegi mõelnud, kui madala palga eest kui head tööd Eestis tehakse ning kui vähe seejuures lärmatakse ja nõutakse. Nendele inimestele peaks appi tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Mu esimesele küsimusele vastates andsite selgelt mõista, et konkreetseid küsimusi pole vaja esitada, vastust ei tule nangunii. Sellepärast on minu teine küsimus hoopis teisest valdkonnast. Te kindlasti mäletate, et Riigikogus saab mõnikord väga palju huvitavat teada kuluaarides, mitte siin saalis. Praegu liiguvad sellised kõmujutud – võib-olla vastavad need

tõele –, et te olevat majandus- ja kommunikatsiooniminister Partsiga kihla vedanud, kumb teist kiiremini Eesti majanduse põhja laseb. Kas see vastab tõele ja kui jah, siis mille peale te kihla vedasite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma idiootsusi ei kommenteeri.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Siin juba keegi küsis – ma ei mäleta, kes see oli – kaitsekulude kohta. Me oleme kõik elanud teadmisega, et 2% SKT-st on suur raha, millega peaks hakkama saama. Mul on juhtumisi poeg kaitseväes. Kui ta tuleb koju käima, siis olen ma pidanud talle ostma küll noa, kuna tema nuga ei löika, küll taskulambi, kuna tema taskulamp ei põle. Täna hommikul sain SMS-i, et poisid saadeti metsa ja neile jagati šokolaa-di, mille aegumistähtaeg möödus juba nelja kuu eest. Ma nägin rõõmuga, et kaitseväge raha suureneb 22%. Nüüd ma aga vaatan, et see on ette nähtud personalikuludeks. Milles asi? Kas ei osata raha lugeda või ei osata efektiivsemalt majandada või oli nende tegelik vajadus palju suurem? Kas kunagi saab kaitseväge ka teravad noad ja kõlbliku šokolaadi?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kindlasti ei käi rahandusminister vaatamas šokolaadi aegumistähtaega ega kontrollimas nugade teravust. Selle küsimuse teravik on ilmselgelt suunatud kellelegi teisele. Aga sellised probleemid võivad muidugi tuju rikkuda. Ma arvan, et sellega tuleks tegelda. Iseenesest on kaitseminister sõdurite olmetingimused nimetanud järgmise aasta tähtsaimaks valikuks. Äkki annab see natukene leevendust. Kui kasarmud on rohkem korras ehk võib siis noa teritamine mõne päeva oodata, aga küll ka see saab tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Härra minister! Räägime natuke teadus- ja arendustegevuse kuludest. Valitsus

on deklareerinud, et selle aasta eelarves kulub teadus- ja arendustegevuse toetuseks 1% SKT-st. Kui hakata täpsemalt vaatama, siis selgub, et see tepts mitte nii ei ole. Selgub, et teadus- ja arendustegevuse toetus, võrreldes isegi käesoleva aastaga, järgmise eelarveaasta jooksul natuke väheneb. Nii et siin dokumendis on vastuolulisi andmeid ja meil on riigieelarve eelnõus üsna keeruline orienteeruda. See vastuolu, mida ma praegu märkasin, ei ole võimalik absoluutarvudes väga suur, see moodustab umbes 1% Eesti Teadusagentuuri aastaeelarvest. Aga kuidas me peaksime kõigi nende vastuoludega siiski toime tulema?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul läks vist üks märksõna kaduma, aga võin kinnitada, et teadus- ja arendustegevuse toetamist riigieelarves absoluutsummas suurendatakse. See on ikkagi ümmarguselt 1%. Ma ei leia nii kiiresti õigeid pabereid, aga ma jään selle juurde. Ma kontrollin seda summat, kohe leian. Need summad suurenevad 169,1 miljoni euroni, mida on 6 miljonit eurot enam kui tänavu. Mul läks kaduma, mis asutust te nimetasite. 6 miljonit tuleb juurde, see summa suureneb 169,1 miljoni euroni.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin meditsiini kohta. Teame, et kiirabi-teenust rahastatakse teistmoodi kui tavalist meditsiiniteenust, mitte haigekassa eelarvest, vaid riigieelarvest. Me teame ka, et erakorralise meditsiini osatähtsus tervishoiuteenuste hulgas suureneb. Me teame, et kiirabibrigaadide komplekteerimine on raskendatud, sest töötasu ei ole seal konkurentsivõimeline, ja teame, et kiirabisüsteem ei streigi. Nüüd küsimus: miks järgmisel aastal Terviseametile kiirabi-teenuse osutamiseks eraldatav summa väheneb? Terviseametile eraldatakse 130 000 eurot vähem kui eelmisel aastal. Millest selline muudatus? Kas see on põhimõtteline muudatus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks seal ole mingi investeering või ost, mis seda summat natukene nihutab. Põhi-

mõtteliselt on kiirabis ette nähtud palgatõus, seal on eelarvest konkreetne protsent selleks juba arvestatud. Me oleme arvestanud haigekassa uusi kulustruktuure, mis sisuliselt vähendavad meditsiiniteenuse kättesaadavust, aga suurendavad meedikute palku kiiremini, kui oleks juhtunud patsiendikeskse valiku korral. Neid summasid tõstetakse paralleelselt ka riigieelarves. Kiirabi on üks nendest kohtadest.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud härra minister! Sa oled siin täna juba nii palju häid sõnu öelnud, et ma tahaksin sind kuidagi aidata. Näikse, et raha on puudu. Siit ka minu küsimus. Kus koha peal sina ministrina nõustuksid riigi tulusid suurendama? Neid kohti, kus sa ei ole nõus suurendama, ei ole vaja nimetada, neid ma tean. Aga kus sa oleksid nõus ettepanekutega, mis suurendavad riigi tulusid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma oleksin eelkõige nõus nende ettepanekutega, mis suurendavad riigi tulusid SKT kasvu tõttu.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Repliigi korras ütlen Mart Meri küsimusele lisaks. Ta pidas silmas, et teadus- ja arendustegevuse kulud vähenevad 0,96%-st SKT-st 0,94%-ni SKT-st. Aga mul on kaks lühikest küsimust kõrghariduse kohta. Esiteks, teie maja juhtimisel käib koos õppelaenu reformimise töörühm. Esimene küsimus: kas uus kontseptsioon on nii kaugel, et sellega on eelarve eelnõus arvestatud? Teine küsimus käsitleb vajaduspõhiseid õppetoetusi. Teatavasti öeldakse eelarves, et seoses vajaduspõhiste õppetoetuste jõustumisega suureneb kulu õppetoetustele 3,6 miljonit eurot. Liberaalina te kindlasti toetate haridusministri kinnitust, et koos vajaduspõhiste õppetoetustega jõustuvad ka tulemusstipendiumid edukatele üliõpilastele ja erialastipendiumid neile, kes õpivad prioriteetsetel erialadel. Küsimus on väga lihtne: kas

järgmise aasta 1. septembrist tulemus- ja erialastipendiumid jõustuvad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea seda detaili, see ei ole mingisuguse massiivse kuluna mulle silma torganud. Küsige see haridusministrilt üle. Siin ei ole asi liberalismis või konservatismis, vaid tuleb konkreetselt kontrollida. Vajaduspõhised õppetoetused on olnud haridusministri poliitiline agenda. Nende kohta tean küll öelda, et need jõustuvad uuest õppeaastast. Aga õppelaenu asjus on meil olnud selliseid mõistmise ja mittemõistmise perioode. Ma olen kahevahele, kas see jõudis lõpuks valikuna meie ette või mitte. On olnud erinevaid stsenaariume, radikaalsemaid ja vähem radikaalseid. On olnud arvamus, et kogu see tegevus tuleks anda erasektori kätte, mida ma ei pea reaalseks. Me jõudsime lõpuks mingile kompromissile, mis peaks jagama õppelaenuriske erasektoriga. Kindlasti on see süsteem hästi halb ja ma usun, et praeguseks on sinna muutused juba planeeritud. Aga palun vabandust, üksikteemasid on palju! Need teadmised pärinevad pigem suvest.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna, härra juhataja! Austatud minister! Riigieelarves puudub ülevaade 2013. aasta investeringutest, on vaid põgus ülevaade Riigi Kinnisvara AS-i kaudu tehtavatest peamistest investeringutest. Kui palju ikkagi planeeritakse ehitada uusi objekte ja kui palju renoveerida?

Jürgen Ligi

Aitäh! Palju! Ma kõnes ka ühte investeringusummat nimetasin. Vaatan, kas ma nüüd kiiruga leian selle üles. Iseenesest on need toredad arvud, aga mitte tingimata liiga praktilised. Kuskil need andmed on. Selle investeringusumma üks probleem on see, et see raha jaguneb suuresti RKAS-i ja eelarve vahel. Selle tõttu peab neid arve kauem otsima. Aga investeringud tegemata ei jää. No nii, investeringute mahuks on siin öeldud 921,7 miljonit eurot. Kui teie tahate teada, kui palju sellest läheb hoonekarpidesse, siis peaks seda arvu

natuke lahkama. Aga 921,7 miljonit eurot on riigi investeringute maht. See on väga suur summa, ma veel kord rõhutan.

Aseesimees Jüri Ratas

Protseduuriline küsimus, Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Hea juhataja! Kas te saate kuidagi aidata ettekandjat küsimustele vastamisel, et tal protseduuriliselt oleksid mingid abilised vms?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kindlasti saan ma protseduuriliselt aidata ja püüangi seda istungi juhatamise käigus teha. Ma usun, et minister saab lugemiste käigus kindlasti täpsustada seda küsimust investeringute kohta.

Jürgen Ligi

Kas ma tohin vastu küsida: kas saaks küsijat kuidagi aidata?

Aseesimees Jüri Ratas

Ei, te ei tohi vastu küsida.

Jürgen Ligi

Aga äkki saaks küsijaid ka aidata.

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme edasi. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud rahandusminister! Ma ei saanud oma esimesele küsimusele vastust, aga te ütlesite, et ma võin seda küsida majandusministrilt, ja ma teen seda hea meelega. Ma küsin natuke laiemalt. Te rahandusministrina teate, et pankade jaoks ei ole eriti tähtis, kas tal on halvad või head laenud. Pankade jaoks on äärmiselt tähtis aga olukorra stabiilsus. Kui tekib mingisugune paanika, siis hakkavad hoiustajad pankadest raha välja võtma. Mul on küsimus, arvestades seda, et teie koduerakonna tipp-poliitikutel on palju sularaha kappides, raha ongi pangast välja võetud ja seda hoitakse juba mujal kui pangakontodel: kas pangandusturul on mingisugune häire ja kas Eesti riigi likviidne raha asub ikka usaldusväärsete pankade kontodel?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina loodan, et ka teie valijatel – ma ei tea, kui palju neid on alles jäänud – on rohkesti sularaha.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Selle aasta eelarves on meil n-ö reserveeritud 200 miljonit eurot Eesti Energia aktsiakapitali laiendamiseks. Ma saan aru, et see on seotud uue, 300-megavattise põlevkiviploki ehitamisega. Me küsisime rahanduskomisjonis teie ministriumini ametnikult, mis on põhjus, et ettevõtte ise ei võta vajalikku raha näiteks laenu turult. Vastus oli, et praegust kapitaliseeritust ja n-ö ettevõtte perspektiivi arvestades ei oleks see ettevõtte võimeline laenu turult seda raha saama. Milline on teie isiklik seisukoht, kas riik peaks Eesti Energiat sellisel kujul kaks aastat järjest toetama või mitte?

Jürgen Ligi

Aitäh! Riik ei toeta ju Eesti Energiat. Muidugi kuluks ära mõningane majanduslik algharidus, et seda teemat sisuliselt arutada. Te olete väga tugevalt võtnud enda teemaks majanduse, aga te selgelt ei valda mõningaid põhitõdesid. Mina ka ei vullanud, kuni ma ei olnud majandust õppinud. Ettevõtte kapitaliseeritus ei tähenda, et ta turult ei laenaks. See tähendab seda, et ta pigem laenab rohkem turult. Ettevõtte põhikapitali suurendamine ei tähenda ettevõtte toetamist, vaid kapitaliseerimist.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh! Hea minister! Eelarvet sirvides selgub, et Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalas on planeeritud üldhariduse ja koolivõrgu ümberkorraldamise ettevalmistamiskuludeks 4,1 miljonit eurot. See on päris suur raha. Mille peale seda kulutada planeeritakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen seda isegi uurinud. Vaatame, kas ma suudan selle koha üles leida. Siin on mõningad ettevalmistustegevused, mida

haridusminister on vajalikuks pidanud. Te ni-
metasite selleks summaks 4,1 miljonit eurot.
Te ei eksinud. See kulub projektide ettevalmis-
tamiseks, projekteerimiseks ja muuks selliseks.
See nõuab väga spetsiifilist täpsustust. Kui ma
seda suudaksin teha, siis ma oleksin ikkagi
väga tark, aga ma ei arva, et ma sellistesse de-
tailidesse pean laskuma. Siin on ka üks prak-
tiline probleem. Meil ei ole Euroopa Liidu eel-
arvet, aga suur osa investeeringutest tuleb ju
sealt. Selleks, et 2014. aastal saaks kohe raha
kasutama hakata, mitte nii, nagu eelmise pe-
riodi alguses oli, on selline hoovõtt põhjen-
datud. Aga kõiki tehnilisi detaile ma siin ei tea.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud minister!
Keskkonnaministeeriumi rea peal on kirjas 15
miljonit eurot tulu, mis on plaanis saada *circa*
1500 kinnistu müügist. Sellises tempos jätkas-
tes müüakse riigivalitsemiseks mittevajalikku
maad veel 10–15 aastat. Kas ei oleks otstarbe-
kas tempot pisut kiirendada? Ühest küljest
saaks raha ja järgmistel aastatel ka maamaksu,
teisest küljest hakataks seda maad uue omani-
ku käes ilmselt ka otstarbekamalt kasutama.

Jürgen Ligi

Aitäh! Eelarveliselt on selle maa müüki ra-
ha saamise eesmärgil viimastel aastatel pigem
forsseeritud. See ei ole mulle sugugi meeldi-
nud. Sellega kuhjatakse turg üle, aga seal on
omad administratiivsed piirid. Teistpidi kirju-
tatakse ka eelarvesse pinge sisse. Ega eelarve
tegijad ei suuda täpselt hinnata, kui sellise
tuluallikaga tullakse, kas see on siis realistli-
kult hinnatud. Me proovime kõiki neid asju
hinnata, aga nii täpselt me seda ei tea, sest
turuinfo on ikkagi seda täpsem, mida lähemal
sellele tegevusele ollakse. Sellega on nii ja
naa. Siin on administratiivsed piirid, oluline on
turu vastuvõtuvõime, ka see, et riik peab pi-
gem vaatama tulude laekumist pikemas vaates,
mitte ajama kulutaset üles ühekordsete tulu-
allikate kiire realiseerimisega. Ega maa hind
kümne aasta perspektiivis ju ei lange, maa ha-
puks ei lähe. Võib loota, et majandus kosub ja
turuolukord ka. Seda probleemi ei ole, et mi-
dagi raisku läheks. Me oleme igal aastal läbi-

rääkimistel sel teemal põgusalt mõtteid vahe-
tanud ja kompromissidele jõudnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Täna, lugupeetud juhataja! Austatud mi-
nister! Järgmisel aastal on kavandatud vabas-
tada kodualune maa maksust ja on ka teada, et
loodetavasti 2015. aastal käivitub veebipõhine
maamaksu infosüsteem. Kuid ka sinnani tuleb
kuidagi elada. Järgmise aasta riigieelarve eel-
nõusse on kavandatud omavalitsustele 990 000
eurot. Korrutame 15,6-ga, saame ligi 15 mil-
jardit.

Jürgen Ligi

Aga siis on need juba Eesti kroonid!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, laske lõpuni küsida! Pa-
lun anda mikrofon uuesti Rein Randverile!

Rein Randver

Aitäh! Minu küsimus on see: kas järgmise
aasta eelarve eelnõusse kavandatud maamak-
sust vabastamise kompenseerimise kulud, mis
on mõeldud kohalikele omavalitsustele halda-
miskuludeks, on piisavad? Kas nendega on
kõik tegevused kaetud ja ei teki probleeme?
Järgmine aasta algab juba väga varsti.

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda on siiani hinnatud piisavaks.
Ma ei või pead anda, aga need arvud ei ole
juhuslikud. Neid on ikkagi kalkuleeritud. Hea,
et seda raha eraldatakse. Iseenesest, kui on
tegemist mingisuguse riikliku otsusega, ei pea
seda tingimata keskvalitsuse eelarvest täieli-
kult kinni maksma. Aga me oleme selle valiku
teinud ja püüdnud omavalitsuste kulusid
täpselt hinnata ning kompenseerida. Muidugi
oleks minu eelistus olnud selle muutusega
natukene oodata ja valmistada selleks ette
IT-lahendused. See, et see muudatus nii kiiresti
tuleb, on meile päris suurt peavalu teinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Olen kaks tundi päris tähelepanelikult teie esinemist kuulanud. Mulle on jäänud mulje, et te ei ole järgmise aasta suhtes väga optimistlik. Siit minu konkreetne küsimus: kas te võite öelda keskmisele Eesti inimesele, et tema elatustase järgmisel aastal natukenegi paraneb?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma võin seda öelda küll. Muidugi ei ole statistiliselt keskmist inimest olemas, aga prognoosid näitavad praegu üsna laiapõhjalist reaaltulude kasvu. Me muidugi ei tea, milliseks inflatsioon lõpuks kujuneb, aga nii palgakasv riigi- ja erasektoris kui ka pensionikasv on prognoositavast inflatsioonist suuremad. Mõni summa kasvab veel hoopis kiiresti, näiteks töötutoetus kasvab poole miinimumpalgani ehk üle kahe korra. Jah, ma arvan, et eelarve sõnum on selle poolest küll positiivne.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Karel Rüütli, teine küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on äärmiselt kahju, et ma pean teiesugusele haritud ja erudeeritud inimesele hakkama selgitama metsanduse põhitõdesid. Minu eelmisele küsimusele vastates tõdesite, et raskel ajal on ikka metsast abi saadud. Riigieelarve tasakaalu saavutamise tuhinas olete aga kahjuks ära unustanud, et RMK eelarvesse peab ka uue kvaliteetse metsapõlve rajamiseks piisavalt vahendeid jääma. Julgen väita, et valitsuse trikitamisega olete pannud ettevõtte, kus majandatakse ligi 50% Eesti metsadest, äärmiselt täbarasse olukorda, olete seadnud ohtu meie kõigi ühise vara. Kui RMK ei suuda piisavalt rajada ja hooldada noort metsa, seame ohtu ka meie metsatööstussektori konkurentsivõime tulevikus. Kas te olete Rahandusministeeriumis teinud analüüsi, mida selline eelarvepoliitika, kui te olete RMK-st viimase kolme aastaga võtnud ära 89,7 miljonit eurot omanikutulu, toob endaga kaasa kogu metsandussektori konkurentsivõimele?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega ma muud moodi targaks ei ole saanud või ei saa kui ekspertide nõuandeid

kuulates. Nii et ärge kahetsege, vaid andke ikka nõu. Kui te lähete aga ettevõtlus- ja raamatupidamisvaldkonda, siis kardan, et ma kaldun siin pigem nõuandja rolli valima. Kui vaa data mõne ettevõtte kapitalibaasi (nimetame RMK-d, eriti siis, kui te konkurentsivõimest räägite, selle poolest ettevõtteks), siis on ebanormaalne, kui ta opereerib täielikult omakapitaliga ja võörkapitali üldse ei kaasa. See on majanduses täiesti ebaloogiline olukord, seda nimetatakse ülekapitaliseerituseks. Ülekapitaliseeritus tähendab, et kasutatakse kõige kallimat rahaallikat. On täiesti loomulik, et RMK bilanssi muudetakse võörkapitali kasuks. Aga mis on need täpsed juriidilised nüansid? Ma ei ole siin võib-olla tingimata täpne, aga minu teadmine on, et RMK-l on laenupiirangud, turtult ta laenu ei saa. Trikitamisest ei ole siin mingit juttu, see on majanduslik valik. Omakapital on laenukapitaliga võrreldes kallis ka riigile. Selle tõttu see otsus tehakse. Metsanduse konkurentsivõimega ma, andke andeks, siin mitte mingit seost ei näe. Meie metsandus püsib väga konkurentsivõimelisena ja RMK kapitalistruktuur ei kahjusta ühegi puu ega metsa seisundit.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Minu küsimuse fookuses on PRIA, aga küsin laiemalt. Praegu kõne all olev eelarveaasta on selle finantsperioodi n-ö otsade kokkutõmbamise aasta, samas ka Euroopa Liidu tulevast finantsperioodi ettevalmistav aasta. Selle ettevalmistustöö käigus tuleb meie rakendusüksustel teha palju ettevalmistustöid, luua uusi IT-lahendusi ja uusi kaardikihte. Kas te võite kinnitada, et selles seisus, kus rakendusüksuste, eeskätt PRIA eelarvevahendid ei suurene, on tagatud, et käimasolev finantsperiood saab normaalselt lõpetatud ja kõik enne tulevast eelarveperioodi vajalikud tööd tehtud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma usun küll. See oli ka eelarveläbi rääkimistel üks teema, see kuluartikkel jooksis läbi ja me arvestame selle vajadusega. Ma ei räägi nüüd riigieelarve reast, ma ei saa seda praegu üles otsida mujalt kui mälust, aga ma

arvan, et see oli ka rahandusministri esitatud prioriteetide nimekirjas. Jah, minu teadmiste järgi on see probleem rahaliselt kaetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kajar Lember, teine küsimus!

Kajar Lember

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Olles mõnda majandusõpikut lähedalt näinud, julgen jätkata kolleegi küsimust Eesti Energia rahapaigutuse kontekstis. Eesti Energia tõenäoliselt nii ülikoolis kui ka kogemuste baasil majandust ja rahandust õppinud juhtkond on andnud hinnangu, et uue energiaploki ehitamine ei ole Eesti Energia jaoks majanduslikult mõistlik. Kas teie peate siiski riigi jaoks mõistlikuks, et Eesti Energiat kapitaliseeritakse 2013. aasta riigieelarve vahenditest?

Jürgen Ligi

Aitäh! Sellise otsuse valitsus tegi ja see ei tekitanud suurt poleemikat. Energiaplokkide ehitus oli eraldi vaidluse all, eraldi on olnud kõne all Eesti Energia investeerimisprojektid. Aga seda, et kokku paigutatakse 200 miljonit eurot Eesti Energiasse, ma küll kindlalt ei tea. Ma arvan, et selle aasta jooksul me hindame Eesti Energia investeerimisvajaduse üle ja vaatame seda veel. Siin tuleb tarkus tasapisi, sest väga palju sõltub turusituatsioonist, eriti arvestades turu avanemist ja Euroopa Liidu kliimapolitikat. See on hästi hinnanguline summa, mis on praegu eelarvesse ülempiirina kirjutatud. Sel aastal, ma meenutan, me juba paigutasime sinna 150 miljonit eurot ja seda ei ole tulnud kahetseda. Muidugi on neid projekte veel. Seda kapitalipaigutust ei tehta ainult selle ühe katla ehitamise eesmärgil. Eesti Energial on pikem investeerimiskava.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heimar Lenk, teine küsimus!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma tulen veel kord tagasi inimeste elatusaseme juurde. Millest selline optimism? Sel aastal tõusid näiteks pensionid 4,4%, hinnatõus oli aga tunduvalt suurem. Eelmisel nädalal lugesime uudiseid, et Eesti hinnatõus on Euroopa Liidu kiireim. Kui me vaatame järgmise aasta palga- või pensio-

nitõuse, siis on selge, et elektri ja toasoojuse hinna tõus neid ületab. Millest teie vastus, et elatustase kindlasti tõuseb? Minu meelest kasvavad elamiskulud kiiremini.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kui te ootasite minult eitavat vastust, siis seda te ei saa. Te panite oma hinnangus kokku verbaalse ja arvulise hinnangu. Mina võrdleksin arve arvudega. Võin öelda, et reaalpalk on Eestis kasvanud alates 2011. aasta kolmandast kvartalist, pensione on samuti tõstetud ja seda on tehtud inflatsiooninumbri rohkem. Viimane kuuinflatsioon, mis mulle meenub, oli 4,1, aga aasta keskmine kujuneb arvatavasti madalamaks. Muidugi, nagu ma ütlesin, see on riskantne valdkond, sest inflatsiooni ennustamine on tänamatu töö. Meie oleme inflatsioonist palju haavatavamad kui teised Euroopa riigid, sest me oleme väike ja avatud riik, meie inimeste tarbimiskorvis on toidu ja energia osa suurem ning meil on ka majanduskasv kiirem, mis annab inflatsiooni tõusule sellist nõudlusepoolset ruumi. Nii et siin ei ole midagi väga imestada. Majandusteaduslikult saab ülimalt hästi ära seletada, miks meil on inflatsioon natuke kõrgem kui mujal Euroopas, mitte küll palju kõrgem. Jah, heaolu kasv on eri valdkondades praegu väga selgelt inflatsiooniprognosidega kaetud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Täna, juhataja! Hea minister! Minu küsimus on suhteliselt lihtne ja lühike. Kuidas sa ise tänase tarkuse ja tänaste teadmistega, tänases olukorras, olles rahandusvaldkonna spetsialist ja ka kogemustega poliitik, hindad, kas selle eelarve eelnõuga on asjad meie võimaluste piires ilusasti paika läinud? Millised on sinu sisemised emotsioonid? Oled sa eelarvekavaga rahul?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma arvan, et selle vorstiga, mis letile on saadetud, olen ma suhteliselt rahul, see näeb hea välja. Aga kui selle tegemist meenutada, siis ei ole söögiisu enam nii hea. Eks see ole tulnud ebameeldivustega koos ja kõik ei ole olnud minu valikud. Rahandusministri

jaoks on kõige olulisem, kas me käitume jõukohaselt ja kas me võime lubada, et meie pingutus ei kahjusta tulevikuväljavaateid. Siin on asjad kokkuvõttes hästi. Me oleme praktiliselt struktuurses tasakaalus ja nominaalne puudujääk on õige tagasihoidlik. Laenurule me minema ei pea. Kõik need väga drastilised külmutamis- ja karpemeetmed on tegelikult lõppenud. On jäänud ainult sisemised valikud, mida alati tuleb teha, ja siis on valik, mida teha juurdekasvuga. Ei ole paha – ütleme niimoodi. Häbi ei pea tundma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva, teine küsimus!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Küsin küll hästi väikese detaili kohta ja loodan, et te selle peale väga ei pahanda. Küsimus on idapiiril tollimaksu kogumise kohta. Ma arvan, et te olete kursis õiguskantsleri seisukohaga, et praegu on õigusruum selles valdkonnas segane. Inimestele pole teada, kuidas maksta ega mille eest maksta. Huvitav on see, et minu teada saab praegu tollimaksu, mida inimestelt korjatakse, maksta ainult sularahas. Minu küsimus eelarve kontekstis on see: kas tuleval aastal saab idapiiril eelarvesse kogutavat tollimaksu maksta ka muul viisil, mitte ainult sularahas?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt ütlen hinnangu. Tõepoolest, riigivõim võib alati tekitada ebamugavust. Maksukogumine ei ole mugav protsess. Aga inimesed, kes tulevad piirile puhta südametunnistusega (ja enamik tuleb), ei ole segaduses. Maksuameti valikud on tegelikult olnud suhteliselt leebed. Äritegevus käib väikest viisi edasi, aga massiivset äri on piiratud. Maksukogumise küsimus on muidugi õigesti püstitatud. Mitme makseviisi poole tuleb püüelda. Ma kindlasti küsin maksuameti juhilt üle, kas siin on paranemist loota. Mage lugu küll, kui seal on ainult sularahakäive.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Aitäh! Ministri vastused lähevad aja jooksul aina siiramaks ja südamlikumaks. Ma soovin ka nüüd siirast ja südamlikku vastust. Rehnuti järgi, arvestades sotsiaalmaksu laekumise kasvu ja tarbijahinnaindeksi tõusu, peaks järgmisel aastal pensioniindeks olema 6,36, kui peavad paika need prognoosid, mille alusel eelarve on tehtud. Valitsuse otsus oli tõsta pensione vähem – 5%. Siia ma olen leidnud valituskoalitsioonist ühe mehe, kes on julgenud seda tõsiasja tunnistada. Mul oleks hea meel, kui rahandusminister oleks teine mees, kes seda teeks, ja kui ta ka põhjendaks, miks valitus ei tõsta pensione mitte 6,36%, vaid vähem.

Jürgen Ligi

Küll oleks tore, kui te jätaksite need isiklikud hinnangud ära. Mind tõesti häirib, kui te vahepeal ütlete, et ma vajan vastamisel abi või midagi sellist. Küllap te südames tunnistate, et ei ole hullu, ta saab vastamisega hakkama küll. Siirusega on nii, et kuna ma olen alati siiras ja olen seda algusest peale olnud, siis see kõlas pigem nagu süüdistus, et ma olen muutunud siirupiseks ja hakanud teiega kuidagi lipitsema. Ei, seda ma ei kavatsengi. Vana sõber, olge viisakas! Aga pensioniga on nii, et te teate väga täpselt, et pensionid ei saa ka kriisi ajal langetada. Me pidime need külmutama. Sellel külmutamisel ja mittelangetamisel on oma hind, mis tuleb teie enda omal ajal pakutud skeemi järgi jagada aastate peale. Minule meeldiks küll, kui pensionitõus ei oleks mitte nagu Ameerika mäed, vaid stabiilne ja nähtav. 5% on maksimaalselt võimalikule väga lähedal. Oluline on, et tulevikus ei peaks hakkama pensione jälle külmutama. Lähemas tulevikus seda ohtu ei ole. Samas tekitab pensionikassa meile endiselt miinust 2% SKT-st. Midagi kergem selles pensionitõusus eelarvele ei ole. Me teame seda mõlemad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud minister! Te olete siin rääkinud vajaduspõhisest lapsetoetusest. Kui vaadata riiklike peretoetuste seaduse eelnõu seletuskirja, siis on näha, et neljaliikmelisel perel on õigus saada juurde 9 eurot lapse kohta

kuus, kui pere netosissetulek on alla 588 euro. Kust te võtate, et pere vajadused on just sellised, et see 9 eurot aitab neid vaesusest välja? Või olete teinud mingeid uuringuid, mille põhjal on selgunud, et just need 9 eurot lapse kohta aitavad sellel perel paremale elujärjele saada? Mida te ise 9 euro eest lapsele ostaksite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Minu küsimus on: mis on teie arva-tes pere vajadused? Kui ma kuulan teie sõnavõtte, niipalju kui ma pean neid kuulama, tekib mul alati küsimus, mismoodi teie Eesti riiki ette kujutate. Te defineerite nii, et kellel on soov, sellel on kohe ka objektiivne vajadus ja seda tuleb teab mille arvel hakata kinni mak- ma. Te olete lapsetoetuste teemal ajanud pigem ebaväärikat juttu, et lapsed on võrdsed, kõik vajavad ühte sularahahulka ja vajaduspõhisus on midagi halba. Mina ütlen, et vajaduspõhisus on väga tervitatav element, mis siia sisse on toodud. Samas see, et kellelki midagi ära ei võeta, ka mitte Riigikogu liikmete lastelt, tingibki selle, et vajaduspõhisust saab rakendada ainult osaliselt. Rahakott on piiratud, aga selle sammu kulu eelarvele on siiski väga arvestatav. 5 miljonit eurot tuli tuua väljaspool igasuguseid eelarvestrateegiaid, koalitsioonilepinguid ja pikemaajalisi plaane eelarvesse sisse. Seda kogu selle pika ajaloo kiuste, kui kogu aeg käis jagelemine, et kõigi laste toetust on vaja tõsta, kuid lõpuks ei tõstetud seetõttu kellelgi. Niimoodi ei saa probleemi lahendada, sest vajadused on erinevad ja mittevajaduspõhiselt jagatav raha on väga kallid. See on samm õiges suunas, see vastab eelarve võimalustele. Neid summasid, nagu ma tean, on 2015. aastaks planeeritud suurendada. Me ei lähtu kindlasti eesmärgist, et pere vajadused on midagi, mida peab teab mille arvel sularahas täielikult katma. Perede vajadusi ei pea täielikult katma. Tegelikult on ju niimoodi, et pered on sunnitud ülal pidama oma riiki, et saada seal tagasi hüvesid, sh toetust kõige nõrgematele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Hea minister! Umbes poolteist kuud tagasi ütles valitsus opositsiooni

keskkonnatasude tõstmise plaanile reageerides küllalt lakooniliselt, et keskkonnatasusid, näiteks põlevkivi ressursitasu, ei ole plaanis tõsta. Aga kuu aega tagasi valitsus siiski koos eelarvega tegeles selle teemaga ja esitas keskkonnatasusid suurendava eelnõu. Selline paarinädalase vahega toimuv valgustumine on huvitav, aga kindlasti ka tervitatav. Ma arvan, et keskkonnatasude tõus on argumenteeritud. See, et see plaan nii äkki tuli, ei lubanud valitsusel tõsta näiteks põlevkivi ressursitasu 1. jaanuarist, vaid alles 1. aprillist.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun küsimust!

Tõnis Lukas

Mingi osa rahast jääb kahjuks saamata. Aga kas sa ei arva, arvestades põlevkiviõlitööstuse praegust kasumlikkust, et põlevkivi võiks praegusega võrreldes ikkagi tunduvalt rohkem ressursimaksustada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Selle ajalise hinnanguga ma päris nõus ei ole. Ma ei ole sellega kohe üldse nõus. Te ütlesite, et see toimus paari nädala jooksul. Me vahetasime keskkonnaministriga informatsiooni aga juba suvel. See plaan käidi välja ka eelarveläbirääkimistel, see käidi välja valitsuskabinetis eelarve koostamisel. Nii et kaks nädalat ei saa mitte kuidagi olla õige seisukoha muutumise aeg. Ma hästi ei usu, et kuu aega tagasi keegi ütles, et seda ei ole plaanis. Võib-olla see sõnastus oli natuke teistmoodi. Aga ma olen põhiküsimuses küll sama meelt, et põlevkivimajanduse kohustus oleks saadavat kasu ühiskonnaga rohkem jagada. Põlevkivitööstus ja eriti põlevkiviõlitööstus ei kata kaugele oma tegevusega kaasnevaid kahjusid. Loomulikult ei pööraks need maksud ümber looduse olukorda, aga oma kasu ühiskonnaga jagamine võiks küll olla natuke selgem suund. Kuid te rääkisite põlevkivist. Üks põhjus, miks me olime siin tagasihoidlikumad, oli ka see, et see mõjutab ikkagi – mitte küll otse, aga kaudselt – elektri hinda. Vabal turul ei ole see suhe küll otsene, aga põlevkivi maksustamisega tuleb siiski ettevaatlik olla. Seda enam, et me kvoodihinda ei tea. Me ei tea, milliseks kujuneb elektroenergeetika konkurentsivõime lähiaegadel. Me oleme valitsuses vaielnud, kus see

õige maksustamise koht on, kas maksustada tuleks õli või põlevkivi. See on omaette küsimus. Neutraalsem lähenemine oleks põlevkivi kui ressursi maksustamine. Sellel on jällegi, nagu ma ütlesin, oma mõju elektroenergeetikale ja selle konkurentsivõimele. Ju ei ole siin veel lõplikku otsust, mille kohta me võiksime öelda, et see on ainuõige ja tulevikus ei ole võimalik ümber mõelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Eesti riigil on praegu 65 eri eluvaldkonna kohta kehtivat arengukava ja strateegiat. Kas sa julged anda hinnangut, kui palju see seaduseelnõu kajastab nendes arengukavades seatud eesmärgi ja kas eelarve toetab nende eesmärkide saavutamist?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ilma mingi kahtluseta toetab. Ma pean sügavalt ebaõiglaseks seda väidet, nagu rahastamisel lähtutaks lihtsalt tehetest ega arvestataks poliitilisi valikuid. See on väga ebaõiglane kriitika. Iseasi on see, et arengukavades endis ja selles süsteemis on suuremat sorti segadus. Vajadus nende kavade järele on olnud ebäühtlaselt põhjendatud. Need kavad omavalhel kattuvad. Me reformime seda valdkonda. Aga mis tahes valdkonna minister juhindub oma eelistustes väga selgelt arengukavadele, mis ei tähenda, et seda tehakse täht-tähelt. Neid arengukavadeid tulenevaid meetmeid rahastatakse otse loomulikult võimaluste piires järk-järgult. Küsimus oli hästi lai. Minu vastus on ikkagi pigem jaatav kui eitav, kuigi vahel arvatakse vastupidi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Välisministeeriumi kulureal on demokraatia arendamiseks ette nähtud 900 000 eurot. Kuna maailmavaate sihtasutuste teema on minu meelest päevakorrast maha võetud ja ma ei ole näinud, et selle teemaga edasi mindaks, siis küsin, kas sellele kulureale on mingi uus lähenemine välja mõeldud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks mõtteid selle ümber ole olnud. See oli ju Riigikogust tulnud algatus. Aga Välisministeerium pakub väga mitmesugust arenguabi, sh intellektuaalsemat sorti. Ma ei välista, et seda summat saab Välisministeeriumi eelarves otstarbekalt kasutada. Nad on arenguabi summades jõudnud 0,14%-ni. Nüüd räägitakse jälle üle hulga aja palju Eesti poliitilisest ajaloost. Võin öelda, et maailmavaatel põhinevad erakonnad on saanud väga palju toetust teiste riikide sedasorti allikatest ja tänu sellele on Eesti riik ikkagi mäekõrguselt parem, kui ta oleks ilma selleta. See diletantide valitsus, nagu Mart Laari 1990. aastate alguse valitsust hellitavalt on nimetatud, sai ikka tohutult hea *know-how*. Kuna see kõik tuli nagu tühjale lehele ja seda kasutasid nii erksad ajud, on Eesti riik ikkagi hoopis parem, kui ta oleks ilma selleta. Ma ei välista, et me võiksime selle summa puhul samas suunas mõelda, aga on ka teisi mõtteid. Me kindlasti pöördume fraktsioonide poole ja arutame, mis oleks siin üks õilis võimalus. Mulle üldse ei meeldi need tuhande eurosed puistamised üle oma valimispiirkonna, süsteemitud, vastuolulised ja tihti halvapäraseks muutunud. Ma arvan, et me sel aastal proovime seda protsessi inimlikult juhtida, sh teha otsus ka tolle summa kohta, loomulikult kõik koos ja lõpuks Riigikogu valikul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas, teine küsimus!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Hea minister! Valitsuse kogemus Riigi Kinnisvara AS-iga on pikaajaline. Viimastel aastatel on järjest rohkem ka kultuuri- ja haridusobjekte hakanud minema pärast remonti või ehitamist otse RKAS-i haldusesse. Kas teie rahandusministrina olete rahul selle meetodikaga, kuidas RKAS oma halduskulusid arvestab? Need jäävad konkreetsete valdkondade, näiteks haridus, kultuur või mõni muu valdkond, eelarvete katta. Kas koostöö RKAS-iga, et halduskulud oleksid ette teada ega tõuseks liiga rängalt, st need oleksid ka eelarvesse planeeritavad, on nüüd hästi arenenud?

Jürgen Ligi

Aitäh! Mina olen RKAS-i tegevusega rahul ja mulle tundub, et see on läbipaistev. Mulle ei ole seal mingit kärsahaisu ninna hakanud. Me käivitasime paari aasta eest kinnisvarareformi, RKAS asutati küll varem. See on liikumine selles suunas, et kinnisvara haldamine oleks turupõhine ja tegelikud kulud kajastuksid ka väljamaksetes. Ei tohi olla nii, et sõditakse ükshaaval investeeringute eest, samal ajal ei ole olemasolev vara tihti vajalik ja vajalik vara on kaetud majanduslikult pooliku maksega, amortisatsiooni ei arvestata, tegelikku pinnakasutust loomulikult ka mitte. Meie suund on see: vähem pinda, vähem vara, majanduspõhine ja turupõhine arvestus ning selle katmine riigieelarvest. Me ei hakka iga küsitavat summat automaatselt kinni maksma, vaid lahkame ja vaatame täpselt, mis teenust RKAS konkreetsele asutusele hakkab pakkuma, millised on RKAS-i pakutavad hüved. Sealt omakorda peab tulema ka teatud tasuvus, mis on vajalik iga projekti puhul, et RKAS-i bilanss oleks vettpidav, mitte pettus. Ma pean RKAS-i tõesti üheks väga õigeks instrumendiks, eeskätt pärast viimase muudatuse tegemist, mis sai hoo sisse aastatel 2009–2010.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt, teine küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma avastasin, et meie eriteenistuste, Teabeameti ja kaitsepolitsei eelarved vähenevad märkimisväärselt. Teabeameti eelarve väheneb 10%, kaitsepolitsei oma lausa 14%. Summad on märkimisväärsed, kaitsepolitseil ligi kolm miljonit eurot. Ma tean väga hästi, et enamik sellest valdkonnast on kaetud riigisaladuse looriga, aga ma siiski küsin: kas te võite rahandusministrina kinnitada, et tegu ei ole tööjõukulude ja inimeste arvu vähendamisega nendes ametkondades? Need ametkonnad ju raporteerivad oma aastaraamatutes, et julgeoleku olukord Eestis ei ole paranenud, vaid vastupidi.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma saan seda kinnitada. Saan ka kinnitada, et oma kinnitust ei saa ma kommenteerida saladuseloori tõttu. Need asutused on

olnud rahastamisel erilise tähelepanu all. Täpselt nii ongi. Kõigest ei saa rääkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Küsimus on haigekassa jaotamata tulemi kohta. Miks ei võiks seda siiski kasutusele võtta? Jaotamata tulem on ju ilmselgelt mõeldud tervishoiuteenuste osutamiseks, mitte selleks, et hoida seda pangas, selleks et pank selle pealt protsente teeniks.

Jürgen Ligi

Aitäh! Mis asi on jaotamata tulem? Jaotamata tulem on headel aegadel ülelaekunud summa, mida ei jõutud ära kasutada. Tegelikult võiks seda jaotamata tulemit isegi rohkem olla. On selge, et me ei tea täpselthalbade aegade lõppu, sest tunnistagem, et 3%-line majanduskasv ja praegune tööpuuduse tase ei ole veel hea aeg. Me peame igal juhul olema tulemi kasutuselevõtul vaoshoitud, aga tuleval aastal võetakse sellest 9,1 miljonit eurot kasutusele. See on väga suur summa ja see kõik läheb meditsiinile. Ma olen mures pigem seetõttu, et sellega kiirustatakse. Ma olen muidugi erakordselt mures, et üldse eksisteerib selline mõtteviis, et saame ratsa rikkaks ja hakkame Soome palku üle maksma. See on täiesti võimatu missioon, see on täiesti võimatu ülesanne, mis pannakse haigekassale ja mida nüüd meelegahehtlikult püütakse panna ka valitsusele. Tegelikult peaks see olema tööandjatega peetavate läbirääkimiste küsimus. Mis seal salata, jätkusuutlikku tervishoiu mudelit ei eksisteeri. Aina suurenev abivajajate hulk, st vananev rahvastik, aina kiiremini kasvav ja kallinev teenus ning aina vähenev maksumaksjasealiste inimeste arv – seda umbsõlme ei ole tegelikult ükski rahastamismudel veel lahendanud. Ainus mudel, mis piisavalt töötab, on see, et tuleb jälgida majandustsükleid ja ohjeldada kulude kasvu. Ei tohi teha selliseid ülepakkumisi ja bluffe, nagu tehti buumiajal, kui palgad kasvasid paarikümne protsendi jagu aastas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun ettekandjalt ja registree-ritud sõnavõtjatelt vabandust! Kuna aeg pres-sib peale, siis on meil tarvis vahepeal teha üks hääletus. Riigikogu juhatusel on Isamaa ja Res Publica Liidult saabunud taotlus istungit pikendada. Härra minister, te võite mõneks minutiks istet võtta. Me valmistume hääletus-protseduuriks. Kas Eiki Nestor soovib esitada protseduurilise küsimuse? Palun!

Eiki Nestor

See on nii tähtis küsimus, et ma palun enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümneminutiline vaheaeg. Me jätkame kell 12.48.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame istungit. Ma panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidult Riigikogu ju-hatusel laekunud ettepaneku pikendada tänast istungit kuni päevakorra ammendamiseni, kuid mitte kauem kui kella 14-ni. Palun võtta sei-sukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu 28, erapooletuid ei olnud. Kuna nõutav on, et selle ettepaneku poolt oleks kaks kolmandikku hää-letanutest, siis ei leidnud ettepanek toetust.

Me jätkame küsimustele vastamist. Palun, Toomas Tõniste, küsimus ministrile!

Toomas Tõniste

Aitäh! Austatud minister! Viimasel ajal on paljud õppinud, et üle jõu elamine ei ole jätku-suutlik. Eesti paistab siin silma oma konservatiivse rahapoliitikaga. Selle taustal on paljude jaoks arusaamatu, miks otsustati headel aega-del liiga suurelt projekteeritud Eesti Rahva Muuseum täismahus valmis ehitada. Ma taht-sin küsida, kuidas see mõjutab kultuuri rahas-tamist järgmistel aastatel.

Jürgen Ligi

Aitäh! See mõjutab kultuuri rahastamist suurendavalt, sest riik tegi valiku ühe suure objekti kasuks ja selle nimel on suurendatud ka riigi tulusid. Kui ülemäära suurtest objekti-dest rääkida, siis ERM-i puhul on ju üks vaade see, et me ehitame seda sajaks või viieküm-

neks aastaks ja seda peabki varuga tegema. Mina oleksin eelistanud küll odavamalt varian-ti. Aga ma olen ka mõne teise asja puhul, näiteks tee-ehituse puhul (see teema on teile ehk lähedasem) rääkinud, et mõnigi projekt on üledimensioneeritud. Mul on hea meel, et nüüd on üks Maanteeameti juht kinnitanud minu hinnanguid, et need on röögatult suured välja-minekud, samas suurusjärgus kui Eesti Rahva Muuseumi ehitus, aga autosid ei ole nende teede peal mitte just palju.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsi-mus!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Te seletasite meile haigekassa tulemi puhul nii ilusasti, et on häid ja halbu aegu. Mulle tuli meelde piiblis olev lugu vaarao unenäost, kus oli seitse lahjat lehma, kes söid ära seitse ram-musat lehma. Tookord seletas Joosep vaarao unenäo ära. Ta ütles, et tuleb seitse ikaldusaas-tat ja selleks on vaja luua reserv. See oligi esi-mene riiklik reserv inimajaloos. Ma saan nii-moodi aru, et heade ja halbade aegade tasan-damiseks on haigekassal ikkagi reserv, aga jaotamata tulem tähendab lihtsalt inimestele osu-tamata jäänud tervishoiuteenuseid. Kas halba-de aegade tasandamiseks ei tuleks kasutada reservi, aga jaotamata tulemi eest osutada siiski tervishoiuteenuseid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kas haigekassa saab näge-muste vastu aidata, aga üldiselt ei ole meil tegemist krahhiolukorraga, et me peaksime seda viimast reservi hakkama laiali jagama. Meil on selgelt tegemist kiduva majandusega ja meil oli tegu ülekuumenenud majandusega, kui me oleksime võinud veel rohkem raha kõrvale panna, et mitte tekitada olukorda, kus me pidi-me isegi meedikute palka vahepeal kärpima. Praegu, ma ütlen, läheb meedikutel kõvasti keskmisest paremini, mitte ainult sellepärast, et pooled arstid teenivad vähemalt ministri sissetulekut, ütleme nii, sest osa sellest saavad nad dividendina, vaid ka selle poolest, et nen-de palga kasv on olnud tunduvalt kiirem kui mujal riigisektoris. Nad kurdavad, et nende palk ei ole sellel tasemel, kus see oli enne kär-

pimist. Mina elan ära ka arstide mediaansissetulekuga, minu sissetulek on 2006. aasta tasemel. See on see koht, kus tegelikult debatt käib, millised on kellegi hinnangud oma sissetulekule. Minu sissetulek on täiesti elamisväärne ja see on ka järgmisel aastal 2006. aasta tasemel. Ma ei räägi, et ma pean igal aastal saama 5%, 50% või 75% juurde, nagu need streikijate nõudmised on olnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Kahjuks puudub selles eelnõus ülevaade kavandatavatest investeeringutest. Ainult RKAS-i peamised objektid on välja toodud. Miks ei ole detailsemalt lahti kirjutatud, mida renoveeritakse ja milliseid uusi objekte on kavas ehitada?

Jürgen Ligi

Üldsummad on teada, neid võib ka täpsustada. Ma ei ole päris kindel, et see kõik on üldse riigieelarve teema. Ka RKAS teeb oma eelarve piires muutusi. Tähtis on, kui suur on tema üldine panus, kui hästi on see tuludega kaetud. Kokkuvõtlikult öeldes me investeerime väga palju. Ega tingimata ei pea seaduse pildis olema jäigalt ära öeldud, mida täpselt tehakse. Mõned suuremad objektid ma nimetasin. Teiegi olete selle koha üles leidnud, kus neid on nimetatud. Eelarve suur detailsus ei ole ainult pluss, see on teinekord ka koorem, see takistab lugemist. Kui teid see teema tõsiselt huvitab, mis on ju ka loomulik, siis katsume aidata. Tuletage hiljem meelde!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Me arutame järgmise aasta riigieelarvet. Järgmise aasta üks kindel märksõna on elektrituru avanemine. Selle avanemisega seoses kallineb elekter kodutarbijatele ja väikeettevõtetele. Elektri hinnale lisatakse ju otsa veel käibemaks. Mida suurem on elektriarve, seda rohkem laekub elektri pealt käibemaksu. Sellega seoses tahan teada, kui palju planeerib Rahandusministeerium järgmisel aastal riigieelarvele lisatulu.

Kui kõrge elektri hinnaga on riigieelarves käibemaksu laekumist prognoosides arvestatud ja kui suurt lisatulu sellest saadakse?

Jürgen Ligi

Aitäh! Üksikute kaubagruppide käibemaksu andmeid minu käsutuses ei ole. Ma võin prognoosijatelt seda hinnangut ju küsida, aga elektri hinna tõusu ei käsitle me kindlasti mingisuguse tuluallikana, välja arvatud dividendi puhul. Mina olen seda võtnud ikkagi kui ühelt poolt koormust majandusele ja teiselt poolt koormust riigiettevõtetele. See on üks väga vastuoluline asi. Lisaks tekib koormus sotsiaaltoetuste maksmiseks ja ka palgasurve. Igal juhul pole see mingisugune garanteeritud sissetulekuallikas. Sissetulekust rääkides tuleb kõne alla pigem dividend, kui Eesti Energial õnnestub turul edukas olla. Hinnatõus on lähemas perspektiivis selgemalt seotud turu avanemisega, aga ärgem unustagem, et see hinnanguliselt 20%-line hinnatõus on suuresti seotud ka kvootide hinnaga, sest Eesti Energia peab hakkama tulevikus kvote ostma. Me peame ikkagi meelde tuletama põhitõde: ega turu avanemine ei ole eesmärk omaette, vaid meede, millega Euroopa Liit taotleb efektiivsemat energiamajandust, kindlamat varustamist ja kokkuvõttes tugevamat konkurentsi. See ei ole midagi sellist, mis on tehtud tarbijate kiusamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea rahandusminister! Kuna meie tööaeg hakkab otsa saama ja nagu näha, on ka küsimuste laviin tänaseks päevaks läbi, ning tundub, et see eelarve esimene lugemine on teie jaoks üldse läbi, siis võib-olla võtate paari sõnaga kokku kogu selle positiivse poole. Milliseid häid sõnumeid selles eelarves siis Eesti rahvale on? Äkki annate paari sõnaga meile niisuguse ülevaate?

Jürgen Ligi

Heaolu suurenemine. Kui võin öelda kolm sõna, siis keskmise heaolu suurenemine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa, teine küsimus!

Enn Eesmaa

Aitäh! Eelarve eelnõus on ette nähtud küllaltki oluline kohustuste suurenemine – 190 miljonit eurot. Selgusetuks jääb, mille arvel selliste võlakohustuste täitmine on ette nähtud.

Jürgen Ligi

Võlgadega on niimoodi, et keskvalitsus laenuturule ei lähe. EFSF-i väljamaksed võlgnikele suurendavad Eesti statistilist võlakoormust ilma võlga võtmata. Aga on ka sihtasutused ja omavalitsused, kes laenutegevust siiski mingil määral arendavad. Nii et valitsusel ei ole kavas suurendada riigi võlakoormust, see suureneb riikidel põhiliselt statistiliselt EFSF-i garantiide või õieti nende väljamaksete tõttu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kuna Riigikogu täiskogu ei nõustunud istungi aega pikendama ja vastamise toi-

ming kui niisugune on lõppenud, siis üks küsimus lükkub meil edasi järgmisesse päeva nagu ka selle päevakorrapunkti ülejäänud arutelu ning kõik teised punktid, mis olid tänaseks planeeritud, aga mida me ei jõudnud käsitleda. Suur tänu, minister Jürgen Ligi, siin puldis mitu tundi vastupidamise eest! Suur tänu, kolleegid! Jätkame homme tööd tänase päevakorra punktidega.

Istungi lõpp kell 13.02.

Istungi kestus 3 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 24. oktoober 2012
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Tervishoiutöötajate streik
2. Omanikutulu Riigimetsa Majandamise Keskuses
3. Elektri hinna tõus
4. Kodukulud
5. EAS-i toetused

Istungi rakendamine

1. 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (278 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni
9. lisa heakskiitmise seaduse eelnõu (269 SE) esimene lugemine
3. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse muutmise seaduse eelnõu (280 SE) esimene lugemine
4. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (275 SE) esimene lugemine
5. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Investeeringuspangas" eelnõu (285 OE) esimene lugemine
6. Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (258 SE) kolmas lugemine
7. Abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu (219 SE) kolmas lugemine
8. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (255 SE) kolmas lugemine
9. Välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (267 SE) teine lugemine
10. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (284 SE) esimene lugemine
11. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (287 SE) esimene lugemine
12. Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja teised valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 36 Riigikogu liiget, puudub 65. Täna osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, rahandusminister Jürgen Ligi ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

1. Tervishoiutöötajate streik

Esimees Ene Ergma

Läheme küsimuste juurde. Head kolleegid, täna on registreeritud 11 küsimust ja seetõttu luban neist igapähele lisaks kaks kohapeal registreeritud küsimust. Nii et kellel on kiiremad näpud, need selle õiguse saavad. Alustame. Kolleeg Kadri Simson, küsimus peaminister Andrus Ansipile, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Neli nädalat tagasi küsisin teie käest tervishoiutöötajate peatselt algava streigi kohta. Minu esimene küsimus tulenes sellest, et sotsiaalminister ütles, et tema ei vastuta tervishoiusektori eest, ja oli teada, et lähipäevadel algab streik. Küsisin, kas ei oleks aeg, et peaminister võtab valitsuse tasemel vastutuse endale. Nüüd käib tervishoiutöötajate streik neljandat nädalat ning meieni on jõudnud Eesti Arstide Liidu ja Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu ettepanekud. Esimene teeb ettepaneku, et tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkuse tagamine oleks otseselt sotsiaalministri vastutusala ja et nii peaks selle sõnastama ka valitsus. Kas te olete valitsuses seda teemat käsitleanud ja ehk leidnud, et keegi Vabariigi Valitsuses peaks siiski vastutama otseselt tervishoiusüsteemi eest?

Andrus Ansip

Jälle ma pean tegema täpsustuse. Hanno Pevkur ei ole mitte kunagi väitnud, et tema ei vastuta tervishoiu valdkonna eest või nagu teie nimetasite, selle sektori arengu eest Eestis. Vastutab küll ja vastupidist ei ole Hanno Pevkur mitte kunagi väitnud. Küll on Hanno Pevkur väitnud seda, et haiglate ja arstide vahelises töövaidluses ei ole sotsiaalminister läbirääkimistel osapooleks, ja see väide on tõene. Olen minagi seda Eesti Arstide Liidu ja Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu kirja lugenud ning tean neid ettepanekuid tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks. Mis puutub konkreetsesse vastutust käsitlevasse ettepanekusse sätestada tervishoiuteenuste korraldamise seadusega, kes vastutab Eesti Vabariigis eriarstiabi korraldamise ja toimimise eest, siis selle kommentaariks ütlen, et lähtuvalt põhimäärusest vastutab Sotsiaalministeerium arstiabi korraldamise eest – st õigusaktid, strateegilised arengukavad ja muu selline –, Eesti Haigekassa vastutab rahastamise eest, Terviseamet tegevuslubade ja järelevalve eest. Seega on vastutusvaldkonnad õigusaktides väga selgelt fikseeritud ja ma soovitan kõigil, kellel on mingisugused kõhklused-kahtlused vastutajate osas, tutvuda õigusaktidega. Seal nad leiavad konkreetsete alalõikude eest vastutajad. Aga kirja kohta tervikuna tuleb muidugi öelda, et selles esitatud nõudmised ei ole Eesti rahvale võimetekohased.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Nii mind kui ilmselt ka paljusid teisi Eesti inimesi paneb muretsema, et sotsiaalminister ütleb, et tal pole praegu läbirääkimisteks pädevust. Tõepoolest, mitmed tervishoiutöötajate ettepanekud puudutavad lisaraha leidmist tervishoidu. Kas valitsus kavatses neid ettepanekuid arutada? Siin ei piisa ainult sotsiaalministri otsustest, kuidas suurendada tervishoiu tulubaasi, kuidas täita seadust ja katta haiglate ehitiste kulum riigieelarvest, kuidas kehtestada tervishoiuteenustele nullprotsendine käibemaks või rahastada riigieelarvest kindlustamata isikute üldabi.

Millal valitsus nende ettepanekutega valitsuse istungi tasemel tegeleb?

Andrus Ansip

Ma ei saa lubada, et me hakkame seda kindlasti valitsuse tasemel arutama, aga mõnele küsimusele, mis te praegu esitasite, võin ma kohe vastuse anda. Tervishoiuteenustele nullprotsendise käibemaksumäära kehtestamine ei ole praeguses Euroopa õigusruumis võimalik, sest Euroopa Liidus kokkulepitud reeglite järgi on tervishoiuteenus käibemaksuvaba teenus ja meil ei ole õigust kehtestada sellele nullprotsendist maksumäära. Mida nullprotsendine maksumäär tähendab, seda ilmselt ettevõtlusega pisutki kokku puutunud inimesed kujutavad ette. See tähendab, et kui praegu on tervishoiuteenus lihtsalt maksuvaba käibega, siis tulevikus oleks võimalik igasuguste muude kulude puhul nõuda maksuametilt makstud käibemaks tagasi. Seda raha, ma arvan, ei ole meie teiste eluvaldkondade töötajad nõus eelarvest loovutama.

Siin on palju muidki ilusaid ettepanekuid, näiteks soovitakse, et Eesti rahastaks tervishoidu Euroopa Liidu keskmisel tasemel protsendina SKT-st. Võttes aluseks WHO metoodika, tähendaks see peaaegu 900 miljonit lisaeurot tervishoiule. Ma ei näe võimalust kusageilt seda raha ära võtta. On veel mitu ettepanekut, näiteks tõsta töövõimetus hüvitiste maksimum haigekassast välja. See on ju päris ilus ettepanek, aga see tähendab jälle 90 miljonit eurot ja küsimus on, kuhu see siis tõsta – raha tuleb ju välja maksta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud peaminister! Te jätsite kommenteerimata ühe tervishoiutöötajate ettepaneku. See on tervishoiuteenuste osutajate ehitiste kulumi katmine riigieelarvest, mis võimaldaks kasutada rohkem haigekassa raha tervishoiuteenusteks, ravimiseks. Esimesele küsimusele vastates te soovitasite tutvuda õigusaktidega. Sellest tulenebki mu küsimus: miks ei ole Vabariigi Valitsus 2009. aastast täitnud tervishoiuteenuste korraldamise seadust ja katnud

tervishoiuteenuste osutajate ehitiste kulumit riigieelarvest?

Andrus Ansip

Mina olen pisut teistsugusel arvamusel. Ma leian, et riigieelarvest ei ole mitte ainult kulumid kaetud, vaid on väga suures osas kinni makstud ka haiglavõrgu investeeringud. Aastatel 2004–2006 investeeriti riigieelarvest haiglavõrku 25 miljonit eurot ja praegusel perioodil 2007–2013 tuleb tänu struktuurivahenditele investeeringuid suurusjärgus 110 miljonit eurot. Need on tohutult suured summad. Kui vaadata ainult struktuurivahendite raha, siis kahe perioodi peale kokku on seda kroonides rehkendatult 2,5 miljardit ehk mitu suurusjärku enam, kui on hoonete amortisatsiooni summa. Täiesti vale on arusaamine, justkui amortisatsioonikulude katmine võimaldaks kasutada vahendeid mingil muul otstarbel. Ei, ei! Amortisatsioonivahendid on ikka mõeldud selleks, et kui haigla on ühel päeval täiesti amortiseerinud, siis saab kogutud rahaga ehitada uue hoone. Uusi hooneid on riik praegu ehitanud. Amortisatsioonisummasid saab kasutada ka selleks, et kui hoone on osaliselt amortiseerunud, siis saab selle taastada. Selleks otstarbeks on riik eraldanud, nagu ma juba ütlesin, 2,5 miljardit krooni. See on väga suur summa.

Esimees Ene Ergma

Ja nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustame kolleeg Mailis Repsist.

Mailis Reps

Austatud peaminister! Kindlasti me oleme kõik väga rõõmsad selle üle, et meie haiglavõrk saab järk-järgult renoveeritud. Aga samal ajal on ju ka teile väga hästi teada, et kui Riigikogu arutas kapitalikulude kandmist otse riigieelarvest, mitte läbi haigekassa, oligi ettepaneku põhjendus, et see annaks patsientide raviks rohkem raha. Aga minu küsimus puudutab probleemi, millega te olete tänu oma abikaasale kindlasti kursis. See on tõsiasi, et meie noored inimesed saavad meditsiiniõpingute ajal juba alates kolmandast kursusest väga häid tööpakkumisi mujal. Kui vastavad tööle ülikooli kliinikumi tehtud uuringu andmed, on soome ja rootsi keelt õppivate tudengite osakaal väga suur. Küsimus: kui meie noored nii

varakult on valmis Eestist ära minema, kuidas on meie tervishoid jätkusuutlik?

Esimees Ene Ergma

Palun üks minut!

Andrus Ansip

Küllap ka teiste valdkondade üliõpilased, kui nad on andekad üliõpilased, saavad juba päris esimestel kursustel väga häid pakkumisi. Ma loodan, et see on ka tulevikus niiviisi, et andekust premeeritakse heade tööpakkumistega.

Nüüd küsimus, kas hooneid tuleks käsitleda tervishoiu üldisest süsteemist lahus olevana, rahastada neid eraldi allikatest. Minu ühemõtteline seisukoht on, et ei tuleks. See ei ole mõistlik, see ei ole otstarbekas ja see ei lähtu mitte mingisugusest majandusloogikast. Mitte keegi ei kujuta ette, et te lähete poodi ja maksate kõigepealt leiva eest sellele, kelle ruumides pagar leiba küpsetab, ja seejärel maksate pagarile tema töö ja jahu eest. See on üks majandamise objekt ja optimaalsete kulutuste tasemed tuleb leida kogu tervikut arvesse võttes. Kui näiteks meditsiinisüsteemis vastutab hoonete ehitamise eest keegi teine, mitte haigekassa ja haigla ise, siis võivad hooned unarusse jääda ja üleüldse tervishoid kannatada. Ruumid võivad osutada tervishoiuteenuse osutamiseks mittevastavaks, sest prioriteedid on mingid muud. Teisel juhul aga võib nõue olla nii jõuline ja tugev, et ehitatakse liiga palju ja seda, mis maksumaksja raha eest ehitatud on, tegelikult ei kasutata. Seega kogu süsteem peaks olema hallatav ühest keskusest.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud peaminister! Te rõhutasite, et tervishoiu eest vastutab meil sotsiaalminister. See on muidugi õige. Samas, kui jälgida läbirääkimisi streikijatega, siis mulle on jäänud mulje, et sotsiaalministri pädevus ei luba tal arstidele üht või teist lubada, ta ütleb, et peab seda veel täpsustama jne. Näiteks kui oli küsimus, kas haigekassa reservid ikka on haigekassal alles või on need läinud kuhugi mujale riigieelarvesse jalutama ja on juba kasutusele

võetud, siis sotsiaalminister ei suutnud sellele ammendavat vastust anda. Minu küsimus: kas peaminister ei peaks ka sellises keerukas olukorras sõna võtma ja rahvale midagi selgitama? Siisamaani te olete arstide streigi kohta pealt vait olnud. Kas te kardate ennast kõrvetada – see on iseenesest väga ohtlik teema?

Andrus Ansip

Ega see mälu nüüd nii lühike ka ei tohiks olla, et te unustate ära, millal ma viimati teie ees siin infotunnis küsimustele vastasin, muu hulgas ka tervishoiutöötajate streigi küsimustele. Haigekassa reservid on loomulikult alles. Meil kõigil tasub praegu meenutada, mis olid need otsused, mis üldse võimaldasid haigekassa reserve säilitada kogu selle ülemaailmse finantskriisi ajal. Esiteks, seesama 2,5 miljardit krooni, mis on riigieelarvest investeeritud haiglate võrgu arendusse, ja teiseks, need valed otsused, mis me langetasime 2009. aasta suvel. Mäletatavasti siis austatud Riigikogu valitsuse ettepanekul otsustas, et haigekassa jätkusuutlikkust finantsilises mõttes tuleb parandada. Otsus oli patsiendi omaosalust suurendada, ja seda nii, et kolme esimese haiguspäeva eest inimesele töövõimetushüvitist ei maksta. Ka otsustasime panna tööandjale kohustuse maksta viie päeva eest haigetele töötajale töövõimetushüvitist. Kui maksimaalne töövõimetushüvitiste summa enne seda otsust oli 2,4 miljardit krooni aastas, siis maksimaalne vähenemine tänu nendele otsustele oli 1,15 miljardit krooni aastas. Seesama töövõimetushüvitiste maksmise kohustuse panek ettevõtjale ongi sisuliselt haigekassa jaotamata tulemi allikas.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Omanikutulu Riigimetsa Majandamise Keskuses

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Karel Rüttilt rahandusminister Jürgen Ligile. Palun!

Karel Rütli

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Mets on meie rahva rikkus ja uhkus, mida

tuleb majandada heaperemehelikult. Tark peremees ei lähe metsa mitte ainult võtma, metsale tuleb pidevalt ka tagasi anda. Rahandusministriumide juhtimisel on riigieelarved ette näinud, et 2011., 2012. ja 2013. aastal võetakse RMK-st välja omanikutulu ja tulumaksu kokku 89,7 miljoni euro ulatuses. Kõige selle tagajärjel on valitsus viinud riigiettevõtte arvelduskonto sisuliselt nullini. Samas nähakse riigieelarve eelnõus ette, et te annate RMK-le 20 miljonit lühiajalist laenu üheks aastaks, et ettevõtte majandustegevus ei seiskuks. Miks on riik otsustanud eelarve tasakaalu huvides pärsida oluliselt majandustegevust riigiettevõttes, kust ühe käega võetakse kogu tulu dividendidena välja, teisest küljest antakse ettevõttele laenu riigieelarvest?

Jürgen Ligi

Meil oleks nagu kordusetendus – eile oli teil täpselt sama tekst ees ja täpselt samas sõnastuses te lugesite selle ka ette. Mis selle küsimuse teravik siis ikkagi on? Et kas tohib omanikutulu välja võtta? RMK-st tohib küll. Kas tohib anda enda omanduses olevale organisatsioonile likviidsustoetust? Tohib küll. See on väga loomulik tegevus. Dividend on oma olemuselt hoopis mingi muu asi kui see aastane laen, mis tagasi makstakse. Nii et ma tõesti siin probleemi ei näe. Olen sellest teile juba piisavalt rääkinud, et nii teebki üks õige omanik: ta võtab oma varalt laekuva tulu kasutusele vastavalt oma vajadustele. Ja mets on ainult rahul. Te ise kuulute nende hulka, kes mõtleavad metsast kui eelkõige majandamise vahendist. Minu looduslik, looduskaitse taust on pigem tugevam, aga ma loomulikult ei pane metsa majandamist kuidagi pahaks – nagu teiegi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rütli, esimene täpsustav küsimus!

Karel Rütli

Hea minister! RMK haldab 40% kogu Eesti metsamaast. Selleks on ehitatud üle 8000 km metsateid. Kuna Eesti metsamaad on valdavalt liigniisked, on rajatud üle 400 000 ha maa-parandussüsteeme, valdav osa aastatel 1960–1980. Igal aastal tuleks rekonstrueerida ca 400 km teid ja 15 000 ha kuivendussüsteeme. Eri

põhjustel on seda tehtud märksa vähem. Täiendavate investeeringuteta teedesse ja kuivendussüsteemidesse hakkab metsamaa tootlikkus langema, kättesaadava materjali kogus väheneb ning riigi tulud hakkavad ka kahanema. Kümne aasta perspektiivis võib raiemaht väheneda 3 miljonilt kuupmeetrit 2 miljonini. RMK käive kahaneb siis 130 miljonilt 80 miljoni euroni ja kasum väheneb hinnanguliselt 10 miljonit eurot.

Esimees Ene Ergma

Küsimus!

Karel Rüütli

Lugupeetud minister, ilma investeeringuteta halveneb oluliselt riigimetsa võime toota tulevikus omanikule kasumit.

Jürgen Ligi

Jällegi segab mind minu loodusteaduslik taust – see oli mu esimene haridus. Ma kuulun pigem sellesse koolkonda, kelle arvates metsa kuivendamisel ja majandamisel on aastakümnete jooksul liiale mindud. Minu arust ei ole midagi hullu, kui mingis osas meie metsa looduslik ilme süveneb. Praegu ju pingutatakse rabade taastamise nimel. Just nimelt seda maa-parandust püütakse tagasi pöörata. Raba on minu jaoks lemmikkooslus üldse, kogu maailmas ei ole olemas midagi ilusamat. Nii et maa-parandus ei ole mingisugune ülim eesmärk ja teede vedamine metsa ei tohiks olla ühe metsast lugupidava inimese põhiunistus. Ühiskond võiks teid ehitada paljudesse muudesse kohtadesse. Te loete soravalt ette mingisuguseid arve. Ma kunagi vaidlesin Maanteeametiga, kes on endale kehtestanud mingisugused protsendid ja miljardid, mis tuleb kogu aeg asfaldi panna. Nagu ei olekski mingisugust majanduslikku reaalsust ja ühiskonna rikkuse piire. Las seda metsa majandatakse! Kui vaadata RMK-st väljavõetavat tulu, siis see on praegu tunduvalt väiksem kui paari aasta eest, kui teie uus erakond kuulus valitsuskoalitsiooni. Selles ei ole mingit pattu, kui Eesti rahvas saab metsast tuge. Aga see ei ole küll ülim eesmärk mets ära asfalteerida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rüütli, teine täpsustav küsimus!

Karel Rüütli

Hea minister! Loomulikult ei ole võimalik kõiki metsi kuivendada ja igale poole ei ole võimalik teed teha. Täna me räägime nendest metsadest, mida Riigimetsa Majandamise Keskus peaks majandama ja mis peaks tooma Eesti rahvale ja riigile maksimaalselt kasu, nii nagu ka riik seda soovib. Aga minu hinnangul tekitatakse praegu olukord, kus riik, Rahandusministeerium läheb vastuollu riigivaraseaduse § 8 lõigetega 1 ja 4, mis ütlevad, et riigivara valitseja on kohustatud riigivara valitsema eesmärgipäraselt, otstarbekalt, säästlikult ja heaperemehelikult ning et tehes riigivaraga mis tahes toiminguid, peab riigivara valitseja juhinduma põhimõttest suurendada kasu ja vältida kahju, mis riik võib nendest toimingutest ja tehingutest saada.

Jürgen Ligi

See kõlab ikka natukene kohutavalt, et metsast peaks saama maksimaalset majanduslikku kasu. RMK loodigi sellises veidras juriidilises vormis põhjusel, et tal on kaks funktsiooni. Ja üks nendest on looduskaitse, tema funktsioon ei ole ainult majandamine. Nii et ärge selles mõttes liialdage, kui te lähtute ainult riigivaraseadusest. Seadusega vastuolu siin ei ole. Eesti metsad on minu teada aina paremini majandatud. Ning aina paremini on nad ka valvatud, siin ei ole midagi kurta. Dividendide või omanikutulu väljavõtmine RMK-st on igati loomulik asi. Teie erakond on esimene, kes nõuab kogu aeg riiklike kulude kasvatamist väljaspool metsa, seal, kus inimene elab. Tegelikult on teil selles mõttes õigus, et inimese heaks tehtavaid kulutusi saab tõepoolest pigem teha väljaspool metsa ja metsa peale tehtavad kulud peavad olema mingisuguses mõistlikus proportsioonis vastavalt majanduslikele ja looduskaitsele eesmärkidele. Metsa majandatakse küll, ja päris hästi majandatakse. Küllap te teate väga paljusid inimesi, kes selle asjaga tegelevad.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Hea minister! Ma tuleksin tagasi selle eelarvetriki juurde. Kui eraettevõtluses teenib

ettevõtja ühel aastal väga suurt tulu, siis tal loogiliselt tekibki lootus dividendidele, omanikutulule. Aga kui ta samas näeb ette, et järgmisel aastal seda tulu ei teki ja ettevõttel on lisaraha vaja, siis ta pigem dividende välja ei maksa või omanikutulu ei võta. Siit ikkagi küsimus: millega on majanduslikult põhjendatud, et RMK-st võetakse omanikutulu välja ja teise käega antakse sisuliselt samas summas talle laenu tagasi? Mis on selle finantsmajanduslik põhjendus?

Jürgen Ligi

Ma ei saa aru, mis trikist te räägite! Kui teie erakonna esimees – ma mõtlen nüüd uut erakonda – oli rahandusminister, siis võeti RMK-st välja 43 miljonit. Nüüd olen mina rahandusminister ning aastal 2013 on see summa 17 miljonit. Tõsi, tänavu võtsime rohkem. Otsus tehaksegi vastavalt võimalusele. Mitte mingisugust trikitamist ei ole. See on täiesti mõttetu jutt teist päeva järjest. See ei ole trikitamine, kui organisatsioon saab likviidsust juurde, et maksta välja omanikutulu. See ei ole trikitamine. Riik lihtsalt käitub "pangana", kuna RMK juriidilise vormi tõttu tegelik pank ei saa RMK-le laenu anda. See, et RMK üldse laenu ei võtaks, ainult koguks kapitali, ei oleks loomulik. Võõr- ja omakapitali proportsioonid majanduses on ammu läbi räägitud teema. Ei ole kahtlust, et ainult omakapitali hoidmine on väga kallis ja ka mõttetu. Laenukapitaliga saab finantsvõimekust suurendada, mis on täiesti loomulik. Muidugi, kogu selles jutus kõlab soov, et te tegelikult tahaksite RMK teha aktsiaseltsiks, et maksimeerida kasumit, ja muud sihti nagu ei olekski. See ei ole olnud meie eesmärk.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea minister! Tõesti, eile riigieelarve esimesel lugemisel oli sellel teemal siin saalis päris palju juttu ja minu küsimuski on ajendatud eilsest diskussioonist. Te väitsite, et omanikutulule on tõesti kallis ja tuleks kasutada lisakapitali. Kas te olete Rahandusministeeriumis mõelnud, et äkki viia Eesti riigi mets börsile?

Jürgen Ligi

Mina just kahtlustan selles Karel Rüütli, kui ta ütleb, et maksimaalne kasum on see siht, milleks me metsa hoiame. Ei ole ainult kasum eesmärk. Ei, börsile viimise ideed ei ole. Aga kuna RMK-l juriidiliselt puudub võimalus normaalseks majandustegevuseks, mis peaks ühel majandusorganisatsioonil olema, siis ta optimeerib võõr- ja omakapitali vahekorda. Kuna ta ei tohi võtta turult laenu, siis ta võtab selle riigikassast ja maksab aasta lõpus tagasi. Siin ei ole mitte mingisugust trikitamist, see on täiesti loomulik. Ainus trikk on see, et ühte organisatsiooni on pandud kokku majandus ja looduskaitse ning selle tõttu on tegu ainulaadse juriidilise vormiga. Mingisugust börsile viimise mõtet ei ole. Seda küsitakse siin saalis tänavu juba õige mitmendat korda. Ei ole vaja kogu aeg küsida. Sel nädalal räägime sellestast teemast teist korda, aga nädal on alles alanud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Elektri hinna tõus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Lauri Laasilt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun!

Lauri Laasi

Austatud majandusminister! Eelmisel nädalal enne umbusalduse avaldamist käisite meil fraktsioonis külas ja ütlesite, et kohe-kohe jõuab Riigikogu saali elektrituru seaduse muutmise seadus, mille vastuvõtmisel väheneb tarbijate elektriarvetel kajastuv taastuvenergia tasu. See jutt tundus mulle nii sümpaatne, et ma tõesti raske südamega hääletasin teie umbusaldamise poolt. Isegi mõtlesin, kas ma ikka teen seda. Aga täna vaatan ma siia laua peale, laua alla ja laua sahtlisse – seda lubatud eelnõu ei ole mitte kuskil. Kuhu see eelnõu on toppama jäänud ja millal see lõpuks Riigikokku jõuab?

Juhan Parts

Lühike vastus on, et eelnõu on Vabariigi Valitsuses. Kohe, kui valitsus selle heaks kiidab, jõuab ta teie laua peale, mitte sahtlisse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, esimene täpsustav küsimus!

Lauri Laasi

Täpsustaksiki, miks see nii kaua aega on võtnud. Sellest eelnõust on juba iidamast-aadamast juttu olnud. Kas vastab tõele, et Reformierakond oli siia maani eelnõu esitamise vastu ja teil tuli valitsuses päris kõva võitlus maha pidada? Kas teie paremal käel istuvad härrasmehed keelasid teil lausa selle eelnõu esitamise ära? Mis vägitükke te tegite, et olete nii kaugele jõudnud, et eelnõu on lõpuks valitsuses?

Juhan Parts

Ei vasta tõele. Eks seda on kõvasti arutatud. Viimati, kui kabinet kõik küsimused kokku leppis, oli väga konstruktiivne arutelu. See nädal on läinud lihtsalt eelnõu tehniliseks vormistamiseks – Justiitsministeerium, teised ministeeriumid jne. Ma muidugi väga loodan, et see nüüd kohe jõuab ka Riigikogu saali, aga arutelu nii turuosaliste, muude huvilistega kui ka valitsuses on olnud konstruktiivne. Ainuke, kelle osas ma ei suuda anda mitte mingit hinnangut, on opositsioon. Ei saa aru, kas te toetate või ei toeta, seisate mõne konkreetse äri me huvide eest või võitlete vaeste eest selles küsimuses – ei ole aru saanud. Ise te hääletasite 2007. aastal selle eelnõu poolt, erakonnal on suured võlad. Ei tea, segane asi teie poolt vaadates.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Hea minister! Majandusanalüütik Maris Lauri on öelnud, et valitsus oleks saanud hinnatõusu oluliselt leevendada, kui ei oleks vabaturule nii kiiresti üle mindud. Vabaturule oleks olnud õige üle minna siis, kui oleks valmis ehitatud ka Estlink 2. Miks nii kiiresti mindi vabaturule üle ja miks ei mõeldud selle peale, et oleks võinud natuke hiljem minna?

Juhan Parts

Ei ole päris aus öelda, et me väga kiiresti läheme. Kui me vaatame Eesti lähiajalugu, siis turumajandusele me läksime üle 20 aastat tagasi. Me oleme avanud praktiliselt kõik seni harjumuspäraselt monopoolsed turud. Konkreetsetele elektriturule osas otsustas riik seda ju aastal 2002, seega 11 aastat oleme hoogu võtnud. Mis puudutab Estlink 2, siis kõigepealt mulle tundub, et seda hinnatakse natuke üle, just hinna odavnemise seisukohalt. Tasub ikkagi põhjalikult uurida Põhjamaade elektriturule piirkondade keskmisi hindu. Kui me vaatame Põhjalat ja Baltikumi, siis Eesti elektribörsi hinnad on soodsamad. Aga loomulikult, mida rohkem on seda kaubandust, seda parem on meie positsioon investeringuteks, ja ma usun, et ka tarbijale on see kõige parem. Kui Estlink 2 osas fakte täpsustada, siis kahe riigi koostööprojekti on kaua aetud. Kui me aastal 2007 hakkasime seda ajama, ka aastatel 2008 ja 2009, siis oli meie Soome sõprade seis üsna jäik, kuna meie turg ei olnud avatud. Ja kui me avasime turu ettevõtjatele, kelle tarbimismaht on suurem kui kaks gigavatt-tundi aastas, siis esitati ka siin saalis, ma mäletan, tohutult palju ideid, et lükkame edasi. Lükkame edasi, Eesti majandus kukub kokku, eksportida ei jõuta! Ent Soomes oodati seda sammu ja see oli tugev samm selle nimel, et me saime selle projektiga edasi minna. Ma arvan, et sellest hetkest peale on Estlink 2 projekti teostus olnud suhteliselt kiire. Ma loodan, et aastal 2014 on see valmis. See annab täiendava võimaluse elektriga kaubelda.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud minister! Ma tuleksin tagasi selle kurikuulsa lepingu juurde, mille te sõlmisite valimiste ajal oma heade toetajatega, lubades kodukulud alla viia. Me oleme seda arutanud siin saalis ja teie olete arutanud seda ka saates "Foorum". Te olete väitnud, et tegelikult selle lepingu sisu on hoopis see, et meil on üleriigiline üllas eesmärk majad renoveerida. Ma olen selle kohta küsinud mitmetelt teie valijatelt ja teie toetajatelt. Nemad said küll aru, et see tähendab ka summade vähe-

nemist igakuisel arvel, mille nad koju saavad. Mul on teile selline küsimus. Kui on inimene, kes elektri kallinemise tõttu ei ole suuteline elektri eest maksma, mida siis talle öelda? Mida öelda inimestele, kes ei pea maksma mitte ainult kallima elektri eest, vaid peavad maksma ka pankurile intresse, kuna nad on oma maja renoveerinud. Kuidas neile silma vaadata?

Juhan Parts

Ma veel kord kordan, et kõige suurem kodukulu meie arvetel on küttekulu. Ma ei taha protsente huupi loopida, aga on fakt, et umbes 98%-l elamufondist on küttekulu ebamõistlikult suur. Keskmiselt on meie elamufondi puhul küttekulu kaks korda suurem kui Soomes, aga Soome on meist põhja pool. Kuidas küttekulusid vähendada? Ma kujutan ette, et inimesed on arvanud, et me lihtsalt eelarvest hakkame kompenseerima. Ei, meie ettekujutus on selline, et me peaksime raiskamise ära lõpetama. Kui me investeerime oma kodudesse, siis vähenevad küttekulud – sõltub küll majast –, aga keskmiselt 50%. See on reaalne rahavõit perekonna eelarves. Loomulikult tuleb investeerida oma kodusse! Selleks, et see investeerimine oleks lihtsam, pakub valitsus jõudumööda teatud präänikut, teatud toetusprogramme, et inimene ei peaks korteriomanikuna väga palju laenama. Ongi väga lihtne. Ma usun, et seetõttu on paljud valijad tulnud hoopis teie toetajaskonnast meie omasse.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Kodukulud

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Urve Palolt majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Palun!

Urve Palo

Austatud minister! Tõepoolest, poolteist aastat tagasi te majandus- ja kommunikatsiooniministrina juhtisite oma erakonna kampaaniat "Kodukulud alla!". Nädal aega tagasi jäi teie esinemisest "Foorumis" mulje, et inimesed olid teie arvates naiivsed, kui arvasid, et IRL

hakkab tõepoolest kodukulusid vähendama või nende kasvule vastu seisma. Et inimesed oleksid pidanud täpsemalt lugema valimisprogrammi, kus on kirjas, et te pidasite silmas kõigest KredExi instrumente. Praeguseks on tänu KredExi toetusele saadud täielikult renoveerida 2% Eesti elamufondist. Minu küsimus on: kas te olete rahul selle tulemusega ja millised on plaanid edaspidiseks?

Juhan Parts

Muide, ma täpsustaks teie sissejuhatavat väidet. Ei olnud IRL-i valimisprogrammis ainult see majade soojustamine, küttekulude kokkuvõtte investeringute abil, seal oli veel teisigi punkte. Kindlasti ei rääkinud ma "Foorumi" saates naiivselt. Ma rääkisin, et teie erakonna peasekretär ei võtnud vaevaks valimiskampaania ajal meie valimisprogrammi lugeda ja mängib teadmatut. Lugege läbi, ja te näete, mis meie plaanides oli. Samaoluline teema on kindlasti monopolide ohjeldamine, see, et Konkurentsiamet suudab eri monopoolsete teenuste hindu kulupõhiselt kontrollida. See on väga tähtis küsimus.

Aga nüüd teie küsimuse juurde. Ma arvan, et see tempo ei ole alustuseks sugugi paha. Kui me aastal 2010 selle programmi avasime, oli meil tegelikult üsna suur mure, et me ei suuda seda 30 miljonit eurot ära kasutada. Väga palju oli skepsist. 2012. aasta lõpuks me oleme suutnud enam-vähem ettenähtud mahus ehk 30 miljoni euro ulatuses teha investeringuid, mille puhul riik panustab sõltuvalt projektist kas 15%, 25% või 35%. Seda tuleb minu arvates pidada päris heaks stardiks. Nüüd on tõesti küsimus: kuidas edasi?

Oluline on kindlasti see, et me valitsuse poole pealt hoiaksime seda toetusprogrammi üleval niipalju, et see mõistlikult töötaks. Me oleme järgmise aasta eelarves uue CO₂ kvootidega kauplemise süsteemi puhul planeerinud selleks tuludest 10 miljonit eurot. Aastaiks 2014–2020 (me vaatame seitsme aasta peale ette) oleme teinud erinevaid arvutusi. Ma arvan, et see allikas võiks olla – see on arutelu koht – 2014. aastast Euroopa Liidu energiatõhususe investeringud. Selleks on nii või teisiti Euroopa Liidu üsna lai konsensus, et sinna investeerida. Ma arvan, et me võiksime järgmised seitse aastat näha ette vahendeid 150–200 miljonit eurot, mitte rohkem. See ei

ole väga suur raha, aga ma avan, et siis on riik oma sõna pidanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, esimene täpsustav küsimus!

Urve Palo

Aitäh, minister! Eelmine nädal umbusaldusavaldusele vastates te ütlesite, et teie visiooni järgi on aastaks 2020 pool elamufondist, mis on ehitatud enne 1993. aastat, tänu KredExi kaasabile renoveeritud. Kui vaadata KredExi finantsilisi ja meetmeplaan aastani 2020, siis sealt loeb tõepoolest välja, et soovitakse jätkata samas mahus nagu viimased kaks aastat. See tähendab, et renoveeritakse umbes 500 000 ruutmeetrit aastas. Seega aastaks 2020 me jõuame umbes 12% vanade majade renoveerimiseni. Kas te eksisite eelmine nädal, rääkides 50%-st? Ehk olete tänaseks meelt muutnud ja olete rahul siis, kui me jõuame 2020. aastaks 12%-ni ja 80 aastat läheb aega, et kogu ring peale teha?

Juhan Parts

Ei eksinud. Me saame alati rääkida mingisugustest eesmärkidest. Ma arvan, võtmeküsimus on, kuidas inimesed sellega kaasa tulevad. See on tegelikult selle ettevõtmise puhul kriitiline tegur, mitte see riigi toetus või nagu te ütlete, KredExi instrument. Võtmeküsimus on Eesti korteriomanike valmisolek kaasa tulla – enamik Eesti peresid elab ju korteris. See finantsplaan, mille muudab paremaks too riigi pakutav präänik, on minu arvates teisene küsimus. Põhiline on, et korteriomanikud nõuavad oma korteriühistu juhtidelt tõsiselt võetavate soojustusprojektide tegemist. Kui see läheb suurema massiivsusega käima, küllap ka riik suudab vajadusel järele tulla. Seda esiteks.

Teiseks, keegi ei keela inimestel soojustada ka ilma riigi toetuseta. Me otsime praegu võimalust, et käivitada need iseenesest absoluutselt mõistlikud tulevikku suunatud investeeringud. Ma arvan, see on põhiküsimus. Ma kutsuksin ka teid üles kaasa aitama, julgustama inimesi seda tegema, sest me teame, et inimeste üldine hoiak on ettevaatlik. See on mõistetav, see nõuab teatud samme, võib nõuda suuri kulutusi. Selles mõttes tekitab see kõik inimestes alguses natukene kõhkli.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Palo, teine täpsustav küsimus!

Urve Palo

Minul isiklikult ei ole selle vastu midagi ja toetan väga, et inimesed oma majad ära renoveeriksid. Aga ma saan aru, et teie lepingu täitmine tähendas suures osas seda, et inimesed lihtsalt renoveerivad oma raha eest oma majad ära. Selge! Aga küsin veel kodukulude teemal. Elektriturg avaneb, elektri hinnad tõusevad. Te ütlesite, et tulete varsti siia eelnõuga, mis vähendab rohetasusid. Lihtsalt olgu öeldud, et see vähendab inimeste elektriarveid ca 1%. Nii et ärme sellest väga suurt numbrit teeme. Nädala alguses ütles ka Praxis, et riigil on võimalik elektri lõpphinda mõjutada. Sotsiaaldemokraadid on selleks mitu ettepanekut teinud. Ma küsin: kas teil on plaanis ka tõsisemid konkreetseid samme, et leevendada ees ootavat hinnatõusu?

Juhan Parts

Aitäh selle komplimendi eest! Taastuenergia tasude vähendamine seitsme aasta jooksul tähendab tarbijatele võrreldes praegu kehtiva seadusega 350 miljonit eurot võitu, ja te ütlete, et see on mittetõsine ettevõtmine!?! Ma ei ole sellega nõus. Kui me jõuame selle eelnõuga siia Riigikogu ette ja Riigikogu selle heaks kiidab, siis tegelikult maksavad tarbijad seitsme aasta jooksul 350 miljonit eurot vähem. Muidugi, ma võiksin unistada veel suuremast kokkuhoiust selles osas, aga me peame arvestama ka majanduslikku reaalsust, tehtud investeeringuid jne. Minu arvates tasub seda pidada suhteliselt mõistlikuks.

Praxise uuring – pean ausalt tunnistama, et see on mul vist kahe silma vahele jäänud, mis ettepanekuid Praxis võis teha. Eks peale selle taastuenergia tasu kanaliseeruvad kõik ettepanekud põhiliselt sinna, et vähendada kaudseid makse või teha kaudsetes maksudes erandeid. Me teame, et kaudsete maksude osas üldine erand tähendaks seda, et me toetame neid, kes saavad ka ise hakkama. Õigem on aga toetada neid, kes tõesti hakkama ei saa, ja selleks oleme valitsuses ette näinud toimetulekutoetuse suurendamise järgmise aasta eelarves umbes 600 000 euro ulatuses – see on prognoos, tulenevalt võimalikust energia hinnast. Küllap

me usume kõik, et kui me avame turu, siis tootmishinna puhul on kauges perspektiivis turuhind ikkagi kõige õiglasem. Kunstlik hind – praegu me toodame elektrit vene ajal ehitatud vanade kateldega ja ilma kapitalikuludid tegemata saame näiliselt odavat elektrit – on kaugema perspektiivi seisukohalt enesepett. Aga minu aeg sai otsa, esitage lisaküsimus, siis räägime edasi.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal esitatud küsimused! Alustame Heljo Pikhofist.

Heljo Pikhof

Austatud majandusminister! Nagu ma aru saan, on uppuja päästmine uppuja enda asi ja riigil pole plaaniski pakkuda KredExi toetusprogrammi seni, kuni enam-vähem kõik elamisväärsete kortermajad on muudetud soojapidavaks. Ja seda olukorras, kus ligi 97% elamufondist kuulub eraisikutele, kellest paljud – liiga paljud, nagu me hästi teame – ei tule toime ka praeguste, seda enam üha suurenevate sundkulude katmisega. Te olete siin Riigikogu ees nentunud ja ka valitsus on oma tegevusega selgelt väljendanud, et IRL-i leping kodukulude allaviimise kohta on tegelikult valija leping iseendaga. See on olnud algusest peale sulaselge petukaup. Mul on teile küsimus: miks te arvate, et valijatel on haugi mälu? Kõik ju näevad, et kodukulud on kasvanud, ja seda vähemalt 16%.

Juhan Parts

Austatud küsija! Kas te võiksite lõpetada selle, ma ei taha öelda valetamise, aga mittetõe kuulutamise? Me oleme korduvalt rääkinud, milles seisnes IRL-i kodukulude vähendamise programm. Võtke see programm punktide haaval välja ja vaadake, kas me oleme seda täitnud või mitte. Te tegelete lihtlabase propagandaga, mille peale ma ausalt öeldes ei tahaks eriti saali aega kulutada. Me täidame oma lepingut valijaga.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud minister! Kõigepealt ma tänan, et te eelmises vastuses teadsite täpselt, mida mina ette kujutan, ja andsite sellest ka toreda kirjelduse. Demokraadid on oma ettekujutust korduvalt ka siin eelnõudes väljendanud ja esitanud eelnõu, et taastuvenergia tasud võiks maksta saastekvootide müügi rahaga ja sellega alandada kõikidel tarbijatel elektri hinda ligemale 13%. Aga mul on selline küsimus kodukulude kohta. Ma olen nõus, et maju tuleb soojustada, maju tuleb renoveerida ja selleks tuleb ka laenu võtta. Ka minul endal on au elada renoveeritud kortermajas. Aga kõige selle kokkuvõtteks ma ikkagi väga kaua aega ei säästa. Ka enda arvet vaadates näen, et ma lihtsalt maksan sama suure summa pangale. Mis-moodi mul ikkagi realselt kodukulud nüüd kahanevad? Ma tõesti ei saa sellest aru.

Juhan Parts

Kui te maksate vähem kütte eest, siis te ju maksate vähem kodukulusid.

Esimees Ene Ergma

Nii, lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu, lugupeetud minister!

5. EAS-i toetused

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Palun, kolleeg Rainer Vakra, küsimus peaminister Andrus Ansipile!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud peaminister! Postimees kirjutab Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest juba igapäevast järjejuttu ja kõik need on negatiivsete pealkirjadega. Näiteks: "Ettevõtete euromiljonid lendasid tuulde", "Kabinetiloojika: häma ja vassi" jne. Ühesõnaga, Eesti riik oli lähedal Euroopa rahakraani täielikule kinnikeeramisele, kuna ettevõtetele Euroopa Liidu miljonite maksamise korra rikumise uurimisega viivitati. Kogu summa on 10,5 miljonit eurot ja probleem puudutab praegu Eestis 61 ettevõtet, kes on saanud EAS-ist toetust. Auditis soovitati: tegutsege, otsige viga, viige läbi terviku analüüs. Selline peaaegu et karm käsk anti EAS-ile aasta tagasi, kuna auditi koostajatele näis, et tegemist võib olla

süsteemse veaga. Mul on küsimus: miks nii kaua sellega viivitati? Ja kuidas te hindate EAS-i juhtkonna ja nõukogu tegutsemist probleemide lahendamisel?

Andrus Ansip

Väited, et raha lendas tuulde, on muidugi selge liialdus. Ei see raha ole ka artiklites ära toodu põhjal tuulde lennanud. Raha on ikkagi investeeritud sinna, kuhu on lubatud investeerida, ja mingisugust raiskamise või kuriteo sooritamise kahtlustust minu teada pole olnud ei ajakirjanikel ega ka audiitoritel. Küll aga on kahtlus, et ei ole alati järgitud toetuse ergutava mõju nõude täitmist. Paljudel juhtudel – 58 pluss 3 on neid juhte praegu välja toodud – on kõigepealt sõlmitud enamasti mingisuguse seadme hankimiseks leping ja seejärel esitatud EAS-ile taotlus projekti rahastamiseks. Euroopa Liidu reeglid aga näevad ette, et tegevust ei tohi alustada enne seda, kui taotlus tegevuse rahastamiseks on esitatud. Ja lepingu sõlmimine, juhul kui leping on siduv, on Euroopa Liidu reeglite järgi tõlgendatav tegevuse alustamisena. Neid projekte, mida EAS-ist on rahastatud, on olnud 7457 Rahandusministeeriumi andmetel ja 7462 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi andmetel. Projektide arv lahkneb seetõttu, et aruanded on esitatud eri aegadel. Ning 58 pluss 3 projekti suhtes on praegu kahtlused, et ergutava mõju nõue pole täidetud. Päris kindlalt kinnitatud need kahtlused pole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra, esimene täpsustav küsimus!

Rainer Vakra

Lugupeetud peaminister! Eelduse kohaselt on teid peaministrina aegsasti ja põhjalikult informeeritud EAS-is valitsevast segadusest. Seaduse järgi on EAS-i nõukogu liikmete nimetamine majandusministri ülesanne ja vastutusala. Millise hinnangu te annate majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi tegevusele seoses Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuses toimuvaga?

Andrus Ansip

Ei ole kahjuks nii, et peaminister on absoluutselt kõige kursis, mis toimub Eesti mi-

nisteeriumides ja muudes valitsusasutustes, sihtasutustes, mittetulundusühingutes ja mujal. Ja ka EAS-i probleemidest ei ole paraku peaministrit varakult informeeritud. Mul ei ole andmeid ka selle kohta, kas majandus- ja kommunikatsiooniministrit on tekkida võivate probleemide eest ammu hoiatatud, seetõttu on praegu hinnanguid anda vara ja kindlasti ebakohane. Juhtunu on loomulikult kahetsusväärne ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus peab leidma ettevõtjate jaoks võimalikult valutu lahenduse. Ka praegu ei ole meile teada kõigi 58 + 3 ettevõtte kohta, kas need põhiliselt seadmete hankimise lepingud on olnud siduvad või mitte. Kui tegemist pole olnud siduva lepinguga, kui tegemist on olnud lepinguga, millest võib ka taganeda, siis ei tohiks selliste lepingute olemasolu automaatselt tähendada seda, et on rikutud ergutava mõju nõuet. Probleem on aga komplitseeritud ja ma loodan, et Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus leiab sellele niisuguse lahenduse, et ettevõtted ei kannata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra, teine täpsustav küsimus!

Rainer Vakra

Lugupeetud peaminister! Kui Res Publica sai esimest korda valitsusse, siis lubati, et riigile kuuluvate ettevõtete nõukogud tuleb muuta apoliitiliseks. Praegu me näeme, kuidas see on EAS-i, Eesti Energia, Tallinna Sadama ja Eesti Raudtee puhul õnnestunud. Kuidas te peaministrina hindate, kas Eesti riigi parema arengu tagamiseks õigustavad end ka aastal 2012 politiseeritud nõukogud, kus pahatihti erialane kompetents ning lojaalsus erakonnale pole kahjuks võrdelises seoses?

Andrus Ansip

Ilmselt te teate minu seisukohta, ja seda ka küsimuses, kas Riigikogu liikmed võivad kuuluda riigile kuuluvate äriühingute nõukogusse. Ma olen kogu aeg leidnud ja leian ka praegu, et riigile kuuluvate äriühingute juhtimises peavad osalema ka Riigikogu liikmed. Õigupoolest pole ka õiguskantslerid – neid on ju olnud mitu, kes on selles küsimuses oma seisukohta väljendanud – arvanud, et Riigikogu liikmed ja poliitikud põhimõtteliselt ei tohiks äriühingute juhtimises osaleda. Küsimus on selles protse-

duuris, kuidas Riigikogu liikmeid äriühingute juhtkonda, nõukokku nimetatakse. Kui poliitikutud äriühingute juhtimises ei osaleks, siis võiks arvata, et nendes äriühingutes ei taotle ka mingite avalike eesmärkide saavutamist ja äriühingute ülim eesmärk ongi pelgalt kasumi maksimeerimine. Teatavasti on Eestis sellised ettevõtted, mille ülim eesmärk oli kasumi maksimeerimine ja millel polnud mingeid avalikke funktsioone, juba ammu erastatud. Ja kui meil on riigile kuuluvad äriühingud, mille omamise kaudu me taotleme ka mingisuguste avalike funktsioonide täitmist, siis otse loomulikult peavad ka poliitikutud äriühingute nõukogudes osalema.

Esimees Ene Ergma

Me jõuame ilmselt ära kuulata veel ühe kohapeal registreeritud küsimuse. Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud peaminister! Kasutan võimalust ja küsin ka EAS-i kohta. Kui vaadata EAS-i kodulehekülge, siis on näha, et väga paljude taotluste vastuvõtmine on lõpetatud sellepärast, et raha ei ole. Samal põhjusel on isikkoosseisu oluliselt vähendatud. Minu küsimus on: millisena te näete üldse EAS-i tulevikku? Kas riigil on plaanis EAS-ile raha juurde eraldada või nende tegevus üldse sulgeda? Mis mõtted riigil EAS-iga seoses on?

Andrus Ansip

Küllap on teile teada, et Euroopa Liidu ühisest eelarvest vahendite kasutamine on teatud sesoonse iseloomuga. Kui uus eelarveperiood rakendub, siis väga palju investeringuid ei tehta. Eelarveperioodi lõpu poole on investeerimine väga hoogus, töö intensiivsus on suur. Päris viimases faasis projektide läbivaatamise koormus EAS-is kahaneb kõvasti, sest investeeringuotsused on juba langetatud. EAS-i struktuurivahendite arvel rakendatavate meetmete kogumaht on 777 miljonit eurot. Sellest on kohustusi praeguseks võetud ligi 700 miljoni euro ulatuses ja välja on makstud ligi 460 miljonit eurot. Meil on jäänud õige vähe sellest vahendite kogumahust projektidega katmata. Ja kui kõik, kogu maht on projektidega kaetud, siis loomulikult nende inimeste koormus, kelle

töö seisnes seni projektide läbivaatamises, langeb ära.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Meie infotunni aeg on läbi. Aitäh, head kolleegid, küsimuste esitamise eest! Aitäh, lugupeetud peaminister ja ministrid, küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu kuuenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd oleks aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Alustame kolleeg Mailis Repsist.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid, Riigikogu liikmed! Käesolevaga tutvustan teile Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimelt on lastevanemate küsitlustes väga selgelt välja tulnud probleem, mis puudutab ajavahemikku päevast, kui vanemahüvitis lõpeb, kuni ajani, mil ollakse tegelikult valmis oma laps lasteaeda viima. See periood kestab poolteist aastat, sest sõime ei soovi ükski lapsevanem oma last panna. Üsna piinlik on tunnistada, et lapsehooldustasu ei ole 2000. aastast peale kasvanud. Küll on vahepeal juurde tulnud vanemahüvitis, aga nagu te kõik teate, selle maksmine lõpeb hiljemalt lapse poolteiseaastaseks saamisel. Lapsehooldustasu täidaks selle tühimiku ja meie ettepanek on suurendada lapsehooldustasu 38 eurolt 191 euroni. Arvutuse käik on seletuskirjas ära toodud. Meie ettepaneku põhjendus on just, et see annaks vanemale võimaluse jääda lapsega koju kuni lapse 3-aastaseks saamiseni või leida üheskoos mõne hea tuttavaga muu lahendus, kuidas last mitte sõime panna. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head kolleegid! Mul on suur au anda 63 Riigikogu liik-

me nimel, kes esindavad kõiki nelja Riigikogu fraktsiooni ning Riigikogu demokraatide ühendust, üle Riigikogu avalduse "Eesti põllumajandusest ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika reformist" eelnõu. Selle avaldusega tahame kutsuda Euroopa Liidu riike, Euroopa Parlamenti ja Euroopa Komisjoni üles kehtestama selline ÜPP otsetoetuste süsteem, mis tagaks võrdsed konkurentsitingimused kõikidele Euroopa Liidu põllumajandustootjatele; minema järgmisel Euroopa Liidu finantsperioodil üle uuele otsetoetuste arvestamise metoodikale, mis võimaldaks vältida suuri erinevusi Euroopa Liidu otsetoetuste kõrgeima ja madalaima taseme vahel ning mis arvestaks majandus- ja keskkonnakriteeriume; jätkama nii otsetoetuste kui ka maaelu arengukava meetmete rahastamist selliselt, et oleks tagatud põllumajanduse ja maapiirkondade jätkusuutlik areng; suhtuma paindlikult, arvestades liikmesriikide eripärasid, keskkonnasäästlike põllumajandustavade rakendamise eest makstava lisatoetuse tingimusena kavandavasse 7% ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-alade nõudesse; andma ühtset pindalatoetuse süsteemi rakendavatele liikmesriikidele võimalus arvata toetusõigusliku põllumajandusmaa hulka see põllumajandustootmiseks sobiv maa, mis ei olnud heas põllumajanduslikus korras 2003. aasta 30. juuni seisuga ja mille kohta ei ole seni olnud võimalik taotleda ühtset pindalatoetust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Põhiseaduskomisjon algatab erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus on eelnõu menetlemisel põhiseaduskomisjoni esindajaks põhiseaduskomisjoni liige Kajar Lember. Selle eelnõuga taotletakse korrastada erakonna rahastamisega seotud aruandluse tehniline normistik, mis on aluseks erakondade ühtsete ja selgete aruannete esitamisele. Muudatustega viiakse muu hulgas erakondade rahastamise seaduses kasutatavad raamatupidamislikud terminid ja põhimõtted kooskõlla üldise finantsarvestusliku terminoloogiaga ja põhimõtetega ning sätestatakse aruandluse ühtne veebipõhine vorm. Eelnõuga kõrvaldatakse

normitehnilised puudused, mis seni olemas olid, ning aruannete ühtlustamise ja veebikeskkonda viimise abil vähendatakse nii erakondade rahastamise järelevalve komisjoni kui ka erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide aruannete esitamisega kaasnevat halduskoormust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun nüüd, kolleeg Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan üle Riigikogu otsuse eelnõu audiitori nimetamise kohta Riigikontrolli 2012. aasta tegevuse kontrollimiseks. Rahanduskomisjon algatas eelnõu lähtuvalt Riigikontrolli seaduse §-st 5, mille kohaselt audiitori Riigikontrolli eelarveaasta tegevuse kontrollimiseks määrab Riigikogu rahanduskomisjoni ettepanekul. Siinkohal lisan informatsioonina, et aastatel 1995, 1996 ja 1998–2004 on Riigikontrolli majandustegevust kontrollinud AS PricewaterhouseCoopers, 2005.–2008. aasta majandustegevust kontrollis AS Deloitte Audit Eesti ning 2009.–2011. aasta tegevust KPMG Baltics audiitor Indrek Alliksaar. KPMG Baltics kuulub maailma suurimasse audiitor- ja konsultatsioonifirmade ketti KPMG, KPMG Balticsi kontor asutati 1992. aastal. Ettevõtte on auditeerinud ning nõustanud paljusid Eesti suurettevõtteid, samuti viinud auditeid läbi avalikus sektoris. Rahanduskomisjon teeb ettepaneku nimetada ka 2012. aasta Riigikontrolli majandustegevust kontrollima KPMG Baltics AS-i audiitor Indrek Alliksaar. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Juhatuse nimel olen vastu võtnud neli seaduseelnõu ja kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, siis otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Head kolleegid, nüüd annan edasi teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 22. oktoobril algatatud maamaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 22. oktoobril algatatud meresõiduohutuse seaduse ja sadamaseaduse

muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; kolmandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 22. oktoobril algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; neljandaks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni s.a 23. oktoobril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu probleemkomisjoni moodustamine omavalitsusliku halduskorralduse arengusuundade väljaselgitamiseks" eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

Lugupeetud kolleegid, palun nüüd tähelepanu! Täpsustan päevakorda. Täna kuues päevakorrapunkt pidi olema Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase ja Rainer Vakra algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 245 esimene lugemine, aga algatajatepoolne ettekandja ei saa täna siin eelnõu tutvustada. Seega ei ole võimalik seda päevakorrapunkti täna arutada ja see lükkub järgmisesse istunginädalasse.

Tänase 11. päevakorrapunkti juures, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu 284 esimene lugemine, teeb Vabariigi Valitsuse nimel ettekande rahandusminister Jürgen Ligi. Tänase 12. päevakorrapunkti juures, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 287 esimene lugemine, teeb keskkonnakomisjoni nimel ettekande komisjoni liige Annely Akkermann.

1. 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (278 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Eile jäi meil arutelu pooleli rahandusminister Jürgen Ligile küsimuste esitamise juures. Palun nüüd, härra rahandusminister Jürgen Ligi, teid uuesti kõnetooli! Jätka me küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Lugupeetud minister! Uurides varasemaid riigieelarveid, jäi mulle silma, et enne sai riigieelarvest igal aastal raha üks teie koalitsioonipartneriga tihedalt seotud organisatsioon nimiga Eesti Omanike Keskliit. Aastail 2008–2010 sai seesama omanike keskliit kokku 6,4 miljonit krooni. Järgmise aasta eelarve eelnõus ma eraldist sellele organisatsioonile enam ei näe. Kas asi on selles, et neile nüüd raha lihtsalt ei eraldata, või see on niimoodi ära peidetud, et seda ei ole võimalik enam näha?

Jürgen Ligi

Kui ta on peidus, siis ta on minu eest ka peidus. Aga ma pean tunnistama, et me oleme selle nimel vaeva näinud, et eelarve read oleksid ühtlasemad, et üksikuid organisatsioone, sh mittetulundusühinguid seal ei oleks. Nii et ma ei saa välistada, et tegelikult on rahastamine ette nähtud. Seda tuleks kontrollida. Ma ei ole selle teemaga eraldi tegelenud. Aga jah, eelarve pilt on muutunud ülevaatlikumaks ja ühtlasemaks kui varem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Minu küsimus puudutab eelarve tulupoolt. Ma vaatan, et tulupooltel on ettevõtte tulumaksu osas küllaltki suur vähenemine. Kas te prognoosite, et ettevõtted võtavad umbes 24 miljonit vähem tulu välja kui tänavu? Seal on ette nähtud vähenemine 9,3%. See on tulu vähenemise osas välistoetuste järel teisel kohal.

Jürgen Ligi

Kõigepealt, ma prognoosidega tegelen küll, aga mitte sedapidi, et hakkaksin üksikute maksumuutuste kaupa mingeid numbreid välja mõtlema. Aga dividenditulu on midagi, mida tasub konservatiivselt planeerida. Mis puutub järgmisesse aastasse, siis tänavu me saame eelarvesse 8,3%-lise majanduskasvuga aastadividende, tuleval aastal aga paariprotsendilise kasvuga aastadividende. On igati loomulik, et seda tulu tuleb väiksemana arvestada, aga samas ei ole dividendivõtjate käitumine alati täpselt prognoositav. See on selline eraldi otsus, mis võib sõltuda kasumi suurusest, uutest in-

vesteerimisideedest, ka raskustest hoopis kusa-
gil mujal. Suurte dividendimaksjate arv ei ole
nii suur, et sellised kõikumised oleksid eba-
tavalised.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Hea minister! Mul eelarve sisu kohta ei ole
midagi küsida, praeguste olude kohta on see
minu arvates väga hea eelarve. Küll aga on
mul küsimus eelarve vormistamise kohta. Ma-
janduskomisjoni liikmena huvitab mind eel-
kõige Majandus- ja Kommunikatsiooniminis-
teeriumi haldusala, aga summade ja eelarve-
ridade leidmine on päris keeruline. Kui vaa-
data eelarve seletuskirja, siis mingid andmed
saan ma kätte lk 26, järgmine viide on lk 134,
siis lk 220 on lisa 1, lk 227 on lisa 2 ja kusagil
lõpus, lk 242 on järgmised numbrid. Hirmus
keeruline on seda jälgida. Kas oleks võimalik,
et ühe ministeeriumi haldusalasse eraldatavad
summad oleks kirjas ühes pakendis, ühes pea-
tükkis?

Jürgen Ligi

Kõigepealt ma tänan, et te eelarvele annate
positiivse hinnangu! Olin väga jahmunud, kui
ma eile uudistest kuulsin, et eelarve on tegeli-
kult nigel ja ei ole muud kui trummipõrin. Kui
keegi on veel trummipõrinat siin saalis kuul-
nud, siis võiks seda kohe eraldi öelda. Või oli
see propaganda? Mingit erilist propagandat ei
ole siin arutelu all olnud minu arust ka küsijate
suu läbi.

Aga eelarve pilt on eraldi teema, mis
nõuaks lahtirääkimist. Eks minagi pean sellega
harjuma. Siin on omad loogikad ja on ka sel-
line loogika, et me küll kehtestasime teatud
printsipiibid, aga need printsipiibid tegid paar
ministeeriumi kangesti murelikuks. Näiteks on –
ma võin nüüd faktiga eksida, aga jäi selline
mulje – mingisugune organisatsioon eelarve
loogika järgi sattunud järsku Rahandusmi-
nisteeriumi ridade alla. See põhjustas teatud
poliitilist pinget. Ma räägiksin sellest tõesti
ükskord hea meelega, aga praegu ütlen, et se-
da, et eelarve oleks lihtsasti loetav, ei ole kuna-
gi olnud. See on alati olnud meeletult keeru-
line dokument ja alati on arutatud, kas see on
läbi paistev või mitteläbi paistev. Iseenesest

olekski naljakas rääkida paarisaja ja rohkema
leheküljega raamatust, mis peaks olema läbi-
paistev. Samamoodi võiks analüüsida telefoni-
raamatut, kas see paistab läbi. Tegu on igava
dokumendiga. See on väga faktitihe ja täiesti
oma reeglite järgi üles ehitatud. Meil üks ko-
genumaid kriitikud ütleb, et tema lähtub alati
mingist 1998. aasta pildist – ta pole midagi
juurde õppinud ja see teeb tema elu nüüd eriti
keeruliseks. Aga eks me siis kunagi aruta seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud minister! Viimasel ajal on koa-
litsioonierakondade rahvasaadikud korduvalt
rõhutanud ja esile tõstnud, et järgmisest aastast
kasvavad lastetoetused. Kas ma saan seda
summat eelarves vaadates õigesti aru, et seda
raha jätkub igale kümnendale lapsele ehk liht-
sustatult üheksa last kümnest jääb ilma?

Jürgen Ligi

Vaevalt et teie nüüd õigesti aru saaksite või
vähemalt seda välja näitaksite. Ma olen teie
stiili siin juba näinud küll. Aga mitmele lapsele
seda jätkub, võiks sotsiaalministri käest küsi-
da. Mul seda statistikat ei ole. On selge, et me
püüame suurendada vajaduspõhisust, anda
juurde pigem kehvematele ja suurematele pe-
redele. Aga et see hõlmaks ühe lapse küm-
nest – pigem ma ei usu seda hästi. Aga eks ma
vaatan järele. See pole päris minu eelnõu, see
on ka Riigikogust esitatud eelnõu. Ma opereer-
in siiski üldiste arvudega. Ma opereerin eelar-
ve arvudega, mitte konkreetsete erialaseadus-
tega, mis ei ole mulle veel detailides tuttavad
ja mida ma ise ei ole koostanud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Kõigepealt kasutan võimalust vastata kol-
leeg Vakrale. Ka Riigikogu liikmetel on ju ol-
nud võimalik tutvuda lapsetoetuse reformi ka-
vaga. See on Riigikogu menetluses olev eel-
nõu ja sätestab, et umbes viiendikul lastest –
nendel, kes seda kõige rohkem vajavad – lap-
setoetus kahe aasta jooksul kahekordistub ja
kõikidel kolmandatel lastel lapsetoetus kahe-

kordistub. Kümnendikust on tõesti kohatu rääkida. Aga mu küsimus puudutab eile siin saalis kirgi kütnud teemat. Arupärimises räägiti väga palju ühest konkreetsest maksupettuse skeemist, mis idapiiril toimib. Mind huvitab Rahandusministeeriumi tegevus üldisemalt. Kas teil on mingeid uusi algatusi, mis järgmise või ülejäämise aasta eelarve tulusid suurendaksid sellega, et maksudistsipliin paraneks ja maksupettused väheneksid?

Jürgen Ligi

Selle üle me igal juhul pead murrame ja oleme ka mõne tulemuse saavutanud. Väga tuntav võit on olnud kütuse vallas, aga petturid on leidlikud. Mõned neist on trellide taga, aga kõik ei ole – ning neid sünnib juurde ka. Üks asi on seaduse muutmine, teine asi karmim lähenemine, mis on ka siin saalis viibijate hulgas tekitanud ohtralt vastureaktsioone. Kuidas nii ikka tohib!? Inimesed tahavad odavat viina ja suitsu osta ning kuidas võib neid ahistada?! Ja pealegi on nad vaesed. Me tegeleme sellega, et inimesed ikkagi päris tööga saaks tulu teenida, et maksude vältijad ei võtaks nendelt leiba laualt ja et töökohti tekiks juurde ka piiriladel.

Suuremad muudatused, milleni tahaks jõuda, on näiteks töötajate registreerimine esimesest päevast. Ma olen juba kuulnud ühe eksperdi suust skeptilisi arvamusi, et sellest saab ka kuidagi mööda, aga ma loodan, et ta eksib. Ma tahaksin, et majanduses liiguksid käibed rohkem e-jäljega, et me kehtestaksime majanduses e-arved. Jutt on ikkagi kümnetest miljonitest eurodest käibemaksu näol saamata jäänud tulust. Eks jällegi ole omad karid, omad praktilised vastuväited, mis selle protsessi käigus tekivad. Aga kui rääkida riigieelarve lisatuludest, mille kohta Eiki Nestor siin eile küsis, siis üks on loomulikult majanduskasv, mis peab suurendama riigi võimalusi proportsionaalselt üldise heaolu kasvuga ja mitte teistpidi, ning teine on lisatulud petturite arvel – petturite käes on väga palju rahva raha ja sellega tuleb võidelda. Ent see ei ole nii lihtne, et me üksnes töötame siin, et teeme maksukuri-tegevusele lõpu. Aga me proovime!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Väino Linde!

Väino Linde

Hea minister! Mul on selline eelarvega seonduv küsimus. Taas lükkub edasi kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse täielik täitmine. Ilmselt on see ühtpidi ka põhjendatud, aga teistpidi võib küsida, kaua võib. Äkki peaks Riigikogu ettevaatavalt midagi selle seadusega peale hakkama, et seal määratud koefitsientide puhul ei oleks selliseid vahekäare tegeliku olukorra ja seaduses sätestatu vahel? See teeb kõiki ettevaatlikuks.

Jürgen Ligi

Minul kodus ei küsita niimoodi, minu kodus ollakse harjunud. Ma olen oma sissetulekuid kärpinud 2008. aastast ja olen uhkelt 2006. aasta taseme juures. Ma arvan, ma ei saa teiste eelarveid vaos hoida, kui ma ka enda oma ei hoia. Aga eks need proportsioonid on tõesti natuke kummaliseks läinud. Mingisugune ametiuhkus on ka, mis sellele vastu tõrjub – kui kaua sa näed, et seda ametit ei väärtustata. Hea küll, minu isik on kehvakene, aga võib-olla järgmine minister vääriks natukene kõrgemat palka. See on delikaatne teema. Ma ei arva, et seaduses toodud ametite vahelised proportsioonid on väga vildakad, võib-olla reguleeritakse hoopis liiga palju. Mul ei ole see skaala täpselt silme ees, aga seal minnakse ikkagi kõrgeimate ametnikeni välja. Eks see ole Riigikogu otsustada. Selge, et on kohti, kus saab uhkemalt teenida, ja üks uhkemalt teeniv seltskond on otsustanud mitte töötada, vähemalt osaliselt. Samas võimaldab see neile paremini vastuseid anda, kui enda palk vaos hoida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea minister! Tasakaalustamaks seda, mida sealt akna poolt aeg-ajalt kuulda on, ma küsin niimoodi. Rahandusminister on elukutseline pessimist ja rahandusminister saab raha pessimismi eest. Sellepärast ütle palun: kas see tulude laekumise pool on arvutatud piisava ettevaatlikkusega? Sest kui ma sealt kuulen, et vaat me peame sinna jagama ja sinna jagama jne, siis ma mõnikord mõtlen, järsku me ei pea üldse nii palju makse korjama. Tähendab, kas

see meie ettevaatus on alles, sest see on ennast õigustanud?

Jürgen Ligi

Ma arvan, et ettevaatus riigirahanduses on igal juhul eluküsimus. Ma olen seda rääkinud sellest ajast, kui ma esimest korda 1990. aastatel teiega siin Riigikogus olin. Ma ei saa aru nendest, kes ütlevad, et Rahandusministeerium prognoosib alla. Esiteks, ta prognoosib vahel ka üle, aga teiseks, selle vea hind, kui sa üle prognoosid, on meeletult kõrge. Muidugi ma lisan, et mina ei ole vahetu prognoosija, aga selle hoiaku taga, mis minu haldusalas toimib, on mingil määral ikkagi valik, et me ei hakka unistama. Ma tean riike, kus pigem unistatakse. Kui tundub, et kaks kuud koguneb maksuraha rohkem, siis minnakse maksumäära alandama. Minu arust on sellised valikud täiesti valed. Jah, see eelarve on prognoosi poolest prognoosijate alumises pooles. Ma vist ühte prognoosi tean, mis oli pessimistlikum, aga ma ei ole kindel, kas see järgmise aasta kohta käis. Pean selle üle vaatama, ei ole paar kuud sellega tegelenud. Prognoos on ettevaatlik. Mis ei tähenda, et jälle keegi ei tule ega ütle: "Näed, see ettevõtja ütles, et ta peab hakkama koon-dama, järelikult on taevas mustad pilved." Ei ole päris nii! Me vaatame ikkagi laia pilti, mitte ei arvesta lihtsalt isiklike tuttavate käekäiku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Mu teine küsimus puudutab samuti eelarve tulupoolt. Kui keegi nõuab raha juurde – on need siis arstid, õpetajad või päästjad –, siis valitsus ütleb, et raha ei ole. Raha saab tulla tulust. Samas on valitsus aeg-ajalt vähendanud üksikisiku tulumaksu protsendi ja paari võrra. Kas on jutuks olnud, et võiks seda protsenti tõsta? Sealt tuleks tegelikult päris suur summa raha ja siis oleks seda võimalik ka jagada. Mis te selle peale ütlete, et võib-olla võiks tulumaksu 22% peale tõsta? Kas see on arutlusel olnud valitsuses või teie ministeeriumis?

Jürgen Ligi

Me ikka arutame mõistlikke ettepanekuid. Ma veel kord ütlen, et tõsised eksperdid on kõik ühel meelel: kõige halvemad maksud on ettevõtte tulumaks, kuna kapital on väga liikuv ja kuna just ettevõtlus loob töökohti, ning teiseks, tööjõumaksud. Nende tõstmine on viimane asi, mille peale me läheme. Kui jutt on astmelisest tõstmisest, et võiks hakata kvalifitseeritud tööjõudu kõrgemalt maksustama kui harimatut, siis see on eriti küüniline. Iseasi on tulumaksuvaba miinimum. Kui siin ruumi on, siis me kindlasti tulevikus ei tegeleks selle alandamisega, et rohkem raha saaks, vaid selle piiri tõstmisega. Tööjõumakse tuleb ohjeldada. Teil oli seal sissejuhatuses ka midagi põnevat, aga hea küll, las ta olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aadu Must, teine küsimus!

Aadu Must

Lugupeetud minister! Te äsja rääkisite nii huvitavalt sellest, kuidas eri ametiisikud suhtuvad oma palganumbritesse erinevalt. Minul tekkis selle peale säärane küsimus: kas eelarveprotsessis on arutatud vajadust võrdsustada eri ametkondades sama tööd tegevate inimeste palgad? Asi on näiteks selles, et kui ülikoolist kõige andekamad lähevad Eestist kuskile mujale, siis me oleme sellega harjunud, et me koolitame neid selleks, et nad mujale läheksid. Aga kui näiteks Haridus- ja Teadusministeeriumi infotehnoloogid lähevad Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalasse sellepärast, et seal makstakse sama töö eest märksa paremini, siis see vist päris normaalne ei ole. Kas selline probleemistik on olnud eelarveprotsessis arutusel või ei kuulu see tõsiste probleemide hulka?

Jürgen Ligi

Me päris ühekaupa ametite palgataset ministeeriumide ja muude asutuste eelarvete puhul ei käsitle. Loomulikult, asjaomased replii-gid ja näited käivad läbi ning ühe sellise teiegi. Aga riigiametnike palgareformi me oleme küll arutanud. Ma nüüd mõtlen, mis staadiumis see on. Ent põhimõtteliselt kehtestatakse riigiametnikele edaspidi teatud palgavahe-mikud. Avaliku teenistuse seadus võeti Riigikogus vastu, nii et te olete sellega juba kursis.

Seal on ühtlustatud, et näiteks teatud taseme juristil on selline palgavahemik ja kaks astet kõrgemal selline. Siin me peame silmas konkurentsivõimet, aga püüame ikkagi saavutada ka, et ministriumide palgad ühtlustuksid. Samas, jurist on universaalamet, aga ühe valdkonna ametniku palk ei saa ka olla liiga suures disproportsioonis oma valdkonna üldise palgatasemega. Näiteks Kultuuriministeriumi ametnikud satuvad ju kohe teistele hambusse, kui selgub, et nad saavad palka märksa rohkem kui kultuuritöötajad. Kuigi nemad peaksid olema see koor, kes suudab laiemalt, poliitiliselt valdkonda analüüsida, mitte ainult kultuuri mõista ja mine tea, võib-olla isegi luua. Ja ikkagi endiselt on tugevaim konkurents turul juristide ja rahandusnimeste pärast ning nende päris ühte raami panemine oleks üsna valulik – siis me kaotaksime oma parimad. Ja kaotamegi aeg-ajalt, selles ei ole midagi erilist. Loomulikult, riigisektor ei taotle ainult ühtlustamise eesmärki, seal peab ikkagi silmas pidama ka vajadust oma tööjõuga toime tulla. Ükski ministrium ei tohi kannatada tõsise tööjõupuuduse all ja jätta selle tõttu reformid lohisema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Hea sõber! Kolm tundi tagasi arutas meie erakond ühte sellist pooleldi erakonna siseasja, mis polnud kuigi oluline. Ajakirjanikud uksest sisse ei mahtunud. Seal oli kaameramees, kes oli sunnitud filmima läbi akna, sest sees ei olnud ruumi. Praegu me arutame Eesti Vabariigi eelarvet, aga mina ei näe siin ühtegi ajakirjanikku. Mis sa arvad, kas Rahandusministerium üldse saab midagi ühiskonnale eelarve teemadel kommunikeerida, kui eelarve arutelu keegi ei kuulagi?

Jürgen Ligi

Küllap nad on tardunud ekraanide ette ja kõlarite külge ning kuulavad, mida siin küsiti ja mida mina vastata püüan. Ma vähemalt loodan seda. Ja loodan, et inimesed loevad pärast tähelepanelikult kõik artiklid läbi. Aga palju huvitavam on ju ühe persooni lugu ja selles mõttes on kõik kena. Muidugi ei arutanud me täna erakonnasiseseid asju – see on selgelt erakonnaväline nähtus, mida me täna arutasi-

me. Selle tõttu ei õnnestunud meil ka kedagi erakonnast välja visata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea minister! Ma tuleksin tagasi ühe huvitava teema juurde, mis teie küsimuste-vastuste voorus üles kerkis. See on õpetajate palgad. Ka mina olen saanud üsna mitu küsimust koolidirektoritelt, kes on saatnud e-kirja teel küsimuse, et kui järgmiseks aastaks on kohalikele omavalitsustele ette nähtud veidi alla 5% palga maksmiseks lisavahendeid, siis kuidas tuleb välja see 11%. Teie rääkisite eile – vaatasin stenogrammist järele – detailselt üsna mitmest ettepanekust, mis lähtuvad sellest, et raha saab ümber tõsta. See tähendabki seda, et hariduskulu KOV-i poolt tegelikult ju *summa summarum* ei muutu rohkem kui see 5%. Ülejäänud on niikuinii haridusele minevad summad, mis tuleb ümber tõsta, näiteks klassijuhatajatasu. Kui palju tegelikult järgmine aasta õpetajate palk siis tõuseb?

Jürgen Ligi

Ma hoiduks protsentidest, mis on selgelt ühe ministri haldusalas. Tema on ikkagi see, kes lõpuks nendega opereerib. Ma ei ole detailidega kursis ja alati ei ole ka mitte nõus sellega, mida mõni erialaminister arvab. Aga tema vastutab nende väljahõigatud arvude eest. Mina teadlikult ei opereeri selle protsendiga. Samas ma võin küll öelda, et see on ainult reegel, mitte erand. Kui me tahame palku tõsta, et siis mitte ei kühvelda kuskilt, ma ei tea, Soomest või kuu pealt raha lisaks, vaid vaatame kõigepealt oma kulud üle – mida saaks tõhusamalt süsteemis teha. Maksumaksja ei tõtta meile andma 9% või 11% rohkem raha, nii nagu ma olen neid protsente õpetajate puhul näinud. Ei kipu! Miks ta peakski kippuma ja miks ta peaks jaksama? Ta ei taha, tal on seda raha endal vaja.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Hea minister! Kui vaadata ettepanekut, kust loodetakse see ülejäänud 5% või 6% õpetajate

palkade tõstmiseks leida, siis üks allikas on klassijuhatajatasu, mille praegu seesama inimene, kelle kohta te ütlete, et tal on seda raha endal vaja, saab juba kätte. Lihtsalt see nimetatatakse ümber. Nii et reaalselt õpetajate palk palgalehel ei tõuse. Aga eile te nii lahkesti ütlesite, tsiteerin: "Ma arvan, et me saame ka teie fraktsiooni inimestele anda väikseid vihjeid, kus võiks olla manööverdamisruumi, kui Riigikogu arvab eelarve kulude kohta mingites detailides teisiti kui valitsus." Võib-olla te oleksite nii lahke ja ütlesite, kust me võiksime selle ülejäänud 5% õpetajate palga reaalseks tõstmiseks leida?

Jürgen Ligi

Ma ei pidanud küll silmas, et te hakkate veepiisku kerisele viskama. Tuhanded ja tuhanded õpetajad vajaksid palgatõusuks ikka väga suurt ja süsteemset lahendust, mitte pisikest manööverdamisruumi. Ja selle nimel on haridusminister töötanud. Ta on oma avalikes sõnavõttudes endale ka vastutuse võtnud ja ma arvan, et tegemist on professionaalse inimesega, kes palju ei eksi. Ma tean, et üks võtteid, kuidas õpetajate palgast rääkida, on rääkida õpetajate alampalgast. Selle saab ju lihtsalt kas või nui neljaks kehtestada ja sellest saab ka kinni pidada. See on üks kulude orientiir, mida erialaminister saab silmas pidada. Iseenesest on alampalk üks veider orientiir, aga teiselt poolt on ka nii, et kui me oleme harjunud, et vanem töötaja saab kogu aeg rohkem palka kui noorem, siis see verevahetust just ei soosi. Minister vist mõtleb ka natuke sedapidi, et see alampalk ongi midagi sellist, mis proportsioone muudab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Hea minister! Ma olen püüdnud väga tähelepanelikult jälgida opositsiooni näpunäiteid selle eelarve osas – ehk on midagi kõrva taha panna, et eelarve paremaks muuta. Kõige tõsisem kriitika, mis ma olen kuulnud, on see, et tegemist on valimiste aasta eelarvega, mis teisisõnu tähendab seda, et opositsiooni hinnangul eelarve tõenäoliselt vastab rahva ootustele. Selle kriitikaga on raske midagi muud peale hakata kui teid ministrina ja kogu valitsust

õnnitleda. Aga rahanduskomisjonis tõenäoliselt üht-teist muuta oleks võimalik. Näiteks kõrgemate riigiteenijate palk on üks teema, mida, ma saan aru, võiks kaaluda. Ministreid ja kohtunikke on ebaõiglaselt koheldud. Kas neid teemasid on veel, mis valitsusele hinge peale jäid? Kas oleks sisulisi ettepanekuid, mida rahanduskomisjon võiks arutada?

Jürgen Ligi

Siit puldist ma ei hõikaks liiga ruttu midagi välja. Tahaksin, et tehtaks mõistlikke ja kooskõlastatud otsuseid, ma ei kiirustaks ettepanekutega. Aga see, kui öeldakse, et tegemist on valimiseelse eelarvega, ei ole mitte kompliment, rahanduses kindlasti mitte. Mitte asjata ei keela põhiseadus teatud valdkondades referendumeid korraldada. Ajalugu on tõestanud, et kui hakatakse ootuste ja emotsioonide järgi raha jagama, siis on tagajärjeks kaos. Inimeste ootused on alati kõrgemad kui riigi võimalused. Nii et see oli väga solvav, kui mulle niimoodi öeldi. Mulle isegi ei tulnud meelde, et tulemas on valimised. Need on tulemas ju kogu aeg ja ma ei saanud üldse aru sellest jutust, et tegemist on propaganda ja trummipõrinaga. Siin saalis ei jäänud minu arvates küll kellelegi muljet, et keegi siin mingit propagandat tegi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kutsun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe kolleeg Sven Sesteri.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Käesolevaga annan teile ülevaate 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõust, mis kannab numbrit 278, täpsemalt selle esimeseks lugemiseks toimunud menetlusest rahanduskomisjonis.

Rahanduskomisjon alustas 2013. aasta riigieelarve eelnõu menetlust seekord valdkonnaministrite ärakuulamisega, et saada detailne ülevaade kõikide valitsemisalade eelarvetest, muudatustest ja probleemidest. 11. oktoobril osalesid istungil välisminister Urmas Paet ja siseminister Ken-Marti Vaher, 15. oktoobril haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning põllumajandusminister Helir-Valdor

Seeder, 16. oktoobril regionaalminister Siim Valmar Kiisler ja 22. oktoobril justiitsminister Kristen Michal ning kultuuriminister Rein Lang. Esimese ja teise lugemise vahel on komisjonil kavas kohtuda ka keskkonnaministri, sotsiaalministri ja kaitseministri. Menetluse käigus on Rahandusministeeriumi esindajad komisjoni istungitel esitanud ülevaated majanduse olukorrast ja fiskaalprognoosidest, tutvustades ka riigireservide ja rahavoogude hetkeseisu andmeid. 18. oktoobril osales komisjoni istungil rahandusminister Jürgen Ligi, kes tutvustas eelarvepoliitikaga vastavuses olevaid riigieelarve eesmärgi ja prioriteete ning 2013. aasta riigieelarve tulude ja kulude kujunemist.

Head kolleegid, annan siinkohal teile lühikese ülevaate teemadest ja küsimustest, mis komisjonis eri ministritega jutuks tulid.

Esiteks, välisminister. Välisminister andis ülevaate oma valdkonnast ja rõhutas seda, et jätkub Eesti välisesinduste võrgustiku tugevdamine ja laiendamine. Trend on Aasia mõju suurenemine: uue saatkonna avamine New Delhis ning Eesti saatkonna tugevdamine Pekingis ning sellest tulenevalt ka India ja Hiina saatkonna täiendav mehitamine. Eraldi leidis mainimist töötajate arv, mis on Välisministeeriumis 650 inimest, pooled neist töötavad välismaal ning personali voolavus on suhteliselt väike. Lisaks andis välisminister teada, et teema, millega Riigikogu lähapäevadel või -nädalatel hakkab tegelema, on konsulaarteenuste riigilõivud. Eelnõu kannab numbrit 284 ja riigilõivud peaks suurenema, kuna välisesindustes toimingute tegemine on selgelt kulukam kui Eestis.

Nüüd siseministri märksõnu rahanduskomisjoni koosolekult. Siseminister rõhutas, et oluline on palgatõus ja süsteemi korrastamine. 4,4% on üldine palgatõus, lisaks seisavad ees sisemised struktuursed ümberkorraldused. Toimub palgasüsteemi reform Politsei- ja Piirivalveametis ning Päästeametis. Eesmärk on kaotada ebaloomilisused politsei, piirivalve ja päästeameti töötajate palkade vahes. Siseministrilt küsiti kiiruskaamerate kohta. Nimelt, eelarves on näha, et trahviraha prognoositakse 2013. aastal laekuvat vähem kui tänavu. Siseministri arvates – ja ilmselt see nii ka on – saab seda käsitleda positiivse mõjuna. Kiiruskaamerate eesmärk on olnud õigete hoiakute

kujunemine ja nende kujunemist näitavadki laekunud summad, mis on aastatega vähenenud. Kaameraid tuleb ka juurde: uued kaamerad pannakse näiteks Narva maanteele ja mitmele ristmikule. Siseminister ütles ka seda, et lähiajal käivitub e-välimenetlus, mis tähendab seda, et politseinike töö kiireneb. Luuakse elektrooniline ühendus andmebaasidega ja võib eeldada, et siis tekivad ka võimalikud eel-täidetud avalduste alused jms. Jätkub elupäästevõimekuse tugevdamine. Järgmisel aastal alustatakse päästekomandode uute hoonete ehitust Tartus Annelinnas ja Tallinnas Lasnamäel. Eraldi leidis komisjonis äramärkimist politseinike ründamisega seonduv. Siseminister nentis, et sellesse on kindlasti vaja karmimalt suhtuda ja selles suunas ka töötatakse. Siseministeeriumi teema lõpetuseks nii palju, et järgmisel aastal tehakse suuri ettevalmistusi üleminekuks ühele hädaabinumbrile 112, mis peaks jõustuma 2014. aasta lõpus. See hõlmab nii häirekeskuse Tallinna ja Tartu hoone ehituse alustamist kui investeeringuid ühtsesse hädaabikõnede süsteemi.

Haridus- ja teadusminister andis järgmise ülevaate. Esiteks, käivituvad vajaduspõhised õppetootused, millest rahandusminister eile ettekande ajal ka rääkis. Summa on 135 eurot õpilase kohta. Edasi, õpetajaskonna palkade tõus, millest ka nii eile kui täna räägiti ja mille suuruseks valdkonnaminister ise pakub tõesti kuni 11% ilma struktuurireformideta. Vähe-malt selline on tema visioon. Eraldi leidis komisjonis käsitlust koolivõrgu korrastamine ja kaasajastamine. Haridusminister toonitas, et praegu on Eestis kulude struktuur ebanormaalne. Õpetajate palgad moodustavad kogu selles sektoris kasutada olevast rahast ligi 40%, teistes riikides on see näitaja 60%. Eks see näita seda, et on põhjust oma kululiigid üle vaadata. Minister rääkis ka investeeringutest. Kavas on riiklik investeeringute programm, mida soovitakse suunata nii, et 20–30 aasta jooksul tekiks mõistlik koolivõrk. Eesti valmistub nii nagu kõik teised Euroopa riigid uue eelarveperioodi 2014–2020 prioriteetide seadmiseks ja hilisemaks vastuvõtmiseks. See programm võiks olla ja peaks olema üks meie panuseid sellesse üleeuroopalisse programmi. Räägiti erivajadusega laste koolitamisega seonduvast. Minister ütles, et asjaomast kontseptsiooni on muudetud ning kohalike omavalitsuste ja riigi ülesannete

jaotusele luuakse selgemat alust. Eraldi leidis äramärkimist, et teadus- ja arendustegevuse kulud suurenevad järgmisel aastal 6 miljoni euro võrra ehk summani 169,1 miljonit eurot. Kasv on 3,66%.

Nüüd majandus- ja kommunikatsiooniministri märksõnadest komisjonis. Komisjoni liikmed tundsid huvi äsjase suurettevõtjate pöördumise vastu. Minister ütles, et analüüsid on tehtud ja et oluline on tagada jäämurdevõimekus. On mitu võimalust: kas ettevõtjad ise murravad jääd, nagu see käib Lätis ja Leedus, või tehakse seda solidaarselt nagu Soomes ja Rootsis. Kõne all olid ka veeteede tasud, mida diferentseeritakse sõltuvalt regulaarsusest. Minister leidis, et tasude mõju turismile jääb samaks, küll aga suureneb märgatavalt suurtelt tankeritelt ja muudelt kaubalaevadelt nõutav tasu. Küsimuse all oli CO₂ kvootide müügist saadava raha suunamine ja üldse, millises mahus CO₂ kvote järgmisel aastal müüakse. Minister nentis, et CO₂ kvootide hinnad on langenud ja müüki on raske prognoosida. Aga on ette nähtud, et osa sellest kvoodimüügirahast, mis eelarvesse tuleb, suunatakse kortermajade soojustamise programmi. See protsess on sisult eelmisel aastal alanud ja tänavu kestnud protsessi jätk. Räägiti ka Eesti Energia võimalikust kapitalimahutusest aktsiakapitali suurendamise kaudu. Minister kinnitas, et seda on aktsepteeritud kui riigiabi ka Euroopa Liidus – elektrituruseaduses on ette nähtud elektrivõimsuste toetamine ja Euroopa Liidu direktiivid lubavad seda. Veel oli juttu omanikutulust. Ka siin saalis küsiti eile ja täna, milline on see omanikutulu, millise täpsusastmega. Selge on, et see täpsustus tuleb lõpuks majandustulemuste selgumisel ja palju oleneb ka sellest, milliste tulemustega, millises keskkonnas riigile kuuluvad ettevõtted töötavad. Kindlasti suuremat dividenditulu eeldatakse Eesti Energialt ja Tallinna Sadamalt. Üks teema oli, et kohalike teede hoiuks eraldatakse 2013. aastal rohkem raha. Minister nentis, et see summa on 29,2 miljonit eurot. Et oleks selgem, mida see reaalelus tähendab, olgu mainitud, et see on ligi 60% enam kui tänavu, mis on oluline juurdekasv. Rahas on juurdekasv 11,1 miljonit eurot. Ning majandus- ja kommunikatsiooniministri üks märksõna oli veel, et järgmisel aastal eraldatakse selleks, et soetada laevad väikesaartega ühenduse pidamiseks, täiendavaid finantsva-

hendeid 9,6 miljoni ulatuses. Need saared on Ruhnu, Abruca, Prangli, Vormsi ja Kihnu.

Põllumajandusministri olulisimaid teemasid oli otsetoetused. Ta ütles, et põllumeestele on tagatud sujuv üleminek uuele otsetoetuste süsteemile. Toetustasemete hoidmiseks on 2013. aastal riiklike üleminekutoetuste ehk nn *top-up*'ide maksmiseks ette nähtud 24,3 miljonit eurot. Minister tõi välja ka probleemseid teemavaldkondi. Tema sõnul on Põllumajandusministeeriumi vaatenurgast problemaatiline teema investeringud, eriti IT valdkonnas. Kõneks oli üleminek uuele eelarveperioodile, eelkõige puudutab see PRIA-t. Põllumajandusminister tõi välja ka laboratooriumidega seonduvad probleemid. Nimelt on kohustus teha uuringuid ja analüüse ning tänapäeval tuleb seda kõike tellida väljast ja see on suhteliselt kulukas. Lõpetuseks aga kinnitas põllumajandusminister, et maaelu ja kalanduse arengu toetamiseks makstakse 2013. aastal välja kõik maaelu arengukava ja Euroopa Kalandusfondi toetused selles ulatuses, kui palju sektor suudab investeerida, ja riik tagab omapoolse kaasfinantseerimise summas 23,6 miljonit eurot.

Regionaalminister andis meile komisjonis sellise ülevaate. Komisjoni liikmed küsisid talt, mis seisus on suhtlus kohalike omavalitsustega ja läbirääkimised nendega. Regionaalminister ütles, et kohalike omavalitsustega läbirääkimiste protokoll on lisatud järgmise aasta eelarve seletuskirja juurde ning sellega saavad kõik tutvuda. Ta nentis, et iga kord ei jõuta läbirääkimistel mõlemapoolse allkirjastamiseni. Seekord on põhjuseks olnud haridustoetuse lahendamata küsimus ja kohalike omavalitsuste tulubaasi taastamise küsimused. Kohalikele omavalitsustele eraldatav tulumaksuosa kajastatakse riigieelarves. Kuna tegemist on edasikantava maksuga, siis sisuliselt ei muutu midagi. Tunti huvi ka selle vastu, miks riik on tagasihoidlik usuühenduste toetamisel. Minister nentis, et investeringuid on tehtud pühakodade programmi raames ja määratud tegevustoetusi ka Eesti Kirikute Nõukogu kaudu. Selliseid toetusi on olnud ja tuleb kindlasti ka tulevikus, aga vajadused on muidugi suuremad kui võimalused.

Rahandusminister andis üldise ülevaate rahanduse olukorrast ja Eesti edasiminekest, pidades silmas eelarve konteksti. Ta ütles, et eelarve tegemisel on võetud aluseks mitmesu-

gused prognoosid ning et suvine majanduskasvu prognoos on 3%. Tunti huvi, miks kohalike omavalitsuste ja töötukassa raha kajastatakse eelarves. Minister vastas, et eesmärk on läbipaistvus, ülevaade riigi rahast, samuti ühtlustamine – sotsiaalkindlustuse osa on juba eelarves sees, olgu siis kohalike omavalitsuste tulumaksuosa ka. Tunti huvi RMK vastu: mis olukorras ta on ja miks talle peaks laenu andma Rahandusministeerium, kui selleks vajadus tekib. Minister selgitas, et RMK kui riigitulundusasutus ei saa kaasata võõrvahendeid, ta ei tohi võtta laenu mujalt ja ka riik ise ei saa talle laenu anda, aga riik võib anda toetust riigieelarvest, kui selleks vajadus on. See on ka tagastatav summa. Seda raha on vaja investeringuteks, näiteks metsateede korrashoiuks ja rajamiseks. Tunti huvi ka finantseerimistehingu vastu, millega Eesti Energia saab umbes 200 miljonit eurot. Ministri selgituse kohaselt Eesti Energia ehitab ja vajab oma kapitali, et peaaugaltikult turult raha juurde hankida. See mõjutab tugevalt tema bilanssi.

Justiitsminister nentis komisjonis, et eesmärk on vähendada kohtumenetluse kestust 100 päevani ja selleks eraldatakse kohtutele täiendavalt umbes 2,5 miljonit eurot kvaliteetse tugistruktuuri loomiseks. Kohtutes asuvad teenistusse kohtujuristid. Tegemist on olulise struktuurse muudatusega. Tasuta õigusabile eraldatakse järgmisel aastal 30% suurem summa, see on 110 000 eurot. Tegemist on inimestele tasuta õigusabi andmisega, et nad saaksid oma õigusi paremini kaitsta. Eraldi leidis märkimist, et justiitsministri algatusel on loodud raamatupidamiskeskond väike- ja alustavatele ettevõtetele, mille eesmärk on ettevõtjate tööd lihtsustada ja nende arvu suurendada.

Kultuuriminister andis teada, et kultuuritöötajate palkade tõstmiseks 4,4% kulub 2,5 miljonit, lisaks on plaanis sisemised ümberkorraldused, mis annavad võimaluse palka tõsta kokku ligi 5%. Kõigepealt tõusevad kultuurivaldkonnas palgad madalama palgaga inimestel – need on muuseumitöötajad, teatrite tehniline personal ja orkestrandid. Investeringute osas oli kultuuriminister üldiselt optimistlik. Eesti pilt on hea ning sellele on suuresti kaasa aidanud Euroopa Liidu fondid. Pigem on probleemne ehitiste hilisem ülalpidamine. Eraldi rõhutas kultuuriminister rahanduskomisjonis, et nukuteater vajab investeringuid. Minister

kirjeldas meile olukorda, kuidas nukuteater on seni töötanud ja millised probleemid teatril praegu on. Need on seotud just põhisaali ehitamisega.

Komisjon edastas Riigikogu liikmetele Rahandusministeeriumi info ja parandused, mis puudutavad 2013. aasta riigieelarve seletuskirjas esinevaid tehnilisi vigu. Dokument on lisatud seletuskirja lisana veebilehele ja kättesaadav ka paberkanalil. Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 23. oktoobril ja esimene lugemine lõpetada – poolt oli 7, vastu oli 1, erapooletuid ei olnud – ning määrata muudatustettepanekute tähtajaks 1. november kell 18. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Lugupeetud ettekandja! Teatavasti on regionaalminister taas alustanud katset luua kord majja meie haldussüsteemis ja esitanud eri ettepanekuid haldusreformi läbiviimiseks. Kas tal on riigieelarves selle tarbeks ka erisummamad? Kas on kohalikele omavalitsustele ette nähtud mingisuguseid ergutussummasid ühinemiseks või neid ei ole seal?

Sven Sester

Nagu hea kolleeg rahandusminister on öelnud: ei ole mõtet iga kord detailidesse süveneda. Kindlasti on teil endil ka eelnõu ees ja te olete enne siia saali tulekut jõudnud sellega tutvuda. Kuidas muidu me saaksime täna debatti pidada? Palun vaadake ise järele! Aga kindlasti see üldistusaste, mida me seletuskirjas näeme, ongi see tase, millega me saame edasi minna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Hea esineja! 2013. aastal avaneb elektriturv ning sellega seoses kallineb ka elektri hind, mis omakorda tähendab, et riigile laekub rohkem käibemaksu. Siit ka küsimus: kui kõrge elektri hinnaga on riigieelarves käibemaksu

laekumise prognoosimisel arvestatud? Ma ei kujuta ette, kuidas seda arvestust oleks võimalik teha, kas kohvipaksu pealt, aga kui suure summaga on riigieelarves arvestatud?

Sven Sester

Riik võtab kogu oma eelarve tegemisel aluseks makromajanduslikud näitajad. Ta võtab aluseks maailmaturu hinnad mitte ainult elektri, vaid näiteks ka kütuse puhul. Ma toon näiteks, et Siseministeerium – kui ma nüüd ei eksi, minister rahanduskomisjonis ütles vist, et üks ministeerium – tarvitab aastas 3,5 miljonit liitrit kütust. Te võite ette kujutada, kui suur on sel juhul kulukomponent ja selles omakorda siis ka võimalikud aktsiisitasud. Eelarve panakse kokku vastavalt mitmesugustele prognoosidele, mida teevad nii valdkonnaspetsialistid kui ka Rahandusministeeriumi konkreet- sed spetsialistid.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Mul ei ole kauaaegse Riigikogu liikme kogemusi, sellepärast ma küsin menetlemise kohta ühe tehnilise küsimuse. Kui ma tahan teha järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõu muutmiseks ettepaneku, siis baasseadus nõuab, et parandusettepanek ei tohi suurendada defitsiiti. Seega, kui ma teen ühe kulu suurendava muudatusettepaneku, siis pean näitama, millise olemasoleva kuluallika arvel see tuleb ehk näitama tuluallikat. Kui ma teen muudatusettepaneku eraldada millekski näiteks 100 miljonit eurot ja teisele poole kirjutan, et katteallikas on riigisiseste finantstehingute maksu kehtestamine, siis ma arvan, et selline asi ei lähe läbi. Õelge mulle, kuidas sellega täpselt on?

Sven Sester

Kindlasti oleks olnud tark küsida seda rahandusministri käest, kes äsja siinsamas kõnepuldis oli, aga püüame sellel teemal diskuteerida. Tõsilugu, seadus peaaegselt keelab meid eelarvet, mis Vabariigi Valitsuselt on menetlusse tulnud, defitsiiti viia või defitsiiti suurendada. Sel on ka oma mõte, miks see nii on: et meil ei tekiks siin kihku ise hakata spetsialistideks ja ekspertideks. Väga lihtne oleks ju

nentida, et meie arvates käibemaksu laekub järgmisel aastal mingi x summa rohkem. Meie arvamus võib baseeruda härra Sesteri või härra Nestori arvamusel ja sellele toetudes me leiame, et me peaksime palku suurendama või tegema mingeid muid kulutusi või täiendavaid investeeringuid. Et seda ei sünniks, ongi sätestatud, et meil ei ole võimalik otseselt kulusid suurendada.

Mis siis aga on meie võimalused? Meil on võimalus mängida summasid ümber olemasoleva riigieelarve mahu piires, mõtiskleda raha kasutamise üle lähtuvalt poliitilistest prioriteetidest. See võimalus meil on ja selliseid ettepanekuid on ka palju tehtud. Kui pakutud katteallikad vastavad seaduses ettenähtud kriteeriumidele, jääbki küsimus, milline on ikkagi poliitiline prioriteet ja ka Riigikogu saali enamiku tahe: kas me teeme Tallinnast Tartusse neljarealise maantee, suurendame palkasid 10%, mitte 4,4% või otsustame mingi kolmanda lahenduse kasuks. Just nimelt sellist poliitilist tahet me saame siin realiseerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Eiki Nestor, kas teil on protseduuriline küsimus või soovite sõna repliigiks? Palun mikrofon Eiki Nestorile!

Eiki Nestor

Kuna minu nime nimetati kõnepuldist, siis tahan öelda, et rahvasaadikul, kes soovib sellist muudatusettepanekut teha, ei saa seda keelata, küll aga keelab seadus meil sellise riigieelarve vastuvõtmise. Need on kaks eri asja. Seadusega ei saa keelata rahvasaadikul ükskõik missugust muudatusettepanekut teha, küll aga saab seadusega keelata Riigikogul vastu võtta seadusi, mis ei vasta riigieelarve baasseadusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan selle tähelepaneku eest! Läheme edasi. Tarmo Leinatamm, palun!

Tarmo Leinatamm

Mul on küll natukene rohkem Riigikogu saalis istumise kogemusi kui Aivar Sõerdil, kuid ma ei ole olnud rahanduskomisjoni liige. Aga mul on teoreetiline küsimus. Kui rahanduskomisjon leiab, et Rahandusministeerium on teinud põhjendamatult tulude alalaekumise

prognoosi, ja rahanduskomisjon hindab selle ümber ning suurendab riigieelarvet teoreetiliselt näiteks 100 miljoni võrra, kas siis sellisel juhul tekib uus alus muudatusettepanekute esitamiseks või on Rahandusministeeriumi esitatud kontrollarv nagu aamen kirikus?

Sven Sester

Kuna mul tekkis uuesti võimalus sõna võtta, siis ma asjatan ära selle, mida ütles vahetult eelmine kõneleja. Nime ma ei nimeta. Ta ütles õigesti. Tõsilugu, kui mu mälu mind ei peta, siis eelmisel aastal oli näide, kus esitati muudatusettepanek, mille katteallikas ei vastanud menetluskriteeriumidele. Ettepaneku arvestamine oleks suurendanud eelarvedefitsiiti ja komisjonis tekkis küsimus, mida edasi teha. Kas me rikume seadust, kui me menetleme konkreetset muudatusettepanekut, või mitte? Aga tõesti, see tõlgendus on õige, et Riigikogu liige on vaba oma mõtetes ja tegudes, ta võib esitada ükskõik millise muudatusettepaneku ja ükskõik mille kohta. Küsimus on, kas seda saab hiljem aktsepteerida või mitte.

Tulen aga tagasi Tarmo Leinatamme küsimuse juurde. Iseenesest on tõesti niimoodi, et eelnõuprojekt, mis tuleb Riigikokku, on küll nagu aamen kirikus. Ärme unustame, et eelarve menetlemise protsessis ei kao Rahandusministeerium Vabariigi Valitsuse esindajana tinglikult öeldes kuhugi, menetlus käib tihedas koostöös. Kui leitakse mingil põhjusel, et on tehtud liiga kehvad tulude laekumise prognoosid, siis selleks peavad olema väga selged põhjendused, miks on kellegi arvates tegu alaprognoosidega. Ärme unustame, et me praegu tuginame suviste majandusprognoosidele, aga võtame eelarve vastu sisuliselt detsembris. Kas tõesti nende kolme või nelja kuu jooksul on selgunud, et spetsialistid on nii palju mööda pannud? Ma ei mäleta, et oleks ette tulnud suurtes mastaapides muudatusi.

Samas võib juhtuda see, et järgmisel aastal, kui on saabunud reaalne eelarveaasta ja on ilmnunud selged nihked kas negatiivses või positiivses suunas, siis koostatakse kas negatiivne või positiivne lisaelarve. Siinkohal on paslik öelda välja praeguse koalitsiooni ja valitsuse selge seisukoht. Kui peaks juhtuma, et leiab aset positiivne areng, mida me oleme näinud ka tänavu, mil laekumised on olnud prognoositust suuremad – ma panin tähele, et

Tallinnas võeti mõni päev tagasi vastu teine lisaelarve –, siis riigi tasemel ollakse seisukohal, et positiivse arengu korral pigem ei tulla välja uue lisaelarvega, vaid see raha suunatakse reservidesse või makstakse sellega tagasi laene ehk luuakse baas, millele toetudes Eesti riigil oleks tulevikus kindlam vastu minna võimalikele kriisidele.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kadri Simsoni! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Siin Riigikogu majas ringi liikudes on kuuluarides kuulda olnud, et peaministri ja rahandusministri erakond on väga innukas motivatsioonitreeningute läbija ja seal õpitakse, kuidas ühte juttu ajada ja kuidas karjavaimust hälbijaid kõrvale heita. Aga sellelt treeningult oleks võinud omaks võtta ka ühe universaalse tarkuse – selle, et alles siis, kui märklaud on silme ees ja silmad on ka lahti, tekib reaalne võimalus pihta saada.

Valitsusel puudub praegu selge siht, kuhu liigutakse ning kuhu üldse tahetakse jõuda. Riigikontrolör Mihkel Oviir tõdes Riigikontrolli aastaülevaates, et arengukavad ei mängi riigi juhtimisel mingisugust rolli ja riigieelarve koostatakse matemaatilise valemi abil, mitte eesmärke kaaludes ning sisulisele analüüsile toetudes. See on väga karm hinnang valitsuse tööle, kuid kahjuks ma pean riigikontrolõriga nõustuma.

Eelarve eelnõust vaatab vastu tõsiasi, et valitsusele on tähtis vaid see, kuidas arvud Exceli tabelis välja näevad, mitte see, mida riigieelarve toob järgmisel aastal kaasa Eesti inimestele, mida see toob kaasa meie elukalliduse ning majanduse arengule. Reformierakond sai oma mandaadi lubadusega viia Eesti viie Euroopa rikkaima riigi hulka. Püüdest seda lubadust täita on loobutud. See eelarve toob kaasa majanduskasvu pärssiva mõju, see eelarve ei suurenda majapidamiste reaalset sissetulekut, see eelarve tähendab Eesti jäämist kiireima hinnatõusuga eurotsooni riigiks, kus inimesed on ikka veel vaeseimad.

Keskerakond on mitmeid kordi seadnud Eestile eeskujuks Põhjamaid – riike, kuhu meie enda inimesed kõige rohkem tööle lähevad. Mis on nendes riikides, mida meil ei ole? Kui väga üldiselt kokku võtta, siis on nendes riikides paremad avalikud teenused. Põhjamaades ei pea inimesed tulekahju korral lootma vabatahtlikele ega kasutama arstiabi saamiseks erakliinikuid, sest need teenused on taganud riik. Eestis pakuvad neid teenuseid aga teatud inimesed vabast tahtest ning sisuliselt hobi korras, sest riigi makstav töötasu õpetajatele, politseinikele, päästjatele, piirivalvuritele ja hooldusõdedele eeldab, et seda tööd tehakse suurest missioonitundest.

Paraku saab riik pakkuda avalikke teenuseid täpselt nii palju, kui maksutulu inimestelt kogutakse. Praegune valitsus lihtsalt eelistab teatud makse mitte koguda ning laiutada käsi, et raha ei ole. Kui teenuste kvaliteet järjest halveneb, siis on meil varsti tõepoolest raskusi seitsmekohalist rahvaarvu hoida, sest inimesed lahkuvad Eestist. Iga lahkunud tööealine inimene aga tähendab riigile väiksemat maksumaksustamist ning üha suurenevat sotsiaalsüsteemi koormust.

Arstide streik, õpetajate petmine palgatõusu juttudega, kodukulude kasv ja inimeste väsimus kestvatest kärbetest ning pidevalt tõusvatest maksudest peaks lõpuks ometi andma põhjuse loobuda dogmadest, mis meie majanduskasvu pärsivad. Koalitsioonipoliitikud kasutavad aga, kui jutt on maksupoliitikast, selektiivset kuulmist: mis meeldib, seda kuulatakse, kõik muud soovitusel lastakse aga kõrvust mööda. Unustatakse ära, et juba 2009. aastal soovitas IMF suurendada Eestis üksikisiku tulumaksu süsteemi progressiivsust, sama on teinud eri sõnastustes ka Euroopa Komisjon ja OECD. Progressiivsuse suurendamise asemel vähendatakse 2015. aastal hoopis tulumaksu määra ja see on taas kingitus kõige jõukamatele, sest 1% võrra maksu alandamisest võidakse suurema sissetulekuga inimesed märksa rohkem kui väiksema sissetulekuga inimesed.

Maja ehitamist tuleb alustada vundamendist. Praegune valitsus aga üritab kõigepealt katuse ehitisele peale panna ja siis alles vaatab, kas maja üldse katuse alla ära mahub või kas seintegi ehituseks materjali jätkub. Lihtne on muidugi öelda, et teil on võimalus teha ettepanekuid riigieelarve muutmiseks. Tõepoolest,

see on opositsiooni ainuke võimalus Eesti riiki päästa, kuid riigieelarve seadus muutub iga aastaga aina lühemaks ning ridade lahtikirjutust näeb üha harvemini. Kui mullu olid välja toodud vähemalt suuremad riigiettevõtted, kust dividende plaanitakse võtta, siis tuleva aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirjas on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusala puudutavalt selle kohta vaid üks lause: "Prognoosi kohaselt äriühingute 2012. aasta kasumid suurenevad võrreldes 2011. aastaga ja sellega seoses suurenevad järgmisel aastal dividenditulud 2,8 miljoni euro võrra ehk 2,25%." Sellega asi piirdub.

Konkreetselt küsimusele jättis eile vastamata ka rahandusminister. Miks täpsemat infot varjatakse, on väga keeruline öelda. Üks võimalus, miks infot varjatakse, on ehk kartus, et selle avalikustamisel ähvardab valitsuse kaardimajake lihtsalt kokku vajuda.

Heaks näiteks võib tuua haridus- ja teadusministri lubatud õpetajate palga tõusu. Haridusminister Aaviksoo on lubanud, et 2013. aasta riigieelarvega tõstetakse õpetajate palka 11%. Aga lubatud 11%-line tõus peaks tähendama 15,7 miljonit lisaeurot õpetajate palkade tõstmiseks. Ilusa lubaduse taga on paraku lihtne tõde, et lisaraha haridustoetuse suurendamiseks on kõigest 7,5 miljonit eurot ja ülejäänud 8,2 miljonit eurot tuleb võtta haridustoetuse sisemiste vahendite ümberjaotamisest, näiteks täienduskoolitusteks ette nähtud summadest, investeringutoetustest ning püüda ka koolivõrku optimeerida. Piltlikult öeldes on tegu sõnumiga kohalikele omavalitsustele ja koolijuhtidele, et ühe summa eest tuleb nii koolimaja remontida kui ka õpetajatel palka tõsta. Ometi me teame, et koolijuht saab kasutada ühte eurot vaid ühe korra, mitte kaks korda. Selleks, et oleks võimalik nii koolimaja remontida kui ka õpetajate palku tõsta, peaks valitsus andma ühe euro asemel kaks eurot. Koolidirektorite ja kohalike omavalitsuste vastutuse suurendamine õpetajate palkade kujundamisel võimaldab valitsusel järgmisel aastal, kui palgatõusu ei ole lubatud mahus olnud, suunata süü nendele, kes selles süüdi ei ole – koolijuhtidele ja vallavanematele.

Keskerakonna fraktsioon teeb kõik endast oleneva, et muuta see riigieelarve vähegi inimsõbralikumaks. Eesti riik on loodud selleks, et rahval oleks siin hea elada. Paraku ajab valit-

sus taga statistilisi numbreid, mitte ei pea silmas inimeste heaolu. Eelmisel aastal ma soovisin, et teeks Riigikogus üle pika aja niimoodi, et sellest eelarvest saaks kasu kogu Eesti rahvas. Ei olnud kasu! Aga ma usun, et ka veepiisk võib lõpuks kivisse augu uuristada, ja proovin sel aastal uuesti. Teeme selle ära! Kallid koalitsioonisaadikud, minge istungivabal nädalal maapiirkondadesse ja vaadake, mis tegelikult Eestis toimub! Eesti inimeste heaolu on meie kätes. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja! Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Täna sel päeval, kui me arutame järgmise aasta riigieelarvet, saame endiselt rääkida ebakindlusest maailma majanduses. Meid otseselt mõjutav euroala võlakriis on osutunud visamaks, kui varem eeldatud, ja kiiret lahendust esialgu ei paista. Kui vaadata meie peamiste kaubanduspartnerite majanduskasvu prognoose, siis kõigi nende sügisel avaldatud prognoosid järgmiseks aastaks osutusid nõrgemaks kui kevadised prognoosid. Globaalse ebakindluse taustal võib rääkida Eesti majanduse stabiilsest kasvust ja riigi rahanduse heast seisust. Prognoosijate arvates peaks Eesti majanduskasv järgmisel aastal olema 3% ringis. Samas, välisurgudelt lähtuvad riskid püsivad suured ja kiiret välisnõudluse kasvu lähiajal näha ei ole.

Enamik Euroopa Liidu riike vaevleb võlakriisis ja on juba aastaid otsinud lahendust, kuidas kärpmete olukorras riigi rahanduse kehva seisuga parandada. Nii ei ole just tavaline, et ühel riigil on järgmisel aastal võimalik tõsta pensione, näha ette palgatõusu avalikus sektoris ja suurendada sotsiaaltoetusi. Eelarve eesmärk on parandada inimeste heaolu ja toimetulekut – olgu see vastuseks eelkõneleja etteheidetele. Seda kõike võimaldab kõigepealt meie majanduse stabiilne areng, aga ka tõsiasi, et tänu varasemate aastate konservatiivsele eelarvepoliitikale ja praegugi aetavale konservatiivsele eelarvepoliitikale pole meil vaja eelarves kavandada märkimisväärseid summasid laenu- ja laenuintresside maksmiseks.

Et oleks kergem mõista, millise suurusjärgu summadest on jutt, olgu võrdluseks toodud näitaja, mis iseloomustab seda, kui palju Euroopa Liidus keskmiselt eraldavad liikmesriigid intresside maksmiseks. See on 3% SKT-st. Kui see üle kanda meie konteksti, siis see tähendaks riigieelarves 500 miljoni euro suurust kulu. Ilmselge on, et sellist summat ei ole võimalik saada ei eelarvekärbetega ega maksutõusude abil. Pigem tuleks see summa laenata finantsturgudelt, mis omakorda tähendaks suuremat intressikulu järgmistel aastatel. Peale selle tuleb maksta tagasi ka laenu põhiosa. Sellises olukorras praegu enamik Euroopa Liidu riike paraku on.

Eelnevast tulenevalt tasub rõhutada, et eelarve tasakaalust kinnipidamine ei ole mitte raamatupidamisliku formaalsuse järgimine või soov raporteerida Brüsselile ilusaid arve, millest meie inimestel mingit kasu ei ole. Seesama näiteks toodud 500 miljonit eurot, mida meil pole vaja maksta võlausaldajatele intressideks, ongi üks põhiallikaid, tänu millele saame võimaldada suuremat heaolu nendele, kelle sisetulekute suurus sõltub riigieelarve seisust.

Tugev ja kestlik eelarvepoliitika on majanduspoliitika usaldusväärse põhitingimus. Investeeringud, mis aitavad tõsta tootlikkust ja toota suurema lisandväärtusega kaupu ja teenuseid, ei tule meelsasti riikidesse, kus korrast ära rahanduse tõttu on riskid märkimisväärsed. Majanduse stabiilse arengu ja ettevõtlust soodustava keskkonna tagamisel on oluline teada, et maksukoormus tervikuna järgmisel aastal ei kasva, vaid püsib viimaste aastate madalaimal ehk 32,6% tasemel.

Paljudes valdkondades aitavad nõudlust hoida ja kasvatada riigieelarves kavandatud avaliku sektori suuremahulised investeeringud, olgu need mõeldud põhimaanteede ehituseks või kohalike teede hoiuks, samuti investeeringud veemajanduse objektidesse ja energiasäästuks. Valitsussektori investeeringud on järgmiseks aastaks kavandatud summas 921 miljonit eurot, mis protsendina SKT-st on tunduvalt suurem näitaja kui teistes Euroopa Liidu riikides. Ja olgu siinkohal märgitud, et välisostuste osa selles investeeringute mahus on 48%.

Riigieelarve võimaldab ellu viia mitmeid hädavajalikke ümberkorraldusi, millest üks keskseid on koolivõrgu korrastamine ja rahastamise põhimõtete muutmine haridusvald-

konnas. Eelarvekava võimaldab kasvatada inimeste sotsiaalsel kaitstust ja parandada nii riigisisest kui ka välisjulgeolekut.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Aivar Sõerd

Avaliku sektori palgakasvu vahendite planeerimisel tuleb arvestada sellega, et põhiline osa tuleks ikkagi struktuursete ümberkorralduste ja avaliku sektori senisest efektiivsema toimimise abil. Nii sotsiaalkulude kui ka palgatõusu kulude näol on tegemist eelarve püsikuludega, mis kanduvad kohustusena üle järgmiste aastate eelarvetesse. Nende kulude kavandamisel ei saa taganeda eesmärgist saavutada lähiaastatel lubatud eelarve ülejääk, selleks et taastada kriisiaastatel kahanenud reservid.

Loodan, et järgmise aasta eelarve menetlemine kulgeb Riigikogus tasakaalukalt ja et muudatusettepanekutele, mida kindlasti arvukalt esitatakse, vormistatakse juurde ka reaalsed ja toimivad katteallikad. Eeldan ja loodan, et opositsioonilt tuleb asjalikke ettepanekuid, mida oleks võimalik sisuliselt käsitleda ja eelseisvas Riigikogu menetluses arvestada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Lubage alustuseks teiega koos nii kurvastada kui rõõmustada. Mul on väga kahju, et rahandusminister on võtnud kriitikat eelarve pihta lausa solvanguna, nagu ta täna siin ütles. See ei olnud kindlasti kriitikute eesmärk. Me oleme tahtnud rääkida eelarvest, mitte rahandusministrit solvata.

Teisest küljest on mul hea meel, et vaatamata sellele kriitikale ei saa mind Riigikogust välja heita. Trummipõrina asjus – loomulikult, küsimus ei ole selles, et maksuvabasisid reedeid tegelikult ei ole, on heal juhul ajavahemik laupäeva ennelõunal umbes kella 10-st kuni 11.30-ni. Aga selle eelnõuga on tõesti kaasas käinud ühtpidi tavapärane jutt teemal "Raha ei

ole" ja teistpidi kange soov näidata, et seda raha, mida ei ole, on kuidagi mõistlikul moel püütud jagada.

Eile sai meelega ministri käest küsitud, mis võiksid olla kohad, kus opositsioon saaks valitsusele appi tulla soovitud, kuidas tulusid suurendada ja mitte kogu aeg põhjendada äraütlemisi sellega, et raha ei ole. Minister – ma ei tea, kas ootamatusest – pakkus välja lahenduse, mis ei lähe riigieelarve baasseadusega kokku: ta teatas, et võiks SKT kasvu kasutada. Tõesti, riigieelarve menetluse juures me seda kasutada ei tohi.

Võib mõelda ka teistele vahenditele, millega tulusid suurendada ja mida samuti riigieelarve arutelul kahjuks tuluallikana kasutada ei saa.

Ma soovitan kõigil Riigikogu liikmetel, mitte ainult rahanduskomisjoni liikmetel, kes on nii võimuliidu kui opositsiooni esindajad ning väga tihedas ja meeldivas läbikäimises meie Maksu- ja Tolliametiga, lugeda ühte eilset uudist, mis lühidalt kokku võttes kõlas nii. Tallinnas kontrollis maksuamet juba mitmendat korda ühte ehitusobjekti. Seal töötanud 15 töömehest oli tööleping kahel, ülejäänud 13-st 11 meest töötasid esimest päeva ja kaks esimest kuud, nendel töölepinguid ei olnud. Ettevõtetes, kus nad töötavad, on keskmine palk 140 eurot kuus. Kes seda usub? Maksuamet ei usu, Riigikogu rahanduskomisjon ei usu, aga me arutame seda teemat juba mitmendat korda. Me kiidame maksuametit ega saa aru, miks nende väljakäidud ideed ei tule kuidagi ministri kaudu siia Riigikogu töölauale. Me oleme siin näidanud ise initsiatiivi üles ja ju me oleme sunnitud seda ka tulevikus tegema, aga ka nendes teemades peitub osaliselt vastus küsimusele, kus see raha ikkagi on.

Ma nüüd teen ulakust, kasutan valitsuse stiili. Tõesti, võib-olla minister ise on olnud tagasihoidlikum, aga seda rõõmsamalt on trummi põristanud võimuliidu rahvasaadikud. Teie poolt lastetoetuste reformiks nimetatav ettevõtmine läheb maksma 4 miljonit eurot aastas. Meie poolt muudatusettepanekuks nimetatav lastetoetusi puudutav samm läheks maksma 109 miljonit eurot aastas. Isegi need 60 000 last, kellele teie olete lubanud järgmine aasta toetuse kasvu 9 eurot kuus, saaksid meie muudatusettepaneku läbiminemisel kuus juurde 38 eurot. Ühed räägivad reformist, teised

räägivad muudatusettepanekust. Need on selged numbrid. Tõesti, see vajab ka raha ja see ei ole väike kulutus, aga need ettepanekud me teeme. Ma usun, et mitte ainult need viis võimaliidu esindajat, kes praegu saali on jäänud, vaid ka ülejäänud ühel hetkel saavad aru, et tegelikult võiks selle eest rohkem maksta küll.

Palun ka lisaagea!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Eiki Nestor

Või võtame õpetajate palga teema. Riigikogu oleks äärmiselt rahul, kui meie ette jõudva riigieelarve juurde käiks üks kokkulepe, millele on kirjutatud alla haridusminister, kohalikud omavalitsused, koolidirektorid ja õpetajate ametiühing. Kõik me tahaksime uskuda, et see, kuidas 11, 15 või 20 protsenti suurem palgasumma, mis kokku on lepitud, õpetaja taskusse jõuab, on teada. Täna seda teadmist ei ole, on hulk küsimärke.

Aga lõpetada tahaks selle trummipõrinaga, mida eelkõneleja mainis. Lõpetagem see! Mu maailm niikuinii ei võta seda tõsiselt, kui meie siit Riigikogu kõnepuldist neid õpetada tahame. Nemad käituvad teiste põhimõtete järgi ja muuseas, nende võetud laenud ja nende pealt makstavad intressid toovad ka Eesti riigieelarvesse Euroopa Liidu kaudu väga palju raha, mida me võiks ju nimetada ka laenuks, mis ei ole laenuna vormistatud ja mida meil kunagi tagasi maksta ei tule. Aga need, kes meile on selle raha andnud, on selle nimel isegi laenanud. Ei maksa ennast upitada selle rahanduspoliitikaga, mida me teeme. Teised käituvad vastupidi ja annavad meile selliseid summasid üle, mille puhul tekib õigustatud küsimus: aga, kulla sõbrad, mis te siis teeks, kui me Euroopa Liitu ei kuuluks? Kust te siis selle raha võtaks? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kutsun nüüd Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Järgmise aasta riigieelarve eelnõu esimene lugemine on jõudnud lõpusirgele. On algamas vil-

gas arutelu, kas valitsuse koostatud eelarves on arvestatud kõiki olulisi valdkondi ja nende vajadusi. Meie ees ootavad otsused, millistes eluvaldkondades on järgmisel aastal oodata suuremat edasiminekut ja millistes tuleb seda veel oodata.

On päris mitu punkti, mille üle rõõmu tunda, eriti kui arvestada majanduslikku keskkonda, kus Eesti tuleval aastal viibib. Ainuüksi see, et riigi kulutused järgmisel aastal suurenevad, on Euroopa üldise avalike kulutuste kärpimise taustal positiivne fakt. Tänu vastutustundlikule eelarvepoliitikale saame meie erinevalt suurest osast muust Euroopast seda endale reaalselt lubada. Teisalt ei ole kulutuste suurendamine eesmärk omaette, vaid tuleb hästi järele mõelda, mida me soovime teha-vate väljaminekutega saavutada.

Mul on väga hea meel, et kohalikud omavalitsused võivad järgmisel aastal arvestada suuremate investeeringutega valla- ja linnateedesse. Tegemist on pikaajalise protsessiga, milles ei väljendu ainult Riigikogu koalitsiooni, vaid ka opositsiooni tahe. Leppisime 2011. aastal Riigikogu kõiki fraktsioone hõlmava kohalike omavalitsuste ja regionaalpoliitika toetusrühma ümarlauas kokku, et kütu-seaktsiisist tee-ehitusse minevatest summadest tuleb kümnendik eraldada omavalitsustele teede korrashoiuks. Kui mullu oli see protsent 5, siis tänava 6,5 ja vastavalt riigieelarve projektile kasvab omavalitsuste teedele eraldatava raha osakaal järgmisel aastal 10%-ni. Rahas tähendab see 60% kasvu ehk summani 29,3 miljonit eurot. See võimaldab valdadel rajada mustkatttega sõiduteid ja maakonnakeskustes uuendada auklikke tänavakatteid.

Head Riigikogu liikmed, meie ülesanne on tasandada ebavõrdsust. Täna Riigikogu juhatusele üle antud avalduse eelnõul olevad 63 toetusallkirja näitavad, et parteideülene kokkulepe valitseb ka Eesti põllumeeste toetamise asjus. Meie põllumehed on Euroopa Liidu ühisest põllumajanduspoliitikast tuleneva ebavõrdsuse tõttu sunnitud ka järgmisel aastal läbi ajama märksa vähema toetusrahaga kui nende konkurendid mujal Euroopas. Jutt käib riigisisest otsetoetusest, mida on eelarve eelnõus ette nähtud eraldada 24,3 miljonit eurot ja mis peaks leevendama euroliidu ebavõrdse toetuspoliitika tagajärgi Eestis. Ma ei tea, millised näevad välja Euroopa Liidu ühise põlluma-

janduspoliitika toetused aastal 2014, mil algab uus eelarveperiood – keegi ei tea seda, sest seda ei ole veel otsustatud –, ent vähemalt tuleval aastal, mil riigil on veel võimalik oma põllumehi ebavõrdse konkurentsi tingimustes toetada, me teeme seda. Kaalul ei ole tegelikult rohkem ega vähem kui Eesti kapitalil põhineva põllumajandustootmise eksistents. Pole saladus, et eri põhjustel raskustesse sattunud Eestimaa põllumajandusettevõtted on müüdnud välismaalastele, kelle stardipositsioon on tänu nende kodumaal makstavatele toetustele siin parem. IRL ei ole välisinvesteeringute vastu, kuid me oleme ka kodumaise kapitali poolt. Me oleme selle poolt, et äris, kaasa arvatud põllumajanduses oleks turuosalistele tagatud võrdsed võimalused. See tähendab, et kui Euroopa Liit ei suuda tagada meie põllumeestele turul võrdseid tingimusi, peame seda tegema ise, kuni saame.

Oluline signaal pensionäridele on, et pensionid kasvavad. See punkt riigieelarve eelnõus ei tohiks samuti erakondade vahel vastuolu tekitada. Järgmisel aastal tõuseb pension keskmiselt 5% ja see aitab pensionäridel võidelda viimase aja elukalliduse kasvuga.

Head kolleegid, tuleb tähele panna, et kuigi praegust valitsust on sarjatud kokkuhoiu ja kärpimise pärast, on meie tuleva aasta eelarve ikkagi defitsiidis: eelarve puudujääk on 0,7% SKT-st. Tegelikult elab Eesti riik ka praegu üle oma võimete ja kulutab rohkem, kui maksudena kogub. Mis juhtub siis, kui see praktika kontrolli alt väljub, näeme Kreekas ja Hispaanias, kus valitsus on sunnitud pensione kärpima, mida õnneks Eestis ei ole juhtunud. Mul on hea meel, et järgmise aasta prioriteedid on õpetajate, päästjate, kaitseväelaste, politseinike ja meditsiinitöötajate palkade tõstmine ning et riigisektoris suureneb palgafond solidaarselt 4,4%. Oluline on ka, et töötuskindlustusmaks väheneb 3%-ni.

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun, kolm minutit!

Aivar Kokk

Mul on hea meel tõdeda, et uue aasta riigieelarve teeb võimalikuks selle, et järgmise aasta sügisest eraldatakse koos tasuta kõrghariduse reformi rakendumisega eelarvest vaja-

duspõhisteks õppetoetusteks täiendavad 3,6 miljonit eurot. Usun, et mõne aastaga kasvab õppetoetuste maht riigieelarves võrreldes tänavusega kahekordseks. Oluline on teada, et tulevast sügisest saame maksta kolmandikule tudengitest 135 euro suurust toetusraha kuus.

Lisaks sellele jõustub järgmisest aastast vanemapension, suurenevad lastetoetused, koduomanikele on aga hea uudis, et tulevast aastast kaob kodualuse maa maks, mis jätab koduomanikele kätte täiendavalt 13 miljonit eurot. Samuti eraldab riik täiendavad 10 miljonit eurot kortermajade soojustamiseks. Ei maksa unustada, et korralikult soojustatud korteris on kokkuhoid küttearvetelt kuni 50%.

Head kolleegid! Tuliste eelarvevaidluste ajal tuleb meil meeles pidada lihtsat tõsiasja või talupojatarkust, kui soovite: sotsiaalkulutuste suurenemise aluseks on riigi võime hoida eelarve tasakaalus. Kui on raha, siis saab seda ka kulutada. Ainult nii on võimalik järk-järgult suurendada meie rikkust ja heaolu. Head eelarve menetlemist! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on esimene lugemine lõpetada. Määrän eelnõu 278 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. novembri kell 18.

Esimene lugemine on lõppenud ja esimene päevakorrapunkt käsitletud.

2. Kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni 9. lisa heakskiitmise seaduse eelnõu (269 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni 9. lisa heakskiitmise seaduse eelnõu 269 esimene lugemine. Lubage teile, head ametikaaslased, enne kui me läheme menetluse juurde, lühidalt tutvustada selle eelnõu esimese lugemise korda. See kord tuleneb meie kodu- ja töökorra seaduse §-st 98. Kõigepealt teeb eelnõu algataja või tema esindaja ettekande kuni 20 minutit. Täna

on ettekandjaks rahandusminister Jürgen Ligi. Peale seda on juhtivkomisjoni ettekanne, samuti kuni 20 minutit, ja siis läheme küsimuste juurde. Kõigil on võimalik kaks küsimust esitada. Peale seda on läbirääkimiste voor. Nüüd on menetluse kord, head ametikaaslased, meile kõigile teada ja läheme selle päevakorrapunktiga edasi. Palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooni 9. lisa on dokument, mille Riigikogu võiks valitsuse arvates heaks kiita. Eestis on kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvaheline konventsioon ratifitseeritud alates 1996. aasta juunist. Konventsiooni täiendati 9. lisaga, mis käsitleb rahvusvahelisi raudtee-kaubavedusid. Selle lisaga liitumine vajab Riigikogu heakskiitu vastavalt välissuhtlemisseadusele.

Konventsiooni 9. lisa peamised eesmärgid on järgmised: 1) kaupade piirikontrolliga seotud menetluste ja dokumentide vähendamine ja ühtlustamine, 2) viivituste vähendamine raudteepiiripunktides. Viivituste vältimiseks kehtestatakse põhimõtte, et kontroll toimub peamiselt lähte- või sihtjaamades, mitte piirijaamades. Teatud kontroll peab oma olemuse tõttu siiski toimuma ka piirijaamades ja viimastele kehtestatakse kontrolliks kuluva aja vähendamiseks eraldi nõuded. Eesti täidab kõiki lisas toodud raudteevedude kohta käivaid tingimusi ja meie õigusaktid on kooskõlas konventsiooni muudatustega. Lisa heakskiitmine ei too kaasa uusi kohustusi ega muudatusi õigusaktides. Euroopa Liit, olles eraldi konventsiooni liige, on konventsiooni heaks kiitnud. See seadus võiks jõustuda üldises korras. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud rahandusminister! Selle konventsiooni raames piirikontrolli tingimuste kooskõlastamisega nähakse ette ka ühiskontroll. See tähendab, et Eesti toll teeb koostööd Venemaa tolliga, kellega kavandatakse mitmesuguseid

ühiseid ettevõtmisi. Viimasel ajal on aga ka Riigikontroll viidanud sellele, et Venemaal puudub huvi teha meiega sellist koostööd. Kas selles valdkonnas on toimunud mingisugune areng?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega siin Riigikontroll ise midagi ei ole avastanud, aga ma võin küll vastata sellele küsimusele otseselt jaatavalt. Olen ka ise Venemaa administratsiooniga kokku puutunud, nendega kohtunud, ja hiljuti kohtus meie Maksu- ja Tolliameti peadirektor Venemaa esindajaga. Nii et hea tahe sealpooltki on olemas. Minule tundub küll, et tolli vallas on koostöö paranenud. Vähemalt kontaktid on reaalsed, ka tiptasemel.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Härra minister! Käesolev seaduseelnõu oli majanduskomisjoni istungil arutusel esmaspäeval, 8. oktoobril. Kohal olid kõik komisjoni liikmed ja Rahandusministeeriumi esindajana tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Piret Liira. Tema tutvustas seda eelnõu ja vastas mõningatele komisjoni liikmete küsimustele. Arutelu käigus selgus, et tegelikult seadustatakse selle eelnõuga lisa, mis juba kehtib Eesti Vabariigi suhtes 30. novembrist 2011. aastast, mille on heaks kiitnud Euroopa Liidu Nõukogu 25. mail 2010. aastal ning mille tekst on avaldatud ka Euroopa Liidu Teatajas. Lähtuvalt sellest otsustas majanduskomisjon teha väliskomisjonile ettepaneku kaaluda välissuhtlemisseaduse muutmise vajadust, selleks et edaspidi vältida selliseid olukordi, kus me tagantjärele seadustame mingisuguseid muudatusi. Samuti otsustati teha täiskogule ettepanek seaduseelnõu 269 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 7. november kell 17. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat!

Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrana eelnõu 269 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri 2012 kell 17.

Esimene lugemine on lõppenud ja teine päevakorrapunkt käsitletud.

3. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (280 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muudatustega hajutatakse 2013. aastaks kavandatud sigarettide aktsiisimäära 10%-line tõus kahele aastale, et vähendada määra tõusust tulenevat mõju salaturu kasvule, ning aktsiisi tõstetakse 5% asemel 6% aastas. Suurema tõusu eesmärk on saavutada 2014. aastal jõustuv Euroopa Liidu aktsiisi alammäär. Selle alammäär – 90 eurot tuhande sigareti kohta – saavutamiseks peab sigarettidelt minimaalselt makstavat aktsiisummat tõstma lisaks kahe euro võrra. Üks praktiline põhjendus, miks tuleks aktsiisi alammäär saavutada 2014. aastaks, on see, et nii on võimalik ära hoida mainitud aastal eurodirektiivi järgi tekkiv võimalus, et teised Euroopa Liidu liikmesriigid kehtestavad Eestist tulnud reisijatele piirangu, et maksuvabalt saab kaasa tuua kuni 300 sigaretti. Tavakorras on reisijal lubatud teisest liikmesriigist tuua 800 sigaretti ilma neid sihtkohariigis maksustamata.

Sigarettide aktsiisi tõusu jaotamise tulemusena laekub 2013. aastal riigieelarvesse aktsiisi hinnanguliselt 3,2 miljonit eurot vähem ning 2014. aastal 500 000 eurot rohkem. Sigarettide aktsiisimäära tõstmise tulemusena kasvab nende eeldatav kaalutud keskmine hind ligikaudu 5,9% 2013. aastal ning 4,4% 2014. aastal.

Seaduse jõustumine on kavandatud 1. jaanuariks 2013. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ministrile on küsimusi? Ei ole. Ma tänan ministrit! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! 18. oktoobril toimunud rahanduskomisjoni istungil arutasime alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 280. Eelnõu eesmärk on hajutada 2013. aastaks kavandatud sigarettide aktsiisimäära 10%-line tõus kahele aastale, et maandada salatururiske.

Mida siis komisjoni arutelul räägiti? Saime teada, et salaturu kohta on erinevaid hinnanguid. Arvatakse, et salaturul liigub sigarette umbes 57 miljoni euro eest. Kallimate ja odavamate sigarettide maksustamise proportsioonid jäävad praegu samaks. Arutelus kõlas ka Läti ja Eesti sigaretihindade kaalutud keskmise võrdlus: 2011. aastal oli Lätis aktsiis tuhande sigareti kohta 108 eurot, Eestis 121 eurot. Kahjuks pidime tõdema, et Eestis suitsetab ikkagi 30% elanikest ja just noorte seas on see kasvamas.

Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 23. oktoobril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 1. november 2012. Komisjoni ettekandjaks määrati mind, Peeter Laursoni. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on üks küsimus. Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea Peeter! Kas komisjoni kutsuti ka importijate ja kaubandusettevõtete juhte, et arutada, kas on hea mõte teha see muudatus ühe aasta asemel kahel aastal? Nüüd peavad ettevõtjad tegema kahel aastal järjest kulutusi aktsiisist tulenevate muudatuste tõttu.

Peeter Laurson

Seaduseelnõu seletuskirjas on märgitud, et Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioon on toeta-

nud aktsiisitõusu vähendamist. Seda eraldi ei arutatud, sest see oli juba seaduseelnõu esitamisel teada.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 280 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 280 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. novembri kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud.

4. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (275 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume neljanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Teie ees olevad tulumaksuseaduse muudatused puudutavad lepinguliste investeerimisfondide kinnisvaratulu maksustamist. Lepinguline investeerimisfond on selline fond, mis ei ole juriidiline isik. Euroopa Komisjon on Eestile ette heitnud selliste fondide erinevat kohtlemist sõltuvalt sellest, kas see fond on asutatud Eestis või välisriigis. Eestis asutatud lepingulise fondi tulu ei ole seni maksustatud. Tulumaksu maksavad alles investorid osakuid müües või kui nad muul moel fondist raha kätte saavad. Välismaine lepinguline fond peab aga tulumaksu maksma kohe, kui ta Eestis tulu saab. Seda seetõttu, et hiljem puudub meil selle tulu maksustamise võimalus.

Selle erineva kohtlemise lõpetamiseks tuleb maksustama hakata ka Eesti lepinguliste fondide Eestis saadud kinnisvaratulu selle teenimise ajal. Nagu praegu välismaiste fondide puhul on ka nendel vara müügi korral maksustamisperiod kalendrikuu ning rendi- ja üüritulu korral aasta. Eelnõu käsitlebki vaid kinnisvaratulu, sest muude tululiikidega, näiteks väärtpaberitulu, probleemi ei ole, neid maksustatakse

ka edaspidi siis, kui see tulu investoriteni jõuab.

Välismaiste fondide olukord seaduse jõustumise korral ei muutu. Kaalusime ka võimalust välismaiste fondide kinnisvaratulu edaspidi mitte maksustada, kuid see ei tundu mõistlik, arvestades, et kinnisvaratulu on riigiga kõige tihedamalt seotud tuluallikas.

Eelnõu näeb ette ka topeltmaksustamise vältimise sätted, et fondi tasemel maksustatud tulu uuesti maksu alla ei läheks. Eelnõu teeb erandi Eesti pensionifondidele ja nendega sarnastele teiste Euroopa Majanduspiirkonna riikide pensionifondidele. Nende kinnisvaratulu maksustatakse nii nagu muudki tulu alles siis, kui see on investoril käes, arvestades pensioniväljamaksete maksustamise erireegleid.

Lisaks muudatustele fondide maksustamisel teeb eelnõu mõningaid sõnastuslikke täpsustusi muudes väärtpaberitulu maksustamise sätetes.

Muudatustel ei ole riigieelarvele nähtavat mõju. Et jätta turuosalistele piisavalt aega muudatustega kohanemiseks, jõustub seadus 1. jaanuaril 2014. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ministrile on küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekande eest! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Arutasime rahanduskomisjonis seda eelnõu 18. oktoobril. Eelnõu sisust andis rahandusminister juba küllaltki detailse ülevaate. Lisan ainult niipalju, et ka Euroopa Komisjoni rikkumismenetlus nõuab meilt erinevate fondide või erineva päritoluriigiga lepinguliste fondide sarnast maksustamist.

Komisjonis me arutasime, milles täpselt see ebavõrdne kohtlemine praegu seisneb ja millised on uue maksustamise mõjud. Üks murekoht, mis komisjoni liikmetel tekkis, oli see, et Eesti fondide jaoks muutub maksusüsteem mõnevõrra keerulisemaks, sest kinnisvaratulusid maksustatakse teisel hetkel kui näiteks väärtpaberite müügist või väärtpaberitega kauplemisest saadud tulusid. Maksusüsteemi lihtsuse seisukohast ei ole see võib-olla kõige parem lahendus, aga samas on selge, et võrdse

maksustamise saavutamine on äärmiselt oluline ja paremat lahendust välja mõelda ei ole võimalik.

Rääkisime ka pensionifondidest ja sellest, kuidas on võimalik asutatud äriühingu kaudu fondis kinnisvara omada ja kuidas see muudab maksustamise detaile. See on huvitav nüanss, aga küllalt tehniline. Kui on huvi, siis võite küsida ja me võime sellest detailsemalt rääkida. Eelnõus on see kõik kenasti kirjas.

Otsustasime esimese lugemise lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. novembri kell 18. Otsused tehti konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 275 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. novembri 2012 kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

5. Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Investeerimis pangas" eelnõu (285 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi osaluse suurendamine Euroopa Investeerimis pangas" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Otsuse heakskiitmise korral annab Riigikogu nõusoleku suurendada Eesti osalust Euroopa Investeerimis pangas 7 138 000 euro võrra. Tegemist on vaid sisse makstava kapitali suurendamisega, mis tähendab, et summa tuleb tasuda kogu ulatuses. Sellega suureneb panga lubatud aktsiakapital 242 miljardi euron, sh sisse makstav kapital 21 miljardi euron. Kõikidelt liikmesriikidelt oodatakse sisse makset vastavalt nende osalusele panga aktsiakapitalis.

Eesti osa on 0,071%. Kapitalisuurendus jõustub, kui panga liikmed on selle ühehäälselt heaks kiitnud. Seda oodatakse enne aasta lõpu. Peale Riigikogu heakskiitu edastab rahandusminister vastava kirja investeerimis pangale. Sisse makse tuleb tasuda 2013. aasta märtsi lõpuks ning selleks kavandatakse raha tuleva aasta eelarves.

Kapitali suurendamise eesmärk on majanduskasvu ja tööhõive toetamine Euroopa Liidu liikmesriikides. Panga sisse makstava kapitali suurendamine on selleks kõige efektiivsem ja kiirem võimalus. Sellega tugevdatakse panga kapitalibaasi ja suurendatakse laenuandmise võimet. Seejuures on oluline eesmärk säilitada panga reiting AAA, mis aitab tagada usaldusväärsuse ja soodsad finantseerimistingimused finantsturgudel.

Pank plaanib lisavahendite paremaks suunamiseks luua kasvu ja tööhõive rahastu, millel on järgmised eesmärgid: edendada innovatsiooni ja parandada tööjõu oskusi, tagada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ligipääs finantseerimisele ning aidata kaasa ressurside tõhusale kasutamisele, sh toetada taastuvenergiat ja luua strateegilist infrastruktuuri (telekommunikatsioon, energia, transport). Projektide edukamaks elluviimiseks laiendab pank tehnilist ja finantsalast nõustamist.

Sisse makstava kapitali suurendamine kümne miljardi euron võimaldab panga laenuvõimet suurendada 60 miljardi ulatuses. Pangal on finantseerimist võimendav roll. Tagades projektide osalise finantseeringu mitte üle 50% projekti mahust, aitab pank kaasata teisi rahastajaid ja soodustada koostööd riikide vahendusasutuste, fondide ja erasektori finantspartneritega.

Me toetame kapitali suurendamist, sest sellega aidatakse kaasa struktuurireformide elluviimisele, mis on Euroopa Liidu majanduskasvu edendamise alus. Samas peame oluliseks, et rahastut ja vahendeid kasutataks sihipäraselt ning tugevdataks panga monitooringutegevust. Pank peab toetama projekte, millel on selge lisandväärtus ja mis on mõeldud regioonide ja sektorite jaoks, kus finantseerimisvõimalused on piiratud või keerulised. Pangapoolset finantseerimist võib kombineerida ka Euroopa Liidu fondide kasutamise, mis veelgi suurendab selle mõju majanduskasvu ja tööhõive toetamisele.

Kapitalisuuarendus toob kasu panga liikmete, sh Eesti majandusele, võimaldades ka Eesti ettevõtetele ligipääsu loodavale rahastule. Eesti ettevõtted on aastatel 2009–2012 saanud pangast laenu 1,3 miljardi euro ulatuses. Teiste hulgas on laenu saanud Eesti Energia, Elering, Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Elisa ja Muuga Sadam. Eesti riigil on samuti pangaga laenuleping, mis sõlmiti 2009. aastal mahus 550 miljonit eurot. Selle laenurahaga on kaasfinantseeritud välisloetuste projekte, muu hulgas investeringuid tee-ehitusse. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? On. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Austatud rahandusminister! Aktsiakapitali suurendamise osamaksete puhul on liikmesriikidel erinevaid võimalusi. Mõni liikmesriik on vist arvanud, et ühekordne makse on neile kasulik, ometi antakse võimalus jagada see osamakse kolmele aastale. Millele tuginedes võttis Eesti vastu otsuse kanda seitse miljardit eurot järgmisel aastal üle ühekorraga?

Jürgen Ligi

See on meile jõukohane, muud midagi. Ei ole mõtet venitada ja koostööd takistada. Kapitali suurendamisel on, muide, väga tugev poliitiline agenda meile mitte sugugi kõige lähedasemates riikides, kes vahepeal rääkisid, et kokkuhoiule on olemas alternatiiv – kasv. Siis see plaan tuli. Ma tahan öelda, et sellel oli hästi tugev sümboolne tähendus ja kindlasti oleks kena ka sümboolselt asja juures olla. See ei tee imet, aga on siiski midagi arusaadavat. On ka hullemaid ettepanekuid.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud minister! Ma kasutan võimalust, et parandada ära üks väike sõnaviga. Lugupeetud Inara Luigas küsis, miks me seitse miljardit eurot korraga maksame. Teil läks meelest parandada, et jutt on seitsmest miljardist eurost.

Jürgen Ligi

Muidugi! Aitäh! Seitse miljardit eurot oli eelarve. Sellest oli juttu üle-eelmises või ma ei tea mitmendal päevakorrapunktis.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda päevakorrapunkti oma 8. oktoobri istungil. Eelnõu tutvustas Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõuniku kohusetäitja Kristiina Abel. Otsusega annab Riigikogu nõusoleku suurendada Eesti Vabariigi osalust Euroopa Investeeringupangas ja volitab Vabariigi Valitsust tegema sissemaksiks vajalikke toiminguid.

Küsimused, mida arutelu käigus arutati, olid järgmised. Milline on teiste riikide seisukoht sissemaksete kiiruse kohta? Selgus, et enam-vähem kõik püüavad ühe aasta jooksul maksed ära teha. Mida kiiremini see toimub, seda kiiremini saab pank hakata eesmärke täitma.

Kuidas tagatakse lisavahendite abil loodav majanduse ja tööhõive kasv? Saime teada, et pangal on plaanis seada sisse iga-aastased ülevaadet raha kasutamisest ja projektide järgimisest. Euroopa Investeeringupanga investeerimispoliitika on olnud alates 2009. aastast rohkem suunatud Euroopa Liidu riikidele, ainult 10% on olnud suunatud väljapoole.

Oli veel küsimus, kuidas on see pank saavutanud madalad intressid. Saime vastuseks, et tänu kasumi reservidesse suunamisele.

Komisjon otsustas saata eelnõu täiskogu päevakorda 23. oktoobril s.a, teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 1. november, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata ettekandjaks mind, Peeter Laursoni. Kõik otsused võeti vastu konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada?

Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 285 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 1. novembri 2012 kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

6. Äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (258 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Kuna eelnõu 258 nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme enne lõpphääletust kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 59 Riigikogu liiget, puudub 42.

Panen lõpphääletusele eelnõu 258. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 49 Riigikogu liiget, vastu ei ole keegi, erapooletuks jäi 1.

Kuna eelnõu 258, Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu ei kogunud 51 häält, langeb see menetlusest välja. (Tabel 8.)

7. Abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu (219 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised ning palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Ma ei soovi sõna, kuid soovin kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Miks te soovite vaheaega?

Kaia Iva

Me soovime enne hääletust vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Me ei ole veel hääletuse juurde jõudnudki.

Kaia Iva

Selge. Ootame.

Aseesimees Jüri Ratas

Tulen tagasi oma küsimuse juurde. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Kuna eelnõu 219 nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis enne lõpphääletust teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 60 Riigikogu liiget, puudub 41.

Panen lõpphääletusele eelnõu 219. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Katkestan hääletuse. Tõnu Juul, palun, protseduuriline küsimus! Mis on teie mure?

Tõnu Juul

Lihtsalt pult ei tööta.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas nüüd töötab?

Tõnu Juul

Jah, nüüd töötab.

Aseesimees Jüri Ratas

Vajutage näiteks vasakult teisele nupule "Virgats", siis vaatame, kas töötab või ei tööta.

Tõnu Juul

Praegu on kogu alumine rida kadunud, mul ei olegi kuskile vajutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Seega teie pult ei tööta. Kas teil on alumine rida näha või ei ole?

Tõnu Juul

Kui sõnavõtt kestab, siis ta ei saagi töötada. Mul lihtsalt see ilus roheline jutt siin kahaneb. Paneme nullseisu.

Aseesimees Jüri Ratas

Paneme seisma. Andke peaga märku, kas töötab või ei tööta! Kuulutan välja kaheminutilise vaheaja, et saaks kontrollida Tõnu Juuli pulti. Istung jätkub kell 16.16.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Kuna mõne Riigikogu liikme hääletuspult ei töötanud, siis küsin, kas on veel pultidega probleeme või on need lahendatud. Probleeme ei ole.

Me jääme Vabariigi Valitsuse algatatud abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu 219 kolmanda lugemise juurde. Me tegime ära kohaloleku kontrolli, kuna see eelnõu nõuab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Oleme jõudnud lõpphääletuse juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 219. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 49 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole.

Vabariigi Valitsuse algatatud abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu 219 ei võetud seadusena vastu ja langetatakse menetlusest välja. (Tabel 9.)

8. Kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu (255 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita, seega võime minna lõpphääletuse ettevalmistamise juurde.

Panen lõpphääletusele eelnõu 255. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 61 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Vabariigi Valitsuse algatatud kalapüügiseaduse muutmise seaduse

eelnõu 255 on seadusena vastu võetud. (Tabel 10.)

Päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (267 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teine lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimese ja teise lugemise vahel pidas keskkonnakomisjon kaks istungit: 15. ja 22. oktoobril. Istungitel osalesid Keskkonnaministeeriumi spetsialistid ja me tegime kaks muudatusettepanekut. Üks neist peab silmas heite definitsiooni. Teeme ettepaneku võtta mõiste "heide" definitsioonist välja sõna "valgus", kuna valgusreostust käsitletakse hiljem detailsemalt. Juba kehtivale regulatsioonile see seaduse sõnastus midagi juurde ei lisaks, nii et see ei ole siin vajalik. Muud heitmed on defineeritud täpsemalt. Me piirdume nende osalusega selles mõistes.

Teine muudatus on seotud §-ga 3. Teeme ettepaneku võtta välja lõige 2 § 1 punkti 10 jõustumise kohta. Nimetatud sätte eelnõust väljajätmise põhjus on tehnilist laadi. Seaduseelnõu kehtima hakkamise tähtaeg oli 1. november, mis ei ole reaalne. Tegelikult ei ole selle sätte seaduseelnõusse jätmine üldse vajalik. Tegime ka tehnilisi ja keelelisi muudatusi. Üks neist, mis leidis komisjoni istungil keskmisest rohkem tähelepanu, oli seni kasutatud sõna "lõhnataju" asendamine sõnaga "lõhnaaisting".

Keskkonnakomisjon on teinud ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis teeme ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma tänan ette-

kandjat! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Liigume eelnõu 267 muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. On laekunud kaks muudatusettepanekut, mõlemad juhtivkomisjonilt ja neid on täielikult arvestatud. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud ja selle päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (284 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Riigilõivuseaduses kehtestatakse välisesindustes väljaantavatele isikut tõendavatele dokumentidele ja juhilubadele ning konsulaartenuse korras väljaantavatele dokumentidele kõrgemad riigilõivumäärad kui riigisiseste protseduuride korral, eesmärgiga katta välismaal tehtavaid suuremaid kulutusi. Eelnõu järgi tasutakse välisesindustes riigilõivu passi (v.a diplomaatiline pass) väljaandmise eest 60 eurot, seni oli see tasu 30 eurot, ID-kaardi väljaandmise eest 50 eurot, seni 25 eurot, ning eelneva kahe dokumendi koos väljaandmise eest 80 eurot, seni 40 eurot. Samuti kehtestatakse 50 euro suurune täiendav riigilõiv isikut tõendava dokumendi väljastuskoha muutmise korral, sest sellega kaasnevad omakorda lisakulud. Seni kaeti lisakulud Välisministeeriumi eelarvest.

Kehtestatakse ka uued riigilõivumäärad välisesindustes ja Välisministeeriumis osutatavatele enam kasutatavatele konsulaartenustele. Tõendite väljastamise riigilõiv tõstetakse seniselt 15 eurolt 20 eurole, põrmuga kirstu või urni pitseerimise tõendi väljastamise riigilõiv samuti 15 eurolt 20 eurole. Riigilõiv selle eest, kui konsulaarametnik osutab tõlketeenust, suureneb, nii et iga tõlgitava lehekülje eest

tuleb 15 euro asemel maksta 60 eurot. Siin on arvestatud seda, et dokumendi tõlkimine nõuab eriteadmisi ning on töömahukas. Välisesinduse kaudu dokumendi edastamise eest tasutav riigilõiv tõstetakse suurenenud postikulude tõttu 15 eurolt 20 eurole. Edaspidi tuleb mootorsõiduki esmase juhiloa, juhiloa ja rahvusvahelise juhiloa või selle duplikaadi väljastamise korral tasuda välisesinduses riigilõivu 55,56 eurot (riigisisesele riigilõivule 25,56 eurot lisandub välisesinduses 30 eurot, et katta lisakulusid). Eeldatav tulude kasv on kuni 500 000 eurot aastas. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni aseesimehe Rannar Vassiljevi!

Rannar Vassiljev

Head kolleegid! Rahanduskomisjonis arutati seda eelnõu 15. oktoobri istungil. Eelnõu käis meile tutvustamas Välisministeeriumi konsulaarosakonna jurist Klarika Liiv. Peatuti mitmel teemal, märkimisväärsemad neist on ehk kolm. Millised on isikut tõendavate dokumentide väljaandmise taotluste läbivaatamise eest võetavad tasud teistes Euroopa Liidu liikmesriikides? Kas dokumendi väljastamise tasu suurenemine on seotud üksnes lisanduvate kuludega, ennekõike postikuludega, või kaasneb veel mingisuguseid kulusid? Kas tasude suurenemine on proportsionaalne nende kuludega, mida tehakse dokumendi väljaandmiseks välismaal, võrreldes dokumendi väljaandmisega Eestis? Riigilõivumäär kehtestatakse üldjuhul toimingute tegemisega kaasnevatest kuludest lähtuvalt. Küsiti, kuidas on kulupõhimõtet silmas pidades kujunenud tasu määr, kui dokumenti tõlgib konsulaarametnik. Osa küsimusi jäi pisut õhku, aga loodetavasti saab neile menetluse käigus täpsemad vastused.

Otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoober kell 18. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioo-

nide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 284 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 31. oktoobri 2012 kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud ja selle päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

11. Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (287 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Esitan valitsuse nimel parlamendile looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on korrastada looduskaitse alla võtmise korraldamist. Seda eelnõu ajendas koostama Riigikohtu lahend eelmise aasta hiliskevadest. Tolles otsuses leiti ühe 2007. aastal toimunud kaitse alla võtmise juhtumi põhjal, et seadus vajab kohendamist just nimelt sellest vaatepunktist lähtuvalt, et looduskaitse alla võtmise korral oleks paremini tagatud põhi-seadusest tulenev põhiõiguste kaitse.

Sissejuhatuseks mõne sõnaga looduskaitse üldisest olukorrast Eestis. Eestis on looduskaitse all umbes 18% maismaast ja 31% merealast, mis näitab, et meil ei ole enam kriipivat vajadust ega tõsist kavatsust looduskaitsealasiid väga suures mahus juurde moodustada. Eestis on loodusväärtused üldiselt hästi kaitstud ja hoitud. Ka sel aastal vastu võetud ja pikalt ette valmistatud looduskaitse arengukava järgi ei ole järgmise kümne aasta eesmärk mitte niivõrd kaitsealade ekstensiivne laiendamine, vaid ikka see, et juba kaitse alla võetu eest ka tõesti hästi hoolt kantaks.

Teie ees olevate seadusmuudatuste tulemuse võib lühidalt kokku võtta nii, et kaitseala moodustamine ja kaitse-eeskirja kehtestamine muutub selgemaks, läbipaistvamaks ja põhjalikumalt läbikaalutuks. Eksperdid peavad edas-

pidi hindama kaitseala moodustamise otstarbekust, seda, kas territoriaalse kaitseala moodustamine on parim ja mõistlikem viis kaitsta mõnda haruldast liiki või elupaika või on selleks olemas mõni muu, otstarbekam viis.

Seadus muudab täpsemaks ka nõudeid kaitseala moodustamise ettepaneku esitamisele. Ei ole nii, et päris suvalises vormis esitatav ettepanek saaks olla kaitseala moodustamise algatamise aluseks. Edaspidi peavad kaitseala moodustamise ettepaneku tegijad tooma välja põhjenduse, miks konkreetses kohas kaitseala moodustada tuleks. Kaardil tuleb ära märkida piirid, mis ulatuses kaitseala luua tahetakse. Märkida tuleb ka konkreetne asukoht, kus haruldane või ohustatud loodusväärtus nende teadmiste kohaselt asub.

Kui seadusmuudatus teie heakskiidu saab, kehtivad edaspidi põhjalikumad nõuded ka kaitse alla võtmise algatamisest teadaandmise kohta. Samuti on vastuväidete esitamise nõuded täpsemalt paika pandud. Need peavad olema korralikult põhjendatud. Seaduseelnõus antakse abimaterjalina ka juhendava iseloomuga avatud loetelu põhjendustest, mida peaks arvestama, kui kellelgi on vastuväiteid kaitseala moodustamise kohta. Ei piisa ainult teadaandmisest, et mulle ettepanek ei meeldi ja ma ei ole sellega nõus. Konkreetsed vastuväited peavad olema igapidi põhjendatud.

Oluline muudatus on kindlasti see, et määratakse kindel aeg, kui kauaks võib kaitse alla võtmise ettepaneku esitamisel piirata sellel maa-alal toimetamist. Nagu teate, puuduvad praegu seaduses igasugused lõpptähtajad kaitse-eeskirja moodustamise kohta otsuse langetamise ja piirangute seadmise osas, mis tähendab, et võib tekkida olukord, kus sisuliselt tähtajatult ja aastateks võidakse piirata inimese õigust oma omandit kasutada. Me teeme ettepaneku, et see aeg oleks konkreetsete raamidega, nimelt, et see oleks piiratud 28 kuuga.

Üks muudatus käsitleb kallasrada. Seadusesse saab selgemalt kirja, et kallasrajale peab olema tagatud võimalus liikuda ka juhul, kui näiteks rannaniitude hooldamiseks on kalda äärde vaja rajada aed, et piirata loomade laialijooksmist. Ka sellisel juhul peab olema tagatud läbipääs kallasrajale ja inimeste liikumist seal takistada ei tohi. Regulatsioon on selline, et looduskaitsealadesse lisatakse säte, mis lubab rannal või kaldal asuva kinnisasja valda-

jal põhjendatud vajaduse korral ja kohaliku omavalitsuse kirjalikul nõusolekul kallasrada tõkestada, aga kallasrajale tõkke rajamise korral tuleb inimestele tagada tõkkest üle- või läbipääs. See tähendab, et inimesed peavad saama endiselt kallasrada mööda liikuda. Seadusega sätestatakse ka lahtine näitlik loetelu nendest tegevustest, mille puhul on kallasraja tõkestamine vältimatu ja sellest tulenevalt põhjendatud. Selleks võib olla maa kuivendamine kraaviga või vajadus karjatada loomi veepiiril. Lisatava sättega saab omavalitsus õiguse otsustada, kas kallasraja tõkestamine on lubatav. On küsitud, miks me anname selle õiguse omavalitsusele ja kas omavalitsus on kõige õigem organ selle otsuse langetamiseks. Kuna ehitustegevuse reguleerimine (planeeringud ja ehitusload) on omavalitsuse pädevuses ning omavalitsusele on teada kohalikud olud, ka võimalik avalik huvi veekogu ja selle kallasraja vastu, siis on valitsus veendunud, et omavalitsus on kõige pädevam otsustama, kas kallasrada on võimalik ja põhjendatud tõkestada. Omavalitsus annab nõusoleku kallasraja tõkestamiseks või keeldub sellest kaalutlusõiguse alusel. Otsuse tegemisel tuleb selgitada, kas vajadus kallasrada tõkestada on põhjendatud, kas see on otstarbekas ja kas see on proportsionaalne, võrreldes igäihe õigusega takistamatult kallasrajal liikuda. Otsustamisel tuleb arvestada kõiki olulisi asjaolusid, ka veekogu populaarsust ja rekreatiivset tähtsust. Looduskaitse seisukohast vaadates, nagu ma eespool nimetasin, tekib kallasrada sulgevate karjaaedade rajamise vajadus eelkõige rannaniitude hooldamisel, kui tuleb võimaldada, et kariloomad saaksid liikuda veepiirini.

Viimane oluline muudatus käsitleb jahiloomade lisasöötmist rahvusparkides. See keelatakse. Rahvusparkides, looduskaitsealadel ja püsielupaikades on oluline vähendada jahiloomade tekitatavat kahju liikidele, mis on ohus ja mida kaitsealadel kaitstakse.

Palun teie toetust sellele eelnõule! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on ministrile küsimusi? Vähemalt üks on. Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Meil on olnud juttu ühe sihtkaitsevööndi, nimelt Tallikese sihtkaitsevööndi loomisest. Kas need seadusmuudatused puudutavad kuidagi ka selle sihtkaitsevööndi moodustamist? Kas inimestel tekivad suuremad õigused keelduda sihtkaitsevööndi moodustamisest või annab see seadus ministriumile suuremaid võimalusi kompensatsioonimehhanismideks, et oleks võimalik saavutada kokkuleppeid sihtkaitsevööndi loomiseks?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kompensatsiooni maksmise lisavõimalusi selle seadusega ette ei nähta. See ei kuulu looduskaitse seaduse reguleerimisalasse. Muudatus, mis puudutab kõiki, ka pooleliolevaid kaitse-eeskirja muutmisi või kehtestamisi, on seesama ajaline raamistik. Teie nimetatud Tallikese sihtkaitsevööndi moodustamisega on tegeldud väga pikalt ja ollakse jõutud ikkagi üsna lõppjärku. Me ei pea Tallikese puhul kindlasti otsast pihta alustama. Pigem tuleb see otsus ühte, teist või kolmandat pidi lõpuks ära teha, et saabuks selgus. Kompensatsiooni kohta eelnõu paraku mingeid selliseid muudatusi kaasa ei too.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Austatud minister! Kui loodusobjekti kaitse alla võtmine toimub eramaal ja maaomanikud jäävad ikkagi endale kindlaks, et nad ei soovi nende kitsenduste kehtestamist, kuidas see protsess lõpule jõuab, nii et oma soovid saaks kirja Keskkonnaministeerium ja saaksid seda ka maaomanikud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Üks muudatus, mis puudutab puhtalt kaitse-eeskirja kehtestamise protseduuri, on see, et väga selgelt hakkab seaduses olema reguleeritud, et kui kaitse alla võtmise kohta tehakse otsus, siis seletuskiri, mis sisaldab põhjendatuse poolt, tuleb kõigile asjaosalistele kohe kätte toimetada. Kui kellelgi on soov seda otsust vaidlustada, siis on oluline, et põhjendused, miks konkreetsetes kohas on tegu sellise loodusväärtusega, mis sunnib range kait-

serežiimi kehtestama, peavad olema selgelt kirjas ja inimestele arusaadavad. Eramaale kaitserežiimi pealepanemine põhjustab tõenäoliselt üsna pikki vaidlusi peaaegu iga kaitseala puhul. Vahel läheb see arutelu üsna filosoofiliseks. Kui tegu on väärtusega, mida tuleb kaitseda, sõltumata sellest, millisel maal ta parasjagu asub, siis kas on põhjendatud teha erandeid maaomandist tulenevalt, nii et kui väärtus on riigimaal, siis me kaitseme, aga kui eramaal, siis me kaitsest loobume? Ma arvan, et selliseid erandeid teha ei saa. Aga teine osa sellest küsimusest puudutab seda, et kui harukordse loodusväärtuse tõttu kehtestatakse eramaale piirangud ja omanik ei saa enam oma eromandit käsutada ja kasutada nii, nagu ta seda plaanis, siis tuleb see kompenseerida. Riigi kompensatsioonimehhanismid ei tohi olla väga sümboolsed. Kui tegu on sellise maaga, mille pealt oleks muidu olnud võimalik tulu teenida, siis peab kompensatsioon seda hüvitama. Aga see on selle arutelu teine pool.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Ma ei tunne Eestis praegu hülgetoodetega tehtavate tehingute praktikat. Kas teil on võimalik natukene kommenteerida selle keelu mõju Eesti reaalses elus?

Keit Pentus-Rosimannus

Hülgetoodetega tehtavad tehingud on reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega hülgetoodetega kauplemise kohta. Arusaadav, et need nõuded tuleb meil üle võtta. Peaaegu teie selja taga istuv parlamendiliige, kes on hülgetoodete ja nendega kauplemisega väga hästi kursis, ma arvan, valgustab teid hea meelega põhjalikult. Aga hetkel on tegu muudatustega, mis tõepoolest tuleb meie seadusesse üle võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Kas te lubate, et enne neid piiranguid ei kehtestata, kui on välja töötatud kompenseerimismehhanism?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kui teie küsimus jätkas üle-eelmist küsimust, siis ütlen, et kompenseerimismehhanism on ju ka praegu olemas. Arutelu käib selle üle, kas kompensatsioon, mida praegu makstakse, on piisav või mitte. Ma olen Riigikogu ees ka varem väljendanud oma seisukoha, et kui tegu on väga rangete piirangutega, siis kompenseerimise tase vajab ülevaatamist ja peaks olema kõrgem.

Ma tulen hetkeks tagasi eelmise küsimuse juurde. Igaks juhaks ütlen täpsustuseks, et kuna tegu on eelkõige hülgetoodete importimisega seotud piirangutega, siis väga suurt inimeste hulka see Eestis ei puuduta. Väga olulist mõju sellel muudatusel ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Annely Akkermanni!

Annely Akkermann

Hea juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas looduskaitseaduses kavandavaid muudatusi oma kahel istungil: 8. oktoobril ja 15. oktoobril. 8. oktoobri istungist võtsid osa ja jagasid eelnõu kohta selgitusi Keskkonnaministeeriumi asekanstler Andres Talijärv ja õigusosakonna juhataja Eda Pärtel. Eda Pärtel selgitas looduskaitseaduse muutmise vajadust. Minister tõi need aspektid oma kõnes välja, seetõttu ei hakka ma neid kordama, vaid annan ülevaate, milliste praktiliste asjade vastu komisjoni liikmed huvi tundsid.

Selgitusi jagati jahiulukite lisasöötmise ja küttimise kohta. Tundub, et väga paljudes piirkondades on metsisgu liiga palju. Riigikogu liikmed saavad väga palju selliseid signaale. Tõnis Lukas küsis, kas lisasöötmine kui tegevus on piisava täpsusega defineeritud, kas ei peaks tegema vahet lisasöötmisel sellel eesmärgil, et loomi oleks kergem küttida, ja talvisel loomade turgutaval toitmisel.

Üks põhjus, miks looduskaitseadusesse tuli sisse loomade karjatamise õiguslik regu-

latsioon, oli see, et Keskkonnaamet, selleks et kaitsta kooslusi veekogude ääres, sõlmib karjatamislepinguid maaomanike ja põllumajandusloomade pidajatega, aga samal ajal ei ole õigust karjaaedadega veepiiri tõkestada. Praktikas on see möödapääsmatu, sest eriti Lääne-Eestis ja saartel, kus veekoguäärsed niidud karjatamist vajavad, ei ole võimalik ehitada ringikujulist aeda, sest veepiir on äärmiselt ebahühtlane.

Seoses loomade karjatamisega tekkis ka probleem, kas veeseaduse kohaselt võib üldse veekogude ääres karjatada. Andres Talijärv vastas, et looduskaitseelised tööd veekogude ääres on lubatud. Tavainimesele on võib-olla arusaamatu, et karjatamine käib loomapidamise juurde ning õigupoolest on see tavamõistes majandustegevus ja ettevõtlus, aga looduskaitseaduse mõistes on see nagu loodushoiutöö. Ma arvan, et selleks, et maainimesed sellest aru saaksid, läheb veel pisut aega.

Teisest komisjoni istungist võtsid osa Keskkonnaministeeriumi kantsler Rita Annus, ase-kantsler Andres Talijärv ja õigusosakonna juhataja Eda Pärtel. Komisjon oli kutsunud eelnõu kohta arvamust avaldama Eesti Erametsaliidu juhatuse esimehe Taavi Ehrpasi ja juhatuse liikme Ants Eriku. Ka Eesti Linnade Liidu nõunik Anne Läns, Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõunik Tiina Üksvärav, Eestimaa Looduse Fondi juhatuse esimees Jüri-Ott Salm ja MTÜ Balti Keskkonnafoorumi looduskaitseksperit Merle Kuris olid tulnud oma organisatsioonide esindajana.

Rita Annus seletas veel kord lahti looduskaitseaduse muutmise ettepanekud ja organisatsioonide esindajad esitasid oma organisatsioonide liikmete seisukohti nendes küsimustes. Asendusliikmena võttis komisjoni istungist osa Igor Gräzin, kes küsis, kuidas kallasraja tõkestamise ja läbipääsu säte sattus üldse looduskaitseadusesse. Tema arvates on tegemist puhtalt eraõigusliku probleemiga, kuna tegemist on servituudiga ja servituute kehtestatakse ainult kohtu korras. Seega ei saa KOV karjaaedade püstitamist ja läbipääsu tõkestamist otsustada. Rita Annus vastas, et kallasrajasäte on looduskaitseaduses sees, kallasrada reguleeribki looduskaitseadus ja selleks annab viite asjaõigusseadus.

Peab ütlema, et omavalitsusliitude esindajad ei toetanud üheselt ideed, et kallasraja

tõkestamine jääb kohalike omavalitsuste otsustada ja nende järelevalve alla. Ma arvan, et nad peavad seda veel oma liikmeskonnaga arutama. Mulle tundus, et just see karjatamise või veekogude ääres tehtavate loodushoiutööde praktika ei olnud neile tuttav.

Arutelu lõpuks otsustas komisjon määrata looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu menetlemisel komisjoni ettekandjaks minu, teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda täna, kolmapäeval, 24. oktoobril ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Riigikogu juhatusel tehakse ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. november 2012 kell 16. Kõik need otsused võttis keskkonnakomisjon vastu konsensusena.

See on kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Määrän eelnõu 287 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri 2012. aastal kell 16.

Juhtivkomisjoni otsuse kohaselt on esimene lugemine lõpetatud.

12. Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (282 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me liigume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Ka seda eelnõu tutvustades alustan ma oma ettekannet pisut laiemalt. Ma ei hakka kohe rääkima sellest konkreetsest, üsna kompaktselt ja lühikesest eelnõust.

Keskkonnatasu, mida seaduseelnõuga reguleeritakse, on oma olemuselt tasu kõigile maksumaksjatele kuuluva taastumatu väärtuse, Eesti maavara kasutamise ja vähendamise eest

ning selle tegevusega keskkonnale põhjustava mõju eest. Maavaradest rääkides jääb aegajalt mulje, nagu oleks maavara ühe või teise maavara kaevandava ettevõtte omand või kellegi isiklik omand. Maavara kindlasti üksikisiku omandi hulka kuuluda ei saa ega kuulugi. Maavara nagu ka igasugune muu riigi vara kuulub kõigile maksumaksjatele. Selle kasutamisest ja sellega kaasnevatest keskkonnanahäiringutest tuleneva kahju kannavad samamoodi kõik maksumaksjad paraku koos.

Riigi üks ülesanne on suunata neid üsna kitsasse ringi kuuluvaid ettevõtjaid, kes seda meile kõigile kuuluvat maavara kasutada saavad, selle ühise rahvusliku vara säästlikule ja keskkonnasõbralikumale kasutusele. Üks viis selleks on kindlasti just nimelt keskkonnatasud. Keskkonnakasutuse maksustamisest saadav tulu on muu hulgas aastaid olnud riigi põhiline keskkonnakaitsemeetmete finantseerimise allikas. Selle abil on ellu viidud väga palju keskkonnaprojekte nii kohalikul kui ka riigi tasandil. 2011. aastal laekus keskkonnatasudest kokku 74,6 miljonit eurot, selle aasta prognoosi järgi peaks keskkonnatasusid laekuma 83,3 miljonit eurot ja järgmise aasta prognoos näeb ette ligi 100 miljoni euro suurust laekumist (99,2 miljonit eurot).

Keskkonnatasud on Eestis kasutusel olnud juba 1990. aastate algusest saadik. 2005. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks ökoloogilise maksureformi lähtealused, mille kaudu sooviti mõjutada tootjate ja tarbijate käitumist nendesamade loodusvarade ja keskkonna säästlikuma kasutamise suunas, et vältida – ja kui vältimine ei ole võimalik, siis vähendada – loodusvarade kasutamisega, saastamisega ja jäätmete kõrvaldamisega seotud võimalikku kahju. 2005. aastal heaks kiidetud ökoloogilise maksureformi lähtealused ütlevad muu hulgas seda, et tol hetkel oli eesmärk anda selge signaal, et Eesti riik soovib oma loodusvarasid ja keskkonda kestlikult kasutada. Kindlasti ei olnud vähem oluline sõnum see, et keskkonnatasude järkjärgulise tõstmise abil hakatakse loodusvarasid enam väärtustama.

Kehtiv Eesti keskkonnatasude süsteem tugineb suuresti just nendelesamadele 2005. aastal heaks kiidetud ökoloogilise maksureformi lähtealustes esitatud põhimõtetele. Selle järgi peavad keskkonnatasud olema tasemel, mis mõjutaksid inimeste ja ettevõtjate käitumist

säästliku tarbimise suunas ja ergutaksid neid materjale taaskasutama. Ka on Eesti väga selgelt aastaid liikunud selles suunas, et me vähendaksime töö ja tööga teenitud tulu maksustamist ning maksustaksime saastamist, loodusvarade kasutamist ja tarbimist.

2006. aastast alates on keskkonnatasude rakendamise regulatsioon olnud koondatud ühte seadusesse – keskkonnatasude seadusesse. Parlament on selle seadusega andnud valitsusele piirid, mille ulatuses valitsus maavara kaevandamise õiguse tasu määrata saab. Seaduses kehtestatud keskkonnatasude ülem- ja alammäärade esitamisel on lähtutud vajadusest anda ettevõtjatele võimalus prognoosida keskkonnatasude maksimise ulatust ja riigile võimalus kavandada keskkonnakaitse majandushoobade tõhustamist lähtuvalt majandustingimustest. Tulenevalt kehtivatest piiridest on valitsus kuni aastani 2015 keskkonna kasutamise eest makstavad tasud kindlaks määranud. Teie ees oleva seaduseelnõu kohta on oluline teha üks täpsustus: ka valitsuse määrus, millega oktoobri alguses keskkonnatasude määrad üle vaadati, lähtub kehtivast seadusest, ja eelnõul, mille me teile praegu esitanud oleme, on järgmisel aastal mõju ainult aheraine ladestamise tasu osas. Muude keskkonnatasude puhul on valitsus lähtunud nendest raamidest, mis seaduses on järgmise aasta kohta kehtestatud. Siin ei soovi me mingisuguseid muudatusi teha.

Teile esitatud seaduseelnõuga muudetakse aheraine ladestamise tasu alates 1. aprillist 20%-liste sammudega. Ülejäänud eelnõus sisalduvate ettepanekute sisu on järgmine. Esiteks korrigeeritakse mineraalvee puhul ülemmäära ümardamist. Kuna ka komisjonis see küsimus üles kerkis, siis küsimust ennetades ütlen, et mineraalvee kohta kehtestatud tasumäärasid valitsuse määrusega muudetud ei ole. Teine osa muudatustest näeb samuti ette seaduses kehtestatud kaevandamistasude ja kaevandusvee erikasutusõiguse ülemmäärade muutmist. Mõju ilmneb siin alles 2015. aastal.

Oktoobri alguses kehtestatud valitsuse määruse kohaselt ei jõua me ühegi maavara puhul seadusega etteantud keskkonnatasude ülemmääradeni enne 2015. aastat. Tuleb kohe öelda, et ka siis jääb enamiku maavarade kaevandamise õiguse eest makstav tasu oluliselt allapoole kehtiva seadusega kehtestatud ülemmää-

rast. Valitsuse määruses sisaldunud tõusud, nagu ütlesin, ei ületa kehtivaid kaevandamisõiguse ja vee erikasutusõiguse tasude ülemmäärasid, mis tähendab, et valitsus on oma tegevuses lähtunud Riigikogus 2009. aastal heaks kiidetud ja kehtiva seadusega etteantud ülemmääradest.

Muudatused peaksid jõustuma järgmise aasta 1. aprillist. See tähendab, et etteteatamise aeg on üsna pikk. Lähtudes keskkonnatasude arvestamise ja maksimise kvartalipõhisest korraldusest hakkab keskkonnatasude tõus ettevõtteid realselt mõjutama järgmise aasta augustis-septembris. Selline enam kui pooleaastane puhveraeg on ka aheraine puhul seadusesse jäetud just selleks, et järgida head tava ja anda võimalus oma tegevust sellest tulevalt korrigeerida.

Ma palun eelnõu toetada! Vastan hea meelega küsimustele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Küsimus on Rainer Vakral. Palun!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Mul on teile küsimus seoses aheraine ja tee-ehitusega. Kas te oskate öelda, kas või ligikaudselt, et kui võtta sirkel kätte ja sellega põlevkivimaardlate juurde ring tõmmata, siis kui mitme kilomeetri ulatuses võiks teie arvates seda aherainet transportida, kas ka Hiiu- maale, Pärnusse või Tallinnasse? Kas te oskate ligikaudu öelda, kui laialt aherainet võiks kasutusele võtta, just tee-ehituses?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Aheraine Hiiu- maale transportimine ei ole tõenäoliselt kõige otstarbekam, sest transpordikulud läheksid niivõrd suureks, et see lihtsalt ei oleks majanduslikult mõistlik. Küll aga on aherainet võimalik Mandri-Eestis kindlasti palju rohkem kasutada, võrreldes praeguse olukorraga. Võimalik on seda kasutada eelkõige just nendel teedel, kus kvaliteedinõuded ei ole väga ranged. Praegu on aheraine suuresti lihtsalt hunnikutesse kuhjatud. Mõnel puhul on seda hunnikut proovitud nimetada püramiidiks või mõneks muuks huvitavaks asjaks. See ei ole kindlasti kõige parem näide selle kohta, kuidas ressursse kasutada. Me arvame, et aherainet oleks tee-ehituses

võimalik palju rohkem kasutusele võtta. On spekulieritud arvamustega, et keskkonnatasude muutmine võib kaasa tuua tee-ehituse kallinemise. Aheraine suurema kasutamise korral võib tulemus olla täpselt vastupidine, me ei peaks rääkima mitte kallinemisest, vaid, vastupidi, odavnemisest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Ma olen üldiselt ka ökoloogilise maksureformi toetaja. Printsibi, et saastaja maksab, rakendamine on igal juhul tervitatav. Aga kui me min- geid asju muudame, siis sellele peaksid eelne- ma analüüsid või uuringud. Ma tean, et Riigi- kantselei on tellinud tarkade otsuste fondist uuringu selle kohta, millist mõju keskkonnata- sud on avaldanud, millised on nende sotsiaal- majanduslikud mõjud jne. See uuring peaks vist juba valmis olema, sest tähtaeg on käes. Kas valitsus arvestas nende analüüsidega, enne kui mindi edasi otsusega, et keskkonnatasusid tuleks tõsta?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Loomulikult eelnes sellele otsusele põhjalik analüüs. Teie viidatud töö valmib küll järgmise aasta alguses ja on suunatud eelkõige tulevikku. Aga analüüsid on loomulikult teh- tud. On hinnatud ka seda, kui suur osakaal on keskkonnatasudel ühe või teise toote hinnas. Muu hulgas on analüüsitud, kui säästlikult, efektiivselt ja kokkuhoidlikult need ettevõtted, kellel on õigus taastumatut loodusvara kasuta- da ja müüa, sellega ümber käivad. Tuleb öelda, et võimalusi kasutust efektiivsemaks muuta on küll ja veel. See on see, mida nende muudatus- tega eelkõige saavutada soovitakse. Kui tegu on varaga, mis on meie kõigi ühine omand, siis tuleb seda efektiivselt kasutada. Seda keskkon- natasud kindlasti soodustavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma jätkan tee-ehituse ja aheraine kasutamise teemal. See on selge, et üle Eesti aherainet tee-

ehituses kasutama ei hakata, sest transpordikulud lähevad liiga suureks. Võtame näiteks Rail Balticu. Kruusliiv ja lubjakivikillustik on Eesti enda kohalikud ehitusmaavarad, mida teede ehitamisel kasutatakse. Kas ehitusmaavarade kaevandustasude tõus kajastub selles ja järgmises riigieelarves? Järgmine riigi eelarvestrateegia koostatakse ju pika aja peale. Me maksame lõppkokkuvõttes riigi teisest taskust sellesama kaevandustasu tõusu kinni. Kas seda on arvestatud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! On üks mitte päris korrektne müüt, et näiteks ehitusmaavarade puhul on juba praegu keskkonnatasude osatähtsus lõpphinnas väga suur. See ei ole tõsi. Analüüs ütleb, et keskkonnatasude osatähtsust ehitusmaavarade lõpphinnas suurendab valitsuse määrusega tehtud muudatus 1–2%. Ettekujutus, et see on kümneid protsente, ei ole korrektne. Veel kord ütlen, et muudatused, mis tehti valitsuse määrusega (see ei ole küll selle eelnõu osa), lähtuvad seadusega etteantud piirmääradest. Riigikogu andis need piirmäärad 2009. aastal ette ja nendest lähtutaksegi. Ka ehitusmaavarade puhul peab kasutamine olema efektiivsem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli, teine küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh! Austatud minister! Me oleme Keskkonnaministeeriumi esindajatega komisjonis korduvalt seda debatti pidanud ja neid analüüse küsinud. Tegelikult lubati Keskkonnaministeeriumist, et selle eelnõuga ei liiguta enne edasi, kui need analüüsid tulevad. Aga minu küsimus on pisut teisest valdkonnast. Vabariigi Valitsus on sotsiaalpartneritega kokku leppinud, et kuni aastani 2015 on keskkonnatasud paigas. Ettevõtte on oma investeeringuplaane tehes arvestanud teatud keskkonnatasude määraga. Nüüd on valitsus aga hakanud neid kokkuleppeid rikkuma ja pannud väga paljud ettevõtteid keerulisse olukorda. Kuidas te kommenteerite, kas see kuulub rubriiki "Valitsuse seadusloome hea tava"?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Taas kord ütlen, et valitsus on oma otsuses lähtunud seadusega etteantud piiridest.

Riigikogu on seadusega kehtestanud määra, kui suur võib või saab olla ühe või teise maavara kaevandamise õiguse tasu. Need seadusega kehtestatud määrad on loomulikult teada ka kõikidele ettevõtetele. Sellest on valitsus lähtunud. Kindlasti ei ole üllatus seegi, et valitsuse poliitiline valik on vähem maksustada tööga seotud tulu ja rohkem maksustada saastamist, loodusvarade kasutamist. See on nii ettevõtetele kui ka laiemalt kõigile teada. Aga veel kord ütlen, et konkreetsete määrade puhul on valitsus lähtunud kehtivas seaduses olevast ülem- ja alammäärast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Mul on peaaegu sama küsimus. Kas te ei arva, et niisugune järsk ressursitasu ülemmäära tõus annab äriemeestele (ma pean silmas neid, kes tegelevad just maavararessurssidega) signaali, et maksustabiilsus Eestis on häiritud ja pikaajaliste investeeringute tegemine suurendab äririske?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kui Riigikogu on seadusega kehtestanud piirid ja valitsus tegutseb nende piiride sees, siis ma ei arva, et see oleks kuidagi ootamatu. Valitsus saabki lähtuda ainult raamidest, mida parlament seadusega ette näinud on. Veel kord ütlen, et need määrad, mis seadusega kehtestati alates 2009. aastast, on kõigile avalikult teada. Neid määrasid valitsus ka oma oktoobrikuu määrusega kuidagi ei ületanud. Vastupidi, me oleme seadusega ettenähtud ülempiiridest mitme maavara puhul väga-väga kaugel. Isegi pärast 20%-list tõusu aastast on enamiku maavarade puhul olukord selline, kus me ei ole veel ligilähedalgi ülemmääradele, mille parlament meile ette andis. Selline väga kibe reaktsioon võib olla küll inimlikult mõistetav, aga seadusega etteantud piirid on olnud teada ka kõigile ettevõtjatele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutabki seda inimlikku reaktsiooni. Te väidate, et praegune tasude tõstmine on valitsuse pikaajalise poliitika väljendus. Kindlasti toetan ka mina seda printsiipi, et saastaja maksab. Aga see inimlik reaktsioon on ju ilmselgelt põhjustatud sellest, et järjekordsest tõusust on hakatud rääkima just praeguse riigieelarve menetlemise kontekstis, täpselt samamoodi nagu eelmisel aastal kaotati erimärgistatud kütuse kasutamine kaevandustes just nimelt eelarve menetlemise kontekstis. Siit minu küsimus: kui tegemist on valitsuse pikaajaliste kavadega, miks siis uus keskkonnaminister juba eelmisel aastal ei tulnud välja pikaajalise vaatega, kuidas neid tasusid peaks tõstma, või miks ei ole seda tõstmist lükatud edasi aasta võrra, et ettevõtjad näeksid, et tegemist on pikaajalise kava, mitte eelarveaukude lappimisega?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma kõigepealt tänan selle põhimõtte toetamise eest, et loodusvarade kasutamist ja keskkonna saastamist on mõistlik maksustada ja selle eest tuleb tasu maksta. Te küsisite, miks ei tulnud me eelmisel aastal välja samasuguse eelnõuga. 20%-line keskkonnatasude kasv toimus ka 2012. aastal ehk tänavu. Ma ei oskagi rohkem midagi vastata. Rõhutan veel kord, et seaduses kehtivaid määrasid ei ole valitsuse määrusega kuidagi ületatud. Me oleme kaugel nendest piiridest, mida parlament on valitsusele ette andnud. Tegu ei ole mingisuguse erakordse sammuga, vastupidi, see poliitika, et ettevõtjaid suunatakse loodusvara säästlikult kasutama ja raiskamist vähendama, on kõigile teada. Ma tean, et sellele põhimõttele, mida te ka ise toetasite, on toetus parlamendis olnud läbi aegade väga suur.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Hea minister! Seda küsimust esitati komisjonis ja ka praegu soovin ma küsida, kuidas keskkonnatasude kasv mõjutab hinda. Ma toon ainult kaks näidet. Üks näide on seotud põlevkiviga. On arutatud, kuidas hakkab kasvama soojuse hind, sest kaks suurt linna, Kohtla-Järve ja Narva, on seotud

nn keskküttega. Teiseks on räägitud joogiveest, teie rääkisite mineraalveest. Kuidas see mõjutab nende hinda? Turul on praegu importvee ja Eestis toodetud vee hinnavahe väga väike. Kas seda mõju on arvestatud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma hakkan tagantpoolt pihta. Mineraalvee puhul, nagu ma oma sissejuhatavas ettekandes ütlesin, kehtivate tasumääradega võrreldes muudatusi tehtud ei ole. Kui te vaatate seaduseelnõus sisalduvat muudatust, siis näete, et mineraalvee puhul on tegemist puhtalt ümardamise korrigeerimisega. Varem oli kehtiv ülemäär 36 000 krooni. Nüüd on see ümardatud 2300 euroks, korrektne on aga 2300,81 eurot. Aga valitsuse määrukses mineraalveele kehtestatud ülemäära me muutnud ei ole, siin mingisugust muudatust ei ole. Põlevkivi osas on selge suund, et tuleb suurendada efektiivsust. Kui me põlevkivi kaevandamise puhul räägime sellest, et kaevandamisel on kaod endiselt umbes 30%, siis on põhjust mõelda efektiivsust ja maavara korrektsema kasutamise peale. See on see suund, mida selle muudatusega – mitte küll teie ees oleva muudatusega, aga valitsuse tehtud muudatusega – ellu viia soovitakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et me oleme praegu seadusega kehtestatud piirmääradest kaugel, ei ole neile ligilähedalgi. Te ütlesite ka, et ladestustasu puhul te plaanite üle kehtestatud piiri minna. Oli vist niimoodi, võib-olla ma eksisin, aga vahet ei ole. Samas on niimoodi, et eelnõu puudutab peaaegu kõiki valdkondi. Kui me praegu oleme piirmääradest väga kaugel, miks te siis näiteks ei jäänud ainult ladestustasu juurde, mis on teie tähelepanu all? Miks oli üldse vaja hakata praegu piirmäärasid tõstma, kui me ei ole veel ülemäära lähedalgi ja ka peale 2015. aastat ei kavatse sinnamaale jõuda?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Jutt on aheraine ladestamise tasust. Siin on tegu saastetasuga. Saastetasu määra

ladestustasu näol kehtestab parlament seadusega. Siin ei ole parlament andnud valitsusele otsustamisõigust, see tasu tuleb kehtestada seadusega. Aga veel kord: ülejäänud muudatused, mis teie ees olevas seaduseelnõus kirjas on, jagunevad sisuliselt kaheks. Esimene muudatus puudutab mineraalvett. See, nagu ma eelmisele küsimusele vastuseks ütlesin, on puhtalt ümardamise korrigeerimine. Teine osa muudatustest puudutab ülemmäärasid, milleni jõutakse aastal 2015, ja arvestusega, et seaduses kirjas olevate maavarade puhul muutub keskkonnatasu 20% aastas alates 1. aprillist 2013. Kehtiv valitsuse määrus arvestab nende ülempiiridega, mis seaduses kirjas on. Maavarade puhul, mida teie ees olevas eelnõus ei mainita, on ülempiirini veel pikk tee minna. Siin on täna jutuks olnud põlevkivi. Põlevkivi puhul me jõuame 2015. aastaks ka 20%-lise kasvu puhul 2,4 euronit, ehkki ülempiir, mis seadusega on kehtestatud, annab võimaluse liikuda 6,39 euronit. Te näete, et vahe, sellest hoolimata, et kasv on 20% aastas, on üsna märkimisväärne. Põlevkivi on ainult üks näide, näiteks võib tuua ka lubjakivi ja päris mitu näidet on veel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Tõepoolest annab ka see seadusmuudatus õigusliku aluse eelarvesse rohkem raha kasseerida, aga meeleheitlik eelarveaukude lappimine, nagu siin väljenduti, see kindlasti ei ole, sest sellisel juhul oleks valitsus teinud ettepaneku seadust rakendada juba 1. jaanuarist. Selle arvestuse põhjal, mis on tehtud eelarvelaekumiste kohta, laekuksid need tasud eelarvesse niikuinii tõusvas joones, seda mitmel põhjusel, eri valdkondades on erinevad põhjused. Aga kui palju laekuks keskkonnatasusid eelarvesse planeeritust rohkem, kui see seadus jõustuks 1. jaanuaril?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma arvan, et te panite praegu kokku valitsuse määruse, mis puudutab eelkõige järgmist aastat, ja seaduseelnõu, mis järgmisel aastal avaldab mõju ainult põlevkivi aheraine puhul. Muude maavarade ja keskkonnatasude

osas ei räägi me seaduseelnõu mõjust järgmisel aastal. Ma pean seda arvu täpsustama. Arvestades valitsuse määrust ja seda, et teie ees olev seaduseelnõu jõustub 1. aprillist, on mõju järgmise aasta eelarvele pisut üle viie miljoni euro. Nii et kui te hakkate arutama näiteks vajaduspõhiste lapsetoetuste reformi (see on küll meelevaldne paralleel, aga need summad on võrreldavad), siis see summa, mis keskkonnatasude suurema määra tõttu riigieelarvesse laekub, on niisama suur kui see, mis kulub järgmisel aastal lapsetoetuste kasvuks. Aga seda arvu, kui suur oleks tõus juhul, kui me rakendaksime neid muudatusi 1. jaanuarist, ma pean täpsustama, et mitte komakohaga eksida. Ma küll arvan, et jõustumistähtaeg 1. aprill on mõistlik. Isegi kui riigieelarvesse laekuv summa oleks seaduse 1. jaanuaril rakendumise korral suurem, on selline etteteatamise aeg vajalik. Ma arvan, et jõustumist 1. aprillist varasemaks tuua ei ole mõistlik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalle Palling! Ei kuule teid hästi, rääkige mikrofonile lähemal. Me ei kuule teid. Võtame vahele Kadri Simsoni ja vaatame siis, mis edasi saab. Palun!

Kadri Simson

Aitäh! Väga armas, et daamidele niimoodi eesõigus antakse! Minu küsimus tuleneb sellest, et ettevõtjate väitel annab Keskkonnaministeerium väga kahepalgelisi ütlusi. Nimelt on ettevõtjad, kes pahandavad keskkonnatasude tõusu peale, öelnud, et nad pärisid Keskkonnaministeeriumilt plaanitava kaevandustasude tõstmise kohta ja said septembri keskel kinnituse, et need määrad on fikseeritud 2015. aastani. Aga paar nädalat hiljem andis peaminister meile üle järgmise aasta eelarve, milles tasude tõstmisega oli juba arvestatud. Kas Keskkonnaministeerium andis ettevõtjatele septembri keskel valeinfot?

Keit Pentus-Rosimannus

Ei, Keskkonnaministeerium ei ole ettevõtjatele valeinfot andnud. Eks ettevõtjate reaktsioonid ole ka seinast sein ja väga erinevad. Ma kohtusin täna mitme ettevõtjaga, kes olid väga mõistvad selles suhtes, mis me keskkonnatasudega ette võtnud oleme ja mida me nendega teeme. Valeinformatsiooni kindlasti

antud ei ole. Aga see, et osa ettevõtjaid ei ter-
vita keskkonnatasude muudatusi hurraahüüe-
tega, ei tule ilmselt kellelegi üllatusena. Nii
see paraku on. Ma arvan aga, et on ka ettevõt-
jaid, kes näevad võimalust just nimelt keskkon-
natasude lisasurve või -mõju tõttu üle vaa-
data tootmise tehnoloogiline pool, teha uuen-
dusi ja palju efektiivsemalt toimetama hakata.

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on sõna Kalle Pallingul.

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja!
Kui me keskkonnakomisjonis kuu või poolteist
kuud tagasi menetlesime ühte teist keskkon-
natasude seaduse eelnõu, siis me küsisime
arvamust ka Rahandusministeeriumist. Sealt
saabus meile kiri, kus viidati erinevatele res-
sursimaksustamise alternatiividele. Kas selle
väga hea ettepanekuga, mis maksustab ressurs-
se läbipaistvalt ja ühtlaselt ning suunab ette-
võtjaid säästlikumale ressursikasutusele, on
keskkonnamaksude valdkonnas lõplik lahendus
käes ja kõik muud alternatiivid, sh mõne
lõpptoote maksustamine, on välistatud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! See oli nii peenelt esitatud küsimus,
et ma pean seda vist natuke dešifreerima. Kü-
simuse lõpus oli viide lõpptoote maksustami-
sele. Ma eeldan, et küsimus puudutas eelkõige
põlevkivitoodete täiendavat lõppmaksustamist
ehk nn *royalty* kehtestamist. Valitsuse moodus-
tamisel lepitati kokku, et uusi makse ei kehtes-
tata. Ka *royalty* puhul on olukord sama. Me
oleme küll Rahandusministeeriumi eestvõttel
analüüsinud ka sellesama *royalty* Eestis sisse-
viimise võimalusi või, ütleme, selle põhjenda-
tust. Aga kui me põlevkivist räägime, siis kae-
vandamisõiguse tasu kaudu on võimalik liht-
sate muudatustega ühetaoliselt ja läbipaistvalt
põlevkivi väärtustada ning ka riigil on võimalik
sellest väärtuslikust maavarast tulu teenida.
Nii et see muudatus, mis tähendab põlevkivi
ressursitasu 20%-list kasvu aastas, on selge
signaal, et see on tee, mida valitsus õigeaks
peab. Igasugused lisamaksude kehtestamised
ei ole mõistlik alternatiiv.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud
minister! Eelnõu tutvustades te sissejuhatuses
ütlesite, et keskkonda tuleb hoida ja kui loo-
dusvarasid kasutatakse, siis tuleb seda mak-
sustada. See läheb ka minule korda, tore mõte.
Komisjoni istungil, kus teid kahjuks ei olnud,
rõhutati, et need analüüsid on olemas, kuid
mina komisjoni liikmena neid analüüse näinud
ei ole. Sellest tulenevalt oli mul raske otsuseid
teha. Ma kujutan ette, et need analüüsid on
sotsiaal-majandusliku ja ka regionaalse mõju
kohta, kuid kahjuks ma neid näinud ei ole. Kui
me räägime eeskujudest seaduseelnõude de-
mokraatlikul menetlusel, siis torkab silma, et
meie naaberriikides kasutatakse selles töös vä-
ga palju partnereid. Meil on olemas Eesti Mäe-
tööstuse Ettevõtete Liit. Kas nad on ka oma
seisukoha andnud ja kas nad on sellest teemast
teadlikud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nüüd on jällegi kaks asja omavahel
segamini läinud. Üks asi on eelnõu, mille aru-
telu meil siin praegu käima peaks ja mis kui-
dagi ei puuduta teie mainitud Eesti Mäetöös-
tuse Ettevõtete Liitu. Teine asi on määrus,
mille valitsus oktoobri alguses andis ja mis,
veel kord rõhutan, lähtub seaduses kehtestatud
piiridest. Kui rääkida sellest, kas Eesti Mäe-
tööstuse Ettevõtete Liit on olnud sellest tee-
mast teadlik, siis ma eeldan, et nii nagu kõik
ülejäanud Eestis tegutsevad ettevõtted on tead-
likud Eestis kehtivatest seadustest ja seaduste
mõjust nende tegevusele, on ka see liit seda
kõike teadnud. Konkreetse valitsuse määruse
kohta andsin ma eelnevalt liidule informat-
siooni, et tuleb valitsuse määrus sellisel kujul.
Aga veel kord ütlen, et määruks ei ole uusi
määrasid, mida seaduses enne kirjas ei olnud.
Valitsuse määrus lähtub otseselt parlamendis
vastu võetud seadusest, mis on kehtinud juba
alates aastast 2009.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Vaada-
tes eelnõu, võib öelda, et keskkonnapool on
siin hästi läbi töötatud ja on tehtud ka tabel,
mida see muudatus majanduslikult tähendaks.

Aga minu hinge jääb ikkagi kriipima see, mille on väga selgelt välja öelnud ka Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit, et Eesti riik on viimase viie aasta jooksul teinud kolm korda viieks aastaks ressursimaksude tõusu programmi ja nüüd me selle viie aasta jooksul juba kolmandat korda seda muudame. Mida neile tootjatele öelda, miks me nii teeme?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kui ehitusmaavaradest rääkida, siis on selgelt arvestatud vajadusega ressursse tõhusamalt kasutada ja veel kord motiveerida ettevõtteid riigi kehtestataivate majandusmeetmete kaudu rohkem taaskasutama ning kindlasti kasutama enam ka kaevandamis- ja tekkivate aherainet. Kui veel kord rääkida mõjust hinnale, siis ehitusmaavarade kaevandamisõiguse tasu moodustab lubjakivikillustiku hinnast praegu 6–8%. Tasude kasv omakorda suurendab keskkonnatasude osakaalu ehitusmaavarade müügihinnas, nagu ma eelnevalt ütlesin, 1–2%. See on see mõju, millest me räägime. Aga muidugi, on ettevõtjaid, kes kindlasti protestivad ja arvavad, et kui oleks võimalus üldse mitte keskkonnatasusid maksta, siis oleks elu veel eriti hea. Mina sellist lähenemist ei poolda. Ehitusmaavarade ja üldse maavarade puhul ei räägi me sellest, et ettevõtjad kasutavad enda omandit. See on riigi vara, see on kõikide maksumaksjate ühine vara ja riik peab suunama ettevõtjaid seda vara võimalikult palju väärtustama ja efektiivselt kasutama. Ma arvan, et keskkonnatasud on üks väga mõistlik ja efektiivne viis selle jaoks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Keskkonnakomisjon teatavasti ei toeta seda eelnõu ja palub selle tagasi lükata. Sellest tulenevalt on mul küsimus: kas keskkonnakomisjon ei usalda keskkonnaministrit?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Mul on keskkonnakomisjoniga väga hea koostöö ja ma pean väga lugu nendest inimestest, kes keskkonnakomisjoni liikmed on. Ma loodan, et osale küsimustele, millele komisjonis kohe vastust ei saadud, on mul

olnud võimalus täna vastata. Ma loodan ka, et need komisjoni liikmed, kes komisjoni istungil ei olnud jõudnud veel päris selgusele, kas avaldada eelnõule toetust või mitte, on nüüd selle läbi mõelnud ja nõustuvad, et seaduseelnõu, mis käsitleb ainult aheraine ladestamise tasu kasvu järgmisel aastal, on igapidi mõistlik ja mitte ainult mõistlik, vaid annab ka väga vajaliku signaali, et aherainet tuleb hakata rohkem taaskasutama. Aheraine märke kuhjamine on selle ressursi raiskamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Selguskirjast loen, et kaevandustest ja karjäärdest väljapumbatud vee tasumäärade osas on eesmärk saavutada teiste põhja- ja pinnavee tasumääradele lähedane tasumäär. Kas see tähendab, et vee eest, mis on karjääris või kaevanduses, ja vee eest, mis tuleb meie majadesse, on varsti vaja maksta ühte ja sedasama keskkonnatasu?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kõigepealt tuleb öelda, et kui me vaatame üldse veekasutusmäärasid Eestis, siis need arvud võivad sageli ehmatada. Tundub küll, et me toimetame veega väga kokkuhoidlikult, kuid ometi on veekulu Eestis erakordselt suur, võrreldes mitme teise Euroopa Liidu riigiga. Põhjus ei ole mitte kuskil mujal kui ikkagi sellesamas meie palavalt armastatud põlevkivitööstuses. Põlevkivitööstus kulutab aastaga niisama palju vett kui kõik Eesti inimesed ja ülejäänud tööstusettevõtted nelja aastaga kokku. See on väga suur maht. Me oleme Eestis harjunud sellega, et meil ei ole probleeme vee kättesaadavusega ja tavaliselt ka mitte vee puhtusega, kui neid probleeme ei tekita just vanad seadmed. Imselt on see olnud üks põhjus, miks me suhtume vee kasutamisse just tööstuse poole peal natukene hoolimatult. Ma väga loodan, et meil probleeme ei teki, aga me peame andma ka väga selge signaali, et vesi on muutumas järjest hinnalisemaks ressursiks mitte ainult Eestis, aga üle maailma. See on mõnes kohas sõna otseses mõttes kulla hinnaga ressurss. Meil on vee kasutamise tasumäärad püsinud 11 aastat sisuliselt muutmatuna ja

vee kasutamine ei näita mitte mingisugust kahanemist, vastupidi, see pigem kasvab. See näitab, et ettevõtted ei vaevu välja töötama uusi lähenemisi ega otsima uusi lahendusi, et vett rohkem kokku hoida. See on see põhjus, miks me peame õigeks üle vaadata vee erikasutusõiguse tasu määra, mis on väga madal. Aga taas kord juhin tähelepanu, et see muudatus, mis seaduseelnõus sisaldub, avaldab mõju alles aastal 2015. Eeldades, et me vee erikasutusõiguse tasu määra muudame 20% aastas, nii nagu ka muude maavarade puhul, siis me jõuame alles 2015. aastal seaduses kehtestatud ülempiirini. See ettepanek, mis me teile esitanud oleme, ei puuduta mitte järgmist ega ülejäämist aastat, vaid aastat 2015.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver, teine küsimus!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Olen teiega nõus, et alguses oli määrus ja nüüd me räägime seaduseelnõust. Olen päri ka sellega, et tasude ülempiir pannakse paika seaduses. Räägime nüüd konkreetset ühest maavarast, nimelt dolokivist. Keskkonnatasude seaduses on ülemmäärana ette nähtud 5,11 eurot kuupmeetri eest. Kuna kavandatud 20%-line tõus oleks tõstnud selle 5,24 euronit kuupmeetri eest, mis läheb vastuollu seadusega, siis lülitati eelnõusse ka see ülemmäär 5,24 eurot. Pärast seaduse muutmist on vaja veel muuta määrust ja siis ongi käes 20%-line tõus. Kas on nii?

Keit Pentus-Rosimannus

See on seesama asi, mida ma olen juba mitu korda seletanud, aga olgu, seletan üks kord veel. Määrus, mis teil tõenäoliselt ees on või mille te saate hõlpsasti internetist üles leida, puudutab tasu muutumist alates 1. aprillist 2013. Määruse järgi on 1. aprillil 2013 ka dolokivi puhul 20%-line kasv kirjas. 20%-lise kasvu korral tõuseb tehnoloogilise dolokivi kaevandamise õiguse tasu 1. aprillil 2013. aastal 3,64 euronit. Nagu kõigi ülejäänud maavarade puhul on ka siin ette nähtud 20%-line kasv aastal 2014, mil me jõuaksime 4,37 euronit. 2015. aasta, nagu ma korduvalt rõhutanud olen, on see aeg, kui jõuab kätte selle eelnõu mõju, see ei toimu varem. 2015. aastal oleks

20%-lise kasvu korral summaks 5,24 eurot, mis ületaks praegu kehtivat ülemmäära. See on see ettepanek, mille me teile esitame. Kui me lähtume 20%-lisest sammust, siis tuleb üle vaadata 2015. aasta ülemmäärad, mitte järgmise ega ülejäämise aasta omad. Määruses on loomulikult arvestatud kehtivas seaduses oleva ülemmääraga, mis on 5,11 eurot. Kui parlament 2015. aastasse ulatuvat muudatust toetab, siis me jõuame määruse võimaliku ülevaatamiseni. Kehtivas määruses on 2015. aastal tehnoloogilise dolokivi tasumääraks 5,11 eurot, mis vastab seaduses kehtestatud ülemmäärale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma täpsustan oma eelmist küsimust. Kui see keskkonnatasude tõus, mis jääb küll seaduses sätestatud piirmäära raamesse, on ajendatud valitsuse pikaajalisest strateegiast, millest siin juba mitu korda juttu on olnud, mitte vajadusest lappida eelarveauke, siis miks said asjasse puutuvad ettevõtjad sellest koos avalikkuse ja paljude parlamendiliikmetega teada alles septembris? Piirmäärad on olnud teada 2009. aastast, sellega on olnud tagatud seadusandliku võimu tegevuse ennustatavus, aga kindlasti peaks ka täitevvõimu tegevus olema ennustatav kõikidele neile, kes kindlas valdkonnas tegutsevad. Mis te arvate, kas see peaks olema ennustatav või võibki neid tasusid muuta eelarve menetlemise kontekstis, kolm kuud enne eelarve vastuvõtmist?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ennustatavuse on taganud parlament nende määradega, mis ta seadusesse kirjutanud on. Nendest määradest on valitsus lähtunud. 2009. aasta kevadel esitati valitsusse täiendavalt keskkonnatasude kontseptsioon, mis nägi kohati ette mitte 20%-list, vaid lausa 25%-list aastast kasvu. See kontseptsioon arutati ettevõtjatega läbi ja see on olnud avalikult väljas ka osalusveebis. Kõigil on olnud võimalik arvamust avaldada. Loomulikult, kui me räägime keskkonnatasudest, siis ongi liiast loota, et me saavutame täieliku üksmeele ja konsensusse. Nagu ma olen öelnud, on Eestis erinevaid ettevõtjaid. Tõepoolest on ka neid, kes arva-

vad, et pole üldse vaja keskkonnatasusid koguda. Kuna te pidevalt tulete tagasi valitsuse määruse juurde, mitte ei räägi teie ees olevast seaduseelnõust, siis ütlen veel kord: valitsus on oma määrukses lähtunud parlamendi poolt seaduses kehtestatud määradest ja need on olnud kõigile teada. Need on olnud teada ja ennustatavad ka kõigile ettevõtjatele.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri!

Mart Meri

Aitäh! Mulle tundub, et teatud peataolek ja segadus tekib sellest, et see eelnõu räägib aheraine ladestamise tasu tõusust alates 2013. aasta aprillist ja käsitleb ka mitmeid muid ehitusmaavarasid. Miks ei võiks praegu keskenduda ainult sellele aheraine tasu tõusule ja jätta teised teemad sellest eelnõust välja? Võib-olla siis oleks sõnum kõigile selgem. Teine võimalus on kehtestada teised tõusud juba seaduse tasemel alates 2015. aastast, et ei tekiks tunnet, et võib-olla valitsus ennaktempo tõstab tasusid ka enne 2015. aastat.

Keit Pentus-Rosimannus

Selle üle võib arutleda. Põhimõtteliselt on see üks võimalus, et piiritleda see eelnõu ainult aheraine või saastetasu käsitlemisega. Mis puudutab vajadust ülejäänud muudatuste järele, siis mineraalvee puhul on see tõesti korrektsuse küsimus. Nagu ma olen maininud, tegu on ümardamise korrigeerimisega. Ülejäänud osas tekib mõju alles 2015. aastal. Eks seda tuleb komisjonis rahulikult arutada. Meie pidasime mõistlikuks, et me anname selge signaali, et see 20%-line samm on see, mida 2015. aastani rakendatakse. Aga kui parlament leiab, et see on ebamõistlik, siis tuleb seda korrigeerida, mis seal ikka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Järgmise aasta riigieelarves on seoses keskkonnatasude tõusuga arvestatud, et laekub umbes viis miljonit eurot lisaraha. Täna toimus Riigikogus järgmise aasta riigieelarve esimene lugemine. Kuidas need kaks asja kokku lähevad?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Viis miljonit eurot lisatulu alates 1. aprillist seoses keskkonnatasude muutumisega tuleneb oktoobri alguses antud valitsuse määrusest. See on valitsusel juba tehtud muudatus, mis lähtub parlamendi etteantud raamidest. Ma jälgisin eelarve arutelu ja sain aru, et tekkis küsimus, kuidas saab eelarve nende tuludega juba arvestada. Eelarve saab nende tuludega arvestada seetõttu, et see muudatus, milleks parlament on valitsusele mandaadi andnud, tehti oktoobri alguses. Selle muudatuse mõju, mis puudutab järgmist aastat, tuleneb valitsuse määrusest, millega muudeti järgmise aasta 1. aprillist rakenduvaid keskkonnatasusid. Sellest ka lisatulu. Teie ees olev eelnõu puudutab aherainet. Selle muudatuse mõju järgmisel aastal ei ole mitte viis miljonit eurot, vaid jääb alla poole miljoni euro. Nii et seal ei ole mingisugust vastuolu, eelarve arvestab muudatustega, mille valitsus tegi selle aasta oktoobri alguses.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Tõnis Lukase!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon arutas seda seaduseelnõu oma kahel istungil: 9. oktoobril ja 15. oktoobril. 9. oktoobril olid komisjoni ees Keskkonnaministeeriumi spetsialistid. Minu mulje on, et kui meil oleks olnud võimalik ajagraafikuid niimoodi ühitada, et sellel komisjoni istungil oleks viibinud ka minister, siis oleks selle eelnõu menetlemine ladusamalt läinud, sest nii mõnelegi küsimusele, mis kohapeal tekkis, ei andnud ministeeriumi esindajad hetkel nii täpset vastust, kui komisjoni liikmed ootasid. Muidugi tuli hiljem informatsiooni juurde. Praeguseks on komisjonil minu meelest, arvestades ka ministri tänaseid selgitusi, piisavalt selge pilt, et teemaga edasi minna.

Aga 9. oktoobril jagunesid küsimused kaheks: esiteks küsiti kontseptuaalse poole kohta, tasude tõusu kohta üldse ja sellest etteteatamise kohta, samuti mõju kohta ettevõtjatele, teiseks tunti huvi konkreetsete määrade vastu, mis on kehtestatud valitsuse määrusega, ja selle vastu, milline on nende suhe seadusega

antud piirarvudesse. Kuna me neid valitsuse määruses toodud täpseid arve teada ei saanud, siis jäid mõned asjad, nagu ma ütlesin, õhku.

Ma ütlen ära, et juba esimesel korral, kui me teemat käsitlesime, tegin ma ettepaneku otsustada ära, et seaduseelnõu saadetakse saali esimesele lugemisele. See ei leidnud tol korral komisjoni toetust, mistõttu me arutasime seda eelnõu enne esimest lugemist komisjonis veel kord. Teemad olid samalaadsed. Me rääkisime konkreetsest informatsioonist, mida me valitsuselt ootasime, ja ka etteteatamise tähtaegadest. Lisandus veel menetluslik probleem, mis suguses järjekorras konkreetse istungi päevakorras teema võiks ette tulla. Kuna komisjonis on väga tuumakalt esindatud nii opositsioon kui ka koalitsioon, ei jõudnud komisjon sellegi korral seisukohale, et eelnõu on nii küps, et esimese lugemise saaks lõpetada. Küll aga tegi komisjon otsuse saata eelnõu saali esimesele lugemisele ja määras komisjoni ettekandjaks komisjoni esimehe. Hääletati, kas esimene lugemine tuleks lõpetada. Hääled jagunesid järgmiselt: 5 poolt, 5 vastu ja keegi erapooletuks ei jäänud.

Sisuliselt mul ministri jutule midagi lisada ei ole, sest minister sai lisaks põhjalikule ettekandele vastata ka küsimustele ja selgitada mõnda detaili isegi mitu korda. Komisjoni nimel ei ütlegi ma rohkem, kui et komisjoni ametlik ettepanek on esimest lugemist mitte lõpetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Karel Rüütli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Karel Rüütli

Head kolleegid! Lugupeetud minister! Arutelu keskkonnatasude muutmise üle on igal juhul tervitatav. Mina isiklikult olen printsibi, et saastaja maksab, juurutamise poolt. Küll aga võttis parlament 2009. aastal vastu muudatused keskkonnatasude määrades, mis suurendasid oluliselt keskkonnamakseid kuni aastani 2015, ning sotsiaalpartnerite ja mitme osapoollega saavutati teatud kokkulepe, mil määral keskkonnatasud igal aastal tõusevad.

Keskkonnatasude rakendamise eesmärk on loomulikult vältida või vähendada loodusvarade kasutamisega, saasteainete keskkonda heitmisega ja jäätmete kõrvaldamisega seotud võimalikku kahju. Vaja on, et ettevõtted rakendaksid ressursside efektiivsemaks kasutamiseks parimaid võimalikke keskkonnatehnoloogiaid ning vähendaksid jäätmete ja saasteainete teket. Tasumäärade kehtestamisel tuleb aga silmas pidada, et lähtutakse keskkonnakaitse vajadustest ning riigi majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond on seisukohal, et enne uute määrade kehtestamist on vaja hinnata, kuidas kehtiv keskkonnatasude süsteem on mõjutanud ettevõtete majandustegevust ning nende otsuseid, kas investeerida keskkonda säästvamatesse tehnoloogiatesse. Samuti on vaja nii Vabariigi Valitsusele kui ka Riigikogule anda ülevaade keskkonnavalaste muutuste kohta (nt jäätmete ja saasteainete koguste vähenemine või suurenemine, ressursikasutuse muutused ning majanduse mõju nendele). Enne põhjanevate otsuste tegemist peame hindama seni kehtinud määrade mõju ja tulemuslikkust. Riigikantselei on tellinud tarkade otsuste fondist uuringu "Valitsuse töö pikaajalise planeerimise süsteemi arendamine ja korrastamine". Analüüsi tulemused peaksid valmima selle aasta lõpuks, kuid ministri vastustest saime teada, et see analüüs valmib järgmise aasta alguses. Seega, analüüse, mis võiksid otsustajatele anda teadmise, kuidas on toimunud senised keskkonnatasud ja kuidas mõjub nende planeeritud pidev tõus kuni aastani 2015, meil veel paraku ei ole. Mina ei ole näinud neid analüüse, millele eelkõnelejad on vihjanud. Keskkonnakomisjonile neid esitatud ei ole. Igal juhul palume enne teist lugemist need analüüsid ka keskkonnakomisjonile saata. Praegu on keskkonnatasude hüppelise tõusu protsess käivitatud samamoodi, nagu hakataks maja ehitama ilma vundamendita. Vundamendiks pean ma seda analüüsi, mille valitsus on Riigikantseleilt tellinud.

Sotsiaaldemokraatlik Erakond on seisukohal, et kuna riik on sõlminud eri osapooltega kokkuleppe keskkonnatasude tõusu kohta, ei ole sobilik keskkonnatasusid tõsta. Enne põhjalike analüüside valmimist ei ole meil võimalik eelnõuga edasi liikuda. Niikaua meie selle eelnõu edasist menetlemist ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle ettepaneku läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Panen hääletusele keskkonnakomisjoni kui juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 282 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 22 Riigikogu liiget, vastu 46, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Seega on esimene lugemine lõpetatud. Määrán eelnõu 282 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri 2012 kell 18.

Head kolleegid, tänane päevakord on am-mendatud ja istung lõppenud. Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 17.56.

Istungi kestus 4 tundi ja 56 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 25. oktoober 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (246 OE) esimene lugemine

2. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (252 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärku kuuenda töönädala neljapäevast istungit. Head ametikaaslased, kui on soovi üle anda arupärimisi või eelnõusid, siis palun! Palun Riigikogu kõnetooli Kaia Iva!

Kaia Iva

Tere hommikust, austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu nimel üle anda kaks seaduseelnõu. Julgen kinnitada, et need mõlemad on väga head seaduseelnõud. Nii Riigikogu täiskogu kui ka õiguskomisjon on saanud nendega juba ühe korra tutvuda ja on olnud nendes küsimustes kaunis konsensuslik. Riigikogul on võimalik neid uuesti menetleda ja väljendada oma arusaamist hääletusega. Tegemist on järgmiste eelnõudega: esiteks, äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu; teiseks, abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisutoimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu. Edukat ja kiiret menetlemist!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu kaks eelnõu. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 77 Riigikogu liiget, puudub 24.

Asume tänase päevakorra juurde.

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (246 OE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Esimene päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 246 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Yana Toomi!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Tegemist on eelnõuga, millega me tahaksime kohustada Vabariigi Valitsust välja töötama järgmise aasta 1. juuniks meetmete paketi, mis piiraks või koguni keelustaks energijookide müümise lastele. Räägin lühidalt, miks me seda teeme.

Energijook on nii Eestis kui ka kogu Euroopa Liidu turul suhteliselt uus toode. Tervise Arengu Instituudi definitsiooni kohaselt nimetatakse energijookideks jooke, mis sisaldavad süsivesikuid, vitamiine, mineraalaineid ja lisaks ka muid toimeaineid. Energijoojaid erinevad teistest jookidest kofeiini, tauriini, glükoronolaktooni ja taimsete ekstraktide oluliselt suurema sisalduse poolest. Energijooke aetakse tihti segamini spordijookide ja limonaadidega. Pole mingi saladus, et energijookide tarbimine on väga populaarne just laste seas. Kui keegi headest kolleegidest liigub vahel näiteks Tallinnas juhtumisi ka ühistranspordiga, siis te olete kindlasti märganud, et viimasel kahel nädalal on kõik bussipeatused paksult täis energijookide reklaami, kusjuures nii Tervise Arengu Instituut kui ka rahvusvahelised ekspertid on tõestanud, et energijookide rek-

laam mõjub eelkõige lastele. Mitmed Eesti lastearstid on seisukohal, et energiajookide müüki tuleks piirata eelkõige laste spordiüritustel ja koolipuhvetites, ning kui mitte täiesti keelata, siis panna energiajookid polettidel õlle, mitte limonaadi kõrvale.

Negatiivse mõju tõttu lastele ja noortele on energiajookide müük lastele täielikult keelatud Prantsusmaal, Iirimaal, Rootsis ja Taanis. Norras võib neid osta ainult apteekidest ja Soomes on kehtestatud kord, et energiajookid, mis sisaldavad teatud annusest rohkem kofeiini, peavad olema vastavalt märgistatud ja eriletitud.

Meie soov on selline, et Vabariigi Valitsus või ilmselt pigem Sotsiaalministeerium töötaks välja mingisuguse korra, mis kaitseks meie lapsi energiajookide mõju eest. Lihtsalt väikse remargina ütlen, et lapsevanemana ma tean väga hästi, milleni see kõik viib. Mu tütar õppis balletikoolis ja see oli meie baleriini dieet, mis tihtilugu lõppes haiglavoodiga, kusjuures juba 10–12-aastaselt. See on tegelikult väga tõsine probleem. Ma palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Kas oskate silmaringi laiendamiseks meile kõigile öelda, milline on maailma, vähemalt Euroopa praktika nende energiajookide osas? Kas on riike, kus keelud on juba peale pandud või müüki piiratud?

Yana Toom

Ma just praegu ütlesin seda. Ma palun vabandust, ma ei mäleta peast, aga ma leian selle koha oma paberitest üles. Täiesti keelatud on energiajookide müük alaealistele Prantsusmaal, Iirimaal, Rootsis ja Taanis, Norras saab osta ainult apteekidest ja Soomes on need joogid eriliselt märgistatud. Seda kõike on tehtud tuginedes uuringutele.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Tõesti, ei julge bussipeatusesse minnagi, et bussiga sõita, kõik kohad on reklaame täis, kutsuvad energiajooki jooma. Aga kas teie head erakonnakaaslased, kes on Tallinnas võimul, kasutavad ka seda võimalust, et reklaamindus on kohaliku omavalitsuse reguleerimisala?

Yana Toom

Eelnõu sisul ei ole selle küsimusega mingit pistmist. Aga kui teil on nii suur soov seda reguleerida, siis on teil võimalik järgmistel kohalike omavalitsuste valimistel kandideerida Tallinna Linnavolikokku ja teha see asi korda.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Suur aitäh! Kas teil on ka mingi seisukoht, millise positsiooni peaksid näiteks kohalikud omavalitsused võtma juhul, kui energiajookide tootjad soovivad spondeerida noorteturiti? Kas peaks selle keelama või peaks sellest eetilistel põhjustel hoiduma? Kas te olete selles osas ka seisukoha kujundanud?

Yana Toom

Me pole seda arutanud, aga tegelikult ma ei näe väga suurt vahet. Vaadake, ma olen 25 aastat suitsetanud. Iga kord, kui ma lähen praegu suitsetajatest mööda, näen näiteks suitsetavat Boroditšit, siis ma ütlen talle: "Ahah, toetad kultuuri ja sporti?" Me kõik teame, kust need aktsiisid tulevad. Aga minu enda seisukoht on, et kohalikud omavalitsused võiksid kindlasti läbi vaadata oma koolid ja igal juhul keelustada näiteks energiajookide müümise koolides. Me tunnustame väga Rimi poeketti, kes keelaski hiljuti energiajookide müümise alaealistele.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Aitäh, austatud juhtaja! Hea ettekandja! Tegemist on kindlasti tubli algatusega, selles valdkonnas on probleeme. Aga teil on siin otsuse eelnõus üks punkt: töötada välja tege-

vuskava. Millised on siis teie fraktsiooni kui selle otsuse eelnõu algataja konkreetsed seisukohad? Millised lahendused te olete välja pakkunud, et selle probleemiga konkreetselt tegelda?

Yana Toom

Minu enda ja ma usun, et ka fraktsiooni seisukoht on, et energiajooke ei tohi müüa alaealistele ja energiajookide suhtes tuleb teha tõhusamalt teavitustööd. Seda tehakse küll ka praegu, aga väga mõõdukalt. See teavitustöö ei saa kuidagi konkureerida näiteks nende suurte reklaamidega, lahedate pidude ja muude asjadega. Nii et teavitustöö, keeld müüa alaealistele ja eriti märgistus. Ja poeletil ei peaks nad mingil juhul seisma limonaadi kõrval.

Aseesimees Jüri Ratas

Taavi Rõivas, palun!

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud teie vastusest Peep Aru küsimusele. Ma usun, et päris kindlasti kandideerib Peep Aru Viljandi inimesena Viljandis, aga ma kinnitan teile, et mina kandideerin päris kindlasti Tallinna Linnavolikokku. Tallinnas on väga palju asju, mis vääriskid kordategemist, väga palju asju, mis on praegu korrast ära. Ma küsin selle teie üsna nipsaka vastuse kohta. Te ju ise tõite välja selle reklaamiteema. Te ise ütlesite, et see on probleem, et bussipeatustes on väga palju energiajooke tarbima kutsuvaid reklaame. Ja kui Peep Aru küsis, kas seda ei võiks reguleerida kohalik omavalitsus, siis te ütlesite, et see ei puutu absoluutselt asjasse. Kuidas sellest nüüd aru saada? Te ise ju rääkisite sellest oma eelnõu tutvustavas ettekandes.

Yana Toom

Aitäh, austatud küsija! Teate, teie küsimust illustreerib kõige paremini selline vene vanasõna nagu "sam durak". Mina räägin ühest asjast ja teie räägite mulle hoopis teisest asjast. Ma olen teiega nõus, et suured energiajooogi reklaamid Tallinna tänavatel ei kaunista linna, aga ma usun, et seda ei tee nad ka mitte näiteks Viljandis või kuskil mujal, ükskõik millises Eesti linnas. Selleks me tulimegi siia selle eelnõuga, et ajada see asi korda kogu Eestis.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaia Iva, palun!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on hea meel, et Keskerakond tegeleb sellise olulise terviseküsimusega ja mõtleb ka noorte peale. Juba mõned aastad on kutsutud rahvatervise arengukava aruteludele ja sellesisulistele ümarlaudadele, töönõupidamistele Riigikogus esindatud parlamendierakondade esindajaid, erakondade esindajad on seal olemas. Kahjuks ei ole me kohanud nendel aruteludel Keskerakonna volitatud esindajat, aga võib-olla te olete andnud oma sisendid ja ettepanekud teisel viisil. Ma küsingi, millised on teie ettepanekud selle teema käsitlemise kohta rahvatervise arengukavas ja kuidas te olete rahul – võib-olla te oletegi rahul – selle teema käsitleusega, arengukavas ettenähtud ja võetud kohustuste, ülesannete ja eesmärkidega.

Yana Toom

Ma tänan küsimuse eest! Seda arutati ka komisjonis ja teil on osaliselt õigus selles mõttes, et rahvatervise arengukava on tõesti dokument, mille kaudu saab seda teemat lahendada. Aga antud juhul me oleme seisukohal, et see on üks väga konkreetne samm, mida ei ole väga keeruline ära teha ja millega saaks tunduvalt parendada meie laste tervist. Me ei pea ilmingimata ootama selle mahuka dokumendi valmimist. Üks ei välista teist.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Siin on nii mõneski küsimuses räägitud energiajooogi reklaamist. Kas praegu on õigus piirata energiajooogi reklaami kuidagi rohkem kui näiteks limonaadi reklaami või limonaadi väljapanekut kaupluses? Mina saan aru, et selle otsuse eesmärk ongi eristada energiajooki n-ö valitsuse tasemel. Praeguses seisus, kus ta on võrdne limonaadiga, ei saagi tema puhul mitte mingeid piiranguid teha.

Yana Toom

Aitäh küsimuse eest! See on väga õigustatud küsimus. Teil on õigus, ei saa kuidagi

piirata. Nagu me teame, alkoholireklaami puhul on teatud reeglid, kanget alkoholi ei saa näiteks reklaamida lehe esiküljel, aga energijaooigi puhul need keelud puuduvad.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Kas ma sain õigesti aru, et energijaooikide reklaamid ei kaunista sugugi Eesti linnasid, välja arvatud Tallinn? Sellisel juhul ei ole see siis kõikide nende asi, kes miskipärast ei ole Tallinna volikogus?

Yana Toom

Ma tänan küsimast! Hea Juku-Kalle, sa said valesti aru. Tallinn on küll väga ilus linn, minu arvates kõige ilusam linn Eestis, aga Tallinna linna need ei kaunista.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud esimees! Lugupeetud ettekandja! Kindlasti on see kiiduväärt initsiatiiv, millega te olete välja tulnud. Enda kogemusest ütlen, et oma lastel ma olen juba paarkümmend aastat tagasi nende jookide tarbimise sisuliselt keelanud. Aga kas te olete endale selgeks teinud, mida mõiste "energijaooik" üldse tähendab?

Yana Toom

Ma tänan! Selle on teinud meile kõigile selgeks Eesti pediatrid ja ma olen vist juba ka öelnud, mis on energijaooigi definitsioon ja mis peab selles joogis sisalduma. Ma ei hakka lihtsalt aja säästu mõttes seda kõike loetlema, aga kui te võtate lahti meie seletuskirja, siis seal on kõik need protsendid täpselt kirjas.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ka Riigikogule praegu jagatavast infolehest selgub, et tegelikult on kõik kinni kontsentratsioonid, kui mitu milligrammi liitri kohta. Kui kontsentratsioonid on liiga suured, siis

hakkavad mõjud suureks minema. Aga samas olete siin välja toonud, et me võime needsamad kontsentratsioonid muudest ainetest kätte saada, mitte ainult energijaooigist, näiteks mitu tassi väga kanget espressot võrdub sellesama kofeiinihulgaga, mis me saaksime energijaooigist. Kas me saame siis vaadata ainult energijaooikide tasandit, võib-olla tuleks vaadata toimeainete tasandit, vaadata veidi laiemalt? Te olete tõmmanud väga palju paralleele alkoholiga. Kas te olete mõelnud, äkki peaks energijaooik olema näiteks aktsiisialune kaup?

Yana Toom

Aitäh! Aktsiisiasja me pole arutanud, aga mulle jääb natuke arusaamatuks, kui te ütlete "meie". Kui me teiega läheme kohvikusse ja joome espressot, siis me kindlasti saame selle kofeiini kätte, aga vaevalt üks kümneaastane laps läheb espressot jooma. Asi ongi selles, et mõju suureneb sõltuvalt sellest, kui palju inimene kaalub. Lapsed on tavaliselt väiksekaalulised, ja kui nad joovad selle purgi ära, siis on mõju nendele mitu korda suurem kui teile või mulle. Selles ongi probleem.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Energijaooikide ohtlikkus ja nende hõlbus kättesaadavus väljakujunemata tarkuse ja organismiga noortele on kindlasti väga suur probleem. Aga kas te olete veendunud, et Vabariigi Valitsus, kellele te soovite ettepaneku teha, juba niikuinii ei tegele sellega tervishoiu arengukavades? On täiesti mõeldamatu, et see teema ei ole kajastunud üldises tegevuses, kui valitsus tegeleb tervishoiuteemadega.

Yana Toom

Ma tänan teid! Ma ei ole kindel, et seda teemat on nendes n-ö tööpaberites sellise nurga alt kajastatud. Teiseks võin lihtsalt korrata seda, mis ma vastasin kolleeg Kaia Ivale. See on üks konkreetne asi, mida annab ära teha, ilma et me peaksime ootama, kuni valmib see mahukas dokument, mis on kahtlemata väga vajalik. Aga meie soov läheneda igale asjale väga komplekselt tähendab vahel lihtsalt seda, et me kulutame rohkem aega, kui oleks te-

gelikult vaja selleks, et langetada mõistlikud otsused.

Aseesimees Jüri Ratas

Annely Akkermann, palun!

Annely Akkermann

Täna, hea eesistuja! Te ütlesite, et te ei taha oodata rahvatervise arengukava valmimist. Rahvatervise arengukava on aga valminud 2008. aastal. Selle juurde käiva tegevuskava täitmist seiratakse ja kava uuendatakse igal aastal. Järsku te olete jätnud eelnõu ettevalmistamisel suure ja olulise osa olukorrast tähelepanuta? Järsku te olete olnud liiga pealiskaudne?

Yana Toom

Ma täna teid! Ma usun, et me ei ole olnud liiga pealiskaudsed, sest Eesti riigis ei ole praegu ühtegi dokumenti, mis reguleeriks energiajookide reklaami ja müüki alaealistele.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Maailmas tegeleb terviseriskidega ja tervise edendamisega väga palju selline organisatsioon nagu World Health Organisation – Maailma Terviseorganisatsioon. Nendel on väga suur roll mitmete haiguste ennetamisel ja üldiselt tervise edendamisel. Ma mäletan, kui Eesti oli mõnikümmend aastat tagasi hädas südame- ja veresoonkonnahaigustega, oli selle organisatsiooni mõju ja teaduslik baas kõikide nende probleemide ennetamisel väga suur. Kas see organisatsioon on ka võtnud energiajookide suhtes mingi seisukoha? Kas teil on mingit infot?

Yana Toom

Ma täna küsimast! Paraku pean tunnistama, et jään vastuse võlgu. Ma usun, et on küll, aga siinkohal ei oska ma teile konkreetset vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma olen kindlasti nõus sellega, et teema püstitamine on erakordselt oluline, ja ma ise ei ole ka mitte kunagi ostnud energiajooke, ei lastele ega iseendale. Aga ma oleksin pragmaatilisem. Kui te teete ettepaneku teha 1. juuniks tegevuskava ja samas on teada, et mitmed Riigikogu liikmed, sh teie ise, külastate väga tihti koole rääkimaks seal eri teemadel, mis võib-olla on poliitilised ja mitte alati kõige objektiivsemad, siis mina teeksin ettepaneku, et Riigikogu liikmed, kes külastavad koole, võtaksid missiooniks selgitada õpilastele koolis energiajookide kahjulikkust. Kuidas te sellesse suhtute? Seda saaks teha palju varem kui 1. juunil, kas või homme.

Yana Toom

Ma täna! See on tegelikult väga hea ettepanek. Uskuge mind, me kõik teeme seda, kui see tuleb jutuks, see on igati loogiline. Mis puudutab mind ennast, siis ma pean tunnistama, et käin koolides üliharva. Aga nüüd ma võtan selle teie soovi kindlasti teadmiseks ja see on väga hea ettepanek.

Aseesimees Jüri Ratas

Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kui ma loen otsuse eelnõust, et töötada välja 2013. aasta 1. juuniks tegevuskava lastele ja noortele energiajookide reklaami ja müügi vähendamiseks ning laste ja noorukite terviseteadlikkuse tõstmiseks, siis mul on teile kui selle eelnõu ettekandjale komisjonis ja komisjoni aseesimehele hästi lihtne küsimus: mis põhjustel või mismoodi üldse keegi sai selle eelnõu vastu olla ja mis olid need põhilised argumendid?

Yana Toom

Aitäh! Tegelikult olete neid argumente praegu siin saalis juba kuulnud ja ma usun, et te kuulete neid veel siis, kui siia tuleb komisjonipoolne ettekandja. Jah, igati õige lähene mine, et on ju olemas tervise arengukava, mis peaks lahendama kõik probleemid, selle tegemisele on kaasatud kõikide erakondade esindajad – nii see arutelu käiski. Mul ei ole teile

head vastust, aga ma pole õige inimene neid vastuseid andma.

Aseesimees Jüri Ratas

Aare Heinvee, palun!

Aare Heinvee

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma väga pooldan selle teema püstitust, kuid samas läheneks teemale natuke laiemalt. Riigi ja omavalitsuste otsustusõiguse puhul on pidevalt klassikaline vastasseis. Kogu aeg on õhus, et riik võtab omavalitsustelt otsustusõigust ära, tsentraliseerib. Kõnealuse teema puhul on omavalitsusel peaaegu ainupädevus reguleerida kas reklaamieskirjaga, määrusega, millega iganes seda küsimust ja ma tean omavalitsusi, kus seda ongi väga selgelt tehtud, on reguleeritud ja neid asju ei lubata. Kas siin ei ole ühe erakonna poliitikas väike kahepalgelisus?

Yana Toom

Ma tänan! Ütlen päris ausalt, n-ö irvitamata, et ma mõtlen selle üle, ehk on siin ka oma tõetera. Aga me ei räägi ainult linnaruumist, me räägime asjast laiemalt. Me räägime meediast, telekanalitest. Tallinna Televisioonis te ei näe seda reklaami. Me räägime koolidest, koolipuhvetitest ja poekettidest. Nii et ainuüksi linnaruumist ei piisa. Teil on õigus, see tuleks üle vaadata, aga siin ma tulen tagasi selle juurde, mida küsis minu käest Kadri Simson: kehtivad õigusaktid ei anna tegelikult võimalust seda reklaami piirata.

Aseesimees Jüri Ratas

Andre Sepp, palun!

Andre Sepp

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus on jätkuküsimus Tõnu Juuli küsimusele. Olen ka nõus, et teema on aktuaalne ja vajab käsitlemist. Aga kas me ei aja mitte segamini kahte temaatikat? Ühed on joogid, mis sisaldavad organismile kahjulikke toimeaineid. Üldine nimetus "energiajook" ei ole vahest päris õige. Küsimus ongi, kas me saame käsitleda seda siiski energiajookide temaatikana, sest tegemist ei ole ju jookidega, mis lisavad energiat organismile, vaid just nimelt suurendavad olemasoleva ressursi n-ö

paremat kasutusele võtmist. Siit ka küsimus: kas "energiajook" ei ole mitte eksitav termin?

Yana Toom

Ma tänan küsimast! Tegelikult ei ole. Kui te loete läbi seletuskirja, siis te selles ka veendute. See ongi see, millest ma alustasin, et tihutilugu aetakse energiajooke segi spordijookidega. See ei ole üks ja sama. Rahvakeeli kasutatakse seda terminit tegelikult valesti. Energiajook on see, mis sisuliselt imeb organismi tühjaks, justkui petab meid, et me oleme energiat juurde saanud. Tegelikult ei ole. Spordijook on see, mis taastab organismi varusid. Need on erinevad asjad.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Enne kui me läheme edasi, lubage lihtsalt infona öelda, et ettepaneku tegemisel Vabariigi Valitsusele näeb meie kodu- ja töökorra seadus ette, et selle päevakorrapunkti raames saab kummalegi ettekandjale esitada ühe küsimuse. Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma tahan ikkagi täpsustada, ma ei saanud eelmistest vastustest selgust. Kui keskvalitsus teeb sellise tegevuskava, millised on siis need keskvalitsuse võimalused või hoovad, et sekunda kohaliku omavalitsuse pädevusse? Spordiürituste korraldamine ja seal kauplemine, tänavareklaam, kauplemislubade väljastamine on kõik kohaliku omavalitsuse pädevuses. See loetelu ei ole lõplik. Mismoodi saab keskvalitsus sekkuda kohaliku omavalitsuse pädevusse, millised on need hoovad?

Yana Toom

Ma tänan teid! Ma kordan veel kord: riigi tasemel on keelatud müüa alkoholi alaealistele. See ei ole tehtud mitte kohalike omavalitsuste, vaid riigi tasemel. See on esimene samm. Mis puudutab näiteks müügilubasid, siis ma ei tea ühtegi müügiettevõtjat, kes kaupleks ainult energiajookidega. Võtame ükskõik millise suure poeketi, teiste kaupade kõrval seisavad seal ka energiajoogid. Nii et siin ei ole ka KOV-il midagi teha. Need sammud ongi siin. Ma olen teiega nõus, ma saan aru, et teie küsimuse taustaks oli see, et KOV-id saaksid anda oma panuse, ja teil on õigus. Aga kui oleks olemas

ka mingisugune keskvalitsuse töökava, siis oleks seda lihtsam ja loogilisem teha üle Eesti.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Laurson, palun!

Peeter Laurson

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Pooldan täielikult teie teemapüstitust ja näen, et energiajookide reklaami ja müüki oleks vaja reguleerida, kuid kas tegu ei ole lahtisest uksest sisse murdmisega? Suvel kinnitas Sotsiaalministeeriumi rahvas, rahvatervise osakonna tervise poliitika juht Ene Augasmägi, et sellega, müügi ja reklaami piirangute väljatöötamisega juba tegeldakse.

Yana Toom

Ma tänan teid! Kui see nii on, siis on väga tore. Seda enam ei näe ma põhjust hääletada meie ettepaneku vastu, sest me lihtsalt seame ühe tähtaja, et lõpuks saaks see tegevus ka lõpuni viidud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma arvan, et see on väga õige teema, mis täna siia saali toodud on. Aga mul endal tekkis küsimus, miks me püüame seda ülesannet pooleks aastaks valitsusele anda. Me võiks ju sellesama eelnõu ise valmis teha ja sellega siis siia saali tulla?

Yana Toom

Ma tänan! Põhjusi on kaks. Esiteks, mis puudutab seda, et pooleks aastaks, siis vaadake, see eelnõu on ikka natuke varem sisse antud, aega oli natuke rohkem. Teiseks, nagu me siin tihtilugu kuuleme, on valitsusel, õigemini Sotsiaalministeeriumil pädevust ja ressursi, et sellega tegelda. Mitte nii, et me tuleme selle eelnõuga siia ja siis heidetakse meile ette, et me oleme seda ja seda valesi teinud. Seda enam, et ministeeriumi sees info liigub, ja kui nad tõepoolest sellega tegelevad, siis oleks lihtsalt väga loogiline anda neile Riigikogu poolt lõpptähtaeg, et see töö saaks lõpuks ühele poole.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Lillo, palun!

Kalev Lillo

Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! Te teete ettepaneku keelustada energiajookide müük lastele, aga samaaegselt on poelettidel müügil mitmesugused muud kemikaalid, näiteks puhastusvahendid, atsetoon ja muud asjad. Kas ei oleks kohane hakata ka neid keelustama?

Yana Toom

Ma tänan teid! Ma ei ole kunagi kuulnud, et lapsed oleks neid joonud, aga ju te olete minust vanem ja kogenum.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, hea Riigikogu aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Siin on üsna tihti pöördutud teie poole ettepanekutega, et reklaami- ja müügiotsused võiks teha kohalik omavalitsus. Kas me arutame täna ainult reklaami- ja müügi piiranguid või räägime sellest, et praegu ka noortekeskustes ja lasteürituste ajal vabalt kättesaadavate energiajookide teema peaks olema läbi analüüsitud ja arutatud, sest need joogid võivad olla lastele ohtlikud? Sellisel juhul ei saa seda kindlasti teha igas külas ja vallas eraldi, vaid see arutelu peab olema riiklikul tasandil.

Yana Toom

Ma tänan! See on väga õige küsimusepüstitus. Esiteks, iga vald ja iga linn käitub nii, nagu ta peab vajalikuks. Teiseks, ma juba mainisin siin balletikooli ja ma tean ka teisi asutusi, spordiklubisid, kus tihtilugu ka treenerid ise ei tea kaasnevaid ohtusid, kus nad ise toovad lastele energiajooke ja enne suuri võistlusi neid sisse joodavad. Need ei ole sugugi üksikjuhtumid, see toimub igal pool üle Eesti ja see ongi põhjus, miks me arutame seda küsimust Riigikogu saalis, mitte linna- või vallavolikogu tasandil. See on õige koht, kus neid asju arutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kolleeg! Koalitsiooni esitatud küsimused algasid masiliselt selliste sissejuhatavate sõnadega nagu "teema on aktuaalne", "pooldan", "pooldan täielikult", "vajab käsitlemist". Pärast tuli "kuid" ja mõeldi välja mingi põhjus, miks ei peaks selle asjaga tegelema. Siin on kolm versiooni. Üks on fantastiline, et koalitsioon on energijookide tootjate palgal – fantastika, muidugi ei saa seda olla, mis raha neil seal ikka on. Teine on see, et on kokkulepe valitsusele mitte mingil juhul mingeid ülesandeid mitte anda. Kolmas on teatud ükskõiksus selle suhtes, mis meil tervisekaitse valdkonnas ja eriti lastega toimub. Milline on sinu versioon, miks sellesse küsimusse niimoodi suhtutakse?

Yana Toom

Ma tänan küsimast! Ma üritan mitte paranoiline olla. See esimene versioon ei kõlba muidugi kuskile, kuigi energijooke toodavad meil nii Saku kui ka A. Le Coq ja nemad neid reklaamivad. Ma saan aru, et see on suur osa nende turust ja tulust. Mul enda versiooni järgi on suhtumine lihtsalt selline, et üks opositsiooni eelnõu ei peakski läbi minema. Mul on väga hea meel, kui peale seda, kui see hääletus on läbi, tuleks samasuguse eelnõuga välja mingi teine erakond. Peasi, et asi oleks tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Suur tänu, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu arvates küsis kolleeg Mailis Reps väga õigesti, see küsimuse püstitus on väga õige. Te räägite müügist ja räägite reklaamist, aga me näeme tõepoolest, kuidas mitmesugustel üritustel on needsamad energia- ja ka jõujoogid vabalt kättesaadavad. Ma saan aru, et Mailis Repsi küsimus läks selles suunas, et tuleks ära keelata ka nende jookide joomine, mitte ainult müük ja reklaam, vaid ka joomine ära keelata. Te jätsite vastamata, kuidas selle joomise saaks ära keelata.

Yana Toom

Ma tänan! Ma igaks juhuks loen ette, siin on kaks rida: "Töötada välja 2013. aasta 1. juuniks tegevuskava lastele ja noortele ener-

giajookide reklaami ja müügi vähendamiseks ning laste ja noorukite terviseteadlikkuse tõstmiseks." Nagu te näete, keelustamisest siin juttu ei ole, sel lihtsal põhjusel, et pole mõtet seada keelde, mille täitmist sa ei suuda kontrollida. See on rumal. Nii et see, mida me pakume, on tõsta nende teadlikkust ning piirata reklaami ja müüki.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid ettekande eest! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Keskerakonna esitatud otsuse eelnõu "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" oma 15. oktoobri istungil. Algatajate nimel tutvustas eelnõu Yana Toom. Järgnevalt lubage mul refereerida komisjonis toimunud arutelu. Komisjonis nõustuti, et energijookide tarbimine vajab senisest suuremat tähelepanu. Komisjonis tõsteti positiivselt esile ka Rimi kaupluseketi omaalgatuslikku regulatsiooni. Samas märgiti, et meil ei ole vaja eraldiseisvat tegevuskava, sest tõstatatud teemat saab reguleerida Vabariigi Valitsuse kinnitatud rahvastiku tervise arengukava kaudu, mille juhtrühma kuuluvad esindajad igast Riigikogus esindatud erakondade fraktsioonist.

Meenutuseks kolleegidele olgu öeldud, et rahvastiku tervise arengukavas püstitatakse strateegilised eesmärgid rahvastiku tervise jätkuvaks parandamiseks ning arengukava rakendusplaani iga-aastastesse tegevuskavadesse planeeritakse konkreetseid tegevused nende eesmärkide elluviimiseks. Märkimisväärne osa eestlaste tervisekaost on ärahoitav. Varajase suremuse kolm peamist põhjust on südame- ja veresoonkonnahaigused, kasvajakasvaja ja vigastused. Kõiki kolme mõjutavad oluliselt tervisekäitumine ja keskkonnategurid. Rahvastiku tervise arengukava annab suunad ja soovituselised eri tasanditel hea tervise nimel tegutsemiseks ning seob tegevuse tervikuks. Ka energijooke puudutavad tegevused on seega rahvastiku tervise arengukava kontekstis igati asjakohased ja kindlasti tasub mõelda, kuidas neile võib-olla veel suuremat tähelepanu pöörata. Keskerakonna tõstatatud teema sobib rahvastiku ter-

visse arengukava neljanda valdkonna "Tervislik eluviis" teise meetmega "Rahvastiku toitumisharjumuste parandamine". Järgmine juhtkomitee koosolek on detsembris ja ma usun, et kui meie hea kolleeg Keskerakonnast Viktor Vasiljev sellekohase ettepaneku teeb, siis võib ta kindlasti nii minu kui ka kõikide teiste juhtkomitee liikmete toetusele loota.

Lähtuvalt eelöeldud põhjendustest tegi komisjon täiskogule ettepaneku otsuse eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 5 ja vastu 4 komisjoni liiget. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Teema on oluline, millest annab märku ka see, et teema läheb korda kõikidele rahvaasadikutele. On tõepoolest küsimusi ja kaasa räägivad ka need, keda siamaani ei ole ei riigielarve, elektrihinna tõus ega Euroopa tulevik suutnud sütitada. Mul on teile konkreetne küsimus, millele eelnõu algataja ei suutnud vastata, öeldes, et seda teeb järgmisena pulti tulev komisjoni esindaja. Küsimus on lihtne: mis põhjustel ma peaksin selle eelnõu vastu olema? Mulle tundub, et see n-ö põhiline jõujoon, et käsitletav teema tuleks lihtsalt panna tervise arengukavasse, kuigi muidu on tegemist väga hea eelnõuga, ei ole adekvaatne. Mis on need kolm konkreetset põhjust, miks ma peaksin hääletama selle eelnõu vastu?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma arvan, et teemasid peaks käsitlema nende tegevuskavade raames, mis meil olemas on. 2008. aastal kinnitas Vabariigi Valitsus rahvastiku tervise arengukava. Selle dokumendi koostamisel osales suur hulk inimesi ja seda valmistati ette väga pikalt. Selles on viis teemavaldkonda, mis leiavad käsitlemist, ja iga teemavaldkonna all on ette nähtud konkreetseid tegevusi. Tervislike eluviiside meetme all on ette nähtud konkreetseid tegevusi, kuidas parandada laste ja noorte terviseteadlikkust. Meil on olemas dokument, kus on näha konkreetseid tegevusi. Nüüd peab juhtkomitee hindama, kas need tegevused on piisavad, ja tegema vajaduse korral täiendusi. Mina

küsiksin vastu, mis on meie eesmärk. Kas me tahame midagi üheskoos ära teha või me tahame siin niisama trummi taguda? Rahvastiku tervise arengukava on olemas, selle juhtkomiteesse on kaasatud igast fraktsioonist volitatud esindaja ja selle kaudu saab kõiki neid tegevusi teha. Miks me peame dubleerima?

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ühes algatajate esindajale esitatud küsimuses kõlas väide, et Sotsiaalministeeriumis keegi tegeleb energijookide reklaami keelustamise ettevalmistamisega, millegi säärasega. Kas seda infot oli kuulda ja kas seda kontrolliti sotsiaalkomisjonis? Kas teil isiklikult on sellest midagi teada? Ja küsimust kokku võttes: kas väide, et Sotsiaalministeerium juba tegeleb selle probleemiga just nimelt seadusandlikul tasandil, vastab tõele?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjonis see teema arutusel ei olnud. Küll aga näeb rahvastiku tervise arengukava ette tegevused igaks aastaks ja seal on rakendusplaan, kus kavandatakse konkreetseid tegevusi. Energiajookide teemat on seal käsitletud seoses laste ülekaalulisusega. Küll aga arvan, et juhtrühmal, kui me detsembris koguneme, tasuks kaaluda seda, et panna järgmise aasta tegevuskavva sisse eraldi punkt.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Austatud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Kas sotsiaalkomisjon ei ole arutanud üldse toiduainete kontrolli meie kaubanduses, mis minu arvates lonkab praegu mitut jalga? Siin võib tuua mitu näidet. Näiteks see piim, mida me iga päev tarbime, värsket piima pähe müüdavasse kaubasse on ilmselt tuimalt lisatud piimapulbrit. Liha, mis on teiste riikide külmitutes tõenäoliselt oma strateegilise tähtsuse juba ületanud ja mis meil täiesti tavakasutust leiab. Ilmselt peaks komisjon lisaks tänasele punktile veel süvendatult käsitlema just toiduainete

kontrolli tervikuna, selle tõhustamist Eesti riigis. Kas seda on arutatud?

Maret Maripuu

Selle eelnõu raames neid küsimusi arutusel ei olnud ja selles koosseisus seda arutatud ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea komisjonipoolne ettekandja! Arusaadavalt on valitsus teinud ettepaneku, et see otsuse eelnõu ei sobi. Aga kuna te olete arengukava juhtrühmas ja olete täna ka komisjonipoolne ettekandja, siis küsin selle kohta, mis huvitab mind palju rohkem. Kas komisjon, juhtrühm ja ministeerium kavatsesid edasi tegelda energijookide ohuga meie noorele põlvkonnale, on need siis alla 16-aastased või alla 14-aastased? Ühiskonna teadlikkus nendest ohtudest on väga väike ja kindlasti on see arvestatav probleem, eriti meie väga väikeste laste hulgas, sest ka kümneaastaste hulgas on pidevaid tarbijaid.

Maret Maripuu

Aitäh! Oli kaks küsimust. Esiteks, kuna eelnõu sisu on ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele, siis Vabariigi Valitsus siin arvamust ei avalda. Nii et siin ei ole tegemist valitsuse suunisega. Kui küsimus oli juhtrühmale, siis ühe juhtrühma esindajana võin ma öelda, et teema on oluline, ja ma arvan, et järgmisel kogunemisel tuleb see tänu siin tõstatatule kindlasti arutelule. Me peame vaatama, mis on olnud senised tegevused, eelkõige need, mis puudutavad laste ja noorte terviseteadlikkuse tõstmist, kui täpselt on käsitletud energijookide teema. Seda on käsitletud, aga kas piisavalt, see vajab analüüsimist. Kindlasti tasuks kaaluda täiendava ettepaneku tegemist neljanda valdkonna, s.o tervisliku eluviisi teise meetme kohta. Valdkonna reguleerimiseks tuleks koostada ettepanekud, mis põhinevad rahvusvahelistel teadusuuringutel ja teiste riikide praktikal. Igal juhul on see oluline teema, millega rahvastiku tervise arengukava raames edasi getseda.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi sellesama asja juurde, mida ma juba püüdsin Yana Toomilt teada saada, aga ei saanud. Kas komisjon arutas seda, et me peaks ikkagi käsitlema seda teemat toimeaine-põhiselt? Nimelt on energijooigid rahvasuus teadantud kui konkreetset brändid, konkreetset tooted, olgu siis Red Bull, Battery või midagi sellist. Aga samas me teame, et näiteks Itaalias ja Prantsusmaal võib igast bensiinjaamast osta energijookide komponente kas ampulli või pulbri näol, mida sa saad ise oma lemmikjookile lisada, olgu see Coca-Cola, mahl või mis iganes. Kui sulle konkreetse toote, näiteks Red Bulli maitse ei meeldi, saad sa laksu ikkagi kätte. Kui me praegu räägime ainult energijooigist, siis me välistame need komponendid. Meditsiinis teatavasti on igal preparaadil oma keemiline nimetus ja brändinimetus, mille all seda müüakse. Kui me ei räägi nendest toimeainetest ja räägime ainult energijooigist, siis me välistame tegelikult need toimeained. Kas komisjon arutas seda?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjon ei arutanud seda. Kui me võrdleme alkoholi ja energijooke, siis alkoholiteematikat on arutatud kordades pikemat aega. Energijooigid on suhteliselt uus nähtus ja seepärast on ka teadusuuringuid vähem. Ma arvan, et rahvastiku tervise arengukava raames tasub koondada teadusuuringute tulemused, uurida rahvusvahelist praktikat ja lähtuvalt sellest teha konkreetseid ettepanekuid.

Aseesimees Jüri Ratas

Laine Randjärv, palun!

Laine Randjärv

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Siin on ettepanek suurendada laste ja noorukite terviseteadlikkust. Üldiselt on meil viimasel ajal komme panna eri institutsioonide, küll koolide, küll mitmesuguste MTÜ-de peale ülesanne suurendada laste ja noorukite teadlikkust. Kas komisjonis arutati ka perekonna rolli? Sajandeid on olnud nii, et vanemad õpetavad lastele, mis on kasulik ja kahjulik. Kas

me unustame selle rolli täiesti ära? Võib-olla peaksime hoopiski organiseerima seda, kuidas suurendada lastevanemate teadlikkust, et nad oma lapsi kasvataksid, et nad võtaksid selleks aega?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjonis seda eraldi ei arutatud, küll aga on rahvastiku tervise arengukavas viis olulist valdkonda: sotsiaalne sidusus, laste ja noorte turvaline areng, tervist toetav elu-, töö- ja õpikeskkond, tervislikud eluviisid ja tervishoiusüsteemi areng. Nagu näha, esimeses, sotsiaalse sidususe valdkonnas on kogu Eesti elanikkond, noored-vanad koos. Need tegevused, mis on eri valdkondade all, peaksid suurendama sidusust ka perekonna sees. Siin on nähtud ette ka tegevused elanikkonna tervise- teadlikumaks arenguks, mis tähendab seda, et lapsevanemad saavad rohkem informatsiooni, et teha ise tervislikke valikuid ja suunata oma lapsi tegema tervislikke valikuid.

Olgu öeldud, et rahvastiku tervise arengukava on valitsuse vastu võetud arengukava ja juhtrühma kuuluvad kõikide ministriumide esindajad, mis tähendab, et tegemist on kordineeritud tegevusega, vältimaks omavahelist dubleerimist. Seal tehtud ettepanekud jõuavad õppekavade ja mitmesuguste projektide kaudu ka koolidesse. Nii et teemakäsitus on väga lai.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Suur tänu, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te mainisite oma ettekande alguses, et Rimi kaubanduskett on asunud ise n-ö hea kaubanduse tava järgi, kui nii üldistada, energiajookide müüki ja reklaami piirama või reguleerima. Kas eelnõu algataja esindaja vastustest või komisjoni aruteludest tuli välja, et sel teemal on räägitud näiteks kaupmeeste liiduga, et sealt, sektori seest kasvab välja arusaamine ja tahe energiajookide müüki ja reklaami kuidagimoodi reguleerida?

Maret Maripuu

Aitäh! See teema komisjonis arutusel ei olnud, aga kindlasti väärrib see kaalumist. Ma arvan, et kõik need head mõtted, mis täna on siin kõlanud, saab viia rahvastiku tervise aren-

gukava juhtrühma ja leida sealtkaudu siis rakendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kas teie kui komisjoni esindaja peate normaalseks, kui rahvaspordiüritustel, kus osalevad ka lapsed, jagatakse energiajooki tasuta? Kui te ütlete, et see on normaalne, siis mul rohkem küsimusi ei ole. Aga kui te ütlete, et see ei ole normaalne, siis küsin, milleks siin saalis ping-pongi mängida, kui lapsed iga päev samal ajal oma tervist kahjustavad, ja milleks pugeda bürokraatia taha, kui see asi oleks õige täna ja kohe ära teha.

Maret Maripuu

Mul on väga hea meel, et te ütlete, et asi tuleks kohe ära teha. Mul on hea meel meenutada, et rahvastiku tervise arengukava ongi selleks vastu võetud, et meie kõikide tervis muutuks paremaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Teema on kindlasti aktuaalne ja mu meele teeb kurvaks see, et mõni kolleeg pöörab selle naljaks. Eesti Rahvusringhäälingu selle nädala uudistest võis lugeda, et USA pere süüdistab lapse surmas energiajooki. Vanemad esitasid kohtusse hagi surma põhjustamise kohta, sest tüdruku surma põhjuseks märgiti südame seiskumine kofeiinimürgistuse tõttu. USA toiduadministratsiooni andmetel on tänavu olnud neli samasugust juhtumit. Vanemad nõuavad eelkõige, et võimud reguleeriks energiajookide tarbimist. Ka Ameerikas nõutakse, et võimud reguleeriks, nii et ma arvan, et siin on Eestil hea eeskuju olemas.

Maret Maripuu

Siin küsimust ei olnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, hea eesistuja! Ma kasutan võimalust ja lisan küsimuse sellele, mida ütles kolleeg Tarmo Tamm. Vaadake, selle eelnõu me andsime sisse 7. juunil. Nüüd on viis kuud möödas ja me kuuleme siit puldist, et detsembris saab selle ehk lisada järgmise aasta töökavva. Mida see siis ajaliselt meile tähendab? Millal võiks praktiliselt saabuda see aeg, kui Eesti riigis on energijookide müük lastele ikkagi reguleeritud?

Maret Maripuu

Aitäh! Rahvastiku tervise arengukava juhtühm saab teha ka varem ettepanekuid, mida kaaluda. Nagu ma ütlesin, juhtrühm on koos käinud alates 2008. aastast ja ette on nähtud mitmesugused konkreetsete tegevused. Ettepaneku sellises sõnastuses, et kõnealusele teemale tuleks eraldi tähelepanu pöörata, saab vormistada detsembris. Praeguseni on energijookide teemat käsitletud eelkõige laste, noorte ja üldse meie inimeste terviseteadlikkuse suurendamise raames. Seda teemat on analüüsitud seoses kooliõpilaste ülekaalulisuse probleemiga. Need on need tegevused, mida seni on tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Ka mina tahaksin olla põhjalik ja saada täielikku informatsiooni, et langetada otsus. Kolleeg Vakra küsis kolme põhjust, miks peaks hääletama selle valitsusele ettepaneku tegemise eelnõu vastu. Te nimetasite ühte, seda tervise arengukava. Kas te tahate väita, et ülejäänud kahte põhjust te ei suudagi öelda? Võib-olla ma tahaksin ka toetada valitsuskalitsiooni ja hääletada selle ettepaneku vastu, aga öelge mulle siis veel kaks põhjust, miks ma peaksin seda tegema. Tervise arengukava üksinda ei saa ilmselt see põhjus olla, seda on minu jaoks vähe.

Maret Maripuu

Kui te loete ettepanekut, mis Keskerakond on teinud, siis see koosneb kahest osast. Esiteks, töötada välja 2013. aasta 1. juuniks tegevuskava lastele ja noortele energijookide rek-

laami ja müügi vähendamiseks ning, teiseks, laste ja noorukite terviseteadlikkuse tõstmiseks. Rahvastiku tervise arengukavas on nähtud ette tegevused laste ja noorte terviseteadlikkuse tõstmiseks. Ja kui meil on olemas üks dokument, mis on vastu võetud ja mille rakendamist jälgivad esindajad kõikidest fraktsioonidest, siis pole ju mõtet dubleerivat tööd teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Liisa-Ly Pakosta, palun!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma palun täpsustust ühes küsimuses, milles saali arutelu on tekkinud segadus. On väidetud, et energijookide tarbimise piiramiseks ei saa täna keegi mitte midagi teha. Ma tean, et Tallinna linn on teinud tegelikult väga häid pingutusi, näiteks koolipuhvetites ei ole energijookid lubatud. Kas siis Tallinna koolipuhvetid käituvad kuidagi ebaseaduslikult? Palun täpsustage, millised võimalused on tegelikult juba praegu seda tarbimist piirata!

Maret Maripuu

Kui mu mälu mind ei peta, siis 2008. aastal võeti vastu tervisekaitse nõuded koolitoidule ja ka koolipuhvetile. Neis nähti ette, mida tohib, mis on soovituslik jne. Sellest sotsiaalministri määrusest peavad koolipuhvetid juhinduma. Praeguseks on mitmed asjad selles vallas juba tehtud ja tegevused jätkuvad. Kindlasti pööratakse energijookidele senisest veel suuremat tähelepanu. Varem pole sellist ettepanekut lihtsalt rahvastiku tervise arengukava juhtrühma tulnud. Energijookidega on tegeldud teiste teemade raames, nagu ma ennist ütlesin – kooliõpilaste ülekaalulisuse probleemi, üldise terviseteadlikkuse soovituste juures. Nii et seda on tehtud, aga ainult energijookidele pole eraldi tähelepanu pööratud. Seda saab parandada.

Aseesimees Jüri Ratas

Urve Tiidus, palun!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Täname peaettekandja proua Yana Toom pidi vastama mitmele küsimusele, mis puudutasid kohaliku omavalitsuse õigust seda vald-

konda reguleerida, ja nagu Liisa Pakosta ütles, ka koolides selliste potentsiaalsete riskijookide või -söökidete serveerimist ja müümist piirata. Kas komisjon ka arutas seda või on teil tuua häid näiteid, kus sellist õigust on kohapeal kasutatud, kohaliku omavalitsuse võimalust asju reguleerida?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjon seda ei arutanud, aga rahvastiku tervise arengukava täitmisele on ka kohalikud omavalitsused kaasatud. Kohalikes omavalitsustes on tööle võetud terviseedendajad, kelle üks tööülesanne on terviseteadlikkust suurendada ja infot jagada. Mul on hea meel öelda, et siin on üks edumeelsemaid Tallinna linn, kus töö on terviseedendajad, kes jagavad asjakohast informatsiooni ja tegutsevad selle nimel, et inimesed oleksid teadlikumad, et nad teeksid paremaid valikuid, mis säästavad tervist.

Aseesimees Jüri Ratas

Paul-Eerik Rummo, palun!

Paul-Eerik Rummo

Suur tänu! Mul on kuidagi raske jälgida sellist olukorda, kus laste elu ja tervist ning võimalikku surmaohtu puudutavad küsimused on tehtud mingiks vahendiks, kus keegi üritab olla esimene, kes sellest temast räägib ja kohustab teisi midagi selle heaks tegema. Seda on isegi veidike piinlik jälgida. Kahtlemata on tegemist asjadega, mille puhul tuleb võimalikult kiiresti midagi ära teha. Minu küsimus ongi: kas rahvastiku tervise arengukava juhtkomitee kogunemine detsembris ei ole mitte tunduvalt varasem tähtaeg, kus saab midagi ära teha, kui 1. juuni, kus valitsus peaks selle eelnõu kohaselt alles hakkama teemaga tegelema?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma rõhutan veel kord, et rahvastiku tervise arengukava raames on energiajookidele tähelepanu pööratud ja eri osapooled on sellele teemale ka tõstatanud. Ma usun, et detsembris saab kindlasti rõhutatud, et see tuleb tegevuskavas ka eraldi meetmena välja kirjutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud komisjoni-poolne ettekandja! Ei saa mitte vaiki olla. Teema on nii huvitavaks läinud, et kõik väljendavad oma arvamust. Tahan omalt poolt öelda, et väide, justkui valitsus juba tegeleb, ei pälvi usaldust. Ma võin isiklikult tuua mitu üllavalusat näidet selle kohta, kuidas valitsus raporteerib tegudest, aga pärast selgub, et on unustatud tegevust alustada. Psühholoogiliselt on põnev vaadata, kuidas mõni tegelane esitab vastavalt sellele, kellele esitatud eelnõust jutt on, täpselt vastupidist argumentatsiooni. Kui võtta kokku tänasel arutelul koalitsioonisaadikute poolt öeldu, kas siis ei peaks äkki muutma Riigikogu kodukorra seadust ning oluliselt piirama Riigikogu õigust teha ettepanekuid Vabariigi Valitsusele? Määrama, et parlament teeb ettepanekuid ainult olemasolevatele juhtrühmadele, kohalikele omavalitsustele, lastevanematele, kuskil eksisteerivatele komisjonidele? Kas teil ei teki koalitsiooni ettepanekutest sellist muljet, et praegu püütakse piirata ühte väga selget, lihtsat ja legaalselt töövormi?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjonipoolse ettekandjana ütlen, et sellist teemaarendust komisjonis ei olnud. Kuna te rõhutasite aga juhtrühma, siis ma ei tahaks seda alahinnata. Vabariigi Valitsus on kinnitanud rahvastiku tervise arengukava ja seal on olnud fraktsioonide esindajad eelmisest Riigikogu koosseisust ja sellest koosseisust. Me saame Riigikogu liikmetena jälgida, mida täidesaatev võim teeb, ja otseselt ka juhiseid anda. Ma arvan, et see on väga hea võimalus.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Me teame, et tänane Eesti poliitiline kultuur ei luba opositsioonil teha valitsusele ettepanekuid, ka häid ettepanekuid mitte. Kas te olete komisjonis või oma seltskonnas arutanud, et eriti vajalike seaduste või ettepanekute puhul võiks erandeid teha? Tundub, et käesolev ettepanek on selline, mis nõuaks tõsiselt tähelepanu, sellepärast et seda tähelepanu on siin saalis olnud juba tund aega.

Maret Maripuu

Aitäh! Seda teemat komisjonis ei arutatud. Küll aga arvan, et hea poliitilise kultuuri kohaselt võiks hinnata ka rahvastiku tervise arengukava, mille koostamist alustas sotsiaalminister Jaak Aab, mis sai 2008. aastal vastu võetud ja mille koostamises osalesid sajad inimesed. Et need inimesed, keda sotsiaalkomisjon on määranud rahvastiku tervise arengukava juhtühm, võtaksid oma tööd tõsiselt ja tutvustaksid ka oma kolleegidele, mis asi on rahvastiku tervise arengukava, mis tegevusi selle raames on juba tehtud ja mis on plaanis tulevikus, sest rahvastiku tervise arengukava on pikaajaline dokument.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh! Hea ettekandja! Mulle tundub, et vahetevahel me läheneme elule liiga mustvalgelt, nii ka siin saalis. Et kui me seda eelnõu sellisel kujul ei toeta, siis me nagu ei tahakski probleemiga tegelda või ei tunnetaks probleemi olemust ja ainsaks põhjuseks on see, et see on tulnud opositsiooni poole pealt. Korduvalt on öeldud, et probleem on olemas, sellega tegeletakse vastava arengukava raames. Et alati ei käsitleta opositsiooni asju mitte mustvalgelt, vaid ikkagi sisust lähtudes, annab tunnistust ju ka see, et alles hiljuti leidis siin tunnistust Vabariigi Valitsusele esitatud opositsiooni ettepanek palgalõhe kohta.

Maret Maripuu

Ma olen nõus.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Mina tahaksin ka selle eelnõu tagasi lükata, sest esitajad ei tea, mis nad teevad. Siin kolleeg Tarmo Tamm rääkis midagi USA-st ja sellest, kuidas valitsus hakkab keelama. See on tavaline *wrongful death lawsuit*, täiesti eraõiguslik, kellelgi ei tule pähegi midagi keelama hakata ja veel föderaaltasemel jne. Tähendab, inimesed ei ole teemaga kursis ja see on täiesti piisav alus selleks, et eelnõu tagasi lükata. Siin pole midagi ka väga lugeda,

kui alused on valed. Aga oletame siiski, et Tarmo Tamm järsku teab, millest ta räägib. Küsi-me siis niimoodi: kas meil on mingi moraalne kohustus ka kõik Ameerika lollused kaasa teha, sellepärast et nad tulevad Ameerikast?

Maret Maripuu

Aitäh! Kordan, et nii põnevaid arutelusid meil sotsiaalkomisjonis ei olnud. Seepärast ei oska ma komisjonipoolse ettekandjana sellele vastata.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid ettekande eest ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Tarmo Tamm, kas protseduuriline küsimus või vasturepliik?

Tarmo Tamm

Aitäh! Kuna minu nime mainiti, siis ütlen, et mina ei ole ise midagi välja mõelnud. Ma lugesin seda Eesti Rahvusringhäälingu uudistest, tsiteerisin artiklit.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, ettekandja! Head ametikaaslased! Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Keskerakonna fraktsiooni esindaja Yana Toomi!

Yana Toom

Täna, härra eesistuja! Ma siin pikalt ei räägi. Tahan lihtsalt vastata paarile repliigile, mis arutelu käigus saalist kostsid ja mis panid mind imestama. Esimene on see, et ma esitasin komisjoni ettekandjale väga selge küsimuse, millal võiks oodata seda, et on astunud samme energijookide müügi piiramiseks. Vastust ma ei saanud, nagu ei saanud seda keegi siin saalis. Me kuulsime, et on olemas tervise arengukava, seal on ette nähtud mitmesugused konkreetsed tegevused, on praegused tegevused, aga tegevusi tuleb veel juurde ja siis detsembris kogunetakse jne. Seejärel üritas härra Rummo süüdistada opositsiooni selles, et me siin taome trummi, tegelikult oli see trummi tagumine hoopis ettekandja väljend, ja et detsember on ju varem ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased! Saalis on liiga suur lärm, palun austame neid, kes soovivad kuulata, ja austame ettekandjat! Palun, ettekandja!

Yana Toom

Härta Rummo ütles, et detsember on ju varem kui 1. juuni, justkui Keskerakond poleks seda teadnud. Me oleme sellega kursis, aitäh! Aga 1. juuni on lõpptähtaeg, mitte töö alguse tähtaeg, mis tähendab seda, et 1. juuniks peaks see tegevuskava meie mõtte järgi juba valmis olema. Kui me alustaksime sellega näiteks täna, siis oleks rohkem lootust, et nii see ka läheks. Mis puudutab ennetustööd ja seda kõike, siis me teame väga hästi, et igal ajal on selge, et alkohol ja suitsetamine kahjustavad tervist. Ja me võime kui palju iganes sellest lastele rääkida, aga lapsed ikka proovivad alkoholi ja suitsu, kuid see ei tähenda, et võib lubada nende müüki. Üks meede toetab teist ja see on igati loogiline. Kui me oleme rääkinud näiteks noortekeskuste sotsiaaltöötajatega, siis oleme saanud teada, et meil on, vähemalt Tallinnas, kümneid lapsi, väga väikseid lapsi, 8-, 9- ja 11-aastaseid, kellel on energiajookide sõltuvus, kes joovad päevas kolm, neli või viis pudelit energiajooki. Kui me täna hääletame selle eelnõu vastu, siis ma ei tahaks küll olla see halb sõnumitooja, aga ühel hetkel me arutame siin siis seda, et ka Eestis on juhtunud midagi väga halba, et keegi on liialt palju tarbinud energiajooke. See uudis, mida praegu tsiteeris meile Tarmo Tamm, ei ole siis enam pärit USA-st, vaid hoopis Eestist. Ja ma arvan, et see päev ei ole väga kaugel, sest teavitustöö on teavitustöö, aga meil on probleemid lapsed, probleemid pered ja siin ei ole eriti aega ootamiseks.

Austatud koalitsioonisaadikud! Kuna Mihhail Stalnuhhin märkis väga õigesti, et iga teine sõnavõtt algas sellega, et probleemi püstitus on õige, siis mõelgem selle peale ja ärgem mõelgem selle peale, kelle algatus see oli. Sellel ei ole mingisugust tähtsust, tähtis on see, et me peame oma lapsi kaitsma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Liisa-Ly Pakosta! Kaheksa minutit.

Liisa-Ly Pakosta

Head kolleegid! Kõigepealt väike täpsustus siin õhku jäänud küsimusele. Eilne Forbes kirjeldab pisut lähemalt Ameerika Ühendriikides seoses energiajookidega toimunut. Tõepoolest, USA toidu- ja ravimiamet on teinud esmased uuringud energiajookide sisalduse kohta ja jätkab neid uuringuid. Septembris oli see teema ka Senatis arutelul. Samal päeval, kui Senat küsimust arutas, kukkus Monsteri energiajoogetootja aktsia börsil 7%. Ma usun, et ka meie arutelu siin on tänuväärne ja sellel on mingi tulemus. Lihtsalt väikese vahemärkusena, et septembrikuuks ehk üheksa kuu jooksul oli sama firma aktsia tõusnud kokku 54%. Probleemi nähakse seal samamoodi, nagu seda näevad Eesti toiduteadlased ja lastearstid. Tõepoolest, kofeiin tekitab lastes ja alaealistes sõltuvust, aga veelgi ohtlikum on energiajookides mitmesuguste ainete suur osakaal ja omavaheline koosmõju. Näiteks ühest topsist, mitte kogu purgist, vaid ühest topsist energiajoogetist saab täiskasvanu 8333% päevasest vitamiini B₁₂ kogusest. Kofeiini on ühes topsis energiajoogetis sõltuvalt margist kuni 14 korda rohkem kui näiteks ühes purgis Coca-Colas, kus ka kofeiin sees on. Suur osa nendest ainetest, mis energiajookides on, ei ole üldse energia ega energia tarbimisega seotud. Nii et jätkuvad uuringud on kindlasti vajalikud ja parim, mida me täna kohe saame teha, on see, et me nii lapsevanemadena kui ka haridusasutuste hoolekogude liikmetena jälgime otseselt, milline on selle joogeti kättesaadavus lastele.

Ma rõhutaksin üle ka selle, et meil on veel üks probleem. See on tõepoolest spordiürituste, kultuuriürituste sponsorlus. Ma tahan samuti kiita Tallinna linna, mis on energiajookide piiramisel olnud tõesti üks Eesti edumeelsemaid. Aga kui me vaatame kas või tänavust aastat, siis on Tallinna linna kaaskorraldusel, osalusel või Tallinna linna ruumides toimunud mitu otseselt energiajooke populariseerivat üritust, mis on mõeldud noortele: näiteks Red Bull Music Academy, Saku Suurhallis Simple Session. Tallinna tänavaruumis toimuvad energiajookide tootjate poolt väga agressiivselt reklaamitud ja spondeeritud trikiratturite üritused. Meil on interneti kaudu liikumas terve hulk videomänge, mida otseselt spondeerivad energiajookide tootjad. Siin on teatud vastuolu, kui palju suudavad need inimesed, kes otseselt

iga päev otsustavad noorteürituste korraldamise üle, sellele reklaamitulvale vastu seista.

Kuna Ameerika Ühendriikidest on mitu korda juttu olnud, siis positiivse näitena võib tuua näiteks New Yorgi, kus on alg- ja põhikoolide spordiüritustel treenerite atesteerimise ja tööeetikaga seonduvalt eraldi teemana ette võetud see, et energiajoogid peavad olema spordiüritustelt ja treeneri tööst välistatud. Nii et ka kohaliku omavalitsuse tasandil on palju võimalik ära teha.

Aga jõuame selle konkreetse eelnõu punkti otsustamise juurde. Oma maailmavaate kohaselt usub Isamaa ja Res Publica Liit inimeste vastutusse ja vastutustundesse, aga me usume ka seda, et riiklikke regulatsioone on igal juhul tarvis sellisel juhul, kui mõne aine tarbimine mõjub inimesele selgelt ebatervislikult, kui tervisekahjustused muutuvad koormaks inimesele endale ja seeläbi tervele ühiskonnale. Me oleme täiesti seda meelt, et energiajoogid, eriti laste, noorte ja lapseootel emade puhul, on see teema, mis vajab lisaregulatsioone. Teistpidi me ei sooviks aga alustada igat hommikut sellega, et kordame uuesti üle, et Tallinna linnapea peaks jätkama oma tööd, peaminister peaks jätkama oma tööd ja sotsiaalminister peaks jätkama oma tööd. See asi on täies ulatuses töös. Tänapäev arutelu on olnud väga tänuväärne. Börse ta ilmselt ei kõiguta, aga kindlasti annab väga olulise signaali kõikidele inimestele, kellest see töö sõltub. Ja nagu Maret Maripuu meile ka kinnitas, minnakse sellega kiirendatud korras ja üha laiemalt edasi. Me soovime jätku ja jõudu kõigile nendele, kes seda tööd juba teevad. See ülesanne on juba töös, loodetavasti üha kiiremini saabuva eduks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma saan aru, Paul-Eerik Rummo, teil on vasturepliik?

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Lihtsalt seoses sellega, et lugupeetud Yana Toom omistas mulle väljenduse, et siin lüüakse trummi, taotakse trummi. Selliseid uduseid väljendeid ma tavaliselt ei kasuta. Mu eelmise repliigi mõte oli, et selle asemel et siin keerulist ja aeganõudvat, osalt bürokraatlikku protseduuri algatada, on kõigil teema vastu huvi tundvatel ja selle pärast südant valutavatel

inimestel võimalus juba detsembris midagi ära teha, edastades oma ettepanekud rahvastiku tervise arengukava juhtrühmale.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Igor Gräzini!

Igor Gräzin

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma ei tahaks rääkida energiajookidest, mis ongi pahad asjad. Sellele, et see on probleemiks kerkinud, ei vaidle vastu mitte keegi. Mind ehmatab tegelikult natuke see suhtumine. Vaadake, kui mingisugune asi meile ei meeldi, siis kuidas me saame seda asja ignoreerida? Me keelame selle ära ja unustame – nagu täna. Anname üle valitsusele, las nemad tegelevad. Valitsus keelab ja siis võime issanda abiga selle asja jälle ära unustada. Energiajoogid jäävad lettidele alles, neid müüakse alaealistele, jäävad alles õllesummerid, jäävad alles igasugused muud finantseeritavad halvad kampaanid, sest keelamine ilma kompleksse lähene miseta pole lahendus.

Ma juhin tähelepanu ühele väga olulisele momendile oma kolleegi Liisa Pakosta kõnes. Ta rõhutas, et energiajookide efektiivne piiramine on saavutatud kus – väga õige, New Yorgi osariigis. Ma lisaksin juurde paar kohta veel: Saint Josephi krahvkond Indiana osariigis, Las Vegas, Sierra Nevada. Seal on just nimelt kohalike võimuorganite abiga saavutatud alkoholi, alkoholilaadsete, energeetiliste, kofeiini sisaldavate jookide müügi piirang. Efektiivne on see olnud, muide, ka pärismaalaste reservaatides.

Ma väidan ühte ja väga lihtsat asja: kui te tahate midagi reguleerida, kui meie tahame midagi reguleerida, siis ei saa see regulatsioon olla ühesugune Jõhvis, Elvas, Haapsalus ja Muhus. Probleem on selles, et me katsume vabastada kohaliku omavalitsuse vastutusest oma elanike eest ja tahame tõsta selle vastutuse Stenbocki majja. Meil ei tule see välja sel lihtsal põhjusel, et eesmärk jääb saavutamata.

Kui tulla uuesti tagasi USA näite juurde, siis USA õppis keeluseadusest, et igasugused alkoholi, tubaka ja muud regulatsioonid föderaalasel tasemel on määratud läbikukkumisele. Alkoholi keelu seadus tõstis soomlased kõige

enam joovate riikide esiritta. Ma tahan rõhutada ettekandest seda, et kõikvõimalike ainete, mõnuainete, muidu lõbusate asjade kuritarvitamine on kompleksne probleem. Me keelame ära ühe, selle asemele tulevad teised. Nuusutamise asemel silitamised, silitamise asemel joomised, joomise asemel nuusutamine tagasi jne. Eesti rahva tervis on kompleksne nähtus. Ma arvan, et tänase arutelu väga oluline punkt on see, et me oleme üles leidnud ja läbi rääkinud ühe olulise tervisekomponendi, aga see vajab kompleksset lahendust. Ma olen selle vastu, kui oluliselt lahustatakse vastutust, kui keerulisi asju lahendatakse lihtsalt ja pärast lihtsaid lahendusi kiputakse need unustama. Lembit, see on väga oluline teema, aga meetod ei ole päris see! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, selles päeva-korrapunktis on ainult fraktsioonide esindajate ettekanded ning Isamaa ja Res Publica Liidu esindajana tegi ettekande Liisa-Ly Pakosta. Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, me oleme läbirääkimiste voo ära pidanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 246 lõpphääletusel tagasi lükata. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased! Võtan juhataja vaheaja kolmeks minutiks. Istung jätkub 11.23.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Me katkestasime enne lõpphääletust, nii et alustame uuesti lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 246. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Katkestan hääletuse. Protседuuriline küsimus. Igor Gräzin, palun! Palun mikrofon Igor Gräzinile!

Igor Gräzin

Kuidas see nüüd käis? Kas sa panid hääletusele komisjoni ettepaneku poolt või vastu oleku?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ametikaaslane Igor Gräzin! Ma kordan, mis ma panin lõpphääletusele. Lõpphääletusele panek oli sõnastatud järgmiselt: "Panen lõpphääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 246. Palun võtta seisukoht ja hääletada!" Seejärel kõlas haamrilöök. Tõnu Juul, palun!

Tõnu Juul

Mulle tundus, et see vaheaeg ei olnud nii pikk, kui sa välja kuulutasid. Palun ikkagi kinni pidada sellest, mis on välja kuulutatud! See vaheaeg oli lühem. See vaheaeg ei olnud nii pikk, nagu sa välja kuulutasid.

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kestis kolm minutit. Võtsin aega. Mart Nutt, palun!

Mart Nutt

Aitäh! Kas ma mäletan õigesti, et selle eelnõu vastuvõtmine eeldab 51 poolthäält?

Aseesimees Jüri Ratas

Juhtivkomisjoni seisukohast seda välja ei tule. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Juhataja, ega juhtivkomisjonil ei olegi siin midagi teha. See on ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele. See peaks olema eelnõu, mille puhul enne lõpphääletust kontrollitakse ka kohalolekut.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Võtan kaheks minutiks juhataja vaheaja ja teeme selle asja selgeks. Istung läheb edasi kell 11.28.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Kõigepealt tänan veel kord ametikaaslast Eiki Nestorit tähelepanu juhtimise eest! Ma pikendan vaheaega veel viie minuti võrra. Istung jätkub kell 11.34. Aitäh!

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu! Juhataja võetud vaheaeg on lõppenud. Läheme oma arutelu ja eelnõu menetlemisega edasi. Mihhail Stalnuhhin, palun, protseduuriline küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Protseduuriline küsimus. Aastaid tagasi palus kolleeg Tõnu Kauba siin Riigikogu saalis spiiker Toomas Savilt, et välisminister Ilves vastaks talle eesti keeles ja saaks aru ka küsimustest, mis talle esitatakse. Toomas Savi naeratas selle peale ja ütles: sa ju saad aru, et on asju, mis on võimatud. Protseduuriline küsimus on mul selline. Kui Riigikogu juhataja formuleeris täpselt, mida me hääletame, ja pool saali ei saanud sellest aru, siis ma teen järelduse, et eesti keel on tõesti ohus. Miks me peame katkestama selle hääletuse, mis nii ilusasti näitas meie pürgimist demokraatia poole?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Eks põhjuseid võib olla kaks. Esimene põhjus võib olla see, et juhataja diktsioon või väljütlemine oli ebaselge. Teine põhjus võib olla, et saalis oli lihtsalt segadus, mille tõttu üks ametikaaslane palus täpsustada, ja seejärel on ainus võimalus juhatajal hääletamine katkestada. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Ma väidan, et formuleering oli täiesti täpne. Kui midagi läheb valesti sellepärast, et pool saali ei saanud mõnest asjast aru, no nad ei saanudki aru selle eelnõu mõttest, nagu ma aru sain, aga nad ei saanud aru ka täpselt, ühest lausest koosnevast formuleeringust, miks siis kõik ülejäänud peavad selle tõttu kannatama? Miks peab kannatama meie töökord, kuidas üldse selline laot võib tekkida?

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma ise juhatasin seda osa istungist ja katkestasin hääletuse, juhataja peab alati tagama saalis menetluse ja selle korra. Mulle tundus, et on suur arusaamatus, ja selle tõttu ma hääletuse ka katkestasin. Kas on veel protseduurilisi küsimusi? Kui ei ole, siis asume uuesti hääletuse juurde.

Head ametikaaslased, enne hääletust lubage mul lühidalt kirjeldada seda, mida me hääleta-

me ja kuidas me hääletame. Me oleme otsuse eelnõu 246 menetlemise juures, ma panen selle eelnõu lõpphääletusele ja me hääletame kas eelnõu poolt või vastu. Teine küsimus, mida küsis hea ametikaaslane Eiki Nestor, oli see, kas tegemist on Riigikogu koosseisu häälteenamust nõudva eelnõuga või mitte. Tegemist on Riigikogu koosseisu häälteenamust nõudva eelnõuga. Nii et aitäh selle täpsustuse eest!

Head ametikaaslased, enne hääletust viime läbi kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 246. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 40 Riigikogu liiget, vastu 8 Riigikogu liiget ja 2 erapooletut. Kuna Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 246 ei kogunud Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis ei ole see otsuse eelnõu vastu võetud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 11.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (252 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume edasi teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 252 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tutvustan teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eelnõu ravimiseaduse muutmiseks. Eelnõuga nähakse ette kuluefektiivne ja innovaatiline viis, kuidas varustada Eestis müüdivad ravimid vene- ja ingliskeelsete infolehtedega, et parandada tarbijate informeeritust ravimi omadustest ja ohutust kasutamisest.

Ma alustan natuke kaugemalt. Aastake tagasi kaunistasid Sillamäe linna Päästeameti plakatid, mis andsid inimestele teada võimalusest saada tasuta suitsuandur. Tegemist oli

muidugi äärmiselt tervitatava kampaaniaga, mis käis üle kogu Eesti, ent Sillamäe linnas oli plakatitel olev küllaltki mahukas ja spetsiifiline info kahjuks ainult eesti keeles, ehkki eestlaste osakaal Sillamäe linnas on vaid 3%. Kui paljude sillamäelasteni see tõeliselt vajalik info riigi pakutavast hüvest jõudis, võite ise arvata. Enne, kui keegi tahab öelda, et õppigu siis eesti keel ära, palun mõelge tõsiselt järgmiste arvude üle! Selle aasta esimese nelja kuuga suri Eestis kokku tulesurma 32 inimest, neist 10 ehk tervelt kolmandik Ida-Virumaal. Võrdluseks, rahvaarvult kolm korda suuremal Harjumaal oli tuleohvroid viis ehk täpselt kaks korda vähem. Mine tea, ehk oleks venekeelse teksti lisamine tolele plakatile mõne neist ohvritest ära hoidnud. Riigikeelt peab kindlasti õppima, sellele ei vaidle vastu Eestis ükski inimene, ent kas 21. sajandi Euroopas tohib riigikeele oskus olla ellujäämise tingimus? Ma arvan, et mitte.

Miks ma sellest räägin? Tihti, eriti teatud viie aasta taguste sündmuste järel, räägitakse meil sellest, et eestlased ja venekeelsed eestimaalased elavad eri infoväljades. See on paljuski tõesti nii, kuid selline probleemi püstitus on minu meelest natuke liialt kitsas. Rääkida tuleks hoopiski üleüldisest informatsioonilisest ebavõrdsusest eestlaste ja vene keeles kõnelevate inimeste vahel. Eesti sotsioloogid on seda muidugi märganud ja erinevalt varasematest lõimumiskavadest sisaldab praegune lõimumiskava aastateks 2008–2013 lisaks keelelise ja haridusliku integratsiooni fookusele eraldi peatükki majandusliku ja sotsiaalse lõimumise kohta. Selle kohaselt on lõimumiskava laiem eesmärk tagada "sotsiaalseks toimetulekuks võrdsed võimalused sõltumata rahvusest, emakeelest või elukohast". Muu seas nähakse selle eesmärgi saavutamise ühe viisina vajadust parandada teabe kui avaliku teenuse kättesaadavust eri emakeelt kõnelevate inimeste jaoks – loomulikult nende emakeeles.

Valitsus on nõustunud sotsioloogide soovistustega ning lõimumiskava heaks kiitnud. Ka praegune koalitsioonileping ütleb: "Valitsusliidu eesmärk on tagada võrdsed võimalused edukaks toimetulekuks ja heaoluks kõigile Eestis elavatele inimestele, olenemata rahvuslikust kuuluvusest ja emakeelest." Tahan kiita ka peaministrit, kes nõustub vajadusega edastada teises keeles kõnelevatele inimestele toi-

metulekuks olulist informatsiooni nendele arusaadavas keeles. 28. mail ütles ta siitsamast puldist sotsiaaldemokraatide arupärimisele vastates, et kodanike informeerimiseks on äärmiselt vajalik anda informatsioon edasi selliselt, et see oleks ka vastuvõetav, et see oleks arusaadav ja üheselt tõlgendatav.

Seega on käesolev eelnõu tõesti hea eelnõu, mis a) aitab täita riiklikus lõimumiskavas sätestatud eesmäärke, b) on kooskõlas koalitsioonilepinguga ning c) mille printsiipi toetab ka peaminister. Lisaks toetab eelnõu Eesti avalikus – 2008. aasta integratsiooni monitooringu raames viidi läbi küsitlus, kus muu hulgas uuriti inimeste seisukohta, kas ravimite juhendid ja tervisealane informatsioon tuleks tõlkida vene keelde. Venekeelsetest vastajatest ütles ootuspäraselt 90%, et kindlasti tuleks see info vene keelde tõlkida, ja 9% ütles, et võib-olla tuleks. Aga ka eestikeelsete vastajate seas oli see protsent kõrge: 62% ütles, et kindlasti tuleks see info tõlkida vene keelde, ja 28% arvas, et võib-olla tuleks. Ehk siis üldse ei poolda seda vaid 10% eestlastest ja 1% venelastest.

Kui rääkida eelnõust lähemalt, siis enamiku Eestis müüdavate ravimite puhul on ravimitootjad pannud meid nn Balti pakendirühma, mis tähendab, et meie infolehed on üldiselt eesti-, läti- ja leedukeelsed. Eelnõu näeb ette, et tarbija võib ravimi ostmisel saada soovi korral lisaks eestikeelsele infolehele ka vene- või ingliskeelse infolehe. Eelnõu on ajendatud reaalsest probleemist. Näiteks mitmele Riigikogu liikmele on kirjutanud vene keeles kõnelevad kodanikud, kes on kirjale lisanud oma ravimi infolehe ja küsinud, et palun seleta mulle, mis ma sealt apteegist sain ja kuidas seda võtta. On olnud juhtumeid, kus sellise küsimusega pöörduakse kohaliku omavalitsuse ametnike või ka tasuta õigusabi osutavate juristide poole. Kindlasti on see nende inimeste tööaja raiskamine. Aga probleem on veelgi suurem: enamik ravimi tarbijatest, mõistmata eesti-, läti- ega leedukeelset teksti, ei pöördu muidugi kuskile ning võtavad ravimid lihtsalt sisse, teadmata, milline on ravimi täpne mõju, kõrvaltoimed ja vastunäidustused. Vale manustamise korral ei juhtu teinekord midagi hullu peale inimeste raha raiskamise ravimitele, ent mõnel juhul on see ilmselgelt ohtlik inimeste tervisele. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 ütleb, et igäühel on õigus tervise kaitsele. See

õigus on lisaks kolmandikule eestimaalastest, kes räägivad kodus vene keelt, ka kõigil välismaalastel, kes Eestis ajutiselt või pikemaajaliselt viibivad, olgu need siis välistudengid, tervishoiuteenuseid tarbivad skandinaavlased, tippspetsialistid ja välisettevõtjad või lihtsalt turistid. Eesti riigi seisukohast on pragmaatiliselt kasulik, et need inimesed tunneksid end siin hästi ja tervena, ning seepärast oleme eelnõus välja pakkunud ka ingliskeelsete infolehtede saamise võimaluse. Kui olete kunagi mõnes välisriigis pidanud hankima ravimeid mingi spetsiifilisema kaebuse korral, siis teate kindlasti, kui oluline on infolehe olemasolu mõnes levinud Euroopa keeles.

Et ennetada mõningaid küsimusi ravimi hinna tõusu ja tootjate lisakoormuse kohta, räägin mõne sõna selle eelnõu saamisloost ja tehnilisest sisust. Oleme töötanud selle eelnõuga pikka aega ja väga põhjalikult. Eelnõu esialgne variant nägi ette väga lihtsa kontseptsiooni, mille järgi turustajaid kohustatakse seadusega lisama infolehtedele vene- ja ingliskeelsed tekstid. Saatsime selle eelnõu kooskõlastusringile ning saime väga olulist tagasisidet kokku kuult organisatsioonilt. Kooskõlastustabel on eelnõu seletuskirjas olemas, te saate sealt lugeda arvamusi, mis on sõna-sõnalt ära toodud. Kokkuvõttena võib öelda, et enamik organisatsioone põhimõtteliselt toetas ideed, ent nägi meie eelnõus kaht viga. Esiteks on võimalus, et tõlkimiskohustuse panemine turustajale ei ole kooskõlas Euroopa Liidu direktiiviga. Teiseks, kohustuse panemine turustajale tõstab lõppkokkuvõttes ravimi hinda. Kumbki nendest variantidest ei olnud algatajatele loomulikult vastuvõetav ja seepärast tegime eelnõu oluliselt ümber. Uue eelnõu kohaselt, mis teie ees on, korraldab infolehtede tõlkimise ning tõlgete lisamise ravimiregistrisse Ravimiamet. See ei tähenda muidugi kõikide tekstide nullist tõlkimist, sest enamiku ravimite puhul on need infolehed teistes riikides juba olemas, vastavalt siis Suurbritannias ja Venemaal. Need tekstid tuleb lihtsalt kätte saada, üle kontrollida ja ära kinnitada.

Kooskõlastusringil tõstatati ka probleem, et kahe lisakeele lisamine infolehele ei pruugi mõne ravimi puhul olla füüsiliselt võimalik, sest ravimipakend on väga väike. Seepärast oleme Eesti e-riigi vaimus pakkunud lahenduse, et ravimi ostja saab soovi korral apteek-

riit paluda vene- või ingliskeelse infolehe väljatrukkimist ravimiregistrist otse apteegis. Arvestades, et kõik meie apteegid peavad digiresepti haldamiseks olema internetiga ühendatud, on selleks vaja vaid pisikest infotehnoloogilist arendust.

Seega oleme uue kontseptsiooniga kõrvaldanud kõik vastuväited, mida sotsiaalpartnerid on meile esitanud, ning usun, et nad kõik toetavad eelnõu praegusel kujul. Küll aga ei toeta seda eelnõu Vabariigi Valitsus. Kuna arvamuses refereerib valitsus sisuliselt Ravimiameti arvamust eelnõu kohta, siis on mõistlik kommenteerida just viimast. Esiteks tuleb tähele panna, et Ravimiamet nõustub sotsiaaldemokraatidega, et muukeelsete tarbijate parem teavitamine ravimitest on selgelt vajalik, ja tervitab meie algatust. Eitav seisukoht meie eelnõule ei seisne seega mitte põhimõttelises vastuseisus, vaid kahes olulises arusaamatuses eelnõu algataja ja Ravimiameti vahel.

Ravimiamet ütleb oma arvamuses, et eelnõu rakendamiseks vajalikud kulutused on liialt suured olukorras, kus neil napib vahendeid esmase ravimialase järelevalve tõhustamiseks. Algatajate nimel tahan kinnitada, et me ei ole kunagi arvanud, et tõlgete korraldamise kohustuse rakendamiseks vajalikud kulutused tuleks Ravimiametil leida sisemiste ressursside arvel. Ei, selleks tuleks riigieelarves Ravimiametile ette näha lisavahendid.

Teiseks, eelnõu algatajad on näinud ette kahe lisaametikohta vajaduse Ravimiametile, kes vene- ja ingliskeelseid tõlkeid siis korraldaks. See läheks maksma meie arvates ligi 50 000 eurot aastas. Kuna algatajad ja Ravimiamet ei saanud kahjuks eelnõu tekstist samamoodi aru, siis on Ravimiamet näinud eelnõu rakendamise korral enda kohustusena lisaks infolehtede tõlgete hankimisele ja kinnitamisele ka uute dokumentide koostamist. Seepärast on nad arvestanud, et lisakohustuste täitmiseks on vaja luua neli ametikohta. Sel juhul oleks eeldatavaks kuluks ligi 100 000 eurot aastas. See arusaamatus on tingitud mõistete puudulikust defineerimisest ravimiseaduses, millele ma sotsiaalkomisjoni istungil ka viitasin ning mille kohta olen tänaseks sotsiaalministrile kirjaliku küsimuse esitanud. Vastust sellele veel ei ole, aga kinnitan, et algatajate eesmärk on anda Ravimiametile maksimaalselt vabad käed tõlgete korraldamisel, et nad suudaksid teha

seda võimalikult kuluefektiivselt. Mingeid uusi kinnitatud dokumente me ei soovi. Seega usume, et kahe lisaametkohaga on see töö tehtav, ning eelnõu rakendamise kulud 50 000 eurot aastas ei tule mitte Raviameti sisemistest ressurssidest, vaid riigieelarvest.

Raviameti ja valitsuse seisukohas viidatakse veel mõningatele tehnilistele nüanssidele rakendussätetes. Selles osas oleme kindlasti avatud konstruktiivseks koostööks ning valmis eelnõusse muudatusi sisse viima. Seega Raviamet sisuliselt toetab eelnõu rakendamist juhul, kui Riigikogu leiab selleks vajalikud lisavahendid. Usun, et minu viidatud arusaamatuste selgitamise järel toetaks seda eelnõu ka Vabariigi Valitsus.

Head kolleegid! Mul jääb üle öelda ainult seda, et meil teiega on võimalik teha ära üks suur, ilus ja oluline asi paljude Eesti elanike ja Eesti külaliste jaoks, pakkudes järk-järgult kõikide müüdavate ravimite kohta infot lisaks veel tervelt kahes keeles ning seda kõike vaid 50 000 euro eest aastas. Mõelge, kui tihti me saame teha midagi, mis on nii hea ja samal ajal nii odav. Ma loodan teie toetusele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh, hea ettekandja! Teile on hulk küsimusi. Palun, Mart Nutt!

Mart Nutt

Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! Põhiseaduse järgi on Eestis riigikeeleks eesti keel ja sellest tuleneb kohustus lisada kõikidele toodetele eestikeelne informatsioon. Teistes keeltes info lisamise kohustust põhiseadusest tulenevalt ei ole, aga ei ole ka mingisugust takistust, mis tähendab, et iseenesest võib müüja alati lisada informatsiooni ka muudes keeltes, kui ta seda sobilikuks ja vajalikuks peab. Kui vaadata paljusid tooteid, mida Eestis müüakse, siis nii see ju ongi. Enamasti on neil peal infot võib-olla lausa 10 või 15 keeles ja see ei ole üldsegi mitte seadusega sanktsioneeritud või kohustuslikuks tehtud. Kas ravimite puhul ei peaks olema samamoodi, et informatsioon jääb ikkagi müüja vastutusele, sest müüja on ju huvitatud, et sellest informatsioonist aru saadaks, ja see ei peaks tingimata tulenema kohustusena seadusest?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mis puudutab teie viidet põhiseadusele ja sellele, et info peab olema kättesaadav eesti keeles, siis loomulikult, sellele ei vaidle mitte keegi vastu. Mis puudutab vabatahtlikust, siis teoorias oleks loomulikult väga tore, kui nii olekski ja me ei peaks seda seadusega reguleerima. Aga praktikas me näeme ja oma arvamuses viitasid sellele ka ravimitootjad, et üldiselt on meie ravimid nn Balti pakendis ning vene- ja ingliskeelset teksti seal ei ole. Vaieldav on ka see, kas ravimitootjaid väga huvitab, mil määral, kui ohutult ja õigesti ravimeid kasutatakse. Tõenäoliselt ei pahandaks nad liialt selle üle, kui nende ravimeid tarbitakse näiteks rohkem, kui on ette nähtud. Lõppkokkuvõttes on küsimus ikkagi selles, et meie ise aitaksime oma Eesti kaasmaalastel sotsiaalselt toime tulla. Loomulikult peavad kõik põhiseaduslikud väärtused endiselt kehtima, aga nagu ma välja tõin, on ju lõimumiskavas ette nähtud, et sotsiaalse võrdsuse tagamiseks on vähemasti praeguses integratsiooni staadiumis vajalik meie kodanike informeerimine ka teistes keeltes.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Ka mina olen seisukohal, et kui tekivad probleemid eriti ravimi sisust arusaamisega, siis peab riik, mitte erasektor, võtma vastutuse enda peale ja panema ravimiinstruktsioonid vene keelde ning ka inglise keelde, kuna meil on väga palju turiste. Te ütlesite, et põhimõtteliselt Raviamet toetas seda ettepanekut, aga tingimusel, et selleks saab lisavahendeid. Kui sina kaitsesid eelnõu komisjonis, kas siis arutelu oli sinu arvates sisuline ja tõesti kõik nõustused, et see on vajalik, ja hakati arutama, kust seda raha võiks leida, või oli see otsitud põhjus, et eelnõu põhja lasta?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Komisjoni aruteludest räägib kindlasti täpsemalt järgmine, komisjonipoolne ettekandja. Minu komisjonis viibimise ajal neid küsimusi ei arutatud ja koalitsioonisaadikud, peab tõdema, ei küsinud mitte ühtegi küsimust. Nii et tõenäoliselt on nad selle eelnõuga nõus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Sot-siaalkomisjonis oli see arutelu küll, aga mulle jäid meelde koalitsioonipoolsed märkused, teie vastuseid ma ei mäleta. Seal kõlas muu hulgas selline argument, et esiteks on iga farmatseut kohustatud andma infot, küll ainult eesti keeles, aga siiski, ja karbi peale ju kirjutatakse, mitu korda päevas tuleb üht või teist asja võtta, kas sellest siis ei piisa. Palun vastake siin nende argumentidele!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mis puudutab farmatseute, siis nendega on nagu arstidega. Nad peavad inimest aitama, ükskõik mis keelt ta räägib, see on selge, ja selles mõttes on õigus nii mõnelgi kolleegil, kes on sellele punktile viidanud. Küsimus on muidugi selles, et kutsenõuetes on sätestatud eesti keele oskus C1 tasemel, aga ei ole sätestatud mitte ühegi teise keele oskuse nõuet. Taas kord: isereguleerimise kaudu mõned apteegid, tegelikult väga paljud apteegid ju tagavad selle, et nende apteekrid räägiksid võõrkeeli. See ei ole aga seadusest tulenev kohustus ja igal pool see niimoodi ei toimi. Mis puudutab seda, et meil ei ole sinna üldse infolehti vaja, sest meil on farmatseudid, kes asja ära seletavad, siis ma arvan, et me kõik teame praktikast, millega piirdub farmatseutide selgitus: kirjutatakse karbile, mitu tükki tuleb võtta, kas retseptist maha või karbi enda pealt. Aga seda infot, mis puudutab ravimi sisulisi mõjusid, kõrvaltoimeid, vastunäidustusi jne, ei oska inimene loomulikult apteegis olles küsida ja apteeker talle seda ka ei anna. Sellepärast ongi sisse seatud infolehe kohustus, et inimene võiks võtta selle lehe koju kaasa ja seal rahulikult läbi lugeda, enne kui ta ravimit tarvitama hakkab.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Mul on mitmeid kogemusi, kus ma olen varem tundmatut ravimit ostma läinud ja müüja on pakkunud mulle, ilma et ma oleks seda isegi küsinud, väga põhjalikke väljatrük-

ke. Need on kirjutatud tunduvalt suuremate tähtedega, kui mahuks ravimipakendiga kaasas olevale infolehele, ja tutvustavad seda ravimit kõigis tema aspektides väga põhjalikult, tunduvalt põhjalikumalt kui need infolehekesed. Minu meelest on selline hoiak Eesti ravimimüüjatel täiesti tugevasti olemas. Ma kahtlen väga ka selles, et ravimitootjad, ravimimüüjad oleksid huvitatud sellest, et nende toodetavaid või vahendatavaid ravimeid kasutataks valesi, sest on ju päris kindel, et kui kellegi tervis saab vale kasutamise läbi kahju, on kohtuasjad kohe tulemas. Ühesõnaga küsin, kas ikkagi ei ole ...

Aseesimees Laine Randjärv

Teie aeg on täis!

Jevgeni Ossinovski

Küsimust ma ei kuulnud, aga mis puudutab teie esimest märkust, et mõned ravimitootjad on läinud kaugemale seaduses sätestatud kohustustest, sellest, milleks seadus tarbijate informeerimisel kohustab, siis see on osaliselt õige. Aga ütlen taas kord: tegemist ei ole üldlevinud praktikaga ja keeleküsimus jääb siin ikkagi alles. Mis puudutab ravimitootjate huvi, et ravimeid õigesti tarbitaks, siis võib-olla ma väljendasin ennast halvasti. Ma kindlasti ei arva, et ravimitootjad oleksid huvitatud sellest, et nende ravimite tarbijatel tekkiks tõsiseid terviseprobleeme või et nad ära sureksid. Küll aga on pigem meie sotsiaalsüsteemi kohustus tagada see, et tarbijad ravimeid ikkagi õigesti võtaksid.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Meil on ju võlaõigusseaduses säte, mis ütleb, et kui sa käid arsti juures, siis on sul õigus küsida temalt kirjalikke käitumisjuhiseid edaspidise kohta või seletusi, mis sul täpsemini viga on. Kui sa tuled haiglast välja, kui sa tuled näiteks operatsioonilt, siis antakse enamasti suisa paber kaasa, mis sa pead edaspidi tegema, kuidas rohtu võtma jne. Minu küsimus ongi nüüd, et apteeker võib sulle küll seletada selle rohu kohta seda, mida sa küsid, aga kõik need vastunäidustused, teinekord on neid tervelt 20, 30, võib-olla ei tohi ühe või teise ravimiga koos

võtta just seda rohtu, mida sa ostad – seda ei ole mitte keegi suuteline meelde jätma. Ja kui farmatseut, apteeker hakkaks seda kõike täpselt seletama, siis läheks järjekord pikaks. Kas sa ei arva, et siin peaks olema analoogne situatsioon?

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimuse aeg on läbi! Head kolleegid, te ei ole tõepoolest ju esimest korda siin küsimas. Küsimus tuleb esitada minuti jooksul, mitte pidada kõnet. Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Ma juba viitasin sellele, et kui lähtuda loogikast, et meil on farmatseudid ja arstid, kes kõik ära seletavad, siis võiks ju öelda, et meil pole üldse ravimi infolehti vaja, et siis seletatakse seal kõik ära ja korras. Tegelikuses on loomulikult täpselt nii, nagu te ütlesite. Isegi olukorras, kus farmatseut on võimeline andma inimesele temale arusaadavas keeles selgitusi ravimi kohta, ei ole see seletus kunagi piisavalt põhjalik ega käsitle väga olulisi asju, nagu te ütlesite, koostoimet, vastunäidustusi jne. Sellest ongi see eelnõu osaliselt ajendatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Yana Toomi küsimusele vastates te andsite minu arust selgelt ebaõiglase hinnangu farmatseutide tööle. Mul on isiklikult risti vastupidised kogemused, et kliendi keeleoskusest tulenevalt seletatakse nii retseptiravimite väljakirjutamisel kui ka ostmisel väga põhjalikult ära kõikvõimalikud mõjud. Kas teil on tõesti selline kogemus, et teile on välja kirjutatud retseptiravim ja selle kohta ei ole keegi mitte mingisuguseid seletusi jaganud?

Jevgeni Ossinovski

Ma ei väida, et see on üleüldine praktika. Ja nagu ma ütlesin, väga paljud apteekrid ja ravimimüügiettevõtjad peavad oluliseks, et nad suudaksid ostjatele selgitada, kuidas ravimit õigesti tarvitada. Kuna see ei ole aga seadusega reguleeritud, keeleoskus nimelt, siis ei ole see praktikas alati nii. Kindlasti on häid näiteid, on halbu näiteid. Tallinna-kesksete inimestena on meil kindlasti rohkem häid näiteid

kui mõnes maapiirkonnas, kus ei ole võimalik saada tööle inimesi, kes neid keeli valdavad. Ja kuna seaduses sellist kohustust ei ole, siis on selge, et on väga palju juhtumeid, kus on tõesti probleeme. Lõppkokkuvõttes kordan uuesti: isegi kui farmatseut suudab sulle seletada, ei muuda see asjaolu, et ta ei hakka sulle ümber seletama kogu infolehte, sest ta ei tea missuguseid ravimeid sa veel võtad ja missugused teised vastunäidustused sul on. Oleks ebamõistlik panna apteekrile kohustuseks rääkida sulle tund aega, kuidas ravimit võtta. Selleks on infolehed, mida saab kodus rahulikult lugeda, ja seejärel ravimit turvaliselt tarbida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Mul on kahest osast koosnev küsimus. Kõigepealt tehniline pool. Ma ei saanud aru, üks kord sa ütlesid, et see asi läheb aastas maksma 50 000 eurot, ja teine kord ütlesid, et 5000 eurot. See vajaks täpsustamist.

Ja teine asi veel. Maailmas on väga palju huvitavaid keeli ja suuri rahvaid, nagu näiteks Hiina rahvas. Me ei suuda ju ometi seadustada kõikide nende keelte trükkimist meie ravimikarpidele. See asi toimib niigi, mis mõttega me sellega veel tegeleme? See on aja raiskamine.

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mis puudutab esimest küsimust, siis ma mõtlesin ikka 50 000. Kui ma ütlesin 5000, siis palun vabandust! Mis puudutab seda, et maailmas on palju keeli, siis seda loomulikult. Selliste seadusandlike initsiatiivide puhul tuleb muidugi kaaluda, kas lisakeele kohustuse sisseadmine on mõistlik. Arvestades meie hiinakeelse elanikkonna protsenti, on see tõenäoliselt ebaoproportsionaalselt kulukas. Kuna aga kolmandiku meie elanike kodune keel on vene keel, siis siin on see küsimus hoopis teistsugune. Ma ei saa kuidagi nõustuda, et tegemist oleks mõttetü asjaga, mis ei lähe kellelegi korda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Erinevalt kolleeg Yana Toomi väitest, et apteeker kirjutab pakendile, mitu korda päevas peab rohtu võtma, on minul küll mitmel korral juhtunud, et apteeker on selle unustanud. Eks see- gi on inimlik, et alati ei suuda sellist asja mee- les pidada. Pealegi visatakse tavaliselt väline pakend ära ja hoitakse sisu. Kas teie, eelnõu esitajad, olete mõelnud ka selle peale, et võib- olla peaks info olema kohustuslikult digitaal- selt kättesaadav selle rohu enda peal oleva QR-koodi või *website*'i järgi, mille peale ini- mene saaks minna? Needsamad infolehed ki- puvad olema väga väikeses kirjas, seal on väga palju informatsiooni, lehed on õhukesed, need kaovad ka ära, nii et tegelikult ei jää sellest infost enam midagi järele, rääkimata sellest, kui mitu korda päevas ravimit võtma peab. Kui kogu see info oleks veebis kättesaadav, seal saab kirjapunkti suurendada, ei pea luubi ega prillidega vaatama – äkki aitaks see kaasa, mis te sellest arvate?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Kui te eelnõu vaatate, siis kontsept- sioon on selline, et Ravimiamet korraldab tõl- kimise ja paneb tõlked üles ravimiregistrisse, mis on internetipõhine. Nii et selles mõttes meie eesmärk ongi, et info oleks digitaalselt kättesaadav. Tõenäoliselt võib kaaluda ka teie ettepanekut pakendil oleva QR-koodi kohta. Meie oleme ette näinud niimoodi, et üldiselt jääb pakendi infoleht samaks, nagu ta on praegu, aga kui inimene läheb apteeki ja palub, et ta tahaks saada sinna juurde vene- või inglise- keelset infolehte, siis apteeker trükib talle selle ravimiregistrist välja. See on nende inimeste jaoks, kellel ei ole võimalik internetile ligi pääseda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on hea meel, et sotsiaaldemokraadid jät- kasid Keskerakonna initsiatiivi, millega tuldi välja mõni aasta tagasi. Teie tutvusite vist ka materjalidega, kuidas see arutelu käis, millised olid pool- ja millised vastuargumendid. Nii- palju, kui ma praegu olen kuulanud arutelu

saalis, on praktiliselt samasugune stsenaarium. Või kuidas te arvate, kas täna, kui teie tõite selle eelnõu meie ette, on teil uued argumen- did, ja kui on, siis millised?

Jevgeni Ossinovski

Ma arvan, et ma tegelikult põhjendasin se- da, aga ma kordan siis korra üle. Ei ole või- malik või ei ole mõistlik, võib-olla ei ole ka võimalik, aga kindlasti ei ole mõistlik panna seadusega ravimitootjatele sellist koormust, kohustust infolehed lisakeeltesse ära tõlkida. Nagu ma viitasin, siin võib olla vastuolo- Euroopa Liidu direktiiviga, mis väidab, et paken- di infolehele esitatavad nõuded ei tohi rasken- dada piiriülest kaubandust Euroopa Liidu sise- turul, ja lisakeelte lisamine võiks seda teha. Teisest küljest tõstaks see tõenäoliselt ka ravi- mi hinda. Mil määral see tõstaks, seda ei ole me analüüsinud, võib-olla on see väga väike summa. Aga igal juhul on täiesti arusaadav argument, et kui tootjale pannakse lisakohus- tusi, siis tootja lihtsalt tõstab ravimi hinda, et oma kuludega välja tulla. Meie kontseptsioon on korraldab tõlkimise Ravimiamet ja teeb seda kuluefektiivsel viisil. Need pannakse digitaal- selt ravimiregistrisse, tõlget ei lisata otse ravi- mipakki, vaid soovi korral prinditakse see ap- teegis tarbijale välja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo, teine kü- simus!

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Ravimitootjad ja -müüjad on kind- lasti huvitatud sellest, et nende kaupu, antud juhul ravimeid, rohkem müüduks ja et ostjad oleksid informeeritud inimesed. Kindlasti ei ole ravimitootjad ega -müüjad huvitatud sel- lest, et patsiendi või kliendi informeerimatuse tõttu tekiks ohtlikud olukorrad, mis toovad neile kaasa väga kulukaid kohtuasju, nagu maailmas on ravimite levi ja müügi puhul kor- duvalt juhtunud. Miks peaks selliseid tootjate ja müüjate huvisid katma riigieelarvest?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma arvan, et ma juba rääkisin sellest teie eelmisele küsimusele vastates. Me näeme praktikas, et tootjatel ja müüjatel ei ole piisa- valt majanduslikke stiimuleid, et tõlkimist kor-

raldada ja infolehti vene ja inglise keeles pakuda, kuna see tähendab nendele selgelt lisakulu. Ma ei taha vaielda selle üle, missugused on ravimitootjate ja -müüjate motiivid. Ma ei ütle, et nad kõik on kurjad inimesed, kes mõtlevad ainult sellele, kuidas rohkem raha teenida, aga praktika on praktika. Me saame enamiku ravimeid nn Balti pakendis, kus infoleht on läti-, leedu- ja eestikeelne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta, teine küsimus!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh! Kõigepealt repliik. Minu arust teevad maa-apteekide apteekrid täiesti fantastilist tööd kõikides vajalikes keeltes. Aga nüüd küsimus. Vastuses te rõhutasite seda, et patsient näeb infolehtelt, millised on vastunäidustused ravimi tarvitamisel ja et mõni ravim võib üldse olla inimesele vastunäidustatud. Kas see, et retseptiravim võib inimesele olla vastunäidustatud, ei peaks mitte selguma arsti juures? Kui selles valdkonnas on probleem, kas me siis ei peaks ühte teist probleemi lahendama?

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Retseptiravimite puhul on see probleem tõenäoliselt väiksem. See eelnõu puudutab aga kõiki ravimeid, sh käsimüügiravimeid, mille tarvitamisele ei ole arsti põhjalikku konsultatsiooni eelnenud. Ma ei oska siin tuua mingit statistikat, kui oluline probleem on see sel juhul, kui arstiga on eelnevalt konsulteeritud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Hea ettekandja! Kas mul on jäänud peale arutelu ja tutvumist nende materjalidega õige mulje, et Sotsiaalministeeriumi peamine vastuväide oli, et teeks küll ära, aga raha napib? Õnneks ei lugenud ma seekord valitsuse seisukohast seda, et keeleasjad ja muud, vaid et asi on lihtsalt raha taga, kui raha oleks, siis oleks see ka tehtud. Või ma eksin?

Jevgeni Ossinovski

Ma juba viitasin sellele, et Raviametiga oli meil arusaamatus teatud mõistete kasutamisel. Ma loodan, et selle ma klaarisin ära. Lisaks sellele oli põhiline vastuargument, ma tsiteerin valitsuse otsust, mida te ei ole lugenud: "Ettepanekute realiseerimiseks vajalikud kulutused on märkimisväärselt suuremad kui eelnõust loodetav kasu."

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Imre Sooäär, teine küsimus!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Põhjus, miks ma QR-koodi teema või miinimumprogrammina vähemalt konkreetse, täpse veebiaadressi teema tõstatasin, ongi nimelt see, et need välispakendid ja infolehed kipuvad ju ära kaduma, aga mis inimesele raudselt kätte jääb, on seesama rohi ise koos oma sildiga. QR-koodid on kultuuride-, keelte- ja rahvasteülesed, nad on üheselt arusaadavad ja viivad sind väga konkreetsele veebilehele, kus on üleval tooteinfo. Praegu panevad farmaatsiafirmad peale küll tootja, aga leida näiteks Glaxo-SmithKline'i kodulehelt konkreetse rohu kohta selgitusi on väga keeruline. Vaja oleks üheselt just nimelt viidet infolehele. Kas te olete nõus kaaluma seda täiendusena teie eelnõule?

Jevgeni Ossinovski

Kindlasti. Siin võib tekkida aga sama probleem, mis tekkis meie eelnõu esialgse variandiga. Ravimitootjad võivad öelda, et QR-kood ei mahu nende pakendi peale ära ja seetõttu on vaja suuremaid pakendeid, mis nõuavad suuri kulutusi. Ma ei ole kindel, kas see nii on, igal juhul peaks nendega sellisel juhul läbi rääkima. Aga põhimõtteliselt oleme kindlasti nõus. Ma muidugi arvan, et lõppkokkuvõttes on see teema mingis kauges tulevikus Euroopa Liidu regulatsiooni küsimus, et on ühtne ravimiregister kõikides Euroopa Liidu ametlikes keeltes ja seda oleks võimalik kas siis QR-koodi või mingi veebiaadressi kaudu kätte saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh, hea ettekandja! Liisa-Ly Pakosta küsis selle kohta, et peaks olema juba enne arstiga räägitud ja kõik täpselt teada, kui rohtu ostad. Sageli ongi infolehel just see informatsioon, et võib näiteks tekitada peavalu, vere rõhk võib tõusta jne, et inimene siis teab, et nendest tablettidest on talle pigem kahju, mitte kasu. Ma saan aru, et sellepärast ongi infoleht just tagantjärele eriti tarvilik. Kas sa oled seda meelt?

Jevgeni Ossinovski

Ma olen samalaadsele küsimusele juba mitu korda vastanud. Jah, ma olen seda meelt.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Jevgeni Ossinovski. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 252 oma istungil 16. oktoobril. Eelnõu tutvustas komisjonile algatajate nimel Riigikogu liige Jevgeni Ossinovski. Istungile oli kutsutud Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna peaspetsialist Tairi Välinurm ja Ravimiameti õigusnõunik Kaili Lellep. Ravimiameti esindaja märkis, et Ravimiamet tervitab seda mõtet, kuid peamine probleem selle teostamisel on raha puudumine. Olukorras, kus riigil puudub raha esmase ravimitealase järelevalve tõhustamiseks, rahva tervise parema kaitstuse tagamiseks, ei ole otstarbekas suunata märkimisväärset osa riigiressursse teabe tõlkimisele vene ja inglise keelde. Selline muudatus on õigustatud üksnes juhul, kui riik on korraldanud esmased järelevalvetegevused inimese tervise kaitse tõhustamiseks. Ravimiamet ei pooldanud ainult osalise teabe tõlkimist pakendi infolehel. Ravimipakendi infoleht sisaldab ravimi ohutuks ja efektiivseks kasutamiseks oluliselt enamat teavet kui ravimi koostis, näidustused, annustamine ja ravimi säilitamine. Ravimiamet on seisukohal, et kui tõlkida, siis tõlkida infolehel olev teave täielikult. Kui Ravimiamet peab ise tõlkima või korraldama tõlkimise, siis ei piisa

kahe lisatöökoha loomisest. Nende hinnangul oleks vaja nelja töökohta ja see kulu kokku oleks 100 000 eurot.

Ravimiamet leiab ka, et kavandatav kulu- tuste ja töökoormuse vähendamine apteekides ei ole eelnõuga teostatav, sest proviisorite ja farmatseutide kohustus teavitada suuliselt ravi- mi õigest ja ohutust kasutamisest säilib. Alga- tajate esindaja vastas siin Ravimiametile, et eelnõuga kaasnevaid kulutusi ei pea katma Ra- vimiamet olemasolevate vahenditega, vaid ku- lude kate nähakse ette riigieelarves. Algatajad ütlesid, et eelnõu esmane eesmärk ei ole kind- lasti apteekide töökoormuse vähendamine, vaid parem teavitamine. Samas tõi Ravimi- amet välja selle, et eelnõuga on apteekidele pandud kohustus ravimi väljastamisel lisada ravimi saaja soovil väljatrükk ravimiregistrist vene- või ingliskeelse teabega ravimi koostise, toimeainete sisalduse, kasutamise ja säilitami- se kohta. Seega peavad kõikides apteekides olema loodud võimalused selle info väljatrü- kiks, mis väiksemate piirkondade apteekidele võib tuua kaasa märkimisväärseid kulutusi.

Algataja küsis komisjonis, mida tähendab Ravimiameti hinnang, et eelnõu rakendamise- ga seotud kulud on suuremad kui oodatav kasu. Ravimiameti esindaja vastas, et kavanda- tavad muudatused puudutavad vaid osa elanik- konnast, tähtsam on keskenduda eelkõige tege- vustele, mis puudutavad kõiki: ravimite järele- valve, nende kvaliteet, ohutuse tagamise tõ- hustamine, samuti vajab rohkem ja paremat järelevalvet ravimireklaam.

Lähtuvalt eelöeldust tegi komisjon järgmi- sed ettepanekud. Esiteks, saata eelnõu täiskogu päevakorda esimesele lugemisele 25. oktoob- ril. Esimese lugemise lõpetamise ettepaneku poolt oli kolm komisjoni liiget, vastu viis ja erapooletuid ei olnud. Hääletustulemuste põh- jal otsustas komisjon teha ettepaneku eelnõu tagasi lükata. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Kas komisjon ei leidnud, et seesama sinu viimati öeldud lause, et selle eelnõuga kaasnev kulu on suurem kui sealt saadav kasu, on liiga küüniline?

Maret Maripuu

Komisjon arutas seda, et kui ressursse on vähe, siis peab tegema valikuid. Ravimiamet leidis, et kui tekiks võimalus saada lisaraha, tuleks seda eelkõige panustada ravimite käitlemise järelevalvesse, samuti narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikku ringlusse sattumise tõkestamiseks ning ka ravimireklaami ja ravimiohutuse järelevalve tõhustamiseks. Nii et need olid need kaalukausid, millega võrreldi. Aga nagu ma alguses ütlesin, Ravimiameti meelest on tegemist väärt ettepanekuga, ent kuna nad ei ole viie aasta jooksul lisaraha saanud, siis on minu väljatoodud prioriteedid praegu olulisemad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud ettekandja! Mõne nädala eest, kui me siin arutasime ühte õiguskantsleri ettepanekut seoses apteegindusega, siis leidsid mitmed teie erakonnakaaslased, et käsimüügiravimeid võiks apteekide kõrval müüa ka tavalistes poodides. Ma küsisin teie hinnangut. Juhul kui selline muudatus peaks tõepoolest kunagi Eestis jõustuma, kas siis sellises olukorras, kus inimesed peavad küsima annustamise, vastunäidustuste ja kõrvalmõjude kohta infot mitte apteekrilt, vaid poemüüjalt, vajadus venekeelse infolehe järele, mis näiteks ütleb, kas ravimit võtta enne või pärast sööki või milliste teiste ravimitega koos teda mitte võtta, suureneb või väheneb?

Maret Maripuu

Aitäh! Seda teemat komisjonis ei arutatud ja ma loodan, et komisjoni liikmed ei pahanda, kui ma toon siin välja oma isikliku arvamuse. Ma arvan, et käsimüügiravimite lubamine kaubandusse, bensiinijaamadesse vajab väga põhjalikku analüüsi. Me peaksime ka vaatama, milline on olnud nende riikide praktika, kus seda on lubatud, millised on need mõjud. Aga loomulikult, kui selliseid otsuseid tehakse, siis on vaja väga täpselt üle vaadata, mismoodi tarbijale infot jagatakse ja kui palju sel juhul koolitada inimesi, kes neid ravimeid müüvad, sest esmane nõustamine peab igal juhul jääma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Helistasin täna oma perearstile ja küsisin, kui palju tema puutub iga päev kokku sellega, et pensionärid ja inimesed üldse võtavad teadmatuses ravimit valesti. Ta väitis, et aeg-ajalt tuleb seda ette. Seetõttu ma küsin: kas teie komisjon ei mõelnud küsida enne, kui sellele eelnõule n-ö punast tuld näidati, näiteks Sotsiaalministeeriumilt või haigekassalt analüüsi, kui suur võib olla haigekassa kulu seoses raviprotseduuridega, mis on seotud ravimite väärkasutusega? Võib-olla sealt tuleks see vahetada välja ja 50 000 eurot või isegi 100 000 eurot, oleneb, kuidas käsitleda, ei olekski nii suur kulu, arvestades võimaliku tuluga?

Maret Maripuu

Aitäh! Sotsiaalministeeriumist ja haigekassast me analüüsi ei küsinud. Küll aga oli meil Ravimiameti arvamus, seisukoht, mille järgi seda 100 000 eurot oleks efektiivsem kasutada ravimite käitlemise järelevalve tõhustamiseks, samuti ravimireklaamiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Soolapuhumise kõige suurem initsiatiiv ongi igasugused ravimipakendites sisalduvad kaaskirjad, mis jätavad igaühele mulje, et ta saab aru, kuidas see ravim toimib, ja sealt see väärtarvitamine tulebki. Mind patsiendina huvitab tegelikult üks asi: mitu korda ja kuhu pista ning kuhu helistada, kui ma end halvasti tunnen? Aga kui me nendest asjadest juba räägime, siis nüüd ma esindan siin oma vene valija poolt. Täheleb, meil, venelastel on soolapuhumisel väga suured traditsioonid ja neid on igasuguseid. Sellest on president Medvedev omal ajal ka väga palju rääkinud. Seoses sellega ma küsin: kas komisjonis see teema jooksis kuidagi läbi? Kuidas on Venemaa oma paljurahvuselisuses lahendanud nende retseptide hästi paljudesse keeltesse tõlkimise ja kättesaadavaks tegemise küsimuse? Kuidas meie seal, ütleme, ve-

ne enamuseks oleme püüdnud selle lahendada?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjon seda ei arutanud. Võib-olla algataja oleks osanud sellele küsimusele vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kuna seda eelnõu menetleti tõepoolest päris pikalt või vähemalt enne, kui eelnõu esitati, arutati sellel teemal päris pikalt, siis ma suhtlesin Tallinna Ülikoolis õppivate välisüliõpilastega. Ka nemad tõid näitena selle, et nad on olnud raskustes apteegist ravimi saamisel, isegi digitaalretseptiga ravimi saamisel, sest nad ei oska kõike eesti keeles välja lugeda. Nad on palunud abi oma kaasüliõpilastelt. Eesti on selline tuntud-teatud tubli riik, mis üritab Euroopa rahvaid ja üldse kõiki aidata. Kas me ei võiks vaadata, et eelnõu on esitatud nii vene kui ingliskeelset tõlget toetavana? See probleem on ka meie külalistel ja siia tööle tulevatel inimestel, keda siia järjest rohkem saabub. Kas seda ka komisjonis arutati?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjonis seda ei arutatud. Küll aga meenutan, et sotsiaalministri 2005. aasta määrusega nr 30 on täpselt paika pandud, mida ja kuidas peavad apteekrid nõustama, kui ravimit ostetakse. Kui me räägime välisüliõpilastest, muukeelsetest elanikest, siis ma usun, et Eestis elades nad tunnevad vähemalt ühte eestlast, ja see võiks olla esimene võimalus, kus oma sõprade või naabrite käest abi küsida, kui nad ei saa ise selle infolehe lugemisega hakkama. Kuni me ei ole saanud nii palju rikkamaks, et saaksime seda kõikidele, eri keeltesse tõlkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Repliigina teie just öeldule. Nagu te panite tähele, siis ma viitasin, et eriti minu valimisringkonnas ehk

siis Ida-Virumaal tihti ei ole lähedalt seda eestlast võtta, kelle käest abi küsida. Sellepärast pöördutakse Riigikogu liikmete, linnavalitsuse ametnike ja õigusabi juristide poole. See argument, et võib minna sõbra juurde, on kaheldava väärtusega. Te lugesite kenasti ette valitsuse ja Ravimiameti seisukoha, aga kuna te siin juba isiklikku arvamust avaldasite, mis te siis isiklikult arvate: kas 100 000 eurot, kui seda isegi on nii palju, on kahe lisakeele tagamiseks meie elanikele ja külalistele suur kulu? Kas komisjonis arutati, kui suur kulu see ikkagi on ja kas ei oleks võimalik seda raha leida?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma arvan, et iga Riigikogu liige on õnnelik, kui valijad tema poole pöörduvad. Kui te seeläbi inimestega suhtlete, siis see annab ainult kindlama garantii, et te saate taas valitud ja võite olulise teemaga edasi tegelda. Ma arvan, et sotsiaalvaldkonnas on ka üks euro väga suur raha, kui me vaatame, kui palju meie valdkonnas raha puudu on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on väga lihtne küsimus. Sa tõid välja, et see informatsioon on kolmes keeles, tavaliselt eesti, läti ja leedu keeles. Siit on mul selline küsimus: kas läti ja leedu keel on siis rohkem põhjendatud, kui see ettepanek, et info oleks vene ja inglise keeles? Kas inglise ja vene keelt ei saa nii hästi põhjendada, nagu see on praegu põhjendatud läti ja leedu keele puhul?

Maret Maripuu

Aitäh! Algataja siin seletas, et tegemist on nende pakenditega, mis on toodetud Balti turu jaoks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Te ütlesite, et ka üks euro on sotsiaalvaldkonnas väga oluline. See eelnõu maksab natuke rohkem kui üks euro, ja nagu te mainisite, Ravimiameti hinnangul on väga

palju asju, mida ei ole suudetud viie aasta jooksul mõistlikult lahendada. Kuidas teile tundub, kas meil üldse kunagi tekib nii palju vahendeid või me suudame oma sotsiaalprobleeme nii hästi lahendada, et tulevikus on piisaval hulgal vabu eurosid nende infolehtede sisseseadmiseks?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma arvan, et vastus sõltub sellest, kas vastaja on optimist või pessimist. Mina püüan olla optimist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Siin kolleeg akna alt ütles, et tervishoius 1,5 miljonit eurot on *tuda-sjuda*, ükskõik, tuleb läheb, kelle see asi on! Aga minu arvates on probleem selles, et ravimi müümine on apteekri huvi. Ta tahab ravimi maha müüa ja selle pealt kasu teenida. Minu arust oleks sellisel juhul äärmiselt rumal müüa ravimit, mille tarvitamisest keegi aru ei saa, ja eriti, mis võib kaasa tuua surmava tagajärje. Teist korda inimele sellist ravimit ju enam ei taha. Aga mind tegelikult häirib kohutavalt üks teine asi, see, et ravimitega kaasasolev eestikeelne seletuskiri ei ole eesti keelt võrdlemisi hästi valdavale inimesele arusaadav. Kas see seoses keeleküsimusega ka üles kerkis? Võib-olla me kasutaks seda raha, kui mitte 1,5 miljonit, siis vähemalt 1 miljoni selleks, et seletus oleks eesti keeles arusaadav?

Maret Maripuu

Aitäh! Jutt oli 100 000 eurost. Kogu ravimitemaatika on keeruline ja arusaadavus – ma arvan, et see on teema, mille üle saab alati pikalt vaielda. Ma ei oska siin rohkem kommenteerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid, teine küsimus!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! Kui rääkida venekeelsest elanikkonnast ja Ida-Virumaast, siis on ühest küljest kummuline, et inimesed, kes ei viitsi riigi seadusi järgida, tahavad riigilt saada ometigi ab-

soluutset kohtlemist. Teine asi, ma kahtlen selles, et kui Ossinovskile helistab patsient ja palub tõlkida, kuidas ravimit kasutada, siis võib Ossinovski ta ära tappa. Kolmandaks on küsimus selles, et kui see juba üldse jutuks on tulnud, siis äkki panna müüjale kohustus see info ise peale kleepida ja jätta riik rahule.

Maret Maripuu

Aitäh! Ma arvan, et kui me nõustame oma tuttavaid või tõlgime neile infolehte, siis ei saa see kuidagi tervist kahjustav olla, sest eelkõige on ikkagi arst ravimi välja kirjutanud ja peale seda apteeker nõustab, mismoodi ravimit võtta. Te pakkusite välja, et las tootja või müüja teeb seda, aga siis tuleb meil arvestada, et peame selle ise ka kinni maksma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Ravimi pakendil on nn Balti info peal ja ukse poolt küsiti ka arvamust, kuidas Venemaa ühe või teise küsimuse lahendaks. Kas komisjonis on arutusel olnud, kuidas näiteks Lätis või Leedus – Lätis eriti, sest seal on muukeelse elanikkonna osatähtsus palju suurem – on see ravimipakendil oleva informatsiooni küsimus lahendatud?

Maret Maripuu

Aitäh! Komisjonis seda ei arutatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea ettekandja! Mul on väga raske küsida nende teemade kohta, mida komisjon arutas, sest protokolliga tutvudes tuli välja, et ettekandjale ei olnud ühtegi küsimust, kuigi hääletati eelnõu tagasilükkamise poolt. Ma küsin siiski: kas te ei arva, et ravimiinstruksioonid, riiklikud instruksioonid aitaksid tõesti kaitsta tervist paremini ja see oleks kooskõlas Eesti põhiseaduse §-ga 28, et igapähele on õigus tervise kaitsele. Need ravimiinstruksioonid just annaksidki seda kaitset

ka nendele inimestele, kes ei pruugi eesti, läti või leedu keelest aru saada.

Maret Maripuu

Aitäh! Ma arvan, et siin on mingi segadus, sest algatajale oli küsimusi ja neid ma enne ka tsiteerisin. Nagu ma ütlesin, on apteekritel kohustus ravimi ostnud inimest informeerida, kuidas ravimit võtta ja mida silmas pidada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Te tsiteerisite oma ettekandes Ravimiameti seisukohta, et käesoleva eelnõu rakendamise ei ole mõistlik, kuna see puudutab vaid väikest osa rahvast. Arvestades, et ligi kolmandik Eesti elanikkonnast räägib kodus vene keelt ja eesti keelt piisaval tasemel üldjuhul ei valda, on natuke kummaline arvata, et see on väike osa rahvast. Kas ma saan õigesti aru, et see seisukoht on selles, et arvuliselt on tegemist suure osaga rahvast, kuid see väiksus on tingitud teatud moraalsest hinnangust, et nende inimeste tervist ei ole nii oluline kaitsta kui mõne muu osa tervist?

Maret Maripuu

Ma arvan, et see ei ole päris õige tõlgendus. Küsimus oli selles, et kui me räägime 100 000 eurost, mis on suur summa, siis kuidas seda raha kasutada, et kasu oleks kõige suurem. Ravimiamet tõi välja, et kui neil oleks lisaraha, mida kasutada, siis oleks nende jaoks praegu kõige olulisem suunata see raha ravimite kvaliteedi ja ohutuse tagamise tõhustamisesse, samuti suurendada ravimireklaami järelevalvet. See oli see, millele Ravimiamet oma vastuses tähelepanu juhtis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Tundes igatpidi kaasa Ravimiameti muredele, kuidas oma tööd paremini teha, ja saades ka aru, et sisuliselt nad toetavad seda eelnõu, küsin: kas komisjonis tekkis ka mõtte teha riigieelarve menetlemisel muudatusettepanek Ravimiameti kulude suurendamiseks?

Maret Maripuu

Aitäh! Selle eelnõu raames me seda ei käsitlenud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kolleeg Deniss Boroditš tsiteeris põhiseaduse ühte paragrahvi, mis ütleb, et igaühel on õigus tervise kaitsele. Kuidas teile tundub, kas see õigus tuleneb oskusest vallata riigikeelt või on see universaalne?

Maret Maripuu

Aitäh! Õigus tervise kaitsele on kõigil, eraldi küsimus on, kuidas me seda õigusemõistet sisustame. Ma arvan, üks oluline teema on ka see, et me teaksime, et need ravimid, mida apteegis müüakse, on tõesti kvaliteetsed ja ohutud. Ja nagu ma ennist ütlesin, kui riigil on napid ressursid, siis tuleb vaadata, kuidas neid kõige paremini kasutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Maret Maripuu! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Mul on väga lühike repliik, kuna ma sisuliselt rääkisin selle eelnõu kohta kõik ära. Üldiselt lükatakse opositsiooni eelnõud tagasi kolmel põhjusel: esiteks, tegemist on väga hea algatusega, aga rakendamine on liiga kallis; teiseks, eelnõu on vastuolus koalitsioonilepinguga; kolmandaks, eelnõu pole mõtet rakendada, kuna valitsus on välja töötamas kompleksset lahendust (seda me nägime eelmise päevakorrapunkti käsitlemisel). Nimetatud eelnõu puhul ei esine neist mitte ühtegi asjaolu. Seega on minu jaoks täiesti arusaamatu, kuidas võib rääkida sellest, et toetada Ravimiameti seisukohta, et selle eelnõu rakendamine ei ole mõistlik. Siin on kõlanud mitmesuguseid arvamusi alates sellest, et põhimõtteliselt ei ole mõtet meie teiskeelseid kaasmaalasi informeerida. Põhilise argumendina on räägitud sellest, et küll oleks tore, kui me selle ära teeksime, aga raha ei ole. No lõpetage ära, meie arvutuste järgi on see 50 000 eurot aastas, Ravi-

miameti arvutuste järgi 100 000 eurot aastas. Loomulikult on iga euro nii tervishoius kui ka igal pool mujal arvel, aga tegemist on ikkagi naeruväärselt väikese summaga, võrreldes sellega, mida me sellega saavutaksime: me saaks kõik ravimid varustada kahes lisakeeles infolehtedega. Võrdluseks, tõenäoliselt võiks siin järgida Mikk Salu paari nädala tagust üleskutset, et võtame ämma kapist, aga seda ma ei tee. Võtame võrdluseks, et ka 100 000 puhul on see summa aastas sama suur, isegi väiksem, kui on Riigikogu liikmete kuluhüvitised kokku ühes kuus. Sellega ma ei taha öelda, et me peame kuluhüvitisi kindlasti vähendama, ehkki see oleks tõenäoliselt väga populaarne. Tahan öelda, et see argument, et me ei suuda 7,5 miljardi eurosest eelarvest leida 100 000 selleks, et teha olulist asja, on ikka täiesti jabur.

Seega suudan mina tuvastada kaks põhjust, miks koalitsioonisaadikutel oli potentsiaalselt võimalik komisjonis selle eelnõu vastu hääletada, ilma ühtegi sisemist küsimust ega vastuväidet eelnõule esitamata. Esiteks on see, et järgitakse avalikkuses ilusasti välja kujunenud arvamust, et parlament on kummitempel, ja kui me oleme valitsuse kummitempel, siis mis me siin ikka vaidleme. Kui valitsus ütles ei, siis hääletame samamoodi. Teine variant on, et vaatamata sellele, mis on kirjutatud meie lõimumiskavas, vaatamata ilusatele sõnadele osas koalitsioonilepingu punktides, ei soovi me venekeelsete ja muukeelsete kaasmaalaste heaks siin saalis mitte midagi teha. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kokku kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Tahaks rääkida mitmest asjast. Ma märgistan need osad ära. Esimene osa, sisepoliitiline. Ma saan aru, et aastate jooksul on kõik võimalused teha midagi kasulikku ära vene keeles rääkiva elanikkonna jaoks tagasi lükatud sellepärast, et osal meie juhtivatest erakondadest on ettekujutus, et siis nad kaotavad oma valijaid. Võib-olla kunagi oli nii, aga täna me kuulsime, et kui venelaskonnas pigem toetab või kindlalt toetab seda infolehte 99%, siis eestlaste hulgas toetab või pigem toetab seda 90%. See tuim tagasilükkamine võib tagasi tulla poliitilise miinusena,

sest isegi eestlaskond ei saa enam aru, miks niiviisi ärbeldakse siis, kui on vaja lahendada mingi konkreetne probleem.

Pigem oleks vaja vaadata, kuidas neid probleeme kuskil mujal lahendatakse. Seitse aastat tagasi olin New Yorgis ja külastasin üht munitsipaalasutust, mis tegeles info levitamisega New Yorgi elanikele. Seal nägin ma oma silmaga kaheteistkümnese keeles trükitud brošüüre. Mulle selgitati – ma kahjuks täpselt enam ei mäleta –, et New Yorgi elanikkonnas pidi see rahvus- või keelegrupp ületama 2% või 3%. Kui see arv saadi kätte, siis hakati mehhaaniliselt sedasama infot nende jaoks trükkima ja muul kujul edasi andma juba nende keeles. Paar aastat tagasi lugesin, et tekkinud oli kolmeteistkümnese selline rahvuskeele grupp, ja vastavalt siis reageeriti.

Kui ma küsisin, mitmes keeles vastab info-telefon, siis see arv oli kolmekohaline, üle 100, ma ei mäleta täpselt, seitse aastat on möödas, aga see oli rohkem kui 100.

Millise probleemi need infolehed tavaelus lahendavad? Jah, tõesti, kui ma olen käinud apteegis ja ostnud mingi ravimi, siis viimasel ajal pole veel kordagi olnud nii, et farmatseut ei selgitaks mulle, mitu korda päevas ja mitu tabletti ma pean võtma. Probleem tekib pärast, sest ravimitel, näiteks tablettidel, on imelik komme, et neid jääb mõnikord üle ja need kogunevad kuskile karpi. Teatud hetkel, näiteks kui laps jääb haigeks, tekib probleem, mida talle anda. Ja kui tegemist on reede õhtuga, siis ei ole teil pikemat aega loota mitte kellelegi muule kui ainult endale. Neid tablette ja karbikesi on seal väga palju ja inimene, kes ei valda eesti keelt ega muud keelt, milles instruksioon on, ei suuda kas lihtsalt meelde tuletada või selgeks teha, millist ravimit oleks vaja anda. See on ju probleem!

Huvitav on, kuidas see asi lükatakse tagasi ettekäändel, et raha ei ole. Kui ehitatakse mingi suvaline objekt ja raisatakse üle 100 miljoni rohkem raha, kui selleks oli planeeritud, näiteks vabaduse rist, siis sellist probleemi ei teki. Nõuame tagasi, nõuame välja need ca 7 miljoni eurot nendelt, kes selle raha ära raiskasid, ja siis on meil mitme probleemi lahenduseks vahendid olemas!

Siin on täna räägitud ka põhiseadusest. Ei ole räägitud sellest, et kolmandik elanikkonnast on täpselt nii nagu kõik ülejäänudki mak-

sumaksjad. Nad maksavad ka sotsiaalmaksu ja see läheb sealhulgas selles suunas, mis kindlustab meile ravimite saamise. See on inimõiguste piiramine!

Viimaseks ma jätsingi selle informatsiooni, et iga kahe aasta tagant tulevad eurokomisjonist ülevaated. Viimases oli konkreetselt juttu, et on palju kasulikku informatsiooni, millele ei ole lisatud tõlget ja on piiratud juurdepääs.

Nii et tänase päeva jooksul me lahendame teist korda väga tähtsat praktilist probleemi ja teist korda on siin saalis puhtal kujul mingi poliitiline jonn, kus seda ei taheta teha, kus debattide käigus üks Riigikogu liige lubab endale solvata Kirde-Eesti elanikke, ja mulle tundub, et see on juba üle igasuguste piiride minev asi.

Kolleegid, ma kutsun teid üles! See on üks väga ammune probleem. Te saate ju aru, et Ravimiamet ei ole vastu. Te saate ju aru, et sellist summat nagu 50 000 ei ole mingi probleem leida eelarvest – selle maht on 7 miljardit. Toetage! Olge head ja aidake Eesti elanikke, mõned neist on teie valijad!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid, eriti erakonnakaaslased, koalitsioonikaaslased! Ma tahaks rõhutada, et kõik see, mis siin praegu räägiti, ei puutu asjasse, ravimid, keeled jne. See ei ole üldse teema! Ma ütlen, mis on teema ja miks sellele tuleb kategooriliselt vastu olla:

tegemist on mõttetu, ühe tootmisharu ebaseadusliku riikliku subsideerimisega. Selle idee on turg veel kord ära rikkuda ja turu rikkmisel ei ole probleem miljonis, siin oleks isegi kümme eurot ebaseaduslikku subsiidiumi liiga palju. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, siis peame selle läbi hääletama.

Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 252 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 41, vastu 28, erapooletuid ei olnud. Ettepanek on leidnud toetust. Eelnõu 252 on tagasi lükatud. (Tabel 12.)

Head kolleegid, tänase istungi päevakord on ammendatud. Soovin teile kõikidele kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 12.51.

Istungi kestus 2 tundi ja 51 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 5. november 2012

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Eesti Panga tegevuse kohta seoses VEB Fondiga (nr 199)
2. Arupärimine põllumajandusministri valitsemisalas toimuva kohta (nr 198)
3. Arupärimine võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse kohta (nr 202)
4. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Riigikogu, head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärku seitsmenda tööädala esmaspäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

Heili Tõnisson

Austatud härra juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kolm seaduseelnõu ja esitab kuus Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, täitemenetluse seadustiku ja kohtutäiturite seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Kristen Michal. Teiseks, keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu, ja kolmandaks, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud kahe eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust Riigikogus rahandusminister Jürgen Ligi. Ja nüüd kuus Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos"; teiseks, "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis"; kolman-

daks "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias"; neljandaks, "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus"; viiendaks, "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta koosseisus"; kuuendaks, "Kaitseväge kasutamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni ja Euroopa Liidu rahvusvahelise sõjalise peakorteritöös". Nimetatud kuue Riigikogu otsuse eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Urmas Rein-salu. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud üheksa eelnõu ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Nüüd annan edasi järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 24. oktoobril algatatud riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; teiseks, Riigikogu põhiseaduskomisjoni s.a 24. oktoobril algatatud erakonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, Riigikogu rahanduskomisjoni s.a 24. oktoobril algatatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2012. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; neljandaks, 63 Riigikogu liikme esitatud Riigikogu avalduse "Eesti põllumajandusest ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika reformist" eelnõu, juhtivkomisjon – maaelukomisjon, muu-

datusettepanekute tähtaeg nimetatud eelnõu puhul on 8. november kell 18; viiendaks, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni s.a 25. oktoobril algatatud äriseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; kuuendaks, Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni s.a 25. oktoobril algatatud abieluvararegistri seaduse, notari tasu seaduse ja perekonnaseisu-toimingute seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 1. novembril edastatud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist, eelnõu kohta Euroopa Liidu asjade komisjonile ning määranud määruse eelnõu ning Vabariigi Valitsuse seisukohade kohta arvamust andma põhiseaduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 15. november kell 16.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 85 Riigikogu liiget, puudub 16.

Head ametikaaslased! Liigume edasi päevakorra kinnitamise juurde, selles on üks täpsustus. Nimelt on õiguskomisjon teinud ettepaneku arvata selle nädala päevakorrast välja Vabariigi Valitsuse algatatud vangistuseseaduse, kriminaalhooldusseaduse ja karistuseseadustiku muutmise seaduse eelnõu 264 teine lugemine, mis on selle nädala päevakorras kolmapäeval, 7. novembril kolmanda päevakorrapunktina.

Head ametikaaslased, selle muudatusega lubage mul nädala päevakord hääletusele panna. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Austatud Riigikogu, katkestan hääletuse, kuna ühe ametikaaslase pult ei tööta. Nii, tundub, et puldi ja Riigikogu liikme vahel on tekkinud kooskõla, püüame uuesti hääletuse läbi viia.

Head ametikaaslased, panen hääletusele käesoleva nädala päevakorra koos täiendusega, mille ma ette lugesin. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 85 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. IV istungjärgu seitsmenda töönädala päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Eesti Panga tegevuse kohta seoses VEB Fondiga (nr 199)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme arupärimiste juurde. Esimene on Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Deniss Boroditši ja Inara Luigase s.a 10. oktoobril esitatud arupärimine Eesti Panga tegevuse kohta seoses VEB Fondiga. Arupärimine kannab numbrit 199 ja sellele vastab Eesti Panga president Ardo Hansson. Palun Riigikogu kõnetooli Rainer Vakra, et arupärimist avalikkusele tutvustada!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Oktoobrikuus kirjutasid viis Riigikogu liiget alla sellele arupärimisele. Soovime pärida aru Eesti Panga tegevuse kohta seoses VEB Fondiga, ja seda Eesti Panga presidendilt. 2. juunil 2012 ilmus meedias uudis, mille kohaselt on VEB Fondi likvideerija esitanud Riigikohtule andmeid, et 108 miljoni krooni ulatuses VEB Fondi sertifikaatidega tehtud tehingute kohta puuduvad dokumendid. Samuti on likvideerija kinnitusele Eesti Panga poolt ühes 1995. aasta kirjas esitatud tegelikkusele mittevastavad andmed Vene residentide nõude suuruse kohta, mis andis võimaluse realiseerida ligi 420 miljoni krooni ulatuses VEB Fondi sertifikaatidest tulenevaid nõudeid.

Tänaseni pole teada, kes ja kuidas raha liigutas. Pole teada, kas Eesti Pangale ja riigile kuulunud sertifikaatide eest raha saadi ja kui saadi, siis kui palju. Võib eeldada, et Eesti Pank on saatnud Venemaa Välismajanduspankale teadvalt valeandmeid. Sel alusel saadi VEB Fondi likvideerija kinnituse kohaselt Venemaalt kätte rohkem kui 462 miljoni krooni suurune summa. Seejuures pole valitsus ja keskpank kunagi avalikult tunnistanud, et Venemaalt on õnnestunud raha kätte saada.

Meie arvates võlgneb keskpank avalikkusele selgituse, mis peitub nende hämarate tehingute taga. Arupärijad soovivad selgitust, kas Eesti Pank on astunud mingeid samme selle tehingu asjaolude selgitamiseks ja kui on, siis milliseid. Selleks edastasime Eesti Pangale ja tema presidendile arupärimise viie konkreetse küsimusega. Arupärimisele on alla kirjutanud viis Riigikogu liiget: Kalle Laanet, Deniss

Boroditš, Inara Luigas, Lembit Kaljuvee ja Rainer Vakra. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Panga presidendi Ardo Hanssoni, et arupärimisele vastata!

Ardo Hansson

Austatud Riigikogu esimees!

Aseesimees Jüri Ratas

Me kindlasti tervitame ka Riigikogu esimeest!

Ardo Hansson

Austatud aseesimees! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud küsijad! Me tegeleme nendele küsimustele vastamise ja nende uurimisega. VEB Fondi likvideerimise sertifikaatidega tagatud nõuete hüvitamise otsuse seaduslikkust menetleb Riigikohus. Oleme alati olnud valmis tegema igakülgset koostööd nii VEB Fondi likvideerija härra Rein Järvelillega kui ka Riigikohtuga. Kõik kohtumenetluseks vajalikud dokumendid on Eesti Pank andnud üle VEB Fondi likvideerijale härra Rein Järvelillele, kes on need omakorda esitanud Riigikohtule.

Eesti Panga praegusel uuel juhatusel ei ole detailset ülevaadet VEB Fondi ajaloost, seal toimunust ja sellega seotud dokumentidest. Just seepärast otsustasin tänavu 21. septembril viia VEB Fondi teemal läbi majasisese auditi. Andsime sellest avalikkusele teada ajakirjanduse vahendusel ja sellist lähenemist toetas ka Eesti Panga Nõukogu.

Käimasoleva siseauditi eesmärk on otsida välja Eesti Panga VEB Fondiga seotud dokumendid ja anda hinnang fondiga seotud tegevusele. Eesti Panga audit valmib eeldatavasti käesoleva aasta lõpus. Me teeme selle tulemused avalikuks ning oleme seejärel valmis vastama Riigikogu liikmete ja avalikkuse küsimustele. Eesti inimeste huvi ja soov saada vastuseid on õigustatud. Eesti Panga siseauditi mandaat ei võimalda kõike VEB Fondi puuduvat auditeerida, sest keskpangal pole voli vaadata pangaväliseid dokumente või üle kuulata pangaväliseid inimesi. Aga me uurime täie põhjalikkusega kõiki dokumente, millele Eesti Pangal on ligipääs. Seetõttu on minu arusaam,

et meie siseauditile võiks järgneda ka Riigikontrolli audit, mis aitaks küsimustele täiendavaid vastuseid leida. Täiendava auditi tegemise otsus on Riigikontrolli teha, aga nad on meile abi pakkunud. Nagu ma juba ütlesin, ülevaate saamiseks vajalik audit käib ning sellepärast mul pole veel kõiki vastuseid, aga me töötame selle nimel, et need vastused anda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud Eesti Panga president! Teile on ka küsimusi. Heimar Lenk, palun!

Heimar Lenk

Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite, et praegusel panga juhtkonnal ei ole kuigi palju informatsiooni sellest perioodist, mil see VEB Fondi protsess toimus. Siit mu küsimus. Kas teil on kavas tollaegsete panga juhtidega, näiteks härra Siim Kallasega kohtuda ja tema käest üksikasju järele küsida?

Ardo Hansson

Austatud küsija! Me saame loomulikult paljude inimestega vestelda ja meie audiitorid ka proovivad nii laia ringiga vestelda, kui vähegi võimalik. Samal ajal, nagu ma ütlesin, meil ei ole õigust kellelki midagi nõuda, sest me ei ole uurimisorgan. Aga ma arvan, et me võime inimestelt küsida, ja me ka küsime.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Austatud Eesti Panga president! Ma mõistan, et kuna praegu käib audit, siis teil ei ole väga palju võimalusi meile detailidest rääkida. Kuid mis on teie arvamus: kui palju säärane segadus kõigutab Eesti Panga usaldusväarsust?

Ardo Hansson

Kui tekivad niisugused päris rängad süüdistused, siis see loomulikult kõigutab usaldusväarsust ja tekitab umbusku. Kui me nüüd ütleksime, et me nendele küsimustele ei vasta, siis kannataks usaldusväarsus veelgi. Me loodame, et me siiski saame teatud selgust luua. Võib-olla me ei saa lõplikku selgust luua, sest see probleem hõlmab ka asjaolusid väljaspool Eesti Panka, mõned andmed on kusagil teises riigis jne. Me võib-olla kogu tõde kindlaks ei

saa teha, aga me saame asja selgemaks. Kui me suhtleme ausalt ja üritame teha oma parima, siis ma loodan, et see Eesti Panga mainet ei kahjusta.

Aseesimees Jüri Ratas

Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Hea Eesti Panga juhataja! Ka mina mõistan, et praegu, kui siseaudit käib, on teil raske vastata. Aga kui vaadata nende tehingute aegu, siis sellest on möödunud peaaegu 17 aastat. Ja kui vaadata neid summasid – üle 400 miljoni krooni –, siis need ei ole väiksed. Ma saan aru, te olete alles ametisse astunud president. Mis sundis teid seda auditit tegema ja miks teie arvates pole eelmised Eesti Panga juhid sellele tähelepanu pööranud?

Ardo Hansson

Alguses, kui ma astusin ametisse, kesken-dusin ma rohkem oleviku ja tuleviku teemadele. Eelkõige on Eesti majandusel praegu tegu teiste riskidega seonduvalt sellega, mis toimub Euroopas ja mujal. Meil on Eesti Panka vaja ja ma pean seda institutsiooni juhtima, sellega tutvuma jne. Nii et alguses ei olnud see küsimus mul prioriteetne. See on loomulikult tähtis, aga sisseelamise seisukohalt oli ka teisi küsimusi, millega tuli end kurssi viia. See teema aga kerkis teravana avalikkuse ette ja seetõttu hakkasin ma rohkem selle peale mõtlema. Me jälgime asjade arengut täie tõsidusega, aga meil on samal ajal käsil palju teisi aktuaalseid teemasid, vältimaks seda, et Eesti raha ei läheks mõnel teisel juhtumil välismaal kaotsi. Miks me tegutseme võib-olla teistmoodi kui teised, sellele ma ei oska vastata. Seda peate teiste käest küsima.

Aseesimees Jüri Ratas

Juku-Kalle Raid, palun!

Juku-Kalle Raid

Aitüma! See VEB Fondi õhku või pagan teab kuhu haihtunud raha on teemaks olnud üle kümne aasta. Päris suur osa Eesti Vabariigi kodanikke on selle aja jooksul juba halliks läinud, saamata asjaga seotud inimestelt mingeidki vastuseid. Asi on läinud nii kaugele, et on isegi algatatud kampaania "Kiri eurovoliniku-

le", mis peaks survestama Siim Kallast ja teisi toonaseid pangategelasi asja valgustama. Teie olete oma ametikoha vastu võtnud ja kui te selle auditi algatasite, ju teil siis mingi aim on, et seal midagi toimus. Kas olete veendunud, et VEB Fondiga seonduvad toimingud olid puhtad, või ei ole veendunud?

Ardo Hansson

Kuidas sellele vastata? Ma ei ole kohtunik ega jurist. Et kogu *case*'ist aru saada, see võtab igapäev aega. Sellest kõigest on väga palju kirjutatud ja raske on jõuda järeldusele, kas see on olnud või ei ole olnud puhas. Seda ma ei saa veel öelda. Kui seda tahetakse uurida, siis on ka teisi asutusi, mis võiksid teema tõstatada. Praegu ma ei tahaks spekuloida.

Aseesimees Jüri Ratas

Rainer Vakra, palun!

Rainer Vakra

Lugupeetud Eesti Panga president! Riigiprokurör pakkus välja lahenduse, et Riigikogus tuleks luua eraldi VEB Fondiga seotu uurimise komisjon. Mis teie sellest arvate? Kuidas te sellesse ideesse suhtute?

Ardo Hansson

Aitäh küsimuse eest! Eks see on teie enda otsustada, kas te moodustate sellise komisjoni või mitte. Nagu ma ütlesin, meie ei ole uurimisorgan. Meie saame uurida teatud asju, mille materjalid on meie käsutuses ja mis on meie pädevuses. Põhjalikuks uurimiseks on teised asutused. Kui teie kollektiivselt arvate, et see on Eesti riigi seisukohast tähtis teema, millega teil oleks vaja tegelda, siis see on teie otsustada.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Hea panga president! Minu küsimus on küllaltki konkreetne. Ma arvan, et te ei suuda täna vastata, aga jätkke see meelde ja kui komisjon teil auditit teeb, siis võib-olla edastate minu küsimuse ja kui te järgmine kord siia tulete, oskate ehk vastata. Mina töötasin sel ajal, kui see VEB Fondi küsimus esimest korda üles kerkis, 1990. aastate keskel, Kunda Nordic

Tsemendis juhatuse liikmena, pärast nõukogu liikmena. Ma otseselt finantsidega ei tegelnud, aga püüdsin siiski aru saada, miks me oma raha ometi tagasi ei küsi. Ettevõtte omanikud nagu ei olnud huvitatud selle raha tagasisaamisest. Täna on see küsimus minu jaoks üleväl, miks nad ei olnud sellest huvitatud, kuigi tegu oli päris suurte summadega. Miks osa tahtis siis ja tahab täna raha tagasi saada, osa ei tahtnud siis ega taha praegugi?

Ardo Hansson

Eks igauks ise teadis põhjust. Kui ma seda aega meenutan, siis ma arvan, et nendel sertifikaatidel oli võib-olla mingisugune turuväärtus ja inimesed arvasid, kui palju nad nende eest ikka saavad. Võib-olla tol ajal eeldati, et need summad on väiksed. Selles mõttes mingit garantiid ei olnud. Ma arvan, et sertifikaadi hind oli madal.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Austatud Eesti Panga president! Kõigepealt avaldan heameelt, et te olete avaldanud soovi seda küsimust uurida ja omal algatusel sellega välja tulnud. Aga mida ikkagi prognoosite: kui lähedale me tõele jõuame? Kas teil on mingeid uusi, värskeid allikaid, kust te infot saate, ja kas me ikka saame kõiki auditi tulemusi lugeda?

Ardo Hansson

Loomulikult me tutvustame kõiki auditi tulemusi. Kui palju me suudame selgust tuua? Ma natuke kohkusin ära, kui esimene kord, kui me selle idee välja käisime, siis üks ajaleht, ma arvan, et Postimees, kirjutas, et me lubame kogu tõe välja selgitada. See on väga suur väljakutse ja seda me kindlasti ei suuda päris teha. Aga loodan, et me midagi siiski suudame, kasutades meie enda dokumente. Ehk annavad need andmed, mis meil on olemas, mingi terviklikuma pildi. Kas see aga toob selguse, kui nendes andmetes on teatud lüngad? Arvan, et kindlasti jäävad mõned küsimused veel vastuseta ka peale seda.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud panga president! Mul on küsimus, millele te saate kindlasti vastata. Mõned autorid, isegi need, kes kirjutavad vanaaja Kreekast või Roomast, tuues mingeid näiteid selle kohta, kui palju maksis üks või teine asi või milline oli eelarve, arvutavad ringi, kui suur oleks tänapäeva rahas olnud see või teine summa. Kindlasti ei ole raske öelda, kui suur oleks praegu see kõige rohkem kõlanud summa 460 miljonit krooni. See oli siis 1995. aastal. Kuidas on sellele mõjunud viimase 17 aasta inflatsioon? Minu arvutused näitavad, et see oleks umbes 1 miljard 100 miljonit kuni 1 miljard 200 miljonit krooni.

Ardo Hansson

Ma peast kogu inflatsiooni ajalugu ei tea, aga tundub, et korrutasite omaaegse summa umbes kolmega. Võib-olla need pakutud summad võiksid tõele vastata, kui algsumma oli *circa* 400 miljonit. Ma ei oska praegu täpselt rehkendada, aga loomulikult on praegustes tingimustes tegu märksa suuremate arvudega, kui need olid tol ajal.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Hea panga president! Kes aktiivmajanduses osaleb, peab alati olema valmis teatud kaotusteks, kui teda saadab halb õnn. VEB Fondi asjad on ligi 20 aastat vanad. Selge on, et isegi kui mingi kuritegu toime pandi, siis on see aegunud. Selle tõttu on mul tekkinud niisugune küsimus. Kas vastu tulles ühiskonna ootustele ei ole tegemist mitte pangapoolse PR-kampaaniaga? Selle teemaga tahetakse tegelda, sest see kõigile meeldib? Me kõik teame, et tõde ilmselt ei ole, ja kui ta isegi on, siis see tõde ei anna meile enam midagi, sest kuriteokooosis on igal juhul aegunud. Miks te sellega siis tegelete?

Ardo Hansson

Me tegeleme sellega, kuna mõned kõlanud süüdistused on väga rängad. Räägitakse võltsimisest ja kasutatakse muid selliseid termineid. Sellistele süüdistustele peab suutma vastata. Võib-olla me ei leia lõplikku vastust, aga me püüame natuke selgust tuua. See on seotud

Eesti Panga maine küsimusega ja see on seotud lihtsalt ka sellega, et tegemist on suurte summadega. Nagu ma mainisin, keskendusin ma pärast ametisse astumist tegelikult teistele teemadele. Ma ei ole ka praegu küsinud vahearuandeid audiitorite käest, aga kui me saame auditiraporti, siis vaatame edasi. Sellega peaks tegutsema mõistlikult ja tõsiselt, aga pangal on praegu ka palju teisi küsimusi, millega tuleb tegeleda.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Palling, palun!

Kalle Palling

Väga austatud Eesti Panga president! Kõigepealt kasutan juhust ja tänan teid äärmiselt meeldiva suhtumise ja põhjalike vastuste eest Riigikogule! Mul on üks konkreetne küsimus: millal see audit valmib ja millisel viisil on teil plaanis seda Riigikogule tutvustada?

Ardo Hansson

Ma tahaks, et see audit valmiks selle aasta lõpuks, ja me töötame selle nimel. Tahaks sellega tegeleda üks kord – me ei soovi poolikut auditit ja siis selle teema juurde teist korda tagasi pöörduda. Loodan, et me saame sellega hakkama aasta lõpuks. Ja isegi kui ei saa, siis ma ei usu, et see palju kauem võtab. Seejärel peaksime koostama auditiraporti ja tutvustama seda kõikidele – nii Riigikogu liikmetele kui avalikkusele.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud Eesti Panga president, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Erinevalt Aivar Riisalust oleme veendunud, et tõde on oluline isegi siis, kui konkreetse kuriteo koosseis on aastatega aegunud. Tegemist on riigi ja avalik-õigusliku Eesti Panga varaga, mille kohta on kõigil maksumaksjatel õigus saada täpset teavet. Me oleme veendunud, et avalikkus peab teadma, kes vastutab sellises mahus kuritarvituste eest. Kui 108 miljoni krooni ulatuses toimunud tehingute kohta puuduvad isegi kõik dokumendid, võib oletada, et

tegemist on varguse varjamisega. Kõigile Eesti kodanikele ja kõigile teistele isikutele on vaja tagada riigi ning Eesti Panga aus ja avatud tegutsemine. Sel põhjusel me selle arupärimise tegime ja lootsime saada täpseid selgitusi, mis on toimunud VEB Fondis ja kas keegi on fondist kadunud raha kasutades rikastunud.

Kalle Palling tänas teid väga sisuliste vastuste eest. Meie saame teha järelduse, et uurimine siseauditi näol käib, ja me loodame väga, et need viis küsimust, mis me arupärimisse kirja panime, saavad millalgi vastuse. Täna jäid kõik meie viis küsimust tegelikult õhku rippuma. Need olid küsimused, miks ei jagatud Eesti Panga toimingute tulemusena Venemaalt saadud raha kõigi sertifikaadiomanike vahel; miks ei ole Eesti Pank varem avaldanud andmeid nimetatud tehingute kohta; kas Vabariigi Valitsust on teavitatud sellest, et Eesti Pank on Venemaa Välismajanduspangale väidetavalt esitanud valeandmeid, ja veel esimene küsimus, mis kõlas nii: "VEB Fondi likvideerija poolt on Riigikohtule esitatud andmed, et fondi sertifikaatidega on tehtud teadmata tehing 108 295 422 krooni ulatuses? Kas Eesti Pank on astunud mingeid samme selle tehingu asjaolude selgitamiseks?"

Kõik need küsimused jäid õhku rippuma, me ei saanud konkreetseid vastuseid. Me loodame, et kui siseaudit on läbi viidud, on kõigile nendele küsimustele olemas sisulised ja arusaadavad vastused – mitte ainuüksi siin saalis, vaid kõikidele Eesti kodanikele. Me usume, et see on tegelikult Eesti Panga ja mitte ainult panga, vaid ka Eesti riigi au ja väärikuse küsimus. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Kasutan tänagi retoorikat, mida ma siin Riigikogu kõnepuldis ennegi kasutanud olen. Eelkõneleja on väga noor inimene. Ajal, kui need VEB Fondi asjad toimusid, oli Rainer Vakra 10-aastane. Seega ta ei saa väga selgelt mäletada, mis sellel ajal toimus. Eesti ühiskonnas valitsesid 1990. aastate esimesel poolel täiesti teistsugused olusuhed kui praegu. Lembit Kaljuvee esitas justkui kirvega õhus vehkides küsimuse,

miks osa ettevõttest, kes VEB Fondi investeerisid, justkui ei tahtnudki oma raha tagasi saada. Osa võib-olla aga sai, nagu viimasel ajal on päris palju spekulieritud. Tegelikult võiksime küsida kolleeg Kaljuvee käest: kas sa juhatuse liikmena järsku nüüd tead, kus see raha on? Võib-olla need summad jõudsid kuidagi ringiga tagasi, lihtsalt on kasulik ühel hetkel hakata küsima, kus raha on. Mina ei tea, kus see raha on. Enne oli kõik siin ja praegu on kõik puudu.

Tegelikult on olukord vaieldamatult tõsine. Aga mina olen isiklikult seisukohal, et Eestis on liiga palju minevikus tuhnimist. Me peaksime pigem keskenduma sellele, kuidas oma eluga edasi minna. Sellega seoses mulle täna väga meeldis ühe arvamusiidri David Vseviovi ütlemine: kui ma mõtlen Eestis toimuva peale, siis tuleb mulle meelde Nõukogude Venemaa 1930. aastate alguses. Minu meelest selline mõtteavaldus nii autoriteetse ja intelligentse inimese suust peaks meid panema palju rohkem mõtlema pigem tänasele päevale. Milleks tekitada viha, mida tooks endaga kaasa VEB Fondi kohta mingisuguse info saamine, mille alusel suhteliselt suure tõenäosusega ei ole võimalik enam mitte kedagi vastutusele võtta, sest rong on ära sõitnud?

Ettevõtjana jään ma selgele seisukohale, et kes võttis teatud riske, see pidi aru saama, et ettevõtlus, eriti kauboikapitalismi korral, ongi üks suur risk. Kutsun ühiskonda pigem üles leppimisele ja eluga edasiminemisele! Keskendume tänasele päevale, mitte asjadele, mida tegelikult enam muuta pole võimalik! Tõepoolest, minagi olen kohtunud inimestega, kellega me oleme arutanud VEB Fondi teemat. Ma elan neile südamest kaasa, saades aru nende mure suurusest, kui nad on raha kaotanud. Aga minu hea soovitus on kogu aeg olnud: proovige nüüd natukene paremini töötada ja raha teenida, siis ei ole need kaotused nii suured. Ja kui ühiskonna poole pealt vaadata – ma olen siiski seisukohal, et me kõik peame probleemi vaatama ka ühiskonna poole pealt –, siis kui me tõepoolest peaksime välja maksma inflatsioonikoefitsienti aluseks võttes näiteks 2 miljardit Eesti krooni, siis see oleks tavakodanikele, headele Eestimaa inimestele ilmselgelt liiga mõttetu koorem, mis halvendaks rahva olukorda veelgi ja halvendaks tegelikult ka riigi võimekust täita ülesandeid, millega ta peaks

tegelema 21. sajandi keerulise, tõsise teise kümneaastaku alguses.

Tulles tagasi mõtte juurde, mida ma enne tsiteerisin: ma ei taha, et me muutume 1930. aastate Nõukogude Venemaaks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Esimesele arupärimisele on vastatud.

2. Arupärimine põllumajandusministri valitsemisalas toimuva kohta (nr 198)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme teise arupärimise juurde, mille on esitanud Riigikogu liikmed Ester Tuiksoo, Yana Toom, Lauri Laasi, Peeter Võsa, Aivar Riisalu, Valeri Korb, Tarmo Tamm, Kalev Kallo, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev, Enn Eesmaa, Olga Sõtnik ja Priit Toobal tänavu 9. oktoobril. Arupärimine on esitatud põllumajandusministri valitsemisalas toimuva kohta ja kannab numbrit 198, sellele vastab põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Ester Tuiksoo, et arupärimise sisu avalikkusele tutvustada!

Ester Tuiksoo

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Austatud põllumajandusminister! 9. oktoobril esitasid 13 Keskerakonna fraktsiooni liiget arupärimise põllumajandusministrile. Selle sisu oli see, et Põllumajandusministeeriumi haldusalas on noortele emadele pärast lapsehoolduspuhkuselt tulekut makstud vähem töötasu. Selle probleemi tõi meedia vahendusel avalikkuse ette võrdse kohtlemise volinik. Meid on eelkõige hämmastanud ministri suhtumine probleemi. Kõigepealt on ta meedias kinnitanud, et tema ei teagi asjast midagi, siis, et ta ei tahaks Pandora laegast avada, see poleks õiglane ja selleks ei olegi raha, et neile noortele emadele tagantjärele selline diskrimineerimine kompenseerida. Ei mingit vabandust ega midagi! Tõsi, järgmisel päeval peale meie arupärimist siiski ametiasutus leidis võimaluse kompenseerida rahakaotuse nendele naistele, kes olid vähem töötasu saanud seetõttu, et nad olid emaks saanud. Me esitasime ministrile sel tee-

mal ja ka lähedastel teemadel seitse küsimust. Oleks kena kuulda nendele vastuseid. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama põllumajandusminister Helir-Valdor Seederi!

Helir-Valdor Seeder

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt tänan teid arupärimise eest, mis käsitleb Põllumajandusregistrite ja Informatsiooni Ametis ilmnenu asjaolu, kus lapsehoolduspuhkusele tööle naasnutele maksti 10% väiksemat palka. Tegemist on kahetsusväärse käitumisega PRIA poolt lapsehoolduspuhkusele teenistusse naasnud emade suhtes. Tegu on kogu Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valitsusasutustes ja hallatavates riigiasutustes erandliku juhtumiga. Kõik asutused on kinnitanud, et palkade määramisel lapsehoolduspuhkusele tööle naasnud töötajatele erandeid ei tehta. Kui palku muudetakse, siis üldises korras kõikidel töötajatel. Üldjuhul jätkatakse samade ülesannete täitmist ja sama palgaga, mis oli töötajatel enne lapsehoolduspuhkusele jäämist.

Väärrib ka märkimist, et üha enam kasutavad väikeste lastega emad paindliku tööajaga ja kaugtöö vormis töötamise võimalust. Põllumajandusministeeriumis töötab praegu osalise koormusega neli väikese lapse ema.

Soovin siiski märkida, et töötajatel endil peaks olema rohkem julgust seista oma õiguste eest, kui neilt soovitakse ebaõiglaselt saada nõusolekut töölepingu muutmiseks. Tagantjärele julguse leidmine ja asjade avalikustamine ei pruugi viia parima lahenduseni. Kõnealuses olukorras oleksid need lapsehoolduspuhkusele naasnud naised võinud pöörduda otse Põllumajandusministeeriumi poole ja probleem oleks kohe ära lahendatud. Paraku sain mina nendest probleemidest teada suure hilinemisega ja ajakirjanduse vahendusel. Aga nüüd vastused teie poolt esitatud küsimustele.

Esiteks: "Kas peate õigeaks sookvootide siseseviimist?" Pean oluliseks, et ametikoha ülesandeid täidavad kompetentsed ning aatelised teenistujad olenemata nende soost, east, rassist jne. Sellest lähtuvalt ei pea ma sookvootide kehtestamise ideed kuidagi põhjendatuks. Sookvootide kehtestamine oleks ebaõiglane ning

suurepäraste oskuste ja teadmistega töötajate jaoks isegi alandav. Kui inimese tööle võtmise ainus põhjus on tema sugu, siis tunneb asjaosaline ennast ebamugavalt. Ja see ei oleks ka õiglane. Lisaks oleks see äärmiselt ebapraktiline, kuna Põllumajandusministeeriumi ja tema haldusala töötajatest moodustavad valdava enamiku naised ning sookvootide kehtestamise korral tuleks hakata pädevaid naistöötajaid vallandama ja uusi meestöötajaid juurde värbama.

Teiseks: "Milliseid ülesandeid näeksite veel soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule?" Ettepanekute tegemine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule uute ülesannete kehtestamiseks on sotsiaalministri pädevuses ja ma jätaksingi selle tema hooleks.

Kolmandaks: "Milline on viimase kahe aasta ministeeriumi haldusala personalipoliitika – milline on meeste ja naiste suhtarv?" Seisuga 9. oktoober 2010 oli haldusalas töötajaid kokku 1852, kellest mehi oli 29% ja naisi 71%. Seisuga 9. oktoober 2011 oli haldusalas töötajaid kokku 1845, kellest mehi oli 29% ja naisi 71%. Seisuga 9. oktoober 2012 oli haldusalas töötajaid kokku 1832, kellest mehi oli 27% ja naisi 73%. Seega moodustavad Põllumajandusministeeriumi valitsemisala töötajatest veidi üle veerandi mehed ja ligi kolmveerandi naised. Olukorrale, kus 3/4 ministeeriumi ja kogu valitsemisala töötajatest on naised, ei ole volinik tähelepanu juhtinud. Siit järeldan ma, et asjade seis vastab võrdse kohtlemise põhimõtetele.

Neljas küsimus: "Palju on edutatud/tööle võetud naisi viimase kahe aasta jooksul alates osakonnajuhataja ametikohast kõrgemale ametikohale?" Kokku on valitsemisalas osakonnajuhataja ametikohast alates kõrgemal ametikohal juhte 152, sh naisi 74, see on 49%. Viimase kahe aasta jooksul on valitsemisalas kokku tööle võetud osakonnajuhataja ametikohast kõrgemale ametikohale kaheksa juhti, nendest neli on naised. Asutusesiseselt on edutatud osakonnajuhataja ametikohast kõrgemale ametikohale 18 töötajat, sh naisi 11, mis moodustab üle 60%. Praegu on Põllumajandusministeeriumis 13 osakonda, neist seitset juhivad naised. Siinjuures tahan nentida, et personali valik toimub ühtsete põhimõtete alusel ja ka juhtivate ametikohtade puhul hinnatakse kan-

didaadi vastavust ametikoha nõuetele. Kõikidele ametikohtadele valitakse inimene, kellel on sobivaimad teadmised, oskused, isikuomadused ja kogemused. Sugu, vanus, rahvus, nahavärv ja mis iganes muud näitajad ei mängi päris kindlasti mingisugust rolli.

Viies küsimus: "Milliseid diskrimineerivaid lepinguid või piiranguid on põllumajandusministri haldusalas veel naistele ette nähtud?" Üheski Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valitsusasutuses ega hallatavas riigiasutustes ei ole naisi diskrimineerivaid lepinguid ega mis tahes muid sootunnusest või muust tulenevaid erisusi ega piiranguid.

Kuues küsimus: "Kas minister kavatseb leida järgmise aasta eelarvest vahendeid diskrimineeritud naistöötajate saamata jäänud tasu maksmiseks?" Täna on PRIA 39-le teenistujale välja makstud nende saamata jäänud palgaosa kokku 14 283 eurot, mis on keskmiselt 366 eurot teenistuja kohta.

Ja seitsmendaks: "Kes peaks Teie hinnangul nende naistöötajate ees vabandama kujunenud olukorra pärast?" Minu teada on Põllumajandusregistrite ja Informatsiooni Amet avalikult kõigilt nendelt noortelt naistelt vabandust palunud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! Mul on küsimus ministrile, ma sooviksin teada tema arvamust. Kas teie arvates ei peaks Tööinspeksioon saama tagasi õiguse inspekteerida palgatingimusi? Kuidas te sellesse suhtute? Oleks see hea mõte?

Helir-Valdor Seeder

See küsimus ei ole küll otseselt seotud selle arupärimise teemaga. Minu arvates ei ole väga oluline, milline institutsioon konkreetselt teemaga tegeleb. Oluline on, et selle teemaga tegeeldakse. Reaalselt ju Eesti ühiskonnas on probleemid olemas, me ei saa neid eitada. Jään aga otsese vastuse võlgu, kas see peaks olema Tööinspeksiooni pädevuses või mõne teise inspeksiooni pädevuses. Aga kindlasti tuleks sellega tegeleda.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, austatud minister, vastamast meie küsimustele! Ma küsin aga veel juurde. Oma intervjuus ajalehele Postimees – tõsi, see ei ole pressiteade, see on intervjuu – te ütlete, et selliseid n-ö sunnitud kokkuleppeid on riik ilmselt täis. Kas te täpsustaksite, mis te selle all mõtlete? Milliseid sunnitud kokkuleppeid töövõtjatega riigis veel esineb?

Helir-Valdor Seeder

Kui te Eesti viimaste aastate arenguid olete jälginud, siis avalikus sektoris kriisiaastatel palgad vähenesid. See saavutati kokkuleppel töötajatega. Loomulikult see töötajatele ei meeldinud. Meile kõigile ei ole saladus – sellest on ka ajalehed ju kirjutanud –, et väga paljud töötajad olid eri ministeeriumides sunnitud minema palgata puhkusele. See sündis kokkuleppel tööandjaga. Siseministeeriumis puudutas see politseid, paljusid teisi ametnikke. Paljud kohalikud omavalitsused saatsid oma ametnikud, aga ka õpetajad mitmeks päevaks palgata puhkusele. Sellest kirjutati ka lehtedes. Mulle tuleb meelde näiteks Viljandi juhtum. Õpetajad kirjutasid Sakalas, et nad ei ole nõus sellega, et kohalik omavalitsus saadab nad vist viieks päevaks aasta jooksul palgata puhkusele. Nii et tegelikult rakendati kriisiperioodil, kui Eesti riik oli sunnitud kärpima töötajate palka, erinevaid võimalusi, kuidas raha kokku hoida. Seda ma oma kommentaaris silmas pidasingi, et tegelikult nendel aastatel sõlmiti väga paljude töötajatega selliseid kokkuleppeid.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Austatud minister! Mul on tegelikult kaks küsimust. Ma nagu ei kuulnud, aga ma loodan, et te ikka mõistate ministrina sellise praktika hukka. Seda ma tahaksin siiski stenogrammi kirja panekuks kuulda, kui see muidugi nii on. Aga küsimus on selline. Kas te olete ka kolleegidega valitsuses seda teemat arutanud? Vaevalt ainult teie haldusalas olevas asutuses selline praktika aset on leidnud. Kas on äkki

plaanitud mingisugune kontrollaruanne või muud sellist? Ilmselt teatakse selliseid juhtumeid ka teie kolleegide haldusalas töötavates asutustes.

Helir-Valdor Seeder

Siin oli kaks küsimust. Kõigepealt ma kordan teile oma vastuse teist lauset, te võib-olla ei jõudnud veel arupärimise vastusesse sisse elada. "Tegemist on kahetsusväärse käitumisega PRIA poolt lapsehoolduspuhkuselt teenistusse naasnud emade suhtes." Nii et kui te seda ei kuulnud, siis ma nüüd kordasin. See on stenogrammis vahest juba kirjas. Teiseks, minule küll ei ole teada, et ühegi teise ministeeriumi valitsemisalas või ka Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas oleks veel samal moel lapsehoolduspuhkuselt naasnud vanematega käitunud. Minu arvates on see nii Eesti riigi kui ka Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas väga erandlik juhtum.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Härra minister! Viimases vastuses ütlesite, et teile ei ole selliseid juhtumeid teada. Sellest võib ka järeldada, et see juhtum, mis nüüd on avalikkuse ette tulnud, oli teile teada. Aga küsimus oleks selline. Te esitasite oma vastuses väga veenva kõne, kui paha säärane praktika on. Minul tekib tahtmatult küsimus, et kui see ei oleks juhuslikult avalikkuse ette jõudnud, kas see siis üldse oleks PRIA-s korda tehtud või oleks see praktika jätkunud samas vaimus, sest ministrile lihtsalt ei olnud see teada.

Helir-Valdor Seeder

Ma arvan, et avalikuks tulemine ei mänginud siin mitte mingisugust rolli. See probleem oleks praktilise lahenduse leidnud niikuinii. See lahendamine sai alguse ikkagi voliniku kabinetist. Kui info oleks Põllumajandusministeeriumisse varem jõudnud, siis oleks see kindlasti lahendatud ära ka avalikustamiseta, nii nagu ma ütlesin. Protsessi algataja oli volinik, nii palju kui ma mäletan, ja sealt tõusis see ka avalikkuse ette. Kahtlemata on väga hea, et ajakirjandus jälgib neid protsesse. Kuid ma usun, et ka riigiinstitutsioonid, kui nad saavad tõsise signaali ametnike käest, kellele

liiga tehakse, kindlasti täidavad oma kohust ja lahendavad niisugused probleemid ära. Ma veel kord kordan: ka töötajatel endil peaks olema rohkem julgust, et kohe reageerida. Ei maksa nõustuda pealesunnitult tingimustega.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Lugupeetud põllumajandusminister! Kõigepealt tahan ma stenogrammi huvides täpsustada, et Viljandi linnas saadeti viieks päevaks palgata puhkusele nii mehed kui naised, mitte ainult naised või mitte ainult mehed. Teine asi on see, et kuulates protsente, kui palju naisi ja kui palju mehi teie alluvuses töötab, võib teie ministeeriumi lausa eeskujuks pidada. Aga minu küsimus on selline. Kuna teie haldusala ühes asutuses selline asi kahetsusväärset juhtus, kas on välja selgitatud, kelle ettepanekul sai selline asi üldse toimuda? Ja kui on, siis kas see isik, nõukogu või juhatus on ka saanud karistada või on lihtsalt tema tähelepanu sellele juhitud?

Helir-Valdor Seeder

Jah, see otsus, mis puudutas töö tasustamise korda kärpimise perioodil, oli PRIA enda juhtkonna otsus. Nüüdseks on need regulatsioonid muudetud ja nii seaduste kui heade tavadega kooskõlla viidud. PRIA juhtkonna tähelepanu on loomulikult sellele juhitud ja ma loodan, et selliseid asju vähemalt Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas enam ei juhtu.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Hea minister! Teada on, et selliseid naisi diskrimineerivaid leppeid on ka varem sõlmitud ja mu küsimus on selline: kas nendelt naistelt keegi ka vabandust palub ja see saamata jäänud töötasu kuidagi neile kompenseeritakse?

Helir-Valdor Seeder

Ma arvan, et üldstatult me siin ilmselt väga vahet teha ei saa. Minu arvates tuleks siin nii mees- kui naistöötajaid võrdselt kohelda. Kriisiaastatel vähendati nii meeste kui naiste pal-

kasid. Riigikogu liikme täpsustus, mis puudutas Viljandi linna, kinnitab seda, et lähiminek on säästumeetmed puudutanud nii mehi kui ka naisi – avalikus teenistuses või muul ametikohal on paljud pidanud väiksema palga hakama saama. Aga ma kordan: saamata jäänud töötasu on PRIA kõigile nendele naistöötajatele välja maksnud ja nendelt on ka vabandust palutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Austatud minister! Teadupärast ei halvad ega head ideed ei kuku kuskilt taevast alla, nende taga on ikkagi konkreetset inimesed. Kas on välja selgitatud, kes selle "geniaalsuse" taga oli? Milline ametnik tegi ettepaneku maksta noortele emadele 10% väiksemat palka?

Helir-Valdor Seeder

Ma veel kord kordan, et see oli PRIA juhtkond, kes selle otsustas. Ilmselt oli see kolleegiaalne otsus, et maksta lapsehoolduspühkusele naasnud vanematele väiksemat palka. See ei olnud põhjendatud ja juhtum on tänaseks lahenduse leidnud. Nagu ma ütlesin, on tagantjärele kõigile saamata jäänud töötasu välja makstud ja nendelt vabandust palutud.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister! Ega te ei ole kursis, kas teie ministriumis on leidnud aset diskrimineerimist ka teiste tunnuste põhjal, näiteks rahvus või emakeel või usuline kuuluvus või mõni muu tunnus? Kahjuks teistes valdkondades kipub olema, et inimesi diskrimineeritakse paljudel põhjustel.

Helir-Valdor Seeder

Minule ei ole küll midagi sellist teada, et oleks ette tulnud usutunnistuse, soo, rahvuse või vanuse põhjal diskrimineerimist. Näiteks töötab Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas ka väga eakaid inimesi. Ma arvan, et selliseid juhtumeid ei Põllumajandusministeeriumis ega meie valitsemisalas ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud juhataja! Head kolleegid! Austatud põllumajandusminister! Kindlasti on hea kuulda probleemi lahendust otseallikast ehk ministri suust, mitte lugeda sellest ajakirjanduse vahendusel. Täna olid ministri vastused paljutöötavad ja üsnagi mõistlikud. See teeb mulle heameelt. Kuid häirima jääb ikkagi, et selline kurioosum Põllumajandusministeeriumi haldusalas üldse aset on leidnud.

Jah, minagi olen märganud viimaste aastate majandusarenguid, härra minister. Ma olen nendega kursis ja olen kursis ka sellega, et töötasusid on olnud vaja kärpida ja seda on ka tehtud. Aga ma jään siiski arvamusele, et neid noori emasid peaks eriti väärtustama, et nad sellisel majanduslikult raskel ajal on võtnud ette pere loomise ja on valmis veel tulema tagasi tööturule ja andma oma panuse. Seda enam on õõvastav kuulda, et neid otsustati selle eest karistada ehk neid palka vähendades diskrimineerida. Ma väga loodan, et selliseid juhtumeid enam kunagi Eestis ei ole.

Toon teile siin, head kolleegid, ühe fakti veel välja. Eelmisel nädalal avaldati Maaelumajandusfoorumi koostatud raport, kus hinnatakse soolist võrdõiguslikkust riikides ja muid analoogseid näitajaid. Eesti on selles pingereas, mis koosneb 130 riigist, iga aastaga kukkunud tahapoole. Aastal 2008 oli Eesti 37. kohal, 2012. aastal oleme kukkunud 60. kohale – piinlik lugeda. Minu arvates peaks vägagi koostama tööandjate südametunnistusele, Eesti peab sellelt positsioonilt välja rabelema. Ja väga suur roll naiste töö väärtustamisel ja õiglasel tasustamisel on loomulikult ka valitsusel, ministritel. Loodan väga, et selliseid uudiseid Eesti noorte emade diskrimineerimise kohta me mitte kuskilt enam ei loe ja et meie ametkonnad teevad Põllumajandusministeeriumi kurvast näitest tõsised järeldused. Aitäh teile!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

3. Arupärimine võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse kohta (nr 202)

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme järgmise arupärimise juurde. See on kolmas, kannab numbrit 202, on esitatud 15. oktoobril ja puudutab võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadust. Vastab justiitsminister Kristen Michal. Ma palun Riigikogu kõnetooli arupärijate esindaja Peeter Võsa, et seda arupärimist tutvustada. Palun!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Austatud minister! Käesoleva aasta 15. oktoobril me esitasime tõepoolest arupärimise, mis puudutab võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadust. See jõustus 6. aprillil 2011 ja sellest ajast kuni tänase päevani on maakohtutesse esitatud 61 võlgade ümberkujundamise avaldust, millest 51 on kohus keeldunud menetluse võtmast. Seega menetluse on võetud kümme avaldust. Justiitsministeeriumi töögrupi juht Timo Ligi on oma töös, mis käsitles õigusaktide mõjude analüüsi kontseptsiooni praktilist kasu, välja toonud, et konservatiivsete arvutuste kohaselt on ühe keskmise eelnõu väljatöötamisega kaasnev personalikulu kuni Vabariigi Valitsuse aruteluni ca 370 000 krooni, s.o ligi 24 000 eurot, millele lisandub veel 106 000 krooni ehk pea 7000 eurot eelnõu menetlemiseks ja vastuvõtmiseks Riigikogus. Keskerakonna fraktsioon leiab, et maksumaksja rahaga populistlike seaduste väljatöötamine, mis ei ole kooskõlas seaduse eesmärgiga, ei ole eetiline ning mõistlik. Sellega seoses on meil ministrile neli küsimust. Küllap ta loeb need ise ette. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli arupärimisele vastama justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Kõigepealt väike üldine kommentaar ja seejärel vastan teie küsimustele. Enne arupärimisele vastamist juhin Keskerakonna fraktsiooni liikmete tähelepanu kahele asjaolule, mille väljatoomise vajadus tule-

neb teie kirjas sisalduvast viitest maksumaksja raha eest väljatöötatavate seaduste ebaetilisusele ning ebamõistlikkusele. Kõigepealt tahan rõhutada, et võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu algataja ei olnud Vabariigi Valitsus. Selle algatas Riigikogu õiguskomisjon. Seaduseelnõu valmistas ette Riigikogu õiguskomisjoni juurde moodustatud töörühm, seda ei töötanud välja Justiitsministeerium. Lisaks toon välja ka asjaolu, et 17. novembril 2010. aastal toimunud seaduseelnõu lõpphääletusel võeti see seadusena vastu 87 Riigikogu liikme poolthääle ja 1 vastuhäälega. Kõik kohal viibinud Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmed hääletasid seaduseelnõu poolt.

Lugupeetud arupärimise esitajad, vastan nüüd teie küsimustele. Esimene küsimus: "Kui suur on võlgade ümberkujundamiseks kohtutesse esitatud avalduste arv eelmisel aastal ja sellel aastal? Palun välja tuua avalduse esitamise põhjused arvnäitajana: eluasemega seotud võlgnevused, võlgnevused pangale, kiirlaenu võlgnevused, telefonivõlad, trahvid, muud võlgnevused." Alates seaduse jõustumisest 6. aprillil 2011 kuni 19. oktoobrini 2012 on maakohtutesse esitatud kokku 74 võlgade ümberkujundamise avaldust, lõpplahend on välja kuulutatud 62 osas. Ringkonnakohtutesse on esitatud 16 määruskaebust, lõpplahend on välja kuulutatud 14 asjas, Riigikohtusse on esitatud kolm määruskaebust ja ühtegi jõustunud lahendit ei ole. Täpsemalt esitati 2011. aastal võlgade ümberkujundamiseks maakohtutele 23 avaldust, ringkonnakohtutele 8 määruskaebust ja Riigikohtule 1 määruskaebus. 2012. aastal on maakohtutele esitatud 51 avaldust, ringkonnakohtutele 7 määruskaebust, Riigikohtule 2 määruskaebust.

Seda, millised on võlgade ümberkujundamise avalduse esitamise põhjused, on arvnäitajana teie pakutud jaotuse alusel üsna keeruline välja tuua. See ei kajastaks ka tegelikku olukorda adekvaatselt. Raskused tulenevad sellest, et avalduse esitamise põhjuseks võib olla mitu erinevat võlgnevust ja ühte peamist põhjust ei ole võimalik esile tuua. Mõne avalduse puhul ei ole võlgnevust, mida soovitakse ümber kujundada, üldse nõuetekohaselt välja toodud. Lisaks on tarbijakrediidilepingute käsitlemine kohtulahendites väga erinev. Teatud juhtudel on täpsustatud, et tegemist on eluasemealaenu või muu sellisega, teatud juhtudel sellist

täpsustust ei ole. Kiiralaenude puhul tekitab raskusi see, et tarbija esitatud andmete põhjal on keeruline öelda, kas tegemist on kiiralaenuga või mitte. Mõningates kohtulahendites on ära toodud krediidiandja nimi, kuid üksnes sel alusel on keeruline öelda, kas tegemist on kiiralaenu või muu laenuga.

Rohkem kui pooltel juhtudel ei ole olnud ümberkujundamise avalduse põhjuseks mitte ainult üks võlgnevus, vaid mitu erinevat võlgnevust. Enamik avalduse esitamise põhjuseid, mida suudeti analüüsi käigus tuvastada, oli seotud võlgnevustega, mis on tekkinud krediidilepingute täitmisel, sealjuures on eluasemealaenudele viidatud umbes kolmandikul lahenditest. Umbes viiendikul juhtudest oli võlgnevus vähemalt osaliselt tekkinud krediidikaardilepingu võlgnevusest. Käenduslepingutest tulenevad võlgnevused olid avalduse põhjusena välja toodud pea veerandil juhtudest. Mõningatel juhtudel toodi põhjusena välja ka võlgnevused Maksu- ja Tolliametile.

Teine küsimus: "Millised on kohtu viis põhilist võlgade ümberkujundamise avalduste menetlusse võtmisest keeldumise põhjust?" Viis kõige sagedamini kohtute kasutatud alust võlgade ümberkujundamise avalduse menetlusse võtmisest keeldumisel on järgmised: võlgniku pakutud võlgade ümberkujundamise kava kinnitamine või täitmine on ebatõenäoline; võlgnik ei ole enne võlgade ümberkujundamise avalduse kohtusse esitamist astunud vajalikke samme, et saavutada võla ümberkujundamine kohtuväliselt; avaldus või selle lisad ei vasta seaduse nõuetele; võlgnik on tahtlikult või raske hooletusega esitanud oluliselt ebaõigeid või ebatäielikke andmeid oma vara ja sissetulekute, võlausaldajate või oma kohustuste kohta; ning viimasena, võlgnik ei ole makseraskustes või need on ilmselgelt ületatavad võlgade ümberkujundamiseta.

Kolmas küsimus: "Miks ei toetanud Justiitsministeerium Keskerakonna poolt 2010. aastal algatatud seaduseelnõu, mis oleks kehtestanud kodulaenudele samad reeglid nagu näiteks Rootsis? Põhimõte, et kodulaenu tagatiseks oleva maja või korteri loovutamisel pangale loetakse kustunuks ka kodulaen, aitaks ära hoida kodu kaotanud perede võlakoormuse põlistamist." Justiitsministeerium on oma seisukoha Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud asjaõigusseaduse ja võlaõigusseaduse muutmi-

se seaduse eelnõu 578 suhtes väljendanud eelnõu kohta koostatud Vabariigi Valitsuse arvamuses. Usun, et see on teile kättesaadav. Kui ei ole, siis võin peale arupärimisele vastamist selle teile anda, mul on see kaasas. Peamine põhjus, miks Justiitsministeeriumi ettepanekul Vabariigi Valitsus seda varasemat eelnõu ei toetanud, oli eelnõu vastuolu põhiseadusega. See ei arvestanud Eesti õiguskorra aluspõhimõtteid ja kavandatud muudatuste rakendamine võinuks osutada võimatuks. Siinkohal tasuks tähelepanu pöörata asjaolule, et juba praegu on kehtivate õigusaktide alusel võimalik sõlmida selliseid hüpoteegiga tagatud laenulepinguid, millest tulenevate kohustuste täitmata jätmisel müüakse hüpoteegiga koormatud kinnisasi enampakkumisel ja müügist saaduga loetakse rahuldatuks pandipidaja nõue kogu ulatuses. Miks pangad sellist toodet ei paku, seda peate ilmselt pankade käest küsima.

Neljas küsimus: "Palun andke oma hinnang võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadusele." Justiitsministeeriumil on vägagi keeruline võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse osas praegu seisukohta võtta, kuna seadus on kehtinud nii lühikest aega, et see ei võimalda erilisi järeldusi teha. Lõpetuseks ütlen, et optimaalne periood, millal võiks seadust analüüsima hakata, on ühe varasema dokumendi hinnangul umbes kolm aastat. Nii et kahe või kolme aasta järel oleks ilmselt optimaalne asuda hinnangut andma. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, tänan! Teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud justiitsminister! Rootsi Riksdagi uurimistalituse andmetel on Rootsis tegutsevatel pankadel selline reegel, et kodulaen loetakse reeglina tasutaks ja laenuvõtja kohustused lõppenuks, kui pank tagatise üle võtab. Te mainisite ühes vastuses, et Eestis on see pankade mure – küsige pankade käest. Aga kas ei oleks ikkagi õigem kehtestada Eestis ka seadusega samad reeglid, nagu kehtivad Rootsis?

Kristen Michal

Nagu ma täna Justiitsministeeriumi nimel arupärimisele vastates juba ütlesin, sellised võimalused on tegelikult olemas. Saan taas

ajakirjanduse andmete põhjal väita – ma ei oska öelda, kui täpsed need on, aga olen vilksamisi näinud sellist uudist –, et hiljuti on ka meie pangad sellist mõtet arutanud. Ilmselt teile kui majanduselu tundvale ja ka selle fiskaalpoolt mõistvale inimesele ei tule üllatusena, et tegelikult tähendaks selline leping lihtsalt kallima hinnaga laenu, kuhu seesama äririsk on sisse arvutatud. Aga põhimõtteliselt seadusandlikke takistusi selleks ei ole. See tähendaks lihtsalt inimestele kallimat kodulaenu ja vasta-va riski arvestamist kõikide säärase kodulaenude hinna sisse. Miks pangad sellist toodet ei paku või millal nad kavatsevad seda pakkuma hakata, tuleks ilmselt tõesti küsida pankade käest.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Härra minister! Teie sissejuhatavast kõnest tabasin ära küll ühe tõsiasja: et opositsioon on ikka päris rumalasti käitunud, kui ta koalitsiooni eelnõusid on toetanud. Me oleme siin vahepeal püüdnud end parandada ja paar nn 51 hääle seaduseelnõu ei saanud toetust, aga edaspidi peame olema vist veel tublimad. Aga nüüd tänase teema juurde. Päevalehest võis lugeda, et juba ligi 700 peret on oma kodust ilma jäänud. Kas see ei sunni mõtlema, et võib-olla peaks seda seadust kuidagi muutma, et see oleks n-ö inimesekesksem?

Kristen Michal

Mina julgen öelda, et need eelnõud, mis Riigikogust seetõttu välja kukkusid, et osa seadusandjaid otsustas mitte hääletada, teenisid tegelikult inimeste elu kergemaks muutmise eesmärki. Soov oli teha abieluvararegister mugavamalt kättesaadavaks. Nii et julgen soovitada, et peaks hoolikamalt valima seadusi, mida te ei toeta, sest konkreetsel juhul te tegite inimestele karuteene. Seda esiteks. Aga loomulikult ma mõistan asjaomast allteksti.

Mis puutub arupärimises käsitletava seaduse muutmisse, siis veel kord: hea seadusloome põhimõtted näevad ette, et tulevikus on seadusloome mõnevõrra aeglasem. See tähendab ka seda, et eri huvirühmade ja osapooltega arutatakse kõik läbi. Sellegi seaduseelnõu koostamise kohta saab öelda, et töörihm on ju

koos käinud, teemat on arutatud. Aga üks põhimõte veel: kui seadus on praktikas kehtinud, siis tuleks sellele teha järelanalüüs, kas on saavutatud soovitud mõju, kas on saavutatud eesmärk, mida taotletud on. Ma arvan, et selle seaduse järelanalüüs seisab alles ees. Selle hindamise õige aeg ongi ilmselt lähitulevikus. Siis saab selgeks, kas seadus täidab oma eesmärgi, ning siis saavad ka seadusandja ja muud osapooled anda oma panuse, kui on vaja midagi muuta.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Hea minister! Kõigepealt, ma ei ole teiega kaugeltki nõus, et laenu raha hind võiks lõputult tõusta, kui meil siin Eestis seatakse opereerivatele pankadele euroopalikud laenuitingimused. Aga ma lähen Kalev Kallo tõstatatud teemal edasi ja küsin: kuidas kavatseb koalitsioon aidata 700 peret, kes on kodutuks jäänud, kuna pangad on nad kodudest välja tõstnud?

Kristen Michal

Mina jälle julgen öelda, et minu arvates me mõlemad mõistame, et kui laenu hakatakse andma välja eri tingimustel, siis on nendel laenudel, mille baas on laenuandja jaoks võib-olla riskantsem, intress kõrgem. See risk tuleb kuidagi ära jagada ja tõenäoliselt jagatakse see kõikide osapoolte vahel ära. Seda esiteks. Teiseks, Eestis tegutsevad pangad täiesti euroopalikes tingimustes. Nagu ma enne ütlesin, seadusandlikust küljest ei ole takistusi selliste laenude pakkumiseks, millest te Kadri Simsoniga rääkisite. Miks selliseid laene ei pakuta, ma ei tea. Võib-olla tulevikus hakatakse neid pakkuma. Ilmselt tasub pöörduda pankade poole ja seda küsida. Kolmandaks, kindlasti on kõigi probleemidesse sattunud inimestega tegelemiseks olemas mehhanismid ja nendega ju tegeletakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Kadri Simsoni!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud minister! See arupärimine puudutas ühte konkreetset seaduseelnõu, mis võeti vastu kõlava pealkirja pärast, aga mille sisu osutus millekski muuks. Ken-Marti Vaheri juhtimisel vastu võetud võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus ei ole just väga paljusid hädasolevaid inimesi aidanud.

Ma tahan kohe alustuseks ära õiendada asja, mida minister meile ette heitis: et ka Keskerakonna saadikud hääletasid selle seaduseelnõu poolt. Tõepoolest, sellele eelnõule eelnes Keskerakonna algatatud asjaõigusseaduse ja võlaõigusseaduse muutmine. Meie ettepanek oli järgmine: kui inimene on võtnud kodulaenu, on teinud selle jaoks sissemaksu ja tasunud korralikult igakuiseid makseid, aga siis sattub tema pere väga raskesse olukorda – väga paljudega ongi see juhtunud, sest tööpuudust ei saanud keegi ette näha – ja ta ei suuda oma makseid enam tasuda, siis tuleks olukord reguleerida nii, et pank võtab eluaseme küll ära, aga sellega on ka laen tasa. Eestis paraku see kriisiaegadel nii pole olnud. Eestis on see tähendanud seda, et kui kinnisvara hind on märkimisväärselt langenud ja pank, kellel pole olnud vajadust läbi rääkida, on pannud kodu kiirmüüki ja saanud selle eest märksa väiksema summa, kui oli laenujääk, siis on kodulaenu võtjatele jäänud maksta veel n-ö laenusaba. Aga kuna tagatist enam pole olnud, siis on intress märksa kõrgem. On tulnud tarbimislaenuga maksta oma laenujääki, maksta n-ö surnud hobuse eest. Meie ettepanek läbis Riigikogus esimese lugemise ja siis jäeti see sahtlisse. Öeldi, et võetakse ette midagi palju põhjalikumalt, mis aitab ka kiirraenuvõtjaid, liisinguks laenu võtjaid – igasuguse laenuga hätta jäänud inimesi. Koostati 23 leheküljel olev seaduseelnõu tekst, millele lisandus veel 29 lehekülge seletuskirja. Kogu selle suure tekstimassiivi juures on seadusest järele jäänud vaid kõlav pealkiri – sellest on laenuvõtjatele väga vähe kasu olnud.

Nii et kindlasti Eesti peaks hoolega mõtlema, kuidas kriisist võimalikult palju õppida. Üks õppetund võiks olla see, mida Soome riik õppis *lama*'st: et laenubuumi ei maksa tagant õhutada. Minister mainis siin, et kui me kehtestaksime Eestis samad reeglid, nagu on Rootsi pankadel Rootsis, siis see tähendaks

meile kallimat laenu. Aga teisest küljest tähendaks see meie kodulaenuvõtjatele buumi ohjastamist. Pankadel ei olnud omal ajal mitte mingit riski ja nad õhutasid kinnisvara kallinemist tagant – mida rohkem võtab üks pere laenu, seda suurem on panga kasum. Kui ühe õnnetu pere kodu hind aga kukub kinnisvaraturu languse tõttu alla esialgset soetushinda, siis kannab tagajärjed ainult laenuvõtja, pankadel seda muret ei ole olnud. Rootsi reeglite kehtestamine Eestis hoiaks meie kinnisvaraturu nendest Ameerika mägedest järgmine kord ehk eemal.

Seega, me oleme Ken-Marti Vaheri juhtimisel katsetanud ühe suure loheseaduse vastuvõtmisega ja sellest pole abi olnud. Võiks nimetada veel mitut IRL-i seadust, millest pole abi olnud, aga mille pealkirju hästi reklaamitakse. Teisest küljest aga hakkame me tõenäoliselt kriisist väljuma, inimesed on masusurutisest üle saamas ja valmis taas laene võtma. Järgmistele laenuvõtjatele peaks kehtestama õiglasemad reeglid, sellised reeglid nagu Põhjamaade pankadel kehtivad Põhjamaades. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Arupärimisele on vastatud.

4. Vaba mikrofon**Aseesimees Jüri Ratas**

Head ametikaaslased, peale minu haamrilööki palun nendel Riigikogu liikmetel, kes soovivad sõna võtta vabas mikrofonis, ennast registreerida! Palun kõnetooli Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Elus juhtub kõike, head ja halba. Möödunud nädalal ma olin kahel väga ilusal üritusel. Narva lähistel pandi nurgakivi kahele uuele ettevõttele. Vastavalt investeringukavale hakkavad need tegutsema juba juunis-juulis järgmisel aastal, seal saab tööd 40–50 inimest. Ning see on alles algus, sest nende ettevõtete kõrvale on juba maad ostnud veel viis ettevõtjat-välisinvestorit ja järjekord nendest, kes sooviksid tulla, on väga-väga pikk. Üle-eelmise nädal ma korraldasin siin Riigikogus ühe kohtumise, millest võtsid osa Kanada, Hollan-

di, Saksa ja Venemaa investorid. Tegemist on ühe projektiga, mille investeering on arvata-vasti 120 miljonit eurot ja töökohti tuleb 300–400, kusjuures väga hea palgaga.

Seega on olemas head. Miks ma tuln siia sellest rääkima? Sest need uued ettevõtted avatakse kõik Ida-Viru tööstusparki alal. See on maa, mille me umbes kaks aastat tagasi riigilt lõppude lõpuks omale saime. Miks lõppude lõpuks? Sest taotlema hakkasime seda juba viis või viis ja pool aastat tagasi. Kui puhtalt jonni pärast ei oleks see protsess veninud oma kolm aastat, siis praegu oleks need paarküm-mend ettevõtet seal Narva lähistel juba seis-nud. See on selge tendents. Suur osa neid Vene ettevõtjaid, kellega mul on tulnud kohtuda nii Eestis kui Venemaal, sooviks avada Eestis lo-gistikakeskuse või isegi tööstuse. Neid huvitab võimalus saada euroliidu alale. Nii palju siis heast.

Ma mainisin juba seda, et protsess venis väga. Mul on ka kartused, et keegi võib seda kõike takistada. Nimelt, mõni päev tagasi ma kohtusin ühe mehega nendest, kes tegelesid enne ja tegelevad praegu uue ettevõtte ehitamisega Narva lähistel. Meil oli asjalik jutt tulevikust, aga temal tekkis üks küsimus. Ho-tellis elades lülitas ta juhuslikult televiisori sisse ja oskas seda teha ajal, mil ühelt kanalilt tuli Venemaa kohta mingi saade, kuhu oli kokku võetud kõik see pori, kõik see sigadus, mida üldse on võimalik suurelt territooriumilt kokku ajada. Ma ütlen teile ausalt, nii nagu asjad on: mees oli täiesti šokeeritud. Ta muidugi teadis kõike seda, millest seal räägiti, sest Venemaa uudised räägivad sellest täiesti avalikult. Aga esimest korda ta nägi, kuidas oli isegi võrrel-des kurikuulsa NTV kanaliga hoopis vapustavamates mastaapides kogu see pori ja jälkus kokku pandud ühte saatesse. Tal tekkis küsi-mus, kas ta ei teinud viga, kui tuli oma raha Eestisse investeerima, sest see on selge vaenu õhutamine, see on lihtsalt mingi barbaarsus. Ma ei saa seda teisiti nimetada.

Nii et meie otsustest sõltub väga palju. Kui majandusministeerium oleks viis aastat tagasi teinud otsuse rajada Narva lähistele tööstus-park, siis oleks meil nüüd 200, võib-olla isegi 500 töökohta rohkem kui praegu. Kui kunagi lõpeb soov Venemaalt Eestisse tulla, et siia raha tuua ja siin töökohti luua, ja kui me mõt-leva hakkame, miks see lõppenud on, siis

tuletage meelde, mida ma praegu rääkisin. Sel-liseid telesaateid tehakse mingi lumpenpubliku jaoks, see on väga madalate instinktide õhuta-mine. Ning need, kes selliseid saateid teevad, peaksid mõtlema, kuidas see mõjutab suurt osa inimesi, kes on võimelised Eestiga koostööd tegema meie ühiste eesmärkide nimel. Nad võivad sellest loobuda ainult sellepärast, et keegi teeb sellist tööd, nagu tehakse mõnes meie telekanalis. Aeg on otsa saanud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Inara Lui-gase!

Inara Luigas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mis siis, et meid on siia nii vähe jäänud. Eks see vaba mikrofon ongi selleks mõeldud, et Riigikogu liikmed saaksid oma muresid ja rõõme väljendada. Üks ajakirjanik küsis kord minu käest, kas vaba mikrofonil ajal ei peaks kohal olema rohkem koalitsiooni liik-meid, et kuulata kõiki neid teemasid, millest meie, opositsioonis olevad ja vabad Riigikogu liikmed räägime. Arvan, et eks see jääbki nen-de südametunnistuse peale.

Aga räägiksin tänagi sellest, millest ma olen nüüd viimasel ajal rääkinud – ikka nendest-samadest piiriprobleemidest ehk kütuseveost ning ebaseaduslikust maksustamisest Maksu-ja Tolliameti poolt. Ma eeldasin, et kui ma rää-gin sellest Riigikogu vabas mikrofonis, kui ma teen arupärimisi õiguskantslerile, kui ma esitan küsimusi ministriumile, kui õiguskantsler on juba teinud oma analüüsi ja esitanud ministeeriumile ettepaneku muuta olukorra parandami-seks seadust, siis Eesti riigis midagi ka muu-tub. Paraku ei ole muutunud mitte midagi!

Käisin eelmisel nädalal jälle Venemaal ja küsisin tolliametnikelt, kas kütuseveo määrus-tikus, mis lubab tuua standardses kütusepaagis kütust, on midagi muutunud. Nad ütlesid viisa-kalt, et mitte midagi ei ole muutunud. Kõik toimub endiselt täielikult nende suva järgi. Mind rabas väga David Vseviõvi ütlemine, et talle meenutab kogu olukord praeguses Eesti riigis 1930. aastaid bolševistlikul Venemaal. Mind hämmastas, kuidas saavad tolliametni-kud öelda, et piiril kehtib vaid nende õigus, ja kuidas tallatakse jalge alla kodanike õigused ja rikutakse põhiseadust. Ma ei uskunud, et ühe

seaduse tegemine võtab nii palju aega, ma ei uskunud, et valitsus istub kardinale taga ja vahetevahel vaid piilub sealt, mis Eesti riigis toimub.

Ma kohtusin kaks nädalat tagasi inimestega. Asi sai alguse nii, et väikese kuulutuse peale tuli kokku natuke üle saja inimese ja nad nõudsid pöördumist Vabariigi Valitsuse poole, et olukorda parandada. Sel korral ma ei olnud sellega nõus – ma ei olnud selleks valmis, et teha kohapeal pöördumine ja korjata allkirju. Seekordsel, kaks nädalat hilisemal kohtumisel, tulid ühe väikese teate peale kokku sajad inimesed. Nad tulid Võru linnaväljakule maavalitsuse ette, et protesteerida valitsuse tegematajätmist ja piiri-tollipunktis toimuva ametnike tegevuse, eriti nende suvaliste tõlgenduste vastu. Me tegime pöördumise Vabariigi Valitsuse poole, milles muu seas sooviti ka, et kõige selle eest, mis piiril praegu toimub, võtaksid vastutuse peaminister, rahandusminister ning Maksu- ja Tolliameti juht.

See, mis Võru linnas tegelikult toimus, üllatas mind ka positiivselt. Kui ma varem kodanikega kohtudes olen proovinud teatud teemasid arutada, ei ole inimesi nii kähku sadade viisi kokku tulnud. Seega oli nüüd tegu probleemiga, mis neid väga lähedalt puudutas. Nei-

le tehakse liiga, ja liiga teeb Eesti riik, nagu ma juba ütlesin. Ma usun, et selle pöördumise saab kätte iga Riigikogu liige – ma luban, et ma saadan selle kõigile. Selle pöördumise saavad kätte ka peaminister ja rahandusminister. Ja ma usun, et kui ma pöördun ministeeriumi poole ning Maksu- ja Tolliameti poole, siis nad on nõus kohtuma nendesamade inimestega, kes sinna väljakule tulid. Ja kui ikkagi mitte midagi ei muutu, siis lähimal ajal tulen ma ise jälle siia ettepanekuga seda seadust muuta. Ka ametnikud peavad aru saama, et seadusi tuleb järgida. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen vaba mikrofoni. Aitäh, head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 16.27.

Istungi kestus 1 tund ja 27 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 6. november 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (251 OE) esimene lugemine

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (260 OE) esimene lugemine

3. Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (245 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärku seitsmenda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi.

Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 7. novembril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, justiitsminister Kristen Michal ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 67 Riigikogu liiget, puudub 34.

1. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (251 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Esimene pävakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud daamid ja härrad! Mul on au teile tutvustada Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu, millega tehakse Vabariigi Valitsusele ettepanek, et Ida prefektuuri ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks ja piirkonna avaliku korra tagamiseks algataks valitsus seadusmuudatuse abipolitseinike keeleoskusnõuete alandamiseks tasemelt C1 tasemele B1.

Eelnõu eellugu on selline. Te kindlasti mäletate seda kurba lugu, kui Narvas rööviti üks väike tüdruk ja mõne aja pärast leiti tema surnukeha. Mõrvarit pole seniajani leitud. Tekkis suur diskussioon sellel teemal, kuidas oleks saanud seda ära hoida. Selle käigus selgus, et ainuüksi Narvas on täitmata 19 politseiniku ametikohta. 19 abipolitseinikku, kes oleksid võinud olla patrullis ja linnas ringi liikuda, oleksid saanud heal juhul selle traagilise juhtumi ära hoida. Aga seda ei juhtunud.

Narva volikogu saatis selle aasta kevadel kõigile Riigikogu fraktsioonidele kokku neli kirja, kus ta tegi ettepaneku alandada abipolitseinike keeleoskusnõudeid.

Ma tahan teile tutvustada, milline peab olema selle inimese keeleoskus, kes valdab keelt tasemel C1. Euroopa keeleõppe raamdokument sätestab järgmiselt: "Mõistab pikki ja keerukaid tekste, tabab ka varjatud tähendust. Oskab end spontaanselt ja ladusalt mõisteta-vaks teha, väljendeid eriti otsimata. Oskab kasutada keelt paindlikult ja tulemuslikult nii avalikes, õpi- kui ka tööoludes. Oskab luua selget, loogilist, üksikasjalikku teksti keerukatel teemadel, kasutades sidusvahendeid ja sidusust loovaid võtteid." Kui te mind kuulsite, siis te saite aru, et need nõuded kehtivad rohkem meie kohta, sellisel tasemel peaks riigikeelt valdama Riigikogu liige ja Vabariigi Valitsuse liige. Neid nõudeid aga rakendatakse abipolitseiniku suhtes.

Kui te vaatate abipolitseiniku seadust, siis näete, et abipolitseinikule esitatavad nõuded

on sellised: abipolitseinikuks võib nimetada 18-aastaseks saanud vähemalt keskharidusega – keskharidusega! – Eesti kodaniku, kes valdab eesti keelt politseiametnikele ettenähtud keeleoskustasemel ning vastab abipolitseiniku kutsesobivuse nõuetele. Kutsesobivuse nõuded on järgmised: ta peab olema teovõimeline, tal ei tohi olla karistatust tahtlikult toimepandud kuriteo eest, teda ei tohi olla karistatud tahtlikult toimepandud esimese astme kuriteo eest, ta ei tohi olla kriminaalmenetluses kahtlustatav ega süüdistatav, ta ei tohi olla narkomaan jne. Abipolitseinik on enam-vähem abiametnik ja tema suhtes taseme C1 rakendamise on muidugi liig mis liig.

Meie ettepaneku heakskiitmise korral tekiks ainuüksi Ida prefektuuris võimalus võtta tööle vähemalt 31 inimest (nii oli kevadise seisuga), kes tegeleksid korralvalvega ja võib-olla hoiaksid ära palju kuritegusid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Enne kui me läheme küsimuste juurde, ütlen täpsustuseks, et igal Riigikogu liikmel on võimalik esitada mõlemale ettekandjale ainult üks küsimus. Palun, Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Te olete nime järgi otsustades ilmselt vene rahvusest ja olete elanud ka venekeelses keskkonnas, aga oskate millegipärast väga hästi eesti keelt. Kui raske on eesti keelt õppida, kui sa tead, et sul on tänu sellele võimalus töökohta saada? Minu põlvkond sai omal ajal kiirkorras, poolteise või kahe aastaga vene keele selgeks küll. Ma arvan, et see on enam-vähem võrdne aeg. Kui rääkida mingist varjatud arusaamisest, siis ei tohiks sellega probleeme olla. Vähemalt mina omal ajal, kui mulle öeldi "pošol ...", teadsin küll, kuhu oleks vaja olnud minna. Kui raske on eesti keelt õppida?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, lugupeetud kolleeg, väga hea küsimuse eest! Mina õppisin eesti keelt Tartus elades. Enne seda ei teadnud ma ühtegi eesti keelset sõna. Elasime tollasel Nõukogude tänaval (praegu on see vist Kalevi tänav), ümbruskonnas ei olnud ühtegi vene lasteaeda ja mind viidi nelja-aastasena eesti lasteaeda. Mind pan-

di seal laua taha istuma ja äkki ma avastasin, olles elus üldse esimest päeva lasteasutuses, et ema hakkab ära minema. Tegin suu lahti, et karjuma hakata, ja siis topiti mulle suhu mingit salatit, kus oli sees sibul, mida ma vihkasin. Esimene eestikeelne sõna, mille ma selgeks sain, oligi "sibul". Vanemad väidavad, et kuu aja pärast rääkisin ma eesti keelt vabalt. Ainult tänu sellele ma eesti keelt räägingi. Minu eesti keel on viimaste aastatega väga palju kaotanud. Kunagi oli see palju sidusam ja ilusam, ma ütleksin nii.

25. oktoobril toimus üks ümarlaud, lugupeetud kolleegid, mida ma vabas mikrofonis tutvustasin ja kutsusin kõiki seal osalema. Me vaatasime ühe Narva lasteaia kogemust, kus vene lastele õpetatakse eesti keelt sellisel tasemel, et neil pärast koolis probleeme ei ole. Me arutasime seda põgusalt täna riigieelarve kontrolli erikomisjonis ja jätkame tõenäoliselt sellega järgmisel nädalal.

Eesti keelt on väga kerge omandada, kui tegemist on väikese lapsega. Eelistatav oleks, kui laps on kolme- või nelja-aastane. Seda keelt on aga tohutult raske ära õppida täiskasvanuna. Rahvastikus on 5–10% monolinguaalseid, ükskeelseid inimesi ja see protsent võib suuremgi olla. Eesti keel on õppimiseks tegelikult üsna raske. Kui teid see küsimus huvitama hakkas, siis juhin teie tähelepanu sellele, et juba umbes 15 aastat ei õpita Eestis keelt, vaid valmistatakse eksamiteks ja testide tegemiseks. Siin on ka üks väga suur probleem, mille pärast väga paljud keeleõpetajad, kes 1990. aastatel koos minuga Narva keelekeskuses töötasid, enam ei taha õpetada. Üks asi on inimlik suhtlus, see keel, mida on vaja suhtluse jaoks, aga hoopis teine asi on tasemeeksam, millega tuleb tõestada, et sa suudad täita keeleoskuse taseme B2 või C1 nõudeid. Ma loodan, et te saite vastuse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Tahan teada sinu arvamust: kui põhjendatud on nõudmised, et abipolitseinik peaks oskama eesti keelt tasemel C1?

Mihhail Stalnuhhin

Ma arvan, et siin on üle pingutatud, kusjuures väga kõvasti. Nende vigadega, mida meie siin kuuleme ja mida me siin teeme, poleks võimalik kategooriat C1 kätte saada. Ma tuletan teile meelde seaduseelnõu nr 51, mis käsitles kodualuse maa maamaksust vabastamist. Kas te mäletate, millisel kujul see Riigikogusse tuli? Mälu järgi öeldes oli seal 13 grammatikaviga. Soovi korral kuulete, et siit puldist kõneldes tehakse vigu, kusjuures seda ei tee mitte ainult mina või teised mitte-estlased. Vigu ei tee ka mitte ainult siit puldist kõnelejad, vaid neid tehakse kõrgemalgi tasemel. Aetakse näiteks segi ma- ja da-infinitiivi. See on üsna tüüpiline viga. Teie seda võib-olla ei märka, aga mina märkan. Eile esines rahanduskomisjonis üks minister, kes ütles sellise lause, mille ma lausa kirja panin: "Prioriteetides pole me mingeid kannapöördeid teinud." Sellise vea korral oleks üsna küsitav, kas ta saaks tehtud eksami tasemel C1. Nii et ma arvan, et selle C1-ga on väga kõvasti üle pingutatud. Tegelikult peaks tase B1 olema täiesti sobilik nende inimeste jaoks, kes võivad abipolitseinikud olla. Neid nõudeid, millele need inimesed vastama peavad, ma teile juba tutvustasin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te just mainisite seda Narva lasteaeda, kes väga edukalt tegeleb sellise keeleõpetusmeetodiga nagu keelekümbel ja kus lapsed saavad eesti keele hästi selgeks. Keelekümbel kui meetod ei ole minu teada mõeldud ainult väikeste laste jaoks. Üldse võimaldavad intensiivsed keelekursused peaaegu igal inimesel keele lühikese ajaga selgeks saada. Kui palju teie andmetel keeleõppimise jaoks politseisüsteemis finantsressursse on? Ma ei usu, et inimesed ei taha keelt õppida. Ma arvan, et tahavad.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Siin hakkab tekkima lausa mälestustehommik. Ma võin teile öelda keeleõpetajana, kellel oli Narvas 2600 täiskasvanud õpilast, et politsei on alati olnud üks kõige raskem kontingent. Kui keelekeskuse õpetajal oli vä-

hingi võimalus saada lahti grupist, mis koosnes enamikus politseiprefektuuri töötajatest, siis ta seda tegi. Raha on raisatud tohutult, aga tegelikult ei ole leitud õiget suunda. Te ju kujutate väga hästi ette, millega võib politseinik oma töös kokku puutuda, millistes olukordades võib tal keelt vaja minna. Aga need eksamid, mida praegu tehakse, ei näe ette sellise keelepruugi harjutamist. Võib juhtuda, et ta peab vastama, kuidas ta puhkas Taiwanis, või jutustama, ma ei tea, mingist Aafrika maost või Austraalia kangurust jne. Ametialast keelt ju ei nõuta. Kõige naljakam on alati olnud õpetada hambaarste, kes vajavad patsiendiga suhtlemiseks umbes 30 sõna, nagu Ilfi ja Petrovi Ellotška. Samas peavad nad õppima tohutult muud materjali, mida nad mitte kunagi ametialaselt ei kasuta. On olnud selliseid aegu, kui politseinike keeleõppe eest maksti, siis hakati neid koondama ja nad hakkasid ise maksma. Need, kellel oli vähegi võimalust ja kellel oli ka annet, õppisid keele ära vajalikul tasemel, milleks praegu on C1. Jutt käib praegu teistest, kes ei ole isegi mitte politseinikud, vaid abipolitseinikud. Seda esiteks. Teiseks, mulle tuleb meelde rahvamalev. Abipolitseinik ei ole muidugi rahvamalevlane, aga siiski midagi sinnapoole. Te võite ka edaspidi raha kulutada. Tegelikult on see verb "kulutama" siin võtmesõna. See on tõesti lihtsalt raha kulutamine. Tegelda on vaja lastega, kusjuures juba lasteaias.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Suur tänu! Austatud ettekandja! Minu küsimus ei ole mitte niivõrd keele- kui süsteemikeskne. Ma sain aru, et ettepanek puudutab abipolitseinikke, aga praegu me kuulsime pikka juttu hoopis teisest inimeste kategooriast, mitte politseinikest. Te ei ole üldse mures selle pärast, et piirkonnas on politseinikke puudu, ja näete lahendust selles, et (ma kasutan teie sõnu) panna seda ülesannet täitma rahvamalev. Kui politseinikke veel vähemaks jääb, siis loome aga rahvamalevat juurde. Kas see on see mõte, mida te püüate praegu meile esitada, et lahendus võiks olla natuke madalama keeleoskustasemega rahvamalev?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma ei saa teid tänada hea küsimuse eest, sest see ei olnud hea küsimus. Mina tulin teie ette lahtise hingega ja sooviga püüda üks probleem lahendada. See, et te püüate mind provotseerida, täna mingit tulemust ei anna. Ma ei kavatse õnge minna. Ma rääkisin probleemist, abipolitseinikest, lasteaiast ja sellest, kui kerge on seal õpetada, võrreldes sellega, mis toimub pärast koolis ja täiskasvanuõppes. Ma ei kavatse sellest suunast eriti kõrvale pöörata. Teie võite enda jaoks välja mõelda suvalisi fantaasiaid. See lihtsalt ei vasta tõele, see ei ole see, mida ma rääkisin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on muidugi võõristav kuulata, kui Ida-Virumaast räägitakse kui kohast, mis oleks teiste maakondadega võrreldes nagu natuke vähem Eesti Vabariik. Mul on võõristav kuulata ka seda, kui räägitakse, et Eesti Vabariigis korrakaitsjad – ükskõik, on nad siis politseinikud või abipolitseinikud, mõlemad on korrakaitsjad, kes suhtlevad inimestega – ei peagi riigikeelt oskama või piisab, kui nad seda natukene oskavad. Aga minu küsimus teile on järgmine. Kas te kujutate ette, et näiteks Venemaal oleks võimalik olla korrakaitsja ilma piisaval tasemel vene keelt valdamata? Kas te kujutate ette, et Ameerika Ühendriikides, Suurbritannias või Prantsusmaal oleks võimalik olla korrakaitsja ilma riigikeelt valdamata?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma täpsustan: kui palju vastamiseks aega on?

Aseesimees Laine Randjärv

Vastake, kuni kõik on öeldud, nii et süda on rahul.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Esiteks, seda, et Ida-Virumaa oleks nagu vähem Eesti riik kui mingi muu Eesti osa, ütlesite teie ja stenogrammi see nii ka jääb. Mina seda ei rääkinud ja me ei ole seda mitte kunagi rääkinud. Minu siiras arvamus on see, et Ida-Virumaa ja näiteks Kagu-Eesti, Võ-

rumaa ja Valgamaa, on rohkem Eesti kui näiteks Harjumaa või Läänemaa. Ma selgitan, miks. Sest seal on inimeste sotsiaalne ja majanduslik olukord palju raskem, aga nad lihtsalt elavad seal edasi. Nad on minu arvates palju suuremad patrioodid kui need, kellel neid probleeme ei ole.

Ma pole kunagi öelnud, et politseinik või abipolitseinik ei pea suhtlema eesti keeles. Ma lugesin teile ette keeletaseme C1 nõuded. Nüüd loen ma teile ette taseme B1 nõuded. Jälgige palun ja mõelge, kas teie arvates piisaks, kui abipolitseinik oleks selline isik, kes mõistab kõike olulist endale tuttavalt teemal, nagu töö, kool, vaba aeg vm, saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse, oskab koostada lihtsat teksti tuttavalt või enda jaoks huvipakkuvalt teemal, oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärgi ning lühidalt põhjendada-selgitada oma seisukohti ja plaane. Sellised on nõuded tasemel B1. Kui teile sellest ei piisa, siis ma tõesti ei tea, milles on asi. Võib-olla suhtlete teie ainult akadeemikutega. Aga vaevalt.

Sissejuhatus jäi mulle meelde, aga teie küsimus kuidagi haihtus. Vabandust! Ah jah, Venemaa! Teie küsimus näitas, et te ei vaata Vene televisiooni ega ole näinud, kuidas seal kujutatakse politseitöötajat. Ma arvan, et kui Venemaal valdab politseinik keelt siin kirjeldatud tasemel B1, siis on see juba ideaalne variant.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt tuleb muidugi öelda, et arukas inimene teeb vahet, mis on keeleksam ja mis on selle keele tavakasutus ning kus mida hinnatakse. Samamoodi on selge, et abipolitseinik esindab riigivõimu ja Eesti riigikeel on eesti keel. Arusaadav on seegi, et Eesti riigis hästi hakkama saamiseks on vaja kindlasti osata eesti keelt ja tegelikult veel paari keelt, nende hulgas vene keelt. Mul oli siin saalis hea kuulata, kuidas Valeri küsis Mihhaili käest eesti keeles ja sai eestikeelse vastuse. Mul oleks hea meel sellegi üle, kui samasugune olukord oleks näiteks Narva Linnavolikogus ja kui see oleks seal olnud ka siis, kui teie seda juhtisite. Seetõttu

küsingi: mida olete teie teinud selleks, et oleks tahtmist eesti keelt õppida ja kasutada?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma olen kümme aastat eesti keelt õpetanud, mul on olnud 2600 täiskasvanud õpilast. Enamik neist õppis selleks, et Eesti kodakondsust saada, ja nad ka said selle. Olen osalenud sellises aktsioonis nagu "Pensionär, hakka rääkima eesti keeles". Nimelt oli 1990. aastate alguses väga palju rahutusi, millest Narva pensionärid aktiivselt osa võtsid. Tollane volikogu eraldas keeleõppeks väga tagasihoidliku summa ja me töötasime peaaegu puhtast entusiasmist. Meilt käis mitme aasta jooksul läbi 13 000 pensionäri. Absoluutne enamik neist sai Eesti kodakondsuse. Ma olen kirjutanud kolm õpikut iseõppijaile, kellel ei ole eesti keele grammatika kohta kellegi käest küsida. Koos Elle Väljaga olen koostanud kaks sõnastikku, millest üks on unikaalne, midagi analoogset ei ole Eestis enne ega peale seda tehtud. Seda küsitakse kauplustest seniajani. Tänavu valmistan ette järjekordset vene-eesti sõnastikku, mis sisaldab 20 500 sõna ja kõiki morfoloogilisi vorme. See on esimene selline sõnastik, ma kontrollisin, 1980. aastast alates. Ainuüksi sellise sõnastiku abil saabki eesti keelt õppida. Kogu iseseisvuse aja jooksul ei ole ühtegi säärast sõnastikku välja antud. Teie muidugi teate, kuidas tuleb sõnu muuta, aga venelasel, kes eesti keelt õpib, ei ole neid vorme kuskilt võtta. Sõnastikus on vähemalt kuus käändsõnavormi ja üheksa verbivormi. Praegu kirjutan ma järjekordset õpikut. Lootust on, et see, et ma olen keskerakondlane, ei sega projekti, mille alusel ma hakkan televisioonis andma eesti keele tunde, mida seniajani, enam kui 20 aastaga pole mitte keegi korralikult tasemel teinud. Nii et minu käest küsida, mida olen mina teinud selle jaoks, et eesti keelt õpitaks, on äärmiselt rumal, minu arvates küll. Aga võib-olla te seda kõike ei teadnud. Siis oli see tark küsimus, mis andis mulle võimaluse teile kõik selgeks teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Aitäh, proua eesistuja! Tegelikult plaanisin ma seda kaasettekandja käest küsida, aga ma

sain aru, et kolleege nii väga rõõmustab, kui me räägime omavahel eesti keeles, ja ma andsin kiusatusele järele. Küsimus on selline. Seda küsis minu käest üks tuttav politseinik täna hommikul ja ma jäin talle vastuse võlgu. Palun vabandust, aga ma tsiteerin teda: "Mis pagana pärast arutab seda probleemi Riigikogu kultuurikomisjon, kes ei tea meie tööst midagi?" Milles asi? Kas seda ei võiks teha mõni komisjon, kes on teemaga rohkem tuttav ja teab politsei igapäevatööst rohkem kui austatud kultuurikomisjoni liikmed?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma ei tea. Selline oli Riigikogu juhatuse otsus. Kõik, mis puudutab eesti keelt, riigikeelt, on püha lehm ja sellega tegeleb kultuurikomisjon, teistele öeldakse: *go home*. Aga aitäh, et te küsisite, sest te andsite mulle võimaluse ühte eelmist vastust täpsustada! Mul jäid tsiteerimata avalike teenistujate, töötajate ning füüsilisest isikust ettevõtjate eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded. Need on kirjas Vabariigi Valitsuse määruses. Näiteks peavad vähemalt tasemel B1 eesti keelt valdama ülikooliõppejõud, päästetöötajad, kes minu arvates tegutsevad palju kriitilisemas olukorras kui abipolitseinikud ja peaksid ka keelt paremini valdama, tegevteenistuses olevad sõdurid ja – pöörake tähelepanu – nooremallohvitserid. Kes on abipolitseinik? Ta ongi see nooremallohvitser. Ka nooremametnikele on selline nõue kehtestatud. Nii et selle C1 nõudmisega on üle pingutatud ja see ei ole sugugi mitte loogiline. Aga ma ei oska arvata, millises komisjonis oleks seda kõige parem arutada. Seda on tegelikult kõige parem arutada siin saalis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Teid kuulades tekkis mul tunne, et meil on üks ühine omadus. See on see, et me kumbki ei armasta sibulat. Aga sealt edasi lähevad meie teed lahku. Ma kindlasti ei ole niisama andekas kui teie, sest ma ei ole ühtegi võõrkeelt õppinud ära poolteise või kahe kuuga, aga täiskasvanuna sattusin ma võõrasse keskkonda ja õppisin mulle täiesti võõra keele ära poolteise aastaga. Ma mitte ainult ei osanud sõnastada oma unis-

tusi selles keeles, vaid suutsin hakata neid ka täide viima. Ma tegin seda kahel põhjusel: respektist selle ühiskonna vastu ja sellepärast, et see andis mulle paremad võimalused. Nüüd olen ma üllatunud ja tahan küsida. Keskerakond on selle vastu, et gümnaasiumis oleks eestikeelne õpe. Nüüd on teil häda ka politseinike eesti keele oskuse nõuetega. Miks te ei võta ennast lihtsalt kokku ega ütle siinsetele venekeelsetele inimestele, et õppigu eesti keel ära ja nende võimalused paranevad?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Sibula kohta öeldu kõlas väga ilusasti. Ma loodan, et me kumbki ei pea silmas meie kolleegi Priitu. Ta saab õigesti aru, eks ju?

Vaadake, see on kummaline asi, kuidas inimesed, kes ühe või teise asja põhja lasevad, kusjuures teevad seda järjekindlalt ja aastate jooksul, ei soovi aru saada, mida nad tegelikult teevad. Mis tähendab: ta peab? Me elame vabas demokraatlikus ühiskonnas. Ma olen juba rääkinud, et ma olen ühe korra Ameerikas käinud, nimelt New Yorgis. Seal selgus ühes ametis, kus tegeldakse vähemusrahvustega, et kogu ametlik info New Yorgi linnas ja osariigis trükitakse kaheksas keeles. Paar aastat tagasi muutus sealsamas New Yorgis ka vene keel ametlikuks poliitiliseks keeleks ja sellesse keelde on poliitilise agitatsiooni tõlkimine kohustuslik. Telefonitsi saab infot enam kui sajas keeles. Vaat see on vaba maailm! Selles vabas maailmas on New Yorgi Chinatown, kus mul tekkis selline mulje, et pooled elanikud ei saa aru isegi kõige lihtsamast inglise keelest. Selles demokraatlikus ühiskonnas sobivad kõik väga hästi üksteisega, leiavad oma koha ega sega üksteist. Londonis ja Birminghamis ma imestasin, kui nägin politseinikke sikhimütsis. Ma küsisin, mis vorm see on. Selgus, et sikhe on nii palju, et on vaja tööle võtta just neid, isegi kui nad ei valda inglise keelt, sest terved rajoonid on sikhe täis. Aga usk keelab neil mingit muud mütsi kanda ja sellepärast tekkiski selline uus politseivorm. Mulle on räägitud sellest, kuidas New Yorgis otsitakse Brighton Beachi politseinikke, kes valdavad vene keelt. Tähendab, demokraatlikus ühiskonnas, saage aru, seatakse küsimus niiviisi: andke inimesele võimalus keel ära õppida, aga ärge suruge seda peale.

Ma kordan veel: kui ma räägin sellest, et taseme C1 asemel on vaja nõuetesse panna tase B1, siis ei tähenda see, et sellel tasemel keelt valdav inimene on keeleoskamatu. Kas ma pean teile veel kord ette lugema, mida tähendab B1 keeletase, või vaatate seda ise? Seletuskirjas on ilusasti kirjas, mida tähendab C1 ja mida B1. Teie tase on C1, abipolitseinikul on vaja taset B1. Ega te ometi taha väita, et abipolitseiniku töö on sama raskusastmega mis teie töö, ma mõtlen keelelist külge? Ma räägin teile konkreetsest probleemist: puudu on 30 abipolitseinikku. Nende abil oleks võimalik korda valvata palju efektiivsemalt kui praegu. Neid inimesi on ka võtta, aga nad valdavad eesti keelt tasemel B1. See on meie otsustada, kas abipolitseinik peab rääkima tasemel B1 või C1. Olge nüüd inimesed, hakake natuke mõtlema ja mõelge oma elulise kogemuse peale!

Mis puudutab seda, kuidas mina kunagi midagi ära õppisin, siis elu on selline. Mõnikord me kõik midagi õpime. Üks kõige hirmsamaid asju, millest ma olen pidanud elus aru saama, on olnud diferentsiaalgeomeetria. Ma ei tea, kas siin saalis on kedagi, kes kujutab ette, mis asi see on. See on üks matemaatiline aine, täiesti hullumeelne! Ma sain sellest jagu, sest tekkis vajadus. Oli konkreetne vajadus, ilma selleta poleks see lihtsalt võimalik olnud. Täpselt nagu teilgi. Aga millest ma teile räägin? Pärast seda, kui ma eksami ära tegin, pole ma diferentsiaalgeomeetriat oma elus kordagi kasutanud. See on elu, niiviisi see asi käib. Samasugust argumentatsiooni olen ma siin saalis kuulnud juba 1999. aastast. Siis me rääkisime sellest, et 66-aastaselt inimesel ei ole võimalik omandada keelt sellisel tasemel, et ta saaks kodakondsuse. Siin istusid siis minu kolleegid (ma ei taha nende nimesid nimetada, nad on juba ammu poliitikast lahkunud), kes rääkisid, et nemad 50-aastaselt ja 60-aastaselt tegid seda, seda ja seda. Te ei saa seda nõuda! Te olete – ma ei tea – intellektuaal, mõjuv isik, suur autoriteet, eks ju? Kuidas te saate ennast võrrelda abipolitseinikuga? Te ei saa nõuda, et kõik oleksid teie tasemel, juba sellepärast, et siis võib-olla istuks teie asemel siin saalis keegi teine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea ettekandja! Ma vaatan, et see diskussioon läheb kuidagi nagu fookusepunktist välja. Me räägime inimese ja riigi suhtest, aga väga oluline on ka see, mida riik inimesele pakub. Kui me vaatame riigi tähtsamaid ülesandeid, siis üks nendest on kindlasti julgeoleku tagamine, mitte ainult julgeoleku suurendamine, vaid kõigepealt tagamine. Minu arust ei saa sellest rääkida, kui selles valdkonnas on väga palju täitmata ametikohti. Teie pakute lahendust keeleoskusnõuete muutmise kaudu, aga tegelikult peaks see olema ka siseministri mure. Te kirjeldasite, et see probleem on kestnud juba mitu aastat. Mida konkreetselt on valitsus ja just siseminister pakkunud selle probleemi lahenduseks? Kas te oskate öelda?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Ma arvan, et üht-teist on tehtud keeleõppevaldkonnas, sest Euroopast raha tuleb ja see on vaja nii või teisiti ära kulutada. Kuigi ma olen juba pikka aega aktiivsest protsessist eemal olnud, ma siiski arvan, et midagi saab sealt ka Siseministeerium. Aga, lugupeetud kolleeg, sa saad ju aru, et siin on tegemist püha lehmaga. Meil lihtsalt kardetakse vaadata probleemi tuuma ja uurida, milles tegelikult asi on. 1990. aastate alguses, kui algas see keelekategoriate tants ja eksaminõuded kogu aeg muutusid, siis keeleõpetamise professionaalid, nähes, mis suunas asi liigub, hakkasid rääkima, et on vaja õpetada lasteaialapsi. Kui neid oleks kuulatud, siis oleks praeguseks üles kasvanud juba terve põlvkond eesti keelt valdavaid inimesi ja teine põlvkond tuleks varsti lisaks. Aga neid ei kuulatud. Nüüd õppevahenditest. Ma pean teile suure häbiga tunnistama, et ma pole vahel suutnud tõlkida üht või teist kooliõpikuteksti. Aitasin kord oma poega, kes käis siis seitsmendas või kaheksandas klassis. Tekst oli Eesti taluelust 18. sajandil. Te ei kujuta ette, mitu sellist sõna seal oli, millest ma isegi vene keeles aru ei saanud, peale seda, kui ma olin tähenduse suurest sõnaraamatust järele vaadanud. On raskesti arusaadav, kuidas sellised õppevahendid tekivad. Miks meil ei ole seniajani pidevat keeleõppeprotsessi? On ju nii kerge konkursi alusel valida välja parim pakkuja, teha kas või needsamad telekursused ja panna need kuskile võrku tasuta õppimiseks välja. Seda kõike ju ei ole. Sellised asjad on

tasuta kättesaadavad Inglismaal ja USA-s, nendes kohtades, millest ma teile juba jutustanud olen. Meil seda miskipärast ei ole. Ka korralikke sõnastikke ei ole. Nii et see on nagu püha lehm. Ma ei tea, kes nupule vajutab ja kes seda protsessi kamandab. Aga mul on selline tunne, et huvi on selles, et venelased, kes elavad Eestis, võimalikult pikka aega ei valdaks eesti keelt. Jah, aga täna me lahendame hoopis teist probleemi. Ma soovitan keskenduda abipolitsainikele.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Täna väga, proua juhataja! Hea kolleeg! Poole tunni jooksul oled sa sulaselges eesti keeles püüdnud seletada saalile probleemi sisu. Sinu poolt vaadatuna saali parem pool ei saa sinu argumentidest aru. Mis sa arvad, millest jääb puudu, kas eesti keele oskusest või millestki muust?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Erinevalt sinust, kolleeg, näen ma saali paremal poolel istuvaid inimesi ja näen, et nad saavad aru. Nad saavad aru, et tegemist on lihtsalt poliitilise jonniga, ja nad saavad aru, et see probleem on olemas. Kas sa tõesti arvad, et saali paremal poolel on keegi, kes C1 ja B1 kategooriaid võrreldes ei saa aru, et abipolitsainikul ei ole vaja taset C1? See on kunagi tehtud rumal poliitiline otsus. Seda on vaja muuta ja ongi kõik. Nad saavad sellest aru. Aga selleks, et normaalne asi ära teha, on natuke julgust vaja ja selleks on vaja inimestele mõelda. See harjumus on meil kadunud. Sa oled siin niisama kaua olnud kui mina, isegi kauem. Sa oled näinud, kuidas see saal on muutunud. Ma räägin sellest mõni teine kord.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Minu arvates on tegemist ratsionaalse ja väga mõistliku eelnõuga. Ma elan ise Virumaal ning minu esiisad ja esiemad elasid seal juba Põhjasõjast peale või isegi veel varem. Minu vanavanemad ei tajunud kunagi keeleprobleemi, mida ka

nõukogude ajal ja enne seda Eestis tõstatati. Mis sa arvad, miks väljaspool Virumaad nähakse seda keeleprobleemi absoluutselt teistpidi, n-ö jalad püsti, mitte nii nagu inimesed, kes seal piirkonnas elavad ja suhtlevad? Seal ei ole küsimus inimeste omavahelises arusaamisest, omavahel suheldes ei ole seal sellist asja nagu keelebarjäär. Selle keelebarjääri olemine ehitanud meie. Miks me seda, ise väljaspool olles, püüame teha?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, Lembit! Jutustan jälle ühe lustaka loo. See oli 2006. aastal, kui ma olin volikogu esimees. Läksin õhtul peale tööd meie äri-meeste klubisse, mis asus tollel ajal üsna uues hotellis. Inimesed, kellega ma seal kohtusin, olid väga heas tujus, neid midagi hirmsasti lõbustas. Ma küsisin, milles on asi. Nad jutustasid, et hommikul pidi nende juurde tulema EAS-i esindaja Tartust, üks umbes 30-aastane sihvakas kena proua. Nad istusid ja ootasid teda seal hotellis. Seal ehitati konverentsisaali. Proua pidi tulema vaatama, kuidas see välja näeb, kas vastab projektile jne. Äkki ta helistas, ütles, et on Narvas, ja küsis, kas keegi saab talle vastu minna. Inimene eksis ära, arusaadav. Kui elad Tartus, siis on Narvas ära eksida ju nii lihtne. Nad küsisid, kus ta on, mida ta oma ligiduses näeb. Siis tuli vastus: "Ma näen teid, ma olen siin hotelli vastas." Nad vaatasid, et tõesti, seisab auto, milles istub proua ja räägib telefoniga. Nad ei saanud midagi aru, aga läksid talle vastu. Parkimisplatsilt restoranini oli 20 meetrit. Päeva jooksul näidati prouale linna, tehti ekskursioon, nii ja naa. Päeva lõpus, enne ärasõitu tunnistas ta, et kui ta Narva sõitis – ta tegi seda esimest korda elus –, siis arvas ta, et tasub tal ainult autost välja tulla, kui teda momentaanselt kas vägistatakse, röövatakse või tapetakse või juhtub temaga midagi veelgi hirmsamat. Selliseid mõtteid on inimestesse sisendatud juba pikka aega. Ida-Virumaal naljalt keegi ei käi ja igasugust lollust Ida-Virumaa kohta võib rääkida kas või minister. Meie regionaalminister on mitu korda rääkinud, et Narva häda on selles, et Narvas puudub maffia, teistel on maffia olemas ja sellepärast läheb neil hästi. Sellist jama räägitakse Ida-Virumaast. Need stereotüübid on aastate jooksul välja kujunenud. See on väga mugav: eralda ja tunne rõõmu sellest, et sa oled võimul.

Niiviisi toimib see printsiip. Iga uus maavanem, kes Ida-Virumaale tuleb, alustab sellest, et hakkab rääkima, et ta parandab regiooni autoriteeti, tegeleb positiivse propagandaga jne. Piisab kahest aastast ja ta lööb käega, sest seda on võimatu teha, see on juba ajudes nagu kasvaja. Sellepärast ongi selline suhtumine. Siin ei ole vist midagi parata. Meie oleme selles mõttes juba maha rahunenud. Jah, meil seal probleeme ei ole. Selleks et sellest asjast aru saada, on vaja sinna minna ja seda piirkonda vaadata. Tegelikult teevad seda aga väga vähesed.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Mul on siiski ettepanek jääda otsuse eelnõu teema juurde. Me räägime juba turundusteemadest. Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Suur tänu, proua juhataja! Ma hakatuseks ka palun, et kolleeg Stalnuhhin, kui te minu küsimusele vastate, siis ärge palun jälle jututage mingisugust lugu või väljamõeldist, vaid vastake ikka küsimusele. Sellele küsimusele ei saanud ma kultuurikomisjonis vastust ja sellepärast küsin seda siin. Te olete vormistanud oma ettepaneku otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõuna. Kui te olete nii kompetentne, nagu te siin räägite, miks te siis seda eelnõu ennast kohe valmis ei tee, miks te teete Vabariigi Valitsusele ettepaneku see eelnõu valmis teha?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Väga hea küsimus. Me tegime nii sellepärast, et ma tahan teiega rääkida. Eelnõu tegemine on tegelikult käkitegu. Ma võin selle vormistada poole tunniga, aga see lastaks ju ilma pikema jututa põhja. Otsuse vastuvõtmise jaoks on vaja 51 häält. Selle jaoks pean ma teid nõusse saama ja mul on veel olemas lootus, et see on võimalik. Ma tahan teiega suhelda. Ma ei mõtle midagi välja, nii et ärge rääkige väljamõeldistest. Ma vastutan iga sõna eest, mis ma siin olen öelnud. Meie eesmärk oli pakkuda teile otsuse eelnõu, tekitada siin mingi arutelu (minu arvates see õnnestus) ja võibolla anda selgitust, milline on olukord ja mida me võime paremaks muuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aadu Must!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ma sain aru, miks seda otsust on vaja õiguskorra poolt vaadatuna. Küsin inimliku poole pealt: kui suurt arvu inimesi see otsus puudutaks, kas tuhandeid, sadu või kümneid inimesi?

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Tegemist on Ida prefektuuriga. Minu andmete järgi oli kevadel täitmata 31 kohta, kuhu oleks olnud võimalik leida inimene, kes räägib eesti keelt, aga tasemel B1, mitte nagu riigikogulane. Jah, see puudutab umbes 30 inimest. Kultuurikomisjonis kõlas veidi suurem arv, kui esines ministeeriumi esindaja, aga üks kultuurikomisjoni ettekandja räägib sellest ise.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Järgmisena palun kõnetooli kultuurikomisjoni esindaja Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Riigikogu! Kõnealuse eelnõu suunas menetlemiseks kultuurikomisjoni Riigikogu juhatus ning kultuurikomisjon arutas seda eelnõu põhjalikult oma 22. oktoobri istungil. Eelnõu tutvustas Riigikogu liige Mihhail Stalnuhhin, esitades põhiliselt samu põhjendusi, selgitusi ja argumente, mida me ka praegu kuulsime. Istungil osalesid peale tema ja komisjoni liikmete Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna juhataja Priit Heinsoo, siseministri õigusnõunik Mariko Jõeorg ning Haridus- ja Teadusministeeriumi keeleosakonna asejuhataja Riina Koolmeister. Võib-olla on mingi tähtsus ka viitel, et härra Stalnuhhin viibis sellel komisjoni koosolekul n-ö kahes rollis, ta oli seal kui eelnõu algatajate esindaja ja ühe oma fraktsioonist komisjoni kuuluva isiku puudumise tõttu ka kui asendusliige.

Ma ei hakka siin kordama eelnõu autorite põhjendusi ja argumente. Neid me kuulsime eelmiselt ettekandjalt põhjalikult ja koguni laiema taustaga, kui see eelnõu võib-olla otsest sisaldab. Tutvustan teile komisjonis toimunud arutluse käiku. Me kuulsime Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osa-

konna juhatajalt, et abipolitseinike ja vabatahtlike kaasamine korrakaitse on üks Siseministeeriumi prioriteete. Abipolitseinikul on õigus korrarikumiste korral aktiivselt sekkuda ning anda korrarikumiste ärahoidmiseks või lõpetamiseks suulisi ja kirjalikke korraldusi. Kui korraldusi ei täideta, siis on tal õigus hoia-tada sunni kohaldamisega ning vajaduse korral võib ta kohaldada vahetut sundi. Teisisõnu võib ta sooritada kõiki esmareageerimist võimaldavaid tegevusi. Sisuliselt – ja mitte ainult sisuliselt, vaid ka abipolitseiniku seaduse konkreetsete sätete alusel – on abipolitseinik politsei tegevuses osalemise ajal (ma tsiteerin praegu abipolitseiniku seaduse § 2 lõiget 3) "riigivõimu esindaja, kelle seaduslikud korraldused on täitmiseks kohustuslikud." Paragrahvi 3 lõikes 2 on öeldud: "Abipolitseinik võib politsei ülesandel teostada iseseisvalt järelevalvet avalikus kohas käitumise nõuete üle ning politsei ülesandel täita iseseisvalt ülesannet avalikku korda ähvardava vahetu kõrgendatud ohu tõrjumiseks."

Komisjoni liikmetele sai võrdlemisi selgeks see arusaam, mida neile tutvustati, et nende sätete alusel on abipolitseinik oma tegevuses suures osas riigivõimu esindaja samadel alustel ja samade volitustega nagu politseiametnik. Seega on abipolitseiniku tegevusel samasuguseid õiguslikke tagajärgi nagu politseiametniku tegevusel ning seetõttu on põhjendatud abipolitseinikule esitatavad ranged nõudmised, kaasa arvatud keelelised nõudmised. Kõik abipolitseiniku tegevused nende volituste kasutamisel, mis ma hetk tagasi abipolitseiniku seadusest ette lugesin, tuleb kirjalikult dokumenteerida ja neid on võimalik vaidlustada.

Härra Heinsoo kinnitas Siseministeeriumi nimel, et riigi suund on eriti hajaasustusega piirkondades sotsiaalse turvalisuse tagamiseks rohkem kaasata iseseisva tegutsemise õigusega abipolitseinikke, mis lahtiseletatuna tähendab, et abipolitseinikele tuleb anda sisuliselt ja praktikas veel suuremaid võimalusi kanda otsest riigiametniku, politseiametniku kohustusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, ettekandja! Head kolleegid, kui te soovite nõu pidada, siis võiks seda teha kusagil mujal. Palun jätkame!

Paul-Eerik Rummo

Haridus- ja Teadusministeeriumi keeleosakonna esindaja tutvustas mõnevõrra detailsemalt keelenõuete sisu ja olemust ning kinnitas, et eesti keele oskust tasemel B1 ei saa riiklike ülesannete täitmisel pidada piisavaks. Kui riigiametnik, politseiametnik, peab keelt valdama tasemel C1, siis ei ole võimalik ette kujutada olukorda, kus isik, kes täidab politseiametnikuga samu ülesandeid ja kellel on samad volitused, on väiksema pädevusega.

Arutelu jooksul esitati üsna palju küsimusi ja saadi neile vastuseid. Küsiti, kuidas on korraldatud abistavad keelekursused. Kas isikutele, kes soovivad võtta enda peale abipolitseiniku ülesandeid, on võimalik korraldada abistavaid keelekursusi? Siseministeeriumi vastus oli, et nende vabatahtlike jaoks arendatakse motivatsiooni- ja kompensatsioonimehhanisme, mis nende ülesannete täitmist lihtsustavad ja käepärasemaks teevad. Tunnistati, et keelekursused võiksid kindlasti olla üks toetav võimalus. Kuna abipolitseiniku seadus jõustus alles aastal 2010, pole seni veel abipolitseinike täiendavat keeleõpet korraldatud, kuid tunnustati kindlalt, et see võiks olla üks probleemist ülesaamise lisavõimalusi.

Küsimuse all oli, milline on abipolitseinike arvuline jaotumine maakonniti ja prefektuuriti. Arvestuslikult on Eestis 650 abipolitseinikku, neist 80 tegutseb Ida-Virumaal. Riiklik eesmärk on aastaks 2015 saavutada, et Eestis oleks tuhande inimese kohta üks abipolitseinik. Nagu meile selgitati, on Siseministeeriumil selle saavutamiseks omad selged mehhanismid koostöös konkreetsete prefektuuridega. Igas prefektuuris on abipolitseinike koordinaator. Otsitakse võimalusi, mismoodi see eesmärk, tuhande inimese kohta üks abipolitseinik, selleks ajaks saavutada.

Kohapeal tegi härra Stalnuhhin autorite esindajana (loodetavasti eelnõu teiste autoritega kooskõlastatult) ettepaneku, et eelnõu võiks tulla saali muudetud kujul. Nimelt, et eelnõus pakutud abipolitseinike keelenõude taseme B1 asemel võiks olla tase B2, mis on astme võrra kõrgem. See ettepanek ei leidnud komisjonis toetust, sest see tegelikult ei lahenda selle eelnõu põhilist probleemi, seda, et kuigi abipolitseinik täidab ka riigiametniku, politseiametniku ülesandeid, tahetakse abipolitseinikuna tööle võtta politseiametnikust madalama keele-

oskuse tasemega ja väiksema pädevusega inimesi.

Komisjon jõudis arusaamale, et see eelnõu ei ole vastuvõetav. Eelnõu Riigikogu täiskogu ette toomine otsustati loomulikult konsensuslikult (teist võimalust tegelikult ei olegi), kuid kui komisjonis pandi hääletusele, kas eelnõu Riigikogus vastu võtta või tagasi lükata, oli komisjoni ettepanek, et eelnõu tuleks tagasi lükata (hääletustulemus oli 5 : 4). Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste juurde. Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kuidas te hindate, mis on parem, kas see, et juba poolteist aastat ei ole prefektuur suutnud täita ligi 40 politseinikukohta, või ikkagi võiks julgeoleku tagamiseks Ida-Virumaal kaasata abipolitseinikke, et seda küsimust lahendada? Lisaks ei paku me ju lahendust, me pakume, et valitsus selle küsimuse oma määrusega ära vormistaks.

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Teie viimasele lausele vaidlen ma vastu. See eelnõu pöördub valitsuse poole eesmärgiga, et valitsus algataks seadusmuudatuse. Nii et küsimus ei ole Vabariigi Valitsuse määruse muutmises. Aga kahtlemata, Vabariigi Valitsuse määrused on antud seaduste alusel, see on selge. Kuid me saime informatsiooni, et abipolitseinike vähesuse probleem pole mitte ainult Ida-Virumaal, nii et põhjuseks ei ole ilmselt vaid keeletasemeküsimused. Praegu tegelikult olemasolevate abipolitseinike arv ei vasta sellele eesmärgile, mis riik on 2015. aastaks seadnud. Kui praegu on 650 abipolitseinikku ja eesmärk on saavutada tuhande inimese kohta üks abipolitseinik, ligikaudse arvestuse järgi oleks see umbes 1300 abipolitseinikku, siis see kindlasti ei ole ainult Ida-Virumaa ega ainult keelelise pädevuse küsimus. Me saime vastuse, et Ida prefekt on näinud probleemi abipolitseinike arvu vähesuses, aga ei ole arvanud, nagu nende arvu suurendamine seisaks kuidagi selle seadussätte taga, mis puudutab keeleoskuse taset.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andrei Korobeinik!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Hea ettekandja! Ma sain aru, et keelekategoriate osas te eelnõu algatajaga komisjonis ühist keelt ei leidnud. Aga kui valitsuse esindaja tunnistab, et pool abipolitseinike koosseisust on puudu, milline on siis reaalne lahendus? Mida tema arvates tuleks kolme aastaga teha, et saavutada see eesmärk – 1300 abipolitseinikku? Kas tutvustati ka mingisugust strateegiat või on see tulevikuteema?

Paul-Eerik Rummo

Ei, selle nurga alt kultuurikomisjon selle teemaga ei tegelnud. Ma arvan, et Riigikogu liikmetel, kes selle nurga alt selle teema vastu huvi tunnevad, on võimalik esitada siseministrile küsimusi infotunnis või arupärimise korras, et selgitada, mismoodi seda riiklikku eesmärki on võimalik saavutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Hea ettekandja! Minu jaoks oli uudis see, et härra Stalnuhhin pakkus võimalust seda eelnõu muuta ja panna sinna kirja tase B2. Vaadake, tase B2 on see, millega saab Eesti kodakondsuse, see saadakse gümnaasiumi lõpetades, see on kirjas ka meie integratsioonikavas. Ühesõnaga, Eesti riik peab kõikides eluvaldkondades taset B2 igati korralikuks keeleoskuseks. Milles on praegu asi, miks ei olnud komisjon rahul ettepanekuga määrata selleks tasemeks B2? Kas te olete arutanud, mida see tase B2 tähendab, ja kas te olete nõus meid täpsemalt valgustama, mis see tase B2 on ja miks ei saa inimene, kes isegi kumminuia ei kannu, piirduda keeleoskuse tasemega B2?

Paul-Eerik Rummo

Aitäh! Mulle omakorda on üllatuseks, et kuigi selle eelnõu on esitanud Keskerakonna fraktsioon, ei tea selle fraktsiooni liikmed, et selle eelnõu esitaja on komisjonis ja Riigikogu täiskogu ees teinud eelnõu algsest tekstist n-ö hälbiva ettepaneku. See on mõnevõrra kummaline, aga kindlasti ei ole see oluline, sest küsi-

muse põhisisu on mujal. Kultuurikomisjonis ei arutatud eriti detailselt keeleoskuskõuete sisu ja tähendust. Ma arvan, et seda ei tehtud sellel põhjusel, et kultuurikomisjoni liikmed teavad neid asju enam-vähem une pealt. Nagu me nägime ka härra Stalnuhhini esinemisest siin, temagi tunneb nende keeleoskuskõuete sisu väga hästi. Nii et sellel teemal ei olnud põhjust esitada mingeid küsimusi, kõik asjaosalised on nende asjadega väga hästi kursis. Aga mis puutub sellesse, et keeleoskuse tase B2 näitab küllaltki head keeleoskust, siis see vastab kahtlemata tõeale, aga kindlasti ei ole see sobiv tase riigiametniku, eriti veel politseiametniku ülesannete täitmiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud eestkõneleja! Demokraatide ühenduse üks liige on ka abipolitseinik. Ta ütles niiviisi, et abipolitseinikul puudub õigus kanda relva, kumminuia, tal puudub õigus kedagi vahistada, küsida isikut tõendavat dokumenti, korraldada isikute läbiotsimist ja ülekuulamist. Sellest võin teha järelduse, et patrullides ja üldse tööl olles tekib abipolitseinikul väga harva põhjust sõna sekka öelda ehk rääkida. Pigem ei ole vajadus mitte rääkimise järele, vaid lihtsalt inimese füüsilise juuresoleku järele. Seega polegi oluline, kas sel inimesel on keeleoskuse tase C1 või B1. Täiesti loogiline on, et abipolitseinikul võiks olla tase B1. Mis te sellest arvate?

Paul-Eerik Rummo

Abipolitseiniku seaduse kohaselt, mille selle teemaga seonduvaid sätteid ma tsiteerisin, on abipolitseinikul teatud olukordades, mis on seaduses ühemõtteliselt kirjeldatud ja mis on võrdlemisi avarad, õigus tegutseda nagu politseiametnik, koos kõigi sellest tulenevate tagajärgedega, aga ka kõigi seda tegutsemist eeldavate pädevustega. Nii et ei ole võimalik lasta tekkida olukorral, kus riigiametnikul ja tema ülesandeid seaduse alusel täitval inimesel on erinev pädevus. See oleks absurdne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ilmselt on põhiline arusaamatus tekkinud selles küsimuses, kes on politseinik ja kes abipolitseinik. Abipolitseinik on tegelikult vabatahtlik, kes tegeleb korrakaitsega oma vabast ajast ega saa riigilt selle eest isegi palka. Heal juhul saab ta vormiriietuse. Mis selles halba on, kui keegi vabatahtlikult vabast ajast püüab piirkonna turvalisust kasvatada? Kas siis see keeletase B1, mille sisu ma küll hästi ei tea, on nii nõrk, et ei võimalda eesti inimesega vabalt suhelda?

Paul-Eerik Rummo

Kahtlemata on teil õigus, öeldes, et tegemist on vabatahtlikega. Seda küll. Aga neil vabatahtlikel tekivad teatud konkreetsetes olukordades seaduse alusel riigivõimu esindaja volitused. Selles on küsimus. Oluline on minu arust tähele panna ka seda, et nende vabatahtlike vähesus, kes soovivad asuda abipolitseiniku vastutusrikast tööd tegema oma vabal ajal ja selle eest tasu saamata, ei ole ainult Ida-Virumaa probleem, mis muu hulgas tähendab, et see ei saa olla ainult keelelise pädevuse küsimus. Probleemid on ilmselt mujal ja need tuleb lahendada sellest lähtudes, milles need tegelikult seisnevad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Võib ju vaadata ka nii, et ühelt poolt on meil tegemist keele kaitsmisega ja teiselt poolt inimese kaitsmisega. Tegemist on kindlasti kultuuriküsimusega ja minu arvates peaks selle teemaga tegelema just kultuurikomisjon. Teie olete minu arvates juba kümneid aastaid olnud kultuuritegelaste eliiti kuuluv inimene. Mis teie sisetunne ütleb keeleküsimuse kohta, kas me keeletaseme muutmisega ohustaksime oma keelt? Kuidas te n-ö kultuuriliselt, sisemiselt seda küsimust tunnetate? Miks me selle vastu võitleme?

Paul-Eerik Rummo

See küsimus oli mulle isiklikult, mitte mulle kui komisjonis toimunu edastajale, aga loodan, et lugupeetud juhataja lubab mul hetkeks

komisjoni töö tutvustamisest hälvida. Ka isiklikult ma tunnen, et küsimuse all ei ole mitte eesti keele seisundi või riikliku positsiooni nõrgestamine, vaid küsimus on milleski muus. Küsimus on selles, et Ida-Virumaa on maakonnana Eesti Vabariigi osa. Ei ole mõeldav, et seal kehtivad teistsugused seadused kui kuskil mujal ja et seal töötavatele inimestele kehtivad teistsugused kutsenõuded. Ma rõhutan uuesti, et abipolitseinik on küll vabatahtlik ja tegutseb vabatahtlikkuse alusel, aga teatud olukordades on ta riigivõimu esindaja. Eelnõu loogikast lähtudes võib muidugi kujutleda, et soovitakse olukorda, kus ka politseiametniku ehk riigiametniku keeleoskuse nõudeid alandatakse ja lastakse madalamale, kuid see on juba väga suur ja tegelikult natuke teistsugune küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Ma olen pikalt teie esinemist jälginud ja kuulunud. Mulle on jäänud mulje, et teie arvates on perfektne keeleoskus, sh kirjakeeleoskus, kõige olulisem tegur, mis iseloomustab inimese lojaalsust oma riigile. Kuid integratsiooni-uuringud seda ei kinnita. On palju muid tegureid peale perfektse keeleoskuse, mis näitavad, kas inimene on riigile lojaalne või mitte. Teil aga tundub see usk olevat. Mis muu põhjus saab siin olla? Miks ei ole te valmis tegema tegelikult väga väikest järeleandmist, et inimesed saaksid vabatahtlikult ja oma vabast ajast korda kaitsta?

Paul-Eerik Rummo

Komisjonis ei puudutanud ükski sõnavõtnu, küsimuse esitaja või vastaja hetkekski lojaalsuse teemat. Teie küsimus oli jällegi osaliselt mulle kui isikule, mitte mulle kui komisjoni töö kirjeldajale. Ma ei ole kunagi arvanud ega väljendanud arusaama, et perfektne keeleoskus on ainus või isegi kõige olulisem lojaalsuse tagaja või tunnus. Kui keegi nii arvab, siis on see äärmiselt lihtsustatud arusaam. Ma ei jaga seda mingil juhul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mati Raidma!

Mati Raidma

Suur tänu! Austatud ettekandja! Mul on korrakaitse pärast loomulikult mure. Minu küsimus on täpsustav. Kodanikud saavad anda vabatahtliku panuse korrakaitsele väga erineval kombel. Näiteks on olemas MTÜ Eesti Naabrivalve. Selliseid võimalusi on veel ja veel. Kas nende kohta käivad ka keeleseaduse reeglid või on olemas võimalus panustada oma kodutänavale turvalisusse ka selle abipolitseiniku formaadi kõrvalt, mis täna väga palava debati teema on?

Paul-Eerik Rummo

Otse selle nurga alt see kõne all ei olnud, aga kahtlemata on igal inimesel võimalus panustada oma lähikeskkonna turvalisusse. Keelenõuete küsimus on praegu seotud, nagu korduvalt on öeldud, sellega, et abipolitseinikul, kelle suhtes need nõuded on rakendatud, on teatud olukordades riigiametniku volitused, ta täidab riigiametniku ülesandeid. Selles on küsimus. Ta on ühelt poolt vabatahtlik, aga teiselt poolt sisaldub tema tegevuses riigi antud luba, et vabatahtlikuna tegutsev inimene saab toimida riigiametniku ülesannetes, riigi esindajana. Selles on küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Siin käib pidevalt saali eksitamine. Abipolitseinik ei ole ametnik ega saagi seda olla. Ta on abipolitseinik ja tema kohta on eraldi seadus. Ta lihtsalt ei ole ametnik. Kui rääkida sellest, et ta täidab mõnikord mingit rolli, siis tuleb öelda, et eks me kõik täida elus mitmesuguseid rolle. Kuid samas kehtib isegi nooremametnikule seaduse alusel nõue osata riigikeelt tasemel B1. Küsimus on selline: miks te kogu aeg nimetate abipolitseinikku ametnikuks?

Paul-Eerik Rummo

Ei, ma ei nimeta abipolitseinikku ametnikuks. Ma nimetan abipolitseiniku seaduse § 2, § 3 ja kaudselt abipolitseinikule esitatavaid nõudeid kirjeldava § 4 alusel abipolitseinikku isikuks, kellel nende paragrahvide alusel on volitus täita riigiametniku, politseiametniku

ülesandeid. See on veidi skolastiline küsimus, kas ta nendel hetkedel, kui ta täidab neid ametniku ülesandeid ja tal on need volitused, kogu oma olemusega muutubki ametnikuks või mitte. Minu isiklik vastus on pigem järgmine. See ei ole nüüd jällegi mitte komisjoni seisukoht, aga tuletan meelde, et umbes sama küsimuse esitas teile kolleeg Klaas: miks te eelnõu ise ei koostanud? Siis oleks olemas selge juriidiline arusaam, oleks selge, mis on teie pakutav lahendus olukorrale, mis teie arvates on ebarahuldav. Te soovite teha valitsusele ettepanekut, et valitsus algataks seadusmuudatuse abipolitseinike keelenõuete alandamiseks. Milline peaks see mehhanism olema, see siit eelnõust ei selgu. Samas jääb teie esinemisest üsna ühemõtteline mulje, et te teate, missugune see seadusandlik, legislatiivne, juriidiline mehhanism peaks olema.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Palun seletage veel üle, kuidas see seadus teie meelest ohustab Eesti inimeste turvalisust või eesti keelt!

Paul-Eerik Rummo

Ma ei olegi kordagi väitnud, nagu see seadus ohustaks Eesti inimeste turvalisust või eesti keelt. Ma olen väitnud, et abipolitseiniku seaduse alusel on abipolitseinikul seaduses kirjeldatud juhtudel riigiametniku, politseiametniku volitused. Selles on küsimus. Ei komisjonis ega praegu siin saalis toimunud debati tulemusel ei ole saanud selgeks, mismoodi on võimalik muuta abipolitseiniku keelelist pädevust sellisel viisil, et ei kaoks ära tema õigused ja võimalused täita riigiametniku ülesandeid. Selleks tuleks tõenäoliselt põhjalikult, algusest peale muuta kogu abipolitseiniku institutsiooni ja seda sätestavat seadust. See tähendaks minu arusaamist mööda – vabandust, ma räägin jälle enda nimel, komisjonis nende küsimustega nii sügavale ei mindud – inimestelt vabatahtlikult korrakaitstes osalemise võimaluste äravõtmist või nende piiramist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Hea komisjoni ettekandja! Ma siiralt usun, et arutelu teie komisjonis oli väga sügav, tõsine ja debatirohke. Kui me vaatame selle eelnõu sisu ja pakutud lahendust, siis millest me räägime? Me räägime julgeoleku tagamisest, mis on riigi üks põhifunktsioone. Ida-Virumaa on sellega probleeme. Sellest räägib kas või see, et seal on väga palju täitmata abipolitseinikukohti. Järelikult on võimekus madalam, kui peaks olema. Kindlasti vähendab see ka riiklikku julgeolekut selles piirkonnas. Aga kui enamik komisjoni liikmetest arvas, et pakutud lahendus ei ole õige, milline oli siis nende arvates olukorra lahendus? Või komisjon tõesti ei kaalunudki alternatiivseid variante?

Paul-Eerik Rummo

Komisjon lähtus sellest, et abipolitseinike keelenõuete alandamine, üksipuha millist seadusandlikku mehhanismi selleks kasutada, kas n-ö tellida eelnõu valitsuselt, algatada see eelnõu Riigikogus või käituda mingil kolmandal viisil, ei lahenda abipolitseinike vähesuse probleemi, kuid samal ajal tekitab see õiguslikku segadust ja – selle lisan jälle enda nimel – vähendab hea tahtega inimeste võimalusi vabatahtlikult korrakaitssesse panustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, hea ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Me asume läbirääkimiste juurde. Keskerakonna fraktsiooni esindaja, kes tuleb kõnetooli, on Mihhail Stalnuhhin. Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Ma selgitan teile, miks ma tegin komisjonis kompromissettepaneku saata see eelnõu saali sellisel kujul, et tase B1 oleks muudetud tasemeks B2. Mingil hetkel mulle tundus, et kultuurikomisjonis oli nagu tekkinud mingi reaalne huvi asjaga tegelda. Fraktsiooni esindajana on mul sellise ettepaneku tegemise õigus, sest nõupidamisteks sellisel juhul aega ei ole. Kogu küsimus oli selles, et tuli saavutada mingi konsensus, mingi võimalus läbi rääkida.

Me kõik oleme poliitikud ja nii või teisiti patused. Minu kõige suurem patt poliitikuna, ma arvan nii, seisneb selles, et 2004. aastal toetasin ma seaduseelnõu, millega eraldati ko-

halikud omavalitsused ja Riigikogu. Kuni selle ajani toimus Riigikogus konstruktiivne debatt. Oli võimalik läbi rääkida kõikide fraktsioonide esindajatega, sest kõik siin saalis istujad olid mingi volikogu liikmed. Kui te arvate, et see ei puutu asjasse, siis puutub küll. Kõik olid teadlikud sellest, kuidas elu Eestis käib. Aga täna debatt on näidanud, et seda ettekujutust enam ei ole.

Ma räägin teile, et päästjal on vaja vallata keelt tasemel B1, õpetaja ja õppejõud nii koolis kui ka ülikoolis peab oskama keelt tasemel B1 (kui ta ei õpeta eesti keelt) ja ka nooremametnik peab rääkima eesti keelt tasemel B1, aga abipolitseinikule on kehtestatud nõue osata eesti keelt tasemel C1, kusjuures ta ei ole isegi ametnik. Meil on võimalik alustada vähemalt mingit konstruktiivset debatti. Jah, ma oleksin võinud selle seaduseelnõu ette valmistada, aga eesmärk oli teine – teiega rääkida. Täna ei ole teil ju vaja vastu hääletada, on vaja, et mõni teist hääletaks lihtsalt poolt ja me liiguksime edasi. On olemas konkreetne probleem ja on võimalik seda lahendada. See ei maksa riigile mitte midagi, aga korrakaitsele annab väga palju juurde. Miks mitte? Seda takistab ainult puhas poliitiline jonn.

Vanasti sõltus Riigikogu liige oma valijast. Ma oleksin tahtnud näha, kuidas siin saalis oleks sellisel juhul võetud vastu otsus kirsturaha ära jätta, kui kõik selle poolt hääletajad oleksid pidanud minema oma valla või linna volikokku ja suhtlema nende inimestega, kes neid sinna valisid, ja kus neile oleks esitatud ebamugavaid küsimusi.

Ma ei ole ammu siin Riigikogus olnud, saage aru, kolleegid. Ma veel mäletan seda, kuidas need läbirääkimised tollal toimusid. Mul läks läbi 14 seaduseelnõu, kuigi ma olin opositsioonis. Seda tänu sellele, et tollane koalitsioon, kus olid Isamaaliit ja seesama Reformierakond, arvas, et parem midagi Eesti rahva heaks ära teha kui Keskerakonnale sisse keerata.

Praegu on tegemist olukorraga, kus seda püha lehma võiks natuke lüpsta, aga ei leita kuidagi mingit viisakat võimalust. Sellepärast, hoolimata sellest, et üks Riigikogu liige ei armasta kuulata minu lugusid, jutustan ma teile veel ühe loo. Kui ei meeldi, võib mitte kuulata. See ei räägi tänapäeva Eestist, vaid Vana-Kreekast umbes 2500 aastat tagasi. Siis sõdisid

kreeklased teatavasti pärslastega. Te olete kõik kindlasti kuulnud Maratoni lahingust, ka mõnest teisest. Üks lahing toimus Plataia linna lähistel, kus umbes 70 000 kreeklast võitsid lahingus 300 000 pärslast. Kreeklased olid väga usklikud. Neile ennustas Delfi oraakel, et võit saab tulla ainult Atika territooriumil. Aga probleem oli selles, et sõjaväed olid teisel territooriumil, Plataia maa peal. Selleks et kõik oleksid rahul, sh jumalad, nihutati mõni päev enne lahingut piiri, õigemini, piir võeti maha ja Plataia territoorium muutus Atika territooriumiks.

Meil on praegu enam-vähem sama lugu. Te saate ju kõik suurepäraselt aru, et praktikas abipolitseinikul taset C1 vaja ei ole. Minu suurim unistus keeleveldkonnas oleks korraldada teile C1 keeletaseme eksam ja vaadata, mis sellest välja tuleb. Te ju ei nõustu sellega nagunii. Aga huvitav oleks seda vaadata. Praegu, arvestades seda, mis siin kõlanud on, arvestades seda, et abipolitseinikud ei ole ametnikud, arvestades kõiki neid põhjendusi, mis siin kõlanud on, jääb mul üle teie poole pöörduda järgmiselt: lõpetame sõja, alustame normaalset debatti ja normaalseid läbirääkimisi, kui see muidugi võimalik on. Kui ei ole, siis ei ole. Igal juhul kutsun teid üles mitte vastu hääletama ja isegi koalitsioonil soovitan mõne poolthääle anda. Räägime edasi. Kui inimesed räägivad, siis ei ole neil aega kakelda. Muuseas, nad saavad mõlemad ka targemaks. Meil see komme kahjuks puudub. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel läbirääkimissoove? Soove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised. Me asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Kuna eelnõu vajab otsusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli. Enne seda kutsun inimesed saali.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 75 Riigikogu liiget, puudub 26. Head kolleegid, kas te kuullete? Ma igaks juhaks kordan stenogrammi jaoks, et kohal on 75 Riigikogu liiget ja puudub 26. Me saame hääletuse läbi viia. Kui ma seda eelmine kord ütlesin, siis 26 kõlas läbi mikrofoni normaalselt, 75 küll mitte. Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Kuna tegemist on väga olulise hääletusega, siis ma siiski palun, et tehniliselt oleks kõik korras ja me saaksime teada, kui palju rahvaasadikuid saalis on! Praegu kõlas see umbes nii: 20, õõõõ, 20. See ei sobi mulle.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge, proovime uuesti: kohal on 75 Riigikogu liiget, puudub 26. Läheme edasi.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Võtame üheminutilise vaheaja. Jätkame kell 11.35. Senikaua vaatab tehniline abi asja igaks juhaks üle, et pärast ei oleks vaja hääletust katkestada.

Lugupeetud kolleegid, läheme uuele katsele. Kohaloleku kontrolli me praegu rohkem ei tee ja asume kohe hääletusprotseduuri juurde.

Panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 251. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 34 ja vastu 39 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Otsuse eelnõu ei leidnud toetust. (Tabel 13.)

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (260 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume teise päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase ja Deniss Boroditsi esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on hea meel ja suur au tutvustada teile eelnõu 260, mis näeb ette lisada riiklikusse immuniseerimiskavasse suhtelises vaesuses elavate laste vaksineerimine puukentsefaliidi vastu.

Miks me selle eelnõuga välja tulime? Põhjus on hästi lihtne. Mõningad omavalitsused, sh Nõmme Linnaosa Valitsus, on aegade jook-

sul oma elanikke vaksineerinud. Meie poole pöördusid mitmed lastevanemad, kes olid ohutusest teadlikud, aga neil puudusid vaksineerimiseks finantsilised võimalused.

2011. aastal registreeriti Eestis rekordiliselt palju puukentsefaliidi haigusjuhte, nimelt 24% rohkem kui 2010. aastal, ja borrelioosi 34% enam kui 2010. aastal. Puukentsefaliiti haigestus 250 inimest ja borrelioosi 2303 inimest. Kui vaadata neid arve, siis on näha, et võrreldes eelmise aasta sama ajaga puukborrelioosi registreeritud juhud küll veidi vähenesid, kuid samas puukentsefaliiti haigestumine mitu korda suurenes. Terviseameti andmetel kuuluvad riskirühmadesse puukentsefaliidi ohuala piirkondades elavad püsielanikud, eriti lapsed, kuna nad on aktiivsema eluviisiga ning viibivad tihti looduses. Ka enne maale või laagrisse sõitmist peaksid vanemad laskma oma lapsi vaksineerida. Sellega soovitatakse algust teha juba esimesest eluaastast.

Kui vaadata Eesti kaarti, siis on näha, et enim on puukentsefaliiti nakatunud inimesi Saaremaal, Ida- ja Lääne-Virumaal, Läänemaal, Pärnumaal ja Tartumaal, kuid laiemalt võib ohupiirkonnaks nimetada tervet Eestit. Puukentsefaliidi vastu vaksineerimine koosneb kolmest süstist, millest kaks esimest tehakse ühe- kuni kolmekuulise vaheajaga, kolmas üheksa kuud kuni aasta hiljem. Üks vaktsiin maksab täiskasvanule keskmiselt 23–30 eurot ja lapsele 20–23 eurot. Just süsti kõrge hind on põhjus, miks paljudele Eesti perekondadele jääb puukentsefaliidivaktsiin kättesaamatuks.

Lasteombudsman on Statistikaameti andmete põhjal koostanud ülevaate, millest selgub, et laste olukord Eestis on viimastel aastatel halvenenud ning peaaegu iga viies laps elab vaesuses. Seejuures on laste olukord keskmise vaesuse tasemega inimeste omaga võrreldes keerulisem ning see on viimastel aastatel veelgi halvenenud. 2010. aastal elas 19,5% lastest suhtelises vaesuses.

Käesoleva otsuse jõustumise korral tagab riik puukentsefaliidi vastu vaksineerimise just neile lastele, kes elavad suhtelises vaesuses ehk kelle peres jääb keskmine sissetulek perekonnaliikme kohta alla suhtelise vaesuspiiri. Hinnanguliselt elab Eestis suhtelises vaesuses 48 000 last.

Võttes aluseks, et puukentsefaliidi vastu vaksineerimise üks süst läheb lapsele maksma 23 eurot ning aasta jooksul tuleb teha kolm süsti, suurendab see otsus riigieelarvelisi kulusi 3,3 miljoni euro ulatuses. Ma sain ka komisjonis korduvalt vastata, et on täiesti kindel, et isegi kui riik vaksineerimise hüvitab, siis kõik lapsed ei pruugi end vaksineerida lasta. See tähendab, et tegelik riigi kulu on mitu korda väiksem. Eelnevast tulenevalt on oluline, et riik tegutseks süsteemselt ja koordineeritult, suunates ressursse vaesuses elavate laste ja perede abistamiseks.

Kui heita pilk Sotsiaalministeeriumist tulnud kirjale, siis kõigepealt on mul hea meel tõdeda, et nad ideed toetasid. Kuid miinuspoolele tuleb siin kanda kaks olulist põhimõtet. Kuuest lõigust esimesed neli põhjendavad, miks seda head ideed rakendada ei saa. Viimases, kuuendas lõigus küll tunnustatakse eelnoos esitatud mõtet, kuid öeldakse, et nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse kohaselt võib nakkushaiguste ennetamist ja tõrjet rahastada valla- või linnaeelarvest. Ehk lühidalt öeldes ütleb Sotsiaalministeerium, et mõte on hea, selle teostamine sisuliselt võimalik, aga seda tuleks teha omavalitsuste eelarvest.

Teine oluline miinus selles kirjas on selline, mis kahjuks kipub alati olema opositsiooni eelnoode kohta esitatud arvamustes: väga pikalt räägitakse, miks ei saa ettepanekut teoks teha, arvamuse lõpus ka kirjutatakse, et idee on hea, aga harva pakutakse mingit sisulist lahendust, kuidas seda oleks võimalik teha. Sotsiaalministeerium võtab asja kokku nii: "Kokkuvõttes nõustume teiega, et puukentsefaliidivastase vaksineerimise kompenseerimine looks eeldused, et rohkem majanduslikult vähekindlustatud peredest pärit lapsi saaksid vaksineeritud, kuid seda ei ole võimalik korraldada sel viisil, riikliku immuniseerimiskava kaudu, kuna see ei ole kooskõlas immuniseerimiskava eesmärgi, põhimõtete ega praktilise korraldusega. Hetkel ei ole samuti puukentsefaliidivastase vaksineerimise lülitamine riiklikusse immuniseerimiskavasse esmane prioriteet." Samas on hea meel tõdeda, et näiteks Terviseameti peadirektor Tiiu Aro on oma artiklites öelnud, et see on väga hea ettepanek, mida nad on ka varem Sotsiaalministeeriumile teinud. Ta toetab seda ettepanekut ka praegu.

Komisjonis sai lõppkokkuvõttes määravaks see, et viidati oodatavale lapsetoetuse tõusule. Ma küsisin riigieelarve läbirääkimistel austatud rahandusministrilt, kas vastab tõele, et tegelikult kümnest lapsest kaheksal toetus ei tõuse. Arvuliselt tähendab see seda, et praegu on Eestis 259 097 last, aga koalitsioonierakondade kokkuleppe kohaselt mõjutab lapsetoetuse tõus 50 000 – 60 000 last. See tähendab, et kümnest lapsest kaheksa toetuse tõusu tegelikult ei tunnetagi ja nende pered seda ei näe. Minu jaoks ei ole see piisav argument, et see eelnõu kõrvale visata ja öelda, et need küsimused lahendatakse lapsetoetuse tõusuga. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me asume küsimuste juurde. Igaks juhuks tuletan jällegi meelde, et ka selle päevakorrapunkti arutelul on igal Riigikogu liikmel mõlemale ettekandjale võimalik esitada üks küsimus. Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Tegemist on tõesti asjakohase ja väga vajaliku eelnõuga, sest kelle tervise eest siis ikka hoolitseda kui mitte laste tervise eest. Kui eelnõu ette valmistati, siis rahvasaadikud ei suutnud konkreetselt pakkuda, kust seda raha võtta. Kas nüüd on see võimalus olemas ja kas me oleme oma ettepaneku teinud?

Rainer Vakra

Aitäh, austatud küsija! Kui me vaatame demokraatide ühenduse eelmisel nädalal tehtud riigieelarve parandusettepanekuid, siis seal on see rahastamisallikas ette nähtud. Nii et võib öelda, et eelnõu esitajad Kalle Laanet, Lembit Kaljuvee, Inara Luigas, Deniss Boroditš ja Rainer Vakra on näinud ette ka rahalised võimalused selle küsimuse lahendamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa mainisid oma kõnes, et Sotsiaalministeerium ei ole eitaval seisukohal ja pigem toetab seda eelnõu. Ilmselt on tulevikus hea sel teemal ka koostööd teha. Sinu etteloe-

tud faktidest selgus, et Eestis elab suhtelises vaesuses 48 000 last. Komisjonis arvati, et kuna lapsetoetus tõuseb, siis sealt kaetakse ka süstide tegemise kulu. Ometi teame, et kõige parem viis lapsi toetada on see, kui raha ei tule mitte nende koju kätte, vaid see, kui riik toetab vaksineerimist, maksab kinni koolitoitu jne. Mis sa arvad, kas on hea selline suhtumine, et riik tuleb tasuta süstimisega nendele lastele appi?

Rainer Vakra

Aitäh, austatud küsija! Küsimus on ju selles, mida me oma riigilt ootame. Kas me ootame seda, et riik seisaks kõige nõrgemate eest, nende laste eest, kes tõepoolest abi vajavad? See lootus, et nende vähekindlustatud laste vanemad, kelle laste toetus tõuseb (ma kordan veel, et see puudutab kümnest lapsest ainult kaht), selle raha kohe kulutavad vaksineerimise jaoks, on minu meelest vähetõenäoline, kui mitte öelda täiesti ebatõenäoline. Komisjonis oli juttu Sotsiaalministeeriumi vastusest, et see kulu tuleks lükata omavalitsuse kanda. Kui vaadata kas või Tallinna ja lähivaldasid, siis on näha, et olukord on ebahütlane: mõni omavalitsus toetab, mõni mitte, kohati vaksineeritakse gripi vastu, kohati puukentsefaliidi vastu. Seetõttu on selle eelnõu üks oluline eesmärk ka riigis laste vaksineerimisel korra ja süsteemi loomine, et ei oleks nii, et mõnel tänaval elavad ühel pool lapsed, kelle perele on appi tulnud, tänava teisel pool aga öeldakse, et kahjuks vallal või linnal selleks ressursse ei ole.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Aitäh! Nagu sa, hea ettekandja, ütlesid, on immuniseerimiskava eesmärk ka korra loomine. Immuniseerimiskava koostamisse annavad oma sisendi ka eksperdid. Nemad on hinnanud, et Eestis on praegu kõige prioriteetsem tagada kõigi vastsündinute vaksineerimine rotaviirusnakkuse vastu ning riskirühmade vaksineerimine pneumokokknakkuse vastu. Kas ma saan õigesti aru, et teie ei pea ekspertide hinnanguid adekvaatseks ja tõstate puukentsefaliidi vastu vaksineerimise nendest prioriteetidest kõrgemale?

Rainer Vakra

Aitäh! Nii-öelda klassikaline argument selle ettepaneku vastu, mida oleme siin saalis ka varem kuulnud, on see, et immuniseerimiskava kaudu ei ole seda võimalik teha. Spetsialistid on seda võimalust arutanud ja ma võin öelda, et Sotsiaalministeeriumi vastuses on öeldud konkreetselt välja, et nad ei näe probleemi selles, kui see vaktsineerimine sinna kavasse lisada. Lisaks kõigele on eelmainitud komisjon teinud ettepaneku lisada see vaktsiin soodusravimite nimekirja. Nad vihjavad sellele, et Eesti Haigekassa reaktsioon sellele ettepanekule ei olnud positiivne. Mina loen siit väga selgelt välja, et eksperdid iseenesest tunnistavad, et küsimus on tõsine, ja üritavad lahendust leida. Aga küsimus ei tohiks piirduda ainult sellega, kas see lahendus saab tulla vaid immuniseerimiskava kaudu. Ma eelnõu tutvustades ütlesin, et mul on kahju, et pahatihti on ministeeriumide arvamused sellised, et need on kuuelõigulised, kusjuures viimane lõik kiidab ideed, esimesed neli või viis lõiku räägivad, miks ettepanekut ei saa ellu viia, aga mitte kunagi ei öelda seal, et, sõbrad, see on hea idee ja ministeerium pakub, et kui seda ei saa ühtemoodi teha, siis võib teha teistmoodi. Selle ettepaneku kohta oleks võinud ministeerium ju öelda, et kui seda ei saa immuniseerimiskava kaudu teha, siis võiks seda teha haigekassa kaudu või mingit muud moodi. Selle pärast, et diskussiooni ei tekitata, kuigi öeldakse, et mõte on hea, on mul kõige rohkem kahju. Selline käitumine jääb mulle arusaamatuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Deniss Boroditš, palun!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea ettekandja! Te ütlesite, et te tundsite, et see ettepanek on hea, ning ka komisjoni liikmed toetasid seda ettepanekut. Miks hääletamisel komisjoni liikmed ikka hääletasid selle ettepaneku maha? Kas võib-olla oli esitaja vale?

Rainer Vakra

Aitäh, hea küsija! Ma kindlasti ei öelnud, et kõik komisjoni liikmed aplodeerisid ja kiitsid seda ideed. Pigem öeldi samamoodi nagu ministeeriumi arvamuses, et mõte on küll väga hea, aga on ka mitmeid põhjendusi, miks selle

ettepaneku vastu hääletada. Eks komisjoni ettekandja kindlasti tutvustab lähemalt, miks lõppkokkuvõttes jäi peale arvamus, et Eesti riigil ei oleks seda vaja ja Eesti lapsed, kes elavad vaesuses, ei peaks puukentsefaliidi vastu vaktsineerima. See jääb kindlasti nende südame-tunnistusele. Aga oli näha, et nii nagu ministeerium, samamoodi ka komisjoni liikmed hinges ja südames paljuski tegelikult seda mõtet ja ideed toetavad, aga jäi puudu konstruktiivsusest ehk ideest, kuidas seda probleemi lahendada. Diskussiooni käigus kiputi ikka jääma nende punktide juurde, miks ei ole seda võimalik teha, ja vähem arutati seda, kuidas me seda üheskoos teha saaksime.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma leian, et teie ettepanek on igati tänuväärne. Kui alustada suhtelises vaesuses elavatest lastest, siis minu arust on see valitsuse loogikaga igati kooskõlas, see on ju n-ö vajaduspõhine ettepanek. Kas te olete mõelnud ka sellele, et tulevikus võiksid kõik lapsed saada puukentsefaliidi vastu vaktsineeritud?

Rainer Vakra

Aitäh, austatud küsija! Kui eelnõu esitajad selle eelnõu siia tõid, siis meie kindel mõte ja idee oli see, et me räägime just suhtelises vaesuses elavatest lastest. Selle üle, mis puudutab tulevikku, võime diskuteerida, aga selle eelnõu raames jääme kindlalt vajaduspõhise lähene-misviisi juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase ja Deniss Boroditši algatatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 260 oma istungil 22. oktoobril. Istungile olid kutsutud algataja esindaja Rainer Vakra ja Sotsiaalministeeriumi rah-

vatervise osakonna nõunik Martin Kadai. Eelnõu tutvustas komisjonile algatajate esindaja Rainer Vakra. Peale seda sai sõna Sotsiaalministeeriumi esindaja Martin Kadai, kes märkis, et ministeerium on vastanud eelnõu algatajatele samas küsimuses kirjalikult. Ministeerium ei toetanud seda ettepanekut kahel põhjusel. Sotsiaalministri määrusega 1. juulist 2011 kehtestatud immuniseerimiskava eesmärk on laiem kui ainult vaksineerimise rahastamine. Selle kava eesmärk on muuta nakkushaiguste epidemioloogiat. Selleks tagatakse, et sihtrühm on vaksineeritud, ning tegeldakse ka hõlmatusse seire ja järelevalvega. Immuniseerimiskava muutmisel ja täiendamisel lähtutakse peamiselt vaktsiinivõltsitava haiguse epidemioloogilistest ja kliinilistest kriteeriumidest. Samuti hinnatakse kulutõhusust ja riigieelarve võimalusi. Martin Kadai rõhutas, et immuniseerimiskava on ühetaoline ning selle kohaselt on kõikidel ettenähtud vanuserühmadel õigus vaksineerimisele ja võimalus selleks. Martin Kadai ei pidanud õigeks algatajate ettepanekut, et immuniseerimiskava võiks tulevikus rakendada kitsendavalt, pidades silmas inimeste sotsiaal-majanduslikku seisut. Sellist kitsendust on praktikas väga raske rakendada ning see ei taga immuniseerimiskava eesmärki – oluliselt piirata vaktsiinivõltsitavate nakkushaiguste esinemise sagedust ja levikut.

2011. aastal haigestus Eestis puukentsefaliiti 250 inimest, neist 32 olid lapsed vanuses 0–19. Algatajate ettepaneku järgi vältiksime me hinnanguliselt kuus kuni seitse puukentsefaliidi haigusjuhtu aastas. Ministeeriumi esindaja nõustus, et puukidega levivate haigusjuhtude arv on Eestis suur. Samas märkis ta, et tuleb tähelepanu pöörata sellele, et suur osakaal on just puukborreliosisil, mida ei saa vaksineerimisega vältida. 2011. aastal oli kokku 2303 puukborreliosisi haigusjuhtu. Tuleb mõnnda, et puukentsefaliidi vastu vaksineerimine ei lahenda Eestis puukidega levivate haiguste probleemi. Seega on üha olulisem suurendada inimeste teadlikkust sellest, kuidas vältida puugihammustusi. Puugiohtlikus kohas viibides tuleb kasutada putukatõrjevahendeid ning hiljem kontrollida, ega oma või laste kehal ning riietel ei ole puuke. Need on lihtsad ja tõhusad meetmed, mida igapäevaks saab puugihammustuse vältimiseks ning võimaliku haiguse ärahoidmiseks võtta.

Puukentsefaliidi vastu vaksineerimise riiklik korraldamine on olnud arutelul ka Sotsiaalministeeriumi immuniseerimise alal nõustavas eksperdikomisjonis. Komisjoni kuuluvad lisaks immuniseerimisega seotud ametkondade esindajatele erialaühenduste esindajad, sh nakkushaiguste arstid, perearstid, lastearstid jt. Eksperdikomisjon leidis, et kuna puukentsefaliiti võivad haigestuda lapsed sõltumata vanusest, eeldaks vaksineerimise lülitamine riiklikusse immuniseerimiskavasse vaksineerimise võimaluse loomist kõigile lastele vanuses 1–18 eluaastat. Sellisel otsusel on märkimisväärne mõju riigieelarvele. Samuti on puukentsefaliidi vastu vaksineerimine immuniseerimiskavapõhiselt väga keerukas protsess, sest see eeldab korduvvaksineerimisi. Eksperdikomisjon soovitas tellida uuringu, kus hinnatakse täpsemalt puukentsefaliidi kliinilisi ja epidemioloogilisi kriteeriume ning vaksineerimise kulutõhusust Eestis. Praegu on ekspertide hinnangul Eestis kõige prioriteetsem tagada kõigi vastsündinute rotaviirusnakkuse vastu vaksineerimine ning kõigi riskirühma kuuluvate laste pneumokokknakkuse vastu vaksineerimine. Samuti peavad eksperdid prioriteediks suurendada inimese papilloomiviiruse vastu vaksineerimise hõlmatus. Sotsiaalministeerium on võtnud eesmärgiks viia rotaviirusnakkuse vastu vaksineerimine immuniseerimiskavasse 2014. aastal. Samal ajal otsitakse lahendusi riskirühma kuuluvate laste vaksineerimiseks pneumokokknakkuse vastu ning kaalutakse HPV-nakkuse vaktsiinide lülitamist soodusravimite nimekirja. Algatajate esindaja rõhutas, et ministeerium on oma vastuses öelnud, et see on hea idee, aga seda ei saa teha immuniseerimiskava kaudu, ja tegi ettepaneku, et me võiksime arutada, kuidas seda teha. Sellele vastas ministeeriumi esindaja, et seda võiksid vajaduspõhiselt finantseerida kohalikud omavalitsused. Mitmed omavalitsused ongi seda teinud. Komisjonis toodi välja ka see, et head ideed nõuavad ressursse. Küsiti, kas peaks immuniseerimiskava prioriteedid üle vaatama. Algatajate esindaja ütles selle peale, et kui ettepanekuga välja tuldi, siis paljud arstid seda toetasid ja nemad peavad seda prioriteediks.

Kokku võtan komisjoni arutluse meie ainukese arsti sõnadega, kes ütles, et teatud teened peavad olema võrdselt kättesaadavad, et idee on küll õige, aga ta ei toeta selle immuni-

seerimiskava kaudu elluviimist. Komisjon, olles kuulnud ära erinevad arvamused, jõudis järgmistele otsustele: saata eelnõu täna Riigikogu täiskogu istungile ja teha ettepanek eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada (poolt oli 5 ja vastu 2 komisjoni liiget). Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Palun, Viktor Vassiljev Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Head kolleegid! Kolleeg Maret Maripuu tsiteeris mind peaaegu kui elavat klassikut. Ma sain aru, et mina vist olengi see sotsiaalkomisjoni tohtrist liige.

Pean vajalikuks natuke selgitada, milles vaksineerimise ja immuniseerimise mõte üldse seisneb. Vaadake, asi on selles, et immuniseerimiskavas on kirjas need haigused, mis levivad inimeselt inimesele ja on sootsiumile, ühiskonnale ohtlikud. Need on tuberkuloos, leetrid, sarlakid, lastenakkused jms. Uuena lisatakse siia rotaviirus. Aga mis puudutab puukentsefaliiti, siis see ei levi inimeselt inimesele ega ole inimkonnale ohtlik. See on n-ö igäühe oma asi: kui mind hammustab puuk, siis ma saan entsefaliidi või borrelioosi, suren ära või saan terveks, aga ma ei anna seda haigust kellelegi teisele edasi. Selles mõttes on tohutu suur vahe immuniseerimiskavas olevate haiguste ja nende haiguste vahel, mis on sealt välja jäänud. Mina küll arvan, et ei ole päris õige seda asja immuniseerimiskava kaudu ajada.

Aga probleemi asetused on selline, et väga raske on sellele ettepanekule vastu hääletada. Ma ei tea, kuidas koalitsioon saab punast nuppu litsuda ja näidata, et nemad on lapsukeste tervise eest hoolitsemise vastu, nad ei taha kaitsta lapsi, eriti veel vaeseid lapsi. See on niivõrd inetu. Aga ilmselt litsuvad nad punast nuppu. Selles mõttes on demokraadid välja mõelnud väga nutika ja hea eelnõu, seda küll. Aga nad on löönud teatud määral ka naelapea pihta. Nad küll murravad kadestamisväärse energiaga valesst uksest sisse, aga tegelikult peaks andma Vabariigi Valitsusele ülesande, et mõelgu välja, kuidas saaks vaesuses elavatele lastele ühte, teist või kolmandat asja kättesaa-

davaks teha, sest tegelikult suur osa Eesti elanikest elab vaesuses, eriti kui võrrelda neid Hollandi elanikega. Peaks tasuta jagama lastele ka vitamiine, pensionäridele leiba ja piima ning mida kõike veel. Kõike võiks tasuta anda, sest näiteks pension ja Eesti miinimumpalk on sellised, et ega neid ei saagi üldse rahaks pidada. Inimesed vajavadki, et neile antaks natuuras kätte see, mida nad söövad ja tarbivad, sest selle raha eest suurt midagi ei saa.

Nii et siin sattusid noored demokraatidest kolleegid täitsa naelapea pihta. Inimestele tuleb kindlustada selline sissetulek, et nad võiksid endale lubada vaksineerimist, puugitõrjet, kui on vaja, korralikku sööki, lastele korralikku haridust. Inimeste elu peaks olema kvaliteetne ja nauditav. Vabariigi Valitsusel ei ole praegu sellist programmi, mis tõstaks meie majanduse sellisele tasemele, et inimesed suudaksid lahendada oma probleeme ilma selleta, et nad peaksid kätt väristama kas Haabersti Linnaosa Valitsuse sotsiaalosakonnas või käima varrukast sikutamas Rainer Vakrat, et okei, olid hea mees, kinkisid sokke, aga need on juba auklikud, tahaks nüüd puugisüsti ka saada. Me tahaksime kõik sellel maal elada inimväärset elu. Selleks on meile vaja inimväärset valitsust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel läbirääkimissoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Me läheme eelnõu lõpphääletuse juurde. Selleks peame tegema kohaloleku kontrolli. Me valmistume kohaloleku kontrolliks.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel registreerus kohalolijaks 65 Riigikogu liiget, puudub 36.

Panen hääletusele Riigikogu liikmete Rainer Vakra, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase ja Deniss Boroditši esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 260. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 Riigikogu liiget ja vastu 33, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu on tagasi lükatud. (Tabel 14.)

3. Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (245 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Asume järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase, Rainer Vakra ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun kõnetooli Riigikogu liikme Deniss Boroditši!

Deniss Boroditš

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Eelnõu väljatöötamise tingis viimasel ajal väga aktuaalne teema ehk vajadus soodustada võimalusi elamuid renoveerida ja soojustada juhul, kui osa ühistuliikmeid on toimetulekuraskustes, ning vähendada nii tulevikus kulutusi toimetulekutoetuste maksmiseks. Sotsiaalhoolekande seaduse täiendamise seaduse eelnõu eesmärk on võimaldada toimetulekutoetuse saajal arvestada eluruumikulude hulka ka neid kulutusi, mis on seotud elamu renoveerimiseks ja soojustamiseks võetud kohustustega. Kehtiva seaduse kohaselt korteriühistute liikmed selliseid kohustusi eluruumikulude hulka arvestada ei saa. Eluruumi üürimise korral on aga eluruumi omanikul võimalik võetud kohustuse katmiseks tehtavad kulud kajastada eluruumi üüri suuruses ning siis peab kehtiv seadus selliseid kulusid toimetulekutoetuse määramisel eluruumikulude hulka kuuluvaks. Seega, täiendamisele kuuluva paragrahvi kehtiv sõnastus lubab sotsiaalselt põhjendatud normi ulatuses võtta toimetulekutoetuse maksmisel alaliste eluruumikuludena arvesse muu hulgas tegeliku korteriüüri või hooldustasu ning kütteks ja soojaveevarustuseks tarbitud soojusenergia ja kütuse maksumuse. Sama paragrahvi lõige 5 sätestab, et alaliste eluruumikulude põhjendatud piirmäära, nagu me teame, kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu.

Sotsiaalhoolekande seadus käsitleb samadel alustel õigust toimetulekutoetustele sõltumata eluruumi kasutamise viisist. Õigus riigi abile toimetulekuraskustesse sattumise korral on nii eluruumi üürijatel kui ka omanikel. Praegu see nii ei ole.

Eelnõus toodud sätte lisamine § 22² lõikesse 6 looks võimaluse lugeda kasutatava eluruumi kuluks ka need kulud, mis, nagu ma ütlesin, on seotud eluruumi renoveerimiseks ja soojustamiseks võetud laenudega, sõltumata sellest, kas tegu on üüripinna või taotleja omandisse kuuluva eluruumiga. See tähendaks, et seadus kohtleks toimetulekuraskustes olevaid leibkondi samadel alustel. Põhjendatud piirmäära, nagu ma ütlesin, kehtestaks iga volikogu ise. Ühtlasi arvan, et see seadusmuudatus vähendab tulevikus kulutusi toimetulekutoetustele, sest see parandab korteriühistute võimalusi alustada renoveerimis- ja soojustustöid ning aitab võetud kohustusi täita siis, kui korteriühistu liikmeks olev leibkond satub raskustesse.

Ma arvan, et kui see eelnõu seadusena vastu võetakse, siis on korteriühistute liikmetel tulevikus kergem otsustada hoonete renoveerimise ja soojustamise kasuks ka siis, kui mõned ühistuliikmed on toimetulekuraskustes. Eluruumide kasutamisel oleks riigi abi puudusekannatajatele kättesaadav sõltumata sellest, kas nad üürivad eluruumi või on selle omanikud. Väheneksid kodukulud nii nendel leibkondadel, kellel on toimetulekuraskused, kui ka ülejäänud ühistuliikmetel.

Kui rääkida seaduse rakendamise seotud kulutustest ja seadusest oodatavatest tuludest, siis ühelt poolt puudub Eestis ülevaade, kui suur osa toimetulekuraskustes leibkondadest on võtnud seoses eluruumide renoveerimise ja soojustamisega kohustusi. Samuti on võimatu hinnata, milline on leibkondade hulk, kes vastava täienduse tõttu kvalifitseeruksid toimetulekutoetuse saajaks, kuna põhjendatud piirmäära kehtestamise õigus on kohaliku omavalitsuse volikogul. Aga on loogiline järelda, et vajadus toimetulekutoetuse maksmiseks esialgu mõnevõrra suureneb, samas on riigieelarvelise kulu mõistes tegu arvestusliku kuluga. Samal ajal, nagu me taotleme, paraneb elamute soojapidavus, vähenevad kulutused soojusenergiale, mistõttu kahaneb toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse võetava ja kompenseeritava, kütteks tarbitud soojusenergia maksumus. Lihtsalt üks väike statistiline näide. Kred-Exi andmetel on nende näidisprojektid kodumajapidamiste renoveerimisel kuluga 125 eurot ruutmeetri kohta saavutanud energiakulude alanemise 45%.

Oluline on veel see, et kui me vaatame teisi kommunaalkulusid, mida inimene katab oma eelarvest, siis elektri- ja veekulu on inimesel võimalik ühel või teisel viisil ise reguleerida. Kui raha on vähem, siis natukene säästavad elektrit. Samamoodi on veega, inimesel on võimalik seda kulu piirata, muidugi mõistlikul viisil. Mis puudutab aga korteriühistute võetud kohustusi, siis neid üks inimene mõjutada ei saa. Selleks on olemas korteriühistu üldkoosolek, kes otsustab, kas korteriühistu võtab teatud kohustusi näiteks laenu näol, et maja korda teha ja tulevikus kulusid vähendada, või mitte. Aga neid kulusid peab inimene ikka maksma. Need ei lähe millegipärast praeguse seaduse mõttes nende kulude hulka, mida on võimalik summast maha arvata.

Kui rääkida komisjoni istungist, siis ma küll ei saa öelda, et see oli väga konstruktiivne, kuna mulle kui seaduseelnõu esitajale ei esitatud ühtegi küsimust. Mulle tundus, et asi on nii selge, et eelnõu leiab kindlasti kõikide komisjoni liikmete toetuse. Aga muidugi, üllatus-üllatus, kui läks hääletamiseks, siis millegipärast otsustati hääletage 6 : 5 see eelnõu maha hääletada. Sellest on mul noore poliitikuna, noore Riigikogu liikmena raske aru saada. Ma võin tuua paralleeli. Näiteks ei ole selline asi põhiseaduskomisjonis tavaks. Seal toimub isegi kõigi nende seaduseelnõude üle, mis lõpuks otsustatakse ühel või teisel viisil maha hääletada, põhjalik diskussioon. Sotsiaalkomisjonis seda kahjuks ei olnud. Eriti imelik oli vaadata IRL-i liikmete hääletamist. Nemad ju võitlesid kodukulude alandamise poolt, nad rääkisid, et kui hakatakse maju soojustama, siis tulevikus kulud vähenevad. See oleks konkreetne meede, kuidas sellele tegevusele hoog sisse anda. Mida vähem inimesi kardab oma sissetuleku pärast, seda suurem tõenäosus on, et ühistu üldkoosolekul laenuotsus läbi läheb. Minu meelest oli IRL-i liikmetel hea võimalus täita oma valimislubadusi ja seda eelnõu toetada, aga seda ei juhtunud, kuigi majandusministerium oma hinnangutes eelnõu toetas.

Kui vaadata Vabariigi Valitsuse seisukohta ja seda analüüsida, siis need põhjendused siin on väga otsitud. Räägitakse komakohtadest, räägitakse, et ei ole selge, miks üks või teine teema on just selles paragrahvis või selles lõigus. Aga ühtegi sisulist vastuargumenti ei esitatud. Ainuke argument oli see, et see eelnõu

tõepoolest mingil määral suurendab riigi kulusi toimetulekutoetusele. Muidugi suurendab, aga kaugemas perspektiivis vähendab. Minu meelest on riiklik poliitika see, et me tahame inimesi julgustada, et võiks võtta laenu, teha maja korda, soojustada see ära, siis tuleb vähem maksta. Aga mis puudutab riigi kulusi, siis me niiviisi käituda ei taha. Mis eeskujule me siis inimestele anname? Minu meelest ei kattu meie loosungid konkreetsete tegudega. Aga ma loodan, et siin on kõik mõistlikud inimesed, te saate aru, et see seadusmuudatus on vajalik, ja kindlasti toetate seda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Deniss Boroditš! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kutsun kõnetooli ettekandjaks sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Rein Aidma.

Rein Aidma

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 245 käsitleti sotsiaalkomisjonis esmaspäeval, 15. oktoobril s.a. Seaduseelnõu tutvustas Riigikogu liige Deniss Boroditš kui eelnõu algatajate esindaja. Lühidalt refereerides on seaduseelnõu eesmärk võimaldada toimetulekutoetuse saajal arvestada eluruumikulude hulka ka neid kulusi, mis on seotud elamu renoveerimiseks ja soojustamiseks võetud kohustustega.

Vabariigi Valitsuse seisukoht on, et eelnõu ei tuleks toetada. Seda seisukohta tutvustas Sotsiaalministeriumi hoolekande osakonna analüütik Kaili Didrichson. Komisjoni esimees tegi ettepaneku saata eelnõu 245 esimesele lugemisele ettepanekuga esimene lugemine lõpetada (poolt 4 komisjoni liiget, vastu 5, erapooletuid ei olnud). Seega, hääletustulemuse põhjal on ettepanek seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Nüüd lühike ülevaade komisjonis kõlanud seisukohtadest. Kuna eelnõu algataja esindaja juba eelnõu tutvustas, siis lähen edasi nende seisukohtade juurde, millest komisjonis juttu oli. Ei olnud juttu ainult komakohtadest, nagu Deniss Boroditš siin ütles, vaid ikkagi ka sisulisest poolest. Teatavasti on Vabariigi Valitsus ette näinud summad kortermajade soojustamiseks. Kuid jah, on probleem, et osa inimesi ei ole võimelised oma toetust sellele protsessile

andma, kuna rahaliselt võib see olla keeruline. Kui eelnõu jõustub seadusena 2013. aasta 1. jaanuarist, siis tekib küsimus, kas see säte laieneb ka varem tehtud töödele, juhul kui selline rida on arvetel olemas. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium seda eelnõu tõesti toetas, aga märkis samas, et kohalike omavalitsuste kehtestatavate piirmäärade kohta mingit üleriigilist analüüsi ei ole. Kuna kohalike omavalitsuste võimalused on erinevad, siis on ka see raha erinev. Alles seejärel, kui seda on üle riigi suudetud seirata, tuleks võtta seisukoht ja võib-olla ka ühtlustada. Aga see kõik on alles tegemata töö.

Toimetulekutoetus on ajutine meede, mis tagab äraelamise minimaalselt ettenähtud kulude baasil, laen on tavaliselt aga pikaajaline meede. Nii et siin tekib teatud vastuolo. Vastuolo on ka selles, et toimetulekutoetuse saajaid, kes elavad kortermajades, on seda ettepanekut tehes arvesse võetud. Aga tekib küsimus, kas on mõeldud eramajades elavatele inimestele. Ka eramaja remondi kulud võivad olla seal elavale inimesele, kes on toimetulekuraskustes, probleemsed. Siin tekib võrdse kohtlemise printsiibi küsimus. Kui eramajas elav inimene saab toimetulekutoetust võrdsetel alustel, kehtestab kohalik omavalitsus samuti vastavad piirmäärad.

Lõpetuseks tahan öelda, et tagamaks, et riigi abi puuduses elavatele inimestele oleks suunatud parimal võimalikul viisil, on Sotsiaalministeeriumil seoses sotsiaalhoolekande seaduse kodifitseerimisega plaanis käesoleval aastal analüüsida toimetulekutoetusega seonduvat regulatsiooni, sh toetuse arvestamise aluseid. Kui see analüüs on tehtud, siis töötab ministeerium välja ettepanekud sotsiaalhoolekande seaduse muutmiseks ja võimalik, et saab arvestada ka seaduseelnõus tehtud ettepanekut. Kuid, kordan veel kord, ülevaade, millised on menetletava seaduseelnõu võimalikud kulud riigieelarvele, on täiesti olemata. Seetõttu ei ole 2013. aasta riigieelarves võimalik selliste kuludega praegu arvestada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rein Aidma! Alustame küsimuste esitamist. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Hea kolleeg Aidma! Komisjoni ettekanne viis mind hämmingusse. Sotsiaalkomisjon peaks ju täpselt teadma, et me ei tee vahet, kas toimetulekuraskustes inimene elab korteris või eramajas. Samamoodi, kui seadus jõustub mingist kuupäevast, siis see loomulikult kehtib ja kõik laenud, mis on enne võetud, võetakse arvesse. Siin ei ole üldse mingit küsimust. Need teemad, mis sa praegu välja tõid, ei teki üldse küsimust. Küsimus võib olla selles, et on keeruline planeerida rahalisi kulutusi. Kas komisjon on valmis arutama selle eelnõu jõustumist mingil hilisemal kuupäeval, et see mõistlik muudatus ära teha?

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud küsija! Ma jään pigem selle juurde, nagu ka komisjoni enamus, et kui Sotsiaalministeerium teeb analüüsi ja töötab välja ettepanekud sotsiaalhoolekande seaduse muutmiseks, sel juhul me vaatame, millises ulatuses on võimalik selle ettepanekuga arvestada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Kas sa tõesti arvad, et KredExi abi ei peaks laienema hoopis suuremale hulgale inimestele? Praegu jääb laen sageli võtmata just inimeste väikese sissetuleku ja kartuse tõttu, et nad ei jõua võlga tasuda ja peavad korterist välja kolima. Ma arvan, et see on igati asjakohane ettepanek. Mis on sinu põhjendused?

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija! Ma kahjuks ei saa siin oma põhjendustega väga kaugele minna, kuna pean andma aru sellest, mida komisjonis arutati. Me ei puudutanud otseselt KredExit. Praeguse seisuga on teada, et taotlused on suurel määral juba ületanud neid summasid, mida KredExil on võimalik jagada (seda tean ma KredExi kaudu). Kuid fakt on see, et järgmisel aastal suunatakse süsihappegaasikvoodi müügist saadud rahast KredExi vahenditesse veel lisaks kümme miljonit eurot. Aga mis puudub inimeste toimetulekuraskusi, siis ütlen veel kord, et ootame ära, kuni Sotsiaalministeerium

on teinud sotsiaalhoolekande seaduse analüüsi, ja vaatame, milliste rahaliselt põhjendatud ettepanekutega on võimalik edasi minna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

KredEx teeb tublit tööd. Nende andmetel on kodumajapidamiste renoveerimisel kuluga 125 eurot ruutmeetri kohta saavutatud energiakulude alanemine 45%. Selle võrra tuleb vähem tasuda ka soojaarveid, toimetulekuraskustes inimesed vajavad vähem abi ja riik hoiab raha kokku. Aga kas ei ole hirmu, et seetõttu, et me ei võta neid kulusid arvesse, see osa elamufondist, mis võib-olla vajaks kõige rohkem ülesputitamist ja soojakindlaks tegemist, jääbki renoveerimata? Me teeme praegu küll vajaliku tööd, aga seal, kus seda kõige rohkem vaja oleks, jätame töö hoopis tegemata.

Rein Aidma

Aitäh! Sotsiaalhoolekande seaduse peamine printsiip peaks olema ikkagi see, et tuleb tagada inimese minimaalne ajutine toimetulek. Nende inimeste jaoks, kes on probleemses olukorras, on ikkagi parim lahendus leida töö. See on minu isiklik arvamus selle kohta, kuidas olukorrast välja pääseda. Lahendus ei ole mitte see, et kui meil oleks nii palju raha, siis hakkaks riik kõikvõimalikel juhtudel toimetulekutoetust maksma. See on ajutine meede, et inimene saaks jalad alla ja saaks tööle. Pärast töölesaamist kaovad ka need probleemid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, kas teil on küsimus või repliik?

Eiki Nestor

Mul on protseduuriline protest. Vastaja vastas küsimusele, mida ma ei esitanud, sellele, mida ma esitasin, ei vastanud ta üldse.

Esimees Ene Ergma

See on juba vastaja südametunnistuse asi, kuidas ta vastas. Vabandust, aga mina ei saa seda reguleerida! Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te ütlesite õigesti, et renoveerimislaenu on pikaajalised kohustused, samas kui toimetulekutoetus on mõeldud lühiajalise toetusmeetmena. Sotsiaalkomisjoni liikmena te kindlasti teate, et toimetulekutoetus ei ole teab kui suur. Kui inimene on enda jaoks heal ajal koos korteriühistuga hakanud oma elamut renoveerima, aga satub lühiajaliselt väga raskesse olukorda, siis kuidas ta peaks selles olukorras ellu jääma, arvestades meie niigi väikest toimetulekutoetust?

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud küsija! Täpselt niisugust arutelu me komisjonis muidugi ei arendanud. Aga lühidalt vastates saab öelda, et needsamad sotsiaalhoolekande seaduses ettenähtud toetused peavad ajutiselt tagama, et see inimene – kordan veel kord, et kulutuste põhjendatud piirmäärat kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu – oleks suuteline selles olukorras toime tulema, niikaua kuni tal ehk õnnestub tööd leida. Ka siin on ju olemas riigi meetmed, millest ta saab töö leidmisel abi. Kui palju arvestada sealjuures seaduseelnõus pakutud riigi toetuse rahalist panust? Ma arvan, et kui Sotsiaalministeerium on teinud seire sotsiaalhoolekande seadusest tuleneva olukorra kohta, siis pärast seda on võimalik ka eelnõus pakutud arvestuslikult arvesse võtta. Kui palju, seda peab näitama analüüs.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea komisjoni ettekandja! Ma kuulasin vastuseid, mis te andsite näiteks kolleeg Eiki Nestorile. Mulle tundub, et te ei ole süvenenud sellesse seadusesse ega tea, mis asi on toimetulekutoetus. Toimetulekutoetusel ongi ajutine iseloom ja riik ei maksa seda raskesse olukorda sattunud inimesele elu lõpuni. Neid kulusid tõendatakse iga kuu, inimene peab näitama nii oma kulusid kui ka tulusid. Siin mingit järjepidevust ei ole. Aga kas teile endale kui komisjoni liikmele ei tundu, kuulates seda diskussiooni, mis siin tekkis, et äkki oleks kõige mõistlikum seda teemat arutada ka teisel ja kolmandal lugemisel, mitte kohe, nii nagu valitsus ütles, eelnõu maha hääletada ja sisuli-

selt sel teemal mitte diskuteerida? Muidugi, kõige lihtsam on öelda, et valitsus ei toetanud ja seetõttu ei pea ka meie oma pead vaevama.

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud küsija! Minu isiklik arvamus on näha sellest, kuidas ma hääletan. Aga komisjonis me sedastasime, et eelnõu ei ole võimalik toetada sellepärast, et me ei näe selle eelnõu võimalikku kulude poolt ega seda, kuidas neid kulusid katta. Niisugust lahtiste otste eelnõu ei ole võimalik toetada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tahan täpsustada: kas valitsus või ministeerium võttis plaani tellida analüüs ja eritleda eelnõus püstitatud küsimusi? Kui jaa, siis kui palju selleks aega võeti?

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija! Ma kordan veel kord, et Sotsiaalministeeriumist eelnõu kohta saadud seisukoha lõpus on kirjas, et käesoleva aasta lõpuks on ministeeriumil valmis analüüs riigi abi puuduses elavatele inimestele parimal viisil suunamise kohta ning toimetulekutoetusega seonduva regulatsiooni analüüs, sh selle arvestamise alused, selleks et töötada välja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ettepanekud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Oma vastustes olete korduvalt viidanud sellele, mida arutati komisjonis. Minu teada ei olnud sotsiaalkomisjonis selle eelnõu arutlusel IRL-i ega Reformierakonna liikmetel ehk lühidalt öeldes koalitsiooni liikmetel mitte ühtegi küsimust. Kuidas te saate seda komisjonis toimunud arutelu nimetada konstruktiivseks, kui tegelikult ei olnud ettekandjale mitte ühtegi küsimust?

Rein Aidma

Aitäh! Ma ei saa võtta vastutust komisjoni teiste liikmete eest. Aga mina ei küsinud sel-

lepärast, et mul oli pilt selge selles osas, mis puudutab selle eelnõuga kaasnevaid võimalikke kulusid, mida selles kontekstis ei ole võimalik tuvastada. Ei ole võimalik menetleda eelnõu, kui me ei näe, kui palju koormab selle eelnõu seadusena rakendamine riigieelarvet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Mulle jäi kõrva, et sa ütlesid, et toimetulekutoetust ei pea inimesed saama pikka aega, vaid eelkõige on inimesel vaja leida tööd. Tööealiste ja töövõimeliste inimeste puhul olen ma sellega igati nõus. Aga meil on terve hulk inimesi, kelle puhul see pole lihtsalt võimalik. Nad ei võta laenu, sest tavaolukorras ei jõua nad seda tagasi maksta. Need on nimelt töövõimetuspensionärid, kes ei saa võib-olla isegi kodust välja, samuti omaste hooldajad, kes hooldavad väikse raha eest oma last jne. Mis sa arvad, kas nende puhul ei ole igati õiglane, et nad saaksid seda abi, kui näiteks ühistu laenu võtab? Pere teisele ja järgmistele liikmetele on toimetulekupiiri määr 61 eurot. Tõesti, inimesel pole lihtsalt võimalik ära elada.

Rein Aidma

Aitäh! Jällegi küsisite, hea küsija, minu arvamust. Komisjonis me teemat ka selle rakursi alt detailselt ei arutanud. Aga ma kordan veel kord: kui ministeerium tuleb välja analüüsi põhjal tehtud ettepanekutega, siis ma usun, et ka see temavaldkond võetakse arvesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Kui nüüd kõik päris ausalt algusest peale ära rääkida, siis ütlen, et ma esitasin komisjonis Sotsiaalministeeriumi esindajatele selle küsimuse: kas Sotsiaalministeerium on teinud analüüsi, millised piirnõrmid on omavalitsused kehtestanud? Selle peale tuli vastus, et seda analüüsi ei ole. Miks me ei usalda kohalikke omavalitsusi, kes piirnõrme kehtestades arvestavad inimeste toimetulekuga ja elu võimalikusega maal (ma ei pea siin silmas mitte ainult

maapiirkondi, vaid ka linnu). Sotsiaalkomisjonis küll otsustati hääletusel, et eelnõu tuleks tagasi lükata, aga ma väga loodan, et täna siin saalis inimesed vajutavad õiget nuppu – äkki teeb seda ka ettekandja – ja annavad võimaluse selle eelnõuga veel tööd teha. Kuidas teile tundub?

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija ja kolleeg komisjonis! Ma pean jälle vastama isiklikule küsimusele. Meil ei olnud komisjonis mitte mingit põhjust kohalikke omavalitsusi mitte usaldada. Küsimus on selles, et kui riik peaks eelnõu kohaselt hakkama maksma seda toetust 2013. aasta riigieelarvest, siis tekiks probleem, et meil ei ole kahjuks ülevaadet, kui suuri kulutusi võiks see üle riigi riigieelarvele põhjustada. Need, kes eelnõu vastu hääletasid, leidsid, et ei saa teetada eelnõu, mille kulupoolest nad ei tea. See on just riigieelarvega seotud küsimus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš, teine küsimus!

Deniss Boroditš

Aitäh! Hea ettekandja! Teada on, et riik peaks oma kodanikke võrdselt kohtlema. Kui me vaatame seaduse konteksti, siis näeme, et toimetulekutoetust on võimalik saada nii eluruumi omanikul kui ka üürnikul. Siin tekibki probleem. Kui üürnik saab kõik kulud, sh soojustuseks tehtud kulud, üüri hinna sisse panna, siis omanikul seda võimalust ei ole. Siit küsimus: kuidas on kehtiva regulatsiooni puhul teie arvates tagatud võrdne kohtlemine?

Rein Aidma

Aitäh! Seda teemat või, õigemini, võrdse kohtlemise printsiibi järgimist või mittejärgimist arutati nii komisjonis kui ka arutelul koos ministeeriumi esindajaga. Ega siin olegi midagi muud vastata. Me komisjonis sellele vastust ei leidnud, me seda ka ei otsinud, kuna see on hoopis keerulisem teemade kompleks. Veel kord kordan: kui ministeerium on suutnud ära teha sotsiaalhoolekande seaduse analüüsi, siis vaatame, kuidas sellele küsimusele edaspidi vastust leida. Seda esiteks. Teiseks (seda me komisjonis ei arutanud, aga ma võin seda lisada), Riigikogu korteriühistute toetusrühm on

nende teemadega kursis. Me püüame tulevikus leida paremaid lahendusi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Hea ettekandja! Mulle jäi kõrva, et te oma vastustes mitu korda toonitasite, et see on lahtiste otstega eelnõu, kus ei ole ära toodud selget eelarvelist hinnangut või prognoosi. Me sotsiaalkomisjonis tihtilugu arutame eelnõusid, hääletame nende poolt ja toetame neid, kuigi ei ole selge, mis saab eelarvega. Kas või seesama vajaduspõhine lapsetoetus, mida me eile arutasime ja mille puhul jäid õhku mõnedki küsimused. Aga me jätkame arutelu ja kahtlemata leiame ka vastused. Minu küsimus on see: kas siin ei ole teie arvates mingit loogikaviga? Me praegu arutame seda selles võtmes, nagu Riigikogu suur saal oleks mingisugune tehniline kontroll, mis kontrollib opositsiooni eelnõusid, kas need on õigesti või valesti koostatud, selle asemel et aruteluga kaasa minna ja hiljem eelarvepoolt komisjonis arutada.

Rein Aidma

Aitäh, hea küsija, samuti kolleeg komisjonist! Ma olen seisukohal, et me peame tegema ratsionaalseid otsuseid, mille täitmiseks on meil olemas rahaline kate. See eelnõu, mida me komisjonis arutasime, on selles ulatuses täiesti rahalise katteta. Me ei tea, kui palju need kulud suurenevad ja kui suur on koormus 2013. aasta riigieelarvele. Niisuguse loogikaga ei saa me kahjuks kaasa minna. Veel kord: ootame ära Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja siis leiame ehk lahendi, mis on meile ka riigieelarve mõistes jõukohane.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Ma täpsustan oma esimest küsimust. Te ütlesite, et toimetulekutoetus on lühiajaline meede ja see on ette nähtud minimaalsete kulude katmiseks. Siit minu küsimus. Kas inimesel on vaba valik, kas maksta iga kuu renoveerimiskulutusi või mitte? Kui vastus on siiski, et

inimene ei saa seda valida ehk tegemist on hädatarviliku minimaalse kulutusega, millest inimene ei saa loobuda, siis ma kordan oma küsimust: kuidas inimene sellel ajal, kui ta saab toimetulekutoetust ja on väga raskes olukorras, saab endal hinge sees hoida, arvestades seda, et need kulud ei lähe toimetulekutoetuse määramisel arvesse?

Rein Aidma

Aitäh! Me ei arutanud komisjonis seda küsimust sellisel kujul. Aga ma saan öelda, korra ennast veel kord, et kui ministeerium teeb kulude analüüsi ja saab selgeks, millised on riigieelarvelised võimalused nendele inimestele täiendavalt appi tulla, olgu kas või sellisama ettepaneku kujul, mis seaduseelnõus on tehtud, siis me saame neid võimalusi kasutada ka nende inimeste puhul, kellel ajutine toimetulek on sattunud sellisesse tsooni, et neid tuleb riiklikult aidata. Aga veel kord ütlen, et me ei saa seda teha ülepeaka. Esitatud eelnõu kulude pool on katteta. Me ei tea, kui suured need kulud tegelikult on.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Rein Aidma! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esindajana! Kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud ametikaaslased! Alustan küsimusest, miks meie valitsuserakonnad arvavad, et Eesti inimesel on haugi mälu. Ei ole ikka küll. Rahvas ei ole teps mitte unustanud Isamaa ja Res Publica Liidu 2011. aasta Riigikogu valimiste põhiloosungit, mis lubas kodukulud alla viia. Paljudele meist saadeti koju koguni nn leping valijaga, mis suisa allkirjaga seda töötust kinnitas. Taas võimule saanud majandusministri erakonnalt ongi selle täitmist oodatud. Tegelikuses on aga kõik vastupidi läinud. Eluasemekulud on viimase paari aasta jooksul kasvanud enam kui 16%. Kallinenud on nii elekter, soojusenergia kui ka küte. Järgmine aasta toob kaasa elektriarvete suurenemise umbes veerandi võrra, mis omakorda toob kaasa üldise hinnatõusu. See kõik oli ette teada ka tühjade valimislubaduste pildujatele.

Niisiis jätkavad kodukulud tõusmist ja ei ole mingeid märke valitsuse soovist olukorda

leevendada. Jutt sellest, et elektri hind kujuneb järgmisest aastast avatud elektriturul ja valitsuse võimuses pole suurt midagi ära teha, on rahvale puru silma ajamine. On ju olemas mitmeid võimalusi, kuidas oma inimesi kaitsa. Näiteks, kui Eesti alandaks elektriaktsiisi Euroopa Liidus lubatud miinimumnormini, väheneksid elektriarved ligemale 4%. Praegu on elektriaktsiis meie eratarbijale 4,5 korda ja äritarbijale 8 korda lubatust kõrgem. Samuti investeerib riik praegu taastuvenergiaarendustesse tarbija rahakotist ehk elektriarvete kaudu. Selle asemel võiksime vabalt kasutada CO₂ kvootide müügist saadud ja Euroopa Liidu tõukefondide raha. Lisaks sellele on Konkurentsiamet energiafirmade kontrollimiseks nõrk. Töötab ju amet majandusministri alluvuses. Seega on tegu huvide konfliktiga, kus Konkurentsiamet ehk ei saagi vabalt sekkuda ministeeriumi haldusalasse jäävate asutuste, sh Eesti Energia tegevusse. Miks mitte anda Konkurentsiametile näiteks Eesti Panga eeskujul eraldi pädevus ja toimimisreeglid, et tal oleks senisest lahedamad võimalused tarbijate eest seista? Valitsuse käsutuses on päris mitmeid hoobasid, kuidas leevendada elektri hinna tõusu tarbijale, aga asi jääb toppama poliitiliste otsuste taha.

Valimised seljataga, hakkasime IRL-i nina-meestelt kuulma nende kõrgelennuliste lubaduste uut moodi tõlgendust. Nimelt tähendavat kodukulude alandamine hoopis Euroopa Liidust saadud vahendite toel KredExi laene ja toetusi, mis on mõeldud korterelamute ja vähesel määral ka eramute rekonstrueerimiseks. Püüdlemine hoonete energiasäästu poole on muidugi hea ja vajalik, kuid üksnes sellest ei piisa, et rääkida kodukulude alandamisest. Seda enam, et Eestis on ümmarguselt enam kui 40 miljonit ruutmeetrit elamispinda, millest ainult 2% on viimase kümne aasta jooksul KredExi meetmete abil renoveeritud. Kui me samas tempos jätkame, kulub olemasolevatele elamutele ringi peale tegemiseks rohkem kui sada aastat. KredExi programmidest on praeguseks abi olnud vaid paaril protsendil Eesti leibkondadest ja toetusraha on paraku juba otsas. Kellelegi meist pole antud sadat aastat oodata. Energiahinnad tõusevad ning kehvasti ehitatud kortermajad lõõskavad tuult läbi ja lagunevad edasi.

Ülemöödunud nädalal küsisin Riigikogu suures saalis ministrilt selgitust. Tahtsin teada, kust võtab ta julguse väita, et viie kuni kümne aastaga saab suur osa Eesti elamutest renoveeritud ja soojustatud ning kui palju raha selleks kulub. Majandusminister Juhan Parts mõistis loota vaid heale eeskujule, et eeskuju nakatab ning inimesed on ise valmis oma kodusse investeerima. Majandusminister ütles, et teemat tasuks üleval hoida, inimesi tuleks teavitada ja toetada. Uppuja päästmine on seega uppuja enda asi. Riigil pole plaaniski pakkuda toetusprogrammi, kuni enam-vähem kõik elamisväärsed kortermajad on muudetud soojapidavaks. Seda olukorras, kus ligi 97% elamufondist kuulub eraisikutele, kellest liiga paljud, nagu me hästi teame, ei tule toime ka praeguste sundkulude tasumisega, seda enam tekib probleeme siis, kui need kulud üha suurenevad.

Mis siiski motiveeriks korteriühistuid teema noid väga kasulikke investeeringuid, kui kasutada majandusministri sõnastust? Sotsiaaldemokraadid ja Riigikogu demokraatide ühenduse liikmed tahavad inimesi aidata mitte üksnes sõnade, vaid ka tegudega. Nimelt tegime ettepaneku arvestada toimetulekutoetuse saajate puhul eluasemekulude hulka ka need kulutused, mis on seotud elamu renoveerimiseks ja soojustamiseks võetud kohustustega, et võlad veereva lumepallina ei kasvaks. Meie täiendus sotsiaalhoolekande seadusesse aitaks korteriühistute liikmetel hõlpsamalt otsustada hoonete renoveerimise ja soojustamise kasuks ka neil juhtudel, kui ühistu liikmete seas on toimetulekuraskustes inimesi. Sedasi väheneksid nii nende leibkondade kodukulud, kes on toimetulekuraskustes, kui ka korteriühistu ülejäänud liikmete koormus.

Paraku ei ole valitsuserakonnad olnud ühegi hea algatuse poolt, mis aitaks pisutki kaasa kodukulude alandamisele. Majandusminister on Riigikogu ees selge sõnaga välja öelnud ja valitsus oma tegevusetusega näidanud, et IRL-i leping valijaga on valija leping iseendaga. See on olnud sulaselge petukaup algusest peale. Sotsiaaldemokraadid kutsuvad üles hääletama eelnõu edasimenetlemise poolt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu tagasi lükata, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku lükata tagasi Riigikogu liikmete Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase, Rainer Vakra ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 245.

Palun, kolleeg Eiki Nestor, milles küsimus?

Eiki Nestor

Tänan! Palun enne hääletust kaheksaminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kaheksaminutiline vaheaeg. Pärast seda on istung lõppenud.

V a h e a e g

Istungi lõpp kell 13.02.

Istungi kestus 3 tundi ja 2 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 7. november 2012
Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Euroopa Liidu finantsperiood 2014–2020
2. Kiirabi rahastamine 2013. aastal
3. Kaitseväeteenistus
4. Patsiendi omaosaluse suurendamine
5. Justiitsministeeriumi vanglateenistuse Ida-Virumaale kolimine
6. Erihoolekande korraldus ja rahastamine

Istungi rakendamine

1. Sotsiaahoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (245 SE) esimese lugemise jätkamine
2. Välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (267 SE) kolmas lugemine
3. Võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (266 SE) teine lugemine
4. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (248 SE) teine lugemine
5. Liiklusseaduse, rahvatervise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (257 SE) teine lugemine
6. Tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu (242 SE) esimene lugemine
7. Riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (261 SE) esimene lugemine
8. Riiklike peretoetuste seaduse, töölepingu seaduse ja vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu (270 SE) esimene lugemine
9. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2011. aastal ning riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande õigsusest ja tehingute seaduslikkusest
10. Riigikogu otsuse "Riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (265 OE) esimene lugemine

11. 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (298 SE) esimene lugemine

12. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse ja kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise seaduse eelnõu (279 SE) esimene lugemine

13. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (293 SE) esimene lugemine

14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 211/2011 "Kodanikualgatuse kohta" rakendamise seaduse eelnõu (276 SE) esimene lugemine

15. Meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (283 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 39 Riigikogu liiget, puudub 62. Täna osalevad järgmised valitsusliikmed: kaitseminister Urmas Reinsalu peaministri ülesannetes, justiitsminister Kristen Michal ja sotsiaalminister Hanno Pevkur.

1. Euroopa Liidu finantsperiood 2014–2020

Esimees Ene Ergma

Alustame küsimustele vastamist. Head kolleegid, kuna meil on täna seitse registreeritud küsimust, siis annan võimaluse esitada neist igähele lisaks kaks kohapeal registreeritud küsimust. Kolleeg Vakra, milles on küsimus?

Rainer Vakra

Austatud juhataja, mul on protseduuriline küsimus tulenevalt kodukorrast ja ka sellest,

mis ajal mina oma küsimuse esitasin. Millest lähtuvalt on juhatus koostanud sellise küsimuste järjekorra, et Estonian Airi puudutav küsimus kaitseminister Urmas Reinsalule peaministri ülesannetes on viimaseks pandud? Kui lähtuda sellest, et infotund on rohkem võimalus opositsiooni esindajatele, siis miks näiteks viiendana küsib Rein Aidma, kes minu teada vähemalt tänase seisuga on koalitsioonisaadik. Kas oskate mulle seda selgitada?

Esimees Ene Ergma

Jah, ma oskan seda teile selgitada. Kõigepealt, meil on hea tava, et esimesena vastab kas peaminister või peaministri kohustustes olev inimene. Tavaliselt on siis ka küsijaks fraktsiooni esimees, kellele antakse eesõigus. Siis me püüame teha niimoodi, et kõik ministrid saaksid vastata. Järjekord, milles me eile juhatuses kokku leppisime, on selline, ja see otsus oli konsensuslik. Jah, mõnikord tuleb nii välja – Rein Aidma on tõepoolest koalitsiooni esindaja, aga justiitsminister Michal saab ka siis vastata. Ma loodan vähemalt, et selleks aega jääb, kui ei tule lisaks veel protseduurilisi küsimusi.

Aga alustame nüüd. Palun, kolleeg Kadri Simson, küsimus kaitseminister Urmas Reinsalule!

Kadri Simson

Lugupeetud kaitseminister Urmas Reinsalu! Oktoobri lõpus te esinesite Tartus põllumajanduskonverentsil radikaalse avaldusega, et seni, kuni Eestile ei kinnitata meile sobivat otsetoetuste määra, ei kiida meie valitsus heaks Euroopa Liidu uut eelarveplaani. Te andsite lubaduse, et valitsus vetostab Euroopa Liidu eelarve, kui otsetoetuste määr ei kasva selliseks, nagu meie põllumehed soovivad. Te olete täna siin peaministri ülesannetes ja õigus see veto panna ongi peaministril. Kas te oskate öelda, kuidas riigisiselt see vetostamine toimub? Ning kas peaminister Andrus Ansip jagab teie seisukohta?

Urmas Reinsalu

Austatud küsija! Mis puutub Euroopa Liidu finantsraamistikku 2014–2020, siis see on väga olulise kaaluga küsimus Eesti riigile ja ka valitsuse poliitikas. Valitsus on määratlenud läbirääkimistel oma prioriteedid, mis puuduta-

vad ühtekuuluvuspoliitika vahendite üldisest kõrgema piirmäära taotlemist järgmises finantsperspektiivis ning samuti ÜPP ehk ühise põllumajanduspoliitika raames eraldatavate otsetoetuste osas kiirema ühtlustamise saavutamist, kui on Euroopa Komisjoni ettepanek.

Ma võin kinnitada, see on väga põhimõtteline küsimus. See on küsimus võrdsest kohtlemisest, see on küsimus sellest, et meie põllumehed ei oleks halvemas konkurentsituatsioonis. Valitsus on oma läbirääkimispositsiooni kujundanud ning peaminister läheb 22. novembril algavale Euroopa Ülemkogu kohtumisele Eesti valitsuse kinnitatud positsiooniga. Too finantsperspektiiv vajab aga kõigi liikmesriikide toetust ning samuti Euroopa Parlamendi enamiku toetust. Küsimus ei ole selles, kas me eelnevalt midagi vetostame. Küsimus on selles, et me peame seisma Eesti positsiooni eest ning selle eest, et Euroopa Liidu finantsperspektiiv täidaks Euroopa Liidu eesmärged, ja seda ka Eesti riigile eraldatava raha koha pealt. Eesti positsioon nendele eesmärkidele vastab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, esimene täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Ma tänan! Euroopa Komisjon on praegu pakkunud Eestile lahenduseks, et Eesti põllumeeste otsetoetused kasvavad 2017. aastaks 58%-ni euroliidu keskmisest, mis ei ole võrdne kohtlemine. Milline on teie hinnangul konkreetne otsetoetuste määr, millega Eesti on rahul ja mille puhul Eesti ei hakka blokeerima Euroopa Liidu eelarveplaani? Kas võrdne kohtlemine tähendab seda, et vana Euroopa toetustega oleksid võrdsed ka Eesti põllumeeste toetused?

Urmas Reinsalu

Mis puutub Euroopa Liidu põllumeeste otsetoetustesse, siis praegune määr, kui me räägime 2013. aastast, on võrreldes Euroopa Liidu keskmisega Eesti põllumeestele 42%. On ilmselge, et see on väga väike määr, millega võrdse kohtlemise seisukohalt, ausa mängu, ausate reeglite seisukohalt järgmist finantsdistipliini silmas pidades me ei saa sugugi nõustuda. Euroopa Komisjon on retoorikas toetanud seda, et otsetoetuste määrad peaks võrd-

sustama. Nagu te ütlesite, Euroopa Komisjon on pakkunud välja liikuda järgmise finantsperspektiivi raames võrdsustamise suunas 1/3 ulatuses, mis oleks 58% Euroopa Liidu otsetoetuste keskmisest määrast. Vabariigi Valitsuse tänava kinnitatud positsiooni eesmärk on püüda saavutada võrdsustamine kiiremas tempos. Vabariigi Valitsuse positsioon, millest lähtudes on peetud läbirääkimisi ja teistele liikmesriikidele meie seisukohta selgitatud, on järgmise perspektiivi ajal 90% Euroopa Liidu keskmisest määrast. Euroopa Parlamendi raportöör on teinud vahepealse protsendimäära ettepaneku: 77%.

Üks asi on see, milline on meie taotlus – nagu ma ütlesin, me soovime saavutada järgmise finantsperspektiivi ajal 90% keskmisest määrast. Teine asi on see, milline on meie praktiline tulemus. Meie praktiline tulemus peab kindlasti olema selline, et toimuks tegelik toetuste määra ühtlustumine, ja see on Eesti Vabariigi valitsuse selge prioriteet. Me ei pea nendes läbirääkimistes kõigile meeldima, me ei nõua rohkem ega vähem kui võrdset kohtlemist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine täpsustav küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud kaitseminister! Ma ei saanud aru, mis asi on võrdne kohtlemine. Te rääkisite 90%-st. Kas see, mida te taotlete ja mida kompromissitust võitlusest rääkides peab silmas teie erakonda kuuluv põllumajandusminister, on 90%? Kui toetust lubatakse alla 90% keskmisest, kas te siis lubate, et Eesti valitsus vetostab Euroopa Liidu eelarve?

Urmas Reinsalu

Eesti valitsuse eesmärk on Euroopa Liidu uus finantsperspektiiv heaks kiita. Selle finantsperspektiivi puhul on kahtlemata tegu väga tugevalt üksteisele vastanduvate huvidega liikmesriikidega, kelle suures plaanis võib jagada netomaksjateks ja netosaajateks. Ühelt poolt on huvi Euroopa Liidu järgmise finantsperspektiivi rahalist mahtu kasvatada ja see on olulistest prioriteetidest ka Eesti positsioon, mis puudutab ühtekuuluvuspoliitikat, aga samuti ühist põllumajanduspoliitikat. Teiselt poolt

soovivad netomaksjad finantsperspektiivi mahtu vähendada ja see on ka eesistuja ettepanek järgmiseks aruteluks.

Eesti valitsuse positsioon on selge: taotleda Eesti põllumeestele makstavate otsetoetuste määra kasvu, nii et suund on otsetoetuste võrdsustamisele. Seda perspektiivi me peame silmas. Euroopa Komisjon käis välja aasta 2028. Liikmesriikide ja sealhulgas ka Eesti seisukoht on, et see on ilmselgelt liiga kauge perspektiiv. Me taotleme võrdsustamist sellises tempos, et jõutaks 90%-ni järgmise finantsperspektiivi ajal.

Samas on selge, et finantsperspektiivi jõustamiseks on vajalikud kompromissid. Sellele kompromissile peab aga eelnema selge Eesti valitsuse positsioon, mida me taotleme. Valitsus taotleb võrdset kohtlemist meie põllumeestele. See on võrdsete konkurentsitingimuste tagamise huvides ja selle eest valitsus ka seisab. Meie eesmärk on saavutada meie positsiooni arvestamine, meie eesmärk ei ole vetostada. Aga selge on, et need läbirääkimised tulevad pingelised. Surve, nagu ma ütlesin, on kahesuunaline: ühelt poolt eelarvet vähendada ja teiselt poolt seda kasvatada.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Alustab kolleeg Tarmo Leinatamm.

Tarmo Leinatamm

Lugupeetud peaministri ülesannetes Urmas Reinsalu! Pärnis peaminister ütles päev tagasi Pekingis, et Eesti jaoks ja üldse Euroopa ääremaade jaoks on väga oluline ühenduste olemasolu. Virtuaalne ühendustee on olemas ja lepingulised sidemed on olemas, aga füüsilised ühendusteel on Eestis väga kehvad. Arvestades seda, et Estonian Air on praegu otsi kokku tõmbamas, võib Eestis tekkida selline situatsioon, et kui me tahame Euroopasse minna, siis peame kuskile hääletama minema. Missugune on Eesti Vabariigi seisukoht ja missugune on hetkeseis Rail Balticu suhtes? Ajakirjanduses on ilmunud appikarjetena kõlavate pealkirjadega artiklid sellest, et Küpros tõmbab oma 50 miljardiga meile vee peale ja ühtekuuluvusfondid vähenevad. Kas Eesti Vabariigi valitsus on Rail Balticu küsimuses sama resoluutne nagu põllumajandustoetuste küsimuses?

Urmas Reinsalu

Mis puutub Rail Balticu projekti rahastamist järgmise finantsperioodi ajal, siis valitsuse positsioon on väga selge ja ühene. See projekt on üks meie läbirääkimiste prioriteete, see on oluline ja mõistlik ning see vastab kogu Euroopa Liidu parema infrastruktuuri väljarendamise huvidele. Seetõttu valitsus toetab Rail Balticu projekti rahastamise tagamist Euroopa Ühendamise Rahastust. Ma tahan veel kord öelda, et valitsuse jaoks ei ole need positsioonid, mis puudutavad prioriteete, ühtekuuluvuspoliitikat, ühist põllumajanduspoliitikat, ka Euroopa Ühendamise Rahastu tagamist järgmises finantsperspektiivis, sugugi omavahel järjestatud või vastandatud. Kõigi puhul on meil olemas väga arusaadavad reeglid, millest lähtudes me Euroopa Liidu eelarvest oma osa taotleme. Mis puutub ühendusteedesse, siis valitsus tegutseb selle nimel, et need oleksid tagatud nii lennutranspordis kui mujal. Reisi- ja võivad selles suhtes kindlad olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Lugupeetud kaitseminister! Minu mälu järgi te rääkisite Tartus päris kindlas kõneviisis vetostamisest, praegu olete pisut pehmem. Ma tahtsin küsida, milline reaktsioon sellele teie avaldusele Euroopast on tulnud. Mulle tundub, et teil oli siiras ja hea eesmärk, aga võib-olla liiga robustselt sõnastatud, meenutas neid Gruusia valimiste aegseid avaldusi, mis te tegite. Kas on ka mingit tagasisidet või etteheidet tulnud? Kuidas on Euroopa ametkond selle peale reageerinud?

Urmas Reinsalu

Kaitseministrina võin ma reeta sõjasaladuse: Eesti on ka Euroopa. Nii et kuidas me reageerime Eesti positsioonidele? Eesti positsioonid on osa Euroopa Liidu riikide positsioonidest, mis kujunevad välja läbirääkimistel. Samas tahan ühemõtteliselt öelda, et minu sõnavõtt Tartus, millele on viidatud, ei sisaldanud sõna "veto". Minu mõte oli väga selge. Teatavasti otsustavad põllumajandusministrid ühise põllumajanduspoliitika küsimustes raha jaotamise kvalifitseeritud häälteenamusega. Eesti jaoks on oluline, et need põhimõttelised

raamküsimumused, mis puudutavad ka Balti riikide positsiooni, leiaks käsitlust ülemkogu istungil, kus küsimusi otsustavad konsensuse põhimõttel valitsusjuhid. See on väga tähtis, et ülemkogu istungil finantsperspektiivi arutamisel saaks kajastatud ka meie jaoks nii prioriteetne teema nagu ÜPP. Meie positsioon on selge: liikmesriikidel on oma positsioonid ja oma huvid ning neid kaitsta ei ole midagi häbenemisväärset. Vastupidi. Aga oluline on see, kas me suudame oma seisukohti ausalt ja arusaadavalt argumenteerida ning kas meie argumentid on kaalukad. ÜPP ja ühtekuuluvuspoliitika valdkonnas, mis on Eesti prioriteetid, on meie seisukohad arusaadavad. Me ei taotle ei rohkem ega vähem kui võrdset kohtlemist ja ausa mängu reegleid.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kiirabi rahastamine 2013. aastal

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Kolleeg Neeme Suurel on küsimus sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Neeme Suur

Lugupeetud minister! Nagu teame, on valitsuse siht koondada oluline osa tervishoiuteenustest suurematesse keskustesse: perearstid perearstikeskustesse, haiglaravi regiooni-keskustesse. Kui me aga räägime arstiabi kättesaadavusest, siis võib kiirabi osutada ainsaks võimaluseks mõistliku aja jooksul abi saada. Igal juhul erakorralise meditsiini osatähtsus suureneb. Järgmise aasta riigieelarve eelnõust aga näeme, et kiirabiteenuse ostmiseks plaanitav raha hoopis väheneb võrreldes eelmise aastaga. Miks see nii on?

Hanno Pevkur

Me peame natukene koos neid arve vaatama. Kiirabi rahastamine järgmisel aastal on planeeritud kindlasti vähemalt samas mahus kui tänava – see puudutab kiirabibrigaade. Kui me vaatame äsja tervishoiutöötajate ja haiglate liidu vahel sõlmitud lepingut, siis sealt on kiirabile tulemas veel lisaressurssi. Me püüame leida võimalusi ka selleks, et kiirabile katta

kütuse kallinemine ja muud igapäevased ülalpidamiskulud. Nii et praegu me teeme asjaomaseid arvutusi ja loodetavasti hakkab ka Riigikogu selle streigikokkuleppe tulemusel kiirabile täiendava summa eraldamist arutama. Kokku, nii palju kui ma mäletan, on see kiirabile suurusjärgus 1,7 miljonit lisaks. Seega võib olla üsna rahulik, et kiirabibrigaadid vähemalt selles mahus nagu tänavu ka jätkavad. Kui vaadata järgmisest aastast edasi, siis on plaan kiirabibrigaade tervikuna riigis juurde tekitada, mitte neid vähemaks võtta.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, esimene täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Võib-olla peaks tõesti neid arve natukene hoolikamalt uurima. Aga kui me vaatame riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirjas märgitud Terviseameti kulusid kiirabiteenuse ostmiseks ning võrdleme selle aasta ja eelmise aasta summat, siis selle aasta summa on 130 000 eurot väiksem kui eelmise aasta oma. Tõenäoliselt on riigieelarve koostamisel juhtunud mingi viga või on mingid asjad eraldi, aga niimoodi, et summasid ei ole võimalik jälgida. Rahandusminister on siit puldist öelnud, et põhimõtteliselt on kiirabis ette nähtud palgatõus ja selleks on eelarves ka konkreetne protsent arvestatud. Kui me eelarvet uurime, siis me seda summat seal ei näe. Kui sõlmitakse tervishoiutöötajate palga tõusu kokkulepe, siis mille arvel on plaanis suurendada riigieelarvelises kiirabis töötavate arstide, õdede ja kiirabitehnikute töötasu?

Hanno Pevkur

Otsisin asjaomased arvud igaks juhuks välja. Täpne miinimumtasu määrade tõstmisega ning elektri ja kütuse kallinemisega seotud muudatus, mis Riigikogu menetluse eelarveprotsessi käigus tuleb, on 1 749 098 eurot lisaks. Kui vaadata 2013. aasta eelarvet kokku pärast neid vajalikke muudatusi, siis on see 28,735 miljonit eurot kiirabi rea peal. See summa on 7,5% suurem kui tänavu. Selles mõttes võite olla üsna muretu – need muudatused on koalitsioonis ette valmistatud, need muudatused riigieelarve protsessis kindlasti

tehakse ja kõik kiirabitöötajad võivad olla üsna rahulikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine täpsustav küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, lugupeetud minister, vastuse eest! Aga küsin veel täpsustuseks. Me rääkisime kiirabibrigaadide arvust – kas planeeritavad muudatused võimaldavad seda arvu suurendada ning kui palju kasvavad majandus- ja personalikulud? Kas see muudatus katab kõik need kulud või on äkki plaanis hoopis kiirabibrigaadide arvu vähendada?

Hanno Pevkur

Kaks korda juba püüdsin teile selgelt öelda, et kiirabiteenus Eestis kindlasti ei vähene, pigem me otsime võimalusi, kuidas kiirabibrigaadide arvu suurendada. Selleks on eri teid. Üks tee on lihtsalt raha juurde anda, teine tee on natuke kiirabipunktides ringi vaadata. Kui me vaatame kiirabi laiema, siis meil on praegu 90 brigaadi, millest 63 on õebraigaadid, 21 arstibrigaadid ning 6 reanimobiilibrigaadid. Kui analüüsida kiirabi väljakutsete sisu, siis oleks ehk mõistlik kaaluda seda, et vahest õnnestuks mõne arstibrigaadi muutmiseks õebraigaadiks lisabrigaade luua ja kiirabi kättesaadavust Eestis suurendada. Aga ma usun, et need muudatused ei ole kindlasti 1. jaanuari või 1. märtsi küsimus.

Minu teada peab Terviseamet praegu väga tihedaid läbirääkimisi Eesti Kiirabi Liiduga, et kõiki neid muudatusi detailideni arutada ja sealjuures analüüsida seda, kui suurt maa-ala peab teenindama arstibrigaad ja kui palju me suudame tagada õebraigaadi kättesaadavust. Kõik see on praegu osapoolte läbirääkimiste teema. Aga veel kord rahustuseks teile, üldse kõikidele eestimaalastele: kiirabibrigaadide hulk järgmisel aastal kindlasti alla praeguse 90 ei vähene. Kiirabibrigaadide pidajad saavad järgmiseks aastaks piisavalt lisaraha, et täita nendele pandud kohustus tõsta tervishoiutöötajate palka, ja on olemas võimalus katta ka täiendavad kulud seoses hindade kallinemisega.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Hea meel on seda kuulda. Ma tean, et te olete lubanud kiirabis töötavatele arstidele-õdedele, õigemini kiirabile tervikuna 3,5 miljonit eurot juurde. Aga küsimus on selles, et me arutame riigieelarvet. Kust kohast te selle raha võtate, kui seda rida riigieelarves ei ole? Alati esitatakse opositsioonile küsimus, kust te selle raha võtate, kui me mingi ettepaneku teeme.

Hanno Pevkur

Ärge pange mulle suhu sõnu, mida ma ei ole öelnud! Ma ei ole kunagi väitnud, et kiirabi saab juurde 3,5 miljonit eurot. Ma olen öelnud, et 3,5 miljonit on need kulud, mis tekkivad, et täita tervishoiutöötajate ja Eesti Haiglate Liidu vahel sõlmitud kollektiivlepingu eellepet, mis puudutab kõiki riigieelarvest palka saavaid tervishoiutöötajaid. Seda olen ma öelnud. Palun jääge täpseks!

Mis puutub sellesse, kust see raha võetakse, siis teie olete tavaliselt allikaks pakkunud kas tulumaksu tõstmise või astmelise tulumaksu kehtestamise või midagi muud säärast. Meie otsime loomulikult võimalusi olemasoleva eelarve seest. Üks reaalsemaid võimalusi peitub kindlasti väljavaates, mida ma olen juba maininud, et töötutoetuse summade kasv ei ole mitte nii kiire, kui on järgmiseks aastaks planeeritud. Töötutoetus küll kasvab, aga vähem. Usun, et tänu sellele on võimalik Riigikogu suurel saalil tagada, et tervishoiutöötajate palgad tõusevad, ja teiselt poolt tagada ka see, et töötutoetuski suureneb. Töötutoetuse summade kasv ei ole lihtsalt nii kiire, kui on riigieelarve eelnõus praegu välja pakutud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Kaitseväeteenistus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Yana Toomilt kaitseminister Urmas Reinsalule.

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud minister! Ma küsisin selle küsimuse Jürgen Ligi käest eelarve arutlusel ja ta soovitas teie poole pöörduda. See soovitus oli igati õigustatud. Nimelt, me oleme kõik harjunud teadmise, et meie kaitsekulud moodustavad 2% SKT-st, mis on igati korralik rahasumma. Tavainimesele tundub, et kaitsejõud ei tohiks küll rahapuuduse all kannatada. Järgmise aasta eelarve projekt näeb ette, kui mälu mind ei peta, kaitseväge rea peal 22% kasvu ja see on personaalikul. Aga kas te olete taotlenud lisaraha ka kaitseväge varustuse hankimiseks? Üldse, kas te olete ajateenijate varustuse tasemega rahul? Ma pean silmas nii relvastust kui ka kõikvõimalikke n-ö abivahendeid – taskulampe, sokke, sõrmikuid jne. Aitäh!

Urmas Reinsalu

Aitäh, proua Toom, see küsimus on palsam minu hinge! Need on olulised küsimused ja olulised teemad. Mis puutub riigikaitsekuludesse järgmisel aastal, siis tõesti, järgmine aasta on teine aasta, mil me hoiame taset 2% SKT-st. See on väga mõistlik otsus ja ma loodan, et riigieelarve menetlemisel parlament toetab seda valitsuse ettepanekut. Nii tegevteenistuses olevate kaitseväelaste kui ka ajateenijate varustuse hankimine aga on järgmisel aastal üks kaitsevälise otstarbega varustuse tagamise prioriteete. Kokku läheb kaitsevälisele erivarustusele ligi 100 miljonit eurot ja üle 9 miljoni euro sealhulgas individuaalsele varustusele. Individuaalse varustuse all ma pean silmas mundreid, rakmeid ja muud, mis on kaitsevälase isiklikus kasutuses lisaks relvadele. Teine tõsine prioriteet, mis on seatud varustuse kõrvale, on ajateenijate elamistingimused. Järgmisel aastal on plaanis 9 miljonit eurot eraldada ajateenijate väljaõppekeskustes uute kasarmute rajamiseks. Eesmärk on, et me 2014. aasta sügiseseks ajateenistusse võtmiseks jõuaksime selleni, et meil on üle Eesti kõigil ajateenijatel head elamistingimused. Selleks tuleb juurde luua 1200 kasarmukohta, mida me plaanime teha nii järgmisel kui ülejärgmisel aastal.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, esimene täpsustav küsimus!

Yana Toom

Hea minister! Ma ei tahaks küll reeta oma vanust, aga paraku on nii, et ma olen sellest põlvkonnast, kus peaaegu kõik noored mehed teenisid sõjaväes – mu arvukad klassivennad jne. Praegu mul on poeg parasjagu sõjaväes. Tema viimane koduskäik oli selline, et me läksime poodi, kaasas väike loetelu, ja ma ostsin talle kaks paari sõrmikuid, masinaõli, viis paari sokke ja pealambi. Kaks nädalat enne seda pidin ostma talle noa, sest see nuga, mis talle anti, ei lõika, ja taskulambi, sest tema oma ei põle. See olevat enam-vähem massiline nähtus. Kuna mul on neli poega, siis nende taga olev sotsiaälvõrgustik on päris suur. Ma tean, et tegu ei ole mingi üksiku üksusega ega üksiku probleemiga. Kas ma saan õigesti aru, et see probleem saab lahendatud? Asi pole selles, et mul on rahast kahju, vaid on kuidagi väga kummaline, et nii suurte rahasummade eraldamise korral meie ajateenijatele ei jätku sokke.

Urmas Reinsalu

Mis puutub ajateenijate isiklikku varustusse, siis selle kohta on kehtestatud nõuded. Nii selle aasta kui järgmise aasta eelarve on koostatud arvestusega, et nõuetele vastav varustus peab olema tagatud ettenähtud individuaalmahus. Mis puutub konkreetset teiega seotud inimeste ajateenimisse, siis kõigepealt tahan tunnustust avaldada. See, et teie poeg ajateenistuses on, on hea uudis. See on väga mõistlik. Isikliku varustuse koha pealt aga eeldan, et need asjad on korras. Ja varustuse kaasajastamiseks kavatakse Kaitseministeerium raha eraldada ka järgmisel aastal. Mis puutub nendes konkreetsetesse sokkidesse ja taskulampi, siis võin kinnitada, et kaitseväge hangib oma logistikasüsteemi kaudu vaid töötavaid taskulampe. Ja sokkidesse tulevad augud ehk ainult mittesihotstarbelisel kasutamisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Yana Toom, teine täpsustav küsimus!

Yana Toom

Austatud minister! Ma palun vabandust, ma ei küsi kiusu pärast, ma tõesti ei saa aru! Ma sain eelmine nädal jällegi SMS-i – palun vabandust, isiklik kogemus. Poisid saadeti

viieks päevaks metsa ja jagati neile šokolaadi, mille "parim enne" oli möödas neli kuud tagasi. Kas teile on selliseid fakte teada ja kas teieni on säärase sisuga kaebusi jõudnud? Uskuge mind, see ei ole üksikjuhtum. Ma tänan teid!

Urmas Reinsalu

Mis puutub tegevteenistuses olijate, ka välismissioonil olijate ja ajateenijate varustusse, elukeskkonda ja väljaõppe tingimustesse, siis kui ma üksustes ringi liigun ja mujal ajateenijate, veteranide, välismissioonil olevate kaitseväelastega vestlen, siis nende küsimuste vastu tunnen ma alati huvi. Ma ei kavatse sugugi salata, et alati on esitatud mitmesuguseid ettepanekuid. Kriitikat ja tähelepanekuid on, aga ma tahan rõhutada, et kaitseväes kehtib oma menetluskord, üldine rutiin, kuidas ettepanekud varustuse parandamise kohta logistikuteni jõuavad ja menetlusse võetakse. Varustuse hanke ja üldse logistikasüsteemi arendamine on, ma ei eita ka seda, üks võimalikke tulevikus tehtavaid muudatusi kaitseväge struktuuri valdkonnas.

Mis puutub konkreetsetesse fakti, et ajateenijatele on antud "parim enne" toiduaineid, siis kehtivate reeglite järgi ei tohiks mitte mingil juhul ajateenijatele ja tegevteenistuses olevatele kaitseväelastele väljastada toiduaineid, mille realiseerimise aeg on läbi. See selge reegel kehtib ja kui seda rikutakse, siis on see juba distsiplinaarmenetlust vääriv asi. Aga ma veel kord rõhutan, et Eesti kaitseväge on demokraatliku riigi kaitseväge, kus kriitikat ei tohi alla suruda, vaid oma ettepanekuid on võimalik kõigil teha – nii lähedastel kui ajateenijatel ja ka tegevteenistuses olevatel kaitseväelastel, ja seda nii ministeeriumile kui ka oma üksustes. Pöörduda võib ka kaitseväge õigusvahemehe poole, kui tundub, et midagi on tehtud valesti või ebaõiglaselt.

Esimees Ene Ergma

Jätkame kohapeal registreeritud küsimustega. Palun, kolleeg Tarmo Leinatamm!

Tarmo Leinatamm

Ma ütlesin Yana Toomile, et mina olin sunnitud käima Nõukogude armees ja seal me sõime konserve, kus ei olnudki sellist silti "parim enne", aga me oleme kõik siinamaani

kuidagi välja vedanud. Nii et ei ole sel šokolaadil suurt häda midagi. Aga vahetaksin nüüd teemat. Kaitseväes on tegelikult suur probleem, et noored ohvitserid kipuvad lahkuma. Teatud allikatest, näiteks töötasingufirmade kaudu on teada, et lahkuda soovib vaata et kümme inimest kuus. Nad toovad oma avaldused, et soovivad minna tööle kas mõnda turvafirmasse või kusagile mujale. Urmas, ma küsin sinu käest: kas sa oled sellest probleemist teadlik ja kui sa oled teadlik, kas oled ka uurinud, mis selle põhjus on?

Urmas Reinsalu

Kaitseministeeriumi valitsemisala on ka Rahandusministeeriumi läbi viidud analüüsi järgi vabatahtliku lahkumise seisukohalt üks kõige kriitilisemaid valitsemisalasid. Vabatahtliku lahkumise protsent on 13. Kõige kriitilisem on asjade seis kahes rühmas: esiteks, vanemallohvitserid (need on need mehed ja naised, kes on meie ajateenijate tegelikud õpetajad) ja teiseks, nooremohvitserid ehk meie ohvitserkonna tegelik järelkasv. Personaliküsitluste kohaselt on põhiprobleem ligi kahel kolmandikul juhtudel palgatingimused. Seetõttu on järgmise aasta eelarveprojekti, mille valitsus on esitanud, ette nähtud personalikulude kasv osaliselt majanduskulude kärpimise hinnaga ja teiselt poolt lisavahendite abil, mis riigikaitsele on ette nähtud. Lisaks on ette nähtud täiendavate koosseisukohtade loomine riigikaitse prioriteetsetes valdkondades, milleks on erioperatsioonide grupp, Scoutspataljon ja Ämari lennubaasi tehniline koosseis. Nii et saan vastata, et kaitseväes leiab järgmisel aastal aset palgatõus ja selle palgatõusu puhul on prioriteediks need rühmad, mis on kõige tugevama lahkumissurve all ja mille puhul on vaja tagada inimeste motiveeritus, nii et nendesse panustatud raha, kogu nende väljaõpe, nende haridus ja kogemused ei läheks kaitseväele kaotsi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Lugupeetud minister! Te rääkisite pikalt kaitseväe toitmisega seoses realiseerimisajast ja mõistest "parim enne". Minu arvates on sama oluline see, et Eesti sõdur sööks Eesti toitu.

Seetõttu ma küsingi teilt järgmist. Eile Aasta Põllumehe auhinda üle andes ütles Eesti president Toomas Hendrik Ilves, et põllumajanduse otsetoetuste ühtlustamise nimel tuleks vajaduse korral kohtusse minna. Mis te arvate, kas Eesti valitsus läheb sellega kohtusse? Ja kui te poleks ainuüksi peaministri ülesannetes, vaid ka peaminister, kas siis teie see vastus kõlaks teistmoodi?

Urmas Reinsalu

Esiteks, ma toetan presidendi mõttekäiku. Aga kohtusse minna, ma juhin tähelepanu, saab jõustunud lahendi puhul. Tegelikult oleks kohtusse mineku eeldus see, et järgmine finantsperspektiiv on vastu võetud nii, et seda võrdset kohtlemist ei suudetud saavutada. Mis puutub konkreetse küsimusse, siis eile ma vestlesin põllumajandusministriga, kellega me leppisime kokku, et Põllumajandusministeerium analüüsib seda küsimust tõsiselt. Seda on ka enne tehtud, on mõeldud, milline õigussubjekt siis Euroopa Kohtusse kaevata ja mis on n-ö taotluse ese. Aga veel kord: see saab kõne alla tulla pärast seda, kui läbirääkimised on seljataga. Eeldus oleks see, mida ma praegu sugugi ei tahaks aluseks võtta, et finantsperspektiiv on selline, mis ei vasta võrdse kohtlemise saavutamise taotlustele, millega Vabariigi Valitsus läbirääkimistele läks.

Mis puutub Eesti kaitseväelastele Eesti toidu pakkumisse, siis toetan seda poliitikat täiesti. Kogu kaitseväe varustamisel, mis puudutab ka meie kaitsetööstuse poliitikat, on oma riigi majanduse element väga tähtis. Kaitseministeerium pakub koostööd ka Eesti põllumajandustootjatele ja -töötajatele, et ka teiste riikide korraldatud kaitseväe toiduga varustamise hangetes aktiivselt osaleda ja neid hankeid võita.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Patsiendi omaosaluse suurendamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Viktor Vassiljevilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile. Palun!

Viktor Vassiljev

Austatud proua juhataja! Lugupeetud minister! Kui tervishoiutöötajate streik lõpetati, siis oli üks tingimus, et patsientide omaosalustasu ei kasva. Ka teie poolt kokku kutsutud tervishoiu tuleviku töörühm, mis koostab praegu hea tahte dokumenti ja kus üks osapool on teie esindatav Sotsiaalministeerium, samuti kinnitas, et omaosalus ei tohi suurened. Aga see siiski suureneb. Jutt käib praegu puudulevast rahast, mida oleks vaja riigieelarvest makstavateks tasudeks, sealt rahastatavateks teenusteks. Aga haigekassa summad on ju tegelikult haigekassas olemas. Miks omaosalustasu kõiki kokkuleppeid eirates siiski suurendatakse ja miks nimelt kaks korda?

Hanno Pevkur

Räägime siis kõigepealt, mis see omaosalus on. Omaosalus on lai mõiste. Kui me räägime omaosaluse protsendina mõõtmisest, siis see näitabki, kui palju patsiendid kokku on kulutanud tervishoiule. Patsientide kulutuste suurus on võrreldud sellega, kui palju on tervishoius kokku kulutatud, ja nii saadakse siis see müstiline patsiendi omaosalus, mis näiteks 2006. aastal oli Eestis 25,1%. 25% loetakse väga-väga piiripealseks tähiseks, sellest üle ei tohiks patsiendi omaosalus mingil juhul minna.

Kui me vaatame viimast kolme aastat, siis mul on hea meel teada anda – ma usun, et te seda ei tea –, et 2009. aastal oli patsientide omaosalus 20,3%, 2010. aastal 18,6% ja eelmisel aastal 17,6%. Kui te seda aeGRIDa vaatate, siis saate aru, et patsientide omaosalus on permanentselt vähenenud. Meenutan veel kord: 2006. aastal oli see 25,1% ja eelmisel aastal 17,6%. Sellel on väga selged põhjused. Need on eelkõige seotud sellega, et näiteks kümme aastat ei olnud Eestis retseptiravimite puhul omaosalus vähenenud, aga kui me vaatame viimast kolme aastat, siis – üllatus-üllatus! – retseptiravimite hinnas on omaosalus vähenenud 36,9% pealt 33,7%-le. Eelmainitud 17,6%-se patsientide omaosaluse puhul mängivad põhirolli ravimid ja hambaravi. Seega ravimite hinna alal on tehtud väga tõhusat tööd. Hea Riigikogu võttis vastu seadusmuudatuse, mille kohaselt 1. oktoobrist tühistati 50%-lise soodustusega ravimitel hüvitamise ülempiir 12,79 eurot. Kõik need sammud ongi viinud

tulemuseni, et patsientide omaosalus on tegelikult kogu aeg vähenenud.

Esimees Ene Ergma

Kuna rohkem pärijaid ei ole, lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Viktor Vassiljev, palun! Miks te nii aeglane olete?

Viktor Vassiljev

Palun vabandust, katsun kiirem olla! Härra sotsiaalminister, kui ma rääkisin kahekordsest hinnatõusust, siis ma loomulikult mõtlesin patsientide visiiditasu ja voodipäevatasu. Need arvud on välja käidud, need summad kasvavad kaks korda. Millest lähtuvalt need kasvavad kaks korda?

Hanno Pevkur

Palun ärge eksitage publikumi! Kõik, kes te kuulata kodudes, ja kõik, kes te siin saalis kuulata: ei kasva kaks korda! See arutelu on Riigikogu saalis veel kindlasti ees, aga kui me vaatame Eesti Haiglate Liidu ettepanekut, siis see on igati põhjendatav. Ravikindlustuse seaduse kohaselt 2002. aasta 1. oktoobril kehtima hakanud visiiditasu ja voodipäevatasu kehtestas Riigikogu tasemetel visiiditasu 50 krooni ja voodipäevatasu 25 krooni. Pärast eurole üleminekut kinnitati üle, et need tasud on vastavalt 3.20 ja 1.60. Samamoodi kehtestab ravikindlustuse seadus, et kõikidel ministritel on kohustus suurendada visiidi- ja voodipäevatasuid vastavalt tarbijahinnaindeksi muutumisele. Seda ei ole peetud vajalikuks teha, mis iganes need põhjused ka on olnud.

Mina ei oska seletada varasemate ministrite kaalutlusi, küll saan ma öelda seda, et Eesti Haiglate Liit on tõepoolest pöördunud ministri poole sellesisulise kirjaga, kus nad on tarbijahindade tõusule viidates teinud ettepaneku kehtestada visiiditasuks 5 eurot ja voodipäevatasuks 2 eurot ja 50 senti. See ei ole kahekordne tõus, aga jätame selle vaidluse, kas kahekordne või ühe koma millegi kordne tõus – see ei ole oluline.

Oluline on analüüsida, mis on selle tõusu tagamaad. Kui me võrdleme näiteks visiiditasu ja keskmise palga või keskmise pensioni suhet 2002. aastal ja seda, millist suhet pakub nüüd Eesti Haiglate Liit, siis kindlasti on võrdlus viimase kasuks. Inimeste üldine elatustase on märksa rohkem tõusnud. Kui me vaatame selle

ettepaneku põhjuseid, siis need on väga lihtsad: haiglatel on vaja kusagilt saada raha töötajate palga tõstmiseks, pluss kütte kallinemine ja elektri kallinemine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev, teine täpsustav küsimus!

Viktor Vassiljev

Lugupeetud sotsiaalminister! Kas haiglate liit ei ole teid mitte eksitusse viinud? Aastal 2011 muudeti hulka seadusi just selles osas, mis puudutas konkreetseid tasusid, mis olid fikseeritud kroonides. Aastal 2011 fikseeriti need eurodes ja järelkult tabijahinnaindeksi võrra saab suurendada neid voodipäeva- ja visiiditasusid, mis on fikseeritud aastal 2011. Nii et ühe aasta tarbijahinnaindeksi muutuse võrra, mitte rohkem.

Hanno Pevkur

See on täpselt see mõte, miks mina oma esimese kommentaari selle kirja peale andsin väga selge sõnumiga, et tuleb teha juriidiline analüüs. Haiglate liit on pöördunud ministri poole. Loomulikult on teil igati õigus. Riigikogu tegi eurole üleminekul mehaanilised arvutused ja nende tulemusel tõesti fikseeriti tasud 3.20 ja 1.60. Kui me vaatame 2002. aastal kehtima hakanud ravikindlustuse seadust, siis selle seaduse mõte ja sisu oli midagi muud. Ja sellepärast ma ütlen: vähemalt praeguse seisuga olen ma väga kindlal veendumusel, et minister ei saa üksinda otsustada visiidi- ja voodipäevatasude kasvu sellises mahu, nagu haiglate liit on ette pannud. Ma küll arvan, et haiglate liidu taotlus on põhjendatud, seda arvestades just kümne aastaga aset leidnud elektri, kütte ja ka toiduainete kallinemist, aga mul on tunne, et just nimelt sellest argumentidest johtuvalt peab visiiditasu ja voodipäevatasu suurendamist arutama Riigikogu suur saal.

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud minister! Me oleme ka rahanduskomisjonis rääkinud sellest, et praegu on la-

hendamata see olukord, kui kindlustamata isikud vajavad arstiabi ja pöörduvad perearsti poole. Te olete ise ka öelnud, et oleneb perearsti vastutulelikkusest, kas ta võtab nad vastu. Aga kui visiiditasu tõuseb, siis perearstidel jääb ju osa sissetulekust kas oma palga katteks või majanduskulude katteks saamata. Milline perspektiiv on siin edaspidi: kas riik hakkab teatud osas ka kompenseerima seda perearstidele?

Hanno Pevkur

Nüüd jäi mulle küll segaseks, kuidas ikkagi perearstidel midagi saamata jääb. Perearstidel pole praegu visiiditasu võtmise õigust ja kuna see nii on, siis jah, tõsi on see, et perearstide selts on arutanud ministri poole, kas esmatasandil peaks olema perearsti vastuvõtul visiiditasu. Siiaamaani on minister olnud seisukohal, et esmatasand on visiiditasust vabastatud. Kõik inimesed, kes vajavad arstiga kontakti, peavad kõigepealt pöörduma perearsti poole, see on tasuta. Ja kui perearst suunab ambulatoorse eriarsti juurde, siis saab inimene sinna minna. Kui ei ole vajadust, siis ta ei lähe. Selles mõttes ma nagu probleemi ei näe. Mis puutub perearsti pearahasse – meil on perearstidel pearahapõhine rahastamine –, siis sellega seotud vaidlused on iga-aastased. Kui me vaatame järgmist aastat, siis perearstidel pearaha kasvab, seda vähemalt nendel perearstidel, kellel on kvaliteedijuhend nii palju täidetud, et neil tekib õigus palgata teine pereõde. Ja selle teise pereõde palkamine perearstipraktistele ka hüvitatakse. Aga hoiaksin need vaidlused lahus problemaatikast, mis puudutab ambulatoorse eriarstiabi visiiditasu ja statsionaarset voodipäevatasu.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Ma küsin selliselt: kas voodipäeva- ja visiiditasu tõusu on selleks vaja, et järgmisel aastal arstide, õdede ja hooldustöötajate palka tõsta, või on katteallikas miski muu?

Hanno Pevkur

See on haiglate liidul kindlasti osaline katteallikas. Haigekassa eelarves oli algsel kujul välja pakutud ka tõsta hinnakomponentides tarbijahinnaindeksi muutuse mõju. Mitte küll nii palju, kui tarbijahind on viimastel aastatel tõusnud, aga 1–2%. Läbirääkimistel arstidega ja jäädes siiski haigekassa eelarve raamistikku, jõuti haiglate liidu ja haigekassa nõukoguga ühisele seisukohale, et tarbijahinnaindeksi mõju on järgmisel aastal hinnakomponentides null ja see raha läheb palgatõusu katteks. Haiglate liidul oli võimalus otsus uuesti läbi arutada ning esitada ministriumile voodipäeva- ja visiiditasu puudutav taotlus. Nad ongi seda teinud. Kui vastata ühe lausega, siis jah, voodipäevatasu ja visiiditasu korrigeerimine on loomulikult seotud eesmärgiga täita tervishoiutöötajate palgakokkulepet.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

5. Justiitsministeeriumi vanglateenistuse Ida-Virumaale kolimine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Rein Aidmalt justiitsminister Kristen Michalile. Palun!

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud juhataja! On hea meel tõdeda, et ka koalitsiooni liikmena on võimalik infotunnis võrdse kohtlemise osaliseks saada. Kuid, lugupeetud justiitsminister, ma tahan küsida nii. Teatavasti on plaanitud Ida-Virumaale kolida nii mõnigi riigiasutus. Üks plaan, mis puudutab Vanglate Ametit, on vist üsna konkreetseks muutunud. Seoses sellega tahangi küsida: millised on konkreetset kavade, mis soovitakse ellu viia järgmisel, 2013. aastal, kui silmas pidada nende ametnike Ida-Virumaale üleviimist ja nende sotsiaalseid tagatiseid?

Kristen Michal

Me oleme austatud küsijaga seda teemat ka varem käsitlenud. Ida-Virumaalt valitud saadikuna olete sellele tähelepanu pööranud. Küllap see tähelepanu pööramine on olnud ka selline meeldiv ja kasulik survevahend, et valitsus ikkagi oma Ida-Virumaa programmi täidaks.

Kui meenutada, siis viimane suurem investering ja kolimine Ida-Virumaale oli vangla, kus on üle 440 töötaja. Nüüd seisab ees selle üsna loogiline jätk: kolime vanglate keskjuhtimise Ida-Virumaale. Tegemist on Eesti Vabariigis esimese keskasutusega, mis Ida-Virumaale läheb. Tööle hakkab see 2. jaanuaril 2013. RKAS-iga me teeme koostööd ja selleks on leitud ka vastavad pinnad. Töökohti on seal 32 ja kohapealt on plaanitud palgata umbes veerand töötajatest. Praegu läheb selle ettevalmistamine plaanipäraselt.

Mul on väga hea meel, et valitsuse tegevusprogramm ei ole lihtsalt paber, vaid selge kava, mida valitsus Ida-Virumaal järgib. Mis sotsiaalsetesse tagatistesse puutub, siis viimasel ajal on tulnud ka selles osas positiivseid uudiseid. Üldiselt on Eesti riik võtnud hoiaku, et uusi eripensione ei kehtestata, aga sisejulgeoleku valdkonnas või julgeolekuvaldkonnas laiemalt – politseis ja kaitseväes – on eripensionid ning see on põhjustanud vanglaametnike liikumist sinna. Alates järgmisest aastast aga hakatakse staažikamatele, üle kümne aasta vanglateenistuses olnud ametnikele maksuma kolmanda pensionisamba makseid. Arvan, et see on päris põhimõtteline muudatus nii riigikassa seisukohast kui üldise filosoofilise lähenemise seisukohast. Ilmselt osutub see heaks kogemuseks ja võib-olla innustab ka teisi reforme ellu viima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Aidma, esimene täpsustav küsimus!

Rein Aidma

Hea justiitsminister! Sinu vastuse lõpust kinni hakates esitan järgmise küsimuse: kas valitsusel on plaanis laiendada sotsiaalseid tagatiseid nii, et praegusest eripensionide süsteemist liigutakse pensioni kolmanda samba maksete tegemiseni mitte ainult teie haldusalas, vaid ka muudes valdkondades?

Kristen Michal

Tegelikult on see küsimus eeskätt sotsiaalministrile, kes seda eripensionide reformi veab. Mina saan rääkida oma haldusalast. Meie lähtusime oma reformi tehes ja vanglaametnikele suuremaid sotsiaalseid tagatiseid andes just tõsiasjast, et esiteks on tegemist vald-

konnaga, kus on üsna samasugused töötingimused nagu politseis ja kaitseväes ning kus kehtivad kehalised nõuded. Inimene peab olema teatud ajani võimeline neid kehalisi nõudeid täitma, kui ta seda ei suuda, siis ta peab sellest ametist lahkuma. See on põhjustanud vanglaametnike lahkumist teistesse sfääridesse – kas politseisse, kaitsepolitseisse või kuskile mujale. See on sisejulgeoleku valdkonnas täiesti loomulik.

Kui vaadata tulevikku, siis julgen arvata, et see lahendus, mis on seadusega aastake tagasi võimalikuks tehtud – mõtlen võimalust maksta töötajate kolmanda samba makseid –, võiks küll tulevikutee olla. See annab inimestele kindlustunde ja tulevikus ei pea prognoosima, et kui inimene läheb pensionile, mis need maksed siis on. Inimene saab need maksed oma pensioni kolmandasse sambasse ja kuidas ta seda raha kasutab, otsustab ta juba koos oma pensionihaldajaga. Ma arvan, et see on igati mõistlik tee. Ja see muudab inimesed ka tööjõuturul konkurentsivõimelisemaks, sest nad saavad vabamalt ametit valida. Nende tulevik on vanglateenistuses olles kindlustatud.

Esimees Ene Ergma

Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Suur tänu, härra minister!

6. Erihoolekande korraldus ja rahastamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Helmen Kütilt sotsiaalminister Hanno Pevkurile.

Helmen Kütt

Austatud sotsiaalminister! Mul on väga hea meel, et nii Euroopa Liidu kui ka riiklike vahendeid kasutades avatakse järjest uusi väga sobivaid peremajasid üle Eesti. Näiteks võib tuua eile Läänemaal avatud kompleksi. Samas hakkavad üldjuhul niisugust teenust kasutama inimesed, kes juba on hooldusel, kuid elavad halbades tingimustes. Üldjärjekord ulatub mitmetesse sadadesse. Näiteks täna hommikuse seisuga oli ööpäevaringse hooldusteenuse järjekorras 334 inimest. Minu küsimus on: kas 2013. aasta eelarves on arvestatud pearaha suurenemisega ja kui on, siis kas see pearaha kasv puudutab lisaks riiklikele asutustele ka eraõiguslikke asutusi, näiteks nagu Katikodu?

Ja kas eelarves on arvestatud ka järjekordade lühendamise vajadusega?

Hanno Pevkur

Ebaviisakas on vastata ühe sõnaga, aga: jah on.

Esimees Ene Ergma

Palun siis esimene täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Väga tore, kui selle kõige on arvestatud. Piisab ka ühesõnalisest vastusest. Järgmine küsimus on aga selline. On teada, et mitmed erihoolekandeteenust pakkuvad asutused, nagu näiteks Haraka Kodu, peavad selleks, et teenust osutada, esitama projekte ja taotlema raha. Nad ei ole nagu riikliku rahastamise objektid. Kas teie meelest ei võiks reformi käigus analüüsida asjade seisu ka sellest vaatevinklist, et kui rehabilitatsiooniplaani kohaselt on inimesele ette nähtud erihoolekandeteenus, siis see õigus liigub temaga kaasas nagu pearaha. Kui leidub asutus, kes seda teenust pakub, siis inimene selle ka saab. Täna hommikuse seisuga ootas erihoolekandeteenust 1008 inimest, neist ööpäevaringset hoolekannet 428, üks koguni kohtumääruse alusel. Kuigi Eesti on õigusriik ja kohtumäärus näeb talle ette selle teenuse, ei olnud see inimene vähemalt täna hommikuni seda saanud.

Hanno Pevkur

See teema on väga tõsine. Järjekord on tõesti väga ebamugav, eriti kui inimene vajab ööpäevaringset hooldust. Kui me järgmise aasta eelarvet valitsuses planeerisime, siis see oli lisataotlusena laual. On selge, et me ei ole suutelised ühe aastaga kogu seda järjekorda likvideerima. Järgmisel aastal on meil tõesti üle mitme-setme aasta võimalus erihoolde järjekorda vähendada. Kui suur see vähendamine on, need arvutused on praegu pooleli.

Me peame siin arvestama paari lihtsat nüanssi. Erihooldes töötavad hooldajad ja kui hooldajate palk väga mitu protsenti tõuseb, siis see paneb erihooldele tugeva pitseri. Ma ei ole kindlasti seda meelt, et me peaksime tekitama olukorra, kus erihooldest hooldajad ära jooksevad, aga samas ei ole ministeeriumil praeguse riigieelarve puhul võimekust tõsta erihoolde hooldajate palka sama palju kui haiglates hool-

dajate palka. Me peame selle lisanduva rahaga suutma nii järjekordi lühendada kui ka pearaha suurendada, et hooldajate palka tõsta. Te ütlete, et patsiendiga peaks pearaha kaasas käima ja siis meil järjekorda ei oleks. Aga raharesursi piiratus meil siiski on, ja see tähendab seda, et näiteks ööpäevaringsele hooldusele on ikkagi järjekord. Ma siiski olen praegu seisukohal, et kõigepealt suurendame pearaha ja vähendame järjekordi ning seejärel saame suuremaid muudatusi üheskoos arutama hakata.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra minister! Kuna meie aeg on läbi, siis lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Aitäh, Riigikogu liikmed, küsimuste esitamise eest! Palju tänu valitsusliikmetele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu seitsmenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on aeg üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt ma palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kaks seaduseelnõu. Esiteks, elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Ja teiseks, veeseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan 16 Riigikogu liikme nimel üle arupärimise riigikontrolör Mihkel Oviirile. See puudutab Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed raha kasutamise otsustatavust. Teatavasti on MISA riigi loodud

sihtasutus, mille eesmärk on edendada Eesti ühiskonnas integratsiooni. Selle ülesande teostamiseks viiakse läbi mitmesuguseid konkursse. Eelmisel aastal korraldas MISA projektkonkursi, mille eesmärk oli toetada lõimumist edendavaid meediaprojekte. Sellised ettevõtmised peaksid arusaadavalt pakkuma leevendust nn erinevate infoväljade probleemile ja integratsioonile kaasa aitama. Eelmise aasta lõpus kuulutas MISA välja nimetatud konkursi võitjad, kokku toetati 12 organisatsiooni enam kui 541 000 euroga. Teiste seas sai ligi 77 000 eurot toetust projekt, mis nägi ette venekeelsete lühifilmide sarja "Tuntud ja tundmatu Eestimaa" tootmise ja näitamise telekanalil TV3+. Filmid pidid tutvustama Eesti venekeelsele auditooriumile Eesti traditsioone. Silma torkab asjaolu, et rohkem kui pooltes valminud filmides on traditsioonide tutvustajaks eranditult Reformierakonda kuuluvad poliitikud. Nimekirjadest leiame selliseid pealkirju nagu "Poliitik Mati Raidma ja tule taltsutamine", "Andrei Korobeinikuga elektroonilisest Eestist", "Kristiina Ojuland maal, maa all ja merel", "Keskkonnaministriga loodusest ja ilu olemusest". Lisaks leiame ka kohalikku omavalitsusse kuuluvaid Reformierakonna poliitikutid nende filmide peategelastena. Meil on riigikontrolörile sellega seoses neli küsimust. Mainin ära ka selle, et 2011. aastast on MISA juhatuse esimees endine Riigikogu liige Tatjana Muravjova ja nõukogu esimees Riigikogu aseesimees Laine Randjärv. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaanus Tamkivi.

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Eesti Reformierakonna fraktsiooni ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel esitan menetlusse seaduseelnõu nime all "Töölepingu seaduse § 177 punkti 8 muutmise seadus". Eelnõuga soovitakse muuta töölepingu seaduse rakendussätet, mis muudab tööturuteenuste ja -toetuste seaduses sätestatud töötutoetuse päevamäära alampiiri. Iga-aastase töötutoetuse täpse päevamäära kehtestab Riigikogu riigieelarve seadusega. Praegu Riigikogu menetluses oleva 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu on koostatud arvestusega, et töötutoetuse päevamäär on vähemalt 50% töötasu

alamäärast ehk 145 eurot kuus. Eelnõu on tingitud vajadusest leida katteallikas 3,5 miljoni eurole, mida ei ole Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõus ette nähtud, mis aga on vajalik leida, et tõsta riigieelarvest finantseeritavate kiirabi- ja muude tervishoiutöötajate töötasu, nagu 2012. aasta oktoobris tervishoiutöötajate streigi tulemusel kokku lepiti. Töötutoetuse päevamäär 2012. aastal on 2,11 eurot, päevamäär 31-kordne korrutis on 65,4 eurot, mis moodustab 22,6% kuutasu alamäärast. Eelnõuga tehtava muudatuse tõttu tõuseks töötutoetuse päevamäär alamäär praeguselt 22,6%-lt 35%-ni töötasu alamäärast. 2013. aasta riigieelarve seadusega saaks töötutoetuse päevamääraks kehtestada 3,27 eurot ehk 101,5 eurot kuus. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui seaduseelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Ja kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaatidele.

Head kolleegid! Nüüd annan edasi järgmised teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril algatatud täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – keskkonnamisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril algatatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; viiendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afga-

nistanis" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; kuuendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; seitsmendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; kaheksandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu piraatlusevastase operatsiooni Atalanta koosseisus" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; üheksandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 5. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni ja Euroopa Liidu rahvusvahelise sõjalise peakorteritöös" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.

1. Sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu (245 SE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, alustame tänase päevakorra punktide arutelu. Eile jäi meil läbi viimata Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ning Riigikogu liikmete Deniss Boroditši, Lembit Kaljuvee, Kalle Laaneti, Inara Luigase ja Rainer Vakra algatatud sotsiaalhoolekande seaduse § 22² täiendamise seaduse eelnõu 245 esimese lugemise hääletus. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 245 esimesel lugemisel tagasi lükata. Valmistume hääletamiseks.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 245 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 52 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuid ei olnud. Ettepanek leidis toetust. Eelnõu 245 on esimesel

lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 15.)

2. Välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (267 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 267 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Head kolleegid, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud välisõhu kaitse seaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 267. Palun hääletada!

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 16.)

3. Võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu (266 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 266 teist lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti õiguskomisjoni liikme kolleeg Valdo Randpere!

Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu 266 koguni kahel komisjoni istungil. Esimene istung toimus 8. oktoobril, sellest võtsid osa Kalle Laanet, Andres Anvelt, Igor Gräzin, Kalle Jents, Marika Tuus-Laul, Neeme Suur, Peeter Võsa, Siim Kabrits, Valdo Randpere, Linnar Liivamägi, Raini Laike ja veel mõned inimesed Justiitsministeeriumist. Komisjon vaatas üle esitatud muudatusettepanekud. Neid oli üks ja selle oli teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Komisjon otsustas selle muudatusettepaneku jätta arvestamata. Komisjon nentis osaliselt ka selle muudatusettepaneku ja tekkinud diskussiooni taustal, et tegelikult ei ole niivõrd probleeme

seadustiku ja selle konkreetse võlaõigusseaduse paragrahvida, kuivõrd sellega, et paljud inimesed, kes tarbijakrediiti võtavad, ei suuda sellest seadusest õigesti aru saada ja selle tõttu ei suuda ka oma õigusi pädevalt kaitsta. Otsustasime paluda Justiitsministeeriumil kirjutada just selle seaduseelnõu juurde korralik ja põhjalik seletuskiri, mis aitaks vältida kahetümõistmisi ka praktikas.

Selle seletuskirja läbivaatamiseks ja sellele hinnangu andmiseks kogunes komisjon teist korda 18. oktoobril. Sellest istungist võtsid osa Kalle Jents, Marika Tuus-Laul, Siim Kabrits, Valdo Randpere ja Linnar Liivamägi. Me vaatasime selles seletuskirjas tehtud muudatused läbi ning tegime mõned menetluslikud otsused. Tegime otsuse saata see seaduseelnõu täiskogu istungi päevakorda tänaseks kuupäevaks, 7. novembriks, tegime ettepaneku teine lugemine lõpetada – selle poolt oli 4, vastu 1, erapooletuid ei olnud – ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 14. novembril 2012. aastal. Samuti hääletas poolt 4, vastu 1, erapooletuid ei olnud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Hea esineja, võib-olla te tutvustate, mis olid need põhjused, et Keskerakonna väga head ettepanekut ei arvestatud?

Valdo Randpere

Selle väga hea võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu muutmiseks tegi Keskerakond, nagu te ütlesite, väga hea ettepaneku. See väga hea muudatus aga oleks kogu selle seaduse muutmise eelnõu mõttetuks muutnud. Lühidalt öeldes tekkis diskussioon tegelikult sellest, et muudetakse natuke termineid. See on suures osas tehniline küsimus, kas kasutada vaheldumisi mõisteid "osamakse" ja "tagasimakse" või ühtlustada kogu seadust nii, et kasutada edaspidi mõistet "tagasimakse". Teie ettepanek soovitas seda muudatust mitte teha ja lasta asjal olla, nagu see on, st et kohati on "tagasimakse" ja kohati "osamakse". Aga just selline mõistete paljus on suures osas praktikas probleeme tekitanud ja kahjuks peab nentima, et komisjoni istungil tuli välja, et inimeste tead-

matust on mõned finantsasutused ära kasutanud. Selle probleemi vältimiseks tulevikus ongi meie arvates kasulik, kui seaduseelnõus kasutatakse läbivalt ühesuguseid termineid ja lisaks, nagu öeldud, on koostatud üks väga põhjalik, lihtsalt arusaadav ja üheselt mõistetav seletuskiri eelnõu juurde. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Valdo Randpere! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Nagu öeldud, muudatusettepanekuid on esitatud üks, see on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja, Keskerakonna fraktsioon soovib, et seda väga head ettepanekut hääletataks.

Esimees Ene Ergma

Suurima heameelega! Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku, mis on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu 48, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seaduseelnõu 266 teine lugemine on lõppenud.

4. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (248 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 248 teine lugemine. Kutsun ettekandeks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme kolleeg Helmen Küti!

Helmen Kütt

Lugupeetud proua juhataja! Austatud kolleegid! Vabariigi Valitsuse s.a 11. juunil algatatud pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise

seaduse eelnõu 248 oli Riigikogu suures saalis esimesel lugemisel tänavu 19. septembril, kui esimene lugemine lõpetati. Sotsiaalkomisjoni ettepanekul määras Riigikogu esimees muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 3. oktoobri kell 18. Riigikogu fraktsioonid ja liikmed eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Sotsiaalkomisjon arutas nimetatud seaduseelnõu oma kahel istungil, mis toimusid 22. oktoobril ja 5. novembril. Istungitel osalesid ning seletusi andsid Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak, Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Rene Lauk ja Sotsiaalministeeriumi pensionipoliitika juht Kristiina Rääk.

Komisjon tegi Sotsiaalministeeriumi ettepanekute alusel ja arutelude käigus eelnõu kohta 22 muudatusettepanekut. Nendest ettepanekud nr 1, 2, 8, 9 ja 21 on keelelised ja täpsustava iseloomuga – täpsustatakse mõisteid ja sõnastust. Muudatus nr 3 toob aga enesega kaasa põhimõttelise muudatuse võrreldes algatatud eelnõuga. Selle kohaselt on eelnõuga reguleeritud üleminek töövõimetuspensionilt ennetähtaegsele vanaduspensionile, kui isik on juba varem saanud ennetähtaegset vanaduspensionit. Eelnõuga soovitati sätestada, et sellise inimese ennetähtaegse vanaduspensionit suurus arvestatakse pärast töövõimetuspensionit maksmise lõppu uuesti ja selle suurus sõltub ennetähtaegsel pensionil oldud ajast. Planeeritud muudatus võinuks aga tekitada olukordi, kus ennetähtaegselt vanaduspensionilt töövõimetuspensionile üle läinud isiku töövõimetuspensionit maksmine lõpeb enne vanaduspensionit ees saabumist ning seejärel oleks võimalik isikul esitada avaldus ennetähtaegse pensioni määramiseks kohe või, kui ta tööle asub, seda mitte esitada, sest kui ta töötab vanaduspensionit eani, siis ennetähtaegset pensionit ei maksa. Sellest tulenevalt pöördus sotsiaalkomisjon arvamuse saamiseks Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna poole. Saadud arvamuse kohaselt on eelnõus välja pakutud regulatsioon sätestatud võrdsuspõhimõtte riivega.

5. novembri istungil arutati seda teemat väga põhjalikult. Selle punkti osas toimus ka hääletus. Tulemusega poolt 4, vastu 2, erapooletuid 1 jäädgi pooldama Riigikogu Kantselei õigus- ja analüüsiosakonna arvamust. Rohkem punkte sellele teemale korral komisjon ei hääletanud.

Muudatusettepanekutega 4–7, 10–16, 17–20 ja 22 muudetakse reguleerivaid sätteid. Näiteks kaob ära kohustus moodustada vaideid lahendavaid komisjone. Kõik vaided, millega pöördatakse Sotsiaalkindlustusameti poole, lahendab seal mõni teine töötaja või mujalt kutsutud ekspert, mitte otsuse langetanud isik. Võimalus kaasata eksperte on tähtis. Seni kuulusid vaideid lahendavatesse komisjonidesse näiteks puuetega inimeste organisatsioonide esindajad. Kui komisjone enam ei moodustata, siis peab olema võimalik siiski eksperte appi kutsuda. Kui kõne all on erivajadustega inimesed, siis peaksid ka nemad saama sõna sekka öelda.

Muudatusettepanekuga nr 17 tunnistatakse kehtetuks riikliku matusetootuse seaduse § 7 lõike 1 punkt 2 ehk kaotatakse selles seaduses olev vastuolo rahvastikuregistri seaduse ja perekonnaseisutoimingute seadusega. See puudutab matusetootuse jaoks vajalike tõendite esitamist juhul, kui surm on registreeritud Eestis, ja juhul, kui surm on registreeritud väljaspool Eestit. Sellise regulatsiooni järele vajadus puudub. Matusetootust saab vastavalt riikliku matusetootuse seaduse §-le 4 nõuda kohalik omavalitsus, kui tema korraldab matused ja kannab kulud.

Komisjon võttis oma 5. novembri istungil vastu järgmised otsused: teha ettepanek esitada seaduseelnõu 248 Riigikogu täiskogu istungil teisele lugemisele täna ja teine lugemine lõpetada. Need otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Helmen Kütt! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Läheme muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Seaduseelnõu kohta on 22 muudatusettepanekut, alustame nende läbivaatamist. Ettepanek nr 1 on juhtivkomisjoni esitatud, seda on arvestatud täielikult. Ettepanekud nr 2 ja 3 on juhtivkomisjonilt, neidki on arvestatud täielikult. Ka ettepanekud nr 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 ja 22 on juhtivkomisjonilt ning neid on arvestatud täielikult.

Seaduseelnõu 248 teine lugemine on lõppenud.

5. Liiklusseaduse, rahvatervise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (257 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 257 teist lugemist. Ettekandeks palun kõnepulti sotsiaalkomisjoni aseesimehe kolleeg Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud kolleegid! Tegemist on eelnõuga, mis täna siin istungisaalis kannab pealkirja "Liiklusseaduse, rahvatervise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seadus". Menetlusse tuli eelnõu 257 küll teise pealkirjaga, see oli siis "Ravimiseaduse muutmise seadus". Eelnõu esimene lugemine oli 19. septembril 2012 ja komisjon arutas seda oma istungitel 16. ja 22. oktoobril ning 5. novembril. Nendel istungitel osalesid Sotsiaalministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. Komisjon tegi Sotsiaalministeeriumi ettepanekute alusel ja arutelu käigus eelnõu muutmiseks neli ettepanekut.

Esimene muudatusettepanek panebki ette muuta seaduse pealkirja ja nimetada see ravimiseaduse asemel liiklusseaduse, rahvatervise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduseks, kuna normitehniliselt pole tegemist mitte ühe, vaid koguni kolme seaduse muutmisega.

Teine ettepanek puudutab liiklusseaduse rakendussätte muutmist. Nimelt näeb eelnõu ette, et perearst või liiklusmeditsiini komisjon peab edastama juhtimisõiguse taotleja tervise-tõendi andmed Maanteeametile reaalselt terviseinfo süsteemi kaudu. Selle sätte jõustumist tahab liiklusmeditsiinikomisjon ühe kalendriaasta võrra edasi lükata, sest varem see pole tehniliselt igal pool teostatav.

Muudatusettepanek nr 3 puudutab seda, et tahetakse muuta andmete edastamise põhimõtet ja anda tervishoiuteenuse osutajale võimalus valida, kas andmeid andmekogusse edastatakse digitaalselt terviseinfo süsteemi vahendusel või digitaalselt muu andmevahetuskanali vahendusel või paberandjal.

Neljas muudatusettepanek puudutab liiklusseaduse rakendussätet: selle muudatus peaks

jõustuma 19. jaanuaril 2013. Kõiki muudatusettepanekuid toetas komisjon konsensusega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Yana Toom! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, me ei ava läbirääkimisi. Vaatame muudatusettepanekud läbi, neid on neli. Kõik ettepanekud on juhtivkomisjoni esitatud ja neid on arvestatud täielikult.

Seaduseelnõu 257 teine lugemine on lõppenud.

6. Tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu (242 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse muutmise ja täiendamise seaduse eelnõu 242 esimest lugemist. Palun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme Urve Palo!

Urve Palo

Tere päevast, lugupeetud proua eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraadid on sellisel seaduseelnõuga teie ees olnud aastate jooksul vaata et oma kümmekond korda. Minul on õnn eelnõu tutvustada teist korda, aga seda väga lühikese aja jooksul. Viimati rääkisime sel teemal tänavu mais ja siis jäi diskussioonist siin mulje, et tegu on siiski päris heade mõtetega ja et pärast mõningaid muudatusi, mis eelnõu veelgi paremaks teeksid, võiks see ka saali paremal ehk koalitsiooni poolel toetust leida. Ma olen olnud Riigikogus üsna vähe aega, mul on veel säilinud piisavalt palju naiivsust uskuda, et teie soov see seaduseelnõu heal moel kaasaegsena vastu võtta on tõesti olemas. Nii et ma tegin muudatusi nendes punktides, mis kevadel kriitikat leidsid, ja esitasin mai lõpus eelnõu uuesti. Loodan väga, et meest ja naist sõnast, härگا sarvest – või kuidas seda öeldaksegi.

Kui see seaduseelnõu vastu võtta ja ellu rakendada, mis siis juhtuks? Selle tulemusena muutuksid kalendriaastas tööandja poolt oma töötajate tervisesse, tervise edendamisse, spordiharrastustesse tehtud investeeringud 400

euro ulatuses – kordan veel: kalendriaastas! – maksuvabaks ehk siis erisoodustumaksuvabaks.

Paljud teist on töötanud erasektoris ja küllap olete kogenud, kui raske on läbida see kadalipp, kui ettevõtte peab taotlema erisoodustumaksuvabastust oma töötajate tervisekontrolliks. See süsteem on väga keeruline ja ettevõtetal on tõesti väga raske tõestada, et korras süda, kops ja neer on töötegemiseks vajalikud. Ma olen kindel, et paljud firmad võimaldaksid omal kulul töötajatele põhjaliku tervisekontrolli, kui riik selle erisoodustumaksust vabastaks. Teame ju, et terve inimene on ettevõttele suur väärtus ja lõppkokkuvõttes on haiguse ärahoidmine ning õigel ajal ravi alustamine kordades odavam nii firmale ja töötajale endale kui ka kogu ühiskonnale. Paraku inimene ise ei kipu oma tervist kontrollima. Alati tundub, et on midagi tähtsamat teha ja ka midagi tähtsamat, milleks raha kasutada. Kui tööandjatel oleks võimalus investeerida oma töötajate tervisekontrolli maksuvabalt, siis kindlasti seda kasutataks rohkem.

Sama lugu on spordiga. Praegu läheb alluvate treeningusaali arvete tasumine tööandjale ligi 70% rohkem maksma, kui on arvel näidatud summa. Selle raha võiks ju täies ulatuses kasutada inimese tervise huvides. Ma olen veendunud, et kui ettevõtted saaksid maksuvabalt töötajate sportimist toetada, teeks lõppkokkuvõttes sporti palju enam inimesi. Ma olen eriti mures nende pärast, kelle palk on väike. Me teame ju, et enam kui pool töötajatest Eestis saab riigi keskmisest väiksemat palka ja nendel inimestel läheb kogu sissetulek oma laste haridusele, transpordile, kodu ja pere ülalpidamisele. Tervisesportimisest ja üldse liikumisharrastusest peab suur osa neist loobuma. Näete ju tänastki ilma väljas – sellise ilmaga ei kipu sugugi metsa vahele jooksma, see võib hoopis tervisele halvasti mõjuda. Siia alla kuuluvad ka võimalused vaktsineerida gripi või puugihammustuse vastu, samuti hambaravi.

Praegu on olukord selline, et tööandja võib küll erisoodustumaksuvabalt ja piiramatult investeerida oma ettevõttes masinatesse ja seadmetesse, aga kui soovitakse eraldada raha inimeste, töötajate hüvanguks, siis lajatab riik kohe täiega maksud otsa. Aga praegu on 21. sajand ja kuskil on küll tehtud loogikavi-

ga – me ju teame, et lõppkokkuvõttes ettevõttele ja ka majandusele tervikuna annavad konkurentsieelise terved inimesed.

Kui rääkida veel sportimisest, siis uuringutega on kindlaks tehtud, et praegu tegeleb Eestis regulaarselt, 2–3 korda nädalas sportimisega ainult 21% inimesi. Ja paraku pooled Eesti täiskasvanud elanikest on kas lihtsalt ülekaalulised või lausa rasvunud. Me võime ju öelda, et see kõik on inimese enda teha ja tervis on inimese enda kätes jne. See on ühest küljest õige. Aga teisest küljest, alati annab midagi ka teistel teha. Kui tööandja, kui riik ei suuna inimest oma tervist hoidma ja tugevdama, siis see ei ole mõistlik.

Millised võimalused on riigil mõjutada positiivselt inimeste ja ka ettevõtjate käitumist? Kõige suuremad võimalused on teha seda just maksusüsteemi kaudu. Neid hoobasid ei ole palju. Jah, Tervise Arengu Instituut teeb aegajalt kampaaniaid ja räägib sellest, mis on muidugi samuti oluline. Aga tõsine mõju oleks ka sellel, kui riik näitaks maksusüsteemi kaudu, et see on oluline valdkond ja riik soosib sellesse investeerimist igati.

Toonitan siin, et see ei tähenda seda, et need 400 eurot aastas ehk 33 eurot kuus töötaja kohta oleks raha, mille riik annab ettevõtjatele, et need investeeriksid inimestesse. See ei ole nii! Selle raha peab ettevõtja ise leidma, ise investeerima, see on ettevõtja raha. Aga ettevõtja teeks seda meelsamini, kui ta ei peaks selle summa pealt lisamaksu maksma.

Lõpetuseks tahan kutsuda kõiki üles toetama seda seaduseelnõu. Täna kogu südamest rahanduskomisjoni, kus see teema oli arutelul! Täna rahanduskomisjoni esimeest Sven Sesterit koalitsiooni poolt ja ka selle elnõu komisjonipoolset menetlejat Erki Noolt toetuse eest! Siin võib küll öelda: meest sõnast, härja sarvest! Ma väga loodan, et me oleme täna selle elnõu arutelu jätkamise poolt ega lükka seda traditsiooniliselt tagasi. Siis see ei kao ka kuhugi põhjatusse komisjoni lausahtlisse, vaid jääb nähtavale kohale laua peale. Kindlasti teete ka häid ettepanekuid, kuidas seda elnõu veel paremaks teha – alati saab midagi paremaks teha. Julgen öelda, et meie – nii mina ise kui ka teised sotsiaaldemokraadid – oleme väga paindlikud ja ootame teie ettepanekuid, kuidas seaduseelnõu veel paremaks muuta. Head mõtted on kõik teretunud! Tähtis on

ikkagi eesmärk, et ettevõtjad saaksid ükskord ometi teatud summa oma töötajate tervise edendamisse maksuvabalt investeerida. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Austatud juhataja! Austatud ettekandja! Kahtlemata on see elnõu sporti ja üldse tervisliku liikumise harrastust toetav ja propageeriv. Aga ma esitan täpsustavalt sellised küsimused. Kõigepealt § 48 muutmise kohta, mida täiendatakse lõikega 10. Selle punktis 1 räägitakse meditsiiniliste abivahendite soetamisest. Ma tahan teada, milliseid abivahendeid on silmas peetud. Ja teiseks, sellesama lõike punktis kaks on kirjas formuleering "spordirajatise kasutamise seonduvate rendikulude katmine, sealhulgas spordiklubide liikmetasud ja spordirajatiste pääsmed". Kas need on teie arvates ainsad võimalused tervisesporti teha või on muid võimalusi ka?

Urve Palo

Aitäh küsimuste eest! Alustan esimesest. Nimetatud lõike esimene punkt räägib tõesti tervishoiuteenuste eest tasumisest, sh meditsiiniliste abivahendite soetamisest. Mis asi on üldse tervishoiuteenus? See on tervishoiuteenuste korraldamise seaduses kenasti ära seatud. Seal on kirjas niiviisi: "Tervishoiuteenus on tervishoiutöötaja tegevus haiguse, vigastuse või mürgistuse ennetamiseks, diagnoosimiseks ja ravimiseks eesmärgiga leevendada inimese vaevusi, hoida ära tema tervise seisundi halvenemist või haiguse ägenemist ning taastada tervist. Tervishoiuteenuste loetelu kehtestab sotsiaalminister." Nii et seda me ei pea ise hakkama leiutama. Sama on ka meditsiiniliste abivahenditega – see on ikka määratud, seda ei saa kindlasti otsustada ettevõtte juht, kas mingi vahend on meditsiiniline abivahend või mitte. See on väga selgelt reglementeeritud.

Nüüd teine küsimus: kas selle lõike punktis 2, kus räägitakse spordirajatiste rendikulude katmisest ja pääsmetest ning liikmetasudest, on tegu lõpliku loeteluga? Kas elus on midagi lõplikku? Alati saab kõike täiendada ja paremaks teha, see siin on praegu üks sõnastuse variant. Selle all on mõeldud seda, et ettevõtja

teeb näiteks otsuse maksta kinni rent, kui tema töötajad näiteks korra-kaks nädalas ujumas või korvpalli mängimas käivad või mis iganes see ühine meeskondlik tegevus võiks olla. Aga ettevõtja võib teha ka väga demokraatliku otsuse ja lasta igal inimesel ise valida, kas ta esitab ujula- või jõusaalipääsme või hoopis käib mingil muul treeningul. Erinevaid treeninguid on hästi palju ja inimestel on ka väga erinevad soovid. Selles mõttes mina isiklikult pooldan, et ettevõtjal oleks võimalik valida, kas ta teatab renditasuga või osa pääsmeid kinni makses. Kui on häid ettepanekuid, mida siia lisada, kui midagi väga olulist on puudu, siis ma arvan, et pärast esimest lugemist on meil aega uusi ettepanekuid arutada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Mul on siin kiri aastast 2009, mis on Rahandusministeeriumi arvamusalaldus eelnõu 478 kohta. Tõesti, selle sisuga eelnõusid, nagu tänane on, on menetletud kümneid kordi. Tookord oli tegemist Keskerakonna algatatud eelnõuga. Selle arvamusalalduse on allkirjastanud minister Ivari Padar. Ta ütles järgmist: "Tervise edendamise mõiste on tulumaksuseaduse jaoks sobimatu." Ta väitis, et eelarve laekumised vähenevad ja et palga kasvule avalduva kaudse mõju tõttu on väga raske hinnata selle kulu suurust. Ja kolmandaks: valitsusliit ei näe ette mingeid uusi maksusoodustusi, ka erisoodustuste kehtestamist, sest need ei ole põhjendatud. Ma küsin: kas praegu, kui Riigikogu surve täiendavate maksuerisuste võimaldamiseks on kasvanud, ei omanda need Ivari Padari targad sõnad erilist tähtsust? Tahaks neid rõhutada just teie eelnõu puhul.

Urve Palo

Nüüd ma peaksin klassikuid tsiteerima, ja nimelt praegust rahandusministrit Jürgen Ligi, kes sellise küsimuse peale vastaks, et ei saanud küsimusest aru. Mida te täpselt küsisite?

Esimees Ene Ergma

Jätkame küsimusi. Palun, kolleeg Kalev Lillo!

Kalev Lillo

Hea ettekandja! Ma tahan küsida, miks te selle eelnõuga pärsite osa inimeste soovi tegetda tervisespordiga. Te nimelt tahate hüvitada teatud kulusid, mis on seotud rajatiste rendi kulude katmisega, samas need, kes võiksid vabalt minna metsa alla jooksmas, on sellest kõrvale jäetud. Te annategi signaali, et ärge minge metsa, vaid minge kuhugi mujale. Jutt sellest, et teinekord on ilm kehv vms – ilm on alati, nagu ta on, võib-olla lihtsalt ei osata spordiriideid valida.

Urve Palo

Hea küsija, kindlasti ei taheta kedagi kõrvale jätta. Nagu ma ütlesin, tegu ei ole kohustusega ei ettevõtja ega inimese jaoks. See on kõigest võimaluse loomine ja suuna näitamine, et tervise edendamine on oluline valdkond, millele riik soovib tähelepanu pöörata. Aga kui inimene tõesti armastab metsajooksu, olenevata ilmast, siis ma arvan, et temal võivad näiteks hambad aeg-ajalt parandamist vajada. Tema siis kasutab seda soodustust hambaarsti juurde minekuks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Meelis Mälberg!

Meelis Mälberg

Hea kolleeg, ma jätkan Kalev Lillo küsimust. Oletame, et see eelnõu saab ükskord seaduseks. Olen varem pikka aega ka ise ettevõtjana tegutsenud. Minul kui ettevõtjal tekiks küll päris hulgaliselt küsimusi. Tahaksin olla ühelt poolt seaduskuulekas, aga teiselt poolt seadusega antud võimalusi maksimaalselt ära kasutada. Meie ettevõtjad on leidlikud. Lõin Google'isse sisse sellise sõna nagu tervisesport. Esimene asi, mis avanes, oli ühe spaa reklaam. Lugeses seadust, tundub igati seaduslik olevat rentida spaa saunakompleks ja minna sinna kogu kollektiiviga tervist kosutama. Üks hilisem Google'i artikkel aga ütleb, et tervisesport on liikumisharrastus, mille eesmärk on säilitada või parandada tervislikku seisundit ja et tervisespordiks on erinevaid võimalusi: kepikõnd, jooksmine, jalgrattasõit, rulluisutamine ja ujumine. Seda eelnõu lugeses jääb mulje, et neid kulusid hüvitada nagu ei saa. Kuidas teie defineerite sõna "tervisesport"? Ilma igasuguse irooniata.

Urve Palo

Aga ma ei ole siia seaduseelnõusse sisse kirjutanud sellist sõna nagu tervisesport. Sellepärast ei olegi, et seda on väga raske defineerida. Siin on väga konkreetselt räägitud tervishoiuteenuste eest tasumisest. Millised on tervishoiuteenused, see on kirjas tervishoiuteenuste korraldamise seaduses. Veel on juttu spordirajatiste kasutamise seonduvate rendikulude katmisest, sh spordiklubide liikmetasudest ja spordirajatiste pääsmetest. Siin ei ole juttu tervisespordiga seotud otsestest kuludest. Aga mina ettevõtjana ütleksin, et kui inimesed toovad mulle mingeid tšekke, siis näiteks 33 eurot kuus on summa, mille ulatuses ettevõtte on valmis tasuma töötajate terviseedendusega seotud kulud. Minu kui ettevõtja huvi pole mingeid rumalusi kinni maksta. See on ju minu kulu ikkagi – see on küll investering inimesesse, aga ettevõtte jaoks kulu. Minu huvi on, et inimene tõesti selle raha eest oma tervist edendaks ja oleks terve, mitte lihtsalt saunas ei käiks. Arvan, et elus ei olegi võimalik kõike lõpuni reguleerida. Me peame uskuma ettevõtjate ja ettevõtete juhtide tervesse mõistusesse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jüri Jaanson, teine küsimus!

Jüri Jaanson

Selle jutu kommentaariks ütlen, et tervisespordil on tegelikult väga lihtne ja selge definitsioon. Aga kui me nüüd räägime tervisespordist ja spordist üldse, siis mida selle seaduseelnõuga lõpuks mõeldud on? Sport laiemas mõttes hõlmab ka ekstreemseid spordialasid, mis tegelikult on väga vigastusohklikud. Mismoodi see riigile või tööandjale kasulik oleks, on omaette küsimus. Te tõite välja palju kaudseid põhjuseid, miks seda eelnõu toetada. Üks neist oli rasvumise vastu võitlemine. Aga ma nüüd küsin: kas teie arvates võitlus rasvumise vastu on pigem söömisharjumuste muutmise või spordi teema?

Urve Palo

Teie kommentaari peale vastan, et tõesti, erisoodustuseks ei loeta töötajate tervisespordikulude hüvitamist. Aga seda täpsustatakse allpool punktides 1 ja 2. Mis puutub ekstreemspordi, siis ma ütlen nii nagu eelmisele küsijale: tööandjal ei ole kohustust näiteks 33 eurot

kuus kinni maksta. Tema huvi on, et kui ta selle raha maksab, siis inimese tervis tõenäoliselt läheb paremaks või püsib korras. Kui tööandja maksab kinni ekstreemspordi tegevuse, siis peab ta tõesti arvestama, et see võib vigastuse kaasa tuua. Õnnetusi võib muidugi juhtuda igal pool, ka tänaval kõndides, aga minu arvates, kui tegu on tõesti ekstreemspordialaga, siis üks mõistlik ettevõtja seda arvet kinni ei maksaks.

Aga mida te küsisitegi? Mul läks see teine pool meelest. Rasvumise kohta, jah? Rasvumise teema loomulikult on ka meditsiiniteema. Ma ei ole arst, et selle kohta vastata, aga üldjuhul aitab rasvumise vastu kombinatsioon tervislikust toitumisest ja tervislikust eluviisist üldse. See eeldab ka sportimist. Aga ma ei hakka kindlasti praegu loengut pidama, kuidas rasvumise vastu võidelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd, teine küsimus!

Aivar Sõerd

Austatud ettekandja! Ma katsun uuesti küsida, vahest seekord on arusaadav. Kunagine minister Ivari Padar ütleb oma arvamuskirjas analoogse eelnõu kohta, et mõiste "tervise edendamine" on oma liigse laialivalguvuse tõttu tulumaksuseaduse seisukohalt sobimatu. Teiseks, sellise muudatuse tagajärjel vähenevad riigieelarve laekumised ja palga kasvule avalduvat kaudset mõju on raske prognoosida. Kolmandaks, üleüldse ei ole otstarbekas uusi maksusoodustusi, maksuerisusi kehtestada. Mina olen absoluutselt nõus nende Ivari Padari tarkade mõtetega. Kui teie ei ole nendega nõus, siis öelge, palun, milles Ivari Padar eksib?

Urve Palo

Mina ei pea õigeks endiste rahandusministrite seisukohti kommenteerida. Teie olete kunagi rahandusminister olnud ja teil on õigus täna olla erineval seisukohal – see on teie demokraatlik õigus. Mis puutub saamata jäänud tulusse, siis see on hinnanguliselt alla 1 miljoni euro aastas. Need ei ole väga suured summad, millest me räägime. Nagu teada, iga euro või kroon või mis tahes muu rahaühik, mis on pandud inimese tervise edendamisse, toob WHO andmetel tagasi kolm ühikut sedasama raha.

Kaugemas perspektiivis on see igal juhul hea investeering. Vahest arvatakse, et tööandjad nüüd vähendavad oma töötajate palku umbes 33 eurot kuus. Seda küll ei usu, et töötajad sellega nõus on, et palku vähendatakse. Nii et see võiks olla ikkagi lisavõimaluse loomine. Mina seda, et paljud tööandjad lähevad sellega kaasa, mitte ei karda, vaid ma väga loodan seda. See ongi ju eesmärk, et võimalikult palju oleks ettevõtjaid, kes iga töötaja tervise edendamiseks oleks valmis maksma 33 eurot kuus. Loomulikult on nende huvi jälgida, et seda 33 eurot sihipäraselt kasutataks, ja seda mitmel põhjusel. Esiteks on vaja teada, kas lisakulu on läinud õigesse kohta, inimese tervise hoidmiseks, ja teiseks, maksuamet ju kontrollib hiljem ettevõtte aruandeid ja ka neid tšekke. Usutavasti maksupettusega enamik ettevõtteid tegelda ei soovi.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Aivar Kokk, palun!

Aivar Kokk

Hea ettekandja! Kõigepealt tahan öelda, et see on väga hea eelnõu – ei ole midagi halba, kui töötajatele tervisespordi tasu osaliselt kinni makstakse. Aga siin tekib kaks küsimust. See toimub rõhutatult ettevõtja kaudu ja vahest võib tekkida probleem, et ettevõtja rendib aga saale ja ujulaid, aga tema 40 töötajast käib seal vaid kaks ja raha läheb nagu issanda karja. Äkki võiks läheneda teistpidi: meil igapäev on 33 eurot taskus iga kuu ja me teeme kulutusi, võtame tšekid ja hoiame alles ning kui me tulumaksu deklareerime, siis saame oma tulumaksu tagasi. Nii me võidame kaks asja: sotsiaalmaksu ei jää kuskilt üles ja tulumaksu saame lihtsalt tagasi.

Urve Palo

See on üks võimalus. Mis puutub sellesse, et on ujula ja vaid kaks inimest käib seal, siis kuna ettevõtja peab selle eest maksma, siis ta tõenäoliselt lõpetab selle varem või hiljem ära. Miks ta peab maksma ujula eest, mis on mõeldud näiteks 40 töötajale, kahe inimese huvides? See läheb talle liiga kulukaks ega ole otsustarbekas. Ettevõtja, uskuge mind, oskab oma rahaga ümber käia küll.

Mis puutub sellesse teise ettepanekusse, et inimene teeb selle kulu ära, hiljem deklaree-

rib ja saab tulumaksu tagasi, siis näiteks Soomes kasutatakse sellist võimalust – vähemalt kasutati ja minu teada kasutatakse ka praegu –, et kui inimesed renoveerivad oma maju, siis nad saavad teatud summa ulatuses aastast tagasi tulumaksu, kui maja soojapidavust on suurendatud. See on üks võimalus, aga siin on üks aga. See on tõsiasi, et inimene peab ikkagi kõigepealt selle 33 eurot iga kuu välja käima. Ta peab selle enda jaoks teadvustama, et tervis on tähtis ja ma käin selle raha välja. Aastas teeb see 400 eurot ja kunagi, aasta pärast, ma saan selle summa tagasi. Mõne jaoks võib see töötada ja see on kindlasti parem kui mitte midagi. Aga enamik võib siiski mõelda, et mul on seda 33 eurot kohe praegu vaja. Ma ostan süüa, maksan elektri eest – mida iganes. Kardan, et sel põhjusel see lahendus ei täidaks oma eesmärki.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Lillo, teine küsimus!

Kalev Lillo

Hea ettekandja! Käesoleva eelnõuga te soovite kehtestada täiendava tulumaksuvaba tulu ja kehtestada selle alates järgmise aasta 1. jaanuarist. Seletuskirjas te ütlete väga ilusasti, et see toob riigieelarvele kaasa laekumata tulu summas 1,4 miljonit sotsiaalmaksu ja tulumaksu peaaegu 0,9 miljonit, kokku 2,3 miljonit. Võib-olla on see teie jaoks väike number, aga kuidas seda ikkagi katta?

Urve Palo

Aitäh! Hea küsija! Kõigepealt, see summa, mis te nimetasite – kokku 2,3 miljonit –, tähendab kokku võetult kõiki neid summasid – näiteks kindlustusmaksed, mis tehakse mitte ainult tervise vallas, vaid ka muud inimeste heaks tehtavad kulud –, mida erisoodustusmaksuga maksustatakse. Sinna alla käivad näiteks ettevõtjate ärilõunad, esinduskulud, sinna alla käivad firmapeod jne. Võib arvata, et ega ettevõtjad ärilõunaid või firmapidusid tegemata ei jäta, see osa jääb ikka. Kui palju sellest 2,3 miljonist on tõesti tervise edendamisega seotud erisoodustusmaksu osa, seda summat ei oskagi öelda. Aga ma ise olen ka ettevõtjana töötades spordikulud tasunud ja olen sellest teiste ettevõtjatega rääkinud. Hinnanguliselt võib öelda, et igal juhul on spordikulude

osa tublisti alla poole, suurem osa on esinduskulud. Sellest tulenevalt me räägime ikkagi saamata jäävast tulust alla miljoni euro. Ma ei taha teid pahandada, aga mul on suur kiusatus öelda, et selle alla miljoni euro me ikka leiame, nii palju nutti on teil kindlasti. Ma olen kuulnud, et varsti maksate riigieelarvesse natuke juurde planeerimata tulu, seega küll me selle vähem kui miljon eurot kamba peale leiame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud ettekandja! Kahjuks pean alustama sellega, et minu arvates on see halb eelnõu – ei ole hea eelnõu. Ei ole hea eelnõu sellepärast, et pakutud plaani järgi väheneksid tulud nii tervishoius kui ka pensionikassas ja sellest tulenevalt ka vastavad võimalused. Samas suureneksid jõukamate inimeste võimalused oma ettevõttest maksuvabalt raha välja võtta. Teie eelmises vastuses toodud näited on kõik tegelikult väga head. See, mis täna moodustab poole, saab soodustuse ju veel suuremaks. Rääkimata sellest, et töötervishoiu võimalused on juba soodsalt olemas, ilma erisoodustusmaksuta. Minu arvates oleks sotsiaalselt väga vastutustundlik, et töötaja ise otsustaks, millist tervisesporti ta teeb ja kas üldse midagi teeb. Ja kui ta otsustab sporti teha, siis ta teeks seda selle raha eest, mis talle palgana makstakse. Mis teil selle vastu on?

Urve Palo

Hea küsija! Te vist ei olnud saalis, kui ma kõnet pidasin. Ma siis kordan oma mõtteid sellel teemal. Vaadake, asi on selles, et enamiku inimeste sissetulek Eestis on üsna pisike, enamik saab alla Eesti keskmise palga. Elu on läinud kallimaks. On täiesti arusaadav, et kui inimesel on otsustada, kas näiteks 33 eurot läheb tema tervise edendamisse või ta katab selle rahaga lapse haridusega seotud kulusid või kodukuluseid või ostab toitu, siis otsus kiputakse tegema viimaste kasuks ja oma tervis jäetakse tagaplaanile. Riigil on võimalik suunata inimesi rohkem oma tervise eest seisma, aga neid võimalusi ei ole sugugi palju. Sellest, et kõik saavad tasuta käia spordiklubis ja ujulas, nii nagu oli Nõukogude ajal, ei maksa unistadagi. See maksab ikka väga palju. Just maksupoliitika

kaudu saab riik positiivselt inimest mõjutada.

Veel kord: tegu on ettevõtjatele võimaluse andmisega, kindlasti mitte kohustuse panekuga. Paraku on selge ka see, et kõik ettevõtjad sellega kohe kaasa ei lähe, sest see tekitab neile lisakulusid. Aga kui üks ettevõtja läheb kaasa ja räägib teisele, võib-olla järgmine aasta lisandub veel üks – see ongi eesmärk, et võimalikult paljud hakkaksid oma töötajate tervise hoidmisele rohkem tähelepanu pöörama.

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Lugupeetud Urve! Mina olen saalis algusest peale, aga ma siiski ei saanud kõigest aru. Kalev Lillo küsis oma esimese küsimuse. Ta küsis, miks sa tahad selle eelnõuga tervisesporti diskrimineerida. Selle eelnõu alusel saab rentida hooneid ja muid spordirajatisi, aga inimene, kes tahab väljas joosta, ei saa mingeid soodustusi, talle pigem öeldakse, et mine tuppa lõuga tõmbama. Kalevile sa ütlesid, et see inimene võib minna hambaarsti juurde. Mina ei saa aru, mis seosed siin on. Äkki sa arendad seda mõtet? Teil võib-olla Kaleviga on mingi selline kokkulepitud mõistukõne, mina igatahes ei saanud aru. Ma palun selgitust!

Urve Palo

Hea küsija, mulle tundub, et Kaleviga me küll üksteist mõistsime. Eks me näeme ka üksteist rohkem, suhtleme ju ühes komisjonis iga päev. Mis puutub küsitud seosesse, siis vaadake, me ei räägi ju piiramatus hulgas tervise edendamiseks tehtud kulutuste kompenseerimisest. Me ei räägi nii, nagu me räägime kulutusest masinatele ja seadmetele. Me räägime 400 eurost aastas ehk 33 eurost kuus. Me räägime sellest, et inimestel on võimalus valida. Kõigepealt on ettevõtjal võimalik valida, kas ta läheb sellega kaasa või ei lähe. Tegu on ju lisakuluga. Ütleme, et ettevõtja otsustab, et see on hea võimalus rohkem töötajate tervist edendada – ma teen seda, eraldan inimese kohta 400 eurot aastas. Inimene, kes on väga tublikusil siseruumides sportija, saab seda raha oma tervise hüvanguks kasutada.

Samas annab seaduseelnõu palju rohkem võimalusi. Ma tõin näiteks võimaluse selle

summa ulatuses endale hambaravi lubada – tööandja maksab selle summa kinni. Või lasen teha puugisüsti, mis on ka päris kallis. Kui see on seni tegemata, siis inimene mõtleb, et ma teen selle nüüd ära. Võimalusi, kuidas oma tervist hoida, on palju. Võtame sotsiaalministri määruse, kus on kirjas, millised on tervishoiuteenused – sealt leiame ka kindlasti asju, mis inimese tervist edendaksid ja mis talle sobiksid. Või kui inimesega juhtub õnnetus ja talle on vaja taastusravi, mida riik maksab kinni väga lühikest aega. Ka see läheb sinna alla. Mina ütleksin, et see seaduseelnõu ei ahenda inimeste võimalusi, vaid vastupidi, loob neid päris palju juurde, kuna tänu ettevõtja panusele on võimalik oma tervisesse rohkem investeerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Ma ei ole nõus sellega, mida teine saalipool siin räägib, et metsa all jooksjaid diskrimineeritakse. Vastupidi, keegi ei küsi sinu käest metsajooksu eest raha, aga kui sa lähed jõusaali või mujale saalitrenni, siis raha reeglina küsitakse. Samuti ei ole ma nõus Tõnis Kõivuga, kes küsib, mismoodi eelnõus pakutu tervist edendab, mismoodi see aitab raha kokku hoida. Tegelikult aitab see kokku hoida haigekassa raha, kui me oma hambad õigel ajal ära parandame, jne. Minu küsimus ongi: mis sa arvad, kas tulevikus on sellest kasu nii ettevõtjatele kui ka töötajatele?

Urve Palo

Ma olen selles veendunud! On selge, et kui inimene panustab oma tervisesse, ükskõik kas tervisesporti tehes, hambaid korras hoides või ravimassaaži teha lastes, kui arst selle ette näeb, siis on see kokkuhoid selle inimese enda jaoks – haige olla on väga kallis –, aga ka tema lähedastele ja kogu ühiskonnale. Kui minust ei ole täisväertuslikku töötajat, siis ma panustan ühiskonda vähem, maksan makse vähem. Ja vähe sellest, riik peab osa minu ravikulutusi kinni maksma. Meil on ju solidaarne süsteem: kui ma jään haigeks, makstakse mu ravi kinni. Nii et kõik, mida riik saab ennetuseks ette võtta, selleks teha, et inimesed on tervemad ja neil on ka tervena elatud aastaid rohkem, seda

tuleb ka teha. Me teame, et Eesti suur probleem on tegelikult see, et meie inimestel on tervena elatud eluaastaid võrreldes Euroopa Liidu keskmisega suhteliselt vähe. Meie inimesed hakkavad suhteliselt varakult kurtma, et nad on haiged – see näitaja on pisut üle 50 eluaasta.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Mul on ka küsimus diskrimineerimise kohta. Ma lugesin selle eelnõu läbi, aga ma seda sealt ei leidnud. Äkki sa oskad mind aidata: kus on eelnõus kirjas tervisejooksjate kulude kasv? Kas see on ridade vahele varjatult kirjutatud või on see kuskil must valgel kirjas? Mina seda ei leidnud.

Urve Palo

Ma arvan, et sa oled päris hea lugeja, sul on isegi prillid ees, nii et võib-olla oskad paremini lugeda kui mina. Aga mina mäletan peast ka, et sellist diskrimineerivat punkti siin kirjas tõesti ei ole.

Aseesimees Jüri Ratas

Meelis Mälberg, palun!

Meelis Mälberg

Hea kolleeg, jätkame diskussiooni! Sellest väljas sportimisest nii palju, et väljas sportimise teeb kalliks eelkõige varustus. Varustus näiteks uisutamiseks ja rattasõiduks ei ole üldse odav ning ma arvan, et pigem läheb väljas sportimine kallimaks kui saalipileti ostmise. Aga see selleks. Me mõlemad oleme olnud ettevõtjad ja saame aru, et millekski tehtav kulu tuleb kuskilt mujalt kokku hoida. Kas sa arvad, et tööandjal on mõistlik selleks, et tervisekulud kinni maksta, seda teha palga arvel? Ma juba eeldan, et sa ütled, et ei ole, et raha tuleb leida kuskilt mujalt. Aga kust kohast ettevõtja võiks selle võtta? Millele ta võiks vähem kulutada, et neid tasusid kinni maksta?

Urve Palo

Seda probleemi võib ka vaadata teistmoodi. Ettevõtjana ma mäletan, et me tasusime tööpoolest 300 krooni ulatuses – see oli üle viie aasta tagasi – inimese kohta tervise edendamise

sega seotud kulusid. Mina tegin seda ikka kindla eesmärgiga. Loomulikult ei tahtnud ma lihtsalt niisama ettevõtte raha kulutada, vaid töötajate kulusid kokku hoida. Sest kui inimesed tegelevad tervisespordiga, siis nad on eeldatavalt tervemad. Ja see tähendab ka seda, et ma ei pea palkama ajutist tööjõudu, kui oma inimene on haigestunud. Sellepärast sai omal ajal kinni makstud ka gripivaktsiin kogu selle erisoodustusmaksuga – lihtsalt selleks, et hoida ära hiljem palju suuremaid kulusid. Praeguse seaduse järgi peab tööandja töötaja haiguse korral päris pikka aega tema ravikindlustuse, sinise lehe kulud katma. Nii et igal juhul peaks ettevõtjal olema huvi teha kõik selleks, et inimesed ei haigestuks.

Sa võid selle peale öelda, et aga tehku siis, tehku selle erisoodustusmaksuga. Osa teebki. Aga jälle jõuan ma sinna, et kõik ei mõtle veel nii, nagu minu arvates tark oleks. Ettevõtjate mõttelaadi tuleb suunata. Riigil on neid hoobasid vähe ja üks neist on maksupoliitika. Kui selline hoob on olemas, siis ettevõtjad on nutikad. Nad hakkavad mõtlema, et hea küll, see on mulle küll esialgu lisakulu, aga samal ajal ei ole ta vähemalt topeltnmaksustatud. Võibolla tõesti prooviks, teeks selle ära. Kui nad näevad hiljem, et sellel on alluvate tervisele positiivne mõju, siis enam ei tekigi küsimust, kas jätkata või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Lugupeetud ettekandja! Eelmise küsimuse vastuse järel saaks öelda, et me mingis asjas oleme peaaegu ühel meelel: selles, et Eestis makstavad palgad on väiksevõitu ja neid peaks kasvatama. Aga mina saan niimoodi aru, et praegune erisoodustusmaksu põhimõtte tuginebki sellele, et ettevõtjal oleks huvi töötajatele palgatõusu asemel pakkuda, et äkki sa tahaksid hoopis puugi- või gripivaktsiini või hoopis mõnda pääset kuskile. Maksunduslikult teeb see tööandjale sama välja. Kui me selle nüüd ära võtame, siis tegelikult on soodustatud mitte palga tõstmine, mille puhul töötaja saab ise otsustada, mida ta selle rahaga teeb, vaid hoopis mingite teenuste kaudu palgatõusu simuleerimine. Mina pean seda põhimõtteliselt

valeks suunaks. Töötajatel tuleb palka tõsta, mitte asendust pakkuda. Kas oled nõus?

Urve Palo

Ma saan aru, et selle küsimuse taga peitub kahtlus, et tööandjad mitte ei tõsta 33 euro võrra palka, kuigi sektori vastavad palgad seda nõuaksid, vaid ütlevad, et nüüd teeme sulle selle raha eest hoopis puugisüsti. Ma saan aru, et selle küsimuse pidi ka ära küsima – see mõte võib mõnel ettevõtjal tekkida. Aga kui rahulikult järele mõelda, siis on selge, et töötaja jaoks on tema palganumber väga tähtis ja ta võrdleb seda sektori teiste töötajate palgadega. Sinna juurde ei arvestata muid ettevõtte pakutavaid soodustusi, palk on ikkagi palk. Sellepärast pole kuigi tõenäoline, et töötaja on nõus palgatõusu asemel puugisüsti saama. Midagi ei saa elus välistada, aga see on väga vähe tõenäoline.

Teine asi on see, et ettevõtja ikkagi maksab palka vastavalt sektori ja kogu tööturu olukorrale. Ta maksab rohkem ka siis, kui teised ettevõtted rohkem maksavad – muidu tema töötajad lähevad ära. Ta ei saa seda muul moel hakata kompenseerima. See kompensatsioonimehhanism, et tööandja maksab osalt spordikulu kinni, on hoopis teine pool. Aga sellega on samuti nii, et kui ühes kohas seda makstakse ja sõbrad omavahel sellest saunas räägivad, siis töötaja, kellele ei maksta, võib oma tööandjale läbirääkimiste või arenguvestluse käigus öelda, et vaadake, naaberfirmas makstakse lisaks palgale kinni ka mingi osa spordiga seotud kulusid, mis teie sellest arvate. Aga see on ju positiivne, selles ei ole midagi halba.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Mis viga oleks Eestis ettevõtlusega tegeleda, kui Eesti tööturg oleks selline, et inimeste palga tõstmist oleks võimalik puugisüstiga asendada. Aga siin tekkis küsimus, kust kohast ettevõtja tervisekuludeks raha võtab – kas see tuleks tööjõukulude arvel või kuskilt mujalt ja mismoodi see lõpuks riigikassas maksudena väljendub. Sa tõid hea näite selle kohta, kuidas on võimalik inimestesse investeerides teisi kulusid kokku hoida. Kuidas sulle tundub, kas siis, kui tänu sellisele investeringule inimeste

tervis paraneb, võib ettevõtte sellest ka tulu saada ja palku tõsta? Kas tänu sellele võib ettevõttes kasvada käive ja lõpuks ka tulu, mille pealt makse makstakse?

Urve Palo

Sinu küsimuses oli vastus sees. Loomulikult, kui inimesed on terved, siis nad on produktiivsed. Me teame ise, kui raske on tööd teha, kui sa tunnend end haiglaselt. Sa lähed tööle, oled poolhaige ja ehk nakatad ka teisi, sa ei ole produktiivne. Tunnen end praegu ka natukene kehvasti oma nohuse ninaga. Tööandja seisukohalt on aga halb seegi, kui inimene üldse tööle ei tule ja kedagi pole ka asemele võtta. Loomulikult, terved inimesed on produktiivsemad ja ka ühiskonnale toodavad nad lõppkokkuvõttes suuremat lisandväärtust.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Kui rääkida suurest pildist, siis Eesti suur mure on Eesti mehe keskmine eluiga, mis on kümme aastat lühem kui meie naistel. Mu küsimus on: kas on alust loota, et see seaduseelnõu aitab pikendada meie meestegi eluiga? Teame, et Eesti mehed üldiselt ei julge või lihtsalt ei taha arsti juurde minna.

Urve Palo

Aitäh väga hea küsimuse eest! Jah, see on väga oluline tähelepanek. Kui tööandja võtab vastu otsuse, et iga kahe aasta tagant suunatakse kõik töötajad tervisekontrolli, näiteks Medicoverisse, siis kõik töötajad sinna ka lähevad. Ma tean omast käest erasektori aegadest, et meie tegime seda paariaastase intervalliga ja ei olnud kahjuks harvad juhud, kui mõnel kolleegil avastati mingi haigus. Aga just tänu tervisekontrollile said nad õigel ajal haigusele jaole ja ravi alustada. Kas need inimesed oleks tervisekontrolli ka ilma ettevõtja positiivse surveta ette võtnud? Raske öelda, aga paljud seda ei tee. Sellel abinõul on väga suur mõju. Mis puutub eraldi meestesse, siis mehi käib statistiliselt rohkem tööl kui naisi. Meeste tööhõive on suurem, naised on paljud lastega kodus. Kui mehi töö juures sportima suunatakse, siis igal juhul mõjub see nende tervisele ja ka elueale positiivselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks rahanduskomisjoni liikme Erki Noole!

Erki Nool

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud vähesed spordihuvilised, kes te saali olete jäänud! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 242 oma istungil, mis toimus 16. oktoobril. Komisjoni istungil tutvustas eelnõu selle algataja Urve Palo. Arutlus oli meeleolukas ja ka emotsionaalne, arutati väga erinevaid teemasid. Üks enim arutlust pälvinud küsimusi oli, milline mõju oleks sellel seadusel eelarvele, maksulaekumistele ja isikute maksukäitumisele – kas hakatakse suuremat palka maksuma või neid kulutusi muul moel kompenseerima. Arutluse all olid loomulikult töötajate võrdsed võimalused, mille kohta siin ka küsiti: et miks diskrimineeritakse nagu neid spordiharrastajaid, kellele meeldib käia metsas jooksmas või jalgrattaga sõitmas. Luban endale humoorika vahemärkuse seoses eelse uudisega, et Tallinna linn tõstab spordibaasidega seotud tasusid. Äkki sätitakse ka tervisespordiradadele kassaparaadid ette? Saad tasuta ühissõidukiga kohale sõita ja seal metsaraja alguses mingi tasukese maksta. Oleks seegi ebavõrdsus likvideeritud. Aga loomulikult on eelnõu eesmärk, nagu eelkõneleja rääkis, innustada tööandjaid panustama töötajate tervise hoidmisse.

Rahandusministeeriumi esindaja, kelleks oli Lemmi Oro, tõi välja ka mõningad eelnõu puudused, näiteks, et selle maksu administreeerimine oleks väga keerukas. Probleemi näeb maksuamet ka selles, et tervisespordi mõiste on sisustamata, näiteks peaks maksuametnik hakkama otsustama, mis on tervisesport ja mis mitte. Arutasime seda teemat nii natuke emotsionaalsemalt ja ka vähem emotsionaalselt, näiteks, kas mõned jooga eriliigid mahuvad tervisespordi mõiste alla või mitte. Kõne all oli ka tervishoiuteenuse defineerimine. Lähtutakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduses defineeritud mõistest. Rahandusministeeriumi esindaja andis ka edasi Vabariigi Valitsuse 28. juuni istungi otsuse, et Vabariigi Valitsus ei toeta eelnõu.

Lisaksin veel nii palju, et arutlusel oli ka see, et me peaksime selle teemaga väga tõsiselt

edasi minema. Meie spordi- ja liikumisharrastuse toetusrühma Riigikogus kuulub 32 liiget, aktiivseid nendest on viis või kuus. Loodan, et need 32 inimest näitavad üles rohkem huvi, kui me seda eelnõu tulevastel kordadel arutama hakkame.

Lõpetuseks annan teada rahanduskomisjoni otsuse. Hääletamistulemus: 6 inimest poolt, vastu 0, erapooletuid 2. Otsustati teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute tähtjaks määrata 20. november 2012 kell 18. See otsus oli konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Analoogne eelnõu, mille oli algatanud Keskerakonna fraktsioon, läbis esimese lugemise maikuu pool aastat tagasi. Kas te oskate öelda, millal seda eelmist eelnõu, mis pool aastat on kusagil settinud, edasi arutatakse?

Erki Nool

Seda teemat me sel korral ei arutanud. Eelkõneleja Urve Palo mainis siin rahanduskomisjoni esimehe töölaua väga sügavaid sahteid. Ma loodan, et need ei ole väga sügavad. Kahjuks ma ei oska teile praegu öelda, kui sügavad need on. Aga minu siiras soov on küll, et me läheksime selle eelnõuga edasi ning paralleelselt võtaks ka Keskerakonna eelnõu arutlusele ja teeks seda paremaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Austatud ettekandja! Ma arvan, et teil on olnud piisavalt aega see teema liikumisharrastust toetavas parlamendirühmas üles võtta. Miks te seda teinud ei ole – need viis, kes te seal koos käite? Mis teemad need on, mida te arutate? Midagi ei ole seni siia suurde Riigikogu saali jõudnud. Mis on see põhjus, et te ei ole seda teemat seal arutanud?

Erki Nool

Viimati me arutasime treenerite tasustamise süsteemi juurutamist. Ja analoogse teema me oleme vähemalt kolmel korral jutuks võtnud. Nagu te olete aru saanud ka täna saalis kõlanud küsimustest, on poolt- ja vastuargumente. Ma arvan isiklikult, et selle teemaga peaks edasi minema, see on ühiskonnale vajalik eelnõu. Aga eks meile meeldibki lahendada teatud probleeme ühiskonnas mitte tervikuna. Näiteks laste hambaravi me kompenseerime täielikult, ka siis, kui tegu on erapraksises töötavate hambaarstidega, teatud valdkondades me aga ei taha probleemidele süvendatult läheneda. Olen uurinud sporditegemise seisukohalt maksustamise süsteeme eri riikides. Minu arvates vääriks kaalumist ühe väga hea Rootsi kogemuse rakendamine. Rootsis saab iga elanik aastas oma tulude deklareerimisel tuludest maha kanda 1500 Rootsi krooni spordiga seotud kulutusi. Eelnõu puhul on viidatud, et Maksu- ja Tolliamet näeb suurt probleemi asjaomase administreerimise keerukuses, selle lahenduse puhul oleks Maksu- ja Tolliametil väga lihtne seda ettepanekut ellu viia.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma tahan teie tähelepanu juhtida sellele, et sportimine on tegelikult inimese vaba valik. Sporti võib teha, aga sporti ei pea tegema. Spordi aluseks on ikkagi piiritu eneseteostuse tahe ja tervisliku eluviisi väärtustamine, soov teha midagi oma füüsilise seisundi parandamiseks. Teha saab seda mitmel moel ja olenemata ilmast ning paljustki muust. Mul on siin kaasas laupäevane Pärnu Postimees, kus Pärnu aeroobikatreener Jaana Junson selgitab, kuidas võib sporti teha ka kodus. Piltidel näeme, et käes on tal vee-pudelid ja harjavars. Harjutustega saab ennast suurepäraselt vormi ajada, rääkimata sellest, et tänavatel saab kõndida ja metsa all joosta. Iseenesest ei ole see mingi probleem.

Aga see ei olnud põhiline, millest ma rääkida tahtsin. Ma tahan tegelikult rääkida sellest, kuidas me kasutame seda erisoodustumaksust

vabastamise instrumenti ja kas seda on õige kasutada alati. See on arutluse koht. Kas seda on alati õige kasutada, kui meil on palju valivõimalusi? Juhin tähelepanu tulumaksuseaduse § 13 lõike 3 punktile 8, mis räägib puudega inimestele antud abivahendite tulumaksust vabastamisest. Nüüd on teemaks rohkem see, et need abivahendid on tööandja omad, tööandja ostab need, aga abivahendid on isenesest inimesele sama isiklikud asjad nagu aluspesu. See abivahend on tööandja oma ja kui tööandja peale tööpäeva lõppu ütleb, et see on vaja lauale panna, siis pole midagi teha. Samas on tööandja seisukoht ka arusaadav, sest kui näiteks kuulmisabivahendiga pärast tööd välja minna ja unustada ära, et see sul on, siis võid hajameelsusest sellega ujuma või duši alla minna. Järgmine päev tööandja avastab, et ta on kahju kandnud.

Nii et põhimõtteliselt ma kutsun üles kasutama erisoodustusmaksust vabastamist pigem olukorras, kus muid valikuid ei ole. Arvan, et selle üle võiks küll sügavamalt mõelda. Aitäh tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma tuln selleks siia, et ilmselt on eelnõust natuke valesti aru saadud, ja ka ajaloolise tõe huvides. Kui kellelgi on soovi eelnõu täiendada sätetega, mis räägivad sellest sportimisest, mida tehakse oma tervise huvides metsa all, siis eelnõu autorid sellele mingil moel vastu ei ole. Eelnõu esimene lugemine lõpetatakse, tehke oma ettepanekud, arutame need läbi ja kui loodetavasti saab ka Rahandusministeeriumiga need asjad kooskõlastatud, siis meie arvates on kõik suurepärase. Pigem on sellised sätted välja jäänud seetõttu, et varem on olnud sellele tugev vastasseis.

Teiseks kinnitan eelkõnelejale, et meditsiinilised abivahendid, mis on sotsiaalministri määrusega määratletud, ei ole eelnõu mõtte kohaselt kindlasti mitte tööandja omad, vaid tööandja poolt kinni makstud. Aga ajaloolise tõe huvides pean ütlema, et see, et niisugune küsimus siin tekkis, on loomulik. Vahest oli

inimene varasemas elus väga tubli raamatupidaja, aga poliitikuna on tema teadmised väga nõrgad või olematud. Seetõttu sellised küsimused tekivad.

Ivari Padar kirjutas omal ajal hinnangu selle eelnõu kohta, olles koalitsioonivalitsuse minister. Selles valitsuses oli kolm osapoolt: sotsiaaldemokraadid, Isamaa ja Res Publica Liit ning Reformierakond. Kui läbirääkimisi peeti, siis sotsiaaldemokraadid tegid ettepaneku selliselt tulumaksuseadust muuta. Isamaa ja Res Publica Liit toetas seda, aga vastu oli Reformierakond, kes teatas, et sellise sättega nad ei nõustu. Nende vastuseisu põhiargument on olnud kogu aeg üks: arusaam, et sellisel moel makstaks palka. Mina seda arusaama ei jaga. Vaadake, kui vanemad annavad lapsele kodus süüa ja keedavad makarone, siis sinna kõrvale pannakse kas lihapallid või viiner. Ketse sinna kõrvale panna ei saa, sest lapsed neid lihtsalt ei söö. Ka täna siin tekkinud küsimus, kas võiks palgatõusu asendada kord nädalas puugisüstiga, on täpselt sama naeruväärne.

Reformierakond on olnud kogu aeg sellele vastu. Ivari Padar on mees, kes peab kokkulepetest kinni. Hiljem juhtus sellel koalitsioonil niisugune lugu, et tekkis kurb hetk, kus oli vaja riigi kulutusi kokku hoida. Seejuures oli mure selle pärast, kuidas meie haiglad saavad tööd teha – kas arstid ja õed saavad seal tööd teha, kas ravijärjekorrad mitte liiga pikaks ei veni. Siis üks selle valitsuse minister, ka Reformierakonnast, ja üks Riigikogu sotsiaaldemokraadist liige istusid maha Eesti tööandjate ja töötajate ühingutega. Leiti, et üks lahendus oleks haiguspäevade katmine palga maksmise jätkamisega. Selle selge kohustuse panek tähendas ka tööandja selget huvi, et inimesed oleksid terved. Vastukaaluks lubati neile ka seda, et tööandja kulutused töötajate tervisele ei käiks erisoodustusmaksu alla. Seda kokkulepet ei ole täidetud. Ivari Padar on härrasmees, tema täitis neid kokkuleppeid, mis olid sõlmitud paberil, ja ka neid kokkuleppeid, mis olid sõlmitud suusõnaliselt. Kõikide seniste rahandusministrite kohta ei saa ma seda öelda. Mõned on käitunud ja käituvad siamaani täieliku matsina.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on,

et eelnõu 242 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 20. novembri kell 18.

Esimene lugemine on lõppenud ja kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

7. Riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (261 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatide esindajana olen teist korda teie ees, et tutvustada meie programmist seisukohta: lapsetoetused tuleb kolmekordistada. Sotsiaaldemokraadid on korduvalt esitanud Riigikogu menetlusse ettepaneku kolmekordistada üleüldisi lapsetoetusi, nii et need oleksid 57,54 eurot kuus. Seni oleme aga rääkinud kurtidele kõrvadele. Laste jaoks ei olevat riigil raha. Aga kelle või mille jaoks riik siis üldse on kui mitte inimeste jaoks?

Sotsiaaldemokraatide esimene sellesisuline eelnõu on jäänud kalevi alla kauemaks kui aastaks, ehkki meie fraktsiooni kuuluvad Riigikogu liikmed on sotsiaalkomisjonis vähemalt kuus korda taotlenud selle päevakorda võtmist.

Eelnõu algatajad usuvad, et ajal, mil Eesti Vabariik on valmis panustama Euroopa rahanduse stabiilsuse huvides 150 miljonit eurot, on Riigikogul kohustus leida võimalus panustada ka rahvastiku arengusse senisest tõhusama perepoliitika abil. Eesti perede parem toimetulek on arengu huvides tähtsam kui mis tahes fiskaalpoliitiline otsus.

Austatud ametikaaslased! Kunagi sotsiaaldemokraatide eestvedamisel loodud Eesti peretoetuste süsteem on universaalne. See lähtub arusaamast, et iga laps on väärtuslik ning iga lapse kasvatamise ja koolitamisega on seotud kulud. See süsteem vähendab ebavõrdsust ning hoiab ära laste sildistamise. On ju peretoetuste eesmärk tagada kõigile lastega peredele laste

hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Kõik lapsed on võrdväärsed ja neil on õigus võrdsele kohtlemisele. Oma olemuselt on universaalne peretoetuste süsteem ennetav ja tõhusaim viis vaesuse vähendamiseks, aidates kaasa lastega perede kindlustunde kasvule.

Euroopas tehtud uuringud ja ka Põhjamaade kogemused näitavad, et lapsi sünnib rohkem ja laste vaesust on vähem neis riikides, kus on universaalsed peretoetused ning lisaks pakutakse teenuseid, mis toetavad vanemate tööturul osalemist. Põhjamaades tehakse kõik, et lastega pered ei langeks vaesusesse ega peaks minema riigi abi kerjama. Kuhu peamiselt vajaduspõhiste lapsetoetuste põhimõtte välja võib viia, näitavad kujukalt Kreeka ja teiste Lõuna-Euroopa riikide kogemused. Nüüdseks on sündimus seal drastiliselt vähenenud, ulatudes napilt üle ühe lapse fertiilses eas naise kohta. Ometi on tegemist ortodoksse ja katoliikliku kultuuriruumiga, kus lapse sünnile naljalt kätt ette ei panda ja kus veel paar inimpõlve tagasi kodud lausa kihasid lastest. Kui perel on riigilt abi loota alles siis, kui vaesus juba majas, jäetakse lapsed pigem sünnitamata.

Sama suundumus on meilgi. Noorrahvas annab endale järjest selgemini aru, et lapsed suurendavad vaesusriski, samas kui elutud asjad kõnelevad heaolust. Eks ole potentsiaalsetele lastevanematelegi teada, et absoluutses vaesuses või vaesusriskis elab meil üle 63 000 lapse ehk tervelt 18% kõigist alla 18-aastastest lastest ja noortest.

Sündimuskordaja oli Eestis mullu 1,52. Taastetaseme hoidmiseks peaks see aga olema vähemalt 2,1. Iive jätkab langust ja seda hoolimata tõsiasjast, et parimas sünnituseas naisi on meil umbes 200 000. See näitaja on praegu tipus. Mõne aasta pärast hakkab see arv aga vääramatult vähenema, kahanedes paarikümne aastaga 70 000 naise võrra.

Ehkki vanemad tahaksid kahte-kolme last, sünnib perre keskmiselt 1,52 last. Uuring "Sündimust mõjutavad tegurid Eestis 2008" näitab, et inimeste tegelikku käitumist saaksid soovidele järele aidata eelkõige riigi tuntav materiaalne toetus, lastehoiu kättesaadavus ning teadmine, et ka töö kaotanud või üksikvanem suudab lapsed üles kasvatada ning neile täisväärtusliku lapsepõlve ja hea hariduse tagada. Seega, kui me jätkame sisutühjade loo-

sungitega vehkimist ega võta aega viitmata perepoliitikaga midagi ette, võime hakata oma rahvale kohe hingekella lööma.

Head Riigikogu liikmed, oleme ausad! Praegu on Eesti kõige põletavam mure see, et perre jäävad sündimata isegi esimesed lapsed. Kui vaadata rahvastikuteadlaste tehtud graafikuid, siis esiklaste sündimuskõver on kolme viimase aastaga sattunud vaat et vabalangusse. Seegi räägib karjuvast vajadusest tõsta kohe ja korralikult universaalseid lapsetoetusi. Kui perre ei sünni esimest last, ei sünni ka teist ja esimese ropsuga kolmandat last ju ei sünnita (muidugi on siin üks erand: kui esiklapsed juhtuvad olema kolmikud).

Eesti perepoliitikat on rahvusvaheliselt kirjeldatud kui sünnile suunatud perepoliitikat. See tähendab, et perepoliitilised meetmed on valdavalt orienteeritud lapse sünnile ja väikelapseeale. Kuna aga pereelu ei alga ega lõpe lapse sünniga, vaid kestab kogu inimese eluea, on senisest enam vaja tähelepanu pöörata ka hilisematele kasvuaastatele. Lapse sünd ja esimesed elukuud või -aastad võivad olla küll kindlustatud, kuid kui lapse kasvades ja täiskasvanuks saades puuduvad tal võimalused haridust omandada, huvihariduses osaleda ja tervishoiuteenuseid kasutada, vanemad aga ei saa tööturul osaleda ega pere majanduslikku toimetulekut tagada, siis puudub riigi poliitikal, mis peaks toetama perede elukvaliteeti ja rahvastiku jätkusuutlikkust, pikaajaline perspektiiv ja positiivne mõju.

Nagu ma juba ütlesin, Eesti perepoliitika on seni keskendunud sündide toetamisele ja laste kasvatamine täisealiseks on jäänud vajaliku tähelepanuta. Vanemahüvitisele kulub rohkem raha kui teistele peretoetustele ühtekokku. Lapsetoetuseks, mida makstakse lapse täisealiseks saamiseni, eraldab riik aastas 98 miljonit eurot, aga vanemahüvitisele, mida makstakse kõigest poolteist aastat, kulub üle 174 miljoni euro. Usk, nagu piisaks perede toetamiseks poolteist aastat kestvast riigi toest, on naiivne.

Universaalset lapsetoetust on peaminister võrrelnud raha külvamisega lennukilt. Pole siis imestada, et 19 eurot lapse kohta kuus on külmutatud juba 2004. aastast peale, ehkki sestsaadik on seegi pisku kaotanud poole oma ostujõust. Kui me ajas tagasi vaatame, siis mida sai tollel ajal osta 300 krooni eest? Seda oli päris palju. Kui küsime endalt, mida saab nüüd

lapsele 19 euro eest osta, siis ma arvan, et te kõik olete nõus, et seda on väga vähe. Pole siis imestada, et valitsus on sihiks seadnud nn vajaduspõhise lasteabi. Lapsetoetuste reformiks luulendatud skeemi võib laias laastus kokku võtta järgmiselt. Kõigepealt laseme lastega perel vaesusesse vajuda, et ta seejärel käiks, müts pihus, omavalitsuses, et üha uuesti tõendada oma pere viletsust. Siis on tulevast suvest alates lootust, et esimesele ja teisele lapsele antakse riigi kukrust kümnekond eurot lisaraha kuus.

Peale Lõuna-Euroopa vajaduspõhise, kuid põhjakõrbenud perepoliitika, mis meie juhtpoliitikutele tundub aina südamelähedasem olevat, on meil valida ka teine tee – Põhjamaade tee. Euroopas tehtud uuringud ja Põhjamaade kogemused kõnelevad sellest, et sündimus on suhteliselt suur ja laste vaesust on vähe just neis riikides, kus kõigile ühtviisi makstakse tuntavaid peretoetusi ning riik teeb omalt poolt, mis suudab, et pakkuda lastele vajalikke teenuseid: lasteaed, tasuta huvi- ja kooliharidus, koolitransport jne. Kõik see aitab ühitada vanemate töö- ja pereelu.

Kui vaadata protsente SKT-st, mis kuluvad ühes või teises riigis lastele, siis meil moodustavad lastele ja peredele mõeldud toetused ligi 0,7% SKT-st, koos ebaefektiivse vanemahüvitisega on see näitaja suurem – 1,7%. Lastele tarvilikke teenuseid napib Eestis nii linnas kui ka maal. Soomes ja Rootsis on seevastu peretoetustele eraldatav raha palju suurem, Taanis on see koguni 3,8% riigi SKT-st.

Lõpetuseks tahan öelda, et eelnõuga soovivad sotsiaaldemokraadid muuta riiklike peretoetuste seaduse § 5 lõiget 3. Kehtiva seaduse kohaselt makstakse praegu lapsetoetust pere esimese ja teise lapse kohta kahekordses lapsetoetuse määras, kolmanda ja iga järgmise lapse kohta kuuekordses lapsetoetuse määras. Eelnõuga ühtlustatakse lapsetoetuse määrad ja kehtestatakse kõikidele lastele lapsetoetuse suuruseks kuuekordne lapsetoetuse määr. Eelnõu seadusena vastuvõtmise korral paraneb 166 000 pere majanduslik toimetulek. Sotsiaaldemokraatide eelnõu seaduseks saamise korral võidab kahelapseline pere aastas enam kui 900 eurot. Sotsiaaldemokraadid arvavad, et see on meie riigile täiesti jõukohane. Kui Riigikogu selles kokkuleppele jõuab, kui me viimaks aru saame, et rahva ja riigi tulevik sõltub järeltule-

vast põlvest, siis ma arvan, et ka kõik siin saalis viibivad Riigikogu liikmed sotsiaaldemokraatide eelnõu toetavad. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas sotsiaalkomisjonil on olemas selline uuring, kui paljud vanemad peale seda, kui nad on vanemapalga kätte saanud, Eestist lahkuvad?

Heljo Pikhof

Aitäh! Kahjuks seda uuringut ei ole tehtud, aga väga paljud lastevanemad lähevad Eestist ära siis, kui vanemapalk või üks või teine soodustus on kätte saadud. Nad lähevad ja jäävadki, sest naaberriikides laps üles kasvatada on hoopis teine tera. Nad tunnetavad väga selgelt, et kõik lapsed on seal oodatud, ka Eesti lapsed on Soomes ja Rootsis oodatud. Vanematel on kindlustunne, et nad saavad lastele korraliku hariduse anda ja lapsed inimväärselt üles kasvatada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Hiljuti sain ma kerge šoki, kui avastasin, et Eurostat ennustab, et aastatel 2010–2030 väheneb nende inimeste arv, kes on vanuses 15–34 aastat, 106 000 võrra. See on muidugi katastroof. Seesama toimub ka teistes vanusegruppides. Mis te arvate, kas ilma väljumiseta sellest depressiivsest meeleolust, milles me praegu oleme ja milles on terve Eesti, ja ainult toetustega, ainult rahaga me suudame seda olukorda parandada?

Heljo Pikhof

Aitäh! Kindlasti ei suuda me seda parandada ainult rahaga, aga üksipuha milline meede lastega perede olukorra parandamiseks on selge signaal, et lapsed on siia riiki oodatud. Kui ma rääkisin universaalsetest lapsetoetustest, siis see tähendab ka seda, et kõik lapsed on meil võrdsed ja laste sildistamist ei toimu. Aga

loomulikult on neid meetmeid, kuidas inimesi Eestis kinni hoida, mitmeid ja mitmeid. Eelkõige on selleks ikkagi inimväärne elukeskkond ja teadmine, et riik hoolib oma inimestest.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Aitäh, härra eesistuja! Hea algataja esindaja! See on juba teine sellesisuline eelnõu, mille te olete sisse andnud. Esimene on peaaegu aasta kalevi all olnud ja on esimese lugemise läbinud. Paistab, et ka see eelnõu läbib esimese lugemise. Aga kui optimistlik te olete selle edasise saatuse suhtes?

Heljo Pikhof

Sotsiaaldemokraadid ei kaota kunagi lootust. Eks me esitame seda eelnõu nii kaua, kuni see ükskord seaduseks saab. Kui see ei juhtu enne, siis kindlasti siis, kui meie valitsusse saame. Ega me seda tempu tegemata ei jäta. Tegelikult näeb sotsiaaldemokraatide eelnõu ju ette enam kui 160 000 pere olukorra paranemise, ma pean silmas just laste olukorra paranemist nendes peredes. Me ei nimeta seda reformiks. Aga Reformierakonna ja IRL-i eelnõu, mis toob sotsiaaltoetused riiklike peretoetuste seadusesse, nimetatakse reformiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Ma olen mitmelt kolleegilt Riigikogus ja konkreetset ka rahandusministrilt kuulnud seda retoorikat, et see oleks nagu solvav, kui inimene teenib nii palju nagu minister ja äkki tal suurendatakse lapsetoetust (oletame, et tal on lapsed). Et ära kaotada see argumentatsioon, kas ei võiks panna eelnõusse sisse piirangu, et see seadus ei kehti Riigikogu liikmete ja valitsusliikmete kohta? Siis oleks üks solvang vähem ja üks vastuargument ka vähem.

Heljo Pikhof

Aitäh! See on väga hea küsimus. Ega keegi seda raha kellelegi tegelikult ei paku. Seesama minister või Riigikogu liige on kirjutanud

avalduse, et saada lapsetoetust, vanemahüvitist ja muid peretoetusi. Need valitsusliikmed, kes sellist juttu ajavad, valetavad. Nad võivad sellest toetusest iga kell loobuda. Aga piinlik neil seda raha vastu võtta küll ei ole. See ei vasta tõele.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh! Hea ettekandja! Valitsuse seisukoht on selline, et toetused peaksid olema vajaduspõhised. Kas komisjonis on olnud arutelu selle üle, et vanemapalk võiks olla vajaduspõhine?

Heljo Pikhof

Väga hea küsimus. Me ei ole seda arutanud. Aga kui sa oled enne laste sündi korralikult palka saanud, siis on sul laste kasvatamisel rahavajadus palju väiksem kui nendel, kellel võib-olla pole enne üldse sissetulekut olnud, kes on otse koolipingist tulnud, peavad elu alustama jne. Kahjuks pole seda arutatud. Muidugi, sotsiaaldemokraadid on teinud ettepaneku, et vanemahüvitise lagi allapoole tuua. Aga raha tuleks jätta ikkagi lastega peredele, võiks kas või üksikvanema lapse toetust tõsta.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea ettekandja! Olen teiega täiesti ühte meelt, et lapsetoetus, mis on 19 eurot ja seda juba aastast 2004, ei kata kindlasti neid vajadusi, mis lapse kasvatamisel tekivad. Aga viimasel poolaastal oleme kuulnud, kuidas nii peaminister kui ka teised kõrged reformierakondlased räägivad Reformierakonna reformist või kavast, mis näeb ette, et lapsetoetusi mitmekordistatakse. Sellega püütakse peresid justkui maha rahustada. Võib-olla annate hinnangu ka sellele reformile või kavale, kas see lahendab probleemi või ei.

Heljo Pikhof

Kõigepealt ütlen, et iga sent, mis lastega peredele juurde antakse, on tänuväärne, aga see kava ei lahenda probleeme. Ma toon ühe näite. On ju Reformierakond ja IRL välja

käinud, et kui kahe lapsega pere sissetulek on alla 588 euro, siis on tal õigus saada vajaduspõhist lapsetoetust. Aga kui sealsamas majas elab vanaema või ämm, ükspuha kuidas me teda nimetame, siis läheb ka vanaema pension arvesse. Kui vanaema pension sinna juurde liita, siis selle pere lapsed vajaduspõhist lapsetoetust ei saa. Minu küsimus ongi, kas siis ämm peab oma pensionist selle kümme eurot kinni maksma. Tegelikult on see kummaline. Me oleme komisjonis seda arutanud ja on tulnud veel kummalisi asju välja. Näiteks, kui mees ja naine elavad koos, mõlemal on eelmisest kooselust kaks last ja peres on nüüd kokku neli last, siis ainult kaks last selles peres saavad vajaduspõhist lapsetoetust ja teised kaks last ei saa. Selles eelnõus on väga palju auke. Ma väga loodan, et need augud parandatakse ja riiklike peretoetuste seadusest võetakse välja mõiste "vajaduspõhine lapsetoetus", sest seda teemat reguleerib ju tegelikult sotsiaalhoolekande seadus. See üks lause riiklike peretoetuste seadusest peaks olema viidud sotsiaalhoolekande seadusesse, kuna vajaduspõhise lapsetoetuse saamist reguleerib sotsiaalhoolekande seadus.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni aseesimehe Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas seda eelnõu. Ma lühidalt tutvustan teile selle arutelu sisu. Sotsiaaldemokraatide ettepanek on tõsta kõikide laste lapsetoetust, mitte nii, nagu näeb ette vajaduspõhise lapsetoetuse eelnõu, mille kohta ettekandja siin ka küsimustele vastas.

Algataja sõnul on uuringute järgi peredel soov, et lapsi oleks kaks-kolm, aga elu näitab, et on tegureid, mis segavad seda unistust täide viimast. Kuigi sotsiaaldemokraadid eelnõu algatajana ei arva, et lapsetoetuse kuuekordne tõus lahendab kõik probleemid, sest oleks vaja ka lisameetmeid, on see algatajate arvates üks väga tõhus meede. Ega komisjonis keegi sellele otseselt vastu ka ei vaielnud. Arutasime seda, et meil oli samasisuline eelnõu arutlusel juba aasta tagasi, nüüd on aga arutluse all see

eelnõu. Arutasime, kas on võimalik neid kahte eelnõu menetluse jooksul ühendada. Algataja arvas, et see on küll võimalik, kuigi teise eelnõu seletuskiri on veidi täiendatud, aga kui arutelu läheb edasi, siis on võimalik neid eelnõusid ühendada. Arutasime tükk aega protseduurilisi asju, seda, kuidas on üldse võimalik, et ühte eelnõu antakse menetlusse kaks korda. Selgus, et see pole üldse keelatud. Arutasime ka seda, et n-ö halbade nähtuste kokkusattumise korral võib juhtuda nii, et üks eelnõu jääb Riigikogu järgmise koosseisu arutada. Me lootsime, et praegu seda ei juhtu. Kuna tuli jutuks ka vajaduspõhine lapsetoetus, siis esitati Sotsiaalministeeriumi esindajale küsimus, kas on analüüsitud, kuidas saab ühele vaesele perele abiks olla see lubatud vajaduspõhine toetus, mis on 9 eurot 59 senti esimese lapse kohta. Vastus oli, et seda analüüsitud ei ole. Enamgi veel, Sotsiaalministeeriumi esindaja nentis, et Haapsalus on uuritud raskesti toimetulevaid peresid ja see uuring on näidanud, et tegelikult vajavad need lapsed pigem uusi teenuseid kui raha. Kuigi jah, olime seda meelt, et iga sent on lastele kasulik.

Eelnõu oli sisukas, selle vastu keegi ei vaielnud. Konsensusega otsustasime, et see eelnõu peab tulema siia saali arutelule 6. novembril. Komisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada (ka see otsus oli konsensuslik). Komisjoni ettekandjaks määrati mind ehk Yana Toomi ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on kümme päeva, nagu tavalises korras ette nähtud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Sageli on nii, et valitsus ei toeta opositsiooni algatatud eelnõu sel põhjusel, et midagi sarnast tehakse ka ise. Me teame, et valitsus on loosungina välja lubanud lapsetoetuste reformi. Kas te saate võrrelda täna arutatavat eelnõu sellega, mida valitsus lubab lapsetoetuste osas teha? Näiteks võtame ühe tavalise Eesti pere, kus on kaks last. Mis seda peret ootaks ees sotsiaaldemokraatide eelnõu seadusena vastuvõtmise korral ja mis ootab teda ees valitsuse ettenähtud reformi puhul?

Yana Toom

Ma tänan! Üritan olla arvudega võimalikult täpne. Ma usun, et ma ei eksi palju. Valitsuse pakutud eelnõu näeb ette, et vajaduspõhised lapsetoetust hakkavad saama pered, kes elavad suhtelises vaesuses. Suhtelise vaesuse piir Eestis on 280 eurot esimese pereliikme kohta, pool sellest summast ehk 140 eurot iga järgmise pereliikme kohta, kes on vanem kui 14 aastat, ja kolmandik sellest summast ehk 84 eurot iga pereliikme kohta, kes on noorem kui 14 aastat. See tähendab seda, millest rääkis ka Heljo Pikhof, et peres, kus on kaks täiskasvanut ja kaks last, peab sissetulek olema alla 588 euro, et neid saaks pidada suhtelises vaesuses elajateks. See pere peaks valitsuse eelnõu kohaselt 1. juulist 2013 saama lisaraha 9 eurot 59 senti esimese lapse eest ja 19 eurot 18 senti teise lapse eest ehk kokku natuke alla 30 euro. Võtame selle eelnõu, millest me praegu räägime, ja teeme arvutused. Praegu saab iga laps 19 eurot, eelnõu järgi hakkab saama 57 eurot. See tähendab, et rahaline võit on märkimisväärne ja tunduvalt suurem, kui näeb ette valitsuse eelnõu. See on esimene asi, n-ö rahaline pool. Teine pool on see, et vajaduspõhine lapsetoetus (sellel toetusel on minu arvates vale nimi – ja mitte ainult minu arvates – sel lihtsal põhjusel, et kui me räägime leibkonnast, kes elab suhtelises vaesuses, siis me peaksime rääkima ka vajaduspõhisest toetusest lastega peredele, mitte lastele) on laste selge sildistamine, kusjuures vanemad peavad käima kord kvartalis Sotsiaalkindlustusametis ja tõestama, et nende sissetulek on nii väike. Enamgi veel, kui näiteks vanemad on lahutatud ja ema ei nõua kohtu kaudu lapse isalt elatist, siis ei saa ta ka vajaduspõhised toetust taotleda. See tähendab sisuliselt seda, et kui isalt polegi midagi võtta, ta on näiteks töötu, siis peab ema tahes-tahtmata minema oma laste isaga kohtusaalis tülli selle nimel, et saada 9 eurot 59 senti.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Kui ma õigesti aru sain, siis valitsus ei ole selle eelnõu vastu ja kui me täna selle lugemise lõpetame, siis läheb see eelnõu teisele lugemisele, kusjuures kümme päeva on aega muudatusettepanekute esita-

mise jaoks. Mis te arvate, kuidas see eelnõu meie eelnõuga koos arenema hakkab?

Yana Toom

Ma pean kordama sõnu, mida ütles eelmine ettekandja, ja ütlen, et ka Keskerakond ei kao-ta kunagi lootust, et asjad arenevad ikka õiges suunas. Demograafiline olukord Eestis ei ole väga roosiline ja kõigile on selge, et meie lapsed ja lastega pered väärivad korralikku sisetulekut. Ainuke asi, mis selle eelnõu puhul mind natuke häirib, on see, et siin ei ole sees, et suuremat toetust võiks mitte lugeda sisetulekuks toimetulekutoetuse määramisel. Aga see on juba järgmine samm.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised. Palun kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu esindaja Kaia Iva!

Kaia Iva

Austatud juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 261 ja selles sisalduv muudatusettepanek on oma sisult kahtlemata sümpaatsed. Aga mulle on jäänud mulje, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond toimetab viimasel ajal nii suure hoolega ja tal on nii palju suuri algatusi, et ta on jätnud tähelepanuta selle, et täpselt sama eelnõu ja sama parandusettepaneku on nad juba varem üle andnud ja see on praegu Riigikogu menetluses. Täna saalis ma küll kuulsin, et nad ilmselt ka ise märkasid, et see eelnõu on juba menetluses ja nad sellest eelnõust 11 siin kõnelesid. Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon on seisukohal, et kahte identset ning sama algataja sisseantud ja menetletavat eelnõu Riigikogu saalis ei ole kohane paralleelselt menetleda. Mul on edaspidiseks Riigikogu juhatusesele ettepanek vaadata koos komisjonide juhtidega seda kodukorra kohta, mis räägib eelnõude algatamisest ja menetlemisest. Ainult sel põhjusel, et täpselt sama eelnõu on juba menetluses, ja sellepärast, et me sellise kummalise tegevusega ei peaks siin saalis tegelema, palub Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon lükata esimesel lugemisel tagasi seaduseelnõu 261, kuna identne eelnõu 11 on samade algatajate esitatuna juba menetluses. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu liikmed! Mul on üks vastuväide Kaia Ivale. Meil on olemas Riigikogu juhatus, kes lähtub meie kodukorrast. Kodukord näeb ette, et nii on võimalik eelnõusid esitada. Sotsiaaldemokraadid on rääkinud Riigikogu sotsiaalkomisjonis kurtidele kõrvaldele. Tuletan meelde, et teie erakonna liige on sotsiaalkomisjoni esimees. Me oleme kuus korda üritanud eelnõu 11 päevakorda panna, aga mitte keegi ei ole sellest välja teinud. Samas on erakordselt oluline, et see eelnõu jõustuks seadusena just praegu, sest nagu ma enne ütlesin, see, et esimese ja teise lapse toetused on külmutatud juba aastast 2004, on täiesti lubamatu. 19 eurot lapse kohta ei täida seda eesmärki, mida riiklike peretoetuste seadus ette näeb. Tegelikult on seaduses ju selgelt öeldud, et lastega peredele hüvitatakse osaliselt laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutused. Aga 19 eurot on tõesti hästi hästi väike raha. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Samas on Riigikogu istungi juhataja laual Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni kiri, kus palutakse seaduseelnõu 261 tagasi lükata. Põhjenduseks on toodud, et identne seaduseelnõu 11 on samade algatajate esitatuna juba menetluses. Alla on kirjutatud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esimees. Kas teie ettepanek puudutab esimest lugemist? Siin ei ole seda kirjas. Selge. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.

Panen hääletusele Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ettepaneku eelnõu 261 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 45 ja vastu 31 Riigikogu liiget. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 261 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 17.)

Seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

8. Riiklike peretoetuste seaduse, töölepingu seaduse ja vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu (270 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse, töölepingu seaduse ja vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Yana Toomi!

Yana Toom

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Ma tutvustan teile ühte eelnõu, mis soovib muuta riiklike peretoetuste seadust, töölepingu seadust ja vanemahüvitise seadust. Eelnõu eesmärk on parandada kolmikuid kasvatavate perede olukorda, võimaldades kolmikute ja suurema arvu mitmike korral vanemahüvitist, lapsehoolduspuhkust ja lapsehooldustasu mõlemale vanemale ning tõstes ühekordset sünnitoetust kolmikute ja suurema arvu mitmike sünni korral 10 000 euroni.

Kolmikute sünd on Eestis erakordne sündmus, mida tuleb ette vaid mõnel korral aastas, isegi mitte igal aastal. Lisaks kolmekordsele rõõmule toob kolmikute sünd perele kaasa väga suured majanduslikud väljaminekud. Kolmikute kasvatamisega kaasnevad kolmekordsed kulutused nii söögile, riieteile kui ka laste huvi- ja sporditegevusele ning seda kõike samal ajal.

Erinevalt teistest Euroopa riikidest puudub Eestis igasugune riigi toetus kolmikutele. Mitmike sünni puhuks ei ole loodud erimeetmeid, vaid kõiki peresid, kus kasvab palju lapsi, püütakse riiklikult toetada rohkem kui ühe lapsega peresid. Seetõttu on aga tekkinud olukord, kus kolmikute perede toetamine on jäetud omavalitsuste hooleks, kelle võimekus ja rahalised vahendid on väga erinevad. Kolmikuid kasvatavate perekondade vajadusest riigi suurema toetuse järele kõneleb fakt, et kohalikud omavalitsused on kolmikutega peresid vastavalt oma võimalustele siiani pidevalt toetanud. Seda on teinud viimastel aastatel Narva, Rõngu

vald Tartumaal ja ka pealinn Tallinn. Kolmikuid kasvatavad perekonnad on esitanud Riigikogule oma ettepanekud, kuidas parandada nende perede olukorda ning toetada seeläbi laste täisväärtuslikku arengut kuni nende täisealiseks saamiseni.

Eelnevast tulenevalt teeb Keskerakonna fraktsioon ettepaneku täiendada riiklike peretoetuste seadust uue lõikega, mis võimaldaks maksta lapsehooldustasu täiendavalt mõlemale kolmikute ja enamate mitmike vanemale kuni laste kolmeaastaseks saamiseni. Samuti soovime kolmikute ja enamate mitmike sünni korral suurendada sünnitoetust 10 000 euroni. Kehtiva seaduse alusel makstakse mitmike vanematele sünnitoetust 320 eurot iga sündinud lapse kohta. See toetus on aga ajast ja arust. Ka 960 euro suurune sünnitoetus ei kata kolmikute sünniga kaasnevaid kolmekordseid kulusid.

Erinevalt Eestist, kus kolmikute peredele pakutav toetus sõltub inimeste vastutulelikkusest, on näiteks Lätis juba kümmekond aastat makstud kolmikute peredele toetust valitsuse reservfondist. Aastal 2008 oli toetuse suurus 6000 latti ehk natuke rohkem kui 8500 eurot. Eestis on lisaks kohalike omavalitsuste makstavatele toetustele mitmed ettevõtted teinud kolmikutele soodustusi, et võimaldada ka suurperede lastel kogeda põnevaid elamusi. Kuid seda kõike ei reguleeri seadus.

Teine muudatus, millega me siia saali tulime, puudutab töölepingu seadust. Muudatus eeldab, et mõlemal vanemal oleks õigus saada lapsehoolduspuhkust kuni laste kolmeaastaseks saamiseni. Kehtivate õigusaktide alusel on ka mitmike sünni puhul ainult ühel vanemal võimalus jääda lapsehoolduspuhkusele ning saada vanemahüvitist. Kuid kolme imiku eest korraga hoolitsemine on väga pingeline ning nõuab väga suuri ajaressursse. Ühele inimesele käib see vahel ka üle jõu. Kolmikute vanemad leiavad, et praegune vanemahüvitisüsteem hoiab kokku kõige suuremate abivajajate pealt, sest peredes, kus tuleb kasvatada kolme väikelast korraga, võimaldatakse vaid ühel vanemal saada vanemahüvitist, kuid kolme järjestikust last kasvataval vanemal on võimalus kolmel korral lapsehoolduspuhkusele jääda.

Eelnõu on kritiseeritud selle eest, et kahe vanema pikaajalisel eemalviibimisel tööturul on pere jaoks negatiivsed tagajärjed, kuna mõlema vanema konkurentsivõime ja positsioon

tööturul võivad halveneda. Siiski tuleb rõhutada, et lapsehoolduspuhkust võib juba praegu kasutada kas korraga või osade kaupa. Seetõttu ei ole eelnõu jõustumise korral üheselt kindel, et mõlemad vanemad jäävad tööturult kolmeks aastaks eemale. Eelnõuga võimaldatakse vanematel korraga lapsehoolduspuhkusele minna, mis aitab mitmikke kasvataval perel pingelisel perioodil üksteisele toeks olla.

Samuti on negatiivsena välja toodud, et kolmikute vanematele eelise andmine tekitaks ebavõrdse olukorra võrreldes nende vanematega, kellel on alla kolmeaastased lapsed, kes ei ole mitmikud. Aga praegu on eelisseisus siiski hoopis vanemad, kelle väikelapsed ei ole mitmikud, sest nendel on vanemahüvitise saamise aeg pikem. See on olnud ka nende valik. Kolmikute sünni pole aga võimalik planeerida.

Viimase kahekümne aasta jooksul on Eestis sündinud keskmiselt kolm ning viimase kümne aasta jooksul neli komplekti – ma palun vabandust väljenduse eest, ma lihtsalt ei tea, kuidas neid nimetada – kolmikuid aastas. Kui aastad 2007 ja 2008 olid Eestis viimase 60 aasta kõige kolmikuterohkemad, siis aastal 2011 sündisid viied kolmikud. Need arvud on siin selleks, et anda mõista, et muudatusettepanekuga kaasnev rahaline kulu ei ole väga suur. Meie rehkenduse järgi, kui oletame, et aastas sünnivad neljad kolmikud, on seaduse jõustumise korral maksimaalne kulu riigieelarvele 212 607 eurot. Rehkendused põhinevad maksimaalsel vanemahüvitise määral, tegelikult võib juhtuda, et see kulu on planeeritud palju väiksem. Seaduse jõustumise ajaks on planeeritud 1. jaanuar 2013.

Kokkuvõtvalt öeldes võimaldab eelnõu parandada kolmikuid kasvatavate perekondade majanduslikku olukorda, toetada seeläbi laste täisväärtuslikku arengut ja suurendada perede kindlustunnet. Ma palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Maret Maripuu!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste sea-

duse, töölepingu seaduse ja vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu 270 oma 23. oktoobri istungil. Komisjoni koosolekust võtsid lisaks komisjoni liikmetele ja ametnikele osa Sotsiaalministeeriumi töösuhete poliitika juht Seili Suder ja ministri nõunik Anni Tooma. Algatajate nimel tutvustas eelnõu Yana Toom. Lubage mul tutvustada komisjonis toimunud arutelu.

Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustas Seili Suder. Vabariigi Valitsus ei toeta pakutud eelnõu järgmistel põhjustel. Lapsehoolduspuhkuse andmist reguleerib nõukogu direktiiv 96/34/EÜ, mis on Eesti õigusesse üle võetud töölepingu seadusega. Direktiivi klausli 2.1 järgi tuleb liikmesriigil võimaldada lapsehoolduspuhkust kasutada vähemalt kolm kuud. Direktiiv ei näe ette lapsehoolduspuhkuse andmist, lähtuvalt laste arvust. Lapsehoolduspuhkuse jooksul hoolitsetakse mitmike eest samal ajal, mitte erineval ajal. Eesti õigus arvestab sellega, et vanem kasvatab ühel ajal sündinud lapsi korraga. Puudub vajadus kehtestada õigust mitmele lapsehoolduspuhkusele ühel ajal sündinud laste arvu alusel.

Eeltoodud seisukohta toetab ka Euroopa Kohtu lahend C-149/10, kus kohus leidis, et direktiivi ei või tõlgendada nii, et kaksikute sünniga tekib õigus saada sündinud laste arvule vastavat lapsehoolduspuhkust. Sotsiaalministeeriumi esindaja rõhutas, et vanemahüvitise maksmine ei ole seotud laste arvuga. Vanemahüvitist makstakse ühekordselt ka sel juhul, kui vanemal on samal ajal õigus saada vanemahüvitist mitme järjestikku sündinud lapse kohta. Arvestades, et ühes peres saab lapsehoolduspuhkust mitme järjestikku sündinud lapse eest kasutada samal ajal üks vanem, ei ole võimalik, et vanemahüvitist saavad ühel ja samal ajal ema ja isa eri laste eest. Seetõttu ei toeta Vabariigi Valitsus vanemahüvitise samal ajal maksmist mõlemale vanemale ka kolmikute või suurema arvu mitmike sünni korral.

Eelnõu algataja tõi välja, et pakutud muudatused parandavad lastevanemate positsiooni tööturul. Vabariigi Valitsuse esindaja sellega ei nõustunud ja näeb pigem seda, et lastevanemate konkurentsivõime võib halveneda. Praegu on lastevanematel võimalik puhkusel oleku aega vahetada ja paindlikkus on olemas. Sotsiaalministeeriumi esindaja meenutas komisjo-

ni liikmetele, et uuest aastast taastub tasuline isapuhkus, mille pikkus on kümme tööpäeva.

Algatajatel küsiti, miks sünnitoetuse suurus kolmikute sünni korral on 10 000 eurot. Võrreldes näiteks toetusega kaksikute sünni puhul, mis kahe lapse kohta on 640 eurot, on 10 000 euro suurune toetus ebaproportsionaalne. Algatajate esindaja põhjendas seda sellega, et see oli summa, mida kolmikute vanemad oma kirjas küsisid. Komisjonis juhiti tähelepanu ka sellele, et praegu on menetluses eelnõu, mis tõstab toetuse kolmikute sünni puhul 3000 euroni.

Komisjonis tekkis küsimus, kuidas ikkagi kolme lapsega hakkama saada. Ministeeriumi esindajad nõustusid, et mitmikega pered võivad vajada rohkem tuge, selleks et vähendada vanemate hoolduskoormust ja parandada pere toimetulekut, mistõttu on oluline roll peret toetavatel meetmetel. Peredele mõeldud toetusi ja teenuseid on oluline vaadelda terviklikult, seetõttu koostab Sotsiaalministeerium peretoetuste ja -teenuste kontseptsiooni, kus analüüsitakse mitmikega perede hoolduskoormust ja pakutakse võimalikke toetavaid meetmeid. Ministeeriumi esindaja andmetel on ka kolmikute vanemate esindajad töösse kaasatud.

Komisjonis tunti huvi, kuidas on need puhkused reguleeritud teistes Euroopa Liidu liikmesriikides. Ministeeriumi esindaja vastas, et praegu saab lapsevanem Eestis kodus olla kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. Pikem pole see aeg üheski teises Euroopa riigis, enamikus riikides on see aeg lühem. Ühendkuningriigis ja Prantsusmaal on see aeg kuudes. Kolm aastat saab kodus olla Soomes ja Poolas, kusjuures Soomes on see kolm aastat jagatud pikema perioodi peale, kuid seda saab kasutada siiski üks vanem korraga. Ühtlasi rõhutasid ministeeriumi esindajad, et mitmike sünni puhul on peredele tavaliselt pakutud mitmesuguseid teenuseid.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et komisjon leidis, et teema on oluline, sellega tuleb edasi tegelda ja otsida paremaid lahendusi. Esitatud eelnõu kohta tegi komisjon järgmised otsused: saata eelnõu esimesele lugemisele ja teha täiskogule ettepanek eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Selle poolt oli 5 ja vastu 3 komisjoni liiget. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te tutvustasite praegu Vabariigi Valitsuse seisukohta ja seal kõlas viide eurodirektiivile. Lähtuvalt sellest selgus, et valitsus seda eelnõu ei toeta. Kas see direktiiv on imperatiivne, kas ta põhimõtteliselt keelab euroliidu riikidel toetada mingil oma moel kolmikute kasvatamist või jätab ta siiski otsustamise iga riigi kätte?

Maret Maripuu

Aitäh! Positiivne diskrimineerimine on lubatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on selline kahepoolne küsimus. Te ütlesite, et valitsus töötab välja oma kava selles suunas. Tahan täpsustada, mis tähtaja ta selle kava väljatöötamiseks endale võttis. Teiseks, te ütlesite, et on paremaid lahendusi. Kas te oskate kas või paari sõnaga öelda, millised need paremad lahendused on?

Maret Maripuu

Aitäh! Ma usun, et nende paremate lahenduste kohta pakub alternatiive ministeeriumis koostamisel olev teenuste analüüs. Eelkõige on eksperdid soovitanud sellistel juhtudel pakkuda teenuseid, mitte otseselt rahalisi toetusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin.

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Selliseid sõnaühendeid nagu "kuum lumi" või "positiivne diskrimineerimine" nimetatakse vist oksüümoronideks, teineteist välistavateks sõnadeks, ja see väljend ei ütle mitte midagi. Ma esitasin teile väga konkreetse küsimuse: kas see direktiiv keelab meil midagi teha kolmikute ja nende vanemate heaks?

Maret Maripuu

Aitäh! See direktiiv ei ütle kolmikute vanemate kohta otseselt midagi. Direktiivi tõlgendatakse nii, et kaksikute sünniga ei teki õigust saada sündinud laste arvule vastavat lapsehoolduspuhkust. Lapsehoolduspuhkust ei anta laste arvu järgi, vaid see puhkus on paika pandud. Kui on otsustatud, et puhkuse pikkus on kolm, neli või viis kuud, siis on ema või isa sellise puhkuse ka saanud. See ei sõltu laste arvust. Eesti on puhkuse andmisel olnud väga lahke. Meil saab lapsega kodus olla kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 270 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 270 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 44 ja vastu 25 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse, töölepingu seaduse ja vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu 270 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 18.)

Kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

9. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2011. aastal ning riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande õigsusest ja tehingute seaduslikkusest

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde, milleks on ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2011. aastal ning riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus. Head ametikaaslased, enne kui me läheme selle päevakorrapunkti menetlemise juurde, lubage teile lühidalt tutvustada menetlemise korda, mis tuleneb Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 155. Kõigepealt

on riigikontrolör Mihkel Oviiri ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Peale seda on küsimused. Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Seejärel on läbirääkimised. Sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad.

Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikontrolör Mihkel Oviiri!

Mihkel Oviir

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on au olla Riigikontrolli aastaraportiga teie ees viimast ehk kümnendat korda ja öelda sellele mõned sõnad saateks, et suunata teid vaatama mitte minevikku, vaid tulevikku. Järgmisel aastal on teie ees juba uus riigikontrolör, kelle kandidaadi Vabariigi President peatselt esitab ja kellele ma palun parlamendilt lahket ja laiapõhjalist toetust.

Selle kümne aasta jooksul on meie riigil olnud paremaid ja halvemaid aegu. Kriis lõi meid valusalt. Kui võtame aga näiteks kas või aasta 2011, siis läks Eestil palju paremini, kui valitsus oli lootnud. Meie majandus kasvas Euroopa Liidu riikidest kõige kiiremini, tervelt 8,3%. Ekspordikasv ületas valitsuse prognoose kolm korda ja oodatust kiiremini vähenes tööpuudus. See on suur edu.

Kuid rohkete ilusate arvude ja saavutuste kõrval peaksime küsima, kas meie ühiskond on sidusam ja osavõtlikum, kas Eesti inimesed on õnnelikumad kui näiteks kümme aastat tagasi. Ma ei kahtle, et meil on kindlasti varuks uuringuid ja statistikat, mis ei jäta vastust lahiseks. Jah, meie praegusel elul pole kokkuvõttes suurt viga midagi. Suur osa maailmast elab palju kehvemini, ka mitmed Euroopa riigid. Samas pole meil põhjust end lõdvaks lasta, eriti kui vaadata, milliste probleemidega tuleb Eesti riigil juba lähikümnendil jõudu katsuda.

Rahandusministeerium usub, et vähemasti järgmised neli aastat kasvab meie majandus ligikaudu 3,5% aastas. Konkurentsivõime kavas "Eesti 2020" on arvatud, et rohkemat ei maksa meil loota enne uut aastakümnet, kui siiski. See ei ole sugugi väike kasv. Paljud riigid oleksid sellise kasvu üle õnnelikud.

Kui meie majandus selliselt kasvab – kui kasvab –, siis ületavad aastatel 2012–2015 riigikassa kulud tulusid kokku ikka ligikaudu miljardi euro võrra. See raha tuleb leida reservidest või võtta võlgu. Miks? Kas me oleme

kergekäeliselt tõstnud riigitöötajate palku? Ei. Kas oleme laristanud? Ei midagi sellist. Kui, siis vahest Euroopa Liidu teistelt maksumaksajatelt saadud raha.

Milles siis asi? Lugu on selles, et nn fikseeritud kulud, põhiliselt sotsiaal- ja tervishoiukulud, mille kasv on paika pandud seadustega, söövad ära enamiku riigi tulude kasvust. Kui ajavahemikul 2006–2010 suurenesid riigieelarve tulud 29%, siis fikseeritud kulud kasvasid sama ajaga koguni 62%. Juba viie aasta pärast kulub pool riigieelarvest sotsiaalkuludeks.

Piltlikult öeldes on Eesti riik seadustega võetud kohustuste täitmisest võhmal ja riigi arengu toetamiseks raha napib. See on ka üks põhjus, miks rahandusminister on juba aastaid olnud sunnitud ütleva, et uuteks tegevusteks tuleb raha leida selle summa sees, mis igale ministeeriumile viimastel aastatel antud on.

Kui riigi tulud kasvavad ka lähitulevikus paar protsenti aastas, saavad praeguste kavade kohaselt sellest kasvust lisaraha sotsiaal- ja tervishoiuvaldkond ning riigikaitse. Ülejäänud valdkonnad peavad lootma Euroopa Liidu fondide rahale. Kui palju neis fondides Euroopa majanduskriisi tingimustes raha hakkab olema, selle kohta on eelarvestused olemas, kuid ei ole teada, milliseks kujuneb tegelik olukord. Eile näiteks ütles põllumajandusminister otse välja, et kui eurotoetused põllumajanduses peaksid lähiaastatel ajutiselt vähenema, tuleks seda kompenseerida riigieelarvest – hariduse, sotsiaalhoolekande ja kultuuri rahastamise arvel.

Euroraha on väga oluline tugi meie investeeringuprojektides, kuid eurorahaga ei saa me lahendada n-ö riigi püsikulude probleemi. Riiki ei saa pidada projektipõhiselt. Me kõik teame seda ja oleme teadnud juba aastaid.

Eelmisel nädalalgi oli valitsuskabinetis arutelu, kus rahandusminister andis lühiülevaate riigi sotsiaal-majanduslikust olukorrast. Samuti käsitles minister seda, kuidas on üldjoontes kavas kasutada Euroopa Liidu raha, mida Eesti loodab uuel rahastamisperioodil saada. See ülevaade kajastab minu arvates adekvaatselt ja ausalt peamisi lahendamist vajavaid probleeme. Loodan, et need valitsuse arutelud viivad mõistlike otsusteni.

Eesti senine üldine praktika näitab paraku, et vajalikke otsuseid ei kiputa õigel ajal teema. Mida lähemale valimistele, seda vähem

reformivalmidust on. Aga mida aasta edasi, seda raskem on vajalikke otsuseid teha ja seda raskemini pööratavasse olukorda me jõuame.

Head kuulajad! Mõni nädal tagasi avaldas Riigikontroll aruande pealkirjaga "Vabariigi Valitsuse tegevus oma töö mõjude hindamisel ja tulemustest aruandmisel". Selles uurisime, kas valitsus teab, millised probleemid takistavad Eesti riigi arengut, kuidas valitsus neid probleeme lahendab ehk otsuseid langetab ja mil viisil oma tegevuse tulemustest maksu maksjatele aru annab.

Ma võin teile kinnitada, et valitsus on Eesti arengutakistustest teadlik. Nende kõrvaldamiseks on koostatud ligemale sada arengukava. Eesmärke ei jõudnud ma kokku lugeda, aga küllap on neid tuhatkond. Arengukavadesse on valitsused kirja pannud, mida tuleks ühiskonnas muuta. Neid soove on palju ja kohati käivad need ehk üksteisele vastu, aga enamasti on nende eesmärk inimeste elujärje parandamine.

Aga arengukavad on kõigest paber. Probleemide teadmine ei maksa midagi, kui ei järgne tegusid. Vaja on valitsemisalade reaalselt koostööd, prioriteetide seadmist, kulude julget kaalumist ja vajaduse korral ümbermängimist, sest arengukavad peavad olema elavad, mitte surnud dokumendid.

Kas me võime näiteks rahuliku südamega öelda, et meil nii otsuseid langetataksegi? Kindlasti mitte. Ütlen seda, tuginedes meie auditite materjalidele ja ka enda viimase 20 aasta kogemustele ministeeriumi kantslerina ja riigikontrolörina. Raha jagamisel eesmärkide saavutamisest või saavutamata jätmisest ei räägita.

Viie ministeeriumist, keda auditi käigus vaatlesime, leidsid neli, et sisulises mõttes eelarveläbirääkimisi ei toimu. Audit näitas ka, et tegevuskavad ning aruanded koostatakse paljuski seetõttu, et nii on lihtsalt ette nähtud. Riigieelarve pannakse kokku matemaatilise valemi abil, mitte prioriteete ja eesmärke kaaludes ning analüüsile toetudes.

Muide, sama printsiibi järgi käisid kriisi ajal ka kärped – ikka joonlauaga, hoolega jälgedes, et ega koalitsioonipartneri ministeeriumil äkki vähem ja enda partei ministeeriumil rohkem raha ei tule ära anda. Sellist joonlauasüsteemi on kritiseerinud ka praegune rahandusminister ise.

Head saalisviibijad! Kui te võtate lahti 2013. aasta riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirja, siis mina küll ei tea, kuidas te sealt välja loete, milliste eesmärkide saavutamiseks te valitsusele raha annate.

Toon näite. Järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõus on majandusministrile nn finantseerimistehinguteks kavandatud üle 200 miljoni euro ehk üle kolme miljardi krooni. See on peaaegu niisama suur raha, kui oli kogu Eesti riigieelarve aastal 1993. See on ometi riigi suurim investering, aga ei Riigikogu liige ega teised Eesti kodanikud ei saa eelarvest teada, kellele see raha läheb ja kuidas seda maksu- maksja hüvanguks kasutatakse. Riigieelarve seletuskirja asemel tuleb lugeda ajalehest, et see 200 miljonit eurot läheb Eesti Energiale. Aga mida ettevõtte selle rahaga teeb? Miks peab riik omanikuna selle raha sinna ikkagi panema? Miks on vaja just 200 miljonit, miks mitte 350 või 99 miljonit? Tänavu saavad nad samal moel 150 miljonit eurot. Nende tehingute puhul tuleb silmas pidada, et neid peetakse finantseerimistehinguteks ning riigieelarve tasakaalarvestuses neid kulude hulka ei arvata.

Tuleva aasta riigieelarvet menetledes püüde ke palun saada valitsuselt vastust nendele küsimustele, mida esitaks igauks, kes on huvitatud oma raha heaperemehelikust kasutamisest. Need küsimused on: mida me tahame saavutada, mida me selle eesmärgi saavutamiseks teeme ja, lõpuks, kui palju see maksab? Valitsuse tööd eelarve kallal saategi hinnata selle põhjal, kas need kolm küsimust saavad vastuse. Kui saavad, tuleks valitsusele järgmisel aastal esitada uued küsimused: kas te saavutasite eesmärgi, kas tegite, mida kavatsesite, ja kas see maksis nii palju, kui arvasite? Praegu jäävad need küsimused paraku õhku rippuma, kuigi just sellisel moel peaks valitsus aru andma.

Head kuulajad! On üsna kurb rääkida aastaid haiglareformist, haridusreformist jne ning samal ajal näha, et reforme pigem välditakse, pakkudes nende asemel asendustegevusi. Nii püütakse hoida seda, mida reformidest hoidjad nimetavad stabiilsuseks. Oluline on aga tajuda piiri, kus stabiilsus läheb üle stagnatsiooniks. Siiski, teie lahel loal esitan paar tähelepanekut reformide teemal.

Haridusest. Lahendamist vajab ülesanne, kuidas leida ja tagada hariduse kvaliteedi ja kättesaadavuse tasakaal. Eesti üldharidus-

süsteemil on kolm suurt ja omavahel seotud ülesannet: koolivõrgu kohandamine, õpetajate oskused ja motivatsioon ning uute õppekavade rakendamine. Koolivõrgu korrastamine on paratamatu, et riik suudaks tulevikus anda haridust, millega on võimalik laias ilmas konkureerida, ning et ta suudaks õpetajatele väärilist palka maksta.

Ma rõhutan, et siin peavad riik ja kohalikud omavalitsused tegema koostööd, mitte konkureerima. Aga see koostöö on jätkuvalt punnseisus. Kuigi Riigikohus on Vabariigi Valitsusele teinud ülesandeks korrastada omavalitsuste rahastussüsteemi selliselt, et see tugineks avalike ülesannete selgele jaotusele riiklikeks ja omavalitsuslikeks, on selle täitmine siiani varjusurmas.

Töötusest ja tööjõupuudusest. Uuring näitab, et 98% meie ettevõtjatest kurdavad, et nad ei leia kergesti Eestist sobilike oskuste ja teadmistega töötajaid. Tervelt kolmandikul Eesti tööjõust pole sisuliselt mingit eriala ega kutset.

Paljud inimesed ei ole suutnud aastaid tööd leida. 2010. aasta märtsis, kui registreeritud töötuid oli 95 000, oli neist üle kahe aasta töötult olnud 11 000. 2012. aasta septembris oli registreeritud töötute arv vähenenud 37 000-ni, kuid pikaajalisi töötuid on praegugi üle 10 000. Jah, osa neist võib-olla ei suudagi enam tööturule naasta, kuid pikaajaline töötus ja struktuurne tööpuudus vajavad erilist tähelepanu, kuna neid on aja möödudes järjest keerukam ja kulukam vähendada.

Tervishoiust. Eesti tervishoiusüsteemi kohta öeldakse, et see on efektiivne. Jah. Aga selle efektiivsuse hind on aasta-aastalt pikenenud ravijärjekorrad ja arstide kasvanud töökoormus. Mida kauem peab inimene ravi ootama, seda suurema tõenäosusega tuleb tal kasutada erakorralist abi. Just see meie graafikutelt vastu vaatabki. Erakorraliste patsientide arv on viimase kahe aastaga suurenenud ligikaudu 40 000 inimese võrra, kiirabi väljakutsete arv 20 000 võrra. 2008. aastal oli ravikindlustuseta inimesi 38 000, eelmise aasta seisuga aga juba kaks korda rohkem – 73 000.

Kolm asja, mis tervishoius kindlasti teie tähelepanu vajavad, on haiglavõrgu reformi lõpuleviimine, perearstiabisüsteemi ülevaamine ning järelevalve tervishoiuteenuste ja ravimituru üle. Haiglavõrgu korrastamise kava oli olemas juba 12 aastat tagasi. Seejärel tehti

poliitsurve tõttu uus, kohitsetud kava. Arstide streigi ajal oli taas juttu haiglavõrgu korrastamisest, et ehk nüüd ... Aga kas te tõesti usute, et enne eelseisvaid kohalikke valimisi midagi ka reaalselt ära tehakse?

Need on vaid üksikud probleemid, millest teie käes olev Riigikontrolli iga-aastane ülevaade räägib. Minu sõnum teile on, et hoolimata kriisi teraviku seekordsest leevenemisest on Eesti ühiskonna arengu teel suured karid. Palun pöörake neile tähelepanu enne, kui sellele juhivad teie tähelepanu inimesed tänaval ja valitsushoonete ees!

Riigikontroll on aastaid probleemidele tähelepanu juhtinud ja juhib ka edaspidi. Meie nõuannete ja käsitlustega võib nõustuda või mitte, kuid energia peaks minema probleemide lahendamisele, mitte katsetele kasutada ühte või teist hinnangut kellegi ründamiseks.

Head Riigikogu liikmed! Eesti majandust hakkab järjest enam vaevama töökäte puudus. Valitsus on prognoosinud, et aastal 2020 on Eestis ligikaudu 65 000 tööealist inimest vähem kui praegu. See on juba seitsme aasta pärast. Aastal 2030 on 107 000 töökätt vähem, pensioniealisi aga seevastu rohkem. Mida see tähendab riigi tuludele ja kuludele? Mida see tähendab riigi võimekusele? Kuidas suurendada riigi tulusid? Millist Eestit jõuame pidada? Mul on väga hea meel, et just sel teemal – millist Eestit jõuame pidada – on kahe nädala pärast Vabariigi Presidendi mõttekoja kärajad.

Muide, demograafilistest muutustest tulenevat töökäte probleemi süvendavad ka meie ühiskonna sügavad ajaloolised kompleksid, mis takistavad Eestil end maailmale avamast. Jah, füüsiliselt oleme avatumad kui kunagi varem, vaimselt ja mõttelaadi poolest aga tunnetan ma kahjuks ühiskonnas üha rohkem piiratust, kitsarinnalisust ja suletust. Kui majandusminister hiljuti võõrtööjõust rääkides ironiliselt hüüatas, kas peaminister peaks siis piiri peal uutele tulijatele lilleõie kinkima, siis ma kujundlikult öeldes arvan, et jah. Välisspetsialistide olemasolust sõltub ettevõtete areng, väliskapitali juurdevool ning Eesti rahvusvahelistumine.

Aga mis siin rääkida suhtumisest maailma muudesse rahvastesse, kui Vabariigi President oli programmi "Talendid koju" kokkuvõtete tegemisel sunnitud nentima, et negatiivsed hoiakud ja sallimatus pärsivad isegi meie oma

inimeste tagasitulekut rohkem kui sissetuleku vähenemine või ükskõik milline bürookraatlik takistus. Kuulatagu ometi ettevõtjaid, kes on ammu mõistnud, et globaalne ajude ja oskuste jaht on ette kaotatud, kui me istume oma suletuse kompleksides ja teiste tõrjumise tigiduses. Raha, tööd, kõrgemat pensioni ja toetusi aga nõuavad inimesed küll. Kust see raha tulema peaks? Kas maksuametist või võtame kapist, nagu uuemal ajal kombeks? Tuleks ometi mõista, et me oleme nii rikkad, kui palju on meis ettevõtlikkust ja kui jõukad on meie ettevõtjad, kes toovad riigikassasse raha. Seega peaks lisaks valitsusele ja Riigikogule iga inimene aitama edumeelselt ja ratsionaalselt arendada Eesti majanduslikku jõudu ja ühiskonda.

Austatud Riigikogu liikmed! Eestist on saanud maailmaga lõimunud riik. Me oleme Euroopa Liidus, NATO-s, OECD-s ja mujal. Samuti elavad meie inimesed keskmiselt kauem kui kümne aasta eest. Nad teenivad oma töö eest kaks korda rohkem raha kui kümme aastat tagasi. Riigieelarve, millest rahastatakse riigi pakutavaid teenuseid, on lausa kolmekordistunud.

Ometi ei mäleta ma varasemast sedavõrd suurt rahulolematust oma riigi valitsemisega kui praegu. Millega seda seletada? Miks pole rahul õpetajad, kellest paljuski sõltub meie laste läbilöögivõime? Miks valisid streigi oma nõudmiste edastamiseks arstid, kes iga päev pikendavad kellegi elu või aitavad kedagi elule tagasi? Miks on kurvad ja pettunud päästjad ja politseinikud, kelle ülesanne on hoida Eesti meie jaoks turvaline? Kas mitte sellepärast, et kui nad ise end sel kombel meelde ei tuletaks, poleks neid otsustajate jaoks tihtipeale nagu olemaski või kui oleks, siis ei võetaks neid mitte kui inimesi, vaid kui statistilist keskmist mõnes Exceli tabelis või PowerPointi presentatsioon. Statistikaga on aga see häda, et see on anonüümne. Tegelikult eluga on sel tihti vähe ühist. Riigi moodustavad siiski inimesed, mitte statistilised keskmised või kohad kuskil indeksites. Riigi moodustavad ka need inimesed, kelle mured pole tõusvate joonte ja kasvavate tulpade taustal väiksemaks muutunud.

Tulen tagasi küsimuse juurde, kas ühiskond on praegu osavõtlikum ja õnnelikum. On tõesti nii, et paljusid pingeid maandavad ka su sõbrad ja lähedased, hooliv ja salliv ühiskond ning

see, kui riigijuhid on väarikad, usaldusväärsed, avatud meelega ja osavõtlikud. Osavõtlik suhtumine läheb inimestele tihtipeale rohkem korda kui otsene raha.

Head Riigikogu liikmed! Me ei tea, kui kaua võime loota Euroopa Liidu abirahale või mida Euroopa võlakriis meile kaasa toob. Me peame kiirustama oma riigi edasiehitamise ja ümberehitamisega ning reformide elluviimisega. Teie siin saalis olete rahva valitud ja seatud otsuseid tegema, mitte neid järjest edasi lükama. Küsimus pole ju enam selles, kas valitsus suudab oma ametiaja jooksul meie riigi n-ö korda teha. Küsimus on selles, kuidas valitsus suudab riiki ja ühiskonda ette valmistada raskete probleemide lahendamiseks tulevikus.

Arvan, et meil on vaja mõtlemise muudatust selles, kuidas otsuseid langetatakse. Mis tahes uusi ideid tuleb analüüsida ja nende üle otsustades lähtuda kõigekülgselt ratsionaalsest mõjuanalüüsist ja oma võimalustest. Pole oluline, kas idee ja lahenduse pakuvad veendunud sotsid, liberaalid, tsentristid, konservatiivid, rohelised või sinised. Pole oluline, kas mingi mõtte pakub koalitsioon või opositsioon. Kui lahendus viib eesmärgile, siis tuleb see teoks teha. Suhtumine, et seda või teist asja ei kavatse me isegi arutada, sest see on vastuolus aastaid pähe taotud parteilise dogma või ülespuhutud loosungiga, ei vii edasi. Mõtlemist on siin nii koalitsioonil kui ka opositsioonil.

Väga pikaajaline võimulolek annab kogemusi ja teadmisi, kätkeb aga stagnaerumise ja arrogantseks muutumise ohtu ning võib tekitada ka asendamatusse kompleksi. Valitsusvastutusest pikaajaline eemalolek või suisa selle kogemuse puudumine vähendab aga võimekust olla valitsusele võrdväärne ja vastutus-tundlik partner, kes ei aja lihtsalt kiusu ega pane oma asjatundmatusega piinlikkust tundma.

Head kuulajad! Ma tean, et ma ei rääkinud täna midagi uut, mida te varem poleks teadnud. Ka meie ülevaates kirjas olev on teile kõik ammu teada. Tegelikult on teada ka paljud lahendused. Kuid riigi tuleviku nimel on vaja teha otsuseid.

Haldusreformist ma täna ei rääkinudki. Ilmselt pole mõtet ka, sest kuigi regionaalminister on alustanud uut katset ja ootab osapooltelt ülehommeks tagasisidet, on tee peal seesama reha mis kogu aeg. Aga mis teha. Valikute koht

on jätkuvalt see, kas riik soovib saada tugevat partnerit või ajab enamik Eestist läbi omavalitsustega, kellel on vaid kiigeplatsivõimekus. Aga ka see on valik.

Kui ma mõtlesin, mis on see, mida ma riigikontrolöriks oldud kümnest aastast kaasa võtan, siis see on arusaam, et aastatega oleme Eesti riigi hooned, maa ja raha enam-vähem korralikult arvele võtnud ja õiglasesse väärtusesse hinnanud. Kuid kõige kallim vara ootab praegugi meie mõttelises bilansis õiglasesse väärtusesse hindamist, arvelevõtmist ja mõistlikku kasutamist. See on meie inimvara. Aitäh koostöö eest möödunud kümnel aastal!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, härra riigikontrolör! Me asume küsimuste-vastuste juurde. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud riigikontrolör, suur aitäh sisuka ettekande eest! Te toote oma aruandes muu hulgas välja, et valitsus pole ministeeriume piisavalt suunanud sisulisele koostööle. Ma mäletan, et kui ma ise noore ministrina andsin viis aastat tagasi Juku-Kalle Raidile raadiointervjuu, siis küsis ta minu käest, mis on kõige suurem vahe erasektoris ja riigisektoris töötamisel. Ma vastasin, et minu arvates see, et ministeeriumid ei tee piisavalt koostööd, vaid pigem konkureerivad omavahel. Me teame, et ettevõttes vastutab tippjuht selle eest, et osakonnad koostööd teeksid. Teie kirjeldate sama probleemi viis aastat hiljem. Meil on praegu sama peaminister, kes oli viis aastat tagasi. Minu küsimus on see: kes teie arvates eelkõige vastutab Eesti riigis selle eest, et ministeeriumid rohkem koostööd teeksid?

Mihkel Oviir

Lühike vastus on, et teie vastutate. Me räägime väga keerulisest situatsioonist. Ma tõin selle nn joonlauanäite. Kui me hakkasime rääkima võimalikust palgatõusust järgmisel aastal, siis oli jutt, et määrame kindlaks mingisuguse prioriteedi. Võib-olla tuleks ühel, teisel või kolmandal töötajal, kes on eriti raskes olukorras, tõsta palka, ütleme, 10%. Võib-olla on sellised inimesed päästjad, võib-olla õpetajad või arstid, võib olla veel keegi muu. Aga mis lõpuks sai? Lõpuks määrati ikkagi 4% ja natuke peale. See on seesama probleem, mida ma

olen kogu aeg näinud. Ükski minister ei taha oma ministeeriumi tagasi minna nii, et talle hakataks näpuga näitama, et miks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium sai nii palju, aga Sotsiaalministeerium nii palju ei saa või miks Kultuuriministeerium sai vähem. See on minu arvates niisugune probleem, millele ma ei leia lahendust teisiti kui ainult poliitilise kultuuri abil. Tuleb suuta kokku leppida ja üle saada oma n-ö erakondlikust piiratusest.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud riigikontrolör! Kõigepealt tänan hea kõne eest ja ka nende aastate jooksul tehtud töö eest! Minu küsimus on võib-olla natuke ootamatu, kuid ma ei kahtle teie võimekuses sellele vastata. Täna hommikupoolikul toimus energeetikafoorum, kus arutati LNG terminali rajamist Eestisse. Viimane küsija seal oli Riigikontrolli esindaja, kes pani oma küsimusega kahtluse alla, milleks meile üldse gaasiturul liberaliseerimine ja LNG terminal, sest Gazpromi müüdav gaas on ju odavam. Ehk üheainsa küsimusega pani Riigikontrolli esindaja kahtluse alla vajaduse tagada konkurents gaasiturul ja Eesti kui energiasaare muu Euroopa Liiduga ühendamise vajalikkuse ehk Eesti energeetilise julgeoleku, eelistades naaberriigi riigivõimu instrumendina kasutatavat monopoli, sest see on odavam. Teie olete Riigikontrolli juht. Mis on teie seisukoht selles küsimuses?

Mihkel Oviir

Ma tänan teid selle küsimuse eest! Kogu meie majandusloogika põhineb vabal konkurentsil. See on selge. Kui konkurentsi ei ole, siis see majandusmudel ei toimi. Seda esiteks. Teiseks, vaatame ennast kliendi aspektist. Millise elektripaketi ma samade tingimuste korral valin? Kahtlemata selle paketi, mis on kõige odavam. Kui me räägime gaasiturust, siis siin on täpselt samamoodi. Inimene valib lõppkuvõttes selle paketi, mis tuleb talle odavamalt kätte. Ma olen seda meelt, et Eestisse võiks gaasipakkujaid küll juurde tuua, mida rohkem neid on, seda parem. Aga kui üks nende hulgas on odavam, siis ei ole ma väga veendunud, et suur osa inimestest läheks selle peale, ükskõik

mis kaalutlustest lähtudes, et valiks endale kallima pakkuja ka gaasi puhul, tulgu see gaas siis Venemaalt või Araabiast. Eks see ole samamoodi kui elektriga. Kui me valime elektripaketti, siis me ei tea ju, kust see elekter tegelikult pärit on. Me teame, et Euroopa Liit impordib elektrit Venemaalt. See on kõigile teada. Me teame, et on sõlmitud eelleping Kaliningradi rajatava tuumaelektrijaama ning Soome ja Rootsi vahel. Kui me teeme valmis uued Estlinki kaablid, siis millise päritoluga energia sealt tuleb, seda me ei tea. Ma ei tea, kes seda küsis, aga uskuge, ma ei hakka oma ametkonnas uurima, kes esitas niisuguse õudse küsimuse, mis tulenes arusaamast, et inimesed tahavad odavamalt elektrit või gaasi saada. Meie majas ei ole nõiajahti. Meie majas võib inimene avalikult arvamust avaldada ja võib ka küsimusi esitada. Minu kindel veendumus on see, et ei ole lolle küsimusi, aga tihti on lollid vastused.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud riigikontrolör! Suur tänu teile ettekande eest, mis oli sisukas nagu alati! Kuna te teatasite, et esinete selles rollis Riigikogus viimast korda, siis on mul teile küsimus: millise soovitus annate Riigikogule ja uuele inimesele, kes edaspidi hakkab teie asemel siin ettekandeid tegema, kuidas saavutada paremat koostööd, et ettepanekuid, mis teie ettekannetest tulenevad, ka ellu viidaks?

Mihkel Oviir

Parem koostöö on meie ühiskonnas ja riigis paratamatus. Minu arvates on üks kõige olulisemaid probleeme see, millest ma paari lausega ka rääkisin: kus on piir stabiilsuse ja stagnatsiooni vahel? Ma võin tuua ühe väga ilmeke näite. Umbes kümme aastat tagasi kirjutati Nokiast (mitte Eesti Nokiast, vaid sellest päris Nokiast), et see organisatsioon on tugev oma stabiilsuse tõttu. Aga mis me temast nüüd räägime? Stabiilsus kasvas üle stagnatsiooniks. Ma ei tea, kui paljudel teist on veel Nokia mobiiltelefon, mis kümme aastat tagasi oli au ja uhkuse küsimus. See on probleem nr 1. Teine asi on poliitiline kultuur, see, kuidas inimesed

inimlikul tasandil suhtlevad. Ammu-ammu oli üks presidendi vastuvõtt. Seal oli tore vaadata, kuidas inimesed grupeerusid parteilisel printsiibil: ühe erakonna, teise erakonna ja kolmanda erakonna inimesed. Vaatame vanu demokraatiaid. Väga palju kirjeldatakse näiteks Inglise parlamenti, kus inimesed parlamendisaaits võitlevad vihaselt tõe ja õiguse eest, aga pärast lähevad koos sünnipäevale, käivad koos pubis õlut joomas jne. Lugupeetud Ester Tuiksoo, millal teie viimati käisite näiteks Taavi Rõivase sünnipäeval? Head inimlikud kontaktid on tähtsad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Suur tänu tehtud töö ning huvitava ettekande eest! Üks koht jäi pisut arusaamatuks. Te heitsite ette, et valitsus kasutab liiga palju statistikat, arvandmeid ja indekseid, et reaalne elu olevat midagi muud. Peaaegu igas Riigikontrolli auditis on hulk statistikat, arvandmeid, võrdlusi. Kas siis järgmine kord peaks Riigikontrolli töötajad koju tagasi saatma ja neile ütlema, et rääkigu meile luule- või mingis muus keeles sellest, kuidas asjad tegelikult on?

Mihkel Oviir

Ma tänan küsimuse eest! Ma pole kunagi õelnud, et valitsus kasutab liiga palju arvandmeid ja statistikat. Aga ma tahan öelda, et statistikat ja arvandmeid võib väga erinevalt tõlgendada. Võin tuua palju näiteid selle kohta, kui teatud arvandmeid ongi täiesti erinevalt tõlgendatud. Selles on praegu minu arvates kogu küsimus. Arvandmete tõlgendamisel tuleb olla tähelepanelik ja vaadata ka seda, mis tihti arvude taga on. Kui me näiteks oleme positiivses mõttes teatud parameetrite järgi maailmas esimese kümne või kahekümne hulgas, siis me võtame *a priori*, et see on absoluutne tõde. Aga kui kuskil öeldakse, et me soolise võrdõiguslikkuse poolest oleme Uganda tasemel, 60. kohal, siis tullakse välja väitega, et see statistika ikka ei peegelda midagi, ühte komponenti ei ole seal arvestatud, teist komponenti on seal üle hinnatud jne. Ma ütlen veel kord: statistikal on mitu tähendust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud riigikontrolör! Suur tänu teile väga sisuka ja mõtlemapaneva ülevaate eest! Sellised on teie ettekanded alati olnud. Minu küsimus tuleb omavalitsuste valdkonnast. Te olete siin aastaid õelnud, et omavalitsuste reform on möödapääsmatu. Sellel korral tõite sisse ka riigireformi temaatika. Aga tegelikult huvitab mind teie arvamus Riigikohtu üldkogu 2010. aasta märtsis tehtud otsuse kohta. Te olete ka oma ülevaates välja toonud, et liidud on esitanud oma seisukohad, kuidas protsessiga edasi minna, ja need ka valitsusele esitanud, aga koostööni pole tegelikult jõutud. Teada on seegi, et Eesti on ühinenud Euroopa kohaliku omavalitsuse hartaga, mille üks postulaat on, et omavalitsustel peab olema piisavalt raha. Kas Eesti riik täidab praegu kohalike omavalitsuste ees oma kohustusi?

Mihkel Oviir

Ma tänan! Siin oli mitu küsimust korraga. Kõigepealt haldusreformist. Minu käsitlust mööda ei ole see mõeldav ilma riigireformita. Aga see selleks. Haldusreform on paratamatu. Ma pean ütlema, et on väga palju valdkondi, kus ma olen läbi kukkunud. Üks läbikukkumine on see, et ma umbes viis aastat tagasi seadsin eesmärgiks, et kui ma selle ameti maha panen, siis on Eestis haldusreform tehtud. Siseministeeriumi kohaliku omavalitsuse ja regionaalhalduse osakond on tootnud väga palju materjale, mis näitab, et nii edasi minna ei saa. Ei ole võimalik seda asja nii edasi ajada. Kunagi oli postulaat, et hea küll, me teeme reformid ära, aga siis maapiirkond jookseb inimestest tühjaks. Huvitav, kui midagi pole ära tehtud, kas siis inimesed jooksevad linnast maale tagasi või? Ma näen, et kümned tuhanded inimesed lahkuvad maalt, tulevad linna jne. Mul on tekkinud üks mõte: kas üldse on vaja praegu haldusreformi teha, mis me sellega enam võidame? Maa on rahvast tühjaks jooksnud, inimestel tööd ei ole. See tendents jätkub. Kui me nüüd reformi ära teeksime, siis oleks väga lihtne öelda, et risti omavalitsusliku juhtimise hauale panigi seesama reform. Seda kardan ma praegu kõige rohkem. See on täpselt seesama, kui arst lõikab haige lahti ja ütleb siis, et ope-

ratsiooniks on juba liiga hilja, õige aeg on möödas. Ma kardan, et see õige aeg on ka praegu möödas. Riigikohtu otsus on minu arvates väga hea ja õige. Me võime kindlaks määrata need funktsioonid, mida omavalitsus peab täitma, jne. Aga minu küsimus on praegu pigem see: kes seda maal tegema hakkab? On muidugi erinevaid omavalitsusi. Ma ei räägi Tallinnast, ma ei räägi Tartust. Aga meil ei ole ainult Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva jne, omavalitsusi on natukene rohkem. Seal ei aita ka raha enam mitte midagi. Aga see on juba selline lahkuva riigikontrolöri arvamus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud riigikontrolör! Sellel aastal on Riigikontroll tegelnud ka töötuse probleemiga ja leidnud, et töötus ei vähene isenesest. Aga samas on nenditud seda, et pärast töötukassa loomist ja Sotsiaalministeeriumi haldusalas tegutsenud Tööturuameti ülesannete panemist töötukassale on riik töötuse probleemi lahendamisel jätnud end kõrvaltvaataja rolli, see nagu polekski ühegi ministeeriumi küsimus. Riigikontroll on tähele pannud, et on välja käidud mitmeid lahendusi, aga neid pole kuulda võetud ja pole tehtud regionaalset jaotust arvessevõtvat konkreetset kava, mille eesmärk oleks ära hoida pikaajalist töötust või tuua pikaajalised töötud tööturule tagasi. Kes selle kava tegema peaks? Kas Riigikogu, Vabariigi Valitsus, konkreetsemalt näiteks Sotsiaalministeerium, või keegi neljas?

Mihkel Oviir

Kui me vaatasime töötuse küsimusi, siis mind ehmatas kõige rohkem see: 98% ettevõtjatest ütlevad, et nad oleksid kohe valmis toodangut suurendama, on olemas turg, oleksid olemas tellimused, on vaja ainult, et nad saaksid kuskilt kvalifitseeritud tööjõudu. 98% ettevõtjatest! Mõelge selle peale. Vaadake neid arve, mis näitavad, milline on tegelikkus. Mis on juhtunud? Üks asi on pikaajaline töötus. Aga teine probleem, mis mind häirib, on see, et meil on nii palju kvalifitseerimata inimesi, kellel puudub igasugune eriharidus, kes buumi ajal läksid labidat liigutama või kuhugi ehitusele Gyproci plaate seina panema jne. See on

minu arvates esimene probleem. Töötus on paljuski hariduse küsimus. Inimesed, kellel puudub erialane kompetentsus, ei leiagi tööd. Me võime nendest rääkida ükskõik mida. Kes vastutab töötuse eest? Töötuse eest vastutavad riigikontrolör, Riigikogu, valitsus, Sotsiaalministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium. Me kõik vastutame selle probleemi eest, sest me istume tegelikult püssirohutünni otsas. Sinna tuleb lisada meie võõraviha, et, jumala eest, keegi üle piiri siia ei tuleks. Vaadake arve, mõelge, mis saab meist viie, kümne või viieteistkümne aasta pärast. Miks ma nii mures olen? Ma tahan ka lõpuks pensioni saada!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Täna! Austatud riigikontrolör! Ka mina tahan tänada pikaajase teenistuse eest ja nende poliitiliste suuniste eest, mis te meile täna andsite! Aga te tõtsite oma tänase esitluse alfaasis esile, et soovite Riigikogult laiapõhjalist toetust oma mantlipärijale, kelle nime Vabariigi President peab meile varsti esitama. Asja selline esitus jättis mulje, vähemalt mulle, et teile on teada, kes teie mantlipärija on. Kas ka meie võiksime seda teada saada?

Mihkel Oviir

Uue riigikontrolöri kandidaadi esitab parlamendile kinnitamiseks Eesti Vabariigi president.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Austatud riigikontrolör! Täna teid väga sisuka ja tõhusa koostöö eest! Minu meelest on teie juhitud Riigikontrolli ettekandeid ühelt poolt alati huvitav kuulata ja teiselt poolt pakub see peegliselt vaatamist nii Riigikogule kui ka valitsusele. Te tulite siin mõni aeg tagasi välja sellega, et riigieelarve kokkupanemisel ei arvestata piisavalt arengukavade, prioriteetide ja tegevuskavadega. Mis nõu te annate? Kes selle auditi peaks ära tegema, et need tegevuskavad, mis ei toimi, ära lõpetataks? Milline instants see peaks olema? Kas see on Riigikogu või

valitsuse tasand? Kes peaks need arengukavad läbi vaatama ja neid eelarves arvestama?

Mihkel Oviir

Aitäh küsimuse eest! Meil on tõesti arengukavu väga palju. Kui me vaatame objektiivset olukorda, siis üks põhjus siin on ka Euroopa Liit. Et saada Euroopa Liidust finantseeringuid, oli vaja esitada Euroopa Liidule teatud valdkondade arengukavad. Seetõttu hakkas see probleem hästi vohama. Ma ütlen veel korra, et iseenesest on arengukava vaja kõikides süsteemides, kui see arengukava on dokument, mille järgi ka finantseeritakse. Arengukava on dokument, mida tuleb perioodiliselt üle vaadata. Me räägime ju siiaaani, et elektri tootmises vanad arengukavad ei toimi, aga uusi arengukavu ei ole, kusjuures me teeme siin otsuseid, mis mõjutavad meid aastakümneid. Kes seda peaks tegema? Mina siit puldist võin öelda, et ikka Riigikogu on meie riigi peremees. See, kellele te selle ülesande annate, kas valitsusele või kellelegi teisele, on teie tark otsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud riigikontrolör! Ka mina tänan teid, et te läbi aastate olete puudustele tähelepanu juhtinud ja olete andnud hinnanguid mitme eluvaldkonna kohta. Üks teie väide on, et kohalike omavalitsuste seis on praegu selline, nagu see on, tulenevalt riigi nõrgast toest. Asja teine pool on see, et ka omavalitsuste koostöö on nõrk. Mina väidan, et omavalitsuste koostöö on praegu projektipõhine ja sealt võiks edasi minna. Kuidas te hindate omavalitsusliite maakonna tasandil? Millist tulevikku te näete omavalitsusliitudele kas seoses seadusandliku regulatsiooni või mingite muude võimalustega?

Mihkel Oviir

Ma tänan! Mis puutub omavalitsusliitudesse, siis tuleb tunnistada, et ma loen ühest skandaalist teise järel: küll lahkutakse omavalitsusliidust mürtsuga, küll kärtsuga, küll deklareeritakse, et nad seda 10 000 või 20 000 eurot ei vaja või ei vääri, saavad ise paremini toime jne. Mul on raske öelda, mis on omavalitsus-

liitude puhul tervikuna põhiline probleem, miks nad ei suuda koostööd teha. Võib-olla pole ülesanded väga selgelt paika pandud, võib-olla on poliitilisi erimeelsusi. Aga omavalitsusliidud on tegelikult vabatahtlikud ühendused, kus puudub kohustav õiguslik baas. Kunagi oli mõte, et omavalitsusliitudele võiks panna need ülesanded, mida praegu täidavad maavalitsused, võiks minna üle teistsugusele omavalitsuste süsteemile. Mul on teile praegu väga raske vastust öelda. Mina, jälgides neid protsesse, näen siin vastuolusid ja mittemõistmist. Ma näen äärmiselt vähe ühisosa, millega omavalitsusliidud oleksid tegelnud ja tulemuslikult tegelnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aare Heinvee!

Aare Heinvee

Aitäh! Lugupeetud riigikontrolör! Te olete oma kõnedes ikka pööranud tähelepanu koostööle või selle puudumisele. Koostöö on kõrgem suhtlemistasand ja selle elluviimiseks on kõige parem näidata eeskujut. Missugust nõu te annaksite Riigikogule riigireformi taustal, mida te ka nimetasite? Kas Riigikogu võiks riigireformi nimel mingit eeskujut näidata?

Mihkel Oviir

Siin saab vastus olla ainult väga lühike: loomulikult. Kõik inimesed ju jälgivad Riigikogus toimuvat, Riigikogu liikmete suhtlemist, seda, kuidas nad inimestega käituvad, millist informatsiooni nad inimestele annavad, kuidas nad annavad avalikkusele informatsiooni oma kolleegide kohta. See kõik on minu arvates ääretult tähtis ja tähendusrikas. Eks me kõik peame alustama enese sisse vaatamisest.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Suur tänu! Hea riigikontrolör! Aitäh ettekande eest ja suur tänu peaaegu kümme aastat kestnud koostöö eest! Küsimus on mul selline. Ettekanne oli küll päris tumedates toonides, ka väljas on näha, et toonid on tumedad. Aga kas sa võid meile kõigile öelda, kas see kümme aastat on olnud ainult tumedad toonid? Sa oled riigikontrolörina näinud ju pikka arengut. Kas

on midagi ka paremaks läinud või on olukord kogu aeg ainult kukkunud ja kukkunud? Aga kuhu ta kukkuda sai, ega ta ju kõrgelt ei saanudki alustada.

Mihkel Oviir

Ma tänan! Vaadake, riigikontrolöri amet ei ole eriti tänuväärne. Põhimõtteliselt on meid kutsutud ja seatud ju selleks, et me hindaksime riske, nende põhjal analüüsiksime ja siis juhiksime tähelepanu probleemidele, mis meie arvates lahendada tuleb. See on meie põhiline funktsioon. Kui palju siis valitsusliit või mõni erakond iseennast ikka kritiseerima hakkab, et nad on niisugused või teistsugused! See on üks funktsioon. Ma vahepeal mõtlesin ka selle peale, et ma väga mustas meeolus siit puldist ei lahkuku. Pean ütlema, et ma olen käinud aja jooksul väga paljudes riikides, mis on meie endised saatusekaaslased. Ma olen käinud Lätis, Leedus, Venemaal, Ukrainas, mitte kaua aega tagasi Gruusias jm. Pean teile täiesti ausalt ütlema, et me oleme tegelikult väga hästi hakkama saanud. Kui me võrdleme enda majanduslikku, sotsiaalset ja poliitilist olukorda olukorraga kõikides nendes riikides, siis peab ütlema, et me võime uhkust tunda. Aga mulle kõige vähem meeldib see demagoogiklass, et kui me hakkame rääkima arstide või õpetajate palgast, siis me ütleme: aga Soomes või Rootsis on see palk nii või nii kõrge. Meil ei ole võimalik ennast nendega võrrelda. See on ideaalpilt. Süsteemid on täiesti erinevalt arenenud, aga nüüd me hakkame neid järsku võrdlema, öeldes, aga Soomes saab arst nii või nii palju palka. Lõppude lõpuks, kuhu siis Soome arstid on kadunud? Mõelge selle peale, miks neil arste ei ole. See jutt ei puutu praegu küll otseselt teemasse, aga see puudutab tervishoidu nii- või naapidi. Maailma üks parimaid tervishoiusüsteeme on Iisraelis. Seal on arstide palgad väga head. Aga Iisraeli kutsuti hiljuti tööle 200 arsti Ida-Euroopast, sest nende parimad arstid on tõmmanud ära USA, kes suudab arstidele veelgi rohkem maksta. See ei ole nii lihtne, et tõstame palka ja siis arstid jäävad siia. Nad liiguvad sinna, kus on paremad tingimused. Ma mõtlesin, et ma jätan selle lause kõige lõpuks, aga kuna proua Ergma on nii väärikas inimene, siis ma ütlen juba nüüd, et Eesti on endaga väga hästi toime tulnud riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me läheme järgmise küsimuse juurde. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra riigikontrolör! Tahan teada teie arvamust. Kuidas te hindate nende kahe venna suhet: ühelt poolt riik, teiselt poolt kohalikud omavalitsused?

Mihkel Oviir

Aitäh küsimuse eest! Ma hindan seda suhet nagu viletsat abielu. Ollakse koos, aga eriti teineteist ei armastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Lukas!

Tõnis Lukas

Austatud juhataja! Lugupeetud riigikontrolör, ma tänan pika koostöö eest! Me oleme Euroopa Liidu struktuurifondide vahendeid jõudsasti kasutanud mitmes valdkonnas. Ma pean silmas just investeringuid. Kas te oskate öelda, kas nende seas on mõni valdkond, kus Euroopa Liidu vahenditest tehtud investeeringute puhul ei oleks konkreetsete objektide tegelike vajadusi silmas pidades olnud üleinvesteeringuid ja raha raiskamist?

Mihkel Oviir

Ma tänan! Hakkame siis peale. Pean ütlema, et minu arvates on väga paljud Eesti ehitised ülearu pompoossed. Tuleks mõelda sellele, et neid tuleb ka ülal pidada. Ma ei ole selle valdkonna spetsialist, aga kui ma sõidan Tallinnast Narva poole ja jõuan Haljala ristmikule, siis ei saa ma aru, miks peab seal olema hiigelsuur ristmik koos ümbersõiduga. Ma olen seda teed tihti sõitnud. Seal aitaks võibolla ühest korralikust valgusfoorist ja asi oleks korras. Ma ei tea vastust, ma ei ole selle ala spetsialist. Kuid me olime väga uhked selle üle, et me suutsime raha väga kiiresti ära kasutada. Me olime üks Euroopa Liidu parimaid selle raha kasutamisel. Aga praegu hakkavad väga paljud tagantjärele vaatama, et osa neist ehitistest on liiga pompoossed. Lisaks tuleb mõelda sellele, et neid kõiki on vaja üleval pidada. Ehitised nõuavad paljude aastate jooksul oma ülalpidamiseks kulutusi. See on minu arvates probleem. Kui Euroopa Liitu tervikuna

auditeeriti, siis selgus, et seal on umbes viis miljardit eurot ebaotstarbekalt kasutatud. Meie osa on seal marginaalne, kuid kui ma loen sellest, mis toimus EAS-is, siis tundub, et me oleme olnud liiga uhked oma korrektsuse üle, arvates, et meil ei saa olla neid probleeme, mis on näiteks teistes riikides. Ah need teised riigid, need Kreeka, Hispaania ja Portugal, nendel võib seda juhtuda, aga meil ei või! Tuleb välja, et võib küll.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalle Jents!

Kalle Jents

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ka mina tänan teid hea ettekande ja kümneaastase töö eest! Kuulasin väga tähelepanelikult teie ettekannet. Raske on mitte nõustuda selle põhilise murega, mis sellest ettekandest mulle kõrvu jäi, et ehkki majandus kasvab, kasvavad meie soovid ja ootused kiiremini, elanikkond vananeb, kulud suurenevad ja raha ei jätku. Mõned soovitusel või ideed te oma ettekandes andsite. Raske on mitte nõustuda ühega neist. Tõepoolest on meil tööjõupuudus ja võib-olla me peaksime julgelt tooma spetsialiste ja ajusid väljast sisse. Te rääkisite kulude poole peal ka tegemata reformidest või vähemalt mitte liiga jõuliselt tehtud haridusreformist. Aga äkki on teil veel mõni idee nende kümne aasta jooksul hinge peale jäänud, mida te ei jõudnud välja öelda, olgu siis tulude või kulude poole pealt? Kuhu võiks edasi liikuda?

Mihkel Oviir

Teate, minu hinge peale on selle kümne aastaga kogunenud väga palju. Aga arvestades, et minu ajalimit siin on äärmiselt piiratud, ei hakka ma praegu seda kõike analüüsima. See võiks olla kas või riigieelarve kontrolli erikomisjonis eraldi arutelu teema. Osa nendest otsustest on vaieldamatult poliitilised, osa on aga niisugused, mida ei saa ega tohi edasi lükata. Siin on täpselt samuti prioriteedid. Kõige tähtsam on ära teha see, mille kohta me teame, et see ära teha tuleks. Võtame jällegi selle õnnetu haiglareformi. Me oleme viimase 15 aasta jooksul korduvalt selle juurde tagasi tulnud: tuleb teha, tuleb teha, tuleb teha. Kui me vaatame hariduskulusid, siis mulle väga meeldib, et minister Aaviksoo seda protsessi alustas.

Kui me aga hakkame selle protsessi sisse vaatama, siis selgub, et seal on punnseis. Kui me hakkame seda küsimust natukenegi vaatama, mis siis välja tuleb? Näiteks on Viljandis euroraha eest renoveeritud üks kool ja on renoveeritud teine kool. Me saaksime ühte nendest majadest panna riigigümnaasiumi, me ehitame sinna aga hoopis uue kooli. Me ehitame kõikidesse maakonnakeskustesse uued koolid. See on tüüpiline punnseis! Me kulutame selleks miljoneid ja miljoneid eurosid, mida võiks põhimõtteliselt kulutada õpetajate palgaks. Ega kahe paralleelse koolisüsteemi ülesehitamine ja ülalpidamine ei ole ju lihtne. Meil on munit-sipaalgümnaasiumid ja meil on riigigümnaasiumid, mõlemad vajavad eraldi haldussuutlikkust. See on keeruline. Need asjad tuleb ükshaaval läbi võtta. Aga kui on punnseis, siis on küsimus, kes selle punni eest ära lükkab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua juhataja! Austatud riigikontrolör! Suur tänu tänase ettekande, aga ka eelnevalt välja toodud väga õigete ja julgete, kriitiliste, tihti ka enesekriitiliste seisukohtade eest! Te tõite tänases ettekandes välja (ilma võrdlusteta teiste riikidega), et meil on enam kui 10 000 pikaajalist töötut ja 73 000 haigekassas kindlustamata inimest. Kuidas teile selles valguses tundub koalitsiooni mõte vähendada 2015. aastal veel 1% tulumaksu ja kahandada koos sellega riigi tulusid?

Mihkel Oviir

Ma tänan selle küsimuse eest! Alles ütles teie kolleeg Rait Maruste, kes praegu on saalist lahkunud, et ta kuulas nagu minu poliitilisi suuniseid. Pean kõigepealt ütlema, et ma olen kõigest hoolimata poliitikakauge inimene. Minust ei saaks kunagi poliitikut, minu enda arvates on see välistatud. Mis puudutab maksukoormust, siis nagu paljudes muudeski asjades on siin kaks poolt. Kui maksukoormuse vähendamine toob kaasa investeringuid ja võib sedakaudu kaasa tuua uusi töökohti, siis on see hea. Kui ta ei too seda endaga kaasa, siis järelikult võivad probleemid veelgi süveneda. Selles on kogu probleem. Ei ole ühtegi reeglit või

ravimit, mis oleks ainuke hea või ainuke halb. Täpselt samamoodi on ka maksukoormusega.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud härra Oviir! Mul on üks sügavalt isiklik küsimus teile kui inimesele, kes on kümme aastat jälginud, kuidas Riigikogus elu käib. Ma olen teiega nõus, et probleemide lahendamiseks on meil vaja sõnavahetust ja konstruktiivset debatti. Mul on selline tunne, et 14 aastat tagasi ja mõni aasta peale seda – see oli siis, kui mina esimest korda siin olin – oli see debatt olemas. Olukord hakkas muutuma siis, kui riigikogulastel keelati olla kohalikes volikogudes. Siis lõppes seotus valijaga, kohaliku omavalitsuse elanikuga, ja prioriteediks sai ühe või teise erakonnapealiku arvamus. Milline on teie suhtumine, võib-olla tuleks tagasi tulla selle olukorra juurde, kus me saame olla nii kohalikus omavalitsuses kui ka Riigikogus? Võib-olla see parandaks asja?

Aseesimees Laine Randjärv

Mihhail Stalnuhhin, teie aeg on täis!

Mihkel Oviir

Ma pean ütlema, et mul on mõnegi asja kohta oma arvamus. Näiteks, riigi äriühingute nõukogud. Sealt viiksin ma poliitikud välja ja mehitaksin need ainult spetsialistidega. Aga see on omaette teema. Mis puudutab Riigikogu liikmete osalemist volikogudes, siis niipalju kui minul kogemust ja kõrvaltvaataja pilku on, see mind ei häiri. Mind see ei häiri, aga ma tõesti ei mäleta, mis olid need argumentid, miks see säte seadusesse sisse pandi. See ei ole minu arvates kunagi väga oluline küsimus. Ma ei ole arvanud, et selle kaudu suudetaks väga palju mõjutada. Küsimus on selles, kas inime ne suudab teha tööd mõlemas instantsis. Nagu me teame, paljudes maailma riikides kuulub inimene ühel ajal parlamenti ning linna- või vallavolikogusse. Mina isiklikult siin probleemi ei näe, aga mulle ei tule praegu meelde need argumentid, miks see säte seadusesse sisse viidi ja see võimalus ära keelati.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea riigikontrolör, tänan teid sisuka ettekande ja tehtud töö eest! Te tõite välja mõtlemapanevad faktid ja arvud. Näiteks, meie oma maksumaksja raha eest tehtavad valitsemisala investeeringud riigieelarves vähenevad 2014. aasta 427 miljonist eurost 152 miljoni euroni 2016. aastal, sündide arv väheneb ning kokkuhoiust hoolimata reservid vähenevad ja võlad kasvavad. Millisena näete Eesti riiki kümne aasta pärast?

Mihkel Oviir

Pea ütlema, et ma ei ole kunagi olnud Eesti riigi suhtes pessimist, aga ka mitte ülearu suur optimist. Et tasakaalu säilitada, peab nägema, ütlen veel korra, natuke laiemat pilti. Kui vaadata meie saatusekaaslasti teistes endise NSVL-i osades, siis on näha, et me oleme endaga väga hästi toime tulnud. Kui võrrelda ennast jälle teise poolega, Soome ja Rootsi, siis on näha, et kergeid aegu ei tule. See on ka kõigile selge. Minu küsimused on järgmised. Kuidas me suudame püsida rahvusvahelises konkurentsisis? Kuidas me suudame toota kaupu, mida me suudame kallilt müüa? Sealt tuleb lõpuks meile raha. Kust me leiame intellektuaalset potentsiaali? Ei ole mõeldav kõike separaatselt teha. Te ju teate, et väga paljudes valdkondades noolitakse meilt spetsialiste ära. Aga ma ütlen veel korra: minu arvamus on, et meie ainuke tee ja võimalus on hästi avatud ühiskond. Kui hea spetsialist on valmis tulema Eestisse ja siin tööle asumata, siis ütlen mina talle alati tere tulemast, ükskõik kust ta tuleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Väga lugupeetud ettekandja, härra riigikontrolör! Kõigepealt tahan tänada väga hea ettekande eest ja kümneaastase koostöö eest Riigikoguga ning kindlasti ka kümneaastase koostöö eest Riigikoguga Justiitsministeeriumi kantslerina! Ajal, kui te olite nendel juhtivatel positsioonidel, andsite Eesti riigi arengusse olulise panuse. Ma loodan, et te teete oma ettepane-

kuid ka edaspidi. Aga minu küsimus on järgmine. Vaatame ja analüüsime teie hinnangut kohaliku omavalitsuse reformile. Te ütlesite, et võib-olla on juba hilja. Kas koolivõrgu reformimise või mittereformimise puhul ei või tekkida sama küsimus? Lapsed on kõik kuhugi koondunud ja kogu selle aruteluga võime olla juba hiljaks jäänud.

Mihkel Oviir

Lugupeetud Mailis Repts, niipalju kui ma tean, oled ka sina lapsevanem. Mida me oma lastele tahame? Siin on kaks asja. Kas me tahame, et ta saaks kvaliteetse hariduse, mis annab võimaluse elus läbi lüüa ükskõik kus kohas, või tahame, et ta saaks kevadel kellahelinat kuuldes vutt-vutt üle märja muru lähedal asuvast kodust kooli joosta? See on tegelikult laias laastus see meie valik. Me püüame küll leida igasuguseid vahevariante. Ma ei usu, et me vähenevat rahvastikku arvestades suudaksime ülal pidada n-ö maksimaalselt kodulähedast koolivõrku. Ma olen nõus, et esimesel, teisel ja kolmandal aastal võiksid lapsed õppida kodu lähedal. Aga ma veel korra ütlen, et meil on kaks võimalust, minu arvates, eksliku inimese arvates: kas me räägime kvaliteetsest haridusest või kodulähedusest. Neid on minu arvates praegu äärmiselt raske ühitada, väga erinevatel põhjustel, mida siin kõiki välja tuua oleks väga raske. Minu arvates ongi küsimus selles.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud riigikontrolör, aitäh teile kõige eest! Ütlesite, et Eesti riik on endaga väga hästi hakkama saanud. Ometi teinekord tundub, et Eesti riik soovib Euroopale näida palju paremana, kui ta tegelikult on. Me oleme viimasel ajal riigieelarvest teinud eraldisi Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi tagatistena, ka ESM-i oleme sissemaksid teinud. Need ei ole väikesed summad, need on suured summad, kümnetes miljonites eurodes. Kui ma küsin teilt, kui kaua siis niiviisi võib, siis te ütlete kindlasti, et see on meie, Riigikogu asi. Ometi on siin Riigikogus tänagi kõlanud, et meil on palju töötuid ja meil on ka palju ravikindlustuseta ini-

mesi. Ütlete ehk lõpetuseks meile kolm isaliku soovitus.

Mihkel Oviir

See, et me tahame Euroopas paremad välja näha, kui me tegelikult oleme, on inimlik. Mina tahan ka näha välja parem, ilusam ja targem, kui ma tegelikult olen. Selle eest ei saa ju kedagi hukka mõista. Kõik need võitlused ESM-i ümber on ju tegelikult küsimus Euroopa Liidust. Mulle läheb alati hinge, kui ma kas või energeetikajulgeoleku teemal loen, et me ei tea, mis Euroopa Liidust saab, euro kukub, Euroopa Liit kukub ja siis me elame kõik jälle peeruvalgusel. Meil peab olema midagi kindlat, mille me üles ehitame. Me ütleme, et Euroopa Liit on see kindel kants, kuhu me tahame kuuluda ja kuhu me peame oma panuse andma. Loomulikult on see panus meile raske, ma olen sellega nõus. Loomulikult tekitab see viha, et näe, jälle antakse raha kreeklastele jne. Aga ega ka kreeklaste elu ei ole kerge, uskuge mind. Minu mõte ja soov on, et me peame oma visadusega edasi töötama. Seda esiteks. Teiseks peaksime püüdma puhtalt inimlikul tasandil suhteid parandada. Minul ei ole ühegi erakonna vastu mitte midagi. Me peame suutma ratsionaalselt probleeme arutada, et eesmärk oleks üks. Aga need on niisugused üldised soovitusel ja reeglid, mida te kõik teate palju paremini kui mina.

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole, härra riigikontrolör. Võtame 30 sekundit aega, et me saaksime teid tänada. (Aplaus.)

Mihkel Oviir

Suur aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, jätkame istungit. Nüüd on aeg läbirääkimisteks. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud härra riigikontrolör! Kolleegid! Üks tubli Eesti mees ütles kunagi, et vaid vaba mõttevahetus ja tõele näkku vaatamine aitab Eestit edasi. Mina kirjutasin momentaanselt nendele sõnadele alla. See on ka minu veendumus. Ma arvan, et väga

paljud siin saalis olivad teeksid sedasama. Aga esimene allkiri oleks siiski teine, see oleks Mihkel Oviiri allkiri, sest need on meie riigikontrolöri sõnad. Kui te märgata suutsite, siis tänagi rääkis ta sellest, et meil on vaja rohkem debatti, on vaja vähem pabereid, arve ja statistikat, aga rohkem arutelu, fakte ja konkreetset elu arvesse võtmist. Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel tänan teid koostöö eest! Väga kahju on, et te tegite otsuse mitte enam kandideerida.

Minnes lühikese ülevaate juurde, mis puudutab tänast ettekannet ja seda aruannet, mis meile esitati, tuletan teile meelde, et aasta tagasi analoogsel istungil esitas üks kolleeg siin saalis küsimuse. See oli viimane küsimus, mida riigikontrolörile sai esitada. Annan küsimuse sisu edasi. Te olite rääkinud, et paljud otsused võetakse vastu sellepärast, et tahetakse kellelegi meeldida, kas mingile valijate grupile, mingile ettevõtjate grupile või kellelegi teisele. See inimene küsis härra Oviiri käest, kellele tema tahab meeldida. Riigikontrolör vastas, et tema ei taha mitte kellelegi meeldida ega pea seda ka vajalikuks.

See aruanne, mis järjekordselt meie ees on, on täpselt vastavuses selle mõttega. Järjekordselt kõlas kõnes lause riigieelarve kohta. Mina toetan seda mõtet, et riigieelarve on täiesti läbipaistmatu. Olen teile seda juba rääkinud, et kümme aastat ja enam tagasi nägi riigieelarve välja nii, et suvaline keskharidusega inimene võttis selle kätte ja sai aru, kuhu, mis eesmärkidel ja kui palju raha läheb. Praegu on olukord selline, et isegi kui kõige kvalifitseeritud raamatupidaja võtab kätte selle projekti, mis meile laiali jagatakse, siis ei saa ta mitte tuhkagi aru. Nii et progress jääb progressiks, aga eelarve koostamine läheb üha udusemaks.

Järjekordselt on meile pakutud mõtisklemiseks probleem, et suuruselt teine hinnatõus Euroopa Liidus nullis eestlaste palgakasvu ning just hinnakasv oli see, mis turgutas maksumulusid. Me teame neid valupunkte, aga kordamine on väga kasulik asi. Kokkuhoiust hoolimata riigi reservid vähenevad ja võivad kasvavad, haridussüsteem ootab muutusi, tervishoiuteenuste kättesaadavus väheneb ja ravimite kättesaadavust saaks parandada, aga seda ei toimu. Töötutest oli meil täna üsna pikalt juttu. Riik pole otsustanud, kust saab Eesti elektrit kaugemas perspektiivis jne.

Oma kõne viimastel sekunditel tahan tulla tagasi selle juurde, millest alustasin, ja veel kord öelda: lugupeetud kolleegid, meil on vaja arendada dialoogi! See lõpmatu sõda siin Riigikogu saalis lõpeb sellega, et kaotavad kõik. Kakluses võitjaid ei ole, ütlen seda teile nagu poksija. Mingiks hetkeks tundub, et te olete võitnud, aga ka see on kaotus, kui te saavutate võidu rusikaga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Lugupeetud riigikontrolör Mihkel Oviir! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Suur tänu riigikontrolör Mihkel Oviirile ja tema töökale meeskonnale eelmise aasta kokkuvõtte eest riigi vara kasutamise ja säilimise kohta ning majandusaasta koondaruande õigsuse ja tehingute seaduslikkuse kohta! Maailm pole olnud täiuslik ega muutu selliseks kunagi. Riigikontrolöri aastakokkuvõtted on oma olemuselt abivahendid, et riik oma järgmiste aastate majandus- ja finantstegevuses saaks liikuda sammukese ideaalile lähemale.

Konstruktiivne kriitilisus on Riigikontrolöri kokkuvõtete pärisosa, sellepärast lugesin seekord aruannet selle mõttega, kas leidub ka mõni hea sõna. Jah, leidub. Aruandes öeldakse, et 2011. aasta oli Eesti majandusele oodatust parem ja majanduskasvu mootoriks kujunes eksport. Eks me muidugi teame seda. Aga rääkides prognooside ja tegelikkuse suhtest, toob Riigikontrolör näiteks, et Rahandusministeerium prognoosis eelmisel aastal kaupade ja teenuste ekspordi kasvuks 9%, tegelikult oli suurenemine 24,9%. Kuid selle aruande järgi pole Riigikontrolör sugugi rahul, et ekspordi sisu mõistmiseks ja toetamiseks on meil liiga vähe Eesti ekspordi andmeid, sest Statistikaamet lähtub andmete kogumisel rahvusvahelistest nõuetest. Olen Euroopa Liidu statistikat koguvast Eurostatist teada saanud, et ka statistika kogumine areneb pidevalt suurema läbipaistvuse, parema mõistetavuse ja riikidevahelise võrreldavuse suunas. Nagu öeldi Eurostatis: kui andmete mõõtmine pole täpne, on keeruline ka prognoose teha ja eelarveid kavandada.

Teine hea näide on, et viimastel aastatel on hästi edenenud meie teadlaste töö ja kõrgetase-

meliste teaduspublikatsioonide avaldamine. Riigikontroll märgib siiski, et tuleb suuremat tähelepanu pöörata sellele, kuidas teadlaste tööst saaks reaalset kasu teadmistepõhine majandus, mis on ju üks konkurentsivõime kasvatamise eeltingimusi. Küllap on siinkohal huvitav rõhutada ühte aruandest pärit arvu: ühe aastakümnega on teadus- ja arendustegevuse rahastamine kasvanud 46 miljonist eurost 232 miljoni euroni.

Võiks veel mõne hea näitega jätkata, aga tahan pikemalt puudutada ühte kriitika alla sattunud teemat, riigi strateegiadokumente, mida Riigikontrolli sõnul on vastu võetud palju, üle saja. Riigikontrolli arvates on arengukavade süsteemi loomiseks kulutatud ametnike tööaeg maha visatud. Riigikontroll ei heida otseselt ette mitte arengudokumentide suurt arvu, vaid seda, et neid dokumente justkui ei kasutata tegelikult riigi juhtimisel, eelarvete koostamisel ja ressurside planeerimisel. Kohalike omavalitsuste praktikud võivad oma kogemustest väita, et arengukavu ja seal sõnasutatud eesmärgid eelarvete koostamisel siiski silmas peetakse. Olen täiesti kindel, et seda tehakse ka riigis. Tõsi, hea arengukava ei ole muidugi dogmaatiline dokument, millest järgalt kinni pidades on võimalik saavutada senisest tohutult paremaid tulemusi. Kõik praktikud on siin enamasti eri meelt. Me mäletame, kui avarad ja unistusterikkad arengukavad koostati ajal, mil algas praegune seitsmeaastane Euroopa Liidu rahastamisperiood. Oli näha pragmaatilist arengukavade paindlikkust välisressursside kaasamiseks. Mulle meeldis väga, et härra Oviir rõhutas, et arengukava on tegelikult elav dokument, mis peab kaasas käima muutuvate aegade. Eks ta nii olegi. Poleks justkui vaja korrata, et strateegiakavade koostamine on analüüsi ja sünteesi protsess, mille jooksul ametnikud ja avalikkus saavad prioriteetide määramisel kaasa rääkida, jõuda ühistele arusaamadele olukorras, kus ressursse on vähem kui soove. Nii on see paraku peaaegu alati. Võib-olla ainult mõnes väga rikkas naftariigis on olukord vastupidine, et ressursse on rohkem kui unistusi.

Tegelikult on väga hea, et Riigikontroll arengukavade küsimust kriitiliselt puudutab ja veel parem on, et kuuldavasti kavandatakse ka kõigi nende strateegiadokumentide ülevaadet. Mina usun konstruktiivsesse ja elu edasi vii-

vasse kriitikasse. Seda tööd on Riigikontroll hästi teinud. Riigikontroll oli, on ja jääb. Ma kuulsin täna siin saalis mitmel korral, et tänati härra Oviiri kümneaastase töö eest. Ma tean, et te jätkate veel oma ametis ja soovin teile selleks jõudu! Soovin, et teil ka siis, kui te ükskord oma kabineti ukse kinni panete ja ametnikud uue juhi hoolde jätate, jätkuks teravat silma ja kriitilist meelt heade soovitude andmisel Eesti elu edendamiseks. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kõnesoove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised. Päevakorrapunkt on ammandatud. Suur tänu kõigile, kes arutluses osalesid! Veel kord suur aitäh riigikontrolör Mikkel Oviirile!

10. Riigikogu otsuse "Riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (265 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Esitlen teile riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruannet. Selle kohta kuulsite äsja ka Riigikontrolli hinnangut.

Vaadakem kõigepealt tervikpilti. Eestile oli 2011. aasta eelkõige kinnitus konservatiivse majanduspoliitika vajalikkuse kohta. Otsene tunnustus tehtud raskete otsuste eest oli Eesti liitumine euroalaga 1. jaanuarist. Hoolimata maailmamajanduses kehvast ebakindlusest saavutas Eesti mullu valitsussektori ülejäägi 1,1% SKT-st. Valitsussektori võlakooormus oli endiselt madal – 6,1% SKT-st. Eesti majanduskasv oli 8,3% ehk kõige kiirem Euroopa Liidus. Tööhõive kasvas ja töötus vähenes kiiresti. Aasta teises pooles hakkas üle pika aja kasvama ka reaalpalk. Maksude hea laekumise üks põhjusi oli eurole üleminekuga kaasnenud positiivne mõju Eesti majandusele. Euro andis investoritele kindlustunde, välisinvesteeringud

suurendasid tööhõivet ja kasvatasid ekspordi mahtu.

Riigi majandusaasta koondaruanne on koostatud kõigi avaliku sektori üksuste aruandluse alusel. See koosneb tegevusaruandest ja riigi raamatupidamise aruandest ning sisaldab finantsinfot kohalike omavalitsuste ja valitsussektori ning avaliku sektori kohta tervikuna. Riigieelarve tulusid laekus 2011. aastal 5,9 miljardit eurot, seda on 279 miljonit eurot enam kui 2010. aastal. Kulutusi tehti aastaga 6,2 miljardit eurot ehk 99,5% plaanitust, seda on 567 miljonit eurot rohkem kui eelneval aastal. Suurimad kulud olid sotsiaaltoetused – 2,48 miljardit eurot. Kulud kasvasid eelmise aastaga võrreldes 10%. Selle põhjused olid peamiselt heitmekvootide vahendite väljamaksete, kohustusliku kogumispensioni maksete osaline taastamine ning välisvahendite parem kasutamine. Rahandusministeeriumi hinnangul on raamatupidamine riigis heal järjel ja varasemaga võrreldes kindlasti paranenud. Seda kinnitab fakt, et Riigikontroll kinnitas raamatupidamise aruande õigsust ja oluliste majandustehingute vastavust riigieelarve seadustele.

Nüüd lähemalt aruande kohta esitatud hinnangutest. Riigikontroll on aruannet põhjalikult analüüsinud ning teinud tänuväärseid ettepanekuid tulevikuks. Oleme ühel meelel, et riigi majandusaasta aruanne sisaldab riigi tegevuse tulemuste kohta olulist infot ning selle sisukust ja tähtsust tuleb väärtustada. Oleme tänava pööranud rohkem tähelepanu tasakaalustatud ülevaate andmisele valitsusasutuste tulemuste ja eelarve tegemisel antud lubaduste kooskõlale. See tähendab, et aruande lugeja leiab nüüd täidetud eesmärkide kõrval ka need kohad, kus hoolimata riigieelarvest eraldatud vahenditest jäi mõni tegevus pooleli või seatud siht saavutamata. Nõustume Riigikontrolliga, et saavutuste ja eriti puudujääkide analüüs peab olema sisuline. Paraku tõid mitmed asutused (teiste hulgas ka Riigikontroll ise) eesmärkide täitmata jätmise põhjuseks raha vähesuse, mitte niivõrd sisulised probleemid. Siin pole midagi parata, kõigil tuleks oma sihte täpselt seada, vastavalt võimalustele. Eelarve koostamisel tuleb olla realistlik ja anda lubadusi, mida suudetakse Riigikogu eraldatud vahenditega täita. Riigikogu saab selleks kindlasti anda oma panuse, küsides uue eelarve menetlemisel selgitusi nendelt, kellel eesmär-

gid saavutamata jäid. Olgu öeldud, et valitsusasutuste seatud eesmärgid ja sihttasemed 2011. aastal siiski valdavalt täideti või oldi soovitud lähedal.

Riigikontrolli soovitusi võrdleme ka Rahandusministeeriumi plaanidega riigi finantsjuhtimise reformimisel. Selle eesmärk on parandada finantsplaneerimise kvaliteeti ning suurendada finantsaruannete kasutamise võimalusi riigis. Reformiga kaasnevad mitmed muudatused eelarvestamisel ja raamatupidamisel, millest osa rakendub juba 2013. aastal. Kavas on mõistete, reeglite ja arvestuspõhimõtete ühtlustamine eelarvestamisel ja raamatupidamisel.

Esitasime ka 2013. aasta riigieelarve seaduse uuel kujul, et eri aastate eelarveid saaks paremini võrrelda ning kõrvutada eelarve täitmise aruandega. Eelarvele on nüüd lisatud valdkondlik vaade. Finantsjuhtimise korraldamiseks võetakse riigiasutustes järk-järgult kasutusele ühtlustatud arvestusobjektid ja nende alusel standardiseeritud majandustarkvara. Valmistame ette riigi uut finantsjuhtimise seadust. Sellega luuakse eelarveraamistik, mis aitab tagada valitsussektori eelarvepositsiooni nõuete täitmise. Valmistume riigiasutustes tekepõhise eelarve koostamiseks ja limiitide seadmiseks, et alates 2016. aastast oleks võimalik seada riigieelarves lisaks kassapõhistele piirmääradele ka tekepõhised piirmäärad.

Austatud Riigikogu! Riigi arendamine toimub järk-järgult, et tulemus oleks läbikaalutud ja sisukas. Kogu majandusaasta kokkuvõtteks võib öelda, et Eesti konservatiivne majanduspoliitika on hoidnud meid stabiilsena, hoolimata ümbritseva maailma ebakindlusest. Usun, et see suund tagab riigi tasakaalustatud arengu ka tulevikus. Täna tähelepanu eest!

Asesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu! Head kolleegid, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole, kõik on selge.

Jürgen Ligi

Aga debatt?

Asesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Praeguseks on kõik. Ma kutsun kaasette-

kandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma annan teile ülevaate informatsioonist, mis seondub otsuse eelnõu 265, Riigikogu otsuse "Riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu esimese lugemisega. Komisjon arutas eelnõu 11. septembril ja 8. oktoobril. Algataja esindajana tutvustasid eelnõu rahandusminister Jürgen Ligi ja riigi pearaamatupidaja Juta Maar. 8. oktoobril osales komisjoni istungil riigikontrolör Mihkel Oviir, kes esitas ülevaate riigi 2011. aasta majandusaasta koondaruande kohta koostatud Riigikontrolli kontrolliaruandest ning info riigi vara kasutamise ja säilimise kohta.

Kordan üle eelnõu eesmärgi: raamatupidamise seaduse § 37 lõige 3 sätestab riigi majandusaasta aruande esitamise, eesmärgiga võimaldada Riigikogu-poolse kontrollifunktsiooni teostamist valitsuse suhtes, anda valitsusele võimalus selgitada tegevust aruandeaastal ning esitada Riigikogule vajalik informatsioon uute eelarveliste otsuste tegemiseks.

2011. aasta majandusaasta koondaruanne koosneb järgmistest osadest: tegevusaruanne, riigi konsolideeritud ja konsolideerimata raamatupidamise aastaaruanne, täiendav informatsioon kohalike omavalitsuste kohta ning täiendav informatsioon avaliku sektori ja valitsussektori kohta. Koondaruande juurde kuulub Riigikontrolli aruanne.

Nüüd räägin mõningatest teemadest, mis komisjonis kõne all olid. Oli teemaks prognoos ja tegelikkus ehk tegelik tulemus. Sel aastal oodati kasvu 3,6%. Minister ütles siit kõnepuldist 8,3%, kui ma ei eksi. Vaatasin, et seletuskirjas ja ka komisjonis oli juttu 7,6%-st majanduskasvust reaalelus, mis on igal juhul üle kahe korra kõrgem, kui oodati. Valitsussektori ülejääk on 1% SKT-st, keskvalitsus on tasakaalus, sotsiaalkindlustusfondid on ülejäägis 0,9% ja kohalikud omavalitsused 0,1% SKT-st. Tuleb nentida, et ülejäägi saavutamisele aitas kaasa heitmekvootide müügist saadud tulu.

Vaadati üle ka tulude ja kulude kasv. Tulud kasvasid 430 miljonit eurot, kulud 437 miljonit eurot. Võib öelda, et tulud ja kulud olid proportsioonis. Tunti huvi kõige rohkem laekunud

tulude kasutamise kohta. Küsiti, et kui aasta jooksul laekub täiendavalt tulusid, siis kuidas neid käsitletakse. Siin tuleb tulud jagada kahte liiki. Kui tulu laekub rohkem, siis praegu on võetud selline seisukoht, et lisaelarveid ei tehta ja tulu jääb reservi. Kui aga tulu laekub majandustegevusest, siis riigiasutustel on võimalik seda kasutada ilma eraldi lisaelarvet tegemata.

Teemaks oli reservide vähenemine, millest ka siin juttu on olnud. 2008. aastast on riigi finantsseis halvenenud ja reservid vähenenud. Juttu oli võimalikest finantseerimistest ja likviidsusest. Komisjonis anti teada, et riik on sõlminud EIB-ga laenulepingu 550 miljoni euro kasutamiseks, et vajaduse korral hoida oma likviidsuspuhvrit.

Kõne all oli ka RMK riigitulundusasutuse na. Tunti huvi, millised on siin arengud. Saime informatsiooni, et RMK-l on eriline staatus. Eurostat ei luba seda raha valitsussektori tulu hulka arvata, kuna tegemist on äritegevusest tulu saamisega.

Riigikontrolör tutvustas koondaruande kohta tehtud kontrolliaruannet. See jutt on täna siit saalist läbi käinud, aga kordan üle mõned märksõnad, mis komisjonis kõne all olid. Statistika, Euroopa Liidu õigus ja raamatupidamine on seonduvalt kriisiga teravdatud tähelepanu all. Eesmärk on karmistada reegleid ja tegelda teemadega rohkem, et aluspõhimõtted ei oleks paigast ära ja oleks võimalikult vähe erandeid ja ebavõrdsust. Eestis on kogu raamatupidamise korraldus ministeeriumides, allasutustes ja kohalikes omavalitsustes palju parenenud. Riigikontrolöri hinnang koondaruandele on, et aruanne on olulises osas õige, tehingud on sooritatud õigusaktide kohaselt, sh 2011. aasta riigieelarve seaduse ja riigieelarve baasseaduse kohaselt. Üldiselt on Eestis tase hea. Euroopa Liidu mastaabis on tehtud korralik ja positiivne töö. Käib raamatupidamise tsentraliseerimise reform.

Toodi välja ka probleeme. Esiteks, vaheplaneerimise ja eesmärkide täitmise vahel. Seal oli n-ö alapunkt, et majanduskulud tehakse investeeringute ridade peal ja vastupidi. Kõne all oli ka ministeeriumi siseauditifunktsiooni äravõtmine. Rahandusministeerium on pannud rõhku kvaliteedisüsteemide väljatöötamisele. Küsimus oli ka arengukavade täitmise kohta, nende arvestamise kohta eelarve koos-

tamisel. Nenditi (ka Riigikontroll tegi seda), et siin esineb erinevusi ega ole kooskõla ressurside jaotamisega. Riigikontrollil on valmimas arengukavade audit. Tunti huvi riigi investeringute otstarbekuse vastu. Siin Riigikontroll nentis, et investeerimist ei auditeerita, piiranguid kontrollitakse, kuid mõjusust ja tulusust ei ole hinnatud.

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu esimene lugemine päevakorda kolmapäeval, 7. novembril s.a, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. november kell 18. Kõik otsused tehti konsensusel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 265 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. novembri kell 18. Esimene lugemine on lõpetatud.

Päevakorrapunkt on ammendatud.

11. 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (298 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun taas ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! 2012. aasta eelarve muudatustega täpsustatakse ministriumide jooksva aasta kulusid. Eelarve tulude ja kulude kogumaht ei muutu, seega ei ole tegemist lisaelarvega. Maksutulude prognoositust parem laekumine vähendab sellel aastal oodatavat valitsussektori eelarve puudujääki, samuti parandab eelarvepositsiooni kohalike omavalitsuste defitsiidi vähenemine. Rahandusministeeriumi viimase prognoosi järgi on valitsussektori oodatav puudujääk 1,2% SKT-st.

Nüüd ülevaade olulisematest muudatustest. Kokku esitasid põhiseaduslikud institutsioonid

ja ministriumid 66 muudatusettepanekut. Valdavalt on need tehnilist laadi ja seotud eesmärgiga viia kulud kooskõlla majandusliku sisuga. Suurem muudatus on teine kapitali sissemakse Euroopa stabiilsusmehhanismi. Riigikogu 2. oktoobril tehtud otsuse kohaselt suunatakse reservist 29,5 miljonit eurot osaluse soetamiseks ESM-is. Tegemist on finantseerimistehinguga, mis eelarvepositsiooni ei mõjuta. Tegevuskulude maht väheneb 7,5 miljonit eurot. Kokkuvõttes on saavutatud töökorralduslike muudatustega, administreerimis- ja hooldekulude optimeerimisega. Investeeringud suurenevad 7,8 miljonit eurot, millest suur osa suunatakse riigimaanteede remondi koondprojekti investeeringuteks. Korrigeeritakse sotsiaaltoetuste ja sisejulgeoleku kulusid. Nagu ka eelmisel aastal ei kajastu seadusmuudatustes ühtegi uut ülekantavat kulu. Nii väldime järgmise aasta pingelisele eelarvele lisakoormuse tekitamist. Kindlasti ei tohi see aga käesoleval aastal kaasa tuua ebamõistlikke kulusid ehk aastalõpu kulurallisid. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu! Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Valitsussektori eelarvepositsioonist nähtub, et Rahandusministeeriumi 2012. aasta suvise majandusprognoosi kohaselt kujuneb 2012. aastal valitsussektori puudujäägiks 1,2% SKT-st. Peamine puudujäägi põhjustaja on keskvalitsusele kuuluv riiklik pensionikindlustus, mille kulusid ületavad tulusid (2% SKT-st). Kui suure summa võrra on pensionikindlustus rahaliselt defitsiidis? Kas te oskate öelda orienteerivat summa suurust?

Jürgen Ligi

2,2% SKT-st on umbes 350 miljonit eurot, kui ma peast arvutades ei eksi. Siin ei ole mõistagi mingit uudist. See, et me palgamaksudega kogu pensionivajaduse katame, ei ole ilmselt ka mõistlik. Palgamaksud on meil juba suhteliselt kõrged.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Ma palun kaasettekandeks

kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan ülevaate seaduseelnõust, mis kannab numbrit 298. Tegemist on 2012. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu esimese lugemisega. Rahanduskomisjon arutas eelnõu oma s.a 23. oktoobri ja 6. novembri istungil. Eelnõu tutvustas algatajate esindaja rahandusminister Jürgen Ligi.

Kahe lausega räägin eelnõust endast. Tõesti, riigieelarve seaduse kohaselt võib Vabariigi Valitsus riigieelarve muutmiseks kulude kogumahtu muutmata algatada mitte hiljem kui kaks kuud enne eelarveaasta lõppu riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Arvestades, et riigieelarve on koostatud eelneva aasta sügisel, on otstarbekas riigiasutuste seatud eesmärkide saavutamiseks algatada riigieelarve muutmine, kohandumaks muutunud oludega.

Küsimusi ja arutatavaid teemasid komisjonis väga palju ei olnud, aga paar teemat markerin ma ära. Komisjonis räägiti sellest, et suurim muudatus on ESM-iga seonduv finantseerimistehing, mis on suurusjärgus 29,5 miljonit eurot. Kõne all oli sisejulgeoleku vahendite suurendamine. Rahanduskomisjon soovib infot kulude kohta, mis on kaetud riigisaladusega. Kahe lugemise vahel toimub selleteemaline eraldi istung. Komisjonis räägiti eelnõu menetlemise kiirusest. Kiire tempo tuleneb vajadusest veel selle ehk 2012. aasta jooksul neid vahendeid kasutada. Eelnõu menetlus toimub analoogselt riigieelarve menetlusega. Eelnõu on kavandatud seadusena vastu võtta 5. detsembril.

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 7. novembril (otsus tehti konsensusega), esimene lugemine lõpetada ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 12. november kell 18 (poolt oli 6 ja vastu 3 komisjoni liiget, erapooletuks jäi 2). Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Sven Sester!

Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni

ettepanek on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrata eelnõu 298 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2012. aasta 12. novembri kell 18.

Esimene lugemine on lõpetatud.

12. Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse ja kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise seaduse eelnõu (279 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse ja kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Valitsus teeb ettepaneku pikendada Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse kehtivust ja lükata edasi kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse jõustumine. Ametipalk külmutatakse selle ettepaneku järgi viiendat aastat järjest järgmistel kõrgematel riigiteenijatel: valitsusliikmetel, riigikontrolöriil, õiguskantsleril, riigisekretäriil, abiministritel, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikul ning kohunikel. Kuni 2009. aastani kehtis Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seadus, mille kohaselt olid kõrgemate riigiteenijate ametipalgad seotud Eesti keskmise palgaga kindla koefitsiendi abil. 2009. aastal kehtestati majanduskriisi tagajärjel Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seadus, mis jättis jõusse küll Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seaduse koefitsiendid, kuid läh-tearvuks võeti eelmise aasta keskmise kuupalga asemel 2007. aasta keskmise palga ning 0,92 korrutis. Selle tulemusena kärbiti vastava seadusega reguleeritud kõrgemate riigiteenijate palku keskmiselt 8%.

Eesti keskmise palgaga seotud ametipalkade maksmise ajutise korralduse seaduse kehtivust on viimasel kolmel aastal pikendatud ja kõrgemate riigiteenijate palgad pole sellel ajal muutunud. Nende keskmine brutopalk oli 2011. aastal 2009. aastaga võrreldes reaalhindades 8% madalam. Eesti keskmine brutopalk oli sama perioodi võrdluses 1% madalam. Selle tagajärjel oli näiteks ministritel, kelle ametipalga ja Eesti keskmise brutopalga suhe oli 2008. aastal Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seaduse kohaselt 5,5 Eesti keskmist palka, see suhe 2011. aastaks langenud 4,4-le Eesti keskmisele palgale ja 2012. aastal langes see hinnanguliselt 4,2-le Eesti keskmisele palgale.

2009. aasta lõpus võeti vastu kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus, et reguleerida kõikide kõrgemate riigiteenijate ametipalgad ühes seaduses ning siduda need lahti Eesti keskmisest. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus nägi ette, et kõrgemat palgamäära indekseeritakse igal aastal. Seadus jõustus ainult Riigikogu liikmete suhtes, kes ei saa mõistetavatel põhjustel oma palka muuta. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse jõustumine tooks sellele sihtgrupile kaasa keskmiselt 21% palgakasvu ja riigieelarvele 3,3 miljonit eurot lisakulusid. Valitsus ei pea sellist palgatõusu vastuvõetavaks ning 2013. aasta eelarves pole sellega arvestatud. Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusega reguleeritud ametikohtade esindajate ametipalk püsib eelnõu seadusena vastuvõtmise korral 2009. aasta tasemel, mis on 2007. aasta Eesti keskmise palga, 0,92 ning vastaval ametikohal ettenähtud koefitsiendi korrutis. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, rahandusminister Jürgen Ligi! Kaasettekandeks palun kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud aseesimees! Head kolleegid! Me arutasime Vabariigi Valitsuse ettepanekut põhiseaduskomisjoni 22. oktoobri istungil. Kokkuvõtlikult öeldes nõustusime selle ettepanekuga, kuid siia saali tuleme eelnõu tekstiga,

mida on esialgse variandiga võrreldes muudetud. Seda peamiselt kahel põhjusel.

Esiteks, teksti on lisandunud osa, mis tuleb vastu Vabariigi Presidendi soovile, et ka tema palk ei tõuseks. Presidendilt on põhiseaduskomisjonile laekunud selle kohta kiri.

Teiseks viisime Rahandusministeeriumi kirja põhjal sisse mõned tehnilised täpsustused, mis olid eelnõu koostamise käigus kahe silma vahele jäänud. Nii et eelnõu on nüüd, esimeseks lugemiseks muudetud kujul esitatuna, täpsem.

Me arutlesime asja üle koos Lia Liini ja Cerlin Pestiga, kes on mõlemad Rahandusministeeriumi riigihalduse ja avaliku teenistuse osakonna nõuniku kohusetäitjad, just nimelt sellest aspektist, et, nagu minister ütles, juba viies kord need palgad külmutatakse ning käärivad tegelikkuse ja selle vahel, milline oleks võinud kunagi otsustatu põhjal olla praegu kõrgemate riigiametnike palk, on suured. Kui me peaksime otsustama külmutamise lõpetada, siis toimub ühel aastal väga suur palgatõus. Põhiseaduskomisjon mõõnis, et selle probleemiga tuleb hakata tegelema ja seda tuleb kindlasti teha järgmise aasta esimesel poolaastal, mitte oodata seda hetke, kui valitsus saadab siia 2014. aasta eelarve projekti ja esitab võibolla jälle sellise soovi.

Ma ei hakka üle jutustama ministri ettekande sisu, küll aga ütlen, et me tegime komisjonis konsensusega järgmised otsused: saata eelnõu muudetud kujul täna suurde saali, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 8. november s.a. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Arto Aas, teie küsimus!

Arto Aas

Aitäh! Kas te võite natuke lähemalt valgustada arutelu komisjonis? Tõepoolest, külmutamine aastast aastasse on ühest küljest arusaadav, eriti muude väga suurte palganõudmiste taustal, mis Eesti riigis on. Aga kui seda otsust kogu aeg edasi lükata, siis ühel hetkel me jõuame ju välja absurdini ja riigi kõrgemate ametnike palgad ei vasta mingilgi määral mõistlikule tasemele. Kuidas sellest surnud ringist peaks välja saama? Parlament on kunagi oma tahet väljendanud, lahenduseni jõuti

väga pikkade debattidega, aga tegelikult seda ei rakendata.

Peep Aru

Jah, ega meil ei olnud kohe esimeseks lugemiseks võtta varnast ka lahendusi, nagu ma möönsin. Komisjonis räägiti, et me peame selle küsimusega tegelema ilmselt järgmise aasta esimesel poolaastal ja leidma üheskoos lahenduse. Tõepoolest, olukord on keeruline, sest kui jõustada see seadus ka kõrgemate riigiteenijate osas, siis tähendab see momendi seisuga ilmselt 37%-list palgakasvu. Mis mulje jätab see teiste erialade inimestele? Nagu me teame, riigieelarves räägitakse võimalusest kergitada järgmisel aastal palku 4,4%. Sealt see küsimus tekib. Ministergi tõi siin selle võrdluse välja, aga ma võin üle korrata, et kui kehtis Riigikogu ja Vabariigi Presidendi poolt nimetatavate riigiametnike ametipalkade seadus, siis oli näiteks ministri palk 5,5 Eesti keskmist palka. Kui vaadata järgmise aasta eelarvet ja prognoose, siis selgub, et see suhe läheb nüüd 4,2 peale. See tekitab loomulikult probleeme kõrgetasemeliste ametnike palkamisel, kas või näiteks sellepärast, et kantsleri palk on otseselt seotud ministri palgaga. Sealt edasi tulevad ju veel teised kõrged ametnikud, näiteks ametite juhid. Igal juhul on see kõik proportsioonidest välja läinud. Täna valmis lahendusi ei ole, kuid ükskord peab need leidma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Populism on muidugi hea asi, aga teatud hetkel jõuab asi ikkagi absurdini. Võib-olla peaks siis kaaluma, kuidas ministeeriumide allasutuste või ametite pealike palka kuidagi pidurdada? Nüüd tundub küll, et varsti tekib ministril tahtmine RMK juhiks minna, sest ta võidaks palgas paar korda. Ega see ikka päris mõistlik ei ole. Ei saa ju ministri vastutust võrrelda mingi ameti juhi vastutusega. Sellega me kuidagi devalveerime ministrite ja kõrgete riigiametnike vastutust, näitame, et nad ei vääri oma palka jne. See tuleks küll võimalikult kiiresti ära lõpetada. Või mis te arvate?

Peep Aru

Jah, nii ma ütlesin, et see disproportsioon ja sellega seotud probleemid on tõesti täiesti olemas. Selle eelnõu raames meil lahendusi ei ole, aga need tuleb kindlasti leida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Mul on samad küsimused nagu kolleeg Kalev Kallo. Eks alati ole ühiskondlikku ootust, et ministrid või parlamendiliikmed teeksid oma tööd võimalikult väikese palga eest, võib-olla üldse tasuta. Samas puudutab see seadus ka neid kõrgemaid riigiteenijaid, kelle palgaküsimus ei peaks olema sedavõrd politiseeritud. Ma pean siin silmas kohtunikke ja kantslereid. Mulle tundub, et proportsioonid on ka nende väga oluliste ametite puhul läinud pisut paigast ära. Kas te komisjonis arutasite valitsuse ettepaneku alternatiive, näiteks et võiks olukorda järk-järgult muuta või seda, et palgad võiksid taastuda proportsionaalselt üldise palgataseme kasvuga?

Peep Aru

Ei, me neid alternatiive ei arutanud. Aga tegemist on esimese lugemisega ja kindlasti on võimalik teha, nagu alati, eelnõu kohta muudatusettepanekuid. Me komisjonis huviga ootame, millised ettepanekud tulevad, siis saab neid arutada. Küll küsisime sellel päeval natuke põhjalikumalt ühe teise küsimuse tõttu komisjonis viibinud justiitsministri käest selgitust just nimelt kohtunike palkade kohta. Selgitus oli selline, et käsitletava eelnõu raames jäävad need palgad külmutatuks, küll aga on võimalik aasta jooksul kohtunike palgad üle vaadata ja siis uuesti tulla Riigikokku nende muutmiseks. Kohtunikel muutuvad päris palju ka töötingimused seoses sellega, et avaliku teenistuse seadus pärast järgmise aasta esimest kvartalit muutub ja osa soodustusi kaob ära. Kui ministeeriumi ja kohtunike koostöös leitakse sobiv lahendus, siis oleks ilmselt otstarbekas kohtunike palka järgmisel aastal natuke reguleerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh! Hea ettekandja! Ma mõistan täielikult valitsust ja kõiki ministreid, miks nad sellise ettepaneku tegid, sest on väga vähe teemasid, mille arutamine on veel ebameeldivam kui omaenese palga teema. Meie, parlamendiliikmed, kelle sissetulekut see eelnõu põhiseaduse kohaselt puudutada ei saa, oleme sellest painest vabad. Kas ma sain õigesti aru, et põhiseaduskomisjonis on olemas valmisolek seda teemat ka sisuliselt arutada ja meil on põhimõtteliselt olemas valik mitte olla selles küsimuses valitsuse kummitempel?

Peep Aru

Jah, loomulikult on parlament oma otsustustes vaba, aga üks Riigikogugi piiravad teatud asjad. Kindlasti piirab Riigikogu esitatud eelarve eelnõu. Me teame ju väga täpselt, millised on meie võimalused seal toodud tasakaalu muuta. Kui me teeme mingeid otsuseid, siis peame kindlasti leidma ka katteallikad. See on asja üks pool. Aga ma siiski arvan, et see teema vajab põhjalikumat arutelu. Nagu ma ütlesin, põhiseaduskomisjon on valmis sellega järgmisel aastal alustama. Mis puutub sellistesse üldistesse arusaamadesse, siis ega põhiseadusega antud kaitsegi meid painetest ei vabasta, sest kogu ühiskonda vaadates tekitab see ju probleeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Peep Aru! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 279 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 2012. aasta 8. novembri kell 18.

Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud.

13. Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu (293 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannuse!

Keit Pentus-Rosimannus

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Teile on esitatud valitsuse ettevalmistatud jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõuga võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Liidu direktiiv, mis käsitleb ohtlike ainete kasutamise piiramist elektri- ja elektroonikaseadmetes. Direktiivi eesmärk on kaasa aidata inimeste tervise ja keskkonna kaitsele, elektroonikaromude keskkonnaohutule taaskasutamisele ja kõrvaldamisele, samamoodi jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse suurenemisele. Nii Eesti kui ka teised Euroopa Liidu riigid peavad selle direktiivi üle võtma järgmise aasta 2. jaanuariks.

Enamik konkreetsetes direktiivis sisalduvaid nõudeid on Eesti seadustes juba olemas, aga vajavad mõningast täpsustamist ja konkretiseerimist. Eelnõuga täpsustatakse kõigi turuahela osapoolte – valmistaja, importija, volitatud isik ja turustaja – kohustusi ning õigusi. Täpsustatakse, kuidas ja kes peab tõendama direktiivi nõuetele vastavust. Kui praegu saavad valmistaja, importija ja turustaja ise valida, kuidas nad seda teevad, siis alates järgmise aasta 2. jaanuarist see enam võimalik ei ole. Direktiivi nõuetele vastavuse tõendamine seotakse CE-märgisega ja Euroopa Liidu vastavusdeklaratsiooni tegemise kohustusega. Taas kord tuleb öelda, et enamik elektri- ja elektroonikaseadmeid kannavad seda märgist juba praegu, sest selle kasutamise nõue tuleneb Eesti-siselt muudest õigusaktidest. Aga tulevikus peavad nii valmistajad kui ka importijad lisama vastavusdeklaratsiooni mõne rea konkreetse direktiivi nõuetele vastavuse kohta.

Mis puudutab liigiti kogumist, siis seda puudutab eelkõige eelnõu § 26⁸, mis sätestab tootjale kohustuse teavitada kasutajat lähimast kogumispunktist ja kohustuse korraldada ka üleriigilisi teabekampaaniaid. Viimaste peamine sisu on üleskutse ja informatsioon probleemtoodete kasutajatele. Probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tuleb koguda teistest jäätmetest lahus, neid tuleb koguda liigiti ja neid ei tohi visata segaolmejäätmete hulka.

Eelnõu kohaselt laienevad 2019. aasta 22. juulist need nõuded kõikidele seadmetele, mida pole eraldi väljaarvamise loetelus mainitud. Praegune reguleerimisala säilib kuni 2014. aastani, siis lisanduvad meditsiiniseadmed ning seire- ja kontrollseadmed. 2016. aas-

tal lisanduvad meditsiinilise diagnostika seadmed ning 2017. aastal tööstuslikud seire- ja kontrollseadmed. Kehtetuks tunnistatakse turustajale pandud kohustus täita tootja kohustusi, kui tootja on probleemtooteregistris registreerimata. Euroopa Komisjon on leidnud, et see on vastuolus direktiivi nõuetega. Eelnõus sõnastatakse uuesti § 26⁸, millele ma juba viitasin ning millega sätestatakse tootjate kohustus teavitada probleemtoodete kasutajaid ja korraldada teabekampaaniaid. Ka on meil ettepanek tõsta Vabariigi Valitsuse määrusest seadusesse nende isikute loetelu, kes ei ole kohustatud korraldama üleriigilisi teabekampaaniaid. Täpsustatakse keskkonnaministrile antavat volitusnormi teabe esitamise ja teabekampaaniate sisu nõuete kehtestamise osas. Eelnõu kohaselt antakse tarbijakaitsele kohtuvälise menetleja õigused, et kontrollida teabe esitamist ja teabekampaaniate korraldamist. Praegu on neil küll õigus kontrollida, aga puudub õigus rikkumise ehk väärteo tuvastamise korral asi lõpuni menetleda ning menetlus tuleb üle anda Keskkonnainspektsioonile. Aga et asjad kiiremini laheneksid, on otstarbekas Tarbijakaitseametile õigusi siin laiendada.

Eelnõu kohaselt võib alates 2. jaanuarist 2013 turule lasta pliidi sisaldavaid akusid ja patareisid, kuna uus direktiiv seda enam ei keela. Lisaks defineerib, muudab ja täpsustab eelnõu mitmeid mõisteid, muu hulgas, nagu te eelnõu lugedes märkate, ka turule laskmise, mootorsõiduki osa tootja ja rehvide mõistet seaduse kontekstis.

Eelnõuga tehakse muudatusi kaevandustööstusjätmete käsitlemise direktiivi lõplikuks ülevõtmiseks Eesti õigusesse. Need muudatused on puhtvormilised ja täpsustavat laadi ega muuda kaevandustööstusjätmete käsitlemisega seotud põhimõtteid.

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu vastuvõtmine aitab kaasa jätmete liigiti kogumisele ja taaskasutuse suurenemisele, mistõttu palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, keskkonnaminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Hea istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon arutas seda seaduseelnõu oma istungil esmaspäeval, 22. oktoobril. Kohal olid komisjoni liikmed ja Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna peaspetsialist Malle Piirsoo, kes selgitas meile, et jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu on eelkõige vaja selleks, et tuua meie seadusesse üle direktiivi nõuded. Direktiivi ülevõtmisega pannakse täpselt paika elektri- ja elektroonikaseadmete valmistaja, importija ja turustaja ülesanded valmistajast kuni lõppkasutajani ulatuvas ahelas ning veel mõned muudki asjad.

Kes ministri sõnavõttu kuulab – ta tegi väga põhjaliku ülevaate –, nendel oli võimalik sellest seaduseelnõust täpsem ülevaade saada. Ma ei hakka kõike üle kordama ja räägin sellest, mis toimus keskkonnakomisjonis. Keskkonnakomisjoni aruteludes kerkis üles küsimus, et kui me kavandame jäätmeseaduse muutmist, mis saab siis kõigist muudest küsimustest, mis lähiminevikus on üles kerkinud seoses jäätme käitluse valdkonnaga ja selleteemalise diskussiooniga. Komisjon jäi aruteludes sellele seisukohale, mida toetas ka ministeeriumi esindaja, et seda seaduseelnõu, mis käsitleb direktiivi nõuete sissetoomist Eesti seadusesse, peaks menetlema tempokalt. Muud diskussioonid, mis käsitlevad korraldatud jäätmevedu, ja põhimõttelised otsused, kas samal kursil jätkata või mitte, kujutavad endast pikemat teemat ja nende käsitlemisega tegeleb komisjon lähitulevikus edasi. Nii et komisjoni ühine seisukoht oli selle seaduseelnõuga tempokalt edasi minna.

Oli üks küsimus selle kohta, kuidas hakkab olema reguleeritud seaduseelnõus nõutud teavituskampaaniate korraldamine. Vastus oli, et keskkonnaministrile antakse selles seaduses volitus anda määrus, millega pannakse paika teavituskampaaniate sisu ja vorm. Ehk seda, mis teavituskampaaniate käigus toimub ja kuidas see peaks toimuma, otsustatakse edaspidi ministri määrusega.

Pärast seda läks komisjon menetluslike otsuste juurde. Otsustati teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 293 esimene lugemine lõpetada (otsus tehti konsensusega). Järgmine otsus oli teha Riigikogu juhatajale ettepanek määrata eelnõu 293 muudatusettepanekute esi-

tamise tähtjaks 21. november s.a kell 16. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Jaanus Tamkivi! Kas on soovi läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määrati eelnõu 293 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 21. novembri 2012. aastal kell 16.

Eelnõu esimene lugemine on lõpetatud.

14. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 211/2011 "Kodanikualgatuse kohta" rakendamise seaduse eelnõu (276 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 211/2011 "Kodanikualgatuse kohta" rakendamise seaduse eelnõu esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli justiitsminister Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Tegemist on taas ühe hea eelnõuga. Ma alustan ajaloo. Euroopa Liidu lepingu artikli 11 lõike 4 alusel on Euroopa Liidu õigusesse lisandunud kodanikualgatuse institutsioon. 16. veebruaril 2011 võeti vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus nr 211/2011 "Kodanikualgatuse kohta". Euroopa Liidu lepinguga on tugevdatud liidu kodanikuühiskonda ja tõhustatud liidu demokraatlikku toimimist, nähakse selleks muu hulgas ette, et igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias Euroopa kodanikualgatuse kaudu. Kodanikualgatuse määruse kohaselt on Euroopa Liidu liikmesriigid kohustatud tagama oma riigis kodanikualgatuse läbiviimiseks vajalike ülesannete täitmise. Euroopa Liidu regulatsioon eeldab, et riigisiselt määratakse asutus, kes suudab tuvastada allakirjutanud isiku seotust Eestiga ja kontrollida veebipõhiste süsteemide vastavust rakendusmäärusest tulenevatele tehnilis-tele nõuetele.

Nüüd jõuangi eelnõu eesmärgi juurde. Eelnõu eesmärk on riigisiselt üheselt kindlaks määrata valitsusasutused, kes täidavad kodanikualgatuse määrusest tulenevaid kohustusi, ning ühtlasi määrata selleks otstarbeks ka menetluslikud alused. Eelnõu kohaselt tuvastatakse kodanikualgatusele allakirjutanud isikuid rahvastikuregistri andmete põhjal. Toetusavalduste kontrollimist ja tõendamist korraldavaks asutuseks määratakse Siseministerium. Veebipõhise toetusavalduste kogumise süsteemi vastavust tõendavaks pädevaks asutuseks määratakse Andmekaitse Inspektsioon, kes teeb seejuures koostööd Riigi Infosüsteemide Ametiga veebipõhise toetusavalduste kogumise süsteemile esitatavate turvanõuete kontrollimisel. Ülejäänud kohustused Euroopa Liidu kodanikualgatuse korraldamisel on mõeldud kodanikualgatuse korraldajatele ning need on juba kindlaks määratud kodanikualgatuse määruses.

See ongi lühidalt kõik. Vabariigi Valitsuse esindajana toetan kindlasti esimese lugemise lõpetamist. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ministrile on küsimusi? Palun, Taavi Rõivas!

Taavi Rõivas

Aitäh! Austatud minister! See kodanikualgatus koos oma miljoni allkirjaga on taas kord selline asi, mis mujal Euroopas võib tunduda mõistliku ja vajalikuna. Kuid kas seda võib praktikas vaja minna ka Eesti-suurusel riigis, kus põhimõtteliselt igapäev on võimalik oma valitud rahvasaadikule otse mobiiltelefonile helistada ja sedakaudu ükskõik mis eelnõu algatamise ettepanekut või midagi säärast teha, kus kodanikuühiskonnal on vaba ligipääs näiteks Riigikogu konverentsisaali aruteludele? On see taas kord selline asi, mille mujal Euroopas võib kasutusele võtta, aga meie elu see kuigipalju ei mõjuta?

Kristen Michal

Aitäh! Selline võimalus on loodud. Ei saa ju välistada, et ühel hetkel see kuidagi ka Eestisse puutub. Siin on teatavad miinimumnõuded. Eestis peaks vist kokku saama umbes 4500 allkirja, et me võiksime sellises algatuses osalised olla. Küll olen teiega täiesti nõus, et Eestis, julgen öelda, on juurdepääs otsustajatele,

rahvasaadikutele ja kõigile otsustusprotsessidele ikkagi erakordselt hea. Kodanikuliikumiste võime osaleda aruteludes või rahvasaadikutele kirju saata ja nendega ühendust võtta on ju üldiselt väga hea. Meil ei ole keegi kaugemal kui ühe meiliaadressi otsimise taga. Nii et raske öelda. Ma arvan, et see võib-olla puudutab rohkem Euroopa Liitu tervikuna. Sellised algatused võivad tulla. Eks me aja jooksul vaatame. Aga peamine on ilmselt see, et selleks oleksid olemas võimalus ja tehnilised regulatsioonid.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! See konkreetne algatus on osa sellest paketist, mille abil Euroopa Liit püüab tegeleda nn demokraatia kriisiga. Võib-olla Eesti kontekstis see konkreetne ettepanek ei olegi nii aktuaalne, arvestades meie riigi väiksust. Aga arvestades, et ka meil on siin viimasel ajal teataval määral näha demokraatia kriisi, kas Justiitsministeerium on analüüsinud, et võib-olla oleks selleks, et seda tüüpi formaat Eestis korralikult töötaks, mõistlik meil sisse viia oma süsteem, kus oleks vaja vähem kui miljon allkirja, selleks et midagi algatada?

Kristen Michal

Aitäh! Ma mõistan, et küsija tegi tegelikult reklaami ka sellele ideele, et riigis tuleks korraldada kulukad erakorralised valimised, kas või seeläbi, et lasta põhja riigieelarve ja jätta ära palgatõusud. Eks see sõltub natukene ka küsija vaatenurgast ja soovist siin saalis reklaami teha, mis on tõepoolest tasuta. Mina arvan, et Eestis ei ole vaja nii palju allkirju koguda, et rahvasaadikutele ligi pääseda. Vähe-malt parempoolsetele rahvasaadikutele, ma julgen küll öelda, pääseb väga kergesti ligi ja nendega saab ühendust. Ma loodan, et ka sotsiaaldemokraadid selle nimel pingutavad ja mõistavad, et selleks, et nendega suhelda, ei ole vaja kampaaniat korraldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Taavi Rõivas, teine küsimus!

Taavi Rõivas

Aitäh! Minu teine küsimus puudutab teemat, mida me oleme omavahel Euroopa Liidu asjade komisjonis korduvalt arutanud, aga kuna ELAK-i teemad ei jõua alati laiema avalikkuse ette, siis küsin seda ka siin saalis. Nimelt puudutab see küsimus kitsaskohta, mis on seotud elektroonilise identifitseerimisega Euroopa Liidus tervikuna. Kas Eesti võiks olla eeskujuks enamikule teistele Euroopa Liidu riikidele selle süsteemiga, mis meil on juba 1999. aastast toiminud ja on viimasel ajal ka väga aktiivselt kasutusel, ehk elektroonilise identifitseerimise, digiallkirjastamisega? Kas meil on usku ja lootust, et midagi sarnast võiks lähiaastatel toimida ka üleeuroopalisena, nii et me saaksime asju ajada ilma keeruliste tehniliste lahendusteta?

Kristen Michal

Aitäh! See sõltub sellest, kuhu me keerulise piiri tõmbame. Aga üldiselt on ju teistes riikides ka sarnaseid lahendusi. Ärivaldkonnas toimuvat oleme siinsamas saalis arutanud. Hiljuti kukkus siin läbi, kui ma õigesti mäletan, üks eelnõu, kuna opositsioon ei toetanud mugavamatele e-lahendustele üleminekust. Nendes riikides, kus digiallkirjastamise võimalus on olemas, on täpselt samasugused võimalused andmevahetuseks teiste riikidega. Julgen arvata, et Eesti on kindlasti eeskujuks. Seda ei maksa häbeneda, vastupidi. Eesti on väga palju ka rääkinud toimivatest lahendustest. Kui ma hiljuti kolleegidele teistest riikidest kirjeldasin, millised on meie järgmised eesmärgid ja mis küsimused meie ees mitme registri kasutamise valdkonnas seisavad, siis tunti selle vastu suurt huvi. Ma arvan, et Eesti on siin väga positiivne näide. Usun, et osalt ka võib-olla riigi väiksuse tõttu on meil reformid olnud kiiremad, lahendused on kvaliteetsemad ning ka juurdepääs üksteisele on parem ja tagasiside vahetum. Ma arvan, et eeskujuks olemine on kindlasti jätkuv trend.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud minister, te saite minu esimesest küsimusest valesti aru. Kindlasti ei

reklaaminud ma erakorraliste valimiste ideed. Aga mis puudutab reklaami siin saalis, siis ma arvan, et teil ei tasu üle hinnata seda, kui paljud inimesed teid siin praegu jälgivad. Minu küsimus puudutas seda, millest avalikkuses väga tõsiselt räägitakse, et kui meie riigijuhid kas parlamendis või valitsuses ei vasta teatud ootustele ja teatud väärtustele, siis puudub inimestel igasugune võimalus riigivankrit õigele teele seada. Sellepärast oli mul küsimus, kas Justiitsministeerium ei pea siiski mõistlikuks seadustada mingisugust rahvaalgatuslikku asja, et inimestel oleks võimalik teha oma ettepanekuid, mis oleksid legaalselt siduvad.

Kristen Michal

Aitäh! Võib-olla sain ma teist valesti aru, ju te siis ei reklaaminud erakorraliste valimiste ideed palgatõusude ärajätmise abil. Küllap oli see minu viga. Aga ma ei alahindaks seda, kui palju inimesi jälgib seadusandlikku tegevust Riigikogus. Toimub otseülekanne ja kindlasti on huvilisi, kes seda vaatavad. Kui te küsite, millal inimestel see arvamuse avaldamise võimalus on, siis meil toimuvad perioodiliselt valimised ja seal antakse hinnang poliitilistele jõududele, mõnda neist soovitakse toetada, mõnda mitte. See on ammu seadustatud ja minu hinnangul väga selgelt toimiv süsteem. Teisi mehhanisme ei maksa alahinnata. Võimalus teha ettepanekuid toimib minu hinnangul Eestis märksa kiiremini kui mujal. Me võime loomulikult luua igasuguseid formaliseeritud protseduure. Ma ei tõtta hukka mõistma ühtegi ideed, mis teil selle kohta on, kui teil muidugi on mingi idee. Pange see lauale, arutame. Aga mina julgen öelda, et praegu toimub otsustajatega mitteformaalselt või ka formaalselt suhtlemine Eestis kiirelt ja vahetult. See ei ole kindlasti probleem. Kui on erinevad maailmanägemised ja Eesti meeldiks teistsugusena, siis selleks on olemas poliitiline debatt ja poliitika tegemine ning selleks ongi olemas valimised.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, justiitsminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Andrei Korobeiniku!

Andrei Korobeinik

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 276 oma korralisel istungil 22. oktoobril 2012. Eelnõu arutamisel osalesid põhiseaduskomisjoni liikmed ning külalistena justiitsminister Kristen Michal ja sama ministeeriumi ametnikud. Eelnõu on esitatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 211/2011 Eesti õigusruumi ülevõtmiseks. Määrus reguleerib kodanikualgatuste korda, täpsemalt, internetis nende algatuste jaoks allkirjade kogumist. Peaküsimus on nimelt see, kuidas saaks internetis tuvastada isikut, kes konkreetse allkirja on andnud. Eestile pole see väga keeruline ülesanne, kuna meil on olemas ID-kaart. Kuid komisjonis saime teada, et teistele riikidele see variant eriti ei sobi, kuna enamikus neist ID-kaarti ei kasutata ja see kontseptsioon tundub neile võõras. Küll aga saab Eesti seda rakendada enda kodanike allkirjade verifitseerimiseks, kuid sellisel juhul peaks selle arenduse Eesti ise kinni maksma.

Kodanikualgatuse käivitamiseks tuleb koguda miljon allkirja seitsmes riigis. Siis võetakse juhuvalim allkirjadest, mida kontrollib Siseministeerium rahvastikuregistri põhjal. Peamine probleem ongi internetis kogutud allkirjade kogumine ja kontroll. Eelnõu räägib sellest, mis nõuetele peaks selline veebikeskkond vastama.

Komisjon puudutas ka Riigi Infosüsteemide Ameti ettepanekut nende kulude katmiseks, mis võivad tekkida süsteemi turvaauditi korraldamisel. See nõue on rakendusmääruses olemas, kuid ei ole teada, kas ja millal tuleb audit korraldada, kuna veebikeskkonda veel ei ole. Amet tegi ettepaneku kompenseerida need kulud vajaduse korral Vabariigi Valitsuse reservist. Justiitsminister arvas, et ettepanek kõlab loogiliselt.

Lõpetuseks mainin, et komisjon otsustas määrata eelnõu ettekandjaks mind ja panna eelnõu Riigikogu täiskogu 7. novembri istungi päevakorda. Parandusettepanekute esitamiseks on aega kümme tööpäeva, neid saab esitada kuni 21. novembrini. Komisjon teeb ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Kõik otsused tehti konsensussega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Andrei Korobeinik!

Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on esimene lugemine lõpetada. Määrana eelnõu 276 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. novembri 2012. aastal kell 18.

Seaduseelnõu esimene lugemine on lõpetatud.

15. Meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (283 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane viimane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu esimene lugemine. Kõnetooli tuleb majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Palun!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk on tänapäevastada tasusüsteemi, mille põhjal arvutatakse Eesti sadamatesse sõitvate laevade veeteetasu. Muudatuse vajadus on tingitud peamiselt sellest, et 1995. aastal kehtestatud ja 2004. aastal korrigeeritud tariifide alusel laevadelt kogutavad tuletorni- ja navigatsioonitasu ei kata aastaringse navigatsiooniohutuse tagamisega seotud kulusid. Oleme jõudnud olukorda, kus tuletorni- ja navigatsioonitasust laekub aastas riigile *circa* 9,8 miljonit eurot, tegelikud kulutused navigatsiooniohutuse tagamiseks olid 2011. aastal aga suurusjärgus 18 miljonit eurot. Oluline on rõhutada, et samas suurusjärgus on kulud ka järgmistel aastatel. Nende kulude hulka ei ole samuti arvestatud laevasõiduohutust tagavaid õlitõrjevõimekuse investeeringuid ning õlitõrjelaevade jooksvaid kulusid. Näiteks toon, et järgmisest aastast peame täies mahus mehitama õlitõrjelaeva Kindral Kurvits, mille aastane jooksvate kulude maht on 10 miljonit Eesti krooni ehk 650 000 eurot. Tavalisel talvel moodustavad jäämurdmisega seotud kulud ligikaudu kolmandiku kogu ohutu navigatsiooni tagamise eelarvest. 2010/11. aasta talvel kulus Eesti vetes jäämurdetöödeks 5,8 miljonit eurot. Samas suurusjärgus olid kulud ka 2011/12. aasta talvel.

Teine oluline aspekt on vajadus tänapäevastada tasude arvutamise süsteemi ja muuta see ülesehituselt sarnaseks naaberriikides, ennekõike Põhjamaades Soomes ja Rootsis kasutatavaga. Eelnõu näeb ette laeva kogumahutavusühiku hinnal (inglise keeles *gross tonnage*, GT) põhineva tasude arvutamise süsteemi. Sellise süsteemi kasutamine on merendussektoris üldlevinud, seda kasutavad sadamad, kaasa arvatud Eesti omad, ja rahvusvahelised laevaregistrid oma tasude määramiseks.

Märgin, et seadusmuudatuse aluseks on merendusega seotud huvigruppidega koostöös väljatöötatud ning Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud ja Riigikogus arutatud dokument "Eesti merenduspoliitika 2011–2020", mille meede 1.1 näeb ette kehtiva tariifipoliitika ülevaatamise.

Kindlasti on eelnõu tekitanud mitmeid küsimusi ja eelnõu edasisel menetlemisel tuleb jätkata dialoogi turuosalistega. Tervikuna aga on eelnõu tarvilik ja põhjendatud, see lähtub navigatsiooniohutuse tagamisel üsna endastmõistetavast printsiibist, et tarbija maksab. Uus tasude skeem on selle põhimõtte kohaselt üles ehitatud ning veeteetasuna kogutavad summad vastavad reaalsele kulutustele, mida riik teeb aastaringse ohutu navigatsiooni tagamiseks.

Eelnõu muudab praegused tuletorni- ja navigatsioonitasu ühtseks veeteetasuks. Kahe tasu kokkuliitmisega lihtsustatakse kehtivat süsteemi ja vähendatakse tasude arvutamise seotud halduskoormust. Tasu arvutamise mudel põhineb laeva kogumahutavusühikul. Baashinnaks võetakse 35 eurosentit laeva kogumahutavusühiku kohta. Merematkelaevad ehk rahvapäraselt öeldes nn kruiisilaevad saavad soodustust ja maksavad 20 eurosentit ehk 57% baashinnast. Samasugune suhe on ka praeguses seaduses. Kuna merematkelaevad on üldjuhul ilma tugevdatud jääklassita ja käivad Eesti sadamates suvel, pole neil ka jäämurdeteenuse kasutamise vajadust.

Seaduseelnõu kehtestab piirmäära, millest suuremat veeteetasu laev maksma ei pea. Selle eesmärk on vältida olukordi, kus väga suurte laevade makstav veeteetasu läheks ülikõrgeks. Naftatankeritel on selleks piiriks 40 000 eurot. Piirmäär põhineb sellel, et tankerite tekitatav keskkonnarisk on suurem. Võrdluseks: Soomes on tankeri makstava veeteetasu piirmäär

107 750 eurot, mis on peaaegu kolm korda suurem meie määratust.

Kalendriaasta jooksul mitu korda Eesti sadamatesse tulevatele laevadele tehakse samuti soodustusi. Näiteks maksustatakse kaubalaeva puhul kalendriaasta jooksul 15 külastust, mitte rohkem. Sellega soodustatakse huvi regulaarliinide tekke vastu. Reisilaevade puhul on soodustus seotud 60 külastuse nõudega.

Jääklassiga laevadele kehtestatakse madalamad hinnad. Kõige tugevama jääklassiga laeva kogumahutavusühiku hind on 28 eurosentit ehk 80% algsest baashinnast. Jääklassiga laevad vajavad tunduvalt vähem jäämurdja abi kui jääklassita laevad. Seega, riigi kulud nende laevade liikumisega seotud talvise navigatsiooni tagamiseks on väiksemad. Samas ei ole välistatud, et nendelgi võib tekkida jäämurde-teenuse vajadus.

Sadamatesse, mida jäämurdjatega ei teenindata, suunduvad laevad saavad 30% madalama tasumäära, kuna jäämurdekulud moodustavad ligikaudu kolmandiku aastaringse navigatsiooni tagamise kuludest.

Nagu juba mainitud, moodustab jäämurdmise seotud kulu suure osa navigatsiooni ohutusele kuluvast üldsummast. Samas on jäämurdmine seotud meresõiduohutusega ning sellel on otsene mõju Eesti majandusele. See tõttu on jäämurdmine hädaolukorra seadusega kuulutatud elutähtsaks teenuseks. Eesti jäämurdmise arengukavas on tõdetud, et jäämurdmise ressursi piiratus vähendab Eesti sadamate ja transiidikanalite atraktiivsust, ettevõtjatele võivad tekkida lisakulud trahvide näol ja see võib soodustada kaupade liikumist naaberriikide sadamatesse. Lahendust sellele probleemile on otsitud aastaid. Eelnõu tagab jäämurdmisele rahastuse, mis lisab kauba- ja laevaomanikele kindlust, et Eesti sadamates toimib aastaringne navigatsioon ning seega on meie kaubakäive piisav ja sadamad rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Paraku eeldab see teenus ka merendussektori suuremat rahalist panust.

Lõpetuseks juhin tähelepanu, et eelnõu on seotud menetluses oleva 2013. aasta riigieelarvega. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on tublisti küsimusi. Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Täna, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Tallinna Sadama puistematerjalide terminal, mis töötleb kaks miljonit tonni väetisi aastas, on oma kirjas selgelt mõista andnud, et uute tasude kehtestamise korral läheb see kaup Ust-Luga, Peterburi, Murmanski, Kotka, Riia ja Klaipeda sadamasse. Mis saab sel juhul teie arvates Tallinna Sadama ja Eesti Raudtee majandustulemustest?

Juhan Parts

Aitäh! Ma kindlasti ei jaga seda arvamust, et kaup läheb selle muudatuse tõttu teistesse sadamatesse. Me oleme väga põhjalikult analüüsinud tariifi mõju Eestit läbiva transiidiahela konkurentsivõimele. Vaatame kaupa, mida läbi Eesti veetakse punktist A punkti B. Me teame, et punkt A võib olla Eestile natuke lähemal, aga ka Eestist kaugemal, samamoodi võib punkt B olla Rotterdami sadam või mõni sadam veel kaugemal. Transpordikulud, mis tekivad Eestis, moodustavad 3% kõigist transpordikuludest, mis tekivad kauba vedamisel punktist A punkti B. Sellest 3%-st väga väikese osa moodustavad kõne all olevad tasud. Teisisõnu: kui me midagi väidame konkurentsivõime kohta, siis peame vaatama konkurentsivõimet tervikuna. Nagu ma ütlesin oma ettekandes, proportsioonid sadamasse sõitvate laevade jaoks on ... (Kellahelin.)

Kas aeg on lõppenud?

Aseesimees Jüri Ratas

Ei. Saalis on liiga suur lärm, mis segab nii teid kui ka kuulajaid.

Juhan Parts

Aitäh! Proportsioonid on selgelt riigi pakutavate teenuste kasuks. Ma arvan, et transpordisektori konkurentsivõime ja transpordikoridori usaldusväärsuse küsimus on tegelikult seotud ohutute veeteedega ja kvaliteetsete teenustega. See on selle muudatuse otsene eesmärk. Jah, see tasu suureneb. Kuid olles isiklikult vestelnud enamiku sadamaomanikega, keda see puudutab, julgen öelda, et kui seda kindlust ei oleks, ei julgeks me teie ette sellise ettepanekuga tulla. See võib tähendada (ja see on väga mõistlik praktika), et selle muudatuse tulemusena sadamad, sh riigile kuuluv Tallinna Sadam, peavad olema valmis konkurentsivõimelised.

situatsioonile reageerima. Ma tean ka, et Tallinna Sadam ja mõned teised sadamad peavad seda kindlasti silmas. Kuid tulemus, mida me selle eelnõuga saavutame, on usaldusväärne pikaajaline rahastus, selleks et kõik teenused oleksid Eesti riigis heal tasemel tagatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Lillo, palun!

Kalev Lillo

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Eelnõu seletuskiri ütleb, et ühekordse külastuse puhul on tariifide tõus kahe- kuni kuuekordne, kohati on see tegelikult aga kaheksakordne. Kui praegune lagi on 4600 euro juures, siis uus lagi on 40 000 euro juures. Aga ma tahtsin küsida hoopis seda: kas te olete kindel või suudate anda meile mingi kindluse, et selline tariifitõus ei peleta laevu meie sadamatest eemale, et meie konkurentsivõime merendussektoris ei halvene ja me oodatava kasu asemel ei saa hoopis kahju? Kui laevad siit mööda sõidavad, siis ei saa me ju üldse mitte midagi.

Juhan Parts

Ma arvan, et meie merendussektori, aga ka laiemalt transiidikoridori konkurentsivõimet see eelnõu hoopis tugevdab. Jah, üleminek võib alati olla keeruline, aga üsna kiiresti peaks see eelnõu andma meie transpordikoridorile oluliselt kvaliteeti juurde. Me kaotame 20 aastat lahendamata probleemi. Olles vaadanud põhjalikult nii Tallinna Sadama kui ka mitme teise sadama võetavate tasude struktuuri ja lihtsat võrdlust teiste sadamate tasudega, ma arvan, et meie ettevõtetel on piisavalt ruumi vajaduse korral – ma rõhutan, et vajaduse korral – reageerida, selleks et transpordikoridori konkurentsivõime ei halveneks.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Kehtiva seaduse järgi tasuvad tugevdatud jääklassiga (1A super) laevad navigatsioonitasu 50% tasumäärast. Eelnõus, millest on praegu jutt, on ette nähtud veeteetasu 28 euro senti ühiku kohta. Ilma jääklassita laevaga võrreldes on see 80%. Kas teile ei tundu, et see on

ebaõiglane? Tugevdatud jääklassiga laev pea-aegu ei kasuta jäälõhkujateenuseid ja aitab hoopis jääteed lahti hoida.

Juhan Parts

Ma arvan, et siin eelnõus on kohti, kus võib ebaõigluse või tasakaalupunkti teemat arutada. Samamoodi on esitatud küsimusi mõne reisi-laeva regulaarsuskoefitsiendi kohta. On küsitud, kas me peaksime tegema mingeid soodustusi Euroopa Liidu lipu all sõitvatele laevadele. On küsitud erinevaid asju. Samuti seda, kuidas me tegelikult suudame õiglaselt teistest eristada laevu, kes otseselt jäämurdeteenust vajavad, ja sadamaid, kes jäämurdeteenust ei kasuta. Võib arutada mitmesuguseid ettepanekuid, kui need on õiglased sellele sektorile tervikuna. Ma just viitasin Põhjamaade mudelile. Veeteede haldamisel ja erinevate teenuste korraldamisel on solidaarsus oluline. Väga keeruline on leida lõplikku õiglust, nii et iga laev, kasutades midagi, saaks otseste kuludega seotud hinnalipiku. Ma arvan, et sellist õiglust on väga raske saavutada.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Teadaolevalt jõustuvad 2015. aastast Lääne- ja Põhjamerel sõitvatele laevadele karmimad nõuded laevakütuse väävlisisalduse kohta. See suurendab veokulusid sõltuvalt kauba liigist eri hinnangutel kuni poole võrra. Näiteks kallineb Soome hinnangul nende riigi eksport ja import *circa* 800 miljoni euro võrra. Üks kaalutav abinõu kulude tõusu leevendamiseks on navigatsiooniga seotud tasude kaotamine. Selle eelnõu seadusena vastuvõtmise puhul käitume meie aga risti vastupidi. Kuidas veeteetasu tõus mõjutab selles kontekstis Eesti meretransporti tulevikus?

Juhan Parts

Aitäh! Arvestades seda suurusjärku, mida te nimetasite Soome näitel, 800 miljonit eurot, tuleb öelda, et veeteetasu tervikuna moodustab pisku sellest n-ö käibest, mis seondub transpordiga Läänemerel. Eesti puhul moodustab see erilise pisku. Väide, et Soome kavatseb navigatsioonitasudest loobuda, tuleb mulle

täieliku üllatusena. Ma ei usu seda. See on selline informatsioon, mida ma kuulen esimest korda. Need on erinevad asjad. Me võime öelda, et selle eelnõu puhul, nii nagu ka väävlisalduse nõuete karmistamise puhul, on tegelikult küsimuse all Läänemere keskkonnohutus ja ohutus laiemalt. Seda eelnõu ei tee me mitte millegi muu jaoks kui selle jaoks, et oleks tagatud korralik navigatsiooniteenus, et me saaksime vastutada laevasõiduohutuse eest ning oleksid tagatud jäämurdeteenus ja õlitõrjevõimekus. Need on väga suured asjad. Nende puhul jääme praegu oma partnerriikide ees tihtipeale piinlikku olukorda. Ei ole mingisugust võimalust rahastada seda muudest elarvetuludest. Kui on selliseid ettepanekuid, siis mina majandusministrina oleksin esimene, kes neid ettepanekuid kuulaks ega pakuks teile seda eelnõu. Aga ma tean (ma olen seda uurinud oma eelkäijate käest), miks ei ole neid mitmeid funktsioone suudetud realiseerida. See on 20 aastat niimoodi kestnud, et ei ole suudetud leida rahastamiskanalit. Mul on palju informatiivset materjali, me oleme jaganud seda ka majanduskomisjonile, mis aitab mõista olulist erinevust Põhjamaade ja meie riigi vahel selles osas, kuidas oma veeteesid aksepteeritaval tasemel (ma ei ütlekski, et kõrgel tasemel) hallata. See eelnõu teeb sellel teel väikse sammu.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud minister! Minu küsimus käsitleb sama teemat, mille kohta küsis Kalev Lillo, kuid ma küsin teise kandi pealt. Reisilaevade külastuspäevade arvuna oli sinu ettekandes toodud 60. Miks on see arv seda võrd suur? Praegu on see ju vähemalt poole võrra väiksem. Kas siin ei ole neidsamu riske, mille kohta Lillo küsis?

Juhan Parts

Jällegi seesama asi, et iga arvu võib kahtluse alla seada. Aga me oleme analüüsinud sellist suhtelist mõistet nagu regulaarsus. Me oleme huvitatud, et nii kaubalaevade kui ka reisilaevade puhul oleks teatud regulaarsus tagatud. Regulaarsusel on kindlasti teatud seos ohutusega ja võib-olla väiksemate kuludega

navigatsiooniteenuste puhul. Arvestades intensiivset reisilaevaliiklust Läänemerel, on reisilaeva puhul 60 külastust – me räägime regulaarliinidest, me ei räägi n-ö kruisilaevadest – minu arvates minimaalne regulaarsuse tase, pidades silmas ka sesoonsust ja reiseid tiheidust. Minu teada ületavad kõik regulaarseid liine pakkuvad laevad, kes Eesti sadamatesse sõidavad, selle regulaarsuse. See peaks olema niimoodi.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Muidugi võib rääkida üldiselt ja see võib olla eelnõu esitades ka õige, aga siiski puudutab eelnõu mõnda asja väga konkreetselt. Mul on üks konkreetne näide. Näiteks maksab Tallinki mootorlaev Baltic Queen, mille jääklass on 1A super, sel aastal tuletornitasu 459 788 eurot. Kui me võtame selle eelnõu seadusena vastu sel aastal, siis tuleval aastal maksab seesama mootorlaev tasu juba 821 772 eurot. Tõus on 78,7%. Siit küsimus: kas see on pankrotti ajamine või mis areng see on?

Juhan Parts

Aitäh! Arvestades regulaarsuse muutust, toimub Tallinki puhul oluline tasu vähenemine Tallinna–Helsingi liinil sõitvatel laevadel, kasv Tallinna–Stockholmi liinil sõitvatel laevadel. Seda esiteks. Kommentaarina ütlen, et praeguse süsteemi kõige suurem puudus ongi see, et seda väikest navigatsioonitasu me kogume reisilaevadelt. Enamik sellest tasust – julgen öelda, et võib-olla 60% – tulebki reisi- ja kruisilaevadelt. See on täiesti põhjendamat. Kui me arutame siin kaubalaevade ja suurte naftatankerite tasu, siis see teenus, mida me pakume, on neile ülimalt odav ja selle kasv, võrreldes jällegi kogu transiidiahela kuludega, on imeväike. Kõik oleneb sellest, mis protsendi me aluseks võtame. Teiseks, ma arvan, et kindlasti võiks Tallinna–Stockholmi liinil sõitvate reisilaevade küsimust esimese ja teise lugemise vahel arutada. Kuid ma juhtisin tähelepanu sadamatasude ja üldse sadamate kui äriühingute reageerimisvõimele turusituatsioonis. Ma tean, et tarbijahinnaindeksi tõusu puhul on sadamatasude iga-aastane tõstmine

täiesti tavaline praktika. Ma seda ka üldse ei kritiseeri. Kui Tallinna Sadam järgmisel aastal teeks samasuguse tõstmise, siis Tallinki jaoks tähendaks see väike, tarbijahinnaindeksi põhjal tehtav sadamatasu korrigeerimine tunduvalt suuremat summat, ma arvan, et kolm, aga võib-olla kolm ja pool korda suuremat kui kogu võimalik veeteetasu kasv, mis tuleneb sellest eelnõust.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud minister! Ka minu küsimus puudutab selle võimaliku muudatuse mõjusid. Miks on seaduseelnõu koostamisel lähtunud vaid otseste kulude matemaatilisest arvutamisest, jättes minu arvates hoopis tähelepanuta kõige olulisema? Ka seletuskirjas on see kõige olulisem jäetud mainimata. See puudutab sadamate konkurentsivõime vähenemist ning seetõttu vähenevat kaubavoogu ja teenuste mahtu ning sellega seonduvalt ka väiksemaid maksulaekumisi riigieelarvesse. Kas te oskate öelda suurusjärku, mis need mõjud võiksid olla ja miks neid seletuskirjas ära pole toodud? Seletuskirjas on mõjuna ära toodud üksnes see, et väheneb Veeteede Ameti halduskoormus, sest kahe maksu asemel peavad nad arvutama ühte. See ei ole minu arvates väga oluline mõju selle eelnõu puhul. Minu nimetatud küsimused on märksa olulisemad.

Juhan Parts

Aitäh! Nagu ma ütlesin, meie sadamate, sh meie transpordikoridori konkurentsipositsioon ei ole mingi staatiline nähtus. Palju hullemat mõju meie sadamate konkurentsivõimele avaldaks see, kui ühel natuke külmemal talvel Eesti transpordikoridor toimimast lakkaks. Tuletagem meelde seda, kui mõni nädal tagasi üks suur naftatanker sõitis Aegna lähedal madalikul. Õnneks lõppes see õnnetus õnnelikult. See mõju on palju hullem, võrreldes nende summadega ja arvestades kogu sektori vajadust oma konkurentsipositsiooni säilitada.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Te kinnitate kõigis oma vastustes, et transpordikoridorile mingit ohtu ei ole. Aga eelnõust ja seletuskirjast ei leia kusagilt, et oleks põhjalikult analüüsitud nende järskude tõusude mõju kaubavoogudele ja võimalust, et kauba- ja laevaomanikud leiavad endale teised sadamad, mis on odavamad. Sellised järsud tõusud eeldavad, et kõigepealt uuritakse mõjusid kaubavoogudele sadamas ja seda, mis võib sellest tulenevalt juhtuda raudteel. Miks ei ole ühtegi põhjalikku analüüsi ja miks see eelnõu on tehtud n-ö ülepeakaela?

Juhan Parts

Aitäh! Ma tuletan meelde, härra Kallo, et juba siis, kui me arutasime väga erinevate ringkondade esindajatega merenduspoliitikat, sai neid analüüsi tehtud. Kriitika, et analüüsi on vähe ega ole arvestatud seda, mis teie arvates on selgelt nähtav, on alati õige. Ma olen püüdnud teile selgitada, et see analüüs, mis me oleme teinud, ja selle eelnõu võimalik positiivne mõju on suurem kui negatiivne mõju, mida teie praegu rõhutate. Jah, see võib tähendada korrigeerivaid otsuseid, kuid minu arust me peame nägema üldist avalikku huvi selle vastu, mida me selle eelnõuga saavutame. See on kõige olulisem. Ma mõistan seda sektorit, ma suhtlen nende inimestega võrdlemisi tihti paljudes küsimustes. Kujutage ette, kui ühel külmal talveööl helistab operaator, kes teil on aidanud neid küsimusi ette valmistada, ja selgub, et iseseisval Eesti Vabariigil pole jäämurdevõimekust. Pole! Mida see tähendab meie transpordikoridorile ja selle usaldusväärsele? See on hoopis midagi muud kui see, mida me praegu pakume selle probleemi lahenduseks.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Ma saan eelnõu seletuskirjast aru nii, et praegune tasusüsteem on natuke paigast ära. Riiklikud tasud, mille hulka kuulub lisaks tuleorni- ja navigatsioonitasule veel lootsitasu, moodustavad väikese osa, aga sadamatasu moodustab ebaproportsionaalselt suure osa.

Lahenduseks pakute riikliku tasu tõstmist, mis võib muuta meie sadamate terviktasu palju suuremaks kui naabritel. Äsja te ütlesite diskussiooni käigus nii toredasti, et tuleb pöörata tähelepanu sadamate valmisolekule konkurentsituatsioonis operatiivselt reageerida. Kas see võib tähendada seda, et annate AS-i Tallinna Sadam üldkoosolekuna korralduse ülikõrgeid sadamatasusid alla lasta, kui asjad käest ära lähevad, sest on vaja proportsioonid paika saada ja sealjuures konkurentsivõime säilitada?

Juhan Parts

Aitäh! See sissejuhatav märkus oli teil minu meelest suurepäraselt õige. Jah, see proportsioon on võrreldes Soome ja Rootsiiga täiesti teistsugune. Ma ei leidnud praegu seda oma paberitest üles ja ma ei saa öelda täpset arvu selle kohta, milline on Soome lahe äärsete sadamate võrdlus. Aga kui meie riiklik veetetasu (kasutame seda uut väljendit, mitte tuleorni-, navigatsiooni- ja jäämurdetasu) on kogu sadama külastamise tasust 5%, siis Soomes on riikliku tasu osa 60%. Selline on see proportsioon. Ma usun, et oleme kõik käinud Soomes ja näinud seal väljaarendatud teenust. Kuid me ei paku välja proportsioonide muutmist. Me teeme minimaalse muudatuse, et lahendada paar olulist küsimust meie mereteede teenindamisel. Aga nüüd läks mul juba küsimus meelest ära. Andke andeks! Ma siiski vastan. Me oleme Tallinna Sadama juhtkonnaga seda arutanud ja sadama juhtkond on selles küsimuses väga kooperatiivne. Te võiksite minu käest küsida, millest me oleme seni rahastanud minimaalselt vajalikku jäämurdevõimekust. Me oleme seda teinud Tallinna Sadama dividendist. Aga teenust kasutavad ju kõik sadamad, kes seda vajavad: Sillamäe, Kunda, sõltuvalt jääoludest ka muud sadamad. See on Tallinna Sadama suhtes ebaõiglane. Kui me selle kohustuse jagame ühtlasemalt, siis saab ka Tallinna Sadam teiste sadamate seas võrdsemalt konkureerida. Tallinna Sadamal on kindlasti võimalusi vajaduse korral paindlikult reageerida, et hoida oma konkurentsipositsiooni.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! On teada, et nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui ka Riigikogu majanduskomisjoni poole on pöördunud paar-kümmend logistikaettevõtet, kes on väljendanud muret seoses sellega, et sellest tariifide järsust tõusust teatati nii lühikest aega ette. Võib-olla oleks mõttekas teatada sellest vähemalt aasta enne tõusu ehk panna need uued tariifid kehtima alates 1. jaanuarist 2014. Mida te sellest arvate?

Juhan Parts

See on tõsine märkus, kui me vaatame juuriidilist poolt. Sisulise poole pealt rääkides võib öelda, et kui minna ajaloos tagasi, siis tasude korrigeerimist Põhjamaade tasude suunas on pidevalt arutatud. On olemas kontseptuaalseid dokumente 2005. ja 2006. aastast (ma viitan siin merenduspoliitikale). Me oleme seda merendussektoriga arutanud selle aasta kevadest. Muide, väga paljusid sektori märkusi majandusministeeriumi esialgse eelnõu kohta on arvestatud ja on tehtud korrektsioone. Nagu ma ütlesin, kindlasti peaks see dialoog jätkuma ka esimese ja teise lugemise vahel. Kuid seaduse jõustumist 1. jaanuarist 2014 ei pea ma siiski heaks ettepanekuks.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, hea juhataja! Härra minister! Sügavat muret ootamatu ja mõistusevastaselt järsu veetetasu tõusu pärast on avaldanud sellised kruisilaevafirmad nagu Holland America Line ja Cruise Baltic ning samuti Euroopa kruisireisikogud. Uute tasude kehtestamise korral kaalutakse Tallinnast kui külastuskohast loobumist. Kuidas te sellisel juhul näete ette täiendava kümne miljoni euro saamist? Kas tõstate jälle tasusid?

Juhan Parts

Oleme olnud kruisilaevaoperaatoritega tihedas kontaktis. See ähvardus, et nad loobuvad Tallinnast, ei saa kuidagi vastata tegelikkusele. Ma arvan, et ka kruisilaevade puhul on laual ettepanekud, mis arvestavad võimalikke mõjusid. Ma viitasin sadamatasu inflatsioonikoefit-

siendile ja muudele asjadele, mida kruisilae-vafirmad nii või teisiti ette arvestavad ja mida on võimalik tegelikult kohendada. Kruisilae-vaoperaatorid on pakkunud teatud korrekt-sioone seoses regulaarsustasu ja mõne muu asjaga. Ma arvan, et siin on kindlasti võimalik saavutada neid rahuldav lahendus.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Lillo, palun!

Kalev Lillo

Aitäh! Lugupeetud minister! Ma jätkan kol-leeg Yana Toomi küsimuse tuules. Kui me nüüd seda eelnõu menetleme suhteliselt heas tempos ning võib-olla jõulude ajal see seadus ka välja kuulutatakse ja kohe uuest aastast kehtima hakkab, kas me siis ei tee ettevõtjatele liiga ja kuidas on see kooskõlas hea seadus-loome tavaga?

Juhan Parts

Aitäh! See oli tõsiselt arutelu all ka valit-suskabineti eelarvearutelude käigus. Ma arvan, et me peame arvestama selle eelnõu seost riigieelarvega. Kui see saal leiab tulude kohta sobivaid ettepanekuid, loomulikult koostöös valitsuse vastutavate ministritega, siis kindlasti oleks kolmekuuline edasilükkamine tõsiselt kaalumist väärt. Sellisel juhul, ma arvan, on see õigustatud ootuse teema kindlasti adek-vaatselt adresseeritud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud minister! Kas ja kui suures ulatuses plaanitav veeteetasu suurendab või mõjutab Eesti saartega ühendust pidavate parvlaevade reisi omahinda?

Juhan Parts

Aitäh! Mitte kindlasti selles suunas, et parv-laevaihendus halveneks. Parvlaevaihendus peaks paranema. See on ju meie üks ettepa-nekuid. Kasutan nüüd lihtsalt võimalust. Ma ei ole saanud teie küsimustele vastata selles osas, et meie soov ei ole ikkagi ju eelarveauke täita, vaid lisaks ...

(Väljastpoolt Riigikogu saali kostab paugu-tamist.)

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister ja head ametikaaslased! Säilitame rahu ja läheme edasi. (Naer.)

Juhan Parts

See käib ka teie kohta, lugupeetud eesistu-ja! Me loodame ikkagi tegelikult nii Hiiumaa kui ka Saaremaa puhul parvlaevagraafikut ti-hendada. See on pidev teema. Selles mõttes see asi kindlasti halvenema ei peaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud minister! Teie vastusest jäi mulle kõrva, et otsus on tehtud ning jääloh-kujat saab soetada ainult riigieelarve abil. Kuid majanduskomisjon käis mõni kuu tagasi BLRT Grupis ja seal seletati meile väga üheselt, et kolm-neli aastat tagasi oli laual nende paku-mine ehitada ja soetada jäälohkuja. Nad püü-dsid teha seda multifunktsionaalselt, st suvel oleks võinud seda laeva kasutada kuskil põhja-laiuskraadidel. Nende arvutuste järgi oleks see laev ennast kolme-nelja aastaga ära tasunud. Aga tegelikult puudutab küsimus seda, et kui me ehitame valmis selle uue jäälohkuja, mis läheb väidetavalt maksma umbes 100 miljonit eurot, ja 50-aastane Tarmo jääb seisma, siis kas sellest ühest uuest jäälohkujast meile tule-vikus piisab?

Juhan Parts

Aitäh! Mis puudutab neid kulusid, millele ma viitasin, siis me oleme nendest kuludest maha arvestanud ka investeeringud. Me räägi-me üldiselt, et veeteetasu peaks katma jooksvad kulud, mis on seotud veeteede haldamise ja navigatsiooniteenuste pakkumisega, inves-teeringutest me isegi mitte ei unista. Nende kulude hulka kuulub ka jäämurdevõimekuse olemasolu. Te olete kindlasti näinud uudistest, et Veeteede Ametil õnnestus üle pika aja sõl-mida pikaajaline leping jäämurdevõimekuse saavutamiseks Soome lahel. Selle kümneaas-tase lepingu eeldus on jäämurdevõimekuse ra-ha, mida 2013. aasta riigieelarve ette näeb. Õige on aga see, et sellest pikaajalisest lepin-gust ja Tarmost meile kaugemas perspektiivis siiski ei piisa. Ma arvan, et me vajame Soome lahe jaoks ka teist jäämurdjat. Selle eelnõu üks

põhjusi on ju see, et tuleks just nimelt saavutada pikaajaline leping. Ei tohiks olla nii, nagu seni on olnud, et jäälohkuja Tarmo kõrvale me sõltuvalt turuolukorrast kas oleme midagi saanud või mitte, kusjuures hinnad on mõnikord olnud väga kõrged. Me oleme seda kulu sisuliselt katnud Tallinna Sadama dividendist, mis ei ole korrektne, olgem ausad. Aga me oleme seda teinud selleks, et meie merendussektor saaks öösel rahulikult magada. Ka talvel, eriti külmal talvel.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Oma vastustes olete korduvalt öelnud, et Tallinna Sadama dividendi kasutada ei ole korrektne. Ainult et dividend tuleb tänu sellele, et laevad liiguvad ja navigatsioon on tagatud. Erasadamatest tulevad riigile maksud ja kaubad liiguvad, inimesed saavad tööd ja jälle tulevad maksud. Nii et tegelikult tänu sellele, et navigatsioon toimib, on riigi tulu tunduvalt suurem kui see õnnetu 10 miljonit navigatsioonitasu, mida te püüate igal juhul täiendavalt saada. Navigatsioonitasu kataks ära jäämurdmise kulud ja kogu muu tulu oleks puhastulu, mis ei ole minu arvates ka päris õiglane. Miks te ei arva, et tänu navigatsioonile on riigi majanduselu palju aktiivsem? Erasadamatest tuleb ju maksutulu. See ei ole päris õige, et Tallinna Sadama dividendi ei ole õige kasutada. Kindlasti on õige kasutada.

Juhan Parts

Aitäh! Ma ei arva, muide, niimoodi, nagu teie praegu arvasite, et ma arvan. Ma küll ei arva, et meie transpordisektori majanduslik edu võiks jääda ainult sektori sisse. Me peame rahastama ka muid avalikke kohustusi, nagu iga muu ettevõtte puhul. Ma ei ole sellist arvamust väljendanud, nagu te väitsite. Küll aga pange tähele, et veeteetasu ei ole veeteede korraldamise heas praktikas mitte maks, vaid ikkagi tasu, mis seotakse teatud määral nende majandussubjektidega, kes seda teenust kõige rohkem tarbivad. Minu arvates ei ole korrektne vaadata ainult Tallinna Sadama dividendi poole ja arvata, et nemad peaksid seda avalikku teenust rahastama. Meil on sadamaid palju.

Kui meil oleks üks sadam, siis võiksime endale lubada ka mõne meie lõunanaabri praktikad, kus tegelikult sadam osutabki väga suures osas riiklikku navigatsiooniteenust. Meie reaalne olukord on teistsugune. Sadamad on äriliselt korraldatud ja me peame neid võrdselt kohtlema.

Aseesimees Jüri Ratas

Aadu Must, palun!

Aadu Must

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetav minister! Me kõik teame, teie haldusala on hästi suur ja lai, lisaks veeteedele kuulub sinna muu transport, sh raudteed jne. Kas menetletav seaduseelnõu mõjutab ka raudteetransporti? Ma mõtlen just seda, et Eesti Raudtee veomaht on vähenenud, kui ajakirjandust uskuda, siis umbes veerandini tema võimsusest. Väidetakse, et kui veomaht edaspidigi väheneb, siis võib Eesti Raudtee sattuda rahaliste probleemide ette. Ega menetletava seaduseelnõu tagajärjel äkki nii ei juhtu, et riik saab veeteetasu tõstmisest küll lisatulu, aga kaubamahud siiski vähenevad ja sellega võib kaasneda hoopis suurem tulu vähenemine raudteel? Või olen ma liiga pessimistlik?

Juhan Parts

Ma arvan, et te olete liiga pessimistlik. Kui ma jätkan teie mõttekäiku, siis võin öelda, et kui Eesti Raudteel ei oleks mitte ühtegi kilogrammi kaupa, oleks ta loomulikult majanduslikes raskustes. Aga me teeme selle sammu selleks, et parandada meie transpordikoridori pikaajalist jätkusuutlikkust ja suurendada tema usaldusväarsust. Me vaatame, et kui kaup liigub raudtee ja sadama kaudu, siis kogu transpordiahel oleks laias plaanis konkurentsivõimeline. Ma eelnevalt rääkisin, kui suure osa kogu transpordiahela kuludest see tasu moodustab. Teisisõnu, ega seda tasu ei maksa ju sadamad ega operaatorid, tasu maksavad need, kelle kaup laevadel on. Neil on siin loomulikult valiku koht. Kui me vaatame transpordisektori praegust konkurentsivõimet, paljalt arve, siis tekib küsimus, miks liigub nii palju kaupa läbi Soome, kus transpordikulu tonni kohta on märksa suurem. Sellepärast, et teenused on seal head, usaldusväärsed ja kindlad. See on ka teatud mõttes valik, kuidas me

ennast sellel turul klassifitseerime. See ei ole kindlasti kerge, sest me peame rohkem rõhuma oma teenuste usaldusväärsele, kvaliteedile, läbipaistvusele, heale keskkonnale, mitte lihtsalt tasuta saadud avalikele teenustele. See viimane ei ole väga jätkusuutlik, ma arvan nii.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud majandusminister! Te ütlesite mitmele eelnevale küsimusele vastates, et see otsus tuleb teha kärmelt, sest sealt saadava tuluga on järgmise aasta eelarves juba arvestatud. Mitu küsimust on puudutanud Tallinna Sadama dividendi. Minu küsimus puudutab järgmise aasta eelarvet. Nimelt, teie kolleeg, rahandusminister Jürgen Ligi keeldus riigieelarve esimesel lugemisel ütlemast, kui palju järgmisel aastal Tallinna Sadamast dividendi välja võetakse. Kas teie ütleksite meile seda? Seda enam, et te panete siin südamele, et selle otsuse võib üle vaadata, juhul kui kuskilt mujalt kate leitakse. Kui palju järgmisel aastal Tallinna Sadamast dividendi välja võetakse?

Juhan Parts

Kindlasti ütlen, aga erinevate dividendide prognoosid ettevõtete kaupa peaksid teil kui rahanduskomisjoni liikmel kindlasti olemas olema. Kui teil neid ei ole, siis ma hoolitsen selle eest, et te need saaksite. Ma ei taha peast arve öelda, kuna mu peas on sadu ja tuhandeid arve, ma võin lihtsalt eksida ja see vale arv võib lendu minna. Nagu ikka, me prognoosime dividende lähtuvalt ettevõtete majandustulemuste prognoosist ja arvestades ettevõtete investeerimisvajadust. Selles mõttes on Tallinna Sadama dividendiprognos kindlasti võrdlemisi reaalne, arvestades, mis praegu selles sektoris toimub. Aga täpsem arv tuleb töö korras.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud minister! Ma palun vabandust, et ma pean oma küsimust kordama, aga enne ma vastust ei saanud. Minu küsimust jätkas kolleeg Lillo, aga ka siis ma vastust nagu ei kuulnud. Ma küsisin

selle kohta, kas äkki on kõrgemad tasud võimalik kehtestada aasta võrra hiljem. Te vastasite, et küsimus on igati õigustatud, ka juriidiliselt õigustatud, te olete seda arutanud, aga ei pea seda siiski mõistlikuks. Aga miks te ei pea seda mõistlikuks, see jäi nagu vastamata. Ma küsingi: miks te ei pea seda mõistlikuks?

Juhan Parts

Aitäh! Teie küsisite, kas võiks selle eelnõu seadusena jõustada 1. jaanuarist 2014, aga Kalle Lillo küsis, kas selle eelnõu võiks jõustada pakutud 1. jaanuarist mõni kuu hiljem, kusjuures põhjendus oli just seotud võimalike õiguslike riskidega. Võimalikke õiguslike riske tuleb kindlasti veel korra käsitleda. Kui need riskid on tõsised, siis ma arvan, et tuleb leida lahendused, et neid riske ei eksisteeriks. Muidu me toodaksime praaki. See oli mu vastus.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma usun, et te saate ise ka aru, et hästi palju küsimusi täna on põhjustatud sellest, et seadusandja seisukohalt on raske vastu võtta seda printsiipi, et tuleb teha hästi kiiresti ja äkki nii suur hinnatõus. Ma kutsungi teid inimesena üles eelkõige võtma ettevõtja positsiooni, sest ettevõtjad ju loodavad teie kui majandusministri peale. See tasu ei ole küll otsene riigimaks, aga see on riigi kehtestatud koormis. Kas te ei karda, et selliste tõusudega me ei pane ettevõtjate jaoks kahtluse alla riigi usaldusväärust? Seda tehakse nagu teie kätega, kes te olete tegelikult olnud väga mõistlik minister. Järsku oleks mõistlik olnud seda teha paari-kolme aasta jooksul, jupikaupa või kuidagi teistmoodi? Mitmesaja protsendi suurused hinnatõusud on ju ikka päris räiged.

Juhan Parts

Aitäh selle komplimendi eest! Tõesti, ma ei esitaks iial seda eelnõu, kui see ei oleks meie majanduskeskkonnale kasulik. Aga ta on seda. Ma suurima heameelega otsiksin lahendusi, kuidas seda teha, nagu te ütlete, ajatatult. Mind teeb natuke kindlamaks võib-olla see, et ma olen rääkinud väga tõsiste tegijatega selles sektoris. Nad mõistavad, et me peame vaatama

proportsioone. Protsente kasutades peame vaatama, millest need protsendid on arvutatud ja mida see sektor tegelikult vastu saab. Kui sektor saab vastu selle, et Soome lahel on jäämurdevõimekus usaldusväärset korraldatud, siis ma arvan, et see on sellele sektorile väga suur asi. Seda on mulle öelnud mitmed väga olulistes sadamates tegutsevad inimesed. Kui me leiame mingisuguseid pehmemaid lahendusi kahe lugemise vahel, siis ma kindlasti tervitän neid.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra eesistuja! Austatud minister! Ma ei saanud oma esimesele küsimusele konkreetset vastust. Palun proovime uuesti! Kui eelnõu seletuskiri ütleb, et regulaarse tegevate laevade puhul hinnatõus puudub või ei ole märkimisväärne, siis kummasse kategooriasse kuuluvad meie saartega ühendust pidavad parvlaevad? Kas hinnatõus puudub või ei ole märkimisväärne?

Juhan Parts

Te küsisite esimeses küsimuses, mis mõju on ühendusele saartega. Sellel eelnõul ei ole sellele mõju selles mõttes, et pilet peaks kallinema. Pileti kallinemise põhjustena viitasin ma muudele asjaoludele.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, hea juhataja! Härra minister! Merendussektor ja merelaevandussektor toovad meile turiste ja selle kaudu ka riigieelarvesse raha. Lennunduse puhul on riik nõus kahjumit kandma, aga merelaevanduse puhul mitte. Ma küsin: miks neid nii erinevalt käsitletakse?

Juhan Parts

Aitäh! Me ei ole lennunduses nõus kahjumit kandma. Ei ole! See, et tuleb kahjum, võib olla lihtsalt hetkeseisund erinevate asjaolude tõttu, aga kindlasti ei ole me ka lennunduses nõus kahjumit kandma.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Lätis ja Leedus on praegu navigatsioonitasud Eesti tasudega võrreldes väiksemad. Samal ajal olete seletuskirjas välja toonud, et hinnaerinevus juba praeguste hindade puhul on märkimisväärne, aga samas olete kriitiliselt väitnud, et see on tulnud navigatsioonimärkide vähesuse tõttu ehk turvalisuse arvel. Kas meie sadamate tubli töö navigatsiooniohutuse tagamisel kajastub ka riigi saadavas tulus, võrrelduna Läti ja Leeduga?

Juhan Parts

Sellele spetsiifilisele nüansile ei ole meil kohe analüüsi vastu panna, et saaks näidata, milline osa on siin sadamate tublil tööl navigatsioonimärkide panemisel ning milline on võrdlus Läti ja Leedu sadamate tööga. Kui me vaatame navigatsiooniteenuste mahtu, siis ma arvan, et siin on oluline vaadata meie mere-territooriumi, mis on ligi neli korda suurem kui näiteks Lätil. Sellel on paratamatult mõju nii laevajuhtimisele, veeteede mõõdistamisele, hüdograafiatöödele, füüsiliste meremärkide paigaldamisele jne. Jah, need kulud on erinevad. Lisaks tuleb Läti ja Leedu puhul arvestada teatud määral spetsiifikat nende sadamate struktuuris. Jäämurdeteenus, mida Läti ja Leedu sadamad vajavad vähe, sest see ei ole neil nii aktuaalne, arvestades nende asukohta, on sadamate vastutada, õigupoolest sadama vastutada. Seal on sama olukord, mis oli meil 1990. aastatel, kui meil oli suures plaanis tegemist ühe sadamaga, vähemalt juriidiliselt võttes.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Vastastikuse mõistmise suurendamiseks oleks ilmselt tarvilik teha küsimust veelgi lühemaks: kas sellel eelnõul puudub mõju parvlaevühendusele saartega?

Juhan Parts

Kindlasti on ka sellel mõju, loomulikult. Aga me peame veel kord vaatama neid tasu-

määrasid. Juhin tähelepanu, et enamik laevu, kes saari teenindavad, on jääklassiga laevad. Kui te küsite täpselt omahinda, siis me peaksime veel korra täpselt üle vaatama kogumahutavusühiku hinna selle uue tabeli järgi. Aga see tasu on Saaremaad ja Hiiumaad teenindavatel laevadel palju madalam, arvestades just nende jääklassi ja seda, nagu ma siin rääkisin, et ka sadamatel, mida ei teenindata jäämurdeteenusega, on see tasu tunduvalt väiksem. Need koefitsiendid on päris märkimisväärsed. Ei Kuivastu, Virtsu, Rohuküla ega Heltermaa sadamat ju jäämurdeteenusega ei teenindata.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Ma jätkan lähiriikide teemadel. Kui me vaatame Läti ja Leedu navigatsioonitasusid, siis need on juba enne seda hinnatõusu ja uut hinnakirja madalamad. Kui me toome siia juurde ka lähisadamad Venemaal, siis selgub, et me oleme üsna kehvast konkurentsiolekorrast ehk meil polegi siin väga palju konkurentsi pakkuda. Kas te ei kardate, et selle eelnõu tõttu tekib meie logistikaklastri üsna suur oht konkurentist välja langeda?

Juhan Parts

Aitäh! Te juhite sellele tegelikult õigesti tähelepanu. Kui me vaatame erinevaid kaubagruppe ja laevu, mis kasutavad meie sadamaid, siis näeme, et ka olemasolevad sadamakülastustasud on summaarselt märkimisväärselt kõrgemad kui teie viidatud riikide sadamates. Eksperdid ütlevad, et meie sadamaid ja transporditeenuseid kasutatakse hoopis muudel põhjustel kui suhteliselt marginaalne kokkuhoid kõigist transpordikuludest, kui kaup saadetakse sihtpunktist A, olgu selleks siis Kasahstan või mingi muu koht, sihtpunkti B. See protsent on lihtsalt niivõrd väike. Kui me vaatame seda ühte kulu, siis näeme, et kogu selles transpordilahenduses on see tegelikult üsna väike. Nagu ma ütlesin, 3% on tegelikult see transpordikulu, mis Eestis keskmiselt tekib, mõnel puhul võib öelda ka 4%. Kõik need andmed ei ole ju ka avalikud, paljud andmed on ärisaladused. Me räägime tegelikult sellisest protsendist. Selle protsendi võrdlemine ei

pruugi mitte midagi anda. Kui me võtame aluseks selle, et kaup liigub ainuüksi selle tariifi suurusel lähtudes, siis peaksid Tallinna ja Sillamäe sadam olema kaupadest täiesti tühjad. Aga nii see ei ole. Meie kaubaveomahu vähenemisel on hoopis muud põhjused. Aga see on teine teema. On hoopis muud põhjused sellel, miks üks või teine kaubagrupp väheneb, miks kivisüsi liigub rohkem Riia kaudu, miks administratiivselt suunatakse rohkem kaupa Lenigradi oblasti sadamatesse jne. Siin on hoopis teised põhjused. Tariifi osa on seal suhteliselt väike. Samas mõistan ma sellega seotud ettevõtete muret. Kellele meeldib rohkem maksta? Mitte kellelegi. Aga me ütleme täie vastutustundega, et me peame lahendama põhimõttelised teenusega seotud probleemid.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud majandusminister! Minu küsimus puudutab ajalugu. Nimelt liitus Eesti 20 aastat tagasi väga paljude konventsioonidega. 1992. aastal liitusime ka rahvusvahelise konventsiooniga merereostuse vältimiseks laevadelt ja võtsime endale teatavaid kohustusi. Väidetavalt see otsus siin võetud kohustusi arvesse ei võta, sest enam ei arvestata tasu arvutamisel kahepõhjaliste tankerite vähendatud üldmahutavust. Kuidas selliseid otsuseid välja käies vaadatakse aja jooksul võetud rahvusvahelisi kohustusi? Kas te panite seda tähele ja miks see tähtis ei olnud?

Juhan Parts

Millegipärast ootasid ma seda küsimust. Vaatasin juba, et küsimused lõpevad ära, aga seda küsimust ei ole tulnud. Vaadake, vahetegemine ühepõhjalistel ja kahepõhjalistel tankeritel ei ole enam väga aktuaalne, olukord Läänemerele on muutunud lihtsalt teiseks. Selle tegelik mõju ei ole enam nii oluline, kui sellest konventsioonist tulenevalt põhjendati. Selle tõttu ei näe me ka põhjust siin vahet teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid ettekande ja vastuste eest! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Tõnis Paltsi!

Tõnis Palts

Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda seaduseelnõu 25. oktoobril. Kohal olid minister Juhan Parts, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekspektor Eero Pärgmäe, ministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna juhataja Tarmo Ots ning Veeteede Ameti peadirektor Andrus Maide. Minister esitas tavapäraselt hea ettekande hea eelnõu eesmärkide ja sisu kohta, andis lisaselgitusi ning vastas komisjoni liikmete küsimustele. Eero Pärgmäe selgitas, et eelnõu jõustamine 1. jaanuaril võib olla raskesti teostatav ning võiks arutada seda, et uus jõustumisaeg oleks 1. aprill 2013. Majanduskomisjoni liige Kaja Kallas väljendas sama muret, mis on korduvalt täna siin saalis kõne all olnud, et hinnatõus on liiga järsk ja paljud huvigrupid on väljendanud oma huvi, et hinnatõus võiks olla algul väiksem, isegi ainult 15%. Ta ütles ka seda, et sektor ei ole tegelikult tasude tõusmise vastu, pigem on probleemiks liiga järsk hinnatõus. Eero Pärgmäe tõi mitmeid näiteid, võrreldes analoogseid tasusid Soomes ja Eestis, millest võis järeldada, et analoogsed tasud Soomes on kohati isegi mitu korda kõrgemad.

Peale seda oli arutelu, kus aktiivselt küsimusi esitati. Eriti aktiivselt esitas küsimusi majanduskomisjoni liige Kalev Kallo. Ta andis ka hinnanguid. Tema hinnangul ei ole Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium teinud küllalt häid mõjuanalüüse ega esitanud konkreetseid mõjuarvutusi. Sellele vastas minister, et jäämurde- ja õlitõrjevõimekus on ülioluline ja ei ole mõistlik neid suurenevaid kulusid edaspidi katta riigieelarvest. Tarmo Ots väitis, et kruisilaevadele on tehtud väga suuri soodustusi ning hinnatõus neile olulist mõju ei avalda.

Teiseks arutati jäämurdetööde kvaliteedi tagamise ning sadamate teenindamisega seonduvat. Arto Aas palus protokollis sisse viia, et tal on Tallink Grupi aktsiaid.

Edasi mindi menetluslike küsimuste juurde. Edasiseks menetlemiseks esitati kaks ettepanekut. Mina tegin ettepaneku saata valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 7. novembril ettepanekuga eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. november kell 17. Kalev Kallo tegi ettepa-

neku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Ettepanekud pandi laekumise järjekorras hääletusele ning toetust leidis minu ettepanek. Otsustati saata Vabariigi Valitsuse algatatud meresõiduohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 283 Riigikogu täiskogule esimeseks lugemiseks 7. novembril (poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuks ei jäänud keegi). Teiseks otsustati teha täiskogule ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuks ei jäänud keegi). Kolmandaks otsustati määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. november kell 17 (poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuks ei jäänud keegi). Aitäh teile!

Asesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimusi. Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Mu küsimus võib-olla natuke väljub sinu rollist komisjoni ettekandjana. Aga sa vist mäletad seda, kui 1990. aastatel võeti vastu mõned otsused riigi tasemel ja transiidisuunad muutusid. Eesti kaotas umbes miljard dollarit ja meie põhjanaaber võitis sellest. Ma kardan, et näiteks aasta pärast võivad transiidisuunad jälle muutuda. Näiteks on Ust-Luga sadam juba praegu palju parem kui Eesti sadamad. Kuidas te hindate tulevikku?

Tõnis Palts

Seda küsimust sellisel kujul ei arutatud. Kui aga mõne sõnaga korrata eelkõneleja peamisi mõtteid, siis eks see kõik ole üks kompromissi koht. Kasutaja tasub teenuse eest. Teenus läheb paremaks eelkõige jäälohkumise osas. Väga raske on hinnata, kas see lisatasu on negatiivse mõjuga. Nagu te kuulsite, eelkõneleja tõestas veenvalt, et see on positiivse mõjuga.

Asesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud komisjoni ettekandja! Kas komisjonis arutati, kuidas veeteetasu mõjutab saartega ühendust pidavate parvlaevade reisi omahinda? Kui te ütlete, et

seada ei arutatud, siis targa inimesena, olles ise saarlane, oskate järsku arvata, kuidas see võiks seda mõjutada?

Tõnis Palts

Seda ei arutatud. Ma arvan, et sisuliselt see ei mõjuta, sest kõik, mis on seotud parvlaevaliikluse tulude ja kulude vahega, tasub teatavasti niikuinii riik.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Majanduskomisjonis on ettevõtja Tõnis Palts, ettevõtja Toomas Tõniste, suurt rahvusvahelist ettevõtet juhtinud sotsiaaldemokraadist komisjoni liige jne. Ma ei räägi rahast. Kümme aastat ei ole me neid tasusid tõstnud ning nüüd me ärkame ja tuleme välja sellise räige hinnatõusuga. Ma ei räägi summadest, vaid põhimõtetest. Kuidas teie, ettevõtja taustaga majanduskomisjoni liikmed, suudate leppida sellega, et riik tekitab umbusku majanduskliima vastu? Selliste otsuste tõttu see umbusk ju tekib. Küsimus ei ole rahas, küsimus on põhimõttes. Kuidas ettevõtja Tõnis Palts parlamendi liikmena on korruga poolt vahetanud?

Tõnis Palts

Tsiteerides eelkõnelnud klassikut: miks teie mõtlete nii, et mina mõtlen nii? (Naer.)

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu! Austatud minister! Eelnõu menetlemise käik on väga halb näide kaasamise kohta. Komisjonile ja majandusministeeriumile saabus üle 20 pöördumise, mis tõid välja väga sügavaid ja põhimõttelisi probleeme. Nagu minister oma sõnavõtu lõpus ütles, järgmise aasta eelarvesse on planeeritud teatud miljonid eurod ja selleks, et neid miljoneid eelarvesse koguda saaks, korraldatakse eelnõu kiirendatud korras menetlemine siin Riigikogu

saalis. Mõni nädal tagasi tuli seitse suureteevõtjat välja avaldusega majanduskomisjonile, rahanduskomisjonile ja minister Partsile, kus nad väga teravas toonis, tuues näiteks just kõnealust eelnõu, kritiseerisid seda, kuidas Eesti rahvusvahelist konkurentsivõimet ja ettevõtluskeskkonda on kahjustatud. Ma arvan, et saalisolijad ei saa jätta seda pöördumist tähelepanuta, seda enam, et need inimesed teavad, millest nad räägivad.

Kauba omaniku jaoks on transpordikoridori valikul peamine kriteerium transpordikulu, mistõttu igasugune kulude kasv, eriti siis, kui sellest varakult ette ei teatata ja see kasv on vajadustega põhjendamata, halvendab sadamate konkurentsipositsiooni ning tasu muutmisega saavutatav mõju võib olla soovitud vastupidine.

Täna tuletati meelde merenduspoliitikat. Peab ütlema, et veeteetase kehtestamine on vastuolus alles äsja kinnitatud merenduspoliitika arengukavaga, mis sätestab eesmärgina sadamaid läbivate kaubavoogude suurenemise ja sellega seotud tulude kasvu ning näeb ette meetmed nimetatud eesmärkide saavutamiseks. Uue veeteetase kehtestamine soodustab nimetatud eesmärkidele pigem vastupidise tulemuse saavutamist.

On fakt, et tänapäeva üliterava konkurentsi tingimustes on rahvusvaheliste transiiditeenuste turg pakkumistest küllastunud ning seega ülimalt tundlik. Igal detailil, eriti aga hinnakujundusel on väga suur mõju. Kauba omanikud valivad alati oma kauba transportimiseks neile kõige kasulikuma tee. Seetõttu peab iga sadam ning terminal kogu aeg tõestama, milles peitub tema teenuste kasutamise eelis ning mispoolest võib ta kauba omanikule kasulik olla. Sellest lähtudes ei ole ühe või teise tasu või maksu suur ning peale kõige muu veel ootamatu tõus kuidagi õigustatud.

Veel mõni tähelepanek. Laevandustasude ükskõik missugune muudatus peab olema publitseeritud vähemalt – ma kordan: vähemalt – üks aasta varem. Olukord, kus meil on täna laual eelnõu, mis peaks kehtestama uued tasud 1. jaanuarist 2013, läheb sellega täiesti üheselt vastuollu. Mul on hea meel, et saalisolijad sellele ka oma küsimustega tähelepanu juhtisid. Ega see hea õigusloome tavaga kokku ikka ei lähe küll!

Kuna just praegu toimuvad terminalide läbirääkimised kaupade omanikega järgmiste aastate kaubavoogude kindlustamise üle, siis otsus tasu hüppeliselt muuta tähendab Eesti transpordisektori jaoks väga tugevat majanduslikku tagasilööki.

Ma palun mõne minuti juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit juurde.

Jaan Õunapuu

Enne ükskõik mis otsust laevandustasude muutmise kohta tuleb teha põhjalik ja kõikehõlmav analüüs alternatiivsete lahenduste leidmiseks, mis võimaldades saavutada eesmärgi, ei sea ohtu Eesti ühe kõige edukama ja jätkusuutlikuma sektori arengut.

Enne otsuste tegemist peavad olema analüüsitud ka jäämurdetööde korraldamisega seotud strateegilised küsimused. Kas jäämurdja osta või rentida ja kui rentida, siis mis ajaks? Kes on ostja või rentija ja kuidas oleks optimaalne jäämurdeteenust osutada? Nagu ma enne oma küsimuses viitasin, tegi BLRT Grupp mõni aasta tagasi oma pakkumise. Seda pakkumist, ma saan nii aru, pole vastu võetud. Võib-olla on see üks võimalus, mille peale majandusministerium võiks edaspidi mõelda.

Julgen öelda, et ka tänane arutelu ei andnud piisavat kindlust, et me teeme siin saalis selle seaduseelnõu seadusena vastuvõtmisega õiget asja. Julgen öelda sedagi, et ministri vastused mind küll ei veennud.

Kõike seda kokku võttes saab teha ühese ettepaneku: kuna eelnõu tekitab tõsist kahju Eesti investeerimiskliimale ja ettevõtluskeskkonnale, teeb Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitüma!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Eelnõu 283 on ere ja kahjuks viimasel ajal üha sagedasem näide valitsuse tegutsemise kohta majanduskeskkonna mõjutamisel või muutmisel, mida saab võrrelda ainult hullunud elevandi toimetamisega portselanipoes. Pisikesele

meresõidutasude struktuuri muudatusele, mis tähendab seni eraldi kogutud tuletorni- ja navigatsioonitasu asendamist ühe tasuga ehk veeveetasuga, on sellesse eelnõusse lisatud tohutu tasu kasv. Mõne laevagrupi puhul on tasu tõus kuni kuuekordne. Nagu valitsusel juba tavaks saanud, kehtestatakse tasu väga lühikese etteatamisajaga ja turuosalistega konsulteerimata. Eelnõu menetlemine lõpetatakse teerulli abil heal juhul novembri lõpuks ja kehtima hakkavad uued tasud alates 1. jaanuarist 2013. Kuuekordne tasude tõus võetakse seadusena vastu üks kuu enne seaduse kehtima hakkamist.

Väljendamaks oma arusaamatust ja protesti Eesti valitsuse kavandatava sammu vastu on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ning Riigikogu majanduskomisjoni poole pöördunud ligi 20 logistikaklastris tegutsevat firmat ja nende katusorganisatsiooni. Nende hulgas on Eesti Laevaomanike Liit, Eesti Sadamate Liit, Euroopa kruisilinõukogu Brüsselis, sellised Eesti majanduse lipulaevad nagu AS Tallink Grupp, BLRT Grupp, AS Tallinna Sadam jt. Oma tõsist muret on väljendanud kruisifirmad Holland America Line Seattle'ist USA-st, Cruise Baltic Kopenhaagenist ja paljud teised operaatorid. Kõik on väljendanud nõrdimust selliste tõusude kehtestamise pärast nii lühikese etteteatamisajaga. Järgmise aasta lepingud on juba sõlmitud ja eelarved kinnitatud, lisatasusid ei ole kuidagi enam võimalik klientidele lepinguväliselt peale panna. Tehakse ettepanek, et tasude kehtestamise äärmise vajaduse korral võiks need kehtestada alates 1. jaanuarist 2014, siis oleks võimalik neid lepingute sõlmimisel arvestada ja ka sadamate valikul sellest lähtuda. Mitu firmat on viidanud võimalusele asendada Eesti sadamad sadamatega Soomes, Lätis, Leedus, Rootsis jm. Üheselt taunitakse kehtivas seaduses Euroopa Liidu liikmesriikide laevadele antud 25%-lise soodustuse ärakaotamist, mis näitab selgelt kummardust mugavuslippude suunas.

Valitsus loodab järsust tasu tõstmisest saada täiendavalt kuni 10 miljonit eurot väidetavalt kasvanud jäämurdekulude katteks. Siin on valitsus toiminud nagu silmaklappidega hobune, kes näeb ainult kujutletavat 10 miljonit, aga ei näe mõju majandusele tervikuna, ei saa aru, et sellise hullu tasu tõttu väheneb mõne aastaga järsult laevade arv, kes meie sadamatesse tule-

vad, ja iga-aastasest kümne miljonilise tulust võib edaspidi ainult mälestusi kirjutada. Kaovad kaubavood ja see tingib omakorda seda, et 40 miljonist eurost dividendist, mis AS-ist Tallinna Sadam võetakse välja 2013. aasta eelarve tulupoole katteks, võib mõne aasta pärast ka ainult unistada. Nüüdseks on Eesti Raudtee kaubaveod vähenenud juba 12 rongipaarini ööpäevas. Tuletan meelde, et kunagi oli see maht 40 paari. Kui veomaht langeb alla kümne rongipaari ööpäevas, satub probleemidesse juba ka Eesti Raudtee.

Eelnõu koostades ei ole ühtegi sellist mõjuanalüüsi tehtud. Koalitsiooni poolel on pidevalt olnud lugupeetud Riigikogu liikmeid, kellel on alati olnud sügav mure analüüsides puudumise pärast opositsiooni eelnõude juures. Kus te nüüd olete, tekib küsimus. Mõelge selle eelnõu mõju üle ja vaadake selle seletuskirja.

Eelnõu arutelul majanduskomisjoni istungil, mis toimus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis, kinnitas minister minu repliigile vastates, et kruiisilaevafirmadega on kõik läbi räägitud ja nad on rahul.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit lisaiega.

Kalev Kallo

Täna kuulsime seda kinnitust ka siin vastustes. Vaadanud küsivalt ametnike poole, sai minister neilt kinnituse, et kõik on korras. Ei mäleta ega tahagi mäletada selle ametniku nime, kes lihtsalt valetas. See tuleb selgelt välja kruiisilaevafirmade pöördumistest, mille järgi tuleb kõigile see tõus üllatusena ja rahulolust pole lõhnagi. Ajapuuduse tõttu ei saa neid siin tsiteerida. Võin tuua ühe näite. Merematkelaev Costa Pacifica, 114 288 GT-d, käis sellel perioodil Tallinna sadamas kolm korda. Tuletorni- ja navigatsioonitasusid maksis ta kokku 7418 eurot 25 senti. Sama graafiku alusel siin käies oleks tal järgmisel aastal eelnõu kohaselt vaja maksta veeteetasu 30 000 eurot ehk tõus oleks 400%. Tõin selle näite just merematkelaeva kohta, kuna minister kinnitas, et nende laevadega probleeme pole. Samad probleemid on ka ro-ro-laevaliinide ja puistekaupade puhul. Mineraalväetisi käideldakse Muuga sadamas kaks miljonit tonni aastas. Terminali juhatuse esimees eeldab oma kirjas, et see kaup

läheb pärast uute tasude kehtestamist Ust-Luga, Peterburi, Kotka, Murmanski, Riia ja Klaipea sadamasse. Kõike seda oleks tulnud eelnevalt põhjalikult analüüsida, mida kahjuks tehtud ei ole.

Eesti Keskerakonna fraktsioon ei soovi Eesti majanduskeskkonna järsus halvendamises osaleda ning teeb ettepaneku eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada ja eelnõu menetlusest välja hääletada. Ma loodan, et kõik Riigikogu merenduse toetusrühma liikmed ühinevad meie ettepanekuga, sest muidu ei toeta nad mitte merendust, vaid hoopis midagi muud. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Samas on tulnud kahelt fraktsioonilt ettepanek eelnõu 283 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 283 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 21 Riigikogu liiget, vastu 40, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 283 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud eelnõu 283 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. novembri kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud ja 15. päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 20.28.

Istungi kestus 7 tundi ja 28 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

IV ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 8. november 2012

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoe-tuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (274 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu IV istungjärgu seitsmenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun Riigikogu kõnetooli Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Austatud eesistuja! Kallid kolleegid! Esitan 17 allkirjaga varustatud arupärimise vabariigi peaministrile Andrus Ansipile. 20. septembril 2011 otsustas Riigikogu teha Vabariigi Valitsusele ettepaneku töötada välja tegevuskava meeste ja naiste palgalõhe vähendamiseks. Selle aasta 5. juulil kiideti valitsuskabineti nõupidamisel heaks sotsiaalministri esitatud tegevuskava meeste ja naiste palgalõhe vähendamiseks. Kahjuks keskendub tegevuskava peamiselt teavitustegevusele. Maailma Majandusfoorumi tänavusest soolise võrdõiguslikkuse aruandest selgub, et Eesti on soolise võrdõiguslikkuse poolest 135 riigi hulgas 60. kohal. Andrus Ansipi peaministriks oleku ajal on Eesti ajavahemikus 2006–2012 kukkunud tabelis 31 kohta. Niisugune langemine on toimunud vaatamata sellele, et Eesti punktiskoor pole kahanenud. Sel ajal, kui maailma arenenud riigid pingutavad võrdõiguslikkuse parandamise nimel, on valitsus tegevusetult passinud. Võrdluseks: Läti on samal ajal tõusnud 19. kohalt 15-ndale, Soome 3. kohalt 2. kohale.

Valitsuse tegevusetus on seda kahetsusväärsem, et Eesti on jätkuvalt suurima soolise palgalõhega Euroopa Liidu liikmesriik. Lähtudes eeltoodust ja Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-st 139 palume Andrus Ansipil vastata mitmele küsimusele, nagu näiteks millal valmib tegevuskava riikliku järelevalve, seadusandluse analüüsi ja kollektiivläbirääkimiste arendamise osa? Kas valitsus näeb ka mingit vastutust palgalõhe vastu võitlemisel või tegeldakse sellega üksnes siis, kui välisdoonorid selliseid projekte rahastavad? Olgu öeldud, et 85% tegevuskavast rahastab Norra Kuningriik. Mis juhtub siis, kui norrakad mingil põhjusel raha ei eralda? Suur tänu tähelepanu eest ja ootame peaministrit meie ette!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Marika Tuus-Lauli!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud Riigikogu liikmed! Mul on üle anda arupärimine minister Ken-Marti Vaherile. Arupärimine puudutab skandaali, mis on eile-täna lahvatanud ja saanud meile teatavaks ajakirjanduse kaudu. Järjekordselt on meie politseid tabanud skandaal ja varjatud on väga olulisi võltsinguid. Nimelt on 180 inimest karistatud võltsitud tõenditega, taatlemata mõõteriistadega on tehtud trahve ja kokkuleppeliselt vaikus politsei sisekontrolli aruande maha. Loomulikult me soovime teada, mis siis tegelikult politseis toimub ja kes vastutab selle olukorra eest, et ...

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saalis on hästi suur lärm. Ma palun, austame kuulajaid ja austame ettekandjat!

Marika Tuus-Laul

... järjekordselt on inimesi karistatud ebaseaduslikult. Meil on siin mitu küsimust. Loo-dame, et selle probleemiga jõutakse väga ruttu siia Riigikogu saali ja et me ei pea ootama ära n-ö ettenähtud aega.

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kaks arupärimist ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Liigume edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ning määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 7. novembril algatatud elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on majanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 7. novembril algatatud veeseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon on keskkonnakomisjon.

Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise riigikontrolör Mihkel Oviirile.

Head ametikaaslased, kohaloleku kontroll!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoetuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu (274 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume tänase päevakorrapunkti juurde, milleks on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoetuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 274 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Aitäh, austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Sotsiaaldemokraatide esindajana olen teie ees, et tutvustada teile vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoetuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 274.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja! Ma palun, et nii mina kui teie oleksime vaiksemalt, et me ei segaks saalis tehtavat tööd! Ma palun endal ja teil olla praegu tasa, ootame, kui saal saab töö tehtud, siis läheme teie ettekandega edasi. Ma palun teilt vabandust!

Heljo Pikhof

Ma mõtlesin, et mina pean ka vait olema ...

Aseesimees Jüri Ratas

Jah, seda ma mõtlesingi. Hea ettekandja, oleme natukene tasa, et saal saaks oma töö ära teha! Ma tänan teid, head ametikaaslased! Heljo Pikhof, palun jätkake!

Heljo Pikhof

Nagu te hästi mäletate, pöördusid kevadel kõigi Riigikogu liikmete poole mitmike vanemad ja sügisel taas kolmikute vanemad palvega hõlbustada lapsevanemate toimetulekut ja leevendada perede majanduslikku olukorda mitmike sünni korral. Eelnõu kohaselt luuakse kaksikute, kolmikute ja enamate mitmikute sünni korral mõlemale lapsevanemale õigus jääda lapsehoolduspuhkusele ja saada vanemahüvitist. Kehtestatakse uus peretoetuse liik – kolmikuid ja enamaid mitmikuid kasvatava pere toetus.

Head ametikaaslased! Vanemahüvitise seaduse üldine eesmärk on hüvitada vanematele laste kasvatamise tõttu saamata jäänud tulu. Kehtiv seadus ei tee vahet, kas sünnib üks laps või mitu last. Uudis mitmikrasedusest tabab peresid tavaliselt ootamatult ning planeeritud ühe lapse asemel peab pere hakkama saama kahe, kolme või enama lapse kasvatamisega korraga. Lisaks majanduslikele raskustele muudab mitmikute sünd keerulisemaks laste eest hoolitsemise. Vanemad peavad tulema toime mitmekordse koormusega, kuna kehtiv seadus ei võimalda mitmikute vanematel korraga olla lapsehoolduspuhkusel ja saada vanemahüvitist. Mitmikke kasvatav lapsevanem teeb sama ajaga topelt või isegi kolmekordse koormusega tööd, võrreldes üksiklapse vanemaga, samuti on mitmikute vanematel tunduvalt suuremad kulutused, kuna lastele tarvilikke asju on vaja osta korraga ja mitmekordses koguses. Mitmikute sünd toob kaasa spetsiifilised kulutused, mis on tingitud ajapuudusest, mitmiku-

tele tarvilikest spetsiaalvahenditest jne, kuna mitme lapse eest hoolitsemine nõuab rohkem aega ja energiat.

Korruga mitme lapse eest hoolitsemine on ühele vanemale nii vaimselt kui ka füüsiliselt väga koormav, mistõttu on vaja kasutada abi. Kuna mitmikute sünni korral on perede kulutused niigi kordi suuremad kui üksiklapse sünni puhul, siis pole sellistel peredel sageli võimalik kasutada ka tasulist hoidjat.

Käesoleva eelnõu kohaselt muudetakse vanemahüvitise seadust selliselt, et kaksikute, kolmikute või enamate mitmikute sünni korral tekib mõlemal vanemal õigus vanemahüvitisele, ühele vanemale makstakse hüvitist 435 päeva ja teisele vanemale kuni laste 12 kuu vanuseks saamiseni. Ühtlasi parandab selline õiguste laiendamine mõlema vanema, eriti aga isa paremat ja lähedasemat kontakti oma lastega ning samuti mitmikuid kasvatavate perede vaimset ja füüsilist toimetulekut. Mõlema vanema lapsehoolduspuhkusele jäämine aitab hoida ka soolist tasakaalu tööturul ning võimaldab naistel efektiivsemalt oma karjääri planeerida ning ellu viia.

Kehtiva seaduse järgi käsitletakse kolmikute ja enamate mitmikutega peret toetuse maksimisel nagu kolme- ja enamalapselist peret. Samuti makstakse igakuist lapsetoetust ja lapsehooldustasu kolmikute ja enamate mitmikute puhul nii nagu kolme või enama lapsega perere. Laste sündi toetatakse täna heldelt, kuid laste, eriti just mitmikute üleskasvatamine, harimine ja nende eest hoolitsemine nõuab perelt kolmekordseid või suuremaid väljaminekuid korruga. Seetõttu täiendatakse riiklike peretoetuste seadust uue peretoetuse liigiga: lisandub kolmikuid ja enamaid mitmikuid kasvatava pere toetus, mis aitab majanduslikult paremini toime tulla ning katta korruga mitme lapse kulusid kuni laste täisealiseks saamiseni, samuti aitab see ära hoida perede langemise vaesuspiirile. See lisatoetus oleks 57 eurot kuus.

Töölepingu seadust täiendatakse sellega, et mitmikute sünni puhul on mõlemal vanemal õigus jääda lapsehoolduspuhkusele kuni laste kolmeaastaseks saamiseni. See meede võrdustab perede olukorda, aidates mitmikute sünniga kaasnevate raskustega paremini toime tulla ja kindlustades samal ajal mõlemale vanemale lapsehoolduspuhkuse lõppedes tööle naasmise.

Käesoleva eelnõu seadusena vastuvõtmine muudab enam kui 3000 mitmikuid kasvatava pere toetamise efektiivsemaks nii vaimse, füüsilise kui ka majandusliku toimetuleku aspektist. Eelnõu algataja on seisukohal, et lubades mitmikute sünni korral mõlemal vanemal olla lapsehoolduspuhkusel ning saada seadusega piiratud aja eest vanemahüvitist, säilitades samal ajal töökoha ning kehtestades kolmikuid kasvatava pere toetuse, paraneb nende perede igakülgne toimetulek. Käesoleva eelnõu jõustumise korral suurenevad riigi kulutused mõlemale mitmikute vanemale makstavale vanemahüvitisele hinnanguliselt 1,94 miljonit eurot aastas. Riiklike peretoetuste seaduse muutmise tulemusel rakendatav kolmikuid ja enamaid mitmikuid kasvatava pere toetus suurendab riigi kulutusi 122 000 eurot aastas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Reet Roosi!

Reet Roos

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoetuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 274 s.a 23. oktoobril. Komisjonis tutvustas seaduse eelnõu Heljo Pikhof kui algataja esindaja. Seaduse eesmärk on anda mitmikute sünni korral mõlemale vanemale õigus kasutada samaaegselt lapsehoolduspuhkust, saada samaaegselt vanemahüvitist kuni laste aastaseks saamiseni ja kehtestada uus peretoetuse liik – kolmikuid ja rohkemaid mitmikuid kasvatava pere toetus 58 eurot. Vabariigi Valitsuse seisukohta tutvustas Sotsiaalministeeriumi töösuhete poliitika juht Seili Suder ja sotsiaalministri nõunik Anni Tooma.

Vabariigi Valitsus eelnõu ei toeta. Valitsus tugines arvamusele ja asjaolule, et lapsehoolduspuhkuse andmist reguleerib Euroopa Nõukogu direktiiv 96/34EÜ, mis on Eesti õigusesse üle võetud töölepingu seadusega. Direktiivi klausli 2 punkti 1 järgi peab liikmesriik võimaldama kasutada lapsehoolduspuhkust minimaalselt kolm kuud. Direktiiv ei näe ette lapsehoolduspuhkuse andmist lähtuvalt laste arvust. Lapsehoolduspuhkuse ajal hoolitsetak-

se mitmike eest samaaegselt, mitte eri ajal. Eesti õigus arvestab seda, et vanem kasvatab ühel ajal sündinud lapsi korruga ning puudub vajadus kehtestada õigust mitmele lapsehoolduspuhkusele ühel ajal sündinud laste arvu põhiselt. Eeltoodud seisukohta toetab ka Euroopa Kohtu lahend C-149/10, kus kohus leidis, et direktiivi ei või tõlgendada nii, et kaksikute sünniga tekib õigus saada puhkust vastavalt sündinud laste arvule. Seetõttu ei ole põhjendatud seisukoht, et mitmike sünni korral tuleb lapsehoolduspuhkuse aega mitmekordistada.

Komisjon otsustas konsensuslikult saata eelnõu täiskogu päevakorda täna ja teha ettepanek eelnõu 274 tagasi lükata (poolt oli 5, vastu 3, erapooletuid 0). Juhul kui täiskogu seaduseelnõu 274 esimese lugemise lõpetab, on ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 22. november kell 18. See otsus oli konsensuslik. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh, hea ettekandja! Tõepoolest, direktiiv toob alati välja miinimumnormi. Aga ma väga kahtlen, me komisjonis ju arutasime seda, et direktiivi järgi tehtud kohtuotsus oli selline. Minu mäletamist mööda oli see teistsugune ja teistest asjaoludest tulenev. Aga ma küsiks sinult, mida sa arvad, kes peaks aitama ja kuidas on võimalik kolmikutega kodus toime tulla päris üksi. Enamasti on alati keegi abiks, aga teinekord võib olla tegu üksikvanemaga, ka selliseid juhtumeid võib olla. Siis loomulikult tuleks keegi omavalitsusest appi. Aga kui on olemas ema ja isa, siis oleks minu arvates väga normaalne, et see on teine lapsevanem, kes sellel perioodil kodus aitab.

Reet Roos

Aitäh, Heljo! Komisjoni protokoll järgi ja minu mäletamist mööda oli Euroopa Kohtu otsus selline, et mitut vanemapuhkust ei saa korruga võtta. See oligi kaksikute sünni puhul tehtud otsus, nii on see kirjas. Ma loen ette: direktiiv ei näe ette lapsehoolduspuhkuse andmist sõltuvalt laste arvust ja seda toetab Euroopa Kohtu otsus. Saime komisjonis ka teada, et Sotsiaalministeeriumis on koostamisel laste

ja perede toetuse teenuse roheline raamat. Me küsisime, millal see valmib, ja öeldi, et raamat valmib selle koosseisu ajal. Selles rohelises raamatus on mitmike hooldamise koormusele pühendatud eraldi peatükk, kus on olulised teenused. Kui me küsisime komisjonis, kui palju neid teenuseid on, vastas Sotsiaalministeeriumi esindaja, et seal on mõeldud abilist, kes abistab kaks tundi päevas kaks korda nädalas. Saame näha, kuidas see tuleb.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Hea ettekandja! Me oleme sotsiaalkomisjonis küllalt näinud nende roheliste raamatute tegemist. Aga kui valitsusel on vaja midagi ära teha, siis ei tehta mitte mingisuguseid sotsiaalsete mõjude analüüse ega midagi – lihtsalt ongi nii. Ma arvan, et kui kinkida kolmikute vanematele roheline raamat, siis see neid lapse hoidmisel suurt ei aita. Minu küsimus on: kas te peale selle rohelise raamatu olete veel mõelnud, et midagi võiks ära teha lähiajal, tuleval aastal?

Reet Roos

Tuleval aastal tõstetakse kolmikute sünnitoetust, mis meil on praegu Riigikogus menetluses, ja see on hea algus. Loomulikult rääkisime komisjonis sellest, et tegelikult on olulised teenused ja teenused. Ma arvan, et sellega tuleb tegelda, aga sünnitoetuse tõus peaks tulema rutem.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Ma ei planeerinud küsimust esitada, aga hea ettekandja, sa ise avasid nagu Pandora laeka, mainides rohelist raamatut. Olen Riigikogus olnud 1,5 aastat ja ma kuulen rohelistest raamatutest keskeltläbi kaks korda kuus. Palun, kas sa saad mind valgustada, mis hakkab reaalselt toimuma siis, kui see raamat lõpuks valmis on? Ma saan aru, et seda võib muidugi kinkida, nagu pakkus Heljo Pikhof, aga millal rohelise raamatuga ettenähtud tegevused ka reaalselt teoks saavad?

Reet Roos

Aitäh küsimuse eest! Mina nüüd täpselt ei tea, mis reaalselt toimuma hakkab, aga ma loodan, et roheline raamat on iseenesest selline üsna suur ühiskondlik kokkulepe, see hakkab toimima ja üsna ruttu.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi me ei ava. Juhtivkomisjoni seisukoht on eelnõu 274 esimesel lugemisel tagasi lükata. Head ametikaaslased, alustame selle hääletamise ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni seisukoha eelnõu 274 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 44 Riigikogu liiget, vastu 26 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse, riiklike peretoetuste seaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 274 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 19.) Päevakorrapunkt on käsitletud.

Head ametikaaslased, meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin jõudu teie töös!

Istungi lõpp kell 10.22.

Istungi kestus 22 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees